m. g. lewis

călugărul

*

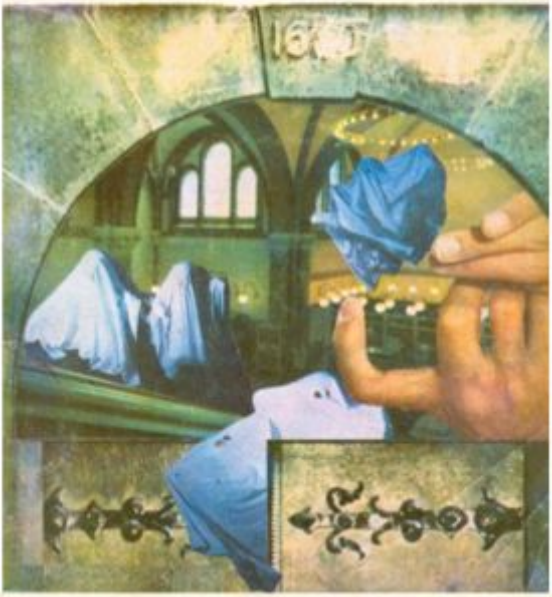

m. g. lewis

călugărul

**

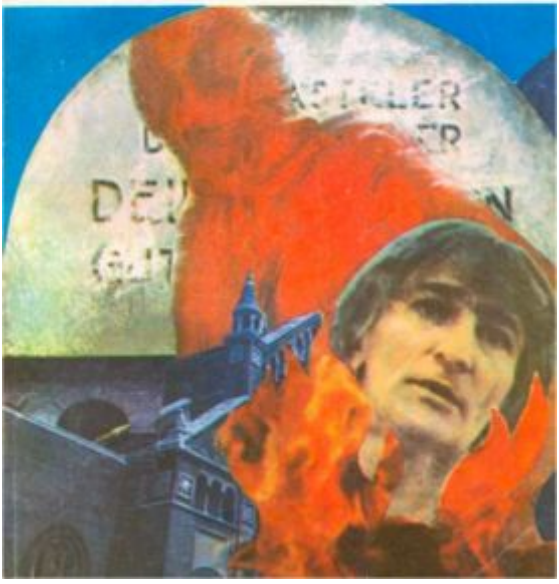

COLECŢIA BIBLIOTECA PENTRU TOŢI

M. G. LEWIS

CĂLUGĂRUL

Versiunea digitală 1.0 – iunie 2025

Realizată după volumul apărut la Editura Minerva, Bucureşti, 1987
COLECŢIA BIBLIOTECA PENTRU TOŢI [1293-1294]

Titlul original: M.G. Lewis – *The Monk. A Romance,* George Routledge & Sons, Limited, New York; E.P. Dutton & Co., London, 1922

Traducere: Bianca Zamfirescu
Prefaţă şi tabel cronologic: Dan Grigorescu
Ilustraţia copertei: Ştefan Damó

PREFAŢĂ

Romanul „gotic" constituie un fenomen care îşi găseşte cu greu termen de comparaţie în istoria culturii universale: de când a fost creat, în cea de-a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, s-a bucurat de o constantă popularitate şi nu a cunoscut decât rareori opoziţia programatică a unor curente artistice ale perioadei moderne. Puţini au fost scriitorii care să-l fi considerat o formă învechită, fără niciun fel de relaţie cu sensibilitatea epocilor mai noi; dimpotrivă, critica literară recentă a pus în evidenţă, cu argumente dintre cele mai convingătoare, ecourile goticului în opera unor scriitori importanţi, de pildă în aceea a lui E.T.A. Hoffmann, Edgar Allan Poe, Charles Dickens sau a surorilor Brontë; mai mult, romane publicate la mijlocul secolului nostru – *Titus Groan* sau *Gormenghast* ale lui Mervyn Peake –, foarte bine primite de public, au fost interpretate – şi nu fără temei – drept „cele mai noi exemple ale literaturii goticului".[1]

De mai multă vreme, termenul folosit pentru definirea acestei forme a romanului *gotic,* a fost privit cu îndoială, pentru că, s-a spus, nu exprimă sensul iniţial al cuvântului[2], ceea ce e adevărat. Când a apărut în limba engleză, la începutul secolului al XVII-lea, cuvântul desemna o perioadă a dezvoltării arhitecturii medievale, privită atunci ca o gravă abatere de la regulile armoniei şi echilibrului. Un comentator al arhitecturii scria în 1624: „Lipsa de frumuseţe a acestor clădiri ar trebui alungată din faţa ochilor dornici de dreaptă măsură şi lăsată pe seama goţilor sau longobarzilor, împreună cu alte relicve ale acelei vremi barbare".[3]

Aşa cum observa un istoric de artă de talia lui Kenneth Clark, „vreme de mai multe secole, stilul «gotic» nu a avut niciun nume; el era unicul mod de construcţie a unor clădiri – cu alte cuvinte, *arhitectură,* pur şi simplu. Deîndată ce a fost numit într-un fel, a devenit un stil de sine stătător, iar când cuvântul s-a răspândit, prin gotic s-a înţeles ceva artificial şi ciudat".[4] A mai trecut un secol până când s-a afirmat un „spirit gotic"; pe atunci, clădirile ridicate în secolul al XVII-lea, în stilul Renaşterii italiene, de marii arhitecţi englezi Inigo Jones şi Christopher Wren se înnegriseră de fum şi de

---

[1] Devendra P. Varma, *The Gothic Flame (Flacăra gotică),* Londra, 1957, p. 133.

[2] J.A. Cuddon, *A Dictionary of Literary Terms (Dicţionar de termeni literari),* Harmondsworth, 1984, p. 289.

[3] Sir Henry Wotton, *Elements of Architecture,* 1624; citat de S.H. Monk, *„A Grace Beyond the Reach of Art" (O graţie pe care arta nu o poate atinge),* în *Journal of the History of Ideas,* nr. 23/1963, p. 106.

[4] Kenneth Clark, *The Gothic Revival (Renaşterea goticului),* Londra, 1978 (prima ediţie, 1928), p. 71.

vreme, iar abaţiile din timpul Plantageneţilor îşi înălţau zidurile acoperite cu muşchi, fiind privite ca nişte bizare antichităţi. „Renaşterea gotică" era asociată cu imaginea ruinelor medievale, a grămezilor de pietre risipite în dezordine, cu melancolia vechilor construcţii.

Cei care au descoperit această dezordine a ruinelor de demult au fost poeţii augustani, cei care, în ultimele decenii ale secolului al XVII-lea şi în prima jumătate a celui următor, proslăveau calmul şi raţiunea lăuntrică a naturii; pentru ei, „urmele gotice însemnau abatere de la normal, evadare din marea linişte lăudată de ei înşişi în versuri construite cu consecventă aspiraţie la echilibru".[5] În acele timpuri, însă, nimeni nu asocia cuvântul *gotic* cu termeni cum ar fi *spaimă* sau *cruzime;* el desemna, pur şi simplu, un anacronism, o viziune neconformă regulilor stricte ale literaturii şi artelor din Secolul Luminilor. Dar, se cuvine să precizăm, elementul de deriziune, sensul peiorativ nu lipseau din accepţiile acestui nume care, imediat după aceea, va căpăta o extensie uimitoare. Şi, la fel de uimitor, semnificaţia lui se va modifica radical.

Era momentul în care Horace Walpole îşi construia castelul „gotic" de la Strawberry Hill (1750–53), „monumentală demonstraţie a izbânzii unei noi mentalităţi, a unui gust şi a unei atitudini faţă de idealurile artistice".[6] Peste câţiva ani, el va publica primul roman „gotic" al literaturii engleze, *Castelul din Otranto*. Imitatorii castelului lui Walpole se vor ivi imediat; pretutindeni în Anglia se ridicau false ruine (uneori din stuc) cu turnuri ascuţite, cu metereze, contraforturi şi poduri mobile. Când Pip, personajul lui Dickens din *Marile speranţe,* va ajunge la Londra, în primele decenii ale secolului al XIX-lea, va mai întâlni un pitoresc bătrânel care-şi clădise un asemenea castel şi nu uitase să-l înzestreze şi cu un tun miniatural, pentru ca imitaţia să fie cât mai desăvârşită.

Andrei Pleşu atrage atenţia asupra unui fenomen grăitor: în 1753, deci exact în anul în care se încheia construcţia bizarului castel al lui Walpole, William Hogarth, unul dintre cei mai de seamă pictori ai vremii, publica o carte, *Analiza frumuseţii,* ce consacra serpentina drept „linie a frumuseţii". „Se impune, cu alte cuvinte – ca şi în manierismul postrenascentist – conştiinţa unui tip de frumuseţe de alt ordin decât cea a organizării exterioare, a simetriilor, a calculului".[7] Citarea exemplului lui Hogarth e cu atât mai semnificativă, cu cât artistul nu a fost, în niciun fel, un partizan al

---

[5] Montague Summers, *The Gothic Spirit (Spiritul gotic),* Londra, 1941, p. 36.

[6] *Idem,* p, 89.

[7] Ernest A. Baker, *The History of the English Novel (Istoria romanului englez),* vol. V, New York, 1937, (prima ediţie, 1929), p. 179.

goticului. Pentru susţinerea unor principii cum ar fi „varietatea", „imparul", „complicaţia", sunt invocaţi Milton şi Shakespeare.

Dar, constatăm – împreună cu Andrei Pleşu – că atitudinea lui Hogarth e strict contemporană cu aceea a lui Edmund Burke, a cărui *cercetare filosofică a originii ideilor noastre despre sublim şi frumos* apărea în 1756. *Frumosul,* susţinea filosoful englez, îndreptăţeşte atribute ca „neted", „delicat", „plăcut", „atrăgător", pe când *sublimul* înseamnă „teamă", „inconfort", „durere", „uimire". „Organic – observă Pleşu –, sublimul se exprimă, prin urmare, într-o stare de *tensiune* care se poate totuşi integra esteticului, în măsura în care e resimţită – în mod paradoxal – ca *fermecătoare*".[8] Nu s-a insistat, deci, în măsura cuvenită, până în secolul nostru, asupra însemnătăţii pe care această întâlnire între concepţiile unor direcţii artistice diverse a avut-o pentru ideile goticului. Sinteză a manierismului, a barocului şi a viziunii unui *sublim* ce prevestea romantismul, goticul nu înseamnă o simplă întoarcere la modelele medievale.

De fapt, Walpole şi contemporanii săi înţelegeau destul de puţin din caracterul real al arhitecturii şi, în general, al culturii medievale. Cuvântul „gotic" era, încă din epoca aceea, îndeajuns de vag; şi, pe măsura trecerii timpului, ambiguitatea lui a crescut mereu. Clasificările inexacte, releva un istoric al romanului englez, abundă;[9] dar unitatea de viziune şi de stil a tuturor scrierilor grupate sub acest nume e incontestabilă.

Sursele romanului gotic sunt mai numeroase decât s-ar părea la prima vedere. Ele nu aparţin numai teritoriului arhitecturii şi al arhitecturii peisagiste engleze; „noul spirit" nu punea în valoare numai relicvele Evului Mediu, ci era receptiv la tot ceea ce însemna sensibilitate, opoziţie la excesul rigid al construcţiei poetice întemeiate exclusiv pe exerciţiul raţiunii. Romanul sentimental francez devenise, de aceea, foarte popular în Anglia primei jumătăţi a secolului al XVIII-lea. Cu mult înainte de a fi apărut primul roman gotic englezesc, la Londra şi la Edinburgh se citeau traducerile romanelor abatelui Prévost (la rândul lui, traducător în franceză al romanelor celui mai, de seamă reprezentant al curentului sentimentalist britanic, Samuel Richardson). Şi, în primul rând, nu traducerile capodoperei lui, *Manon Lescaut;* ci ale unor scrieri mai puţin semnificative. În 1738, apărea o traducere a *Memoriilor şi aventurilor unui gentilom* (e, însă, probabil că au fost alte versiuni englezeşti care au precedat-o).

---

[8] Andrei Pleşu, *Pitoresc şi melancolie,* Bucureşti, Editura Univers, 1980, p. 151.

[9] *Idem,* pp. 152–154.

Transpunerea unui alt roman al lui Prévost, *Filosoful englez sau povestea domnului Cleveland, copil natural al lui Cromwell,* începuse să apară încă din 1734. Un al treilea roman al său, *Pastorul din Killerine, poveste morală scrisă pe temeiul memoriilor unei familii nobile din Irlanda,* era tradus în 1742. De fapt, aproape toate cărţile lui, chiar şi cele ce aveau să fie păstrate exclusiv în memoria istoriilor literare, au fost cunoscute de cititorii englezi, care le-au făcut o foarte bună primire.

E foarte adevărat că nu exigenţa definea gustul cititorului din Anglia, la mijlocul acelui secol al XVIII-lea, numit şi Epocă a Raţiunii. Uitat astăzi, François-Thomas Marie de Baculard d'Arnaud l-a întrecut atunci în popularitate chiar şi pe abatele Prévost. „Maestru al tenebrosului",[10] cum l-a numit istoria literară franceză, Baculard d'Arnaud a avut o influenţă profundă asupra mentalităţii literare engleze; romanele sale şi, îndeosebi, manifestul care însoţea drama *Contele de Comminges* („unde se mândrea a fi creatorul «geniului sumbru»" [11]) au înrâurit deopotrivă „romanul sensibilităţii" şi „vlăstarul acestuia, romanul gotic, în ciuda cruzimii şi a episoadelor senzaţionale conţinute de scrierile sale, sau tocmai de aceea".[12]

Aceasta nu e numai o trăsătură distinctivă a culturii engleze nu numai aici opere de factura romanelor şi pieselor lui Baculard au avut un ecou atât de larg. Autorul *Contelui de Comminges* era foarte preţuit şi la el în ţară (mai târziu, s-au creat verbul „baculardер", însemnând „a exterioriza o emoţie cu o intensitate nefirească, teatrală" şi substantivul „darnauderie" pentru „sentimental-maladiv"). Împreună cu el, s-au bucurat de succes şi alţi scriitori uitaţi astăzi cu totul: Louisel de Tréogate, Nicolas Germain Léonard, Louis Sébastian Mercier, Feutry, autori ai unor scrieri „sumbre". E destul să priveşti ilustraţiile desenate şi gravate de artişti de renume ai vremii, pentru a-ţi da seama de înţelesul pe care contemporanii îl acordau acestor scrieri: gentilomi îmbrăcaţi elegant plângându-şi iubitele în cimitire cu înfăţişare cu adevărat sinistră, sau cântând la harfă şi privind la luna ce se strecoară printre norii ameninţători şi prelungeşte umbrele întunecate ale chiparoşilor funebri, scene istorice fanteziste, ce amestecă elemente medievale, antice şi baroce într-un vălmăşag de-a dreptul halucinant.

Succesul pe care l-au avut, în Franţa, *Nopţile* lui Young e elocvent pentru identitatea formelor de sensibilitate din teritorii de cultură diferite; „jurnaliştii, criticii, poeţii, romancierii, la Paris sau în provinciile îndepărtate,

---

[10] Servais Etienne, *Le genre romanesque en France (Genul romanesc în Franţa),* Paris, 1922, p. 332.

[11] Joseph Bédier, Paul Hazard, *Littérature française (Literatura franceză),* Paris, 1949, vol. II, p. 133.

[12] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 133.

în pofida ironiilor lui Voltaire, se străduiau, exaltaţi, să-l laude, să-l imite. El e «asemenea unei lumini sepulcrale», strălucind în noaptea întunecată; celebritatea lui e «infinită»; e rivalul lui Eschil, al lui Dante şi Milton; e clasic; e recomandat de pedagogi şi oferit, ca premiu, în colegii".[13] Şi să nu uităm că *Don Sylvio de Rosalva* al lui Wieland, menţionat de istoricii literari printre exemplele cele mai caracteristice ale romanului gotic, apărea în Germania în 1764, acelaşi an în care Walpole îşi publica, în Anglia, celebrul său *Castel din Otranto*. Wieland, „reprezentant al umanismului iluminist, cu pasiunea lui pentru Natură şi pentru Raţiune", cu idealul său „de dezvoltare armonioasă a personalităţii, cu ironia sa şi cu libertatea imaginaţiei artistice, cu erudita devoţiune faţă de antichitatea greacă – model al vieţii şi al artei –, cu stilul sau elegant, şi sofisticat, era un fondator al clasicismului de la Weimar".[14]

Dar ţara în care goticul a găsit un câmp mai larg, o atmosferă mai prielnică de formare a fost, fără îndoială, Anglia. Sprijinit şi de influenţe străine – îndeosebi de cea franceză, prin Prévost şi Baculard d'Arnaud –, mai ales, însă, de exemple, mai vechi sau mai recente, din literatura naţională, goticul a fost creat de o stare de spirit specifică, fără de care nu ar fi posibilă explicarea apariţiei, în prima jumătate a secolului, a unei poezii a misterului, a macabrului, a maladivului, cum e aceea a lui Gray sau Young, şi, către sfârşitul lui, a poeziei şi artei bântuite de vise tulburate de vedenii ameninţătoare, la Blake sau Fuseli.

Goticul era o formă particulară a cultului emoţiei, stăruind în direcţia extraordinarului, a viziunilor înspăimântătoare. Unii romancieri „nu voiau altceva decât să evoce o atmosferă poetică în care se pot ivi vrăjitoare, ca în poveştile de odinioară, alţii foloseau cele mai violente forme destinate să provoace frica, invocând superstiţii naive, de un uluitor anacronism".[15] Supranaturalul era elementul de bază al unui amestec complicat, greu de definit, variind de la un scriitor la altul. Folclorul (pentru unii prozatori, nu numai cel englez, scoţian sau irlandez, ci şi basmul german) a fost unul dintre izvoarele cele mai fertile ale goticului. Interesul din ce în ce mai pronunţat faţă de trecut, „tandreţea cu care era privit tot ceea ce părea vechi şi atins de timpul necruţător",[16] cum definea acest sentiment un comentator al istoriei romanului, pasiunea pentru legendă şi istoria (transformată adesea şi ea în legendă), medievală, afirmarea tot mai puternică a unui spirit

[13] Joseph Bédier, Paul Hazard, *op.cit.,* vol. II, p. 116.

[14] Fritz Martini, *Die Goetheszeit (Epoca lui Goethe),* Frankfurt, 1949, p. 263.

[15] Bernard Bergonzi, *The Situation of the Novel (Situaţia romanului),* Londra, 1970, p. 88.

[16] Ian Watt, *The Rise of the Novel (Ascensiunea romanului),* Londra, 1956, p. 137.

nutrit de vechea istorie naţională – toate au înrâurit şi au fost înrâurite de această emotivitate de factură romantică. Opera editorilor de texte vechi, colecţiile de obiecte de artă (autentice sau falsuri, adesea stângace), renaşterea baladei şi, în general, a literaturii epocilor de odinioară, chiar şi atunci când erau simple imitaţii sau mistificări, au fost un teren prielnic pentru romanul gotic.

Până către mijlocul secolului al XVIII-lea, istoria naţională nu a constituit decât rareori subiectul unor opere englezeşti în proză. Cele dintâi scrieri în acest domeniu sunt, de fapt, reconstituiri ale unei anume culori locale, puse în relaţie cu evenimente, mai mult sau mai puţin adevărate, evocate de vechi tradiţii orale şi numai uneori de documente. De semnalat că, pentru aceste prime scrieri cu subiect istoric, critica literară engleză foloseşte termenul medieval de *romance* (ceea ce înseamnă „operă în versuri sau în proză, în care fantezia, aventura – fie ea cavalerească sau de dragoste – joacă rolul principal")[17] şi nu pe cel modern de *novel (=roman).* Cel dintâi *romance* de acest fel e *Longsword, conte de Salisbury* (1762), despre care se crede că a fost scris la îndemnul exemplului conţinut în imensa popularitate a traducerii lui *Cleveland* de Prévost. Autorul era un cărturar irlandez, Thomas Leland, autor – printre altele – a unei istorii a Irlandei „de la invazia englezilor sub Henric al II-lea până în zilele noastre".

Tot ceea ce putea şti pe atunci Leland despre acest monarh din secolul al XII-lea era de domeniul legendei; prea puţine fapte erau confirmate documentar. Aşa încât, chiar şi atunci când scria istoria ţării sale, el o folosea mai curând ca veşmânt al unei opere de fantezie, „decât să scrie istorie în straiele unei opere de fantezie".[18] Povestea compusă de Thomas Leland e foarte caracteristică pentru ceea ce se înţelegea atunci prin substanţă istorică a unei scrieri narative.

William de Longespée (al cărui nume, „spadă lungă", e tradus în englezeşte „Longsword"), al treilea conte de Salisbury, fiu natural al lui Henric al II-lea şi al frumoasei Rosamund, se întoarce în ţară dintr-un război în Gasconia, unde căzuse prizonier şi fusese întemniţat. Înfruntase multe primejdii – povestite în amănunt şi, venit acasă, află că avutul i-a fost jefuit şi că preacredincioasa lui soaţă e urgisită de un vecin hrăpăreţ, nepot al unui curtean puternic. Longespée se răzbună, îl pedepseşte pe duşman şi, semn al unei mari generozităţi, o înzestrează pe fata care îl urmase, îmbrăcată în haine de paj, în peregrinările sale şi o căsătoreşte cu tânărul – bineînţeles,

[17] J.A. Cuddon, *op. cit.,* p. 578.
[18] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 177.

viteaz şi cinstit – pe care ea îl iubeşte. Unele personaje sunt adevărate, întâmplările sunt, firește, inventate.

Longsword nu a stârnit decât slabe ecouri şi a rămas aproape necunoscut până la sfârşitul secolului al XIX-lea, când s-au întreprins primele studii cuprinzătoare privind romanul istoric de dinaintea romantismului. S-a spus că Leland era un necunoscut şi că, de aceea, cartea lui nu a trezit interesul cititorilor. Explicaţie greu de acceptat, de vreme ce, în momentul publicării *Castelului din Otranto,* nici Walpole nu se bucura de celebritate literară, dar a ştiut să adauge tocmai acele elemente care corespundeau gustului epocii: romanul lui – *pseudoistoric,* ca şi acela al lui Leland, înfăţişând imaginea pitorească a unui Ev Mediu cu cavaleri şi turniruri – crea o atmosferă fantastică, asemănătoare aceleia din poveştile folclorice cu fantome şi spiriduşi. În acelaşi timp, dincolo de aceste artificii, prin care el era convins că poate comunica „impresia de noutate şi de prospeţime a unei noi viziuni literare" [19], Walpole a rămas credincios „unui realism prozaic, diferit de invenţiile lui Prévost şi ale lui Baculard d'Arnaud".[20] *Castelul din Otranto* era, ca şi conacul în care a fost scris, o aventură a goticului, o falsă relicvă istorică: şi în roman, şi în construcţia casei, Walpole lăsa frâu liber fanteziei, fiind totuşi, mai riguros în arhitectura cărţii decât în aceea a clădirii. El încerca să acrediteze versiunea că subiectul romanului i-a fost revelat într-un vis, în care imaginea salonului şi a scării interioare de la Strawberry-Hill se contopea, în chip straniu, cu amintirea unei construcţii vechi de la Cambridge. „Un gigantic braţ, de armură" era zugrăvit pe stindardul castelului, sugerând giganticul coif care îl zdrobeşte pe fiul uzurpatorului Manfred. Walpole visa, între zidurile miniaturalului său castel, la zidurile imensei fortăreţe Otranto, pe care le vedea năruite de fantoma lui Alfonso, „dilatată gigantic". Visul era temeiul întregii construcţii: intriga era o alcătuire artificială, o maşinărie îmbinată cu abilitate. Scriitorul împărtăşea concepţiile propriului public, care nu părea să se preocupe deloc de credibilitatea poveştilor, pentru că le lua ca pe nişte poveşti.

Dar mecanismul e atât de vizibil, încât nu izbuteşte să devină impresionant, în ciudă recuzitei spectaculoase. S-ar spune că regia e stângace, că nu solicită defel participarea afectivă a publicului, ceea ce e cu atât mai regretabil, cu cât Walpole rămâne un sentimentalist. Toate tradiţiile romanului creat de Richardson în prima jumătate a secolului, inclusiv aceea a justiţiei poetice, sunt respectate cu stricteţe. Personajul malefic, Manfred, e destinat, evident, damnării şi pieirii, dar nu i se îngăduie să piară până ce nu

[19] Cf. W.S. Lewis, *Horace Walpole,* Londra, 1961, p. 118.
[20] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 178.

făptuieşte toate ticăloşiile rezervate lui de scriitor. Toate personajele oprimate sunt susţinute de o conştiinţă rectiliniară.

Castelul din Otranto a fost extrem de popular în epocă. Nu cred că a fost privit „cu indulgenţă, ca un capriciu bizar al fanteziei venit din partea cuiva care nu era înclinat spre asemenea excentrităţi".[21] E adevărat că, pe atunci, Walpole nu scrisese încă tragedia *Mama misterioasă* ce avea să-l depăşească pe Baculard în privinţa ştiinţei de a manipula faptele capabile să creeze spaima. Dar nu el iniţiase această direcţie a prozei engleze, nu lui i se datorează stârnirea pasiunii pentru Evul Mediu şi pentru basmele cu strigoi. La drept vorbind, e şi foarte greu să se stabilească o dată precisă la care au început toate acestea.

Afirmaţia potrivit căreia romanul gotic a fost inaugurat de *Castelul din Otranto* şi a culminat în opera doamnei Radcliffe, afirmaţie frecventă la istoricii genului, a fost pusă tot mai des la îndoială în deceniile din urmă. Punctul de pornire poate fi plasat, cu argumente la fel de convingătoare, fie mai devreme, fie după publicarea cărţii lui Walpole. Romanele lui Prévost circulau demult, aşa cum s-a văzut, în Anglia; ele au avut parte de imitaţii încă înaintea apariţiei *Castelului din Otranto;* nu numai prin *Longsword,* ci şi printr-un roman al unuia dintre marii reprezentanţi ai realismului englez din secolul al XVIII-lea. *Contele Ferdinand Fathom* al lui Smollett, publicat în 1751, conţine – s-a demonstrat – numeroase elemente asemănătoare, pe de o parte, romanelor lui Prévost, pe de alta, celor pe care avea să le scrie Ann Radcliffe[22]. Iar, în ceea ce-i priveşte pe romancierii de la sfârşitul secolului, aceştia au foarte puţine puncte comune cu cartea lui Walpole. Clara Reeve va respinge tipul de romantism din *Castelul...,* şi va încerca să-i dea o replică în propriul ei roman, *Bătrânul baron englez;* ea va scrie alte naraţiuni, aflate mai aproape de formula, devenită clasică, a goticului; „Epoca de aur" a romanului gotic va fi, totuşi, ultimul deceniu al secolului, când au fost scrise cărţile doamnei Radcliffe şi *Călugărul* lui Matthew Gregory Lewis. Precursorii lor imediaţi au fost surorile Harriet şi Sophia Lee, ale căror romane erau inspirate direct din Prévost şi Baculard. Aceste figuri minore, estompate de praful vechilor biblioteci uitate, au dobândit, de un timp încoace, o nebănuită importanţă: se spune astăzi, tot mai des, că, „dacă există o carte care să fi întemeiat premisele genului în această ţară, aceea e povestea scrisă de Sophia Lee în maniera lui *Cleveland,* romanul semiistoric

---

[21] *Idem,* p. 179.

[22] Vezi W.S. Lewis, *Prefaţă* la Horace Walpole, *The Castle of Otranto (Castelul din Otranto),* Londra, 1964, p. XXIV.

intitulat *Ascunzişul* (1783)".[23] De fapt, nimeni nu a acordat o atenţie specială goticului, considerat o specie de divertisment prin excelenţă, până ce Clara Reeve a schiţat, în 1785, o *poetică* a romanului aparţinând acestui gen.

Dar adevărata ei însemnătate în istoria romanului gotic englez nu a fost *apărarea* ci *ilustrarea* formulei. La 13 ani după cea dintâi ediţie a *Castelului din Otranto,* Clara Reeve a scris, cum se ştie, un roman cu o temă paralelă aceleia din cartea lui Walpole: redobândirea drepturilor unui fiu de nobil, crescut într-o desăvârşită necunoaştere a împrejurărilor naşterii sale. Efectele romaneşti erau, ca şi la Walpole, menite să provoace spaima, fără a recurge, însă, la elementul supranatural: visul şi misterul – explicat cu mijloace raţionale – sunt singurele elemente de recuzită gotică pe care ea se încumetă să le folosească. Ceea ce nu înseamnă că romanul său (numit de istoricii literari tot *romance* şi nu *novel*) nu s-ar supune legilor dictate de gustul pentru neobişnuit şi senzaţional, dominant în epocă; dar o face cu o grijă pentru respectarea plauzibilului care îl aşază într-o categorie cu totul aparte, mai curând în aceea a romanului de suspans decât a goticului propriu-zis.

Fidelitatea faţă de adevăr e un principiu de bază, declarat, al Clarei Reeve, dar ea nu a izbutit să-l ilustreze în propria operă: personajele şi moravurile nu aparţin epocii evocate, ci aceleia în care a fost scrisă cartea. „E o poveste sentimentală modernă într-un fals cadru istoric".[24] Faptul că ediţia a doua a romanului e dedicată fiicei lui Richardson e semnificativ: eliminând extravaganţele lui Walpole, introducând atmosfera sobră a faptului banal, scriitoarea urmărea să repună în drepturi sensibilitatea, faţă de care *Castelul din Otranto* nu manifestase cuvenitul respect. Ceva mai târziu, în 1793, ea va publica un alt roman istoric, *Memoriile lui sir Roger de Clarendon,* în care e păstrată luciditatea *Bătrânului baron englez,* dar şi ambiguitatea cadrului istoric. Acţiunea e clădită în jurul unor evenimente din secolul al XIV-lea – asediul oraşului Calais, bătălia de la Poitiers, isprăvile vitejeşti ale Prinţului Negru şi alte episoade ale domniilor lui Edward al III-lea şi Richard al II-lea; faptele sunt exacte, preluate din izvoare de neîndoielnică autoritate ştiinţifică, atâtea câte puteau fi la îndemână la sfârşitul secolului al XVIII-lea. Intenţia scriitoarei era, evident, aceea de a compune o „cronică" istorică; dar naraţiunea, în care evenimentul real urma să se topească, nu a captat atmosfera şi spiritul îndepărtatului trecut. Din

[23] Alan Dugald McKillop, *The Early Masters of English Fiction (Primii maeştri ai prozei narative engleze),* Lawrence, Kansas, 1979 (prima ediţie, 1956), p. 77.

[24] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 180.

acest punct de vedere, cele două romane istorice ale Clarei Reeve repetă ezitările şi neîmplinirile din *Longsword*.

Mai izbutită în direcţia integrării stilului gotic e o altă poveste a ei, mai rar menţionată, *Exilaţii sau Memoriile contelui de Cronstadt* (1788), bazată pe două scrieri ale lui Baculard, *Povestea contelui Gleichen* (cel puţin acesta era titlul traducerii englezeşti din 1785) şi *D'Almanzi, anecdotă franţuzească*. Amândouă – se înţelege, şi cartea Clarei Reeve, care le imită – sunt exemple ale atmosferei tragice specifice goticului, creată de întâmplări înspăimântătoare, de experienţe deznădăjduite, traversate de personaje la fel acelora care îi fascinaseră pe cititorii *Pastorului din Killerine* al lui Prévost, sursa probabilă de inspiraţie a povestirilor lui Baculard.

Destinul eroilor din *Exilaţii* e foarte sugestiv pentru întreaga mişcare de idei ce a modelat goticul şi l-a prelungit în timp. Cronstadt, întrupare a disperării şi a melancoliei pustiitoare, e descendentul lui Patrice, eroul lui Prévost, care a influenţat, de altfel, şi personajele celor două scrieri ale lui Baculard. Un reflex al povestirii Clarei Reeve trebuie, fără îndoială, căutat într-una din *Povestirile din Canterbury* publicate de Harriet Lee (1797), curioase readaptări ale lui Chaucer într-o lume bântuită de spaime şi de apariţii supranaturale. *Kruitzner, povestirea neamţului,* e privită ca unul din exemplele cele mai reprezentative ale goticului şi, „în ciuda involuţiilor stângace şi a neclarităţii intrigii, nu e lipsită de o stranie putere, asemenea vrăjii unui coşmar inteligibil doar pe jumătate".[25] *Cronstadt* al Clarei Reeve împrumutase, la un moment dat, numele credinciosului său slujitor, *Kreutzer,* şi e limpede că de aici provine *Kruitzner* din povestirea publicată în 1797 de Harriet Lee. În prefaţa la *Werner,* Byron mărturiseşte că a adaptat această dramă (cea din urmă pe care avea s-o încheie, înainte de tragica lui moarte) după o povestire gotică, *Kruitzner, povestirea neamţului,* citită de el în copilărie şi „conţinând, s-ar putea spune, germenul celor mai multe lucruri pe care le-am scris de atunci încoace". „Probabil că a fost un noroc faptul că nu întreaga lui operă a fost impregnată de *Povestirea neamţului,* de vreme ce această dramă (*Werner,* n.n.) e o lucrare neobişnuită, o adevărată piesă gotică. Sunt castele ruinate, uşi secrete, crime făptuite în miez de noapte, bandiţi, opulenţă şi pompă aristocratică, schimbări neaşteptate ale destinului, misterioase legături de rudenie, un portret mult prea amplu faţă de mărimea naturală (înzestrat cu o putere byroniană de atracţie căreia nimeni nu-l poate rezista), răsturnarea

[25] *Idem,* p. 183.

dovezilor, care îl fac pe cititor să-l bănuiască pe adevăratul criminal, şi aşa mai departe".[26]

De la Prévost la Baculard d'Arnaud, apoi la modestele compuneri ale Clarei Reeve şi Harrietei Lee, până la Byron (e adevărat, nu într-una dintre capodoperele sale), personajul gotic străbate aproape un secol de istorie literară, fără ca portretul său să se modifice prea mult. E o vreme în care ideile literare circulă într-un spaţiu mai larg decât ar lăsa să se înţeleagă definirea lui, ca o lume a neverosimilului şi senzaţionalului. *Goticul* e departe de a accepta formulările rigide pe care i le-au rezervat istoriile literare. Oricât de mari ar fi asemănările dintre Patrice, Cronstadt, Kruitzner şi Werner, deosebirile – determinate nu numai de temperamentele diferite ale scriitorilor, ci şi de modul specific în care ei reflectau şi îşi comentau epoca – nu pot fi trecute cu vederea.

Aventurile personajului gotic demonstrează încă un lucru, şi anume că el a trăit mult mai mult decât s-a considerat, în general, că ar fi durat perioada istoric-literară a tipului de proză narativă pe care îl ilustrează. Studiile recente îl prezintă, în chip mai convingător decât în trecut, nu ca pe o simplă proiecţie a unei stări maladive de spirit; de fapt, relevă cercetătorii, nici nu e vorba despre o asemenea trăsătură, ci doar de exacerbarea romantică a unei atitudini filosofice caracteristice pentru o întreagă epocă.

Din punct de vedere strict literar, personajul gotic indică, s-a spus adesea, „revolta împotriva secolului al XVIII-lea". Dar din punct de vedere filosofic şi politic, el se încadrează într-o reacţie mult mai complexă. „*Natură* – observa un comentator de prestigiu al culturii din Veacul Luminilor – e un termen care poate însemna şi foarte mult şi foarte puţin, iar uneori nu înseamnă nimic".[27] Revoluţia nu va renunţa câtuşi de puţin la principiul „înapoi la natură", dovedind astfel că tendinţele fundamentale ale unei epoci persistă, dincolo de schimbările aparente ale terminologiei şi că se remodelează, adecvându-se necontenit la noul spirit al vremurilor ce se succed. *Natura,* aşa cum au înţeles-o cei mai mulţi romantici, e Raţiunea iluminiştilor, „efectul politic fiind plasarea vechilor idei într-un cadru democratic".[28] Aşa se întâmplă că fruntaşii celei de-a doua generaţii de romantici, generaţia lui Shelley şi a lui Byron, erau descendenţii filozofilor din secolul al XVIII-lea (dând gândirii acestora o versiune sentimentalizată), mai curând decât ai primei generaţii romantice, a lui Wordsworth şi Coleridge. Revolta

---

[26] Francis M. Doherty, *Byron,* Londra, 1968, p. 99.

[27] Alfred Cobban, *The Revolt Against the Eighteenth Century (Revolta împotriva secolului al XVIII-lea),* în antologia de texte critice *Romanticism and Consciousness (Romantism şi conştiinţă)* alcătuită de Harold Bloom, New York, 1970, p. 136.

[28] *Ibid.*

împotriva secolului al XVIII-lea a eşuat, tocmai pentru că răzvrătiţii nu ţineau seama de identitatea unora dintre ideile lor cu acelea ale Veacului Luminilor.

Din acest punct de vedere, naraţiunea gotică ocupă un loc cu totul aparte: fără să-şi fi asumat obligaţia de a submina ideile esenţiale ale iluminismului, ea reprezintă una dintre formele cele mai consecvent orientate spre integrarea noii sensibilităţi. Pe de altă parte, aşa cum s-a mai sugerat, e riscant să se folosească termenul *gotic* ca un generic al unei soluţii literare atotcuprinzătoare: diferenţele dintre Walpole şi Clara Reeve, dintre Ann Radcliffe şi Harriet Lee, dintre Maturin şi Lewis, dintre Mary Shelley (autoarea acelui *Frankenstein,* reactualizat de atâtea ori în epoca mai recentă) şi William Beckford sunt prea mari pentru a îngădui o definiţie cuprinzătoare a genului.

Unul dintre cei mai reputaţi istorici ai literaturii engleze, Louis Cazamian, numeşte ultimele trei decenii ale secolului al XVIII-lea „Trezirea imaginaţiei": „există dovezile – scrie el –, încă din perioada anterioară, ale unei treziri a imaginaţiei, pe cale să se producă în lumea literelor. Ea poate fi observată într-o anume măsură în poezie şi, într-o mai mică proporţie, în roman. După 1760, toate aceste simptome ale schimbării tind să se grupeze într-un ansamblu impunător. Sentimentul trecutului, în toate aspectele sale diverse, pasiunea pentru pitoresc, dorinţa de a sonda misterul – într-un cuvânt, căutarea unei lumi a simţurilor, depărtată de realitatea zilnică –, toate creează un orizont mai larg şi dau mai multă robusteţe mijloacelor artei, întregind astfel posibilităţile de a realiza o transformare eficientă în expresie literară".[29] Era punctul de vedere dominant în prima jumătate a secolului nostru; de atunci, complexitatea fenomenului, a raporturilor dintre raţional şi sensibil, au fost puse necontenit în lumină.

Dar Cazamian observa un proces a cărui semnificaţie o depăşea pe aceea strict istoric-literară: „Cu mult înainte de sfârşitul secolului al XVIII-lea, diversele elemente psihologice care vor constitui romantismul îşi făcuseră apariţia, unul câte unul; dar situaţia generală a vieţii sociale şi literare era încă nefavorabilă oricărei iniţiative ce ar fi putut determina eliberarea decisivă a formei. Poezia e teritoriul unde forma e un factor indispensabil: în proză, ea joacă un rol mai puţin important, astfel încât romanul, tinzând să devină principalul instrument al expresiei artistice în proză, permite tuturor posibilităţilor latente ale renaşterii romantice (ce se ivea la orizont) să se

[29] Emile Legouis, Louis Cazamian, Raymond Las Vergnas, *A History of English Literature (O istorie a literaturii engleze),* Londra, 1971 (prima ediţie, 1927), p. 911.

combine într-o unitate atât de desăvârşită, încât ar fi greu să nu se recunoască în ea un premergător imediat şi un exemplu pe deplin format al literaturii romantice".[30]

„Romanul de groază", îndelung respins ca o formă minoră a prozei, e privit astăzi ca un fenomen paralel şi analog aceluia produs în poezie şi „relevat de geniul lui Wordsworth şi Coleridge".[31] Chiar şi cei care resping fără menajamente genul ca atare, recunosc că „trei figuri vrednice de atenţie s-au impus între comercianţii de spaime", şi anume Ann Radcliffe, Matthew Gregory Lewis şi Charles Robert Maturin.[32] În general, opera lui Walpole şi a Clarei Reeve e interpretată ca „o etapă premergătoare" a romanului celor trei scriitori de la răspântia secolelor. Ann Radcliffe e identificată de istoria literară cu romanul gotic însuşi, în momentul desăvârşirii modalităţilor sale specifice; dar Lewis e cel a cărui influenţă a fost mai profundă, printre altele, – şi, fireşte, nu în ultimul rând – datorită talentului său mai original. De altminteri, şi biografia sa îl poate sugera mai bine pe omul acestei epoci de nelinişti decât aceea a doamnei Radcliffe, respectabilă mamă de familie, cu înfăţişare şi cu comportare de gospodină cumsecade. De la această scriitoare care a călătorit rar şi a cunoscut puţină lume în afara cercului de familie şi de prieteni a preluat Walter Scott acţiunea unor romane şi Byron portretele eroilor din marile sale poeme.

Matthew Gregory Lewis era fiul unei familii bine situate – tatăl său era subsecretar al Departamentului de Război – care i-a putut asigura o educaţie excelentă, la unele dintre cele mai faimoase şcoli engleze. Dar, pe când băiatul era încă elev la Westminster School, între părinţi s-au ivit grave neînţelegeri ce au dus la divorţ. Fiul a rămas singurul prieten adevărat şi protector al mamei, o femeie frumoasă, orgolioasă şi foarte superficială. Scrisorile trimise de la Westminster şi, ceva mai târziu, de la Oxford (unde avea să-şi ia titlul de „Master of Arts", echivalent celui de licenţă în litere şi filosofie) dovedesc o afecţiune caldă, el participând cu tandreţe la rezolvarea complicatelor probleme ale mamei, sfătuind-o să fie mai prevăzătoare, să-şi cheltuiască mai cu rost banii; sfaturi inutile, pentru că, în cele din urmă, datoriile au copleşit-o pe nepăsătoarea mamă, care a trebuit să-şi vândă o bună parte din avere. El i se confesa, o făcea părtaşă la toate planurile lui, discuta cu ea proiectele sale literare.

---

[30] *Idem*, p. 935.

[31] *Ibid.*

[32] George Sampson, *The Concise Cambridge History of English Literature (Scurtă istorie a literaturii engleze editată de Universitatea Cambridge)*, 1970, p. 504.

O imagine mişcătoare asupra căreia s-au oprit toţi biografii scriitorului: un cuplu ciudat – mama, mereu îngrozită de perspectiva bătrâneţii, extravagantă, necugetată, dar iubindu-şi mult copilul –, şi adolescentul, mic de statură, bondoc, dar nepăsător la orice succes monden, sensibil, duios, dornic să-i vină ei în ajutor de fiecare dată, păstrând însă şi o neabătută lealitate faţă de tatăl lui, a cărui purtare vinovată nu o va osândi niciodată.

Se pare că ideea de a face carieră diplomatică a fost a tatălui; la 16 ani, băiatul călătorea la Paris şi, în toamna următoare, la Weimar. Aici l-a întâlnit pe Goethe care, pe atunci, conducea teatrul din acest oraş; adolescentul englez s-a înclinat dinaintea lui, omagiindu-l pe autorul lui *Werther*. Era, va mărturisi mai târziu, un mare admirator al *Hoţilor:* Karl Moor, brigandul care sfidează puterea cerului, va rămâne un erou preferat al lui Lewis. (De altminteri, drama lui Schiller se va bucura de o constantă popularitate în Anglia: a fost tradusă în 1792 şi a fost jucată, de atunci, aproape în fiecare stagiune). În 1801, o piesă a lui M.G. Lewis va fi reprezentată pe scena celebrului teatru Drury Lane: *Adelmorn* urma cu fidelitate modelul dramei schilleriene, căruia îi adăuga împrumuturi din Kotzebue şi din Ann Radcliffe. În 1797, scrisese o adaptare (îndeajuns de liberă) a unei alte drame a lui Schiller, *Intrigă şi iubire* – adaptare al cărei titlu va fi *Ministrul* – piesă ce nu va vedea, însă, niciodată lumina rampei. Lewis a transformat nu atât subiectul piesei schilleriene, ci – aşa cum era şi firesc – atmosfera; dragostea dintre Ferdinand şi Louise era apăsată de un blestem, cele două personaje deveneau purtătoare ale unui destin malefic, întreaga acţiune era crispată. Tragicul deznodământ al dramei originale căpăta un ton melodramatic şi grandilocvent, prevestindu-l pe acela din piesele de mai târziu ale lui Lewis.

Încă de la începutul activităţii sale de dramaturg (în favoarea căreia renunţase la cariera diplomatică, după ce ocupase, pentru foarte scurtă vreme, postul de ataşat pe lângă ambasada engleză de la Haga), Matthew Gregory Lewis va manifesta o preferinţă cu totul specială pentru dramele, povestirile şi romanele germane ale secolului XVIII-lea, care purtau semnul sigur al gustului pentru sentimentalism, pentru grotesc şi terifiant. Printre lecturile lui predilecte, se aflau opere ale unor scriitori importanţi (sau mai puţin importanţi), partizani ai unei literaturi apte să dea măsura şi semnificaţiile unei noi sensibilităţi: Tieck, Heinse, Musäus, Kotzebue, Spiess, Zschokke, Weit Weber şi, ceva mai târziu, Körner, a cărui piesă de teatru, *Zriny,* a produs asupra lui o puternică impresie; se pare că vestea morţii în război a poetului, în 1813 (abia împlinise 22 de ani), l-a afectat de această împrejurare tragică.

M.G. Lewis nu reprezenta, de fapt, o excepţie în peisajul literar englez al vremii. O listă a traducerilor din scriitorii germani publicate în Anglia la

sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul celui de-al XIX-lea relevă câteva date semnificative: şapte scrieri ale lui Kotzebue au fost tălmăcite într-un singur an, 1798 (trei dintre ele au apărut în două versiuni); în anii următori, englezii au mai putut citi încă peste douăzeci de volume de traduceri din opera scriitorului german (drama *Pizarro* a fost tradusă de patru ori). Alte titluri din aceeaşi listă de traduceri şi adaptări: *Poveşti populare ale germanilor* de Musäus (1791), *Hermann von Unna* de Benedikte Naubert (1794), *Valea Neagră* de Weit Weber (1796), *Mistere înspăimântătoare* de Karl Grosse (1797) şi, bineînţeles, capodopere ale lui Goethe, Schiller, Wieland. Un alt scriitor german, a cărui viziune a înrâurit scrierile lui Walter Scott şi ale lui Lewis, era Bürger, unul dintre cei mai des traduşi în englezeşte;[33] atât Scott, cât şi Lewis cunoşteau bine limba germană, amândoi (îndeosebi Lewis) au publicat traduceri din opera autorului lui *Lenore*.

Tânărul Lewis a fost, ca mai toţi contemporanii săi, un admirator al lui Baculard d'Arnaud dar şi al discipolului acestuia, dramaturgul anticlerical Boutet de Monvel, autor al unei piese de teatru, *Victimele întemniţate în mănăstire* (1791), în care un călugăr destrăbălat îşi ascunde prada, pe frumoasa Eugénie, închizând-o într-o chilie. Personajul lui Monvel, Père Laurent, inaugurează o serie de portrete polemice, în rândul cărora se vor afla Ambrosio al lui Lewis, Schedoni al doamnei Radcliffe, Frollo al lui Victor Hugo, călugări lubrici, demoniaci, figuri blestemate, ale căror crime abominabile îi osândesc pentru vecie.

Multe din povestirile în versuri şi în proză pe care le-a tradus – mai mult sau mai puţin fidel – din scriitorii germani prefaţaţi de el au fost cuprinse în două culegeri publicate curând una după alta: *Poveşti de groază* (1799) şi *Poveşti uimitoare* (1801). Walter Scott şi Southey, care erau mai de mult admiratori ai baladelor lugubre ale lui Bürger, nu au fost greu de convins să participe la traducerea versurilor acestuia. Scott îl preţuia şi pe tânărul Lewis, preţuire pe care o va păstra şi după neaşteptata moarte a prietenului său: „Era scund şi cu o înfăţişare de copil; cu siguranţă, dintre toţi oamenii mici de statură pe care i-am văzut, era cel mai bine proporţionat şi cel mai delicat, Şi-a păstrat întotdeauna naivitatea de copil. A fost un copil, şi încă un copil răsfăţat, dar un copil cu o imaginaţie extraordinară, pe care şi-a risipit-o în povestiri germane cu strigoi. Percepea ritmul cu auzul cel mai fin pe care l-am cunoscut vreodată, mai fin chiar decât al lui Byron".[34]

---

[33] Vezi F.W. Stokoe, *German Influence in the English Romantic Period (Influenţa germană în perioada romantismului englez),* Londra, 1926, pp. 176–9.

[34] Cf. *Moulton's Library of Literary Criticism (Biblioteca de critică literară alcătuită de Moulton),* New York, 1967, vol. II, p. 523; textul lui Scott a apărut în 1825.

Ce-a de-a treia culegere, *Povestiri romantice* (1808), era mai puţin tributară regulilor goticului. Atmosfera era mai apropiată de aceea din poezia lui Wordsworth, cu privelişti de natură evocate cu un evident simţ al picturalului, al culorii şi al spaţiului. Lewis se afla, de fapt, la capătul carierei lui de scriitor: în cei zece ani cât va mai trăi, va scrie foarte puţin, două sau trei drame, în care viziunea gotică a începutului era atenuată.

Primele lui piese de teatru fuseseră compuse sub înrâurirea directă şi declarată a literaturii romantice germane pe care o îndrăgea atâta, alegând de acolo elementele de mister, de groază, de supranatural. *Fantoma din castel,* cea dintâi scriere a lui care a văzut lumina scenei, era – aşa cum a numit-o el – o „povestire dramatică"; intriga (de altfel, firavă) era un pretext pentru situaţiile spectaculoase, preluate deopotrivă de la Walpole (aşa-zisul „stil Otranto") şi din melodrama populară a lui Kotzebue. A fost unul dintre cele mai mari succese din acel timp ale teatrului Drury Lane, unde premiera a avut loc la 14 decembrie 1797. După aceea (tot la Drury Lane sau, adesea, la un alt teatru celebru din Londra, Covent Garden), Lewis a continuat să aducă pe scenă scrieri de aceeaşi factură, speculând efectele melodramatice. Nu întotdeauna îndemânarea sa de a construi opere dramatice pe gustul publicului a condus la rezultate fericite: se citează una dintre ultimele lui drame, *Venoni,* jucată la Drury Lane în 1808, la reprezentarea căreia publicul râdea cu hohote, ascultându-i pe cei doi eroi – soţul gelos şi soţia întemniţată de el într-o subterană – declamându-şi pe rând rolul (Lewis va modifica textul şi piesa va cunoaşte şi ea marele succes al predecesoarelor ei).

Recuzita romanelor, a povestirilor şi a dramelor lui nu era diferită de aceea a majorităţii scrierilor gotice: morminte, castele în ruină, intrări secrete, temniţe subterane, cavalcade în noapte, tirani însetaţi de sânge, tinere salvate din celulele lor săpate în stâncă, personaje enigmatice, care aduc mesaje misterioase şi, fireşte, fantome care cer răzbunare.

S-ar putea ca succesul „povestirilor dramatice" să se datoreze renumelui uriaş pe care îl avusese scrierea de debut a lui Lewis, *Ambrosio sau Călugărul*; fusese publicată, anonim, în 1796, dar documentele literare din chiar acel an dovedesc că numele autorului a fost cunoscut imediat. Cititorilor din acel uimitor sfârşit de secol al XVIII-lea le-a plăcut amestecul de poveste supranaturală, de roman de groază şi de aventuri, „cel mai extraordinar vălmăşag gotic, cu cea mai intensă emoţie romantică din câte fuseseră scrise până atunci".[35] Oamenii de litere apreciau nu atât fantezia, cât simţul cu adevărat admirabil al ritmului. Balada *Viteazul Alonzo şi*

[35] Eino Railo, *The Haunted Castle (Castelul bântuit de stafii),* New York, 1964, p. 88.

frumoasa Imogene, murmurată de Antonia, care încearcă să-şi îmblânzească nopţile îngrozitoarei sale singurătăţi, e considerată şi astăzi de mulţi istorici literari drept unul dintre cele mai semnificative exemple ale prozodiei romantice. Ritmul, împrumutat din celebra *Lenore* a lui Bürger, sugerând galopul calului, era folosit pentru întâia dată în istoria versului englezesc.

Naraţiunea propriu-zisă nu diferă decât aparent de stilul, foarte obişnuit în epocă, al fanteziei romantice, dovadă lista surselor, dată de Lewis însuşi, în introducerea romanului: germenele, spune el, s-ar afla în povestea unui „santon" (numele dat sfinţilor musulmani), Barsisa, tipărită în ziarul *The Guardian,* publicat între martie şi octombrie 1713, de Steele şi Addison (au apărut 176 de numere: povestea lui Barsisa era cuprinsă în numărul 148). Acesteia, însă, îi sunt adăugate multe titluri ale unor povestiri şi ale unor tradiţii folclorice germane, daneze, spaniole. Lista, s-a demonstrat, e departe de a fi completă[36]. Legenda venerabilului „santon" din *The Guardian* – pustnicul azvârlit în păcat de pătimaşa lui dragoste lumească pentru o fată pe care apoi o ucide pentru ca, în cele din urmă, să-şi vândă sufletul diavolului – e numai schema narativă, simplu punct de plecare al romanului lui Lewis. Ambrosio e, în realitate, o sinteză complicată, la care participă numeroase personaje ale romantismului german şi ale pamfletelor anticlericale din Franţa revoluţionară. Unul dintre cei mai de seamă comentatori ai fenomenului romantic, Mario Praz, a identificat, printre izvoare, o povestire celebră la sfârşitul secolului trecut[37], *Diavolul îndrăgostit* de Jacques Cazotte. Poate că împrumuturile din *Doctorul Faustus* al lui Marlowe şi dintr-o altă piesă faimoasă de teatru a Renaşterii engleze, comedia *Fratele Bacon şi fratele Bungay*[38] de Hobert Greene, sunt indirecte; dar autorul, s-a spus[39], s-a inspirat direct dintr-un tratat de magie, *Sadducimus Triumphantus* (1666) de Joseph Glanvill (una dintre cele mai interesante personalităţi din veacul al XVIII-lea, despre care se ştie că a anticipat telegraful electric şi teoria empiristă a lui Hume).

Praz demonstrează că Lewis a folosit şi sugestiile conţinute într-un roman al scriitorului romantic german Christian Heinrich Spiess, roman publicat în anii '80 ai secolului[40]. Baker mai citează[41] studii consacrate

---

[36] Vezi Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 207.

[37] Şi mai târziu: la mijlocul secolului al XIX-lea, Gérald de Nerval îşi va mărturisi admiraţia pentru povestirea lui Cazotte, publicată în 1772.

[38] Personajele sunt Roger Bacon (1214 ?–1294 ?), figură dominantă a filosofici şi ştiinţei engleze din acea vreme, şi Thomas Bungay, alchimist şi magician din aceeaşi epocă.

[39] Ernest A. Baker, *op. cit,* p. 200.

[40] Mario Praz, *The Romantic Agony (Lupta romantică),* New York, 1979 (prima ediţie, 1933), p. 111.

surselor acestei scrieri a prozatorului, poetului şi dramaturgului englez: sunt menţionate romane ale doamnei Radcliffe şi, urmându-se indicaţii ale unor istorici literari de la începutul secolului nostru, chiar şi învinuirea, formulată îndeajuns de clar, că Lewis nu ar fi fost decât un plagiator, de vreme ce se descoperise o povestire anonimă germană cu un subiect aproape identic cu cel al *Călugărului*. Cercetările de mai târziu, însă, au stabilit că amintita povestire era ulterioară cărţii scriitorului englez şi că era, de fapt, o traducere nemărturisită a textului lui Lewis.[42]

Toate aceste date ar fi, desigur, frivolităţi istoric-literare dacă nu ar pune în lumină mulţimea de texte cu conţinut asemănător, circulând în ultimele decenii ale veacului al XVIII-lea, şi, pe de altă parte, stăruitoarea reactualizare a tradiţiilor din epocile mai vechi, a legendelor în care misterul, suspansul, efectele produse de apariţiile supranaturale jucau un rol dintre cele mai importante. Evident, romanul unui scriitor de 20 de ani – câţi avea Lewis la apariţia *Călugărului* – nu poate fi judecat fără a se ţine seama de semnificaţia influenţelor preluate din literatura unei epoci care îşi căuta drumul spre soluţiile romantismului. Cartea aceasta e, desigur, una dintre cele mai spectaculoase prevestiri ale noii sensibilităţi ce va defini, mai echilibrat, cu o preocupare mai clară pentru arta construcţiei narative, literatura începutului de secol al XIX-lea. „E aici mai mult decât simpla dorinţă de senzaţie literară: [cartea] pune în evidenţă condiţia psihică probabil inevitabilă la extrema temperamentului romantic. Scopurile lipsite de rafinament cărora Lewis le adaptează marile teme ale lui Faust şi Ahasverus sugerează parodia intenţionată; dar el era foarte serios, cu toate că nu putea să picteze portretele personajelor decât în pensulaţii largi şi aspre şi nu reuşea să dea decorului decât o înfăţişare foarte puţin atrăgătoare".[43]

Nu cred, însă, că „pensulaţiile largi şi aspre" din zugrăvirea personajelor sau „înfăţişarea puţin atrăgătoare" a decorului sunt consecinţele stângăciei foarte tânărului romancier; ele fac parte, la urma urmelor, din convenţiile stilistice ale naraţiunii gotice. Ceea ce se poate observa e că Lewis se află foarte departe de procedeele narative ale doamnei Radcliffe şi că nici nu avea intenţia să le urmeze cu fidelitate. El acumulează detaliile înspăimântătoare şi mizează pe efectul lor asupra sensibilităţii cititorului; e, astfel, un predecesor mai direct al prozei romantice decât era autoarea

---

[41] *Op. cit.,* p. 208, nota 1.

[42] *Ibid.*

[43] Samuel Chew, *A literary History of England (O istorie literară a Angliei),* New York, 1948, p. 1195.

Misterelor de la Udolpho, unde fiecare enigmă îşi afla, în cele din urmă, explicaţia. În *Călugărul,* tainele rămân nedezlegate şi cititorul e îndemnat să-şi lase fantezia să le dea răspuns, singura putere în stare să aducă lumină în labirintul întunecat în care se află personajele sale fiind imaginaţia.

E adevărat că Lewis se afla abia la începuturile experienţei lui scriitoriceşti; dar, dacă portretistica şi chiar puterea de a conduce o acţiune coerentă poartă încă semnele debutului, nu acelaşi lucru se poate spune despre francheţea descrierilor. Niciuna dintre scrierile, numeroase cum s-a văzut, citate ca surse de inspiraţie nu dă măsura unei asemenea îndrăzneli în înfăţişarea lucrurilor aflate în ruină, a trupurilor atinse de moarte. S-ar spune că sugestiile nu sunt de factură literară; ci s-ar cuveni căutare în pictura manierismului din cea de-a doua jumătate a secolului al XVI-lea, de după cutremurătoarea imagine a infernului pictată de Michelangelo pe bolta Sixtinei.

Sfârşitul Secolului Luminilor seamănă, în multe privinţe, cu epoca de încheiere a Renaşterii. Chiar la începutul secolului al XVI-lea, când Rafael lucra încă la *Stanzele* din palatul Vaticanului, una dintre cele mai impunătoare opere ale picturii renascentiste, artişti ca Pontormo, Parmigianino, Rosso Fiorentino dădeau glas, în tablourile şi în frescele lor, unei tulburătoare nelinişti, unei dureroase presimţiri a sfârşitului implacabil. Ceea ce se numeşte „manierismul grotesc" era, în acelaşi timp, o continuare şi o contrazicere a Renaşterii. Atraşi de diversele forme ale experimentului, unii dintre artiştii şi oameni de ştiinţă a secolului ai XVI-lea au fost suspectaţi (şi nu neapărat pe nedrept) că ar fi alchimişti. Când s-a aflat că au disecat cadavre, s-a spus despre ei că practică magia, tot aşa cum, despre scriitorii şi pictorii din secolul al XVIII-lea s-a spus că manifestă înclinaţii maladive, pentru că descoperă, dincolo de conştiinţa umană, spaima de moarte, visul şi coşmarul.

Cu Lewis, povestirea gotică a făcut un progres important: el „a avut un mare dispreţ faţă de reticenţe",[44] ceea ce înseamnă că nu s-a ferit să privească la trupurile chinuite îngrozitor de torţionari, schimonosite de suferinţe lăuntrice. Aceasta nu înseamnă sadism: nimeni nu îi mai osândeşte azi pe Villon sau pe Baudelaire, pe niciunul dintre acei pictori ai perioadei manieriste care îi mituiau pe paznicii spitalelor ca să-i poată privi pe bolnavii în agonie, cu înfăţişarea dramatic schimbată de apropierea morţii. Fără un asemenea studiu amănunţit al descompunerii, o scenă tragică, aşa cum e aceea din *Pluta Meduzei* a lui Géricault, şi-ar fi pierdut mult din veridicitate.

---

[44] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 209.

Ambrosio e un om cu pasiuni puternice, a cărui pioşenie e egocentrică, orgolioasă; el cade lesne pradă voinţei unei făpturi înzestrate cu o mare ştiinţă a ispitirii, strecurată în mănăstire, deghizată într-un novice. Remuşcării îi urmează un moment în care conştiinţa e înăbuşită de o reînnoire a plăcerii. Lewis nu întârzie asupra conflictului din lumea lăuntrică, a călugărului; el îşi continuă povestirea. Femeia-ispită e o trimisă a iadului, o unealtă neştiutoare de grozăvia consecinţelor faptei sale, Ambrosio e obiectul unei intrigi ce îi va ruina deopotrivă trupul şi sufletul. Crima făptuită de el e descrisă cu o feroce voluptate, în spiritul cel mai exact al naraţiunii gotice. Îşi vinde sufletul apoi, cu meschinărie, încearcă să anuleze înţelegerea cu diavolul; dar acesta e mai viclean şi îşi aruncă victima în lumea subpământeană. Metoda construcţiei epice, simplă, neezitând în faţa nici unui amănunt aducător de spaimă, dobândeşte o necontestată grandoare în episodul final, al prăbuşirii păcătosului din înălţimea stâncilor în prăpastie.

Călugărul a fost una dintre cele mai populare cărţi din istoria literaturii engleze; critica, violentă, reproşându-i lipsa de pietate[45], nu i-a putut bara drumul spre cititorii vremii sale şi spre aceia ai epocilor care o vor urma. E adevărat, ameninţările adversarilor (s-a vorbit, nu o dată, de posibilitatea întemniţării autorului) l-au făcut pe Lewis să atenueze, în ediţiile următoare, tonul unor scene mai crude. Dar tocmai acest scandal a sporit curiozitatea cititorilor, şi nu numai a lor: Mario Praz semnalează[46] că E.T.A. Hoffmann s-a inspirat din romanul lui Lewis atunci când a scris *Elixirul diavolului,* că şi Grillparzer a preluat de aici intriga tragediei sale, *Străbuna;* cuplurile Claude Frollo–Esmeralda al lui Hugo, Templierul-Rebecca din *Ivanhoe* al lui Walter Scott au fost inspirate tot din romanul lui Lewis. „Pentru că, deşi slabe imitaţii ale romanului radcliffian au continuat să apară, singurele exemple de gotic englez care vor avea o importanţă anume, au urmat exemplul lui Lewis".[47]

A trecut multă vreme până când critica literară a descoperit în *Călugărul* calităţile reale care l-au făcut să rămână unul dintre romanele preferate ale cititorilor. La o sută de ani de la apariţie, un istoric de seamă al literaturii engleze, Walter Raleigh, afirma încă, pe un ton deloc lipsit de vehemenţă, că în acest roman „muzeul de atrocităţi" (printre care, în primul rând, era

---

[45] Vezi, de exemplu, Thomas James Mathias care, în 1797, îl ataca pe Lewis pentru că, în loc să apere religia şi clerul, le batjocoreşte (*Moulton's Library*..., p. 524).

[46] *Op. cit.,* pp. 111–112.

[47] Ernest A. Baker, *op. cit.,* p. 211.

aşezată Inchiziţia, pe care nu Lewis o inventase) e prezentat cu „o fantezie infantilă" şi susţinea că scriitorul a greşit grav, când a nesocotit stăpânirea de sine recomandată de Ann Radcliffe, înlocuind-o cu „o intensitate, maximă, explicită".[48] În acelaşi timp, însă, un alt istoric literar, Henry A. Beers, izbutea să se elibereze de orice prejudecată şi să facă o prezentare obiectivă a cusururilor şi calităţilor cărţii. „*Călugărul* a uzat şi a abuzat de ceea ce a devenit, între timp, recuzita familiară a romanului gotic. Sunt aici nobili spanioli, eroine de o frumuseţe orbitoare, spadasini şi tâlhari de codru, guvernante nesăbuite şi servitori flecari, călugări, călugăriţe, inchizitori, oglinzi vrăjite, baghete fermecate, incantaţii în miez de noapte, vrăjitori, strigoi, demoni; odăi bântuite de fantome, lambriuri de stejar negru, castele în bătaia lunii, cu turnuri năruite şi contraforturi îmbrăcate în iederă, ale căror galerii răsună de strigătele şi blasfemiile spiritelor osândite şi pe ale căror porţi iese, când orologiul bate ora unu, spectrul unei mirese însângerate, ducând în mână pumnalul şi lampa. Sunt apoi otrăviri, înjunghieri, fierturi adormitoare, femei frumoase deghizate în paji şi paji deghizaţi în harpişti rătăcitori; mecanisme secrete ce deschid drumul, pe scări în spirală, în osuarele mănăstirilor, unde călugăriţe care au păcătuit sunt zidite de stareţe pline de cruzime şi hrănite cu pâine şi apă în mijlocul înspăimântătoarelor relicve ale morţilor. Cu toate acestea, *Călugărul* nu e întru totul vrednic de ironie. Are o anume putere narativă care îl aşază mult deasupra nivelului *Castelului* lui Walpole. Şi, cu toate că împărtăşeşte falsa concepţie a dialogului şi a personajului ce abundă în romanele doamnei Radcliffe, nu păcătuieşte nici prin excesul de descriere, nici prin cel sentimental ce o caracterizează pe acea prozatoare prolixă".[49]

În ultimele decenii, perspectiva din care e privit romanul lui Lewis s-a modificat considerabil. În general, comentatorii goticului au început să desluşească mai clar în convenţiile genului o anume coerenţă, ce îndeamnă la reconsiderarea însăşi a cronologiei epocii romantice. Semnele ivirii unei noi sensibilităţi sunt interpretate într-o relaţie mai strânsă cu întregul fenomen ce va da o personalitate atât de distinctă primei jumătăţi a secolului al XIX-lea. Înţelese nu doar ca forme de manifestare ale unor concepţii artistice sau literare, ale unor sintaxe picturale sau poetice, ci ca mărturii ale unei stări de spirit, ale unui *mod de existenţă,* cum îl numeşte profesorul Edgar Papu, aceste semne au fost interpretate cu mai multă

---

[48] Walter Raleigh, *The English Novel (Romanul englez),* Londra, 1966 (prima ediţie, 1894), p. 234.

[49] Henry A. Beers, *A History of English Romanticism in the Eighteenth Century (Istoria romantismului englez în secolul al XVIII-lea),* Philadelphia, 1971 (prima ediţie, 1898), p. 422.

atenţie şi au determinat o nouă periodizare, aşezând începuturile romantismului cu o jumătate de secol înaintea datei ce figura dintotdeauna în istoriile culturii (mai ales în cele ale literaturii).

Vechea teorie „a pendulării", potrivit căreia epocile de cultură se succed într-o alternanţă ce sugerează aplicarea principiului „acţiunii şi reacţiunii" s-a dovedit, şi în acest caz, insuficientă, de vreme ce operele de factură romantică nu sunt simple incidenţe, ci aparţin unui sistem ce se extinde până spre mijlocul secolului următor şi *coexistă* cu iluminismul. Romantismul secolului al XVIII-lea (şi, implicit, literatura „gotică") nu a avut, însă, parte decât de puţine studii de anvergură şi cu urmările decisive pe care le-au avut cercetările consacrate manierismului; dar, de la un timp încoace, monografiile ce tratează literatura şi artele de la sfârşitul Veacului Luminilor par a profita de concluziile formulate de savanţi ca Friedländer, Hocke, Praz, în sintezele lor privitoare la manierism. Din ce în ce mai rar se fac auzite păreri asemănătoare celor ce precumpăneau încă la începutul secolului nostru, conturând imaginea unei perioade de regres cultural; dimpotrivă, aproape fără excepţie, comentatorii moderni ai fenomenului îl interpretează ca pe o etapă necesară înnoirii viziunii şi expresiei, nu doar ca pe un moment *pregătitor* al romantismului, ci aparţinând întru totul acestei vaste direcţii a sensibilităţii universale.

Unul dintre criticii literari care s-au dedicat problemelor romantismului, publicând câteva studii fundamentale dedicate poeziei şi prozei din acea epocă, Harold Bloom, îşi încheia analiza celui din urmă roman semnificativ al goticului, *Frankenstein* de Mary Shelley, cu observaţia că literatura căreia îi aparţine scrierea – probabil mai celebră în secolul al XX-lea decât în vremea ei – e traducerea viziunii unui „prometeism modern".[50]

Această remarcă nu e adevărată numai pentru o scriere care, cum se ştie, poartă subtitlul *Prometeul modern,* ci pentru tot ce s-a creat sub înrâurirea spiritului romantic răzvrătit, opus oricărei viziuni conformiste. Încă de la începuturile lui, în veacul al XVIII-lea, romantismul a modelat eroi destinaţi unei suferinţe pe care o poartă în teribila lor însingurare; dar nu toţi sunt *Prometei,* pentru că nu toţi acceptă chinul ca pe o condiţie a mântuirii omenirii. Rămâne, însă, accepţia mitologică a lui Prometeu, ca element într-o opoziţie cu Spiritul suprem, tiranic şi înfricoşat de puterea necunoscută a duşmanului său, tragică opoziţie, dintre erou şi umbra lui, dintre Frankenstein şi monstrul creat de el. Ambrosio e, şi el, parte a unei asemenea opoziţii poate chiar mai tragică, între cei doi indivizi care îi formează personalitatea – victima demonului şi sfântul devenit demon.

---

[50] Harold Bloom, *Postfaţă* la Mary Shelley, *Frankenstein,* New York, 1965, p. 223.

Amestec între Prometeu şi Satan, el e, într-un chip mai clar decât oricare alt personaj al romantismului din veacul al XVIII-lea, un predecesor al titanilor lui Byron.

Opoziţia între ipostazele aceluiaşi personaj, inocentul de dinainte de întâlnirea cu păcatul şi asasinul sadic, întrupare a păcatului însuşi, creează unul dintre cei mai caracteristici eroi satanici ai romantismului. Aici nu poate fi vorba de veridicitate, pentru că Ambrosio e un personaj alegoric: cea dintâi victimă a asasinului satanic e Ambrosio-sfântul. Şi, semnificativ pentru concepţia romantică, ticălosul e pedepsit: greu se găseşte un personaj al literaturii romantismului care, după ce şi-a pierdut inocenţa şi a devenit un cinic, să rămână nesancţionat. Aceasta se va întâmpla şi în romanul realist: Rastignac e exemplul cel mai cunoscut. Dar nici la Balzac amintirea romantismului nu se va şterge cu totul: alături de Carlos Herrera-Vautrin, izbândă a cinismului, Lucien de Rubempré e osândit pentru că şi-a ucis candoarea. Romantismul e justiţiar; negreşit mai naiv şi mai doctrinar, el nu-i cruţă pe cei care au păcătuit.

Ideea centrală a literaturii romantice, va încheia Harold Bloom o analiză a poeziei din secolul al XIX-lea (dar ai cărei reprezentanţi fac parte, mulţi dintre ei, din generaţia lui Lewis), „e aceea de a găsi un bine final în însăşi existenţa umană”.[51] Dintr-o asemenea perspectivă, *Călugărul* poate fi interpretat ca un text reprezentativ pentru concepţia romantică: prăvălirea în genune a lui Ambrosio întărea convingerea cititorului că răul nu poate triumfa, chiar dacă e ucis tot de rău. Morala cărţii e explicită, şi împrejurarea că nu a fost desluşită imediat poate fi lămurită doar de abundenţa amănuntelor crude, brutale ale crimelor descrise, amănunte care copleşeau lectura faptelor imediate. Aşa se poate înţelege de ce Thomas James Mathias, criticul citat mai devreme, putea să se indigneze la gândul că un teatru londonez intenţiona să prezinte o prelucrare dramatică a acestei „blasfemii”.[52]

O critică a lecturii superficiale, atente doar la detaliile intrigii (e drept, încâlcite şi dincolo de care contemporanii, deprinşi cu goticul raţionalist al doamnei Radcliffe, nu puteau străbate), a fost întreprinsă de unul dintre cei mai importanţi poeţi americani din secolul al XX-lea, John Berryman. Redactând prefaţa la o ediţie din 1952 a *Călugărului,* el releva semnificaţia unui tip mai complex de raţionalism: nu acela ce rezidă în relaţia cauză-

---

[51] Harold Bloom, *The Visionary Company: A Reading of English Romantic Poetry (Grupul vizionar – o lectură a poeziei romantice engleze),* Ithaca, 1971, p. 136.

[52] *Op. cit.,* p. 524.

efect, ci un raţionalism sublimat în semnificaţia simbolurilor vehiculate de text.

„*Călugărul* – scria Berryman – e unul dintre autenticele miracole ale prozei engleze, o carte care, în pofida diverselor stângăcii, e atât de bună încât, chiar după un secol şi jumătate, poate fi privită dincolo de determinările ei istorice; şi totuşi, nu a devenit un roman-standard. Explicaţiile ar putea fi căutate în faptul că e, cu intermitenţe, de negăsit, că i s-a făcut o reputaţie de scriere erotică şi că nu e sprijinită de faima unei alte cărţi excelente în restul operei lui Lewis, astfel încât rămâne un exemplu izolat. Dar motivul principal trebuie să stea în lunga perioadă cât a avut de suferit de pe urma prejudecăţilor împotriva romanului «gotic» în general... Pe nedrept uitată – cu excepţia a două sau trei titluri salvate de entuziaşti şi de specialişti –, această şcoală a grotescului a deschis drumul mişcării romantice engleze şi gustului pentru neobişnuit, fără să se împărtăşească, de fapt, din gloria mişcării, cu excepţia cărţii pe care o avem în faţa noastră. Ne putem adăposti în spatele explicaţiei că romanul acesta e numai incidental un roman gotic şi îşi datorează calităţile altor cauze; că e bun, *în ciuda* faptului că e într-o anume măsură un roman gotic. Dar nu cred că aceasta e o explicaţie adevărată. *Călugărul* mi se pare a fi exact un roman gotic".[53]

Sau, cu vorbele unui alt comentator de prestigiu al cărţii, „*Călugărul* rămâne un roman cu o fascinaţie şi o putere extraordinare".[54]

După apariţia *Călugărului,* vreme de aproximativ un deceniu şi jumătate cât a mai scris (data ultimei opere originale, *Koenigsmark, tâlharul,* nu e cunoscută), Lewis nu a mai dat nimic comparabil cu romanul din 1797, de la 22 de ani. Berryman are dreptate: *Călugărul* e un exemplu izolat, întrec producţie, totuşi, abundentă.

De oarecare preţuire s-a bucurat, la un moment dat, *Spadasinul din Veneţia* (1805), o povestire evident influenţată de Schiller, dar, de fapt, o traducere mult modificată a naraţiunii lui Zschokke *Abälino, marele bandit,* al cărui personaj era un brigand de origine nobilă. Din substanţa epică a cărţii, Lewis a extras o melodramă, *Rugantino,* jucată în acelaşi an, cu mult succes, la Covent Garden. „S-a străduit – observa un istoric literar de la sfârşitul secolului trecut, comentând povestirea – să creeze un erou vrednic de respect şi chiar, într-o anume măsură, de admiraţie. A folosit, cu multă artă, poezia şi vraja Veneţiei, a acelei cetăţi unice în lume, de pământ şi de ape, ca să dea o tentă de adevăr şi chiar o anume coerenţă romanului său

---

[53] John Berryman, *Introducere* la M.G. Lewis, *The Monk (Călugărul),* New York, 1952, p. II.

[54] Devendra P. Varma, *op. cit,* p. 140.

nonconformist. *Spadasinul* e un specimen la fel de bun al faptelor improbabile şi care pot, totuşi, să fie imaginate, ca şi orice operă în proză, de dinaintea lui Scott".[55]

Cu toate acestea, povestirea din 1805 a fost aproape cu desăvârşire uitată în secolul nostru. La fel s-a întâmplat şi cu un alt volum care, în timpul vieţii scriitorului, a fost, „împreună cu *Călugărul* şi *Fantoma din castel,* cel mai des asociat numelui său":[56] *Povestiri uimitoare*. O parte din material fusese adunat încă din 1793 (când viitorul scriitor avea 18 ani): cel puţin aşa îi scria din Weimar mamei sale, vorbindu-i despre „un volum de poeme originale şi traduse" pe care spera să-l poată publica. Când cartea a fost tipărită, la sfârşitul lui 1800 sau în primele săptămâni ale anului următor, cititorii au fost dezamăgiţi. Walter Scott va explica acest şoc prin „falsele speranţe provocate de îndelungata întârziere, prin faptul că popularitatea baladelor şi a compozitorilor de balade începuse să apună".[57] Lewis inclusese multe poeme binecunoscute, astfel încât dimensiunile cărţii crescuseră imens, ajungând la două volume masive şi scumpe: „din cele 60 de piese, aproximativ două treimi fuseseră publicate de alţii mai înainte".[58]

De prin 1812, ritmul până atunci foarte susţinut al creaţiei sale slăbeşte mult: nu va mai publica nici traduceri, îndeletnicire căreia se consacrase cu pasiune. Lucrul e uimitor, dat fiind succesul scrierilor sale; şi despre o secare a imaginaţiei nu poate fi vorba, dramele sale „gotice" (cărora li se dedicase în primul rând) fiind construite după o formulă care cerea doar îndemânare, calitate ce nu-i lipsea defel. După moartea lui, s-au găsit mai multe manuscrise, cel mai semnificativ fiind *Jurnalul unui proprietar din Indiile de Vest.* O mărturie de impresionantă sinceritate a unui temperament blând, omenos, câtuşi de puţin previzibil dacă ar fi fost să-i cunoaştem numai opera, plină de crime, de orori, de fantastice schingiuiri. În paginile *Jurnalului* se întrevede revolta împotriva lipsei de omenie a sclaviei, încercările de a face mai uşor de îndurat viaţa negrilor de pe plantaţia sa (deşi nu pare să se fi gândit niciun moment să-i elibereze).

Episodul morţii lui e, de altminteri, grăitor. Îl va relata, la câteva luni după aceea, unul dintre marii romantici ai generaţiei lui, poetul Thomas Moore. Lewis se întorcea spre casă, încă nerefăcut de pe urma frigurilor galbene contractate în Indiile de Vest şi slăbit de climatul neprielnic de acolo. „Am

---

[55] William Edward Simonds, *An introduction to the Study of English Fiction (Introducere în studiul prozei artistice engleze),* Princeton, 1977 (prima ediţie 1894), p. 239.

[56] Louis F. Peck, *A Life of Matthew Gregory Lewis (Viaţa lui M.G. Lewis),* Cambridge, Mass., p. 116.

[57] *Idem,* p. 124.

[58] *Ibid.*

vorbit în seara asta despre sărmanul «Călugăr» Lewis. Moartea i-a fost provocată de administrarea unor medicamente contra răului de mare, neindicate la boala lui, şi asta cu toate sfaturile medicului de pe corabie. A murit, zăcând întins pe punte. Când i s-a spus că nu mai e nicio speranţă, a trimis pe cineva în cabină, sub punte, să-i aducă pană, cerneală şi hârtie. I-a cerut cuiva dintre cei de faţă să-i împrumute pălăria; şi, aşezând hârtia pe pălăria tare a marinarului, a scris, aşa cum stătea întins, câteva rânduri, adăugând un codicil la testament Puţini sunt aceia care, după ce li s-a spus că vor muri, au încercat mai puţine emoţii".[59] Clauza adăugată din acel moment tragic era o condiţie impusă moştenitorilor, despre care ştia că, „de îndată ce el se întoarce cu spatele, îl bârfesc pentru indulgenţa faţă de sclavi": dacă nu vor respecta hotărârile lui privind îmbunătăţirea vieţii acestora, urmaşii săi vor pierde, pentru totdeauna, plantaţia.

Moartea în mijlocul oceanului, trupul căruia îi era dat să se odihnească în imensul mormânt de ape, sporeau legenda clădită în jurul acestei personalităţi a începuturilor romantismului englez. Legendă ce se risipeşte treptat, mai ales în ultima vreme, când scrierilor sale critica literară le consacră analize lipsite de prejudecăţi, care dovedesc cât de important e reperul stabilit de un roman cum e *Călugărul* în istoria spiritului literar, nu numai din Anglia, ci din întreaga Europă romantică.

DAN GRIGORESCU

[59] *Tom Moore's Diary: A Selection (Jurnalul lui Tom Moore – o selecţie),* editat de J.B. Priestley, Londra, 1968 (prima ediţie, 1925), p. 183.

1775 *9 iulie* Se naşte la Londra Matthew Gregory Lewis, fiul unui adjunct al secretarului Departamentului de Război.

Sub pseudonimul Melmoth Courtney, Samuel Jackson Pratt începe să publice *Scrieri neconformiste despre animale, om şi providenţă* (publicarea se va încheia în 1777); Joseph Craddock – *Amintiri din sat;* este editată opera poetică a lui Thomas Gray.
Beaumarchais – *Bărbierul din Sevilla;* Baculard – *Liebman* (Fr.); Goethe – *Erwin şi Elmire;* Bodmer – *Wilhelm Tell; Moartea lui Gessner;* Müller – *Satirul Mopsus;* Heinse – *Povestiri pentru tineri;* Herder – *Ziceri vechi despre gusturi dispărute* (Germ.); Alfieri – *Cleopatra* (It.). Începe războiul din coloniile americane.

1776 „Melmoth Courtney" – *Fiul plăcerii;* Thomas Cogan – *John Buncle, jr., gentilom;* Elizabeth Griffith – *Povestea unei lady;* Adam Smith – *Cercetare asupra naturii şi cauzei bogăţiei naţiunilor;* se traduce în engleză *D'Almanzi* de Baculard.
Goethe – *Stella; Surorile;* H.L. Wagner – *Ucigaşul de copii;* Schummel – *Cucerirea Magdeburgului;* Wezel – *Belphegor;* Bürger – *Inima bate pentru poezia populară.* (Germ.).
Coloniile engleze din America îşi proclamă independenţa.

1777 Sheridan – *Şcoala bârfelor;* Clara Reeve – *Campionul virtuţii, povestire gotică;* Frances Brooke – *Excursia;* William Renwick – *Încrederea înşelată*.
Goethe – *Triumful sensibilităţii;* Schiller – *Hoţii;* Lenz – *Englezul* (Germ.); Grimaldi – *Diogene cinicul* (It.).
Octombrie Generalul Bourgoyne capitulează în faţa comandantului armatei americane din statul New York.

1778 Fanny Burney – *Evelina;* James Thistlethwaite – *Un om cu experienţă;* Thomas Tyrwhitt editează *Povestirile din Canterbury* ale lui Chaucer, „însoţite de un eseu privind limba" poetului; sub titlul *Bătrânul baron englez,* Clara Reeve publică cea de-a doua ediţie a *Campionului virtuţii*.
Voltaire – *Irène;* Buffon – *Epocile naturii* (Fr.); Lessing – *Parabolă;* Musäeus – *Călătorii fizionomice;* Bodmer – *Odoardo Galotti, tatăl Emiliei;* Herder – *Despre cunoaşterea şi sensibilitatea sufletului*

uman; Wieland – *Rosamunde* (Germ.); Lavater – *Fragmente fizionomice privind transmiterea cunoştinţelor şi sentimentelor umane* (Elv.).
Franţa recunoaşte independenţa statelor americane.

1779 „Melmoth Courtney" – *Apărătorul adevărului;* Richard Graves – *Columella;* George Keate – *Schiţe după natură;* Henry Mackenzie – *Oglinda;* apare traducerea engleză a lui *Werther*.
Goethe – *Ifigenia în Taurida;* Lessing – *Nathan înţeleptul* (Germ.); Monti – *Încercări poetice;* Pignotti – *Umbra lui Shakespeare* (It).

1780 Thomas Holcroft – *Alwyn sau gentilomul;* „Melmoth Courtney" – *Emma Corbett sau nenorocirile războiului civil;* John Smith – *Antichităţi gaelice;* Beckford – *Memorii ale unor pictori importanţi.*
Wieland – *Oberon;* Weisse – *Piese triste;* Wezel – *Hermann şi Ulrike;* Schummel – *Wilhelm von Blumenthal sau Copilul naturii* (Germ.); Şincai şi Micu – *Elementa linguae daco-romanae sive vallachicae* (Rom.).
În mai multe oraşe engleze se declanşează răscoale ale protestanţilor.

1781 Samuel Johnson – *Vieţile poeţilor;* Henry Brooke – *Henry, conte de Moreland;* Susannah Minifie – *Contele de Polonia;* William Combe – *Scrisorile a doi îndrăgostiţi;* Robert Bage – *Mount Henneth.*
Rousseau – *Confesiuni;* Marmontel – *Povestiri morale* (Fr.); Bodmer – *Vechi balade engleze şi suabe;* Merck – *Landor;* Kant – *Critica raţiunii pure* (Germ.).
Generalul englez Cornvallis capitulează în faţa armatei americane comandate de Washington şi Lafayette.

1782 William Cowper – *Poeme;* Anna Seward – *Louise* (roman în versuri); Helen Maria Williams – *Edwin şi Eltrude*.
Laclos – *Legături primejdioase* (Fr.); Schiller – *Fiesco*; Merck – *Domnul Oheim cel tânăr* (Germ.); Alfieri – *Merope; Saul* (It.).

1783 *Iunie* Matthew Gregory Lewis e înscris la şcoala Westminster.

George Crabbe – *Satul;* Beckford – *Vise, gânduri şi întâmplări în*

ceasuri de veghe; Clara Reeve – *Cei doi mentori.*
Schiller – *Intrigă şi iubire;* Knigge – *Romanul vieţii mele;* Moritz – *Călătoriile unui german în Anglia* (Germ.).
Tratatul de la Paris. Anglia recunoaşte independenţa Statelor Unite ale Americii.

1784 Combe – *Scrisori de dragoste între o doamnă nobilă şi un bărbat de condiţie umilă;* Bage – *Barham Downs*.
Beaumarchais – *Nunta lui Figaro;* Bernardin de Sainte Pierre – *Studii despre Natură;* Baculard – *Nuvele istorice* (Fr.); I.A. Fessler – *Sidney;* Spiess – *Maria Stuart;* Jean Paul – *Procesul din Groenlanda;* J.G. Jacobi – *Încercări alese* (Germ.); Bertoia – *Privire asupra literaturii germane* (It.).
Răscoala lui Horea, Cloşca şi Crişan în Transilvania.

1785 Wiliam Cowper – *Îndatorirea;* Clara Reeve – *Dezvoltarea romanului;* Graves – *Eugenius;* Mackenzie – *Un pierde-vară;* Sophia Lee – *Ascunzătoarea;* traducerea în engleză a *Poveştii contelui Gleichen* de Baculard.
Spiesse – *Biografia unui sinucigaş;* Klopstock – *Hermann şi contesa;* Gerstenberg – *Minona;* R.G. Raspe publică în limba engleză *Aventurile baronului Münchhausen* (Germ.); Pestalozzi – *Lienhard şi Gertrud* (Elv.); Gozzi – *Cimene Pardo* (It.).

1786 Beckford – *Povestea califului Vathek;* Robert Burns – *Poeme mai ales în dialect scoţian;* John Moore – *Zelucco;* Harriet Lee – *Greşelile inocenţei;* Sophia Lee traduce *Varbeck* de Baculard; Charlotte Smith traduce *Manon Lescaut* de Prévost.
Naubert – *Amalgunde, regina Italiei;* Musäus – *Poveştile populare ale germanilor* (Germ.).
Englezii pătrund în Malaya.

1787 George Colman cel Tânăr – *Inkle şi Yarico;* Anne Fuller – *Alan Fitz-Osborne;* John Heriot – *Durerile inimii;* Elizabeth Bonhote – *Olivia sau mireasa abandonată.*
Bernardin de Saint-Pierre – *Paul şi Virginia* (Fr.); Schiller – *Don Carlos;* Klopstock – *Moartea lui Hermann;* Moritz – *Andreas Hartknopf;* Hense – *Ardinghello sau Insulele fericite* (Germ.).
Anglia intervine cu armată în Ţările de Jos.

1788 Clara Reeve – *Exilaţii;* Collins – *Odă superstiţiilor populare din munţii Scoţiei;* Charlotte Smith – *Emmeline sau orfana din castel;* Elizabeth Bonhote – *Veghe părintească;* Renwick – *Neliniştile absenţei;* Mary Wollstonecraft – *Mary, o fantezie;* lady Hawke – *Julia de Grammont;* George Monck Berkeley – *Heloïse sau Asediul Rodosului;* Bage – *James Wallace*.
Saint-Simon – *Memorii* (fr.); Goethe – *Egmont,* Schiller – *Cel care vede spirite;* J.G. Jacobi – *Phedra şi Naide;* Hermes – *Manch Hermäon* (Germ.).
Anglia încheie tratate de alianţă cu Prusia şi cu Ţările de Jos.

1789 Ann Radcliffe – *Castelele Athlin şi Dunbayne;* Richard Cumberland – *Arundel;* Heriot – *Ofiţerul cu jumătate de soldă;* Charlotte Smith – *Ethelinde;* Blake – *Cântecele inocenţei;* Elizabeth Bonhote – *Emilia Fitzroy;* Anne Fuller – *Fiul lui Ethelwulf;* John White – *Contele Strongbow.*
Jean Paul – *Selecţie din hârtiile diavolului;* Bürger – *Poezii* (Germ.); W.H. Brown – *Puterea simpatiei* (Amer.).
George al III-lea dă primele semne de dezechilibru mintal. Revoluţia franceză.

1790 *27 aprilie* Lewis se înscrie la Colegiul Christ Church al Universităţii Oxford.

Ann Radcliffe – *O poveste siciliană de dragoste;* Blake – *Nunta cerului cu iadul;* Jane Timbury – *Vagabondul filantrop;* Graves – *Plexippus;* Elizabeth Bonhote – *Ellen Woodley;* Frances Brooke – *Povestea lui Charles Mandeville;* Helen Maria Williams – *Julia, roman presărat cu poezii;* apar, anonim, *Scrisorile Charlottei din vremea dragostei ei cu Werther;* White – *Aventurile lui John of Gaunt.*
Goethe – *Faust. Un fragment; Torquato Tasso;* Spiess – *Klara von Hoheneichen* (Germ.).

1791 Lewis călătoreşte la Paris.

Boswell – *Viaţa lui Samuel Johnson;* Ann Radcliffe – *Povestea de dragoste din pădure;* Clara Reeve – *Şcoala văduvelor;* Mary Godwin – *Poveşti pentru copii* (ilustrate de Blake); White – *Aventurile regelui Richard Inimă-de-Leu;* Charlotte Smith –

Celestina; Inchbald – *Poveste simplă*.
Boutet de Monville – *Victimele întemniţate* (Fr.); Thomas Paine – *Drepturile omului* (Amer.).
La Birmingham izbucnesc răscoale ale partizanilor revoluţiei franceze.

1792 *Toamna* Lewis pleacă la Weimar, unde rămâne până în anul următor.

Mary Wollstonecraft – *Petiţie pentru drepturile femeii;* Charlotte Smith – *Desmond;* Mary Robinson – *Vancenza sau primejdiile credulităţii;* Samuel Egeston Brydges – *Mary de Clifford;* Bage – *Omul, aşa cum e;* Susannah Minifie – *Poveştile familiei Delborough;* se traduce *Wertherul feminin*.
Schiller – *Despre arta tragică* (Germ.).
Proclamarea Republicii Franceze.

1793 Blake – *America;* Wordsworth – *Plimbare în amurg;* Charlotte Smith – *Vechiul conac;* Susannah Minifie – *Amintiri despre Mary;* Godwin – *Cercetare privind justiţia politică şi influenţa ei asupra virtuţii şi firicirii obşteşti;* apar, anonim, *Scrisorile confidenţiale ale lui Albert către Charlotte.*
Fessler – *Matei Corvin;* Haken – *Naufragiul şi nenorocirile lui John Byron;* Schiller – *Despre patetic* (Germ.).
Tratat de alianţă anglo-rus împotriva Franţei revoluţionare; Anglia declară război Franţei; flota franceză e învinsă la Aboukir.

1794 Lewis îşi ia bacalaureatul în arte la Oxford şi e ataşat la Ambasada Britanică din Haga.

Anne Radcliffe – *Misterele castelului Udolpho;* Mary Robinson – *Văduva sau un tablou al vremii moderne;* Godwin – *Lucrurile, aşa cum sunt, sau Aventurile lui Caleb Williams;* Blake – *Cântecele experienţei; Cartea lui Urizen;* Southey – *Poeme; Wat Tyler;* Coleridge – *Căderea lui Robespierre;* Charlotte Smith – *Surghiunitul;* Holcroft – *Hugh Trevor.*
Nicolai – *Povestea unui om gras;* Zschokke – *Abällino, tâlharul cel mare;* Fessler – *Attila, regele hunilor;* Goethe – *Reineke Fuchs;* Naubert – *Hermann von Unna;* Haken – *Harta verde găsită în lucrurile lăsate de Ewald Rink* (patru volume de povestiri şi

romane) (Germ.).

1795 Lewis publică anonim Ambrosio sau Călugărul.

Southey – *Ioana d'Arc;* Blake – *Cartea lui Los;* Landor – *Poeme;* Charlotte Smith – *Montalbert;* Cumberland – *Henry;* John Williams – *Parohul din Elmwood.*
Xavier de Maistre – *Călătorie în jurul camerei mele* (Fr.); Goethe – *Elegii romane;* Schiller – *Scrisori despre educaţia estetică;* Voss – *Poezii;* Spiess – *Biografii ale lunaticilor* (Germ.); Foscolo – *Lui Bonaparte, eliberatorul;* Fiacchi – *Poveşti* (It.); Freneau – *Poeme* (Amer.).

1796 Lewis e ales membru al Parlamentului din partea districtului Hindon, demnitate pe care o va păstra până în 1802. Publică anonim *Virtuţile satului*.

Coleridge – *Poeme pe diverse subiecte;* Erasmus Darwin – poemul *Zoonomia sau Legile vieţii organice;* Bage – *Hermsprong;* Beckford – *Cum se scrie un roman modern sau Entuziastul elegant, povestire rapsodică;* Inchbald – *Natură şi artă;* Helen Maria Williams traduce *Paul şi Virginie*.
Schiller – *Despre poezia naivă şi sentimentală;* Jean Paul – *Viaţa lui Quintus Fixlein;* Moritz – *Capricii şi fantezii;* Tieck – *Peter Leberecht;* Goethe – *Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister; Epigrame Veneţiene;* Heinse – *Hildegard von Hohenthal* (Germ.); Foscolo – *Veneţiei* (It.).
Anglia declară război Spaniei. Campania din Italia a lui Bonaparte împotriva armatelor austriece.

1797 Lewis îşi ia licenţa în litere şi filosofie la Oxford; la 14 decembrie are loc premiera piesei sale Strigoiul din castel la teatrul londonez Drury Lane.

Ann Radcliffe – *Italianul;* Coleridge – *Osorio;* Southey – *Poeme;* Beckford – *Azemia;* Harriet Lee – *Poveştile de la Canterbury;* Isaac Brandom – *Fragmente în stilul lui Sterne;* „Melmoth Courtney" – *Secrete de familie;* Bonhote – *Castelul Bungay*.
Goethe şi Schiller – *Xenii;* Goethe – *Hermann şi Dorotheea; Balade;* Tieck – *Pribegiile lui Franz Sternbald;* Fessler –

Alexandru-cuceritorul; Vulpius – *Rinaldo Rinaldini, căpetenia de tâlhari;* Grosse – *Mistere înspăimântătoare;* F. Schlegel – *Despre studiul poeziei greceşti;* Schelling – *Idei pentru o filosofie a naturii* (Germ.); Foscolo – *Tieste; Lui Bonaparte, eliberatorul* (It.).
Răscoale ale marinarilor din porturile engleze.

1798 *Strigoiul din castel* e publicat în volum. Sub titlul *Ministrul,* Lewis traduce *Intrigă şi iubire* de Schiller.

Wordsworth şi Coleridge – *Balade lirice;* Charlotte Smith – *Tânărul filosof;* Landor – *Gebir,* Susannah Minifie – *Contesa ţigancă;* Mary Robinson – *Walsingham sau copilul naturii;* Brydges – *Arthur Fitz-Albini;* Operele lui Horace Walpole se publică în cinci volume; Malthus – *Eseu asupra principiilor populaţiei.*
Fr. Schlegel – *Istoria poeziei grecilor;* Tieck – *Poveştile populare ale lui Peter Leberecht; Lumea pe dos;* Görres – *Pacea universală, un ideal;* Haken – *Tablouri romantice;* Novalis – *Polen de flori* (Germ.); Charles Brockden Brown – *Wieland sau transformarea* (Amer.).
Răscoalele irlandezilor împotriva dominaţiei engleze. Campania lui Bonaparte în Egipt.

1799 *24 aprilie* Premiera piesei lui Lewis, *Omul din Indiile de Est* (numită, mai târziu, *Săraci şi bogaţi*) la Drury Lane; probabil că tot în acest an a apărut şi volumul *Povestiri de groază*. Traducerea piesei *Rolla* de Kotzebue.

Godwin – *St. Leon;* Campbell – *Bucuriile speranţei;* Mary Robinson – *Prietenul fals;* Mary Charlton – *Rosetta*.
Schlegel – *Lucinde;* Hölderlin – *Hyperion;* Spiess – *Cavalerul cu cornul de aur;* Tieck – *Fantezii despre artă; Prinţul Zerbino; Viaţa şi moartea sfintei Genoveva;* Wieland – *Agathodämon;* Schiller – *Wallenstein;* Kleist – *Eseu privind drumul sigur de aflare a fericirii* (Germ.); Monti – *Imn pentru aniversarea supliciului lui Ludovic al XVI-lea* (It.); Brown – *Ormond sau martorul secret; Edgar Huntly sau somnambulul* (Amer.).

1900 Erasmus Darwin – poemul *Fitologia sau filosofia agriculturii;* Elizabeth Hamilton – *Memorii ale filosofilor moderni.*

Doamna de Staël – *Despre literatură* (Fr.); Schiller – *Maria Stuart;* Tieck – *Melusina;* Brentano – *Gustav Vasa;* Novalis – *Imnurile nopţii;* Hermes – *Cele mai frumoase cântece de copii;* Hölderlin – *Empedocle;* A.W. Schlegel – *Poezii* (Germ.); Budai-Deleanu – *Ţiganiada* (Rom.).
Ia fiinţă Regatul Unit al Marii Britanii şi al Irlandei.

1801 *4 mai* La Drury Lane, premiera piesei *Adelmorn* a lui Lewis (publicată în volum, în două ediţii, în acelaşi an); *Alfonso, regele Castiliei; Povestiri uimitoare* (în colaborare cu Southey şi cu Walter Scott).

Southey – *Thalaba-Nimicitorul;* Maria Edgeworth – *Povestiri morale;* Ebenezer Elliot – *Plimbare într-o zi de primăvară;* primul număr al publicaţiei „Edinburgh Review".
Chateaubriand – *Atala* (Fr.); Wieland – *Aristipp;* Schiller – *Fecioara din Orléans;* Voss – *Idile;* Brentano – *Godwi* (Germ.); Manzoni – *Triumful libertăţii* (It.).

1802 *15 ianuarie* La Covent Garden, premiera piesei *Alfonso* de Lewis.

Charles Lamb – *John Woodwill* (tragedie); Robert Bloomfield – *Povestiri de la ţară;* Ann Radcliffe scrie *Gaston de Blondeville* (care va fi publicat în 1826, după moartea autoarei).
Doamna de Staël – *Delphine* (Fr.); Novalis – *Heinrich von Ofterdingen* (postum); Schiller – *Logodnica din Messina;* Haken – *Fantasus;* Vulpius – *Orlando Orlandini* (Germ.) Foscolo – *Iacopo Ortiz* (It.).
Tratatul de la Amiens. Anglia înapoiază Franţei teritoriile cucerite în războiul început în 1792.

1803 Premiera pieselor lui Lewis *Prizoniera* şi, la 4 mai, *Fiica harpistului,* la Covent Garden.

Walter Scott – *Cântece de la fruntariile Scoţiei;* Godwin – *Viaţa lui Chaucer;* Jane Porter – *Thaddeus din Varşovia;* Southey editează poeziile lui Chatterton.
Chamfort – *Cugetări* (Fr.); Jean Paul – *Titanul;* Hebbel – *Poezii alemane;* Heinse – *Anastasia şi jocul de şah* (Germ.); Wirt – *Scrisori ale spionului englez* (Amer.).

Războiul cu Franţa izbucneşte din nou.

1804 Blake – *Ierusalim; Milton;* Leigh Hunt – *Legendă florentină;* Amelia Opie – *Adeline Mowbray sau Mama şi fiica.*
Schiller – *Wilhelm Tell;* Brentano – *Ponce de Leon* (Germ.); Pindemonte – *Arminio* (It.).
Războiul anglo-spaniol.

1805 Premiera dramei *Rugantino* de Lewis la Covent Garden. În acelaşi an, Lewis publică povestirea *Spadasinul din Veneţia* şi traducerea dramei *Asasin* de Zschokke.

Wordsworth – *Preludiu* (fragment al unui proiectat poem filosofic, *Sihastrul*); Scott – *Balada ultimului menestrel;* Holcroft – *Amintirile lui Bryan Perdue*.
Chateaubriand – *René* (Fr.); Karoline von Gündenrode – *Poezii şi fantazii* (Germ.); Manzoni – *La moartea lui Carlo Imbonati* (It).
Anglia, Rusia şi Austria formează „Cea de-a doua coaliţie antifranceză"; flota franceză e nimicită la Trafalgar.

1806 Lewis publică *Adelgitha* şi *Tiranii feudali*.

Landor – *Simonidea;* Thomas Moore – *Epistole, ode şi alte poeme.*
Arnim şi Brentano – *Cornul fermecat al băiatului;* Kleist – *Amphytrion* (Germ.).

1807 Premiera pieselor *Adelgitha* (30 aprilie) şi *Demonii pădurii* (numită apoi *Ora unu*) ale lui Lewis.

Byron – *Ceasuri de lenevie;* Moore – *34 de melodii irlandeze;* Crabbe – *Catastiful parohiei;* Charles şi Mary Lamb – *Povestiri după Shakespeare;* Maturin – *Răzbunarea fatală sau Familia Montorio.*
Doamna de Staël – *Corinne* (Fr.).
Fessler – *Abelard şi Héloïse;* Görres – *Carte de basme populare germane; Minunatele poveşti ale lui Bogs, ceasornicarul;* Jean Paul – *Educaţia estetică;* Ense – *Povestiri şi jocuri;* Kleist – *Ulciorul sfărâmat;* Hegel – *Fenomenologia spiritului* (Germ.); Foscolo – *Cântecul mormintelor* (It.).
Comerţul cu sclavi e abolit în Anglia.

1808 *1 decembrie* Se reprezintă, la Drury Lane, *Venoni* de Lewis; apare, tot de el, volumul *Povestiri romantice*.

Scott – *Marmion;* Charles Lamb – *Extrase din poeţii dramatici contemporani cu Shakespeare;* Maturin – *Băiatul din Irlanda;* Benjamin Thomson – *Florentinii*.
Goethe – *Faust – partea I;* Eichendorff – *Poveşti din Silezia Superioară;* La Motte Fouqué – *Sigurd;* Kleist – *Michael Kohlhaas; Robert Guiskard;* Fichte – *Discurs asupra naţiunii germane* (Germ.); Krîlov – *Fabule* (Rus.); Irving – *Salmagundi* (Amer.).
Trupele franceze ocupă Madridul; Joseph, fratele lui Napoleon, e instalat pe tronul Spaniei.

1809 E publicată în volum drama *Venoni*.

Byron – *Barzi englezi şi comentatori scoţieni;* Campbell – *Gertrude din Wyoming;* Cumberland – *John de Lancaster;* Scott înfiinţează „The Quarterly Review".

Chateaubriand – *Martirii* (Fr.); Goethe – *Pandora;* fraţii Schlegel – *Curs de literatură germană;* Fr. Schlegel – *Poezii* (Germ.); Leopardi – *Moartea lui Hector* (It.).

1810 Scott – *Doamna lacului;* Crabbe – *Târguşorul;* Southey – *Blestemul lui Kehama;* Campbell – *Copilul lui O'Connor;* Shelley – *Poezie originală de Victor şi Cazire;* Zastrozzi; Sarah Green – *Cititori şi scriitori de romane;* Jane Porter – *Căpeteniile scoţiene.*
Doamna de Staël – *Despre Germania* (Fr.); Arnim – *Sărăcia, bogăţia, păcatul şi căinţa contesei Dolores;* la Motte Fouqué – *Eroul Nordului* (Germ.).

1811 29 aprilie La Covent Garden se reprezintă *Timur tătarul* de Lewis; *Ora unu* se publică în volum.

Scott – *Viziunea lui Don Roderick;* Shelley – *St. Irvyne.*
Chateaubriand – *Itinerar de la Paris la Ierusalim* (Fr.); Vulpius – *Curiozităţi fizico-literaro-artistico-istorice ale lumii de dinainte şi a celei contemporane;* W. Grimm – *Vechi cântece eroice, balade şi basme daneze;* Hebbel – *Prietenul renan al casei;* la Motte Fouqué

– *Undine* (Germ.).

1812 Apar volumele *Timur tătarul* şi *Poeme* de Lewis.

Primele două cânturi din *Childe Barold* de Byron; Crabbe – *Povestiri în versuri;* Landor – drama *Contele Iulian;* Maturin – *Căpetenia milesiană.*
Fraţii Grimm – *Poveşti;* Arnim – *Isabella în Egipt* (Germ.); Leopardi – *Pompei în Egipt;* Manzoni – *Imnuri sacre* (It.).
Campania lui Napoleon în Rusia.

1813 Shelley – *Crăiasa Mab;* Byron – *Ghiaurul; Mireasa din Abydos;* Coleridge – *Remuşcare* (o formă nouă a poemului *Osorio* din 1796); Th. Moore – *Sacul de poştă de doi bani;* Jane Austen – *Mânie şi prejudecată;* Southey – *Viaţa lui Nelson;* Eaton Stannard Barrett – *Eroina.*
La Motte Fouqué – *Inelul vrăjit;* Körner – *Zriny* (Germ.).
Prin tratatul de la Reichenbach, ia fiinţă coaliţia dintre Anglia, Prusia şi Rusia împotriva Franţei; li se va alătura în curând Austria.

1814 Byron – *Corsarul; Lara;* Wordsworth – *Excursia* (un alt fragment al proiectatului poem *Sihastrul*); Southey – *Roderick, ultimul dintre goţi;* Jane Austen – *Mansfield Park;* Leigh Hunt – *Sărbătoarea poeţilor;* Scott – *Waverley;* tot el editează opera lui Swift.
Chateaubriand – *Despre Bonaparte şi Bourboni* (Fr.); Chamisso – *Peter Schlemihl;* E.T.A. Hoffmann – *Fantazii în maniera lui Callot* (Germ.).
Congresul de la Viena.

1815 Majoritatea istoricilor literari cred că în acest an a apărut povestirea *Koenigsmark, tâlharul* de M.G. Lewis, publicată fără data tipăririi.

Wordsworth – *Ciuta albă din Rylstone;* Scott – *Stăpânul insulelor: Guy Mannering.*
Courier – *Pamflete* (Fr.); Uhland – *Poezii;* Ense – *Basme germane;* Goethe – *Shakespeare ca poet dramatic* (Germ.); Pellieo – *Francesca da Rimini* (It.); Bryant – *Unei păsări de apă* (Amer.).

Napoleon e înfrânt la Waterloo; exilul pe insula Sfânta Elena.

1816 *Ianuarie* Lewis pleacă în Indiile de Vest, de unde se întoarce în martie; din luna mai până în decembrie 1817 călătoreşte în Italia.

Byron – cântul al III-lea din *Childe Harold; Prizonierul din Chillon;* Shelley – *Alastor sau Duhul singurătăţii;* Coleridge – *Christabel;* Leigh Hunt – *Povestea de la Rimini;* Peacock – romanul *Headlong Hall;* Maturin – *Bertram sau Castelul St. Aldobrand.*
Benjamin Constant – *Adolphe* (Fr.); Hegel – *Ştiinţa logicii;* la Motte Fouqué – *Poezii;* E.T.A. Hoffmann – *Elixirul diavolului* (Germ.); Grossi – *Fugara* (It.).

1817 Byron – *Manfred; Jeluirea lui Tasso;* Coleridge – *Frunze sibilinice; Biographia Literaria;* Keats – *Poeme;* Thomas Moore – *Lalla Rookh;* Mary Wollstonecraft Shelley – *Frankenstein sau Prometeul modern;* Godwin – *Mandeville;* Peacock – *Melincourt;* Hazlitt – *Personajele lui Shakespeare;* Ricardo – *Principii ale economiei politice;* Helen Maria Williams traduce *Leprosul din Aosta* de Xavier de Maistre.
Armin – *Paznicii coroanei;* Görres – *Vechi basme germane;* Hoffmann – *Nocturne* (Germ.); Grillparzer – *Străbuna* (Austr.); Leopardi – *Prima iubire;* Londonio – *Note critice asupra poeziei romantice* (It.).

1818 În februarie, Lewis pleacă în Indiile de Vest, vrând să creeze condiţii mai omeneşti de muncă pentru sclavii de pe plantaţia sa. Se îmbolnăveşte de friguri galbene; se îmbarcă la 4 mai, pornind spre Anglia; la 14 mai, pe când corabia se afla în mijlocul Atlanticului, el moare.

După moartea lui Matthew Gregory Lewis, au fost găsite printre hârtiile sale manuscrisele câtorva povestiri care vor fi publicate pe rând: *Raymond şi Agnes* (tipărită, se pare, în 1820), *Insula Diavolilor* (1827), *Fereastra unchiului meu Garret* (1841). Cea mai importantă operă postumă a sa e, însă, *Jurnalul unui proprietar din Indiile de Vest* (1834).

D.G.

Vise, magie şi spaime, farmece cumplite,
Vrăciţe şi strigoi ce bântuie la miez de noapte

PREFAŢĂ

După Horaţiu, Epode, I, XX

O, tu, carte, fluşturatico, minte proastă,
Te-am văzut, pasă-mi-te, cum cătai cu jind,
Într-acolo unde faima se câştigă şi se pierde,
Spre uliţa vestită ce-i zice Paternoster[60]
Arsă de dor să-ţi afli grozava-ţi amestecătură
Îngropată într-o mapă de nimeni cercetată
Ţi-e silă de cumintea cheie şi precautul lacăt;
Şi râvneşti să-ţi vezi volumul
Bine legat, cu scoarţe aurite,
În vitrină la Stokdale, Hookham sau Debrett.
Te du, deci, treci hotarul către tărâmul primejdiilor
De unde cale-ntoarsă în veci o carte n-a făcut;
Şi când, osândită, dispreţuită, nesocotită, forfecată şi veştejită
Vei afla ocară la toţi care citesc
(Dacă te vor citi cât de cât)
Şi vei cădea, cu durere vei suspina pentru nebunia ta
Şi vei dori să fii iar lângă mine, în liniştea de-acasă.
Şi-acum, glas de mag îmi iau
Ca să-ţi prezic astfel viitorul:
De îndată ce noutatea-ţi va păli
Şi nu vei mai fi tânără şi proaspătă,
Zvârlită-n vreun ungher murdar şi întunecat,
Muced de umezeală şi acoperit cu păianjeni,
Foile-ţi vor cădea pradă moliei de cărţi;
Sau trimise fi-vor la dugheana lumânărarului
Şi, osândită să înduri bârfelile tuturor,
O să căptuşeşti cufărul sau o să-nveleşti lumânările!

Dar, de vei fi bine primită,
Şi careva se va simţi înclinat,
În chip firesc, să întrebe despre mine cum şi cine sunt,
Spune cui te-ntreabă

---

[60] Străduţă londoneză, aflată în preajma catedralei Sfântul Paul; aici îşi aveau atelierele zeţarii; denumirea provine din faptul că, odată ajunse în acest loc, procesiunile, ce se îndreptau spre biserică, începeau să rostească rugăciunea *Pater-noster (Tatăl nostru).*

Că nu-s sărac lipit, nici bogătaş;
Că simţirea mi-e aprigă şi firea pripită,
Făptura greoaie, iar statul de Barbă Cot;
Puţini zic ca mine şi eu ca ei;
Urăsc cu patimă şi iubesc cu foc;
Mi-e silă de cei ce-mi displac,
Cat precum la soare doar la cine am chef,
Nu zăbovesc mult când e să-mi fac o părere,
Şi cel mai adesea judec greşit;
În prietenie sunt statornic şi totuşi cred că alţii trădează şi înşală;
Iar în zilele noastre, gândesc,
Prietenia e doar un vis amăgitor;
Fiinţă mai iute din fire nu s-a pomenit,
Sunt mândru, îndărătnic şi necruţător,
Şi totuşi, pentru cei ce bunăvoinţă arată
Sunt gata să sar în foc.

Pe lângă toate, de vei fi întrebată:
„Rogu-te, ce vârstă poate să aibă autorul?"
Greşelile tale vor lămuri, fără îndoială,
Că de-abia am împlinit douăzeci de ani,
Fapt petrecut, pe cuvântul meu, bunule cititor,
Când în Anglia domnea George al III-lea.

Haide, urmează-ţi calea plină de peripeţii;
Te du, bucuria mea! Rămas bun, iubită carte!

M.G.L.

Haga, 28 octombrie, 1794

SPRE ŞTIINŢA TUTUROR

Gândul de a izvodi acest roman îşi trage obârşia din povestirea *Santon Barsisa,* istorisită in *The Guardian*. *Călugăriţa sângerândă* este o legendă care încă mai află crezare prin multe părţi ale Germaniei; şi mi s-a spus că ruinele castelului Lauenstein, unde se presupune că fantoma ei bântuie, pot fi văzute până în zilele noastre pe malurile Thuringiei. Strofele 3–12 din *Regele apelor* alcătuiesc un fragment dintr-o baladă de origine daneză; iar *Belerma şi Durandarte* este traducerea unor stanţe aflate într-o culegere de vechi versuri spaniole, ce cuprinde, de asemenea, cunoscutul cântec *Gayferos şi Melesindra,* amintit în *Don Quijote*.

Am mărturisit deci pe deplin tot ceea ce ştiu eu însumi că am luat de la alţii, deşi, nu pun la îndoială, mai pot fi găsite şi alte locuri unde am plagiat, dar în clipa aceasta nu le cunosc defel.

CAPITOLUL I

Lord Angelo e scrupulos:
Stă de strajă ca stana de piatră;
Aproape nici n-ar mărturisi
Că sângele-i curge prin vine sau că are poftă
De pâine, nu de pietre.
MĂSURĂ PENTRU MĂSURĂ

Clopotul chinoviei bătuse abia cu cinci minute în urmă, când biserica mănăstirii capucinilor se şi umpluse de mulţimea venită să asculte predica. Să nu înclinaţi a crede că evlavia sau setea de cunoaştere mânaseră atâta popor să se adune laolaltă. Doar foarte puţini erau aceia care sufereau această înrâurire; iar într-un oraş unde credinţa oarbă domneşte cu o asemenea putere despotică precum la Madrid, zadarnic ai încerca să găseşti adevărata smerenie. Ascultătorii adunaţi acum în lăcaşul de închinăciune al capucinilor îşi aveau fiecare un temei sau altul care-i adusese aici, dar tuturor pricina mărturisită pe faţă le era străină. Femeile veneau ca să se arate – bărbaţii, ca să le vadă; unii, din curiozitate, erau ispitiţi să cunoască un orator căruia i se dusese vestea; alţii se aflau aci, deoarece nu aveau cum să-şi petreacă mai bine timpul până la începerea piesei de teatru sau fiindcă erau convinşi că le va fi peste putinţă să-şi găsească un loc în biserică; iar jumătatea Madridului venise, pentru că se aştepta să întâlnească aici cealaltă jumătate. Singurii într-adevăr dornici să-l asculte pe predicator erau câţiva bigoţi depăşiţi de vreme şi vreo şase oratori potrivnici, hotărâţi să caute nod în papură şi să ia la tărbăceală omilia; cât despre restul ascultătorilor, predica ar fi putut să fie lăsată la o parte cu totul, fără ca ei să se simtă de bună seamă dezamăgiţi şi se prea poate că nici nu i-ar fi observat lipsa.

Oricare ar fi fost cauza, un lucru cel puţin e sigur, anume că biserica mănăstirii capucinilor nu fusese niciodată martoră la o adunare mai numeroasă. Fiece ungher era plin de lume, pe fiece loc stătea cineva. Până şi statuile care împodobeau lungile pronaosuri fuseseră silite să slujească şi ele în această împrejurare. Băieţii se agăţaseră de aripile heruvimilor; sfântul Francisc şi sfântul Marc purtau fiecare pe umerii lor câte un privitor; iar sfânta Agatha se văzu nevoită să poarte chiar doi. Ca urmare, cu tot zorul şi râvna lor, odată intrate în biserica, cele două nou venite, despre care vom vorbi, îşi rotiră fără folos privirea, în căutare de locuri.

Cea vârstnică înainta totuşi. Zadarnic exclamaţiile scoase pretutindeni arătau nemulţumirea ce-o isca, în van i se spunea:

— Vă încredinţez, *segnora,* în partea asta nu sunt locuri.

— Vă rog, *segnora,* nu mă înghesuiţi chiar aşa rău.

— *Segnora,* pe aici nu e chip să treceţi. Doamne, Doamne! Cum pot unii să supere atât?

Bătrâna era încăpăţânată şi-şi urma calea. Stăruinţa şi două braţe vânjoase o ajutară să-şi croiască drum prin mulţime, şi izbuti să-şi facă loc chiar în nava bisericii, nu departe de amvon. Tovarăşa ei, care o urmase sfielnică şi tăcută, se folosea de strădaniile călăuzei.

— Sfântă Fecioară, strigă bătrâna cu un glas ce suna dezamăgit, pe când arunca o privire scrutătoare în jur. Ce căldură! Sfântă Fecioară! Şi câtă lume! Mă întreb ce-or fi însemnând toate astea? Cred că trebuie să ne întoarcem. Nici gând să găsim vreun loc şi nimeni nu-i destul de cumsecade ca să ni-l dea pe-al lui.

Aceste vorbe cu înţeles străveziu treziră luarea-aminte a doi cavaleri care stăteau pe locurile lor din dreapta bisericii, iar ca spetează le slujea a şaptea coloană dinspre amvon. Amândoi erau tineri şi purtau veşminte bogate. Când o voce de femeie îi chemă să-şi arate buna-cuviinţă, conteniră din vorbă ca să privească spre cea care rostise acele cuvinte. Femeia îşi ridicase vălul, dornica să cate mai bine de jur-împrejurul catedralei: avea părul roşu şi se uita cruciş. Cavalerii se întoarseră şi-şi reluară discuţia.

— Leonella, răspunse tovarăşa celei vârstnice, să mergem acasă, neapărat; e mult prea cald şi mi-e frică de asemenea înghesuială.

Aceste vorbe fură rostite cu un glas fără seamăn de suav. Din nou discuţia celor doi cavaleri fu întreruptă pe loc, dar de astă dată nu se mulţumiră să ridice privirea; ci, fără să vrea, se sculară brusc şi se întoarseră spre cea care grăise.

Era vocea unei fiinţe de parte femeiască, gingaşă şi subţire, care trezi o vie curiozitate tinerilor dornici să vadă chipul unei făpturi cu un asemenea boi. Plăcerea le fu tăgăduită. Un văl gros îi ascundea faţa; dar după lupta în mijlocul mulţimii ajunsese destul de răvăşit ca să dea la iveală un gât care, în ce priveşte armonia proporţiilor şi frumuseţea, ar fi putut să se ia la întrecere cu Venus Mediceana[61]. Avea o albeaţă strălucitoare, iar părul lung, blond, ce-l acoperea, revărsat în bucle până la brâu, îi sporea farmecul. Statura nu depăşea oarecum talia obişnuită, ci dimpotrivă; trupul uşor, mlădios smintea de o hamadriadă. Avusese grijă să-şi ascundă sânul sub un văl. Rochia era albă; prinsă cu o eşarfă albastră, nu lăsa să se ivească mai jos de poale decât un picioruş cum nu se poate mai delicat. Pe braţ îşi purta

---

[61] *Venus Medicis,* una dintre cele mai cunoscute statui antice care o reprezintă pe zeiţa Venus; este o copie greacă, realizată în secolul al III-lea î.e.n., după opera lui Praxitele; se distinge prin expresia ei de teamă şi pudoare.

atârnate în lung şirag mătăniile, iar un zăbranic de gaz, negru şi ies, îi acoperea obrazul. Astfel arăta femeia căreia în clipa aceea cel mai tânăr dintre cavaleri îi oferi locul, pe când celălalt socoti că era nevoie să se arate la fel de politicos cu însoţitoarea ei.

Doamna cea vârstnică îşi arătă nu o dată recunoştinţa, dar primi fără greutate ceea ce i se oferea şi se aşeză; tânăra îi urmă pilda şi se mulţumi să salute printr-o reverenţă simplă şi plăcută. Don Lorenzo (acesta era numele cavalerului al cărui loc îl primise) se aşeză lângă ea; dar mai întâi şopti câteva vorbe la urechea prietenului, iar acesta pricepu numaidecât şi se strădui ca bătrâna să nu mai stea cu ochii pe încântătoarea sa pupilă.

— Desigur că sunteţi nou venită la Madrid, zise Lorenzo către frumoasa lui vecină. E cu neputinţă ca asemenea farmece să nu fi fost băgate în seamă multă vreme. Iar dacă nu aţi fi ieşit în lume pentru prima dată, pizma femeilor şi admiraţia bărbaţilor v-ar fi făcut destul de cunoscută şi până acum.

Se opri în aşteptarea unui răspuns. Şi cum vorbele sale nu-l cereau neapărat, tânăra nu deschise gura. După câteva clipe, *don* Lorenzo grăi iară:

— Greşesc dacă socot că nu sunteţi din Madrid?

Tânăra şovăi; şi în cele din urmă, se osteni să răspundă:

— Nu, *segnor*.

— Vă gândiţi să staţi mai mult timp?

— Da, *segnor*.

— M-aş considera norocos dacă mi-ar sta în putinţă să pun umărul pentru ca şederea aici să vă fie plăcută; sunt foarte cunoscut la Madrid, iar familia mea se bucură de oarecare trecere la curte. Dacă sunt în măsură să vă ajut cu ceva şi-mi îngăduiţi să vă fiu de folos, nici că puteţi să-mi faceţi o cinste mai mare sau să mă îndatoraţi mai mult.

„Nu încape îndoială, îşi zise în sinea să *don* Lorenzo, de astă dată n-are cum să răspundă printr-o monosilabă; acum trebuie să-mi spună ceva."

Lorenzo fu dezamăgit, căci tânăra răspunse doar cu o plecăciune.

Aflase până în clipa de faţă că vecina lui nu intra uşor în vorbă; dar nu era încă în stare să judece dacă tăcerea ei izvora din mândrie, prudenţă, sfială, sau prostie.

Iar după câteva clipe:

— Desigur, urmă el, stăruiţi să vă purtaţi vălul fiindcă sunteţi străină pe aici şi nu v-aţi obişnuit până acum cu obiceiurile noastre. Îngăduiţi-mi să vi-l scot.

În acelaşi timp îşi întinse mâna spre zăbranicul de gaz; tânăra şi-o ridică pe a ei ca să-l împiedice.

— Nu-mi scot niciodată vălul când sunt în lume, *segnor*.

— Şi, mă rog, care-ar fi paguba? îi curmă vorba, oarecum tăios, însoţitoarea ei. Nu vezi oare că toate celelalte doamne şi l-au lepădat? – şi asta, fără îndoială, spre cinstea sfântului lăcaş în care ne aflăm. Pe al meu mi l-am scos; şi dacă eu îmi arăt obrazul ca toţi să-l bage de seamă, tu n-ai nicio pricină să te sperii aşa grozav. Maică Precistă! Ce zarvă fără rost pentru un chip de fătucă! Hai, hai, copilă! Descoperă-ţi faţa! Mă pun chezaş că nu ţi-o fură nimeni...

— Mătuşă dragă, la Murcia nu era obiceiul...

— Murcia! Nu, zău! Sfântă Barbara, ce-o mai fi şi asta? Toată ziua-bună-ziua îmi tot aduci aminte de provincia asta ticăloasă. Dacă aşa e obiceiul la Madrid, de altceva nici c-ar trebui să ne pese; şi de aceea, te poftesc să-ţi scoţi numaidecât vălul. Ascultă-mă pe loc, Antonia, fiindcă ştii că nu rabd să se ia cineva în contra cu mine.

Nepoata tăcea, dar nu se mai împotrivi strădaniilor lui *don* Lorenzo, care, înarmat cu încuviinţarea mătuşii, se grăbi să îndepărteze voalul. Ce chip de înger avu prilejul să admire! Şi totuşi, era o faţă mai degrabă încântătoare decât frumoasă; nu trăsăturile regulate o făceau atât de atrăgătoare, cât blândeţea şi simţirea oglindite pe acest chip. Cercetate una câte una, anumite trăsături nu erau tocmai frumoase, dar când le priveai laolaltă, întregul se înfăţişa minunat. Deşi bălaie, pielea mai vădea câte un pistrui; ochii nu erau foarte mari, nici genele lungi cum rar întâlneşti; pe de altă parte, buzele trandafirii aveau o prospeţime nespusă; părul blond şi ondulat, strâns într-o panglică simplă, îşi revărsa până sub brâu, bogăţia buclelor aurii; gâtul arăta rotund şi foarte frumos; mâna şi braţul se conturau modelate după un tipar desăvârşit; ochii blânzi şi albaştri păreau un cer fermecător, iar în albul lor limpede, strălucirea cleştarului dobândea sclipirile diamantului. S-ar fi zis că abia împlinise cincisprezece ani; un zâmbet ştrengar ce-i juca în jurul buzelor vădea o fire veselă, pe care acum, din prea multă sfiiciune, şi-o înăbuşea. Se uita ruşinoasă în jur şi ori de câte ori privirea ei se încrucişa cu a lui Lorenzo, căta grabnic în jos spre şiragul de mătănii; obrajii i se îmbujorau numaidecât şi începea să înşire boabele, deşi se vădea limpede că nu-şi dădea seama ce făcea.

Lorenzo o privea cu ochi mari, plin de uimire şi admiraţie; mătuşa, însă, socoti că trebuia să ceară iertare pentru acea *mauvaise honte*[62] ce-o dovedea Antonia.

— E o tânără făptură cu totul şi cu totul neştiutoare într-ale lumii. A fost crescută într-un vechi castel din Murcia fără nimeni în jur, decât maică-sa; care, Dumnezeu s-o ajute, n-are mai multă minte, drăguţa de ea, decât îi

[62] Ruşine nelalocul ei (fr.).

trebuie ca să-şi ducă la gură lingura cu supă; şi, totuşi, suntem surori şi după mamă, şi după tată.

— Chiar atât de puţină minte are? zise *don* Christoval, care căuta să pară mirat. Nemaipomenit!

— Foarte adevărat, *segnor;* nu e ciudat? Orice s-ar spune, ăsta-i adevărul. Şi, totuşi, ce noroc pot să aibă unii oameni! Un tânăr nobil, chiar de rangul întâi, îşi bagă în cap că Elvira avea oarecari drepturi să se pretindă frumoasă. Cât despre pretenţii, fumuri *d-alde-astea* a avut întotdeauna destule, zău aşa; dar în ce priveşte frumuseţea... de-mi dădeam numai pe jumătate atâta osteneala ca să bat la ochi...! Dar nu despre asta e vorba. După cum spuneam, *segnor,* i-a picat cu tronc unui tânăr nobil şi a luat-o de nevastă fără ştirea tatălui său. Căsătoria rămase o taină aproape trei ani; dar până la urmă, faptul ajunse la urechea marchizului, care, după cum bănuiţi prea bine, nu fu tare mulţumit de cele aflate. Mână în grabă poştalionul spre Cordova, hotărât s-o înhaţe pe Elvira şi să o trimită într-un loc de unde nimeni să nu mai afle vreodată ceva despre ea. Sfinte Paul! Cum tuna şi fulgera când a descoperit că-i scăpase, că ajunsese la bărbatul ei şi călătoreau împreună cu o corabie ce se îndrepta spre India! Ne înjura pe toţi de parc-ar fi intrat în el Necuratu'; îl zvârli în temniţă pe tata, un cizmar la fel de muncitor şi cinstit ca oricare altul din Cordova; iar la plecare, avu neomenia să ni-l ia pe băieţelul surorii mele; pruncul abia împlinise doi ani şi-l lăsase în urma ei, când fugise pe neaşteptate. Socot că bietul micuţ a dus-o amarnic pe mâna lui şi la câteva luni după aceea, am primit vestea că a murit.

— Atunci, s-ar zice că era un bătrân îngrozitor, *segnora!*

— O, cum nici că se poate închipui!... şi cu totul lipsit de gust. Păi, vă vine a crede, *segnor?* Când am încercat să-l împac, m-a blestemat, a spus că-s vrăjitoare, şi ca să-l pedepsească pe conte, i-a urat ca sora mea ajungă la fel de urâtă ca mine. Urâtă, nu zău! Asta-i bună!

— Caraghios! exclamă *don* Christoval. Contele s-ar fi socotit de bună seamă norocos dacă i-ar fi fost îngăduit să schimbe una dintre surori cu cealaltă.

— O, Isuse, Doamne! Sunteţi într-adevăr prea curtenitor, *segnor!* Totuşi, mă bucur din inimă că nu aşa gândea contele. Mult s-a mai procopsit Elvira de pe urma lui! După ce s-a prăjit şi s-a fiert în India ani îndelungaţi, treisprezece la număr, bărbatul i-a murit, iar ea s-a întors în Spania fără să aibă un acoperiş pe cap sau bani ca să-şi facă rost de un adăpost! Antonia, fata asta pe care o vedeţi, era pe-atunci doar o pruncă şi singurul copil ce-i mai rămăsese. Află că socrul ei s-a recăsătorit, dar nu era mai puţin înverşunat împotriva contelui, nevasta de-a doua îi născuse un băiat, un

tânăr foarte acătării, după cum se zice. Bătrânul marchiz n-a primit să o vadă pe sora mea sau pe copilă; dar i-a trimis vorbă că, dacă n-o să mai audă niciodată de ea, îi va hotărî o pensioară şi o să poată să stea într-un vechi castel din Murcia, aflat în stăpânirea lui. Fusese locul unde fiului său cel mare îi plăcuse mai mult ca oriunde să locuiască, dar de când acesta fugise din Spania, bătrânul marchiz nu mai putea suferi castelul, ci-l lăsa vraişte şi în paragină. Sora mea s-a învoit; a plecat la Murcia şi a rămas până acum o lună.

— Şi de astă dată ce-o aduce la Madrid? întrebă don Lorenzo, pe care admiraţia ce i-o trezea tânăra Antonia îi silea să asculte cu viu interes povestirea bătrânei limbute.

— Vai, *segnor,* socrul ei a murit acum câtva timp, iar logofătul moşiei lui de la Murcia n-a mai vrut să-i plătească pensia. A venit la Madrid cu gândul să-l roage fierbinte pe fiul său să i-o hotărască din nou. Mă tem însă că putea să-şi cruţe această osteneală. Voi, tinerii nobili, aveţi întotdeauna ce face cu banii şi nu vă arătaţi adeseori gata să-i azvârliţi pentru o femeie în vârstă. Am sfătuit-o să o trimită pe Antonia cu jalba; dar nici n-a vrut să audă de aşa ceva. E grozav de încăpăţânată! O s-o ducă prost, fiindcă nu mi-a ascultat sfatul. Fata are un chip foarte frumos şi se prea poate că ar fi izbutit să facă mult.

— Ah, *segnora,* o întrerupse *don* Christoval cu falsă înfocare, dacă un chip frumos poate să scoată la capăt treaba asta, atunci de ce oare sora nu vă cere ajutorul?

— Isuse! Vă jur, domnul meu, curtenia dumneavoastră mă copleşeşte cu totul. Dar, vă spun pe legea mea, îmi dau prea bine seama de primejdia ce ameninţă când baţi asemenea cărări, ca să mă încred într-un tânăr nobil şi să mă las în puterea lui. Mi-am păstrat până astăzi fără pată sau pricină de ruşine bunul meu nume şi ştiu să ţin bărbaţii la locul lor.

— O, despre asta, *segnora,* nu mă îndoiesc câtuşi de puţin. Dar îngăduiţi-mi să vă întreb: atunci, aveţi ceva împotriva căsătoriei?

— Întrebarea îmi merge drept la inimă. Nu pot decât să mărturisesc: dacă s-ar înfăţişa un cavaler binevoitor...

Odată ajunsă aici, gândul ei fu să arunce o privire duioasă şi cu înţeles spre *don* Christoval, dar cum întâmplarea făcea să se uite înfiorător de cruciş, ochii îi căzură drept spre tovarăşul său. Lorenzo înţelese că lui însuşi îi era menită această laudă şi răspunse printr-o plecăciune adâncă.

— Pot, zise el, să întreb cum se numeşte marchizul?

— Marchizul de las Cisternas.

— Îl cunosc îndeaproape. În clipa de faţă nu se află la Madrid, dar e aşteptat zilnic să se întoarcă. Se numără printre oamenii cei mai buni; iar

dacă frumoasa Antonia îmi va îngădui să-i apăr cauza în faţa sa, nu am îndoieli că voi fi în stare să arăt lucrurile într-o lumină prielnică pentru ea.

Antonia îşi ridică ochii albaştri şi îi mulţumi în tăcere printr-un surâs al cărui farmec nu poate fi descris. Leonella îşi arătă mulţumirea cu un glas mult mai tare şi lesne de auzit. Într-adevăr, de vreme ce îndeobşte atunci când erau împreună, nepoata se dovedea tăcută, socotea de datoria ei să vorbească îndeajuns pentru amândouă; ceea ce izbutea uşor să facă, deoarece arareori îi lipseau cuvintele.

— O, *segnor,* veţi îndatora la culme întreaga noastră familie. Primesc cu toată recunoştinţa ce-mi stă în putinţă şi vă mulţumesc de mii de ori pentru propunerea dumneavoastră mărinimoasă. Antonia, de ce taci, copilă? În timp ce cavalerul îţi grăieşte în fel şi chip, plin de bună-cuviinţă, tu stai ca o statuie şi nu scoţi o vorbă ca să-i mulţumeşti, bună, rea, oricum o fi vorba aceea.

— Dragă mătuşă, îmi dau foarte bine seama că...

— Ruşine, nepoată! De câte ori nu ţi-am spus să nu curmi vorba altuia! M-ai văzut pe mine că fac vreodată una ca asta? La Murcia aşa ai învăţat să te porţi? Doamne, n-o să fiu niciodată în stare să scot din fata asta o fiinţă binecrescută. Dar rogu-vă, *segnor,* urmă către *don* Christoval, spuneţi-mi de ce s-a adunat astăzi atâta norod în catedrala aceasta?

— E oare cu putinţă să nu ştiţi că Ambrosio, stareţul mănăstirii, rosteşte în fiece joi o predică aici în biserică? Tot Madridul vuieşte de laudele ce i se aduc. N-a ţinut până acum decât trei predici, dar elocinţa sa le-a trezit ascultătorilor o asemenea încântare, încât un loc în biserică îl capeţi la fel de greu ca un bilet la prima prezentare a unei noi comedii. Faima lui a ajuns desigur la urechile dumneavoastră.

— Vai, *segnor,* până ieri n-am avut niciodată norocul să văd Madridul; iar la Cordova, aflăm atât de puţin din ceea ce se petrece în restul lumii, încât numele lui Ambrosio n-a fost niciodată amintit prin împrejurimi.

— La Madrid e pe buzele tuturor. S-ar zice că i-a vrăjit pe locuitorii oraşului; şi cum n-am fost niciodată de faţă la predicile lui, mă uimeşte înflăcărarea pe care o trezeşte. Tineri şi bătrâni, femei şi bărbaţi îl privesc cu o admiraţie fără seamăn. Granzii îl umplu de daruri; soţiile lor nu primesc să aibă un alt confesor; şi în tot oraşul i se spune Omul Sfânt.

— Fără îndoială, *segnor,* că se trage dintr-un neam nobil.

— Asta nu e încă hotărât. Era doar un prunc atunci când răposatul stareţ al capucinilor l-a găsit în uşa mănăstirii; toate încercările menite să descopere cine îl lăsase acolo se dovediră zadarnice, iar copilul însuşi nu putea să-i zugrăvească în niciun fel pe părinţii lui. A fost crescut în mănăstire şi acolo a rămas până astăzi. A vădit din anii fragezi o puternică

înclinaţie pentru studiu şi o viaţă singuratică; şi de îndată ce a avut vârsta cuvenită, s-a călugărit. De atunci nu s-a ivit nimeni care să-l ceară sau să limpezească taina ce învăluise venirea lui pe lume. Iar călugării, cărora le prinde foarte bine bunăvoinţa ce din respect pentru el se arată ctitoriei lor, nu au şovăit să vestească tuturor că le-a fost trimis în dar de Sfânta Fecioară. Ce-i drept, asprimea neobişnuită a vieţii pe care o duce vine în sprijinul acestui zvon. Are la vremea aceasta treizeci de ani şi n-a cunoscut oră pe care să nu o închine învăţăturii, sau zi trăită altfel decât într-o singurătate desăvârşită, cu trupul supus la chinuri. Până acum trei săptămâni, când a fost ales stareţul frăţiei de care ţine, n-a ieşit niciodată dintre zidurile mănăstirii. Chiar şi astăzi nu părăseşte niciodată sfântul lăcaş decât joia, când ţine o predică în catedrala aceasta, unde întreg Madridul se adună să-l asculte. Se spune că stăpâneşte cunoştinţe temeinice şi vorbeşte în chip foarte convingător. Nu se ştie să fi încălcat vreodată măcar una dintre regulile ordinului său; în firea lui n-ai să descoperi cea mai mică pată şi se zice că respectă cu atâta asprime cerinţele castităţii, încât nu cunoaşte deosebirea dintre un bărbat şi o femeie; drept care, oamenii de rând îl socot un sfânt.

— Asta înseamnă să fii sfânt? întrebă Antonia. Doamne, atunci şi eu sunt o sfântă.

— Preasfântă Barbara, strigă Leonella, ce întrebare! Ruşine, copilă, ruşine! Nu se cade ca tinerele să vorbească despre asemenea lucruri. Ţi-ar sta bine să nu-ţi aminteşti că pe lume se află vreun bărbat şi ar trebui să-ţi închipui lumea întreagă alcătuită din fiinţe de aceeaşi parte cu tine însăţi. Aş dori să nu văd că dai celorlalţi să înţeleagă cum că un bărbat nu are sâni, şolduri, şi...

Din fericire pentru neştiinţa Antoniei, pe care dăscăleala mătuşii ar fi împrăştiat-o grabnic, un murmur ce se ridică în întreaga biserică vesti sosirea predicatorului. *Donna* Leonella se sculă de pe locul ei ca să-l vadă mai bine, iar Antonia îi urmă pilda.

Omul avea o înfăţişare aleasă şi o ţinută impunătoare. Era înalt de stat, faţa lui vădea o frumuseţe neobişnuită. Nasul se desena vulturesc, ochii apăreau mari, negri şi scăpărători, iar sprâncenele brune, aproape împreunate. Pielea era smeadă, întunecată, dar curată; studiul şi veghile îl lipsiseră cu totul de culori în obraji. Pe fruntea lui netedă, fără cute, domnea seninătatea; şi mulţumirea ce-o lăsa să se vadă fiece trăsătură a feţii părea să vestească un ins căruia grija şi păcatul îi rămâneau la fel de străine. Se înclină cu umilinţă dinaintea adunării. Totuşi, privirea şi felul lui de a se purta aveau o anumită asprime, ce trezea teamă, şi puţini erau aceia în stare

să cate drept în ochii săi aprinşi şi iscoditori totodată. Astfel arăta Ambrosio, stareţul mănăstirii capucinilor, supranumit Omul Sfânt.

În timp ce-şi aţintea cu înfrigurare privirea asupra lui, Antonia simţi cum inima îi fremăta, cuprinsă de o plăcere necunoscută până atunci şi pe care zadarnic se străduia să o înţeleagă. Aşteptă nerăbdătoare să înceapă predica; iar când, în cele din urmă, călugărul vorbi, sunetul vocii lui păru să-i pătrundă până-n adâncul sufletului. Deşi nimeni altul nu încerca o tulburare la fel de puternică precum tânăra Antonia, totuşi, fiecare dintre cei aflaţi în biserică asculta cu luare-aminte şi era mişcat. În ciuda nepăsării lor, cei pe care temeiurile religiei nu-i interesau ascultau, totuşi, fermecaţi de arta oratorică ce-o stăpânea Ambrosio. Toţi se treziră că fără voia lor îşi plecau absorbiţi urechea la vorbele sale, iar în nava bisericii, care gemea de lume, domnea cea mai adâncă tăcere. Până şi Lorenzo se lăsă vrăjit şi-l urmări pe predicator cu deplină luare-aminte. Grăitor, limpede şi simplu, călugărul vorbi îndelung despre frumuseţea religiei. Lămuri unele pasaje greu de înţeles din Scrierile Sfinte, într-un fel care convinse pe oricine. Vocea sa, clară şi totodată adâncă era plină de toate grozăviile furtunii pe când tuna şi fulgera împotriva viciilor omeneşti şi zugrăvea pedepsele ce le sunt hărăzite în lumea de apoi. Fiece ascultător aruncă o privire spre păcatele sale din trecut şi se cutremură. Parcă auzea bubuitul tunetului aducător al săgeţilor de foc menite să-l nimicească şi simţea cum la picioarele lui începea să se caşte hăul veşnicei pieiri! Dar îndată ce Ambrosio schimbă metoda şi vorbi despre superioritatea unei conştiinţe neîntinate şi viitorul falnic dăruit în veac unui suflet fără pată şi mustrare, despre răsplata hărăzită acestuia pe tărâmul măreţiei eterne, ascultătorii săi, care se simţeau la pământ, prinseră iarăşi curaj; încrezători în judecătorul lor, se dădură pe seama milei sale; încântaţi la auzul vorbelor mângâietoare ale predicatorului, trăgeau din nou nădejde; şi pe când vocea sa puternică se înălţa, aproape una şi aceeaşi cu acordurile cântului, copleşiţi, se lăsau să plutească spre lumile ferice, zugrăvite închipuirii lor în culori nespus de vii şi strălucitoare.

Predica fu deosebit de lungă; totuşi, când se sfârşi, ascultătorii se întristară, fiindcă nu ţinuse mai mult. Deşi călugărul contenise, în biserică domnea încă o tăcere înflăcărată. Până la urmă, pe măsură ce vraja se risipi treptat, toţi îşi făcură auzită admiraţia. Când Ambrosio coborî din amvon, se înghesuiră în jurul lui, revărsară asupra sa binecuvântările lor, i se aruncară la picioare şi-i sărutară tivul rasei. Cu mâinile încrucişate cucernic pe piept, stareţul îşi urmă drumul încet, până la uşa care se deschidea spre capela mănăstirii, unde călugării săi aşteptau gata să-l primească. Urcă scările, apoi se întoarse către cei din urma sa şi în câteva cuvinte îşi arătă recunoştinţa şi dădu unele poveţe. Pe când vorbea, mătăniile, un şirag alcătuit din boabe

mari de chihlimbar, îi alunecară şi căzură în mijlocul mulţimii ce-l înconjura. Fură înhăţate cu toată graba şi împărţite printre cei de faţă. Cine ajungea stăpân pe o asemenea mărgea o păstra ca pe o relicvă sfântă: nici de-ar fi fost chiar mătăniile de trei ori binecuvântatului sfânt Francisc, tot n-ar fi iscat o sfadă mai însufleţită. Această ardoare îl făcu pe călugăr să zâmbească, rosti o binecuvântare şi părăsi biserica, în timp ce pe chipul său stăruia umilinţa: dar stăruia ea oare şi în inima lui?

Antonia îl urmări din ochi, tulburată; când uşa se închise în urma lui Ambrosio, i se păru că a pierdut pe cineva de care avea neapărat nevoie ca să fie fericită; o lacrimă i se prelinse în tăcere pe obraz.

— E despărţit de lume, îşi zise; poate că nu o să-l mai văd niciodată.

Lorenzo o privi în timp ce-şi ştergea lacrima.

— Eşti mulţumită de oratorul nostru, o întrebă, sau socoţi că Madridul îi preţuieşte talentul mai presus decât merită?

Antonia, care avea inima plină de admiraţie pentru călugăr, folosi numaidecât prilejul ca să vorbească despre el; şi-apoi, fiindcă nu-l mai socotea pe Lorenzo cu desăvârşire străin, se simţea mai puţin stânjenită din pricina sfielii ei mult prea mari.

— O, depăşeşte cu mult tot ceea ce aşteptam, răspunse, până în clipa aceasta nu ştiam câtă putere are cuvântul. Dar, pe când vorbea, vocea lui m-a atras atât, mi-a trezit o asemenea stimă, ba aş putea chiar să spun o asemenea dragoste, încât mă mir eu însămi cât sunt de zguduită.

Lorenzo zâmbi la auzul acestor vorbe viguroase.

— Eşti tânără, tocmai îţi faci intrarea în lume, zise; inima-ţi, neobişnuită cu oamenii, e plină de căldură şi simţire şi se lasă numaidecât tulburată. Lipsită de viclenie dumneata însăţi, nu bănuieşti că alţii sunt în stare să înşele; şi fiindcă priveşti lumea prin vălul bunei-credinţe şi al nevinovăţiei ce-ţi stau în fire, îţi închipui că toţi aceia care te înconjoară îţi merită încrederea şi stima. Ce păcat că visele acestea frumoase sunt menite să se destrame curând! Ce păcat că nu va trece mult până când va trebui să descoperi că oamenii sunt josnici şi să te fereşti de semeni cum te păzeşti de duşmani.

— Vai, *segnor!* răspunse Antonia, nenorocirile prin care au trecut părinţii mei mi-au şi pus în faţă mult prea multe pilde ce-arată cât de făţarnică e lumea! Şi, totuşi, nici vorbă că, în împrejurarea aceasta, căldura dragostei cu care mă simt atrasă nu poate să mă fi înşelat.

— În împrejurarea aceasta, recunosc că nu. Firea lui Ambrosio e fără pată; iar un om care şi-a petrecut viaţa întreagă între zidurile unei mănăstiri n-a avut prilejul să se facă vinovat chiar de-ar fi simţit că-l trage inima să greşească. Dar de astă dată, când îndatoririle şi situaţia lui îl silesc să se afle

uneori în mijlocul lumii şi să fie supus ispitei, i se cade să arate cât de strălucită îi este virtutea. Încercarea e primejdioasă. A ajuns la acea vârstă când patimile sunt mai puternice ca oricând, neînfrânate şi tiranice; reputaţia sa bine întemeiată va face din el o faimoasă jertfă a ispitei; plăcerea îl va momi mai mult prin noutatea farmecelor ei; până şi harurile cu care firea l-a înzestrat îşi vor da obolul la prăbuşirea lui, căci îl vor ajuta să-şi atingă mai lesne ţelul. Puţini s-ar întoarce biruitori dintr-o luptă atât de înverşunată.

— A, desigur că Ambrosio va fi unul dintre cei puţini.

— Despre asta nu mă îndoiesc; după spusele tuturor, e făurit din altă plămadă decât aceea din care sunt zămisliţi îndeobşte oamenii şi zadarnic cei pizmătăreţi ar încerca să-i afle pată.

— Sunt încântată, *segnor,* de ceea ce mă încredinţaţi. Mă încurajează să nutresc mai departe slăbiciunea pe care o am pentru el; nu ştiţi cu câtă greutate mi-aş fi înăbuşit acest simţământ! Ah, mătuşă scumpă, roag-o din tot sufletul pe mama să-l aleagă drept confesorul nostru.

— Cine s-o roage – eu? N-am să fac aşa ceva, ţi-o făgăduiesc. Ambrosio ăsta nu-mi place câtuşi de puţin; figura lui are ceva crunt, care mă face să tremur toată. Dac-ar fi confesorul meu, n-aş îndrăzni vreodată să mărturisesc nici jumătate din micile mele greşeli. N-am văzut de când sunt un om supus morţii care să aibă o asemenea faţă aspră şi trag nădejde să nu mai văd niciodată altul. L-a zugrăvit pe diavol într-un fel care aproape că m-a scos din minţi de spaimă; şi când a vorbit despre păcătoşi părea gata să-i mănânce.

— Aveţi dreptate, *segnora,* răspunse *don* Christoval. Se zice că singurul cusur al lui Ambrosio este asprimea sa mult prea mare. Deoarece lui însuşi simţămintele omeneşti îi sunt străine, nu arată destulă îngăduinţă altora; şi, oricât de straşnică e dreptatea şi nepărtinirea lui atunci când ia o hotărâre, felul cum îi conduce pe călugări a şi dovedit uneori că e o fire necruţătoare. Dar mulţimea aproape s-a risipit, ne îngăduiţi să vă însoţim până acasă?

— O, Isuse Doamne, exclamă Leonella, care se prefăcu că roşeşte; n-aş îngădui aşa ceva pentru nimic în lume! Dacă m-aş întoarce acasă în tovărăşia unui cavaler atât de curtenitor, sora mea, care e tare grijulie, o oră întreagă m-ar săpuni fără să mai sfârşească. Pe lângă aceasta, n-aş dori să-mi cereţi mâna chiar acum.

— Să vă cer mâna? Vă asigur, *segnora*...

— O, *segnor,* vă cred, nerăbdarea dumneavoastră e pe deplin sinceră, dar trebuie să vă rog, mai daţi-mi puţin răgaz; n-aş vădi simţiciune, dacă aş primi de la prima vedere să vă fiu soţie.

— Să-mi fiţi soţie! Pe viaţa mea...

— O, scumpul meu *segnor,* nu mă siliţi; dacă mă iubiţi, voi socoti ascultarea ce-mi veţi da drept o dovadă de dragoste; vă trimit veşti mâine, aşa că, bun rămas! Dar, rogu-vă, cavaleri, mi-e îngăduit să vă întreb care e numele domniilor-voastre?

— Prietenul meu este pre nume contele d'Ossorio, iar eu – Lorenzo de Medina.

— E de ajuns. O s-o înştiinţez pe sora mea despre îndatoritoarea dumneavoastră cerere în căsătorie şi o să vă aduc la cunoştinţă grabnic rezultatul. Unde să vă trimit vorbă?

— Sunt de găsit întotdeauna la Palatul Medina.

— Fiţi sigur că vă voi da de ştire. La revedere, cavaleri, îngăduiţi-mi, *segnor* conte, să vă rog din suflet: mai domoliţi-vă înflăcărarea mult prea mare. Totuşi, ca dovadă că nu v-o iau în nume de rău şi fiindcă nu ţin să căderi pradă deznădejdii, primiţi acest semn al dragostei mele şi uneori închinaţi un gând pentru Leonella, când ea va fi departe.

Odată cu aceste vorbe întinse o mână uscată şi zbârcită, pe care presupusul ei adorator o sărută fără niciun chef, iar sila lui era atât de vădită, încât Lorenzo greu se stăpâni să nu râdă. După aceea, Leonella se grăbi să părăsească biserica; frumoasa Antonia o urmă în tăcere; dar când ajunse sub portic, se întoarse fără să vrea şi aruncă o privire în urmă către Lorenzo. Care se înclină înspre ea, în chip de rămas bun; Antonia îi răspunse la salut, şi se retrase în grabă.

— Aşadar, Lorenzo, spuse *don* Christoval de îndată ce fură singuri, plăcută aventură mi-ai găsit! Ca să sprijin ce puneai la cale în legătură cu Antonia, îndatoritor, i-am spus mătuşii câteva vorbe politicoase, care nu înseamnă nimic, iar în răstimp de o oră, mă trezesc la un pas de însurătoare! Cum o să mă răsplăteşti fiindcă de dragul tău am pătimit cumplit? Ce mă poate despăgubi pentru că am sărutat laba bătătorită a afurisitei aceleia de vrăjitoare bătrână? Drace! Mi-a lăsat asemenea mireasmă pe buze că o lună întreagă o să miros a usturoi. Când o să trec pe Prado o să fiu luat drept o omletă umblătoare sau vreo ceapă mare şi încolţită.

— Recunosc, bietul meu conte, răspunse Lorenzo, că ajutorul pe care mi l-ai dat nu era fără primejdie; totuşi, bănuiesc atât de puţin că ţi-a fost peste putinţă să înduri, încât o să-ţi cer stăruitor să nu pui capăt acestei aventuri.

— Ceea ce-mi ceri mă face să înţeleg că tânăra Antonia nu te-a lăsat rece.

— Nu pot să-ţi spun cât m-a fermecat fiinţa ei. De la moartea tatii, unchiul meu, ducele de Medina, mi-a făcut cunoscut că doreşte să mă vadă căsătorit; până acum m-am ferit cu dibăcie când mă lăsa să înţeleg acest lucru şi nu ţineam să pricep vorbele lui; dar ce-am văzut astă-seară...

— Ei, ce-ai văzut astă-seară? Păi, desigur *don* Lorenzo, că nu ţi-ai pierdut îndeajuns minţile, încât să te gândeşti să o iei de soţie pe nepoata unui „cizmar la fel de muncitor şi cinstit ca oricare altul din Cordova”?

— Uiţi că e şi nepoata răposatului marchiz de las Cisternas. Dar fără să ne certăm pentru spiţă şi titluri, trebuie să te asigur că n-am privit niciodată o femeie atât de atrăgătoare ca Antonia.

— Se prea poate; dar n-ai de gând să te căsătoreşti cu ea, nu-i aşa?

— De ce nu, dragul meu conte? O să am destulă avere pentru amândoi; şi ştii că unchiul meu e lipsit de prejudecăţi în această privinţă. După cât am putut să-l cunosc pe Raymond de las Cisternas, sunt sigur că o va recunoaşte bucuros drept nepoată. De aceea, familia din care se trage nu mă va împiedica să o cer în căsătorie. Aş fi un ticălos dacă m-aş gândi la ea altfel decât în felul acesta; şi, într-adevăr, pare înzestrată cu toate însuşirile ce se cer unei soţii care să mă facă fericit: e tânără, frumoasă, blândă, înţeleaptă...

— Înţeleaptă? Păi, n-a spus nimic decât „da” şi „nu”.

— N-a spus mult mai multe, dar pe de altă parte, trebuie să recunosc, a spus mereu „da” sau „nu” acolo unde trebuia.

— Da? O, cu plecăciune, asta înseamnă să foloseşti argumentul unui adevărat îndrăgostit; şi nu îndrăznesc să mai combat un cazuist atât de profund. Ce-ar fi să mergem să vedem o comedie?

— Îmi e cu neputinţă. Am sosit la Madrid abia aseară şi n-am avut încă prilejul să-mi văd sora. Ştii doar că mănăstirea unde se află e pe strada aceasta şi într-acolo mă îndreptam, când mulţimea pe care am văzut-o cum se înghesuia aici în biserică mi-a trezit curiozitatea, voiam să aflu pricina îmbulzelii. Acum am să fac ceea ce-mi pusesem în gând dintru început şi o să-mi petrec pesemne seara cu sora mea, la vorbitorul mănăstirii.

— Sora dumitale se află într-o mănăstire? E adevărat? O, foarte adevărat: uitasem! Şi ce face *donna* Agnes? Sunt uimit, *don* Lorenzo, cum Dumnezeu ţi-a venit în minte să îngropi între zidurile unei mănăstiri o fată atât de fermecătoare?

— Mie mi-a trecut prin minte, *don* Christoval? E cu putinţă să mă bănuieşti în stare de o asemenea barbarie? Îţi dai seama că s-a călugărit fiindcă aşa a vrut ea însăşi, iar împrejurări care o privesc i-au trezit dorinţa să se retragă undeva, departe de lume. Am folosit toate mijloacele ce-au stat în puterea mea ca s-o conving să-şi schimbe hotărârea; străduinţa a fost zadarnică şi am pierdut o soră.

— Ai avut noroc; cred că ai câştigat foarte mult, Lorenzo, de pe urma acestei pierderi; dacă-mi amintesc bine, *donna* Agnes avea o dotă de zece mii de pistoli, care pe jumătate au intrat în stăpânirea domniei-tale. Pe

sfântul Jago, ce n-aş da să am cincizeci de surori în aceeaşi situaţie! M-aş învoi să le pierd pe toate fără niciun necaz.

— Cum aşa, conte? zise Lorenzo, mânios; mă crezi îndeajuns de josnic încât să o fi înrâurit pe sora mea? Bănuieşti că mi-am dorit în chip mârşav să-mi însuşesc averea ei, astfel încât...

— Straşnic! Curaj, *don* Lorenzo! S-a înfierbântat de-a binelea. Să dea Domnul ca Antonia să domolească această fire aprinsă, altfel nici vorbă ca până la sfârşitul lunii ne vom tăia unul altuia gâtul. Totuşi, ca să previn un asemenea tragic deznodământ, mă voi retrage şi te voi lăsa stăpân pe situaţie. Adio, cavalere de pe muntele Etna! Mai potoleşte-ţi acea fire înflăcărată ce te mână să-ţi sară ţandăra şi aminteşte-ţi că, oricând e nevoie de cineva care să facă ochi dulci zgripţuroaicei ăleia, poţi să te bizui pe mine.

Astfel grăi *don* Christoval şi ieşi brusc din biserică,

— Ce smintit! exclamă Lorenzo. Are o inimă atât de minunată, mare păcat că judecă foarte puţin temeinic!

Se întuneca văzând cu ochii. Lămpile nu erau încă aprinse. Razele palide ale lunii în răsărit greu răzbeau prin întunecimea gotică a catedralei. Lorenzo se trezi că nu era în stare să se urnească din loc. Golul lăsat în inima lui de lipsa tinerei Antonia şi jertfa surorii sale, pe care *don* Christoval îl făcuse adineauri să şi-o amintească o dată mai mult, îi zămisleau în suflet acea melancolie ce se potrivea prea bine cu tristeţea şi evlavia din jur. Tot mai stătea rezemat de a şaptea coloană dinspre amvon. De-a lungul stranelor pustii adia un curent de aer, slab şi răcoros; razele lunii, care săgetau înlăuntrul bisericii prin vitraliile ferestrelor, pictau bolţile dăltuite şi puternicele coloane, aruncau asupra lor lumină şi culori în mii de nuanţe. Pretutindeni în jur domnea tăcerea, sfâşiată doar uneori de uşile ce se închideau în mănăstirea alăturată. Liniştea acestui ceas şi singurătatea locului nutreau nostalgica pornire a lui Lorenzo. Se azvârli pe un scaun aflat lângă el şi se lăsă în voia plăsmuirilor amăgitoare. Se gândea la căsătoria sa cu Antonia; vedea piedicile ce se puteau ridica în calea dorinţelor sale; şi o puzderie de imagini schimbătoare îi jucau dinaintea ochilor, triste, ce-i drept, dar nu neplăcute. Pe nesimţite, aţipi; şi o vreme, starea sa sufletească din timpul treziei, calmă şi gravă, îl înrâuri mai departe în somn.

Se făcea că era tot în biserica mănăstirii capucinilor, dar lăcaşul nu mai zăcea cufundat în întuneric şi pustiu. Din tavanele boltite, nenumărate lămpi de argint îşi revărsau strălucirea lor orbitoare; odată cu fermecătoarea cântare pe care o psalmodia un cor îndepărtat, în întreaga biserică, orga îşi înălţa acordurile; altarul era împodobit ca pentru o sărbătoare deosebită; un grup măreţ înconjura amvonul şi pe lângă acesta stătea Antonia, avea

veşminte albe de mireasă iar sfiala-i feciorelnică îi îmbujora fermecător obrajii.

Plin de speranţă şi totodată înfricoşat, Lorenzo privea uimit ce se petrecea în faţa ochilor săi. Deodată, uşa ce ducea spre mănăstire se deschise; şi văzu cum, în fruntea unui lung şirag de călugări, înainta predicatorul pe care îl ascultase adineaori cu atâta admiraţie. Monahul se apropie de Antonia.

— Şi unde e mirele? întrebă călugărul plăsmuit din vis.

Antonia părea să cate neliniştită în jur. Fără voia lui, tânărul se îndepărtă cu câţiva paşi de locul unde stătuse ascuns. Antonia îl văzu; faţa i se aprinse de bucurie; cu o plăcută mişcare a mâinii îi făcu semn să se apropie. Nu zăbovi să se supună; alergă spre ea şi i se azvârli la picioare.

O clipă Antonia se îndepărtă; apoi, îl privi ţintă, nespus de încântată.

— Da, strigă, e mirele meu, cel care mi-a fost ursit!

Astfel grăi şi se grăbi să se arunce în braţele lui; dar nu apucă să o strângă la piept, căci un necunoscut se năpusti între ei; era uriaş de stat; avea obrazul negricios, ochi fioroşi care te îngheaţă; din gură îi ieşeau rotocoale de foc, iar pe fruntea lui stătea scris citeţ: „Mândrie! Desfrâu! Cruzime!"

Antonia scoase un ţipăt. Fiara o strânse în braţe, sări cu ea pe altar, o chinui cu mângâierile sale dezgustătoare. Zadarnic se străduí să scape de această îmbrăţişare. Lorenzo alergă în ajutorul ei; dar până să ajungă, se auzi un puternic bubuit de tunet. Catedrala păru să se prefacă pe loc în praf şi pulbere; călugării o luară la fugă, cu strigăte înspăimântătoare, lămpile se stinseră, altarul se prăbuşi, iar acolo unde se aflase, apăru o genune din care se revărsau nori de flăcări. Volbura îi înghiţi pe monstrul care scoase un ţipăt puternic, înfiorător şi în cădere încercă să o târască şi pe Antonia. Străduania-i fu zadarnică. Însufleţită de o putere nepământească, se desprinse din braţele lui; dar rochia ei albă rămase în stăpânirea sa. Numaidecât, din fiece braţ al Antoniei se întinse câte o aripă cu sclipiri orbitoare. Zbură în sus şi în timp ce se înălţa, strigă către Lorenzo: „Prietene, ne vom vedea în ceruri!"

În clipa aceea, acoperişul catedralei se deschise; voci armonioase răsunau pe sub bolţi; iar strălucirea care o întâmpină pe Antonia era alcătuită din raze cu o lumină atât de scânteietoare, încât Lorenzo n-avu putinţa să-şi aţintească privirea într-acolo. Ochii îl trădară şi se prăbuşi la pământ.

La trezire se pomeni întins pe lespezile de piatră ale bisericii; catedrala era luminată şi se auzeau imnuri psalmodiate la oarecare depărtare. Un răstimp, Lorenzo nu se putu încredinţa că faptele petrecute adineauri sub ochii săi fuseseră doar un vis, atât de mult îi tulburaseră închipuirea. O clipă de aducere-aminte îl convinse că greşea. Lămpile fuseseră aprinse pe când el

dormea, iar cântările ce le auzise erau înălţate de călugării care făceau slujba vecerniilor în capela mănăstirii.

Lorenzo se ridică, gata să-şi îndrepte paşii către mănăstirea unde se afla sora sa, în timp ce visul acela ciudat nu-i mai ieşea din minte. Ajunsese aproape de portic, când o umbră ce se mişca pe peretele din faţă îi atrase luarea-aminte. Dornic să afle mai multe, îşi roti privirea şi curând zări un ins înfăşurat în mantie, care părea să scruteze cu mare grijă dacă îl băga de seamă cineva. Puţini sunt cei cărora curiozitatea nu le dă târcoale. Pare-se că necunoscutul ţinea să ascundă treaba care-l aducea aici, în catedrală; şi tocmai asta îl îmboldea pe Lorenzo să afle ce avea de gând să facă omul acela.

Eroul nostru îşi dădea seama că nu era îndreptăţit să iscodească taina acestui cavaler necunoscut.

— O să plec, îşi zise Lorenzo. Şi rămase pe loc.

Umbra coloanei slujea ca să-l ascundă de privirea străinului, care înainta precaut. În cele din urmă, Lorenzo îl văzu cum scotea de sub mantie o scrisoare şi o aşeza cu mare grabă sub o statuie uriaşă a sfântului Francisc. Apoi, se îndepărtă zorit şi se piti într-o parte a bisericii, foarte departe de locul unde se înălţa statuia.

— Aşa, îşi spuse Lorenzo; nu-i decât o nesăbuită poveste de dragoste. Cred că aş putea să plec, fiindcă n-am cum să fiu de vreun ajutor.

De fapt, până în clipa aceea nu-i trecuse nicidecum prin minte să ajute cu ceva în această împrejurare; găsea, însă, că-i era de trebuinţă o mică scuză ca să nu se învinovăţească el însuşi, fiindcă îşi îngăduise să fie curios. Şi cu aceste gânduri încercă pentru a doua oară să plece din biserică. De astă dată ajunse fără piedică până la uşă; îi era însă sortit să se întoarcă aici în seara aceea. Pe când cobora scările ce duceau în stradă, întâlni un cavaler, care se năpustea atât de năvalnic spre intrare, încât, din izbitură, fură gata să se răstoarne amândoi. Lorenzo duse mâna la spadă.

— Ce înseamnă asta, *segnor?* Ce gând ai cu această mojicie?

— Ha! Dumneata eşti, Medina? răspunse noul venit; pe care, după voce, Lorenzo îl recunoscu a fi *don* Christoval. Eşti cel mai norocos ins din lume că n-ai părăsit biserica înainte de a mă fi întors. Hai, intră, intră, băiete dragă, într-o clipă sosesc.

— Cine soseşte?

— Cloşca cea bătrână cu drăguţele ei puicuţe. Intră, îţi spun, şi după aceea o să afli toată povestea.

Lorenzo îl urmă în catedrală şi se ascunseră în spatele statuii sfântului Francisc.

— Şi acum, grăi eroul nostru, mi-e îngăduit să întreb ce vasăzică toată graba şi avântul ăsta?

— O, Lorenzo, o să vedem un spectacol minunat! Stareţa mănăstirii Sfânta Clara şi întreg convoiul ei de călugăriţe vin încoace. Trebuie să ştii că preacuviosul părinte Ambrosio (răsplăti-l-ar Dumnezeu) nu pleacă sub niciun cuvânt din împrejurimile mănăstirii sale. Şi cum e neapărat nevoie ca fiece mănăstire distinsă să-l aibă drept duhovnic, călugăriţele se văd silite să se ducă la mănăstirea lui, căci, de vreme ce Mahomed nu vine la munte, e musai ca muntele să vină la Mahomed. Ei, şi ca să scape de privirile unor ochi dezmăţaţi cum sunt ai dumitale şi ai preaplecatei dumitale slugi, stareţa socoate că se cuvine să-şi aducă sfânta ei turmă la spovedanie atunci când se întunecă; va fi primită în capela mănăstirii prin uşa aceea tainică ce-o vezi colo. Portăreasa mănăstirii Sfânta Clara, o bătrână demnă de tot respectul şi care e bună prietenă cu mine, m-a încredinţat adineauri că vor fi aici în câteva minute. Am veşti pentru tine, ştrengarule! Vom vedea unele dintre cele mai frumoase chipuri din Madrid.

— Zău, Christoval, că n-o să vedem aşa ceva. Călugăriţele poartă veşnic vălul pe faţă.

— Nu! Nu! ştiu eu mai bine. Când intră într-un lăcaş de rugăciune, îşi scot totdeauna vălul, din respect pentru sfântul căruia îi este închinat. Dar i-auzi! Sosesc! Taci, taci! Observă şi convinge-te!

„Bine! îşi spuse în sinea sa Lorenzo. S-ar putea să descopăr către cine făcea legământ de dragoste străinul acela misterios."

Don Christoval abia apucase să-şi termine vorba, când apărură stareţa mănăstirii Sfânta Clara şi-apoi un lung şirag de călugăriţe. Odată intrate în biserică, îşi scoaseră vălul. În faţa statuii sfântului Francisc, patronul catedralei, stareţa îşi încrucişă mâinile pe piept şi se înclină adânc. Călugăriţele îi urmară pilda şi câteva trecură mai departe fără ca Lorenzo să-şi fi potolit curiozitatea. Aproape că nu mai trăgea nădejde să-şi lămurească taina, când întâmplarea făcu ca una dintre călugăriţe, care aducea omagiul ei sfântului Francisc, să scape şiragul de mătănii. Pe când se plecă să-l ridice, lumina îi căzu drept pe faţă. Numaidecât, scoase cu îndemânare scrisoarea de sub statuie, o băgă în sân, şi se zori să-şi reia locul în convoi.

— Ha! făcu Christoval cu glas scăzut, ei poftim, vreo mică poveste de dragoste, desigur.

— E Agnes, zău că da, strigă Lorenzo.

— Cum, sora dumitale? Drace! Atunci cineva va plăti, cred, pentru ce-am privit noi pe gaura cheii.

— Şi-o să plătească neîntârziat, răspunse fratele cel mânios.

Cucernica procesiune intrase înlăuntrul mănăstirii; uşa se şi închisese în urma convoiului. Necunoscutul părăsi numaidecât locul unde stătuse ascuns şi iuţi pasul ca să iasă din biserică; înainte de a fi izbutit să-şi ducă la îndeplinire gândul, îl zări pe Medina, care-i tăie calea. Străinul se dădu îndărăt cu toată graba, şi-şi trase păliria pe ochi.

— Nu încerca să fugi de mine, strigă Lorenzo; o să aflu cine eşti şi ce cuprindea scrisoarea aceea.

— Scrisoarea aceea? îngână necunoscutul. Şi cu ce drept îmi pui întrebarea?

— Cu un drept de care acum îmi e ruşine; dar nu ai căderea să mă iei la întrebări. Răspunde-mi amănunţit la ce-ţi cer eu, sau de nu, răspunde-mi cu spada.

— Cea de-a doua cale e mai scurtă, i-o întoarse cavalerul şi-şi trase spada. Hai, înainte, *segnor* ucigaş năimit, sunt gata!

Aprins de mânie, Lorenzo se năpusti la atac; cei doi apucaseră să schimbe câteva lovituri când *don* Christoval, care în clipa aceea avea mai multă judecată decât fiecare din ei, se aruncă între armele lor.

— Staţi! staţi! Medina, strigă el, aminteşte-ţi la ce duce sângele vărsat pe pământ sfinţit.

Străinul îşi azvârli numaidecât spada.

— Medina! strigă el, Doamne, e oare cu putinţă! Lorenzo, l-ai uitat de tot pe Raymond de las Cisternas?

Lorenzo era din ce în ce mai uimit. Raymond se apropie de el; dar cu o privire neîncrezătoare Lorenzo îşi trase îndărăt mâna pe care celălalt se pregătea să i-o strângă.

— Dumneata, marchize? Ce înseamnă toate acestea? Te-ai apucat să-i scrii în taină surorii mele, a cărei dragoste...

— Mi-a aparţinut întotdeauna şi îmi aparţine încă. Dar nu e un loc potrivit pentru a da lămuriri. Întovărăşeşte-mă la reşedinţa mea şi o să afli totul. Cine e cu dumneata?

— Cineva pe care cred că l-ai mai văzut, răspunse *don* Christoval, deşi s-ar zice că nu la biserică.

— Contele d'Ossorio?

— Întocmai, marchize!

— Îţi încredinţez taina mea fără să am nimic împotrivă, căci sunt sigur că pot să mă bizui pe tăcerea dumitale.

— Atunci ai despre mine o părere mai bună decât am eu însumi, de aceea cer voie să nu primesc. Vedeţi-vă de drum, iar eu îmi voi urma calea. Unde sunteţi de găsit, marchize?

— La palatul las Cisternas, dar nu uita, locuiesc acolo sub alt nume şi dacă doreşti să mă vezi trebuie să întrebi de Alphonso d'Alvarada.

— Bine! Bine! La revedere, cavaleri! zise *don* Christoval şi dispăru în aceeaşi clipă.

— Dumneata, marchize! urmă Lorenzo cu uimire în glas, dumneata eşti Alphonso d'Alvarada!

— Chiar aşa, Lorenzo; am de povestit multe, care te vor mira – numai dacă nu cumva îmi şi cunoşti istoria, din spusele surorii. De aceea, urmează-mă fără zăbavă la reşedinţa mea!

În clipa aceea, portarul mănăstirii capucinilor intră în catedrală ca să zăvorască uşa pentru noapte. Cei doi nobili se retraseră pe loc şi se îndreptară cu toată graba spre palatul las Cisternas.

— Ei bine, Antonia, zise mătuşa de îndată ce se văzu ieşită din biserică, ce părere ai despre cavalerii noştri? *Don* Lorenzo pare într-adevăr un tânăr foarte cumsecade şi îndatoritor. Ţi-a cam făcut ochi dulci şi nimeni nu ştie ce poate să iasă din asta. Cât despre *don* Christoval, însă, te asigur, în ce priveşte politeţea, e o pasăre rară; vădeşte atâta curtenie, bună-creştere, judecată, şi e nespus de tulburător! Ei bine, am jurat să nu mă mărit toată viaţa, dar dacă un bărbat o să mă convingă vreodată să-mi calc legământul, acela o să fie *don* Christoval. Vezi, nepoată, totul se petrece întocmai după cum ţi-am spus; chiar din clipa când m-am arătat la Madrid, am ştiut că admiratorii vor roi în jurul meu. Ai văzut, Antonia, ce se citea pe faţa contelui când mi-am scos vălul? Şi când i-am dat mâna, ai luat seama cât de aprins părea în timp ce mi-o săruta? Dac-am văzut vreodată o dragoste adevărată, apoi atunci am văzut-o, stătea scrisă pe chipul lui *don* Christoval.

Antonia observase cum arăta *don* Christoval în clipa când sărutase una şi aceeaşi mână despre care era vorba; dar fiindcă drept urmare a celor văzute ajunsese să judece cu totul altfel decât mătuşa, avu destulă înţelepciune ca să tacă. Şi cum aceasta este singura pildă ce o cunoaştem despre o femeie care să fi făcut asemenea lucru, a fost socotită demnă să fie însemnată aici.

Bătrâna doamnă îi vorbi Antoniei pe aceeaşi strună până când ajunseră în strada unde locuiau. Aici o mulţime strânsă în uşa lor nu le îngădui să se apropie de casă; în timp ce stăteau pe partea cealaltă a străzii, încercară să afle ce-i făcuse pe toţi aceşti oameni să se adune acolo. După câteva minute, mulţimea alcătui un cerc; iar acum Antonia zări în mijlocul acestuia o femeie neobişnuit de înaltă, care se rotea întruna, şi făcea felurite gesturi, dintre cele mai ciudate. Rochia îi era alcătuită din petice pestriţe de mătase şi pânză, potrivite fistichiu, dar nu cu totul fără gust. Un soi de turban, împodobit cu foi de viţă şi flori sălbatice îi acoperea capul. Se părea că o

bătuse multă vreme soarele şi avea tenul măsliniu; ochii căţau aprins şi straniu; în mână ţinea o baghetă lungă, neagră, cu care, din când în când, desena pe pământ diferite imagini ciudate şi împrejurul lor dănţuia, iar mişcările ei ţineau toate de nebunie şi delir, Dintr-odată conteni din dans şi se roti vijelios de trei ori: iar după ce rămase tăcută o clipă, cântă următoarea baladă:

CÂNTECUL ŢIGĂNCII

Vino, dă-mi palma, meşteşugul meu întrece
Tot ce omu' a ştiut vreodată.
Veniţi, fetelor, veniţi! Oglinda mea magică
Poate să vă arate chipul soţului menit.

Căci mie mi-e dată puterea
Cartea soartei să o văd deschisă;
Să citesc hotărârea nestrămutată a Domnului
Şi să pătrund viitorul.

Mân carul de argint al lunii palide;
Vânturile le ţin în cătuşe vrăjite;
Şi; cu ulcica somn îi aduc balaurului roşu,
Care stă de strajă la comoara îngropată.

Oblăduită de farmece, mă încumet nevătămată
Într-acolo unde vrăjitoarele-şi ţin ciudatul lor sabat;
Neînfricată intru în cercul solomonarului,
Şi pe şerpi adormiţi calc fără de rană.

Ia priviţi ce farmece preaputernice!
Unul îţi păzeşte fără primejdie credinţa bărbatului;
Iar celălalt, încropit în miez de noapte,
Aprinde de iubire un tânăr cu o fire ca sloiul de gheaţă.

Iar de vreo fată a îngăduit prea mult,
Astă băutură magică înapoi îi va da ce-a pierdut.
Cea de a doua, bujori înfloreşte pe un chip gălbejit,
Iar cealaltă va schimba o fată oacheşă într-una bălaie.

Tăcere, deci, pe când dezvălui

Ce în oglinda soartei văd;
Şi când mulţi ani se vor scurge
Fiecine va mărturisi că ţiganca adevărat grăit-a.

— Mătuşă dragă, zise Antonia când străina îşi sfârşi cântecul, e nebună, nu-i aşa?

— Nebună? Alţii-s nebuni, nu ea, copilă! E o ţigancă, un soi de haimana, n-are altă treabă decât să bată drumurile prin ţară şi să fure banii altora care-i câştigă pe căi cinstite. Ruşine unor asemenea dăunători! Dacă aş fi regele Spaniei, le-aş da răgaz trei săptămâni, şi apoi i-aş arde de vii pe toţi câţi s-ar mai găsi în ţinuturile aflate sub stăpânirea mea.

Vorbele acestea fură rostite cu glas atât de tare, încât ajunseră la urechile ţigăncii. Aceasta îşi croi numaidecât drum prin mulţime şi se îndreptă spre cele două doamne. Le salută de trei ori, după cum e obiceiul în Răsărit şi apoi grăi către Antonia:

Doamnă, drăguţă doamnă! află
Că pot să-ţi arăt viitorul;
Dă-mi mâna şi nu te teme:
Ascultă-mă, doamnă, drăguţă doamnă!

— Mătuşă scumpă, zise Antonia, fă-mi pe plac de data aceasta! Lasă-mă să-mi ghicească!

— Prostii, copilă! N-o să-ţi îndruge decât minciuni.

— Nu-i nimic; lasă-mă, măcar, să aud ce are de spus, te rog din suflet.

— Bine, bine, Antonia, de vreme ce eşti pusă cu tot dinadinsul pe treaba asta... Iată, femeie, o să ne ghiceşti în palmă, la amândouă. Ăştia-s banii dumitale, şi acum să aud care mi-e norocul.

Cu acestea îşi scoase mănuşa şi-şi arătă mâna. Ţiganca îi privi o clipă în palmă şi-apoi dădu acest răspuns:

Norocul dumitale! Eşti atât de în vârstă,
Bună doamnă, că l-ai şi aflat.
Totuşi, pentru banii ce mi-ai dat, întreit
O să mă plătesc printr-un sfat.
Uimiţi cât eşti, ca un copil, de închipuită,
Prietenii toţi te socotesc nebună,
Şi se mâhnesc, când văd că-ţi foloseşti tot meşteşugul
Ca să prinzi în mreje vreun tinerel.
Crede-mă, doamnă, orice-ai face,

Tot cincizecişiunu de ani o să ai;
Şi rareori bărbaţii pricep fără multă vorbă
Când iubirea lor o dau a înţelege doi ochi saşii şi spălăciţi.
Urmează-mi sfatul, aşadar; lasă deoparte
Sulimanuri şi aluniţe, patima şi fudulia.
Săracilor împarte banii aceia
Ce azi i-azvârli zadarnic pe zorzoane.
La Dumnezeu să-ţi fie gândul, nu la peţitori;
Cugetă la greşelile trecutului, nu la viitor;
Şi că-n scurtă vreme, coasa Timpului va tunde
Perii rari şi roşcovani ce-acum ţi-acopăr fruntea.

Pe când ţiganca grăia astfel, mulţimea râdea zgomotos; iar vorbele ei, „cincizeci şi unu", „ochi saşii", „peri roşcovani", „sulimanuri şi aluniţe", precum şi alte asemenea, treceau din gură în gură. Leonella fierbea, sugrumată de mânie şi revărsă cele mai amarnice dojeni asupra răutăciosului ei sfetnic. Câteva clipe, oacheşa profetesă o ascultă cu un zâmbet dispreţuitor; în cele din urmă, îi răspunse scurt şi se întoarse spre Antonia:

Linişteşte-te, doamnă! N-am spus decât adevărul.
Şi acum, frumoasă fată, e rândul dumitale;
Dă-mi mâna şi lasă-mă să văd
Ce ţi-e scris şi voia Celui de Sus.

La fel cum făcuse Leonella, Antonia îşi scoase mănuşa şi întinse mâna-i albă ţigăncii, care, după ce privi cu luare-aminte palma, pe când chipul ei arăta milă şi uimire, îşi rosti astfel prezicerea:

Isuse! Ce palmă!
Neprihănită, şi blândă, tânără şi frumoasă,
Cu un trup şi-un suflet fără de cusur,
O binecuvântare ai fi pentru un soţ cumsecade;
Dar vai, linia aceasta dezvăluie
Că pieirea-ţi dă târcoale;
Un bărbat desfrânat şi diavolul viclean
Mâna-şi vor da ca să te năpăstuiască;
Mânat de durere, sufletul tău va părăsi acest pământ,
Şi curând, cu toată graba, va zbura spre ceruri.
Totuşi, ca suferinţele ce-ţi sunt sortite să mai zăbovească,

Ţine minte ce-ţi spun eu:
Când în cale-ţi iese unul mai neîntinat
Decât omului să fie îi este dat,
Şi fiindcă pe el păcatul nu-l calcă,
Necruţător se-arată cu slăbiciunile altora,
Adu-ţi aminte de vorbele ţigăncii:
Deşi pare atât de bun şi blând,
O înfăţişare plăcută adesea ascunde
O inimă doldora de dezmăţ şi deşertăciune.
Cu lacrimi mă despart de tine, frumoasă fată:
Ce-ţi prezic eu să nu te mâhnească;
Ci mai degrabă supusă înclină-te dinaintea soartei,
În linişte aşteaptă nenorocirea ce ameninţă,
Şi nădejdea ta să fie fericirea veşnică,
Într-o lume mai bună decât asta.

Acestea fiind spuse, ţiganca se roti iarăşi de trei ori şi-apoi părăsi în goană strada, cu gesturile unei fiinţe scoase din minţi. Mulţimea se luă după ea; şi cum de astă dată nimic nu mai îngreuna intrarea în casa locuită de Elvira, Leonella trecu pragul, furioasă pe ţigancă, pe nepoată şi norod, într-un cuvânt, pornită împotriva tuturor, în afară de ea şi de fermecătorul ei cavaler. Cele prezise de ţigancă o tulburaseră foarte mult pe Antonia; dar curând, acel simţământ apăsător păli şi după câteva ore, uită cu desăvârşire această peripeţie, ca şi cum nimic nu s-ar fi întâmplat.

CAPITOLUL II

De-ai fi gustat măcar o dată, a mia parte
Din bucuriile hărăzite unei inimi care iubeşte şi e iubită,
Căinţa ta vădită în vorbe şi-n suspine ar dovedi
Că pierdută socoţi vremea nedăruită dragostei.
TASSO

După ce călugării îl însoţiseră pe stareţul lor până la uşa chiliei sale, acesta îi îndepărtă, cu înfăţişarea unui om care-şi dă seama că e mai presus decât ceilalţi, – pe chipul lui o părelnică smerenie lupta împotriva unei trufii adevărate.

De îndată ce se văzu singur, îşi îngădui să dea frâu liber deşertăciunii. Când îşi amintea înflăcărarea pe care o stârnise predica sa, încântarea îi umplea inima, iar închipuirea lui plăsmuia minunate vise de mărire. Privea triumfător în jur; şi mândria îi spunea cu glas tare că s-a ridicat deasupra semenilor săi.

„Cine altul în afară de mine, gândea el, a trecut prin grelele ispite ale tinereţii şi totuşi nu vede nici măcar o singură pată care să-i întineze conştiinţa? Cine altul a domolit tăria sălbatică a patimilor şi o fire năvalnică, cine s-a supus de bunăvoie încă din zorii vieţii, traiului în singurătate? Degeaba caut un asemenea om. Atâta dârzenie nu văd să aibă nimeni, doar eu o dovedesc. Călugăria nu se poate lăuda cu un al doilea Ambrosio. Ce puternic i-a înrâurit predica mea pe cei care au ascultat-o! Cum se mai înghesuiau în jurul meu! Cum mă copleşeau cu binecuvântări şi mă numeau singurul stâlp de neclintit al Bisericii! Aşadar, ce-mi rămâne de făcut? Nimic altceva decât să stau de strajă la felul cum se poartă fraţii, să vădesc aceeaşi grijă cu care am vegheat până acum asupra propriei mele purtări. Stai, totuşi! Nu s-ar putea ca ispita să mă abată de pe acele căi pe care deocamdată le-am urmat fără să rătăcesc o clipă? Nu sunt oare om, făptură slabă din fire şi înclinată să greşească? Acum mă văd nevoit să părăsesc colţul meu singuratic; cele mai nobile şi mai frumoase doamne din Madrid se înfăţişează necontenit la mănăstire şi nu ţin să aibă un alt duhovnic. Trebuie să mă obişnuiesc să cat spre ispită şi să mă aflu în bătaia strălucirii amăgitoare a patimii şi desfrâului. O, dacă lumea aceea în care sunt silit să pătrund mi-ar scoate în cale o femeie frumoasă – frumoasă ca tine, Madona!”

Rosti aceste vorbe şi-şi aţinti ochii asupra unui tablou al Sfintei Fecioare, agăţat pe peretele din faţa sa; erau doi ani de când spre chipul acesta căta tot mai uimit şi cu nespusă adoraţie. Conteni şi-l privi plin de încântare.

„Câtă frumuseţe se vede pe această faţă! urmă după câteva clipe de tăcere. Ce graţie are linia capului! Ce blânzi şi totuşi maiestuoşi sunt ochii ei dumnezeieşti! Cât de uşor se sprijină obrazul pe mână! Oare trandafirul se poate lua la întrecere cu bujorii acestui obraz?

O, dacă o asemenea fiinţă ar exista, de-ar exista numai pentru mine! Dacă mi-ar fi îngăduit să răsucesc în jurul degetelor mele acele bucle aurii şi să-mi apăs buzele pe comorile sânului alb ca zăpada! Doamne, Dumnezeule, atunci aş ţine piept ispitei? N-aş da pentru o singură îmbrăţişare răsplata suferinţelor pe care le-am îndurat timp de treizeci de ani? Nu m-aş lepăda... Nebun ce sunt! Încotro mă las târât de admiraţia ce-o simt în faţa unui tablou? În lături, gânduri necurate! Daţi-mi pace, ca să-mi amintesc că pentru mine femeia nu mai există de mult. Nicicând o fiinţă muritoare n-a fost zămislită în chip atât de desăvârşit precum acest portret. Dar chiar dacă s-ar afla o asemenea făptură, încercarea ar fi prea grozavă pentru virtutea unui om de rând; pe Ambrosio, însă, nu-l tulbură o asemenea ispită. Ispită, zic?... pe mine nu m-ar ademeni nimic: căci ceea ce mă vrăjeşte când e doar o plăsmuire ideală, socotită drept o fiinţă deasupra celorlalte, m-ar dezgusta dacă s-ar întruchipa ca femeie şi ar fi întinată de toate slăbiciunile muritorilor. Nu frumuseţea femeii îmi trezeşte asemenea înflăcărare; eu admir măiestria pictorului; ador ceea ce e dumnezeiesc. Oare în inima mea patima nu e moartă demult? Mai sunt eu cumva robul slăbiciunilor omeneşti? Nu te teme, Ambrosio! Încrede-te în tăria virtuţii tale; păşeşte neînfricat în mijlocul lumii, tu te ridici deasupra slăbiciunilor ei; gândeşte-te că ai ajuns să fii scutit de cusururile oamenilor şi nu lua în seamă tot meşteşugul spiritelor întunericului; vor afla cu cine au a face."

Trei bătăi uşoare în uşa chiliei îi tulburară visarea – stareţul se trezi greu din vraja de care se lăsase furat; bătăile se auziră iarăşi.

— Cine e? întrebă, în cele din urmă, Ambrosio.

— Eu sunt, Rosario, răspunse o voce melodioasă.

— Intră, intră, fiule!

Uşa se deschise numaidecât şi Rosario intră, cu un coşuleţ în mână.

Era un tânăr novice din mănăstire, care-şi pusese în gând ca peste trei luni să facă jurământ de călugărire. În jurul acestui tânăr plutea o anumită taină, de aceea, era privit cu luare-aminte şi trezea curiozitatea celorlalţi. Ura lui pentru viaţa lumească, dârzenia cu care îşi îndeplinea îndatoririle ordinului său călugăresc, singurătatea ce el însuşi şi-o dorise, lucru foarte rar întâlnit la vârsta sa, nu rămâneau nebăgate în seamă de către întreaga frăţie. S-ar fi zis că se temea să fie recunoscut şi nimeni nu-i văzuse vreodată chipul. Gluga îi acoperea necontenit capul; totuşi, acele trăsături pe care întâmplarea le scotea la iveală se vădeau cât se poate de frumoase şi

deosebite. În mănăstire era cunoscut doar sub numele de Rosario. Nimeni nu ştia de unde venea; iar când i se puneau întrebări despre viaţa lui de până atunci, păstra o adâncă tăcere. Un străin, pe care veşmintele bogate şi o trăsură strălucitoare îl arătau a fi de rang înalt, se învoise cu monahii ca în rândul fraţilor să fie primit un novice şi le lăsase în păstrare banii ce le făceau trebuinţă. A doua zi se întorsese cu Rosario şi de atunci nimeni nu mai auzise ceva despre el.

Tânărul se ferea cu grijă de tovărăşia călugărilor; la vorbele lor cuviincioase dădea un răspuns plăcut şi reţinut şi arăta în chip vădit că-şi dorea să fie singur. Numai cu stareţul se purta altfel decât îi cerea această regulă ce-o folosea îndeobşte. Spre el îşi ridica privirea plină de respect, aproape îl adora; grijuliu, îşi dădea toată osteneala să se afle în preajma lui Ambrosio şi folosea cu râvnă orice mijloc ca să-i fie pe plac. În tovărăşia stareţului părea să se simtă în largul său, iar purtările şi vorbele îi erau pătrunse de un suflu vesel. La rândul lui, Ambrosio nu se simţea mai puţin atras de acest tânăr; numai când avea a face cu el, îşi lepăda obişnuita lui asprime; ori de câte ori îi vorbea, glasul lui dobândea pe nesimţite un sunet mai blând decât altă dată; şi nici o altă voce nu era mai plăcută urechilor sale ca vocea lui Rosario. Îl răsplătea pe tânărul care se străduia să-i fie pe plac, prin învăţătura ce i-o dădea în diferite ramuri ale ştiinţei; novicele îi asculta supus lecţiile; zi de zi, mintea sa vioaie, simplitatea purtărilor şi inima lui dreaptă îl încântau tot mai mult pe Ambrosio; într-un cuvânt, îl iubea ca pe un fiu. Uneori, fără să vrea, nutrea dorinţa să privească în taină chipul elevului său; dar până şi curiozitatea se supunea acelei reguli a dăruirii de sine care-l împiedica să-i arate tânărului ce-i poftea inima.

— Iertaţi-mă că vă tulbur, părinte, zise Rosario în timp ce punea coşuleţul pe masă. Vin cu o rugăminte. Am aflat că un prieten drag e greu bolnav şi vă implor să vă rugaţi pentru însănătoşirea lui. Dacă se află rugi în stare să-l înduplece pe Cel-de-Sus să-l cruţe, de bună seamă că rugile sfinţiei voastre vor fi de folos.

— Tot ce ţine de mine, ştii doar că poţi să dobândeşti. Cum se numeşte prietenul?

— Vincentio della Ronda.

— E de ajuns; n-o să uit să amintesc de el în rugăciunile mele, şi fie ca de trei ori binecuvântatul nostru sfânt Francisc să binevoiască să mă asculte! Ce-ai în coş, Rosario?

— Câteva flori, părinte, din acelea care am băgat de seamă că vă plac cel mai mult. O să-mi îngăduiţi să le orânduiesc aici?

— Drăgălăşenia ta mă farmecă, fiule.

Pe când Rosario răspândea florile în mici vase aşezate anume pentru ele în mai multe locuri din încăpere, stareţul îşi urmă vorba:

— Nu te-am zărit astă-seară în biserică, Rosario.

— Eram totuşi acolo, părinte; vă sunt mult prea recunoscător ca să pierd prilejul să vă văd în plină glorie.

— Vai, Rosario, puţin temei am să mă bucur de izbândă; sfântul a grăit prin gura mea; lui i se cuvine toată răsplata. S-ar părea, deci, că predica mea te-a mulţumit?

— Mulţumit? O, v-aţi depăşit pe dumneavoastră înşivă. Nicicând n-am auzit vorbe rostite cu atâta har – decât o singură dată!

Aici novicele scoase fără voia să un suspin.

— Când a fost acea singură dată? întrebă stareţul.

— Când aţi predicat despre boala neaşteptată a răposatului nostru stareţ.

— Îmi amintesc. Aceasta s-a petrecut acum doi ani. Şi erai acolo? Pe-atunci nu te cunoşteam, Rosario.

— Adevărat, părinte; şi măcar să fi fost voia Domnului să-mi fi dat sufletul înainte de a fi apucat acea zi! De câte suferinţe aş fi scăpat!

— Suferinţe? La vârsta ta, Rosario?

— Da, părinte; suferinţe care, dacă v-ar fi cunoscute, v-ar trezi deopotrivă mânia şi mila – ele sunt totodată chinul şi plăcerea vieţii mele! Totuşi, aici, la adăpost, inima mi-ar fi liniştită, dacă n-ar fi torturată de teamă. Doamne, Dumnezeule! Ce cumplit e să trăieşti şi să-ţi fie pururi frică! Părinte, m-am lepădat de tot! Am părăsit pentru totdeauna lumea şi plăcerile ei; nu mi-a mai rămas nimic, nimic nu mai are pentru mine vreun farmec, în afară de prietenia, de dragostea domniei-voastre. Dacă o pierd, părinte, o, dacă o pierd, temeţi-vă de ce-aş putea să fac la deznădejde.

— Te înspăimântă gândul că n-o să-ţi mai fiu prieten? Cum m-am purtat cu tine ca teama să-ţi fie îndreptăţită? Cunoaşte-mă mai bine, Rosario, şi socoteşte-mă demn de încrederea ta. Care ţi-e suferinţa? Dezvăluie-mi ce te doare şi crede-mă că, dacă stă în puterea mea să-ţi uşurez aleanul...

— O, nu stă în puterea nimănui altcuiva decât a sfinţiei voastre. Cu toate acestea, nu trebuie să v-o aduc la cunoştinţă. M-aţi urî pentru această mărturisire. M-aţi alunga cu dispreţ şi aţi vedea în mine un ticălos.

— Te implor, fiule, stărui cu toată căldura...

— Fie-vă milă, nu mă mai întrebaţi. Nu trebuie... nu cutez! Ascultaţi! Clopotul sună de vecernie. Binecuvântaţi-mă, părinte şi plec.

Cu aceste cuvinte se aruncă în genunchi şi primi binecuvântarea cerută. Apoi, după ce-şi apăsă buzele pe mâna stareţului, se sculă şi ieşi grabnic din odaie. Curând, uimit nespus de ciudata purtare a novicelui, Ambrosio coborî la vecernie, care se slujea într-o capelă mică din preajma mănăstirii.

După ce vecernia luă sfârşit, călugării se retraseră fiecare în chilia sa. Singur stareţul rămase mai departe în capelă, ca să le primească pe călugăriţele de la mănăstirea Sfânta Clara. Nu stătea de multă vreme în strana confesiunii, când apăru stareţa. Călugăriţele se spovediră pe rând, în timp ce toate celelalte aşteptau alături, în sacristie, împreună cu egumena. Ambrosio le ascultă cu luare-aminte, dădu o seamă de poveţe, porunci canoane pe măsura fiecărui păcat şi câtva timp totul se petrecu la fel ca întotdeauna; când, până la urmă, una dintre călugăriţe, pe care o deosebeai numaidecât datorită înfăţişării alese şi chipului ei frumos, lăsă, din lipsă de grijă, să-i cadă o scrisoare păstrată în sân. Se pregătea să se retragă, fără să-şi dea seama de ce pierduse. Ambrosio, care bănuia că i-a scris-o vreo rudă, o ridică de pe podea cu gândul să i-o înapoieze...

— Rămâi, fiică, ai scăpat...

În clipa aceea, cum scrisoarea se şi despăturise, ochii îi căzură fără să vrea asupra primelor cuvinte. Se trase repede îndărăt, uimit. La auzul vocii sale, călugăriţa se întorsese; zări scrisoarea în mâna lui şi cu un ţipăt de groază sări grabnic să şi-o ia înapoi.

— Stai, zise călugărul cu asprime în glas; trebuie să o citesc, fiică.

— Atunci sunt pierdută, strigă ea şi înnebunită de spaimă îşi încleştă mâinile.

Faţa i se făcu pe dată albă ca varul; se cutremură înfiorată şi, ca să nu se prăbuşească la pământ, fu nevoită să-şi încolăcească braţele în jurul unei coloane din capelă. Între timp, stareţul citea cele ce urmează:

„Totul e pregătit pentru fuga ta, scumpă Agnes. Mâine la miezul nopţii te voi aştepta în poarta grădinii: am cheia şi nu vor trebui decât puţine ore ca să fii adăpostită într-un loc ferit de primejdii. Nu îngădui unor false mustrări de conştiinţă să te împingă să te împotriveşti acelui mijloc sigur, menit să apere viaţa ta şi a fiinţei nevinovate pe care o porţi în sân. Aminteşte-ţi că ai făgăduit să fii a mea, cu mult înainte de a te fi legat să fii mireasa lui Hristos; nu uita că peste scurt timp ochii iscoditori ai tovarăşelor tale vor desluşi limpede starea în care te afli; iar fuga e singurul mijloc ca să nu te ajungă înciudarea şi pizma lor. La revedere, Agnes, iubita mea soţie ce mi-a fost ursită. Nu uita să fii la poarta grădinii, când va bate miezul nopţii.”

De îndată ce isprăvi de citit, Ambrosio căută încruntat şi mânios spre călugăriţa cea necugetată.

— Scrisoarea aceasta trebuie să o citească şi stareţa, zise şi trecu pe lângă ea.

În urechile lui Agnes, cuvintele lui bubuiră ca tunetul. Se trezi din amorţire doar ca să-şi dea mai bine seama de primejdia în care se afla. Îi urmă în grabă şi îl prinse de rasă ca să-l oprească.

— Stai; o, stai! strigă cu glas deznădăjduit pe când se arunca la picioarele călugărului şi i le scălda în lacrimi. Ai milă de tinereţea mea, părinte! Fii îngăduitor cu slăbiciunea unei femei şi binevoieşte să-mi ascunzi păcatul. Toată viaţa mea de acum înainte o s-o folosesc întru ispăşirea acestei singure greşeli, iar blândeţea sfinţiei tale o să aducă din nou un suflet în cer.

— Ce îndrăzneală uimitoare! Cum adică, mănăstirea Sfânta Clara să ajungă azil de târfe? Să îngădui ca biserica lui Hristos să încălzească la sân desfrâul şi ocara? Ticăloasă şi nevrednică ce eşti! Asemenea blândeţe m-ar face părtaş cu tine; mila ar fi un păcat. Te-ai dat pradă poftelor unui ispititor; ai pângărit sfânta rasă cu dezmăţul tău; şi mai cutezi să socoteşti că meriţi mila mea? În lături, nu mă mai face să zăbovesc. Unde e stareţa? urmă şi-şi ridică glasul.

— Stai, părinte, stai! Ascultă-mă doar o clipă. Nu mă învinui de întinare şi nici nu socoti că am rătăcit calea cea dreaptă fiindcă sunt o fire aprinsă. Raymond a fost stăpânul inimii mele cu mult înainte de a mă călugări: mi-a trezit cea mai curată şi mai desăvârşită dragoste şi se pregătea să fie soţul meu legiuit. O întâmplare înfiorătoare şi înşelăciunea unei rude ne-au despărţit. Am crezut că l-am pierdut pentru totdeauna şi deznădejdea m-a împins între zidurile mănăstirii. Tot întâmplarea ne-a unit din nou. Nu m-am putut lipsi de trista plăcere ce-o simţeam când îmi amestecam lacrimile cu ale lui. Ne întâlneam noaptea în grădinile mănăstirii Sfânta Clara şi într-o clipă de uitare mi-am călcat cuvântul dat Domnului că voi rămâne fecioară. Curând voi fi mamă. Milostiveşte-te, cucernice Ambrosio; cruţă fiinţa nevinovată a cărei viaţă e legată de a mea. Dacă dezvăluieşti stareţei necugetarea de care m-am făcut vinovată, e pierdută, laolaltă cu mine. Legile din mănăstirea Sfânta Clara hotărăsc unor nenorocite ca mine o pedeapsă cum nu se poate mai aspră şi înfiorătoare. Preacinstite, preacinstite părinte, nu îngădui conştiinţei dumitale fără pată să te îndemne să fii necruţător cu cei mai puţin în stare să ţină piept ispitei. Mila să nu fie singura virtute pe care inima-ţi nu o cunoaşte! Îndură-te de mine, preacinstite! Dă-mi scrisoarea, şi nici nu mă sorti negreşit pieirii.

— Sunt înmărmurit de neobrăzarea ce-o ai. *Eu* să-ţi tăinuiesc păcatul – *eu* acela pe care l-ai înşelat cu spovedania ta mincinoasă? Nu, fiică, nu! O să-ţi fac un bine mai de căpetenie; în pofida ta însăţi, nu te voi da pradă veşnicei pierzanii. Păcatul îţi va fi ispăşit prin canon şi jertfă, iar asprimea te va sili să urmezi din nou calea sfinţeniei... Hei, maică Agatha!

— Părinte, te rog din suflet pe tot ce ai mai sfânt, pe tot ce-ţi este mai drag, te implor...

— Dă-mi drumul; nu voi să te ascult. Unde e stareţa? Unde eşti, maică Agatha?

Uşa sacristiei se deschise şi stareţa păşi în capelă, urmată de călugăriţele ei.

— Eşti crud, crud! strigă Agnes, şi-i dădu drumul.

Înnebunită şi fără să mai aştepte vreun ajutor, se azvârli la pământ în timp ce-şi bătea pieptul şi-şi sfâşia vălul, cu mintea întru totul rătăcită de atâta deznădejde. Călugăriţele priveau la cele ce se petreceau dinaintea lor. Ambrosio înfăţişă stareţei hârtia aducătoare ele nenorocire, o înştiinţă în ce fel o găsise şi adăugă că era datoria ei să hotărască pedeapsa cuvenită vinovatei.

În timp ce citea scrisoarea, faţa stareţei se aprinse de mânie. Cum! Un asemenea păcat se săvârşise în mănăstirea ei şi îi fusese adus la cunoştinţă lui Ambrosio, idolul Madridului, omul pe care era nespus de dornică să-l facă să înţeleagă că în lăcaşul ce-l păstorea domneau ordinea şi disciplina cea mai straşnică. Nu găsea cuvinte potrivite ca să dea glas mâniei care o cuprinsese; tăcea şi arunca spre călugăriţa rămasă la pământ priviri ameninţătoare ce scăpărau de ură.

— Duceţi-o în mănăstire, porunci, în cele din urmă, unora dintre maicile ce-o însoţeau.

Două dintre călugăriţele cele mai în vârstă se apropiară pe dată de Agnes, o ridicară cu sila şi se pregăteau să o scoată din capelă.

— Cum! ţipă ea brusc, şi cu mişcările unei fiinţe care şi-a pierdut minţile se smuci până când scăpă din mâinile lor, nu-mi mai rămâne deci nicio speranţă? Mă şi târâţi spre locul de pedeapsă? Unde eşti, Raymond? O, scapă-mă, scapă-mă! Şi-apoi, cu o privire smintită pe care i-o aruncă lui Ambrosio: – Ascultă-mă, om cu inima de piatră! Ascultă-mă, tu cel trufaş, neînduplecat şi crud! Ai fi putut să mă salvezi; să faci iarăşi din mine o fiinţă ferice şi virtuoasă, dar n-ai vrut; tu mi-ai nimicit sufletul; tu eşti ucigaşul meu şi asupra ta să cadă tot blestemul pentru moartea mea şi a pruncului meu nenăscut. Necuviincios de îndrăzneţ, fiindcă te-nvălui în virtutea-ţi neclintită până astăzi, dispreţuieşti rugile unei fiinţe ce se pocăieşte; dar Domnul va avea milă, deşi tu n-ai deloc. Şi unde ţi-e vrednicia, pe ce sentemeiază mult lăudata ta virtute? Ce ispite ai învins? Mişelule! Ai fugit în loc să te împotriveşti ademenirilor. Va veni, însă, ziua încercărilor. O, atunci când te vei da bătut în faţa unor patimi năvalnice şi vei simţi că omul e o făptură slabă, sortit din naştere greşelii, când, înfiorat, vei privi în urmă spre păcatele ce le-ai făptuit şi cutremurat de groază, vei cere ca Dumnezeul tău

să se arate milostiv, o, în clipa aceea înfricoşătoare, gândeşte-te la mine! Cugetă la cruzimea ce ai dovedit-o! Adu-ţi aminte de Agnes şi să nu tragi nădejde că vei fi iertat!

Odată cu aceste vorbe din urmă puterile o părăsiră şi se prăbuşi în nesimţire la pieptul unei călugăriţe care stătea lângă ea. Fu numaidecât scoasă din capelă iar tovarăşele ei o urmară.

Ambrosio nu ascultase netulburat vorbele cu care îl certase; o tainică durere în inimă îl făcea să-şi dea seama că arătase prea mare asprime acestei fiinţe nefericite; de aceea, o opri pe stareţă şi cuteză să rostească unele vorbe menite să vină în sprijinul celei vinovate.

— Deznădejdea ei atât de sălbatică dovedeşte măcar că stricăciunea nu i-a intrat în obicei. Poate că, de-ar fi supusă la mai puţină asprime decât se obişnuieşte pentru o asemenea abatere şi dacă pedeapsa ce se dă îndeobşte în împrejurări asemănătoare ar fi îndulcită într-o oarecare măsură...

— S-o îndulcesc, părinte? îi curmă vocea stareţa, nu fac eu una ca asta, te rog să mă crezi. Legile ordinului nostru sunt aspre şi de neclintit; în ultima vreme au fost uitate; dar păcatul lui Agnes îmi arată că e neapărat nevoie să ne întoarcem la ele; mă duc să arăt în mănăstire ce mă gândesc să fac; iar Agnes va fi prima care va simţi că nimeni nu poate nesocoti aceste legi, ci se cuvine să fie respectate întocmai. Rămâi cu bine, părinte!

Cu aceste vorbe ieşi grăbită din capelă.

— Mi-am făcut datoria, îşi spuse Ambrosio.

Şi, totuşi, ideea nu-l mulţumea cu desăvârşire.

Ca să împrăştie gândurile neplăcute pe care i le trezise întâmplarea de adineauri, după ce părăsi capela, coborî în grădina mănăstirii. În tot Madridul nu găseai un loc mai frumos sau mai bine orânduit. Era rostuită cu un minunat bun-gust; în ciuda iscusitelor desene după care fusese alcătuită, părea sădită doar de mâna naturii. Fântâni care ţâşneau din bazine de marmură albă răcoreau aerul cu şuvoiul lor necontenit, iar iasomia, viţa de vie şi caprifoiul îi acopereau în întregime pereţii. Farmecul acelui ceas al serii sporea frumuseţea locului. Luna plină, care plutea pe un cer senin fără urmă de nori, scălda copacii într-o lumină tremurândă şi apele fântânilor sclipeau în bătaia razelor ei argintii; pe alei o adiere blândă aducea mireasma florilor de portocal, iar la adăpostul unor arbori sădiţi în pâlcuri menite să închipuie un loc necultivat, privighetoarea îşi revărsa trilurile ei melodioase; într-acolo îşi îndreptă stareţul paşii.

În mijlocul acelui mic crâng se afla o grotă rustică, ridicată după chipul şi asemănarea unei sihăstrii. Zidurile erau alcătuite din rădăcini de copaci, iar golurile fuseseră umplute cu muşchi şi iederă. De o parte şi de alta se aflau bănci acoperite cu iarbă şi un pârâu ce se prăvălea din înaltul unei stânci

forma o cascadă naturală. Cufundat în sine însuşi, călugărul se apropie de acest loc. Pacea ce domnea pretutindeni îi pătrunsese în inimă şi o linişte plină de desfătare îi răspândea în suflet moliciune.

Ajunse la sihăstrie şi intră ca să se odihnească, dar se opri în aceeaşi clipă, căci îşi dădu seama că înlăuntru se afla cineva, care poposise acolo înaintea lui. Întins pe una din bănci stătea culcat un ins, iar felul cum arăta vădea întristare; îşi sprijinea capul pe mână şi părea cufundat în gânduri. Călugărul se apropie şi-l recunoscu pe Rosario; îl privi în tăcere şi nu intră în sihăstrie. După câteva clipe, tânărul îşi ridică ochii şi-şi aţinti privirea îndurerată spre peretele din faţa sa.

— Da, zise, şi suspină adânc, cu jale în suflet, îţi înţeleg pe deplin fericirea şi-mi dau seama de toată nenorocirea mea. Ferice aş fi să pot gândi la fel ca tine, dacă aş avea tăria să privesc cu silă oamenii, să mă îngrop pentru totdeauna într-o însingurare de nepătruns, să uit că omenirea numără fiinţe vrednice să fie iubite. O, Doamne, ce binecuvântare ar însemna pentru mine cearta cu lumea!

— Ce gând ciudat, Rosario, zise stareţul şi intră în grotă.

— Aici eraţi, preacinstite părinte? strigă novicele.

În acelaşi timp sări încurcat din locul unde se afla şi-şi trase grabnic gluga peste faţă. Ambrosio se aşeză pe bancă şi-l sili pe tânăr să stea alături de el.

— Nu trebuie să încurajezi această înclinaţie spre tristeţe, zise; ce-a putut să te facă să vezi într-o asemenea lumină plăcută lehamitea de lume – cel mai urâcios dintre toate simţămintele?

— Am cercetat aceste versuri, părinte, pe care până acum nu le-am băgat de seamă. Luna strălucea atât de tare, încât mi-a îngăduit să le citesc. Şi, o, cât îl pizmuiesc pe cel care le-a scris, pentru ceea ce a simţit!

În timp ce vorbea, arătă cu degetul spre o placă de marmură prinsă pe peretele din faţă; aici erau încrustate versurile ce urmează:

INSCRIPŢIE ÎNTR-O SIHĂSTRIE

Oricine eşti tu, cel care acum citeşti aceste rânduri,
Deşi am fugit din mijlocul lumii,
Nu gândi că mă bucur să-mi duc viaţa singuratică
În acest pustiu de groază
Sau că sufletu-mi îndurerat de căinţa ce-mi sângerează inima
M-a adus aici.

Nu sunt ursuz fiindcă vina nu-mi dă pace:
De bunăvoie am fugit din alcovuri alese;

Căci bine văzut-am cum în saloane şi cetăţi,
Desfrâul şi Trufia,
Ordiile negre de diavol preaiubite
Stau în fruntea ţării, cu alaiul lor măreţ.

Am văzut omenirea de dezmăţ acoperită;
Am văzut cum rugineşte paloşul onoarei,
Şi cum puţini îşi doreau cu sete altceva decât vreo nebunie...
Că dezamăgit era acela ce credea în iubire şi prietenie;
Şi, dezgustat de oameni, am venit aici,
Să-mi sfârşesc viaţa.

În această văgăună pustie, cu strai umil înveşmântat,
Vrăjmaş deopotrivă nebuniei zgomotoase
Şi întunecatei tristeţi ce fruntea-şi înclină,
Îmi duc zilele ce se scurg încet
Şi cu sfânta slujbă
Îmi trec timpul.

Astă stâncă mi-e scut când urlă vijelia;
Pârâiaşul limpede ce curge acolo
Mă adapă; pământul îmi dă
Merindea mea simplă
Dar puţini se bucură de liniştea ce-o am
În acest deşert sălbatic.
În peştera aceasta, binecuvântat sunt
Cu mulţumire şi mângâiere mai multă decât am avut parte vreodată
Într-un palat; şi pe când gândul se înalţă în tăcere
Spre Dumnezeu,
Noapte de noapte şi în fapt de zi, cu voce ce roagă fierbinte,
Îmi doresc şi suspin:
„Îngăduie-mi, o, Doamne, să mă sfârşesc
Fără să cunosc vreuna din vinovatele patimi lumeşti,
Fiorii remuşcării, dorinţe dezmăţate;
Şi când voi muri,
Îngăduie să-mi dau sufletul, încredinţat că
Spre cer va zbura."

Străine, dacă eşti plin de tinereţe şi de înflăcărare,
Căci pân-acum nicio mâhnire adâncă nu ţi-a tulburat tihna,

Atunci vei arunca din întâmplare o privire plină de dispreţ
Spre rugăciunea sihastrului;
Dar de ai pricină să suspini
Pentru greşeala sau necazul tău,
De-ai cunoscut mânia ce-o trezeşte o iubire înşelătoare,
Sau fost-ai izgonit din sânul poporului tău.
Ori te-ngrozesc mustrările de cuget când te cufunzi în gânduri,
Şi te fac să te ofileşti;
Atunci, o, cum mai jeleşti starea ta
Şi mi-o pizmuieşti pe-a mea!

— Dacă ar fi cu putinţă, zise călugărul, ca omul să se cufunde atât de desăvârşit în el însuşi, încât să nu mai aibă nicio legătură cu firea omenească şi, totuşi, să simtă liniştea despre care vorbesc aceste rânduri, atunci zic şi eu că starea sa ar fi mai plăcută decât viaţa într-o lume unde domnesc din belşug viciul şi nebunia, sub toate înfăţişările lor; însă lucrurile nu se pot petrece niciodată astfel. Inscripţia aceasta a fost aşezată aici doar ca să împodobească peştera, iar simţămintele şi pustnicul despre care vorbeşte sunt deopotrivă plăsmuite. Omul a fost născut ca să vieţuiască printre oameni; oricât de puţine legături ar avea cu lumea, nu poate niciodată să o uite pe deplin sau să îndure gândul că semenii săi nu se mai gândesc deloc la el. Cel învrăjbit cu lumea fuge ca să lase în urmă vina şi lipsa ei de rost; se hotărăşte să se pustnicească şi se îngroapă în hruba vreunei stânci întunecate. Cât timp îl mistuie o ură clocotitoare, se prea poate ca starea lui să-l mulţumească; dar patima începe să se stingă; timpul vindecă rănile cu care a ajuns în deşert; atunci, gândeşti oare că tihna îi e tovarăş de viaţă? O, nu, Rosario! Când nu mai află sprijin în mânia lui sălbatică, simte cât de searbăd îi este traiul şi inima sa cade pradă plictisului şi lehamitei. Priveşte în juru-i şi descoperă că e singur pe lume: inima lui tresare din nou iubitoare de oameni şi râvneşte să se întoarcă printre aceia pe care i-a părăsit. Pentru el, natura şi-a pierdut tot farmecul; nu are pe nimeni în preajmă, căruia să-i arate frumuseţile firii, sau care să-i împărtăşească admiraţia ce i-o trezesc desăvârşirea şi felurimea ei. Proptit în vreun colţ de stâncă, îşi aţinteşte privirea asupra cascadei care-şi rostogoleşte apele, dar ochii lui cată în gol; nu-l mai tulbură strălucirea soarelui ce amurgeşte; pe îndelete îşi întoarnă seara paşii spre chilia sa, căci nimeni nu-l aşteaptă cu nerăbdare; cina singuratică, merindea fără gust nu-i prilejuiesc vreo plăcere; se azvârle în culcuşul de muşchi, abătut şi nemulţumit; şi se trezeşte doar ca să petreacă o nouă zi, nu mai puţin mohorâtă decât toate celelalte şi aidoma lor.

— Mă uimeşti, părinte. Să zicem că împrejurările te-ar osândi la singurătate, oare îndatoririle religiei şi gândul la viaţa bine folosită nu ar împărtăşi sufletului tihna care...

— M-aş amăgi eu însumi dacă mi-aş închipui că ar avea putinţa. Sunt convins de contrariul şi că tot curajul meu nu m-ar împiedica să cad pradă mâhnirii şi dezgustului. La capătul unei zile petrecute cu învăţătura, de-ai şti câtă plăcere aflu să-mi întâlnesc seara fraţii! O, dacă aş putea să-ţi împărtăşesc toată bucuria ce-o simt când privesc din nou un semen! În această trăsătură deosebită văd toată vrednicia unui aşezământ monastic. Îl desparte pe om de ademenirile răului; îi dă răgazul ce-i este trebuincios ca să-l slujească aşa cum se cuvine pe Dumnezeu, îi cruţă chinul de a privi cu ochi răi păcatele lumeşti şi îngăduie, totuşi, ca binefacerile traiului printre oameni să-i folosească şi lui. Şi tu, Rosario, poţi oare să fii atât de orb, încât să nu vezi că eşti o fiinţă fericită? Gândeşte-te o clipă la viaţa pe care o duci. Mănăstirea aceasta e acum pentru tine un liman oblăduitor; respectul ce-l arăţi regulilor noastre, blândeţea, harurile tale, au făcut să te preţuiască întreaga comunitate; nu trăieşti în lumea despre care spui că-ţi e nesuferită şi, totuşi, tragi foloase, fiindcă vieţuieşti printre oameni; şi încă nişte oameni cum nu-s alţii mai demni de preţuire.

— Părinte, părinte, tocmai asta mă chinuie. Fericit aş fi fost dacă-mi petreceam viaţa printre cei stricaţi şi pierduţi; de n-aş fi auzit niciodată rostit cuvântul „virtute". Dragostea neţărmurită ce o port religiei, simţirea prea mare a sufletului meu pe care-l răscoleşte frumuseţea cuprinsă în tot ce e drept şi bun mă copleşesc de ruşine, mă mână spre pierzanie. O, de n-aş fi apucat să văd vreodată zidurile mănăstirii!

— Cum aşa, Rosario? Când am stat ultima oară de vorbă nu spuneai asemenea cuvinte. Prietenia mea a ajuns deci să aibă pentru tine atât de puţină însemnătate? Dacă n-ai fi văzut niciodată zidurile acestei mănăstiri, nu m-ai fi văzut nicicând pe mine. Poţi oare să-ţi doreşti într-adevăr asta?

— Să nu te fi văzut niciodată? repetă novicele care sări de pe bancă şi, ca înnebunit, apucă mâna călugărului – ...pe tine, pe tine! De-ar fi dat Dumnezeu ca fulgerul să mă fi trăsnit în lumina ochilor, înainte de a-mi fi fost sortit să te cunosc. Dar-ar Domnul să nu te mai văd niciodată şi să uit că te-am văzut cândva!

Cu aceste cuvinte, fugi grăbit din peşteră. Ambrosio nu se mişcă, ci cugetă la purtarea de neînţeles a tânărului. Era înclinat să creadă că şi-a pierdut minţile; totuşi, felul cum se purta îndeobşte, judecata lui închegată, gesturile şi înfăţişarea sa liniştită până în clipa când părăsise peştera păreau să tăgăduiască cele presupuse de el. După câteva clipe, Rosario se întoarse. Se

aşează iarăşi pe bancă; îşi sprijini obrazul într-o mână, pe când cu cealaltă îşi ştergea lacrimile ce la răstimpuri îi picurau din ochi.

Călugărul îl privi cu milă şi se feri să-i tulbure cugetarea. Pentru un timp, şi unul şi altul rămaseră cufundaţi într-o tăcere adâncă. Privighetoarea, care poposise pe ramurile unui portocal din faţa sihăstriei, revărsa triluri cum nu se află altele mai melodioase şi mai triste. Rosario îşi înălţă capul şi o ascultă cu băgare de seamă.

— Tot aşa, spuse şi suspină adânc, tot aşa avea şi sora mea obiceiul să stea şi să asculte privighetoarea, în ultima lună de viaţă. Biata Matilda! Doarme în mormânt şi inima ei nu mai tresaltă, înfiorată de iubire.

— Ai avut o soră?

— E bine zis că „am avut". Vai! N-o mai am; s-a prăbuşit sub povara suferinţei, chiar în primăvara vieţii.

— Ce fel de suferinţă?

— Nu va trezi mila *dumitale*. Nu cunoşti puterea acelor simţăminte de neînfrânt, menite să aducă moarte, cărora le-a căzut pradă inima surorii mele. *Iubea,* părinte, – din nefericire. O dragoste aprinsă pentru un om înzestrat cu toate însuşirile, sau mai degrabă aş spune pentru o fiinţă divină, s-a dovedit pacostea vieţii ei. Înfăţişarea sa aleasă, firea fără cusur, feluritele haruri înnăscute, judecata şi învăţătura lui temeinică, minunată, strălucită, ar fi putut să aprindă inima cea mai nepăsătoare. Sora mea l-a văzut şi a cutezat să iubească, deşi nu a îndrăznit niciodată să tragă vreo nădejde.

— Dacă inima ei se dăruia cui i se cuvenea atât de mult, ce o împiedica să spere că va dobândi ce-şi dorea?

— Părinte, înainte de a o fi cunoscut, Julien jurase credinţă unei mirese cum nu poate fi alta mai frumoasă, o fiinţă cerească! Şi, totuşi, sora mea îl iubea mai departe, şi de dragul soţului se dădea în vânt după nevastă. Într-o dimineaţă, găsi mijlocul să fugă din casa părintească; îmbrăcată în veşminte umile, de văduvă îndoliată, ceru să intre ca slujnică la soaţa iubitului şi fu primită. Acum era mereu alături de el; se străduia să-i fie pe plac; şi izbuti. Julien băgă de seamă grija pe care i-o purta; cei virtuoşi sunt întotdeauna recunoscători, şi el îi arăta mai multă cinste decât tovarăşelor ei.

— Şi părinţii n-au căutat-o? S-au împăcat supuşi cu gândul că au pierdut-o? – şi nici nu au încercat să-şi redobândească fiica rătăcitoare?

— S-a dat ea însăşi în vileag, înainte de a fi putut să o găsească. Iubirea ei ajunsese prea arzătoare ca s-o mai poată ascunde; şi, totuşi, nu pe Julien îl dorea; nu râvnea decât să-şi afle şi ea un loc în inima lui. Veni o clipă când, din nebăgare de seamă, îşi mărturisi iubirea... Şi care fu răspunsul? Fiindcă murea de dragoste pentru soţie, credea că o privire aruncată, din milă, alteia, fura o parte a iubirii datorată nevestei, şi o îndepărtă pe Matilda; o

opri chiar să şi apară dinaintea sa. Asprimea lui îi frânse inima. S-a întors în casa tatălui şi după câteva luni a fost dusă la groapă.

— Nefericită fată! Desigur, soarta a fost prea aspră cu ea, iar Julien din cale-afară de crud.

— Crezi, părinte? strigă cu însufleţire novicele. Crezi că a fost crud?

— Fără îndoială că da şi o plâng din adâncul sufletului...

— Ţi-e milă de ea? Ţi-e milă? O, părinte, părinte, atunci fie-ţi milă de mine.

Călugărul tresări; după o clipă, Rosario adăugă cu glas tremurător:

— Fiindcă eu sufăr şi mai rău. Sora mea a avut un prieten, un prieten adevărat, care o compătimea pentru simţămintele ei puternice şi nici nu o certa, pentru că nu era în stare să şi le înăbuşe. Eu... eu n-am niciunul. În toată lumea aceasta cât e ea de mare nu pot să aflu o inimă care să fie gata să-mi împărtăşească durerea.

În timp ce rostea aceste vorbe, puteai să-l auzi cum plângea. Călugărul fu mişcat. Îi luă mâna şi i-o strânse cu blândeţe.

— Spui că n-ai niciun prieten. Atunci eu ce sunt? Care-i pricina că nu vrei să te încrezi în mine şi ce-ţi trezeşte teama? Asprimea mea? M-am arătat vreodată aspru cu tine? Prestigiul rasei călugăreşti pe care o port? Rosario, las de o parte călugărul şi-ţi poruncesc să vezi în mine un prieten şi nimic altceva, să mă priveşti ca pe tatăl tău. Pe drept pot să-mi spun astfel, fiindcă nicicând vreun părinte nu a vegheat cu mai mult drag asupra unui copil, decât am vegheat eu asupra ta. Din clipa când te-am zărit prima oară, mi-am dat seama că în inima mea începeau să se înfiripe simţăminte ce până atunci îmi erau străine; în tovărăşia ta am aflat o plăcere pe care nimeni altul nu mi-o prilejuia. Iar când am văzut câtă minte şi ştiinţă aveai, m-am bucurat precum un tată se bucură de desăvârşirile fiului. Lasă, deci, deoparte teama; vorbeşte-mi deschis; vorbeşte-mi, Rosario, şi spune că vei avea încredere în mine. Dacă ajutorul sau mila mea pot să-ţi uşureze suferinţa...

— Pot. Numai dumneata poţi. O, părinte, cum aş vrea să-ţi dezvălui ce-i în sufletul meu! Bucuros ţi-aş mărturisi taina care mă încovoaie sub povara ei. Dar mi-e frică, mi-e frică...

— Frică de ce, fiule?

— Că o să-ţi fie silă de mine, fiindcă sunt slab; şi drept răsplată pentru încrederea mea, mă tem să nu mă dispreţuieşti.

— Cum să te conving? Cugetă la felul cum m-am purtat cu tine până acum, gândeşte-te că ţi-am arătat întotdeauna blândeţea unui părinte. Să-mi fie silă de tine, Rosario? Nu-mi mai stă în putinţă. Dacă m-aş lepăda de tovărăşia ta, ar însemna să jertfesc cea mai mare plăcere pe care o am în viaţă. Dezvăluie-mi, aşadar, ce te doare şi crede-mă când îţi jur solemn...

— Stai, părinte! îi curmă vorba novicele. Jură că oricare ar fi taina mea, nu mă vei sili să părăsesc mănăstirea, până când nu-mi voi termina noviciatul.

— Făgăduiesc întocmai; şi după cum voi îndeplini ce m-am legat faţă de tine, aşa să-ţi ţină şi Isus făgăduiala făcută oamenilor. Ei, haide lămureşte această taină şi bizuie-te pe îngăduinţa mea.

— Te ascult. Află deci... o, ce frică îmi este să rostesc acest cuvânt! Ascultă-mă, fii îndurător, cucernice Ambrosio! Trezeşte la viaţă în inima ta fie chiar şi cea mai ascunsă pâlpâire de slăbiciune omenească, pentru ca ea să te înveţe să priveşti cu milă slăbiciunea mea. Părinte, urmă Rosario, cu glas înăbuşit de atâta tulburare, pe când se arunca la picioarele călugărului şi-i săruta cu aprindere mâna, părinte, îngăimă vocea lui tremurândă. Sunt femeie!

Stareţul tresări la auzul acestei mărturisiri neaşteptate. Culcat la pământ stătea falsul Rosario, de parcă ar fi aşteptat în tăcere, hotărârea judelui său. Uimirea unuia, teama celuilalt îi ţintuiră o vreme în loc, ca şi cum, sub atingerea unei baghete magice, ar fi rămas amândoi acolo, stană de piatră. Până la urmă, stareţul, care se trezi din uluirea ce-i întuneca mintea, părăsi peştera şi se îndreptă în grabă spre mănăstire. Faptul nu scăpă aceleia care îl implora. Se sculă brusc, zori pe urmele sale, îl ajunse, se aruncă în calea lui şi îi îmbrăţişă genunchii. Ambrosio se zbătea zadarnic să scape din strânsoarea mâinilor ei.

— Nu fugi de mine! strigă. Nu mă arunca în ghearele deznădejdii! Pleacă-ţi urechea doar cât o să-ţi arăt de ce am săvârşit o asemenea nebunie; dă-mi timp să-ţi mărturisesc: povestea surorii mele este povestea mea. Eu sunt Matilda; tu eşti iubitul ei.

Dacă prima destăinuire îl uluise nespus pe Ambrosio, după a doua dezvăluire rămase înmărmurit. Surprins, descumpănit şi nehotărât se pomeni că nu era în stare să rostească măcar o singură silabă şi rămase tăcut cu ochii aţintiţi asupra Matildei. Care găsi astfel prilejul să lămurească mai departe lucrurile, după cum urmează:

— Să nu gândeşti, Ambrosio, că am venit să-i fur miresei tale dragostea pe care i-o porţi. Crede-mă că nu; singură Religia e vrednică să-i aparţii; şi departe de Matilda gândul să te târască în afara căilor virtuţii. Mi-ai trezit iubire, nu pofte desfrânate. Tânjesc să fiu stăpâna inimii tale şi nu-mi doresc cu sete să mă bucur de făptura ta. Învredniceşte-te să mă asculţi în timp ce mă apăr. Câteva clipe vor fi de ajuns ca să te convingi că fiinţa mea nu a pângărit acest sfânt lăcaş şi că poţi să-mi arăţi milă, fără să păcătuieşti împotriva legământului tău. Se aşeză. Ambrosio, care nu prea îşi dădea seama de ceea ce făcea, îi urmă pilda, iar ea purcese să cuvânte mai departe:

— Mă trag dintr-un neam ales; tatăl meu a fost capul familiei Villanegas; a murit când eram încă o pruncă şi m-a lăsat singura moştenitoare a averilor sale nemărginite. Tânără şi bogată cum eram, m-au cerut în căsătorie cei mai nobili tineri din Madrid; dar niciunul nu a izbutit să-mi cucerească inima. M-a crescut un unchi înzestrat cu o judecată temeinică şi care stăpânea cunoştinţe întinse; îi făcea plăcere să-mi împărtăşească unele lucruri pe care le ştia. Sub îndrumarea sa, gândirea mea a dobândit mai multă tărie, am început să pricep lucrurile mai desluşit decât au îndeobşte parte să le înţeleagă femeile; cum la iscusinţa preceptorului se adăuga curiozitatea mea înnăscută, am înaintat simţitor nu numai pe calea unor ştiinţe studiate de toată lumea, ci mi-am însuşit şi altă învăţătură, dezvăluită doar celor puţini şi osândită din pricina credinţei oarbe. Dar, pe când se străduia astfel să-mi îmbogăţească suma cunoştinţelor, tutorele sădea totodată cu grijă în mintea mea, tot ce ne învaţă morala; m-a slobozit din cătuşele unor prejudecăţi de rând; mi-a arătat frumuseţile religiei; m-a îndrumat să mă închin la cei curaţi şi cinstiţi şi, vai mie, nu i-am dat decât prea multă ascultare.

Înzestrată cu asemenea înclinaţii, judecă dacă puteam cumva să privesc altfel decât plină de dezgust năravurile, desfrâul, risipa şi neştiinţa care sunt o ruşine pentru tinerii noştri spanioli. Am respins dispreţuitoare toate cererile în căsătorie; nimeni nu era stăpânul inimii mele, până când întâmplarea mi-a îndreptat paşii spre catedrala capucinilor. Vai, desigur că în ziua aceea îngerul meu păzitor aţipise şi uitase de orfana aflată sub oblăduirea sa. Atunci te-am văzut prima oară; ţineai locul stareţului bolnav. Nu se poate să nu-ţi aminteşti ce vie însufleţire a trezit predica pe care ai rostit-o atunci. O, cum îţi sorbeam cuvintele! Cât de răpitor părea darul vorbirii ce-l aveai! Aproape că-mi ţineam răsuflarea, atâta mă temeam să nu pierd vreo silabă. Şi în timp ce vorbeai, mi se părea că un nimb de raze luminoase îţi încununa capul, iar chipul tău strălucea cu toată măreţia unui zeu. Am plecat din biserică înflăcărată de admiraţie. De atunci eşti idolul inimii mele, la tine cuget neabătut. Am întrebat despre tine. Felul cum mi-a fost înfăţişată viaţa ce-o duci, ştiinţa, cucernicia şi dăruirea ta de sine au întărit lanţurile cu care m-a subjugat elocinţa. Mi-am dat seama că inima mea nu mai era pustie, căci găsisem omul pe care zadarnic îl căutasem până atunci; în nădejdea că te voi auzi din nou, veneam zilnic la catedrala capucinilor; rămâneai închis între zidurile mănăstirii şi plecam totdeauna nefericită şi dezamăgită. Noaptea îmi era mai prielnică, deoarece atunci, în visele mele, te aveam dinaintea ochilor; îmi jurai prietenie veşnică: mă călăuzeai pe cărările virtuţii şi mă ajutai să îndur necazurile vieţii. Dimineaţa, visele încântătoare se risipeau – mă trezeam şi vedeam cum ne despart piedici de netrecut. Timpul părea doar să adâncească iubirea ce-o

nutream; mă simţeam abătută şi deznădăjduită; fugeam de lume şi nu era zi în care sănătatea mea să nu se arate tot mai şubredă. Până la urmă, fiindcă nu mai puteam să îndur o asemenea viaţă chinuită, am hotărât să mă fac de nerecunoscut în felul în care mă vezi. Şiretlicul meu mi-a adus noroc: am fost primită în mănăstire şi am izbutit să mă preţuieşti.

Ei, şi fericirea mea ar fi fost desăvârşită, dacă teama că voi fi descoperită nu mi-ar fi tulburat în tot acest timp liniştea. Nu peste multă vreme s-ar putea să fiu lipsită de această desfătare, îmi spuneam, şi la gândul acesta, plăcerea ce-o simţeam, când ne aflam unul în prejma celuilalt, îmi era întunecată; iar când îmi arătai prietenie, inima-mi zvâcnea cu asemenea încântare, încât aveam credinţa că, dacă te-aş pierde, n-aş mai fi în stare să trăiesc. Am hotărât deci să nu las această descoperire pe seama soartei, să-ţi mărturisesc totul şi să mă bizui cu desăvârşire pe mila şi îngăduinţa ta. Ah, Ambrosio, e cu putinţă să mă fi înşelat? Eşti cumva mai puţin mărinimos decât te-am crezut? Nu voi să bănuiesc asta. Nu vei arunca o nenorocită în ghearele deznădejdii; o să-mi fie îngăduit şi pe mai departe să te văd, să stăm de vorbă, să mă închin dinaintea ta. Însuşirile tale îmi vor fi pildă în viaţă; iar când ne vom da sufletul, trupurile noastre se vor odihni în acelaşi mormânt.

Conteni. Tot timpul cât ea vorbise, în inima lui Ambrosio se luptaseră zeci de simţăminte potrivnice. Întâmplarea aceasta nemaipomenită îl uluia; dezvăluirea ei neaşteptată îi năucise; îi era ciudă că Matilda pătrunsese în mănăstire cu asemenea îndrăzneală; şi se sfia, fiindcă se cădea să răspundă aspru; încerca toate aceste simţăminte, îşi dădea seama; dar mai erau şi altele pe care nu le băga de seamă. Fără să înţeleagă, îl măguleau laudele aduse darului său oratoric şi virtuţii lui; nu pricepea câtă plăcere îi făcea în taina sufletului gândul că o femeie tânără şi, pare-se, frumoasă, părăsise de dragul său lumea şi jertfise orice altă iubire pentru cea pe care i-o trezise el; şi mai puţin încă desluşea dorinţa ce făcea să-i zvâcnească inima când Matilda îi strângea uşor mâna cu degetele ei de ivoriu.

Treptat îşi birui tulburarea; gândurile lui ajunseră mai puţin încâlcite; îşi dădu numaidecât seama cât de cumplită ar fi fost înşelăciunea dacă, după această dezvăluire, Matilda ar fi avut voie să rămână în mănăstire. Căută să pară neînduplecat şi-şi trase mâna.

— Cum poţi, doamnă, să speri într-adevăr că voi îngădui să rămâi în mijlocul nostru? Chiar de m-aş învoi, care ţi-ar fi folosul? Gândeşti oare că aş putea să răspund unei iubiri...

— Nu, părinte, nu; nu mă aştept că-ţi voi trezi aceeaşi dragoste; nu-mi doresc decât să-mi fie îngăduit să trăiesc în preajma dumitale; să ne

petrecem alături câteva ore din zi; să-mi arăţi milă, prietenie şi preţuire. Ceea ce cer nu e o nebunie, fireşte.

— Gândeşte-te, doamnă, doar o clipă la încălcarea ce-aş săvârşi-o dacă aş adăposti o femeie în mănăstire şi, pe deasupra, o femeie care mărturiseşte că mă iubeşte. Nu trebuie. Prea e mare primejdia că vei fi descoperită, şi nu mă voi supune la o ispită atât de grea.

— Ispită spui? Uită că sunt femeie şi ispita va dispare: socoate-mă doar prieten, o fiinţă nenorocită a cărei fericire, ba chiar viaţă, atârnă de oblăduirea ta. Să n-ai teamă, nu-ţi voi aminti vreodată că iubirea cea mai înfocată şi nemărginită din câte au fost pe lume m-a făcut să mă ascund, dorinţe care sunt o ocară pentru legământul *tău* şi propria-mi cinste nu mă vor îmboldi, nu-mi voi da silinţa să te ademenesc ca să rătăceşti calea cea dreaptă. Nu, Ambrosio! Învaţă să mă cunoşti mai bine. Te iubesc pentru virtuţile tale; dacă le pierzi, pierzi şi dragostea mea. Văd în tine un sfânt; dovedeşte-mi că nu eşti decât un om şi te părăsesc dezgustată. Te temi, aşadar, să nu te ispitesc? Eu, o fiinţă căreia plăcerile strălucitoare ale lumii nu i-au trezit decât dispreţ? Eu, care ţin la tine, fiindcă te socot scutit de slăbiciunile omeneşti? O, alungă asemenea temeri ce sunt doar hulă. Trebuie să ai despre mine o părere mai bună; şi, aşijderi, despre tine însuţi. Nu sunt în stare să te târăsc în păcat şi fără îndoială că virtutea ta se sprijină pe o temelie prea puternică pentru ca dorinţele mele, pe care nimic nu le îndreptăţeşte, să o poată zdruncina. Ambrosio, iubite Ambrosio! Nu mă izgoni; aminteşte-ţi ce-ai făgăduit şi încuviinţează să rămân mai departe aici.

— Cu neputinţă, Matilda! Spre binele *tău,* trebuie să mă împotrivesc acestei rugăminţi de vreme ce pentru tine mă tem, nu pentru mine însumi. După ce am înfrânt clocotul năvalnic al tinereţii, la capătul celor treizeci de ani petrecuţi în jertfe şi canoane, aş putea fără nicio primejdie să-ţi îngădui să rămâi şi să nu mă tem că ai fi în stare să-mi trezeşti simţăminte mai aprinse decât mila; dar pentru tine însăţi şederea în mănăstire nu va avea decât urmări nefericite. Vei tălmăci greşit toate vorbele şi mişcările mele; vei folosi cu nesaţ orice împrejurare care îţi va îngădui să tragi nădejde că dragostea ta va fi împărtăşită; pe nesimţite, simţirea îţi va subjuga mintea; departe de a-ţi înăbuşi simţămintele, viaţa în preajma mea nu va face decât să le întărâte şi să le dea imbold. Crede-mă, femeie nefericită, te plâng din suflet. Sunt încredinţat că temeiurile tale au fost dintre cele mai curate; dar deşi nu eşti în stare să vezi cât de nesăbuită ţi-e purtarea, m-aş face vinovat dacă nu ţi-aş deschide ochii. Socot că datoria mă sileşte să fiu aspru; trebuie să mă împotrivesc rugăminţii tale şi să îndepărtez orice urmă de speranţă ce ar putea să te ajute să nutreşti simţăminte foarte primejdioase pentru liniştea ta. Matilda, mâine e musai să pleci.

— Mâine, Ambrosio? Mâine? O, desigur că nu vrei să spui într-adevăr asta. Nu se poate, nu eşti hotărât să mă aduci la deznădejde. Nu e cu putinţă să fii atât de crud încât...

— Ai auzit hotărârea mea şi trebuie să te supui; legile ordinului nostru nu îngăduie să rămâi. Dacă aş tăinui că între aceste ziduri se află o femeie, ar însemna să-mi calc jurământul; iar legământul meu mă sileşte să dezvălui povestea ta în faţa comunităţii. Pleacă neapărat. Mi-e milă, dar n-am altă cale.

Rosti aceste vorbe cu glas stins şi tremurat; apoi se ridică de pe banca pe care stătea şi se pregăti să se îndrepte spre mănăstire. Cu un ţipăt puternic, Matilda îl urmă şi îl ţinu în loc.

— Mai stai o clipă, Ambrosio. Ascultă încă o vorbă de-a mea.

— Nu îndrăznesc să te ascult: dă-mi drumul; ştii ce-am hotărât.

— Doar o vorbă... O ultimă vorbă şi am terminat.

— Lasă-mă. Rugămintea ţi-e zadarnică; mâine trebuie să pleci.

— Atunci du-te, sălbaticule! Mi-a rămas totuşi un mijloc.

Odată cu aceste vorbe scoase brusc un pumnal. Îşi sfâşie veşmântul şi-şi lipi pe piept vârful jungherului.

— Părinte, n-o să ies vie dintre aceste ziduri.

— Stai, stai, Matilda! Ce vrei să faci?

— Eşti de neclintit, dar la fel sunt şi eu; în clipa când mă părăseşti îmi străpung inima cu şişul.

— Sfinte Francisc! Matilda, eşti în toate minţile? Cunoşti urmările unei asemenea fapte... ştii că sinuciderea e cel mai mare păcat... că-ţi pierzi dreptul la mântuirea sufletului... că-ţi pregăteşti chinuri veşnice?

— Nu-mi pasă, nu-mi pasă, răspunse ea cu ardoare, ori mâna ta să mă călăuzească spre rai, ori propria-mi mână să mă osândească pe vecie! Vorbeşte-mi, Ambrosio! Spune-mi că-mi vei păstra taina, că-ţi voi rămâne prieten şi tovarăş, ori altfel, cuţitul pe care-l vezi îmi va bea sângele.

Pe când rostea aceste cuvinte din urma, ridică braţul o mişcare ce arăta că era gata să se înjunghie. Ochii plini de groază ai călugărului urmăreau cuţitul. Matilda îşi sfâşiase rasa şi pieptul îi era acum pe jumătate descoperit. Vârful cuţitului se sprijinea de sânul stâng... şi, o, ce sân minunat!... razele lunii, care picau din plin pe pieptul ei, îi dădeau călugărului putinţa să bage de seamă albeaţa-i strălucitoare. Ochii îi zăboveau cu nesaţ pe această rotunjime nurlie. Simţea ceva ce nu mai cunoscuse până atunci, care îi umplea inima de freamăt şi plăcere; o văpaie sălbatică îi sfâşia toate mădularele; sângele îi clocotea în vine şi o puzderie de dorinţe nebune îl ameţeau.

— Stai, strigă cu glas pripit şi tremurat, nu mai pot să mă împotrivesc. Stai, deci, vrăjitoareo. Rămâi ca să mă duci la pierzanie.

Astfel grăi; şi-apoi se avântă de pe locul său şi porni zorit spre mănăstire; ajuns în chilie se azvârli năuc, şovăitor şi descumpănit, în culcuşul lui.

Pentru un timp îi fu peste puteri să-şi orânduiască gândurile. Întâmplarea la care luase parte stârnise în inima lui simţăminte atât de felurite, încât nu era în stare să judece care precumpănea. Nu se hotăra cum ar trebui să se poarte cu cea care-i tulburase liniştea; îşi dădea seama că înţelepciunea, religia şi buna-cuviinţă cereau să o silească să plece; dar pe de altă parte, motive puternice îndreptăţeau şederea ei în mănăstire, încât era mult prea înclinat să-şi dea încuviinţarea. În pofida propriei sale vreri, mărturisirea Matildei şi gândul că, fără voia lui, cucerise o inimă care respinsese atacul celor mai nobili cavaleri ai Spaniei îl măguleau. Îl mulţumea, de asemenea, foarte mult felul în care îi trezise dragostea. Îşi amintea acele clipe fericite, multe la număr, petrecute în tovărăşia lui Rosario şi se temea că despărţirea îi va lăsa inima pustie. Pe lângă toate acestea, socotea că Matilda era bogată, iar bunăvoinţa ei putea să aducă mănăstirii foloase de mare însemnătate.

„— Şi care-i primejdia ce mă pândeşte dacă încuviinţez să stea aici? Nu pot oare să mă încred în ceea ce spune, fără să greşesc? Nu-mi va fi uşor să uit că e de parte femeiască şi să o privesc drept prietenul şi discipolul meu? Desigur, dragostea ei e la fel de curată cum a înfăţişat-o; dacă ar fi fost doar rodul destrăbălării ar fi ascuns-o atâta vreme în taina inimii? Nu ar fi folosit vreun mijloc cu ajutorul căruia să-şi îndeplinească dorinţa? A făcut cu totul dimpotrivă; s-a străduit să nu aflu; şi dacă nu s-ar fi temut că va fi descoperită, iar eu n-aş fi stăruit atât, pentru nimic în lume nu şi-ar fi dezvăluit taina. Şi-a respectat îndatoririle religioase la fel de neabătut cum le respect eu însumi; nu a făcut vreo încercare menită să-mi trezească simţurile adormite şi până în seara aceasta nici nu mi-a vorbit vreodată despre iubire. Dacă ar fi fost dornică să-mi cucerească dragostea, nu stima, nu mi-ar fi ascuns cu asemenea grijă nurii ei; nici măcar acum nu am văzut-o cum arată la faţă; şi, totuşi, chipul acesta trebuie să fie, firește, încântător, iar făptura-i minunată, de e să judecăm după... după ce am văzut."

În timp ce gândul acesta îi trecea prin minte, se împurpură la obraz. Ceea ce-şi îngăduia să simtă îl speria şi începu să se roage; sări din culcuşul său, îngenunche dinaintea frumoasei Madone şi o imploră să-l ajute să-şi înăbuşe această tulburare vinovată; după care se întoarse în patul său şi se lăsă furat de somn.

Se trezi înfierbântat şi neodihnit. În timp ce dormea, închipuirea lui aprinsă nu-i înfăţişase nimic altceva decât imagini pline de desfătare. În vis îi apărea Matilda şi ochii lui zăboveau iară pe sânul ei descoperit; din nou îl

încredinţa că-l va iubi veşnic, îşi încolăcea braţele în jurul gâtului său şi-l copleşea cu sărutări; el o strângea cu foc la piept şi... imaginea dispărea. Uneori, în vis, i se arăta chipul Madonei care îl atrăgea mai mult decât oricare altul şi-şi închipuia că îngenunchea dinaintea ei; pe când se lega să-i rămână credincios, ochii din tablou păreau să-i zâmbească, fermecători şi blânzi din cale-afară; îşi apăsă buzele pe acelea ale portretului şi descoperi că erau calde; fiinţa trezită la viaţă coborî de pe pânză, îl îmbrăţişă iubitoare, iar el nu mai fu în stare să îndure o asemenea plăcere fără margini. Cu acestea se îndeletnicea mintea sa în timpul somnului; dorinţele neîmplinite îi aduceau dinaintea ochilor imaginile cele mai dezmăţate şi aţâţătoare şi se dezlănţuia, dedat unor desfătări ce până atunci îi fuseseră necunoscute.

Sări din culcuş, copleşit de ruşine la amintirea cel văzute în vis; şi nu mai puţin ruşinat fu când cumpăni asupra argumentelor care, seara trecută, îl convinseseră să încuviinţeze ca Matilda să rămână în mănăstire. Acum norul care îi întuneca judecata se risipise; se cutremură când îşi privi temeiurile înfăţişate în adevărata lor lumină şi descoperi că s-a dat rob măgulirii, lăcomiei şi iubirii de sine. Dacă doar în răstimp de un ceas Matilda izbutise să işte o schimbare atât de uimitoare a simţămintelor şi la ce rele nu putea oare să se aştepte dacă avea să rămână în mănăstire? Acum, când îşi dădea seama că-l pândea primejdia, trezit din visul său încrezător, hotărî să stăruie ca ea să plece neîntârziat; începu să înţeleagă că şi el era supus ispitei, iar oricât s-ar fi înfrânat Matilda şi ar fi încercat să nu depăşească marginile bunei-cuviinţe, lui îi era peste putinţă să se lupte cu acele patimi de care, în chip greşit, se socotea la adăpost.

— Agnes, Agnes! exclamă Ambrosio, în timp ce cugeta la aceste greutăţi, simt încă de pe acum blestemul tău.

Ieşi din chilie, hotărât să-l îndepărteze pe falsul Rosario. Se duse la utrenie; gândurile îi erau însă departe şi puţin luă seama la ritual. Cu inima şi mintea pline de cele lumeşti, se rugă fără evlavie. Când slujba luă sfârşit, coborî în grădină. Îşi îndreptă paşii spre locul unde noaptea trecută făcuse acea descoperire stânjenitoare. Nu se îndoia că Matilda avea să-l caute acolo. Nu fu înşelat în aşteptările sale: nu trecu mult şi Matilda intră şi, cu înfăţişare sfielnică, se apropie de el. Amândoi rămaseră câteva clipe cufundaţi în tăcere, apoi Matilda păru gata să vorbească; dar stareţul, care în acest răstimp făcuse o sforţare de voinţă, o întrerupse pe dată. Deşi nu-şi dădea încă seama până unde putea să ajungă această înrâurire, îi era teamă că se va lăsa fermecat de glasul ei melodios.

— Stai lângă mine, Matilda, îi zise, şi căută să se arate neclintit, deşi se ferea cu grijă ca, în felul cum îi vorbea, să se amestece vreo umbră de asprime; pleacă-ţi răbdătoare urechea şi dă-mi crezare când îţi voi spune că

binele meu nu-mi stă mai mult la inimă decât al tău; fii încredinţată, am pentru tine cea mai caldă prietenie, te plâng din suflet şi mâhnirea-ţi nu poate să o întreacă pe a mea, atunci când îţi zic că nu trebuie să ne mai întâlnim vreodată.

— Ambrosio, strigă ea cu un glas în care răsunau deopotrivă uimire şi durere.

— Păstrează-ţi cumpătul, prietene, fii liniştit, iubite Rosario! lasă-mă totuşi să-şi spun astfel, pe numele care mi-era tare drag; despărţirea noastră este de neînlăturat; mi-e ruşine să mărturisesc cât mă întristează. Totuşi, aşa trebuie; nu mă simt în stare să mă port nepăsător cu tine; şi tocmai fiindcă sunt convins de neputinţa mea, mă văd silit să stărui să pleci. Matilda, nu trebuie să mai rămâi în locul acesta.

— O, unde să caut acum cinstea? Dezgustat de-o lume vicleană şi trădătoare, pe ce tărâm fericit se ascunde adevărul? Părinte, nădăjduiam că sălăşluieşte aici; socoteam inima ta altarul lui cel mai iubit. Şi tu te dovedeşti necredincios? O, Doamne!... şi tu poţi să mă înşeli?

— Matilda!

— Da, părinte, da. Pe bună dreptate te cert. O, unde îţi sunt făgăduielile? Nu mi-am terminat noviciatul şi totuşi mă vei sili să plec din mănăstire? Ai inima să mă alungi de lângă tine? Nu mi-ai jurat oare pe ce-ai mai sfânt că vei face cu totul altfel?

— Nu te voi sili să părăseşti mănăstirea: dimpotrivă, ţi-am jurat că te voi ocrotii; dar dacă sunt nevoit să mă las în seama mărinimiei tale şi îţi mărturisesc greutăţile ce le va atrage asupră-mi şederea ta aici, nu vrei totuşi să mă dezlegi de jurământ? Gândeşte-te ce primejdie ar însemna să fii dată în vileag, cugetă la ruşinea cu care m-ar acoperi o asemenea întâmplare. Socoteşte că sunt în joc cinstea şi bunul meu nume, liniştea şi pacea mea sufletească ţin de ascultarea ce-mi vei da. Până acum inima mi-e liberă; îmi va părea rău să mă despart de tine, dar nu voi fi deznădăjduit. Rămâi şi în câteva săptămâni fericirea îmi va fi jertfită pe altarul farmecelor tale; eşti mult prea atrăgătoare, prea plină de nuri. Te voi iubi, voi fi nebun după tine. Inima îmi va cădea pradă unor dorinţe pe care onoarea şi jurământul de călugărire mă împiedică să le potolesc. Iar de le-aş ţine piept, văpaia năprasnică a dorinţelor mele neîndestulate îmi va rătăci mintea; dacă mă supun ispitei, voi jertfi pentru o clipă de plăcere vinovată bunul meu nume în lumea aceasta, mântuirea sufletului după moarte. La tine deci alerg ca să mă aperi de mine însumi. Fereşte-mă ca să nu pierd răsplata celor treizeci de ani petrecuţi în suferinţe! Apără-mă, ca să nu cad jertfă căinţei. Inima *ta* a şi simţit tortura unei iubiri fără nădejde; o, dacă ţii într-adevăr la mine, atunci cruţă inima mea de un asemenea chin. Dezleagă-mă de ce-am

făgăduit; fugi dintre aceste ziduri. Pleacă şi te vor însoţi rugile înălţate cu toată căldura sufletului meu pentru fericirea ta, vei duce cu tine prietenia, stima şi admiraţia pe care ţi le port; rămâi, şi vei ajunge pentru mine un izvor de primejdie, suferinţă şi deznădejde. Răspunde-mi, Matilda, ce hotărăşti?

Nu-i răspundea.

— Nu vrei să-mi vorbeşti, Matilda? Nu vrei să-mi spui ce cale alegi?

— Eşti crud, crud! strigă ea în timp ce-şi frângea mâinile, pradă chinurilor deznădejdii; doar ştii prea bine că nu-mi dai de ales; voia mea nu poate fi alta decât a ta.

— Aşadar, nu m-am înşelat. Matilda e la fel de mărinimoasă pe cât mă aşteptam.

— Mă voi supune unei hotărâri care îmi sfâşie inima până-n străfundul ei, pentru ca să dovedesc că dragostea mea e adevărată. Ia-ţi înapoi făgăduiala. O să părăsesc mănăstirea chiar astăzi. Am o rudă care e stareţa mănăstiri din Estremadura; într-acolo îmi voi îndrepta paşii şi mă voi despărţi pentru totdeauna de lume. Totuşi, spune-mi, părinte, o să duc cu mine în singurătatea ce mă aşteaptă bunele-ţi urări? Mintea ţi se va abate uneori de la cele cereşti ca să-mi dăruieşti un gând?

— Ah, Matilda, mă tem că o să mă gândesc prea des la tine, ca să-mi pot afla liniştea.

— Atunci nu mai am nicio dorinţă decât aceea să ne întâlnim în ceruri. Te las cu bine, Ambrosio! Şi, totuşi, pare-mi-se că tare aş dori să iau cu mine ceva în semn de preţuire.

— Ce să-ţi dau?

— Ceva... orice... una dintre florile acestea e de ajuns. Şi arătă cu degetul spre o tufă de trandafiri aşezată la intrarea peşterii. O s-o ascund în sân şi când voi muri călugăriţele or s-o găsească veştedă pe inima mea.

Călugărul nu fu în stare să răspundă. Cu mers încet şi inima grea de durere ieşi din sihăstrie. Se apropie de tufiş şi se plecă să culeagă un trandafir. Deodată scoase un ţipăt ascuţit, se dădu repede înapoi şi lăsă să-i cadă floarea pe care o şi ţinea în mână. Matilda auzi ţipătul şi fugi îngrijorată spre el:

— Ce e? strigă. Răspunde-mi, în numele lui Dumnezeu! Ce s-a întâmplat?

— O să mor, răspunse Ambrosio cu glas stins; un şarpe... ascuns printre trandafiri...

În clipa aceea durerea pricinuită de rană ajunse atât de cumplită, încât întrecu ceea ce omul poate să îndure; Ambrosio leşină şi se prăbuşi fără cunoştinţă în braţele Matildei.

O cuprinse o deznădejde de nedescris. Îşi smulgea părul din cap, îşi bătea pieptul şi fiindcă nu îndrăznea să-l părăsească pe Ambrosio, se strădui ca prin ţipetele ei puternice să-i cheme în ajutor pe călugări. Până la urmă, izbuti. Speriaţi de aceste strigăte, câţiva fraţi se grăbiră într-acolo şi îl duseră pe stareţ înapoi la mănăstire. Fu numaidecât aşezat în pat şi călugărul care slujea ca doctor al comunităţii se pregăti să cerceteze rana. Între timp mâna lui Ambrosio se umflase îngrozitor. Doctoriile care i se dădură îl readuseră în simţiri, ce-i drept, dar nu-l făcură să-şi redobândească minţile; aiura cu toată grozăvia delirului, făcea spume la gură şi patru călugări, dintre cei mai puternici, abia izbuteau să-l ţină în pat.

Părintele Pablos (acesta era numele doctorului) se zori să cerceteze mâna rănită. Călugării stăteau în jurul patului şi aşteptau îngrijoraţi verdictul. Printre aceştia, falsul Rosario nu părea să fie cel pe care nenorocirea abătută asupra stareţului îl tulbura mai puţin decât pe oricine altul. Ochii lui aţintiţi asupra celui suferind vădeau un chin de nedescris; iar gemetele ce-i scăpau din piept în fiece clipă trădau îndeajuns o durere sălbatică.

Părintele Pablos sondă rana. Când scoase instrumentul, vârful acestuia avea o culoare verzuie. Clătină a jale din cap şi se îndepărtă de căpătâiul patului.

— E aşa cum mă temeam, zise; nu e nicio nădejde

— Nicio nădejde! rostiră într-un singur glas călugării. Crezi că nu?

— Date fiind urmările ce s-au arătat cu asemenea iuţeală, am bănuit că stareţul a fost muşcat de un *cientipedoro*[63]; veninul pe care-l vedeţi în vârful instrumenta lui meu îmi adevereşte gândul. Nu poate să trăiască ma mult de trei zile.

— Şi nu se află vreun leac? întrebă Rosario.

— Dacă nu se scoate veninul, nu poate să se facă bine; şi nu cunosc încă felul cum trebuie scos. Tot ce sunt în măsură să fac este să oblojesc rana cu ierburi, care uşurează chinul; bolnavul o să-şi recapete cunoştinţa; dar veninul îi va otrăvi tot sângele şi peste trei zile nu va mai fi în viaţă.

Nespus de mare fu jalea tuturor la auzul acestei hotărâri. Aşa cum făgăduise, Pablos bandajă rana şi apoi ieşi, urmat de tovarăşii lui. În chilie nu rămase deci Rosario, căci la rugămintea lui fierbinte fusese lăsat să îngrijească pe stareţ. Între timp, vlăguit de caznele grozave prin care trecuse, Ambrosio adormise adânc. Şi într-atât era de istovit, încât abia dădea semn de viaţă. Starea sa rămăsese aceeaşi când călugării se întoarseră să afle dacă nu se petrecuse vreo schimbare. Pablos desfăcu bandajul ce

---

63 Despre *cientipedoro* se presupune că trăieşte în Cuba şi că a fost adus din această insulă în Spania pe corăbiile lui Cristofor Columb.

acoperea rana, mai mult din curiozitate decât fiindcă nutrea nădejdea că va afla unele semne prielnice bolnavului. Care nu-i fu mirarea când descoperi că umflătura dăduse cu totul înapoi! Sondă mâna; instrumentul rămase curat şi fără pată; nu se vedea nici urmă de venin; şi dacă nu s-ar mai fi zărit încă gura rănii, Pablos s-ar fi putut îndoi că rana fusese cândva acolo.

Împărtăşi vestea fraţilor, care fură pe cât de încântaţi pe atât de uluiţi. Îşi reveniră, totuşi, curând, căci îşi lămuriră întâmplarea după felul în care gândeau ei. Aveau pe deplin credinţa că stareţul lor era un sfânt şi, deci, părea cum nu se poate mai firesc ca sfântul Francisc să fi făcut o minune care i-a venit într-ajutor. Toţi îşi însuşiră această părere. O spuseră atât de tare şi cu asemenea înflăcărare ţipară în gura mare: „O minune! O minune!", încât curând îl treziră pe Ambrosio din somn.

Călugării se înghesuiră numaidecât în jurul patului său şi îşi arătară bucuria ce le-o trezea această însănătoşire miraculoasă. Ambrosio era cu desăvârşire conştient şi nu se mai plângea de nimic, atâta că se simţea slab şi moleşit. Pablos îi dădu un întăritor şi îl sfătui să nu se dea jos din pat în următoarele două zile; apoi plecă, după ce-şi pofti bolnavul să nu stea de vorbă, ca să-şi cruţe puterile, ci mai degrabă să caute să se odihnească. Ceilalţi îi urmară pilda, iar stareţul şi Rosario fură lăsaţi singuri.

Câteva minute, Ambrosio îşi privi îngrijitorul cu plăcere, dar nu fără teamă. Matilda stătea pe marginea patului, capul îi era plecat şi, ca de obicei, înfăşurat în gluga rasei.

— Şi mai eşti aici? întrebă în cele din urmă călugărul; nu-ţi ajunge că aproape m-ai ucis, încât doar printr-o minune am scăpat de moarte? Ah, desigur că Domnul a trimis acel şarpe, drept pedeapsă...

Matilda, crare se arăta veselă, îi puse mâna peste buze, ca să-i curme vorbele.

— Sst, linişte, părinte, linişte. Nu trebuie să vorbeşti.

— Cine a dat asemenea poruncă nu ştia cât de însemnate sunt cele despre care voi a vorbi.

— Eu, însă, ştiu şi, totuşi, dau aceeaşi straşnică poruncă.

— Eşti tare voioasă, Matilda.

— Am tot dreptul. Adineauri am avut o plăcere pe care n-am cunoscut-o niciodată în viaţă.

— Care anume?

— Un lucru ce trebuie să rămână o taină pentru toată lumea, dar mai ales pentru tine.

— Dar mai ales pentru mine? Nu, atunci te implor, Matilda...

— Tăcere, părinte, tăcere! Nu ai voie să vorbeşti... Dar, fiindcă nu prea te îmbie somnul, vrei să-ţi cânt la harpă, doar o să te înveselească?

— Cum?! Nu ştiam că te pricepi la muzică.

— O, cânt prost! Dar, fiindcă doctorul a spus că trebuie să stai tăcut patruzeci şi opt de ore, te-aş putea face să petreci atunci când propriile tale gânduri te obosesc. Mă duc să-mi aduc harpa.

Se întoarse curând cu instrumentul.

— Ei, părinte, ce să-ţi cânt? Doreşti să asculţi balada ce povesteşte despre viteazul Durandarte, care a pierit în vestita bătălie de la Roncevalles?

— Ce vrei tu, Matilda.

— O, nu-mi spune Matilda. Zi-mi Rosario. Numeşte-mă prietenul tău. Acestea sunt numele pe care îmi place să le aud rostite de buzele tale. Şi-acum, ascultă. Apoi întoarse harpa şi câteva clipe cântă preludiul cu un gust atât de ales, încât se dovedea că stăpâneşte în chip desăvârşit acest instrument. Aria ce o execută era o melodie dulce şi tânguitoare. În timp ce asculta, Ambrosio simţi cum neliniştea i se potolea şi o plăcută melancolie îi cuprindea sufletul. Dintr-odată, Matilda schimbă motivul muzical şi cu o mână îndrăzneaţă şi iute făcu să răsune câteva accente războinice, apoi cântă următoarea baladă, în ritmul unei arii simple şi totodată melodioase:

DURANDARTE ŞI BELERMA

Tristă şi îngrozitoare e povestea
Bătăliei de la Roncevalles;
Pe acele nimicitoare câmpuri ale gloriei
Pieriră mulţi cavaleri viteji.

Acolo a căzut Durandarte: nicicând
De un mai nobil căpitan de oaste versul nu a amintit:
Înainte ca moartea pe vecie
Buzele să i le pecetluiască, astfel a strigat:

...O, Belerma! O, iubito,
Suferinţa şi desfătarea vieţii mele născută-ai fost să fii!
Şapte ani îndelungaţi în slujba ta am fost, frumoasa mea;
Şapte ani îndelungaţi răsplata-mi fu dispreţul.

Iar acum, când inima ta răspunde
La ce mi-am dorit şi mistuită e de dor la fel cu a mea,
Soarta crudă fericirea mi-o tăgăduieşte,
Poruncă-mi dă să las deoparte orice nădejde.

O, deşi sunt secerat de tânăr, crede-mă,
Moartea nu mi-ar smulge nici măcar un suspin;
Ci fiindcă te pierd pe tine şi despărţiţi vom fi,
Îmi e greu să mor!

O, vere Montesinos;
De dragul prieteniei scumpe şi de neclintit
Ce din tinereţe ne-a legat,
Ascultă acum ruga mea din urmă:

Când sufletu-mi va părăsi aceste mădulare
Şi nerăbdător va căuta un văzduh mai pur,
Ia-mi inima din pieptul rece,
Şi lui Belerma încredinţeaz-o.

Spune-i că înainte de a-mi da duhul,
Am lăsat-o stăpână peste pământurile mele:
Zi-i că buzele mi s-au deschis ca să o binecuvânteze

Înainte de a se fi închis pe vecie!

Şi de asemenea, vere, pofteşte-o ca de două ori pe săptămână
Să se roage pentru un suflet
Ce mult o iubea, – de două ori pe săptămână,
Şi spune-i, vere, cum din inimă o adoram.

Montesinos, e timpul,
Ora sortită se apropie:
Iată, braţul mi se înmoaie
Tu credincioasa-mi spadă din mână îmi scapă.

Ochii ce m-au privit când plecam la luptă
Nu mă vor vedea niciodată luând drumul spre casă;
Vere, stăvileşte lacrimile ce ochii tăi varsă,
Lasă-mă să mor la pieptul tău.

Mâna-ţi iubitoare să-mi închidă ochii,
Şi din suflet te implor, mai fă-mi şi alt bine:
Când inima mea nu va mai bate,
Roagă-te pentru odihna sufletului meu.

Astfel Isus îşi va pleca şi mai departe,
Binevoitor, urechea, la juruinţa unui creştin,
Mulţumit îmi va primi sufletul ce se înalţă
Şi-mi va îngădui un loc în ceruri.

Aşa grăit-a viteazul Durandarte;
Curând neînfricata lui inimă se despică în două;
Mult se bucură tabăra maură
Că viteazul cavaler a fost ucis.

Amarnic plânse Montesinos
Şi-i luă coiful şi paloşul;
Amarnic plânse Montesinos
Şi săpă mormântul cutezătorului său văr.

Ca să-şi ţină făgăduiala,
Îi desprinse inima din piept;
Pentru ca Belerma, nefericita doamnă,

Să-şi primească ce-i lăsase cu limbă de moarte.

Tristă era inima lui Montesinos,
Deznădejdea îi sfâşia pieptul.
„O, vere Durandarte,
Vai mie, te-am văzut pierind!

Plăcut în purtări, cinstit când dobândeai hatâruri,
Blajin la fire, cumplit în luptă:
Un războinic mai nobil, mai mărinimos, mai viteaz,
Nu va fi nicicând sub soare.

Iată, vere, te scald în lacrimile mele!
Cum să trăiesc după ce te-am pierdut!
Durandarte, de ce acela care te-a ucis
M-a lăsat în viaţă?"

Ambrosio asculta încântat; o voce mai armonioasă nu auzise niciodată; şi se întreba cine altul în afară de îngeri putea să scoată asemenea sunete dumnezeieşti. Dar, deşi se arăta îngăduitor cu auzul, o singură privire îi spuse să nu se încreadă în văz. Cântăreaţa stătea în apropierea patului său. Se apleca uşoară şi mlădie peste harpă; gluga îi era dată mai spre spate decât avea obiceiul să o poarte; se vedeau două buze de coral, pârguite, înfloritoare, moi şi delicate; şi o bărbie cu gropiţe, în care păreau să poposească mii de Cupidoni. Mâneca lungă a rasei i-ar fi alunecat pe coardele harpei; ca să preîntâmpine acest neajuns o suflecase până deasupra cotului; şi astfel se dezvăluia un braţ modelat în chip desăvârşit, a cărui piele gingaşă ar fi putut să se ia la întrecere cu zăpada, atât era de albă. Ambrosio nu îndrăzni să cate spre ea decât o dată; dar această singură privire fu de ajuns ca să se încredinţeze câtă primejdie atrăgeau după sine asemenea farmece aflate acolo, în faţa sa. Închise ochii dar zadarnic se străduia să o alunge pe Matilda din gândurile lui. Dinaintea ochilor minţii, ea se perinda mai departe, împodobită cu toate farmecele pe care i le înfăţişa închipuirea sa înfierbântată. Tot ceea ce văzuse că era frumos în făptura ei îi apărea şi mai încântător; iar nurii care rămăseseră ascunşi, născocirea îi plăsmuia în culori aprinse. Totuşi, nu-şi uita o clipă jurământul, îşi amintea că trebuia neapărat să se ţină de ceea ce făgăduise. Se lupta cu dorinţa şi se cutremura când vedea cât de adâncă era genunea ce se căsca în faţa lui.

Matilda conteni. Îngrozit la gândul că farmecele ei puteau să-l înrâurească, Ambrosio rămase cu ochii închis şi înălţă rugile sale către

sfântul Francisc, pe care îl imploră să-l ajute în această încercare plină de primejdie. Matilda crezu că doarme; se sculă de pe scaunul pe care stătuse, păşi în vârful picioarelor până la marginea patului şi câteva clipe cătă cu luare-aminte la chipul lui Ambrosio.

„Doarme! zise ea încet, în cele din urmă, dar stareţul desluşi cum nu se poate mai bine sunetele acestui glas; acum îmi este deci îngăduit să-l privesc îndelung fără să-l supăr, să-mi unesc suflarea cu a lui; să-i ador chipul, fără să mă bănuiască de dezmăţ şi şiretlic; se teme că-l voi ademeni să-şi calce jurământul. O, ce nedrept e! Dac-aş fi dorit să-i aţâţ simţurile mi-aş fi ascuns cu atâta grijă chipul, – chipul acela pe care zi de zi îl aud cum…"

Se opri şi se cufundă în gânduri.

„Doar ieri, rosti mai departe Matilda, numai cu câteva ore în urmă, mă preţuia şi inima-mi era împăcată; iar acum, o, acum, ce crunt mi s-a schimbat soarta! Mă priveşte cu neîncredere; mă pofteşte să-l părăsesc, să mă despart de el pentru totdeauna. O, tu, sfântul, idolul meu! Tu care, după Dumnezeu, eşti primul pe care te port în suflet; încă două zile şi ai să afli taina inimii mele. De-ai şti ce simţeam când vedeam cum te chinuieşti între viaţă şi moarte! De-ai şti cum suferinţa prin care treceai m-a făcut să te iubesc şi mai mult! Va veni, însă, vremea când te vei convinge că iubirea mea e curată şi nu urmăreşte nimic josnic. Atunci mă vei compătimi şi vei simţi întreaga povară a acestor suferinţe."

În timp ce grăia astfel, plânsul îi sugrumă vocea. Se aplecă deasupra patului şi o lacrimă îi pică pe obrazul lui Ambrosio.

„Ah, l-am tulburat", strigă Matilda şi se trase îndărăt cu toată graba.

Spaima ei se dovedi neîntemeiată. Nimeni nu pare cufundat într-un somn atât de adânc, precum aceia care ţin cu tot dinadinsul să nu trădeze că sunt trezi. Astfel se petreceau lucrurile şi cu Ambrosio; s-ar fi zis că dormea mai departe neîntors, dar clipă de clipă era tot mai puţin în stare să se odihnească. Lacrima fierbinte îi încălzise inima.

„Câtă iubire, câtă nevinovăţie! îşi spuse în sinea sa. Ah, de vreme ce sufletul meu e gata să dovedească atâta milă, ce s-ar întâmpla dacă s-ar frământa neogoit, prins în mrejele iubirii?"

Matilda plecă din nou de lângă pat şi se retrase la oarecare distanţă. Ambrosio se încumetă să deschidă ochii şi să-şi arunce temător privirea asupra ei. Matilda îşi întoarse faţa. Îşi sprijinea cu un aer melancolic mâna pe harpă şi căta spre tabloul atârnat în faţa patului.

„Preaferice, preaferice icoană! în felul acesta grăi ea frumoasei Madone – către tine îşi înalţă rugile, spre tine îşi aţinteşte ochii plini de minunare. Gândeam că-mi vei uşura suferinţa; dar ai făcut-o şi mai grea; după cum mi-ai dat să înţeleg, dacă l-aş fi cunoscut înainte de a se călugări, Ambrosio ar fi

putut să fie al meu şi să am parte de fericire. Cu ce plăcere contemplă acest chip! Cu câtă ardoare se roagă de icoana nepăsătoare! A, nu cumva un geniu bun şi tainic, prielnic dragostei mele, îi trezeşte asemenea simţăminte când cată spre tablou? Oare nu pornirea firească a unui bărbat îi insuflă...? Tăcere, voi speranţe deşarte! Nu trebuie să încurajez un gând care ştirbeşte strălucirea virtuţii lui Ambrosio. Religia, nu frumuseţea imaginii îi stârneşte admiraţia; nu dinaintea femeii îngenunchează, ci în faţa dumnezeirii. De-ar folosi vreodată, atunci când îmi vorbeşte mie, chiar şi cel mai neînsemnat dintre cuvintele gingaşe pe care le revarsă în faţa acestei Madone! Măcar atâta să-mi spună, că de n-ar fi fost logodit dinainte cu Biserica, n-ar fi dispreţuit-o pe Matilda. O, fie-mi îngăduit să nutresc acest gând drag! Poate va recunoaşte, totuşi, că simte pentru mine şi altceva decât milă şi că o iubire cum e a mea ar fi meritat prea bine să fie împărtăşită. Cine ştie dacă atunci când voi fi pe moarte nu va mărturisi măcar atât. La ceasul acela nu va trebui să se teamă că-şi va călca jurământul şi această mărturisire, ce o voi citi în ochii săi, îmi va uşura chinurile morţii. De-aş încredinţată de lucrul acesta! O, cu câtă nerăbdare aş tânji după clipa ce va aduce sfârşitul!"

Stareţul nu pierdu niciun cuvânt din spusele ei; iar felul cum Matilda rosti aceste ultime vorbe îl mişcă până-n adâncul inimii. Fără voie, se ridică de pe pernă.

— Matilda, spuse cu o voce chinuită, o, Matilda mea!

Aceasta tresări la auzul vocii lui Ambrosio şi se întoarse în grabă spre el.

Mişcarea bruscă făcu să-i alunece gluga de pe cap. Ochii scrutători ai călugărului putură să-i privească faţa. Care nu-i fu mirarea când văzu că semăna leit cu Madona. Trăsăturile minunat de armonioase, bogăţia părului auriu, buzele trandafirii, ochii divini, înfăţişarea maiestuoasă a feţei pictate pe pânză erau aidoma cu acelea care dădeau frumuseţe Matildei.

Matilda părea adânc stingherită. Rămase nemişcată, sprijinită de harpă. Ochii ei căutau în pământ, iar obrazul bălai se îmbujorase cu totul. Când îşi redobândi cumpătul, primul gest pe care-l făcu fu să-şi acopere faţa. Apoi, cu voce şovăitoare şi plină de nelinişte, grăi astfel către călugăr:

— Întâmplarea te-a făcut să afli o taină pe care nu ţi-aş fi dezvăluit-o decât pe patul de moarte; da, Ambrosio, Matilda de Villanegas este cea care a servit drept model pentru iubita ta Madonă. Curând după ce în suflet mi s-a înfiripat o iubire nefericită, am plănuit să-ţi trimit portretul meu. Roiuri de admiratori mă încredinţaseră că mă puteam socoti frumoasă şi eram dornică să aflu cum te-ar putea înrâuri frumuseţea mea. I-am cerut lui Martin Galuppi, un renumit pictor veneţian, care pe atunci locuia la Madrid, să-mi picteze portretul. Asemănarea era uimitoare; l-am trimis la mănăstirea capucinilor, chipurile, spre vânzare, iar evreul de la care l-ai

dobândit era omul meu. Ai cumpărat tabloul. Poţi să-ţi închipui cât am fost de fericită când mi s-a adus la cunoştinţă că l-ai privit îndelung şi încântat, sau mai degrabă cu adoraţie; că l-ai atârnat în chilia ta, şi că nu-ţi mai înălţai rugile către alt sfânt. Această dezvăluire o să mă facă oare să fiu privită cu şi mai mare neîncredere? Mai bine te-ar convinge cât de curată e dragostea ce ţi-o port şi ai făgădui că mă vei lăsa să stau lângă tine şi mă vei respecta. În fiece zi ascultam cum îmi preamăreai portretul, cu ochii mei te-am văzut vrăjit de frumuseţea lui; şi, totuşi, m-am ferit să folosesc împotriva virtuţii tale armele pe care tu însuţi mi le-ai pus în mână; ţi-am ascuns chipul ce-l iubeai fără să-ţi dai seama, m-am străduit să nu-mi arăt nurii ca să-ţi stârnesc dorinţa, sau să ajung stăpâna inimii tale pe calea simţurilor. Nu aveam alt ţel decât să mă bagi în seamă, fiindcă îmi îndeplineam cu sârg îndatoririle religioase şi să mă îndrăgeşti când aveai să te convingi că sufletul îmi era neprihănit, iar credinţa, izvorâtă din inimă. Am izbutit; am ajuns să-ţi fiu tovarăş şi prieten. Ţi-am ascuns că eram femeie; şi, dacă nu m-ai fi silit să fac această mărturisire şi nu m-ar fi chinuit teama că voi fi descoperită, nu m-ai fi luat niciodată drept altul decât Rosario. Şi eşti, totuşi, hotărât să mă alungi? Nu-mi dai voie să-mi petrec lângă tine cele câteva ore care mi-au rămas de trăit? O, cuvântă, Ambrosio, şi spune-mi că pot să rămân.

Vorbele ei îi dădură lui Ambrosio prilejul să-şi vină în fire. Înţelegea, starea sa sufletească nu-i îngăduia să scape de sub vraja acestei femei încântătoare decât dacă se ferea să se afle în preajma ei.

— Mărturisirea ta m-a uluit într-atât, zise, încât, în clipa de faţă, n-am putinţa să-ţi răspund. Nu stărui, Matilda: lasă-mă singur, am nevoie de singurătate.

— Te ascult; dar înainte de a pleca, făgăduieşte-mi că nu-mi vei cere să părăsesc numaidecât mănăstirea.

— Gândeşte-te la tine, Matilda; cugetă la urmările pe care poate să le aibă şederea ta aici; nu e chip să rămânem împreună, şi trebuie să ne despărţim.

— Dar nu astăzi, părinte! O, fie-ţi milă, nu astăzi!

— Prea mă sileşti; dar nu pot să rămân neclintit când mă rogi astfel. De vreme ce ţii cu tot dinadinsul, bine, fie şi aşa cum ceri tu; mă învoiesc să rămâi aici atât cât trebuie ca fraţii să fie pregătiţi în oarecare măsură pentru această plecare; mai stai două zile; dar într-a treia, (fără voie lăsă să-i scape un suspin) – ţine minte, într-a treia e musai să ne despărţim pentru totdeauna!

Matilda îi luă cu înflăcărare mâna şi-şi apăsă pe ea buzele.

— În cea de-a treia, strigă cu glas adânc şi sălbatic. Ai dreptate, părinte, ai dreptate! Într-a treia zi, vom fi nevoiţi să ne despărţim pe veci.

În timp ce rostea aceste vorbe, în ochii ei se citeai ceva înspăimântător, care pătrunse de groază sufletul călugărului. Matilda îi sărută din nou mâna şi apoi fugi cu toată graba din cameră. În adâncul inimii sale, ajunsă un câmp de bătălie unde se înfruntau nenumărate simţăminte potrivnice, Ambrosio era dornic să îngăduie şederea acestui oaspete primejdios, şi totuşi, îşi dădea seama că astfel încălca legile ordinului său.

Până la urmă, se păru că dragostea ce i-o purta falsului Rosario şi firea lui aprinsă, care-i venea în ajutor vor birui; izbânda fu sigură din clipa când acea înfumurare, temeiul firii sale, se ridică în sprijinul Matildei. Cugetă că nemărginit mai vrednic se arată acela care înfrânge ispita, decât cine se fereşte din calea ei; trebuia mai degrabă să se bucure, îşi spuse, fiindcă avea astfel prilejul să se arate tare în virtute. Sfântul Anton ţinuse piept tuturor ademenirilor desfrâului, atunci el de ce n-ar face la fel ? Şi-apoi pe sfântul Anton îl ispitea Diavolul, iar Satana folosea tot meşteşugul său ca să-i stârnească patimile, în timp ce pe el, Ambrosio, nu-l pândea decât o simplă muritoare, înfricată şi cuviincioasă, care, la gândul că ar putea să-l vadă că se dă ispitei, nu se temea mai puţin cumplit decât el însuşi.

„Da, îşi spuse, să rămână nefericită; n-am de ce să mă înspăimânt la gândul că va sta aici; chiar dacă eu însumi mă voi dovedi prea slab ca să fac faţă ispitei, pavăza mea e nevinovăţia Matildei."

Ambrosio trebuia încă să înveţe că, pentru o inimă nededată cu viciul, acesta e şi mai primejdios când se furişează sub masca virtuţii.

Se simţea într-atât de însănătoşit, încât seara, atunci când părintele Pablos veni din nou să-l vadă, îl rugă să-i îngăduie ca a doua zi să iasă din cameră. Dorinţa îi fu îndeplinită. Matilda nu se mai ivi în seara aceea decât însoţită de călugării care veniră toţi laolaltă ca să întrebe cum îi mergea stareţului. Părea că se temea să stea de vorbă cu el între patru ochi şi rămase în chilia sa doar câteva clipe. Călugărul dormi bine; dar visă din nou la fel ca noaptea trecută şi plăcerea pe care simţurile sale o cunoscură fu şi mai puternică, şi mai încântătoare; dinaintea ochilor săi plutiră aceleaşi năluciri ce-i puneau trupul pe foc. Matilda în toată strălucirea frumuseţii ei, caldă, gingaşă şi mângâioasă îl strângea la sânu-i şi, darnică, îl copleşea cu dezmierdările cele mai aprinse. Iar el îi răspundea la fel de înfocat şi era gata să-şi mulţumească dorinţele, când plăsmuirea cea şerpească pieri şi-l lăsă pradă urâciunilor ce le aduc cu sine ruşinea şi dezamăgirea.

Se iveau zorii. Plictisit, hărţuit şi istovit nu înclina să se scoale din pat; ceru să fie scutit de utrenie; era prima dimineaţă din viaţa lui când nu se ducea la această slujbă. Se deşteptă târziu; toată ziua nu avu prilejul să stea de vorbă cu Matilda decât sub ochii altora; călugării, dornici să arate cât puneau la inimă boala stareţului, umpluseră chilia; şi încă mai primea

felicitări din partea lor cu prilejul însănătoşirii, când clopotul îi chemă în sala de mese.

După prânz, călugării se despărţiră şi se împrăştiară prin diferite părţi ale grădinii, unde umbra copacilor şi singurătatea vreunei grote le puneau la îndemână cea mai plăcută cale de a-şi face siesta. Stareţul îşi îndreptă paşii spre sihăstrie; şi dintr-o aruncătură de ochi o chemă pe Matilda să-l însoţească; se supuse şi-l urmă tăcută într-acolo; intrară înlăuntrul grotei şi se aşezară. Se părea că niciunul nu avea poftă să deschidă vorba şi să se lupte cu tulburarea ce-i stingherea pe amândoi. Până la urmă, stareţul vorbi: discută doar despre lucruri lipsite de însemnătate şi Matilda îi răspunse în acelaşi fel; s-ar fi zis că era dornică să-l facă să uite că lângă el se afla altcineva decât Rosario. Niciunul dintre ei nu îndrăznea şi, fără îndoială, nici nu dorea să strecoare vreun cuvânt despre ceea ce amândurora le stătea mai mult la inimă. Se vedea limpede că Matilda se silea să se arate veselă: povara frământării prin care trecea o apăsa pe suflet; iar când vorbi, vocea ei sună încet şi stins; părea dornică să pună capăt unei discuţii stânjenitoare; se plânse că nu se simţea bine şi îi ceru lui Ambrosio să-i îngăduie să se întoarcă la mănăstire. O întovărăşi până la uşa chiliei; iar când ajunseră acolo, o opri şi o înştiinţă că nu se împotrivea ca ea să fie mai departe tovarăşa singurătăţii lui, atâta vreme cât îi va fi pe plac să rămână în mănăstire.

Matilda nu dădu vreun semn că vestea ce-o primise o bucura, deşi, cu o zi în urmă, ţinea atât de mult ca el să-i îngăduie acest lucru.

— Vai, părinte, zise şi clătină a jale din cap, bunătatea ce mi-o arăţi vine prea târziu; sunt sortită pieirii; trebuie să ne despărţim pe veci; crede-mă, totuşi, că-ţi sunt recunoscătoare pentru această mărinimie, pentru mila arătată unei nefericite care prea puţin o merită.

Îşi duse batista la ochi; gluga îi acoperea doar pe jumătate faţa. Ambrosio băgă de seamă că era palidă şi avea ochi împăienjeniţi şi adânciţi în orbite.

— Doamne, Dumnezeule, strigă, eşti rău bolnavă, Matilda; o să-l trimit numaidecât la tine pe părintele Pablos.

— Nu, nu-l trimite; sunt bolnavă, e drept, dar nu poate să vindece răul. Rămâi cu bine, părinte! Aminteşte-ţi de mine mâine, când îţi vei rosti rugăciunile, în timp ce eu o să mi te amintesc în ceruri.

Intră în chilie şi închise uşa.

Fără o clipă de zăbavă, stareţul îi trimise doctorul şi aşteptă neliniştit să afle ce va spune acesta. Dar părintele Pablos se întoarse curând şi dădu de ştire că zadarnic primise această însărcinare. Rosario nu voia să-l vadă şi respinsese cu tărie ajutorul lui. Nu mică fu neliniştea lui Ambrosio la auzul celor ce i se aduceau la cunoştinţă; hotărî totuşi ca în noaptea aceea Matilda

să facă după cum voia; dar, dacă a doua zi dimineaţă starea sănătăţii ei nu se îmbunătăţea, va stărui să urmeze sfatul părintelui Pablos.

Somnul nu-l îmbia: deschise fereastra şi-şi aţinti privirea spre razele lunii, care se jucau în unda pârâiaşului ce scălda cu apa sa zidurile mănăstirii. Briza răcoroasă a nopţii şi liniştea acelei ore trezeau tristeţe în sufletul călugărului; se gândi la frumuseţea şi dragostea Matildei; zăbovi asupra plăcerilor ce ar fi putut să le cunoască împreună, dacă n-ar fi fost împiedicat de cătuşele vieţii monahale. Cugetă că iubirea pe care Matilda i-o purta, fără ca speranţa să i-o hrănească în vreun fel, nu putea să dăinuiască multă vreme; va izbuti, desigur, să o stingă şi-şi va căuta fericirea în braţele unuia mai norocos ca el. Se cutremură dinaintea golului pe care lipsa ei avea să-l lase în inima sa; privi cu dezgust spre plictisul vieţii mănăstireşti; şi cu gândul la lumea de care era despărţit pentru totdeauna, scoase un suspin. Acestea erau cugetările sale, când o bătaie puternică în uşă le întrerupse. Clopotul mănăstirii bătuse de-acum ora două. Stareţul se grăbi să întrebe pentru ce pricină era astfel tulburat. Deschise uşa chiliei şi intră un frate mirean a cărui privire arăta zor şi nedumerire.

— Iute, cucernice părinte! grăi, du-te iute la tânărul Rosario; cere aprig să te vadă; trage să moară.

— Doamne, Dumnezeule! Unde e părintele Pablos? De ce nu e la el? Oh! Mă tem, mă tem...

— Părintele Pablos l-a văzut, dar tot meşteşugul lui e neputincios; Bănuieşte, zice el, că tânărul e otrăvit.

— Otrăvit! Oh, nefericitul! Aşadar, se adevereşte presupusul meu. Dar să nu pierd o clipă; poate că mai e timp să fie salvată.

Cu aceste vorbe, alergă spre chilia novicelui. Câţiva călugări se şi aflau acolo; unul dintre aceştia era părintele Pablos care ţinea în mână o doctorie şi încerca să-l convingă pe Rosario să o înghită. Ceilalţi admirau chipul divin al bolnavului căruia, pentru prima oară, îi vedeau faţa. Matilda arăta mai frumoasă ca oricând; acum nu mai era palidă sau istovită. Bujori aprinşi îi înfloreau în obraji, ochii îi străluceau plini de o plăcere senină, iar faţa vădea încredere şi resemnare.

— O, nu mă mai chinui, îi spunea ea părintelui Pablos, în clipa când stareţul, îngrozit, se năpusti grabnic în chilie; boala mea depăşeşte cu mult priceperea dumitale şi nu vreau să fiu vindecat de acest meşteşug. Apoi când îl zări pe Ambrosio:

— Ah, el e! strigă. Îl mai văd deci o dată înainte de a ne despărţi pe veci. Lăsaţi-mă, fraţilor; am multe a-i spune între patru ochi acestui om sfânt.

Călugării se retraseră numaidecât, iar Matilda şi stareţul rămaseră împreună.

— Ce-ai făcut, femeie necugetată? strigă acesta din urmă, de îndată ce fură lăsaţi singuri; spune-mi, ce bănuiesc eu e adevărat? O să te pierd într-adevăr? Tu singură ţi-ai făcut moarte?

Matilda zâmbi şi-l prinse de mână.

— De ce am fost necugetată, părinte? Am jertfit o pietricică şi am salvat un diamant. Moartea mea păstrează o viaţă preţioasă pentru omenire şi care îmi e mai dragă decât propria-mi fiinţă. Da, părinte, sunt otrăvită, dar află că otrava aceasta ai avut-o cândva în vine.

— Matilda!

— Ceea coţi spun am hotărât să nu-ţi dezvălui decât în pragul morţii; acum clipa aceasta a sosit. Nu se poate să fi uitat ziua când viaţa ţi-a fost primejduită de muşcătura unui *cientipedoro*. Doctorul te socotea pierdut şi mărturisea că ştiinţa sa e neputincioasă să-ţi scoată otrava din trup. Eu cunoşteam doar o singură cale şi n-am şovăit o clipă să folosesc acest mijloc. Am fost lăsaţi singuri; dormeai; am desfăcut bandajul de pe mână; am sărutat rana şi cu buzele am scos veninul. Urmarea s-a vădit mai iute decât mă aşteptam. Simt că-mi dau duhul; încă o oră şi voi fi într-o lume mai bună.

— Preaputernice Doamne! strigă stareţul şi se prăbuşi aproape mort pe pat.

După câteva clipe se ridică brusc, cuprins de o deznădejde sălbatică.

— Şi te-ai jertfit pentru mine! Mori şi asta pentru ca să-l fereşti de moarte pe Ambrosio! Şi nu mai e într-adevăr niciun leac, Matilda? Nicio nădejde? Vorbeşte-mi, o, vorbeşte-mi! Spune-mi că mai ai încă putinţa să-ţi scapi viaţa!

— Fii liniştit, tu, singurul meu prieten. Da, mai stă în puterea mea să nu pier; dar printr-un mijloc pe care nu cutez să-l folosesc; e primejdios; e groaznic. Viaţa mea n-ar merita un preţ atât de mare, decât dacă mi-ar fi îngăduit să trăiesc pentru tine.

— Atunci trăieşte pentru mine, Matilda; pentru mine şi pentru recunoştinţa ce ţi-o port (îi luă mâna şi vrăjit o apăsă cu înflăcărare pe buzele lui). Aminteşte-ţi despre ce vorbeam ultima oară; de astă dată mă învoiesc întru totul. Aminteşte-ţi în ce culori vii ai zugrăvit unirea sufletelor; să înfăptuim aceste idei. Să uităm că suntem bărbat şi femeie, să dispreţuim prejudecăţile lumii şi să ne socotim unul pe celălalt frate şi prieten. Trăieşte, aşadar, Matilda – o, trăieşte pentru mine!

— Asta nu trebuie să se întâmple, Ambrosio. Când cugetam astfel, te amăgeam pe tine şi pe mine însămi; ori mor în clipa de faţă, ori îmi voi da sufletul în chinurile zăbovitoare ale dorinţei neîmplinite. O, de când ne-am vorbit ultima oară, un văl înfiorător ce-mi acoperea ochii a fost sfâşiat. Acum nu te mai iubesc cu evlavia ce-o închini unui sfânt; nu te mai preţuiesc

pentru virtuţile sufletului; te vreau. Pe sufletul meu stăpână e femeia şi am ajuns pradă celei mai furtunoase dintre patimi. Isprăveşte cu prietenia. E un cuvânt rece, nesimţitor; inima mi-e mistuită de dragoste, o dragoste nespusă şi răspunsul trebuie să fie tot dragostea. Tremură, deci, Ambrosio, tremură la gândul că rugăminţile îţi vor fi ascultate. Dacă voi trăi, adevărul pe care-ţi întemeiezi întreaga ta viaţă, renumele, răsplata unei vieţi petrecute în suferinţă – toate câte le preţuieşti vor fi pierdute pentru totdeauna. Nu voi mai fi în stare să mă lupt cu simţirea mea pătimaşă, voi folosi orice prilej ca să-ţi aţâţ dorinţele, şi mă voi osteni să-ţi aduc ocară ţie şi mie însămi. Nu, Ambrosio. Nu trebuie să trăiesc. Clipă de clipă, convingerea mea e tot mai adâncă; fiece zvâcnire a inimii îmi spune că trebuie să mă bucur de făptura ta sau să mor.

— De necrezut, Matilda. Tu eşti oare cea care-mi vorbeşti?

Făcu o mişcare de parcă s-ar fi pregătit să-şi părăsească locul. Matilda scoase un ţipăt răsunător, se sculă pe jumătate din pat şi-l cuprinse pe călugăr cu braţele, ca să-l oprească.

— O, nu mă părăsi. Ascultă-mă şi fie-ţi milă dacă am căzut în greşeală; peste câteva ore mă voi sfârşi; încă puţin şi voi scăpa de această patimă urâtă.

— Ce pot să-ţi spun, femeie nenorocită? Nu pot... nu trebuie... Dar nu muri, Matilda, o, nu muri!

— Nu te gândeşti le ceea ce-mi ceri. Cum? Să trăiesc pentru ca să mă cufund în ticăloşie, să ajung trimisul diavolului? şi să mă străduiesc întru nimicirea amândurora? Pune mâna pe inima mea, părinte.

Îi luă mâna. Buimăcit, stânjenit şi fermecat, Ambrosio nu şi-o retrase, ci simţi sub palma sa bătăile inimii ei.

— Simte-o cum bate, părinte! În ea încă îşi mai au sălaş cinstea, adevărul, neprihănirea. De va bate şi mâine, va cădea neapărat pradă celor mai negre păcate. O, lasă-mă aşadar să mor astăzi! Îngăduie-mi să pier atâta timp cât încă mi se cuvine să fiu plânsă de cei buni. Aşa o să-mi dau sufletul! (Îşi sprijini capul pe umărul său, părul bălai se revărsă pe pieptul lui Ambrosio.) Braţele tale mă vor cuprinde în timp ce mă voi cufunda în somn; mâna ta să-mi închidă pentru totdeauna ochii, iar buzele-ţi să soarbă ultima mea suflare. Şi-o să te gândeşti uneori la mine? O să verşi din când în când o lacrimă pe mormântul meu? O, da, da, da, sărutul tău îmi e chezaş că aşa va fi.

Era noapte. În jur domnea tăcerea. O singură lampă îşi trimitea razele pe chipul Matildei şi răspândea în cameră o lumină întunecată, plină de taină. În preajma celor doi iubiţi nu se aflau ochi care să iscodească sau urechi dornice să afle; nu se auzea nimic decât glasul plăcut al Matildei. Ambrosio

era un bărbat în toată puterea; vedea în faţa sa o femeie tânără şi frumoasă, care îi salvase viaţa, îl iubea nebuneşte, iar iubirea o adusese la marginea mormântului. Stătea pe patul ei; mâna lui se sprijinea pe sânul Matildei; capul ce se înclina la pieptul său răspândea o plăcere de vrajă. Cine ar putea deci să se mire că se lăsă dus în ispită? Ameţit, îşi lipi buzele de acelea care le căutau pe ale lui; sărutările sale aprinse, pătimaşe le întreceau pe ale ei; o strângea cu înfocare în braţe; îşi uită jurământul, sfinţenia şi renumele; nu-şi amintea nimic decât plăcerea şi clipa atât de prielnică.

— Ambrosio! O, Ambrosio al meu! suspina Matilda.

— Al tău, al tău pe vecie, murmură călugărul şi se plecă pe pieptul ei.

CAPITOLUL III

Aceştia sunt răufăcătorii,
De care se tem atât de mult toţi călătorii.
Unii dintre ei sunt gentilomi
Pe care pornirile nestăpânite ale tinereţii
I-au împins să caute tovărăşia unor oameni îngrozitori.

DOI GENTLEMENI DIN VERONA

Marchizul şi Lorenzo purceseră în tăcere spre palat. Marchizul se silea să-şi amintească acele împrejurări despre care, atunci când va vorbi, îl va face, poate, pe Lorenzo să privească într-o lumină prielnică legătura sa cu Agnes. Lorenzo, neliniştit pe drept cuvânt, fiindcă se temea pentru onoarea familiei sale, se simţea stânjenit alături de marchiz; întâmplarea la care tocmai fusese martor îl împiedica să se poarte prieteneşte, dar cum interesele Antoniei îi fuseseră încredinţate ca să-i slujească de mijlocitor, înţelese că era o nesocotinţă să se arate duşmănos. Hotărî, deci, că mai înţelept ca orice ar fi fost să păstreze o adâncă tăcere şi aşteptă nerăbdător mărturisirea lui *don* Raymond.

Ajunseră la palatul de las Cisternas. Marchizul îl conduse pe dată în camerele sale şi începu să spună cât era de mulţumit că-l găsea la Madrid. Lorenzo îl întrerupse.

— Cer iertare, marchize, dacă răspund întrucâtva reţinut la stima ce mi-o arătaţi, zise cu răceală. În istoria aceasta este amestecată cinstea unei surori; până când nu voi avea dovezi că onoarea i-a fost respectată şi nu voi fi lămurit asupra ţelului pe care îl urmăreaţi prin scrisoarea către Agnes, nu pot să vă socotesc prieten. Sunt nerăbdător să aud ce înseamnă această purtare şi sper că nu veţi zăbovi să mă luminaţi, aşa cum aţi făgăduit.

— Mai întâi, dă-mi cuvântul că vei asculta cu răbdare şi îngăduinţă.

— Îmi iubesc prea mult sora ca s-o judec aspru; iar până în clipa aceasta aţi fost cel mai drag prieten pe care l-am avut vreodată. Totodată, mărturisesc, aveţi putinţa să îmi daţi ajutor într-o treabă care ţin foarte mult să fie dusă la bun sfârşit, şi în felul acesta să mă îndatoraţi, de aceea doresc nespus să aud că sunteţi încă vrednic să vă respect.

— Mă simt în al nouălea cer, Lorenzo! Nimic nu-mi face mai multă plăcere decât să-i fiu de folos fratelui lui Agnes.

— Încredinţaţi-mă că pot să primesc bunăvoinţa ce-mi arătaţi fără să-mi pierd onoarea, şi nimănui pe lumea aceasta nu voi dori să-i rămân mai îndatorat.

— Presupun că ai mai auzit despre Alphonso d'Alvarada, sora trebuie să-ţi fi amintit numele lui.

— Niciodată. Deşi simt pentru Agnes o dragoste într-adevăr frăţească, împrejurările ne-au împiedicat să fim mult împreună. Încă din copilărie a fost dată în grija mătuşii ei, care se căsătorise cu un nobil german. La castelul acestuia, Agnes a rămas până acum doi ani, când s-a întors în Spania, hotărâtă să se retragă departe de lume.

— Doamne, Dumnezeule! Lorenzo! Ştiai ce voia să facă şi nu te-ai străduit să-i schimbi gândul?

— Mă nedreptăţiţi, marchize; ştirea pe care am primit-o la Neapole m-a zguduit din cale-afară şi m-am silit să ajung la Madrid anume ca să preîntâmpin această jertfă. De îndată ce m-am întors, am alergat la mănăstirea Sfânta Clara, unde Agnes ţinea să-şi facă noviciatul. Am cerut să-mi văd sora. Închipuiţi-vă cât de uluit am fost când mi-a trimis vorbă că nu doreşte să mă primească; înrâurirea ce puteam s-o am asupra ei o speria după cum îmi arăta răspicat, de aceea nu va îndrăzni să stea lângă mine decât în preziua jurământului. Le-am rugat din suflet pe călugăriţe, am stăruit s-o văd pe Agnes şi nu am şovăit să-mi mărturisesc bănuielile şi anume că, în pofida dorinţei ei, era împiedicată să mă primească. Ca să nu fie învinuită de siluire a voinţei, stareţa mi-a adus câteva rânduri cu scrisul binecunoscut al surorii mele, în care repeta ceea ce-mi trimisese vorbă mai înainte. Din ziua aceea, toate încercările ce le-am făcut ca să putem sta de vorbă o clipă nu s-au dovedit mai rodnice decât prima. Era neînduplecată şi nu mi-a fost îngăduit să o vizitez decât cu o zi înainte de-a fi intrat în mănăstire pentru toată viaţa. Această întrevedere a avut loc de faţă cu rudele noastre cele mai apropiate. O vedeam pentru prima oară de când încetase să mai fie o copilă şi scena era cât se poate de mişcătoare; Agnes s-a azvârlit la pieptul meu, m-a sărutat şi a plâns amarnic. M-am silit să-i aduc toate dovezile cu putinţă, am vărsat lacrimi, m-am rugat, am îngenuncheat dinaintea ei ca să o hotărăsc să se lepede de ce-şi pusese în gând. I-am arătat întreaga asprime a vieţii monahale; i-am zugrăvit toate plăcerile pe care le lăsa în urmă; şi am implorat-o să-mi dezvăluie ce-i trezise dezgustul de lume. La această ultimă întrebare, păli şi o podidi şi mai tare plânsul. Mă rugă fierbinte să n-o silesc să vorbească despre lucrul acesta; pentru mine era de ajuns să ştiu că hotărârea ei fusese luată, îmi spuse, numai într-o mănăstire trăgea nădejde să-şi afle liniştea. Îndeplini cu dârzenie ce-şi pusese în gând şi făcu jurământ de călugărire. Am vizitat-o adesea la vorbitorul din salonul mănăstirii şi fiece clipă petrecută alături de ea mă îndurera mai tare, fiindcă o pierdusem; curând după aceea am fost nevoit să

părăsesc Madridul; m-am întors abia ieri-seară şi n-am avut încă timp să fac o vizită la mănăstirea Sfânta Clara.

— Aşadar, până când l-am pomenit eu, nu ai auzit niciodată de numele lui Alphonso d'Alvarada?

— Cer iertare, mătuşa mi-a scris cum că un aventurier numit astfel a găsit mijlocul să pătrundă la castelul baronilor de Lindenberg; iar acolo a izbutit să i se vâre în suflet surorii mele; care s-a învoit chiar să fugă cu el. Totuşi, înainte ca planul să poată fi înfăptuit, cavalerul a aflat că moşiile despre care credea că Agnes le stăpâneşte în Hispañola[64] erau de fapt ale mele. Vestea l-a făcut să-şi schimbe gândul; a dispărut în ziua când trebuiau să fugă împreună; iar Agnes, deznădăjduită din pricina trădării şi mârşăviei lui, s-a hotărât să se închidă într-o mănăstire. Întrucât acest aventurier se dăduse drept prieten al meu, adăuga ea, dorea să afle dacă ştiam ceva despre el. I-am răspuns că nu. Pe atunci habar nu aveam că Alphonso d'Alvarada şi marchizul de las Cisternas erau una şi aceeaşi persoană; felul în care-mi fusese descris primul nu se potrivea nicidecum cu ceea ce ştiam despre celălalt.

— În aceasta o recunosc uşor pe donna Rodopha, cu firea ei vicleană. Cele povestite poartă cuvânt cu cuvânt pecetea răutăţii, prefăcătoriei şi darului ei înnăscut de a-i înfăţişa fals pe cei cărora doreşte să le dăuneze, Iartă-mă, Medina, că vorbesc fără să-mi măsor cuvintele despre ruda ta. Răul pe care mi l-a făcut îmi dă dreptul să o urăsc. Iar după ce-mi vei fi ascultat povestirea, vei fi încredinţat că vorbele mele nu au fost prea tăioase.

Şi-apoi îşi începu istorisirea după cum urmează:

POVESTIREA LUI *DON* RAYMOND, MARCHIZ DE LAS CISTERNAS

O experienţă îndelungată m-a convins, dragul meu Lorenzo, cât de mărinimos eşti din fire; n-am aşteptat să mărturiseşti că n-ai ştiut nimic despre întâmplările prin care a trecut sora dumitale, am bănuit că şi până acum faptele ţi-au fost ascunse cu tot dinadinsul. Dacă ţi-ar fi fost aduse la cunoştinţă, de câte nenorociri am fi fost cruţaţi atât Agnes cât şi eu însumi! Soarta a hotărât altfel. Erai în călătorie când am cunoscut-o pe sora dumitale; şi cum duşmanii ei se îngrijiseră să nu afle încotro te îndreptai, n-avea putinţa să-ţi ceară printr-o scrisoare oblăduire şi sfat.

După ce am plecat de la universitatea din Salamanca, unde am auzit că tu ai rămas un an mai mult, am purces numaidecât în călătoriile mele. Tata era generos cu banii pe care mi-i dădea; dar stăruia să-mi ascund rangul şi să nu

---

[64] *Hispañola* (Haiti), insulă descoperită de Cristofor Columb în 1492.

trec drept altcineva decât un gentilom singuratic şi oarecare. Această poruncă fu dată la sfatul prietenului, său, ducele de Villa Hermosa, un gentilom pe care-l privisem întotdeauna cu cel mai adânc respect pentru inteligenţa, dibăcia şi cunoaşterea sa într-ale lumii.

— Crede-mă, dragul meu Raymond, spunea ducele, cu timpul îţi vei da seama de foloasele pe care ţi le va aduce această coborâre vremelnică. E adevărat, dacă ai fi cunoscut drept contele de las Cisternas, toată lumea te-ar primi cu braţele deschise şi vanitatea ta tinerească ar fi măgulită când de pretutindeni ţi s-ar da târcoale. Acum tu vei fi răspunzător în mare măsură pentru cele ce ţi se vor întâmpla; ai nişte scrisori de recomandare straşnice, dar numai tu poţi să faci în aşa fel ca ele să-ţi folosească; pregăteşte-te neapărat să placi; prin locurile unde vei fi prezentat, străduieşte-te din răsputeri să cucereşti inimile celorlalţi; cei care ar fi căutat prietenia unui conte de las Cisternas nu vor avea temei să scoată la iveală calităţile lui Alphonso d'Alvarada, sau să se arate îngăduitori cu lipsurile sale; drept urmare, atunci când vei vedea că lumea te place într-adevăr, nu vei greşi dacă vei pune aceasta pe seama însuşirilor tale bune, nu a rangului, iar cinstea arătată te va măguli nemărginit mai mult. Pe lângă aceasta, înalta ta obârşie nu ţi-ar îngădui să te amesteci printre cei de jos, pe când altminteri vei avea această putinţă, lucru care, după părerea mea, îţi va aduce mari foloase. În ţările pe care le vei străbate, nu te mărgini să-i cunoşti pe cei ce se bucură de faimă. Cercetează moravurile şi obiceiurile mulţimii; intră în căsuţe; şi după ce vei băga de seamă cum străinii se poartă cu vasalii lor, învaţă să uşurezi poverile şi să înlesneşti traiul celor pe care îi ai tu însuţi. Potrivit ideilor mele despre foloasele pe care un tânăr, menit să fie avut şi puternic, e în măsură să le tragă de pe urma călătoriilor, acesta ar trebui să socotească drumurile prin lume un mijloc nu tocmai neînsemnat, ce-i va da prilejul să se alăture unora mai prejos ca el în rang şi să vadă cu propriii săi ochi suferinţele norodului.

Iartă-mă, Lorenzo, dacă povestirea mea pare plicticoasă; acum când suntem strâns legaţi, doresc să afli amănunţit tot ceea ce mă priveşte şi fiindcă mă tem să nu-mi scape nici cel mai mărunt fapt ce te-ar îndemna să-ţi formezi o părere bună despre sora dumitale şi despre mine însumi, se prea poate ca istorisirea mea să cuprindă multe detalii pe care le socoţi lipsite de interes.

Am urmat sfatul ducelui; curând m-am încredinţat cât era de înţelept. Am părăsit Spania sub numele ce mi-l luasem – *don* Alphonso d'Alvarada – şi întovărăşit de un singur servitor, care se dovedise credincios. Primul meu popas a fost la Paris. Pentru un timp oraşul m-a fermecat, cum se întâmplă neapărat cu fiece bărbat tânăr, bogat şi iubitor de plăceri. Totuşi, în mijlocul

tuturor desfătărilor pe care mi le punea la îndemână acest oraş, simţeam că inima mea ducea lipsă de ceva. Viaţa închinată plăcerilor mă dezgusta; am descoperit că trăiam printre oameni foarte şlefuiţi şi încântători la înfăţişare, dar uşuratici, nesimţitori şi prefăcuţi în adâncul sufletului. Dezgustat, am întors spatele locuitorilor Parisului şi am părăsit acest loc al desfrâului fără să suspin măcar o dată cu părere de rău.

Am luat atunci drumul Germaniei cu gândul să mă abat pe la cele mai mari curţi ale ei. Înaintea acestui periplu mă gândeam să stau un timp la Strasbourg. Pe când coboram din diligenţa cu care călătorisem până la Lunéville, ca să iau o băutură răcoritoare, nu mi-a scăpat că o caleaşcă strălucitoare, însoţită de patru servitori în livrele bogate aştepta în faţa hanului „Leul de argint". Curând după aceea, în timp ce priveam pe fereastră, am văzut cum o doamnă cu înfăţişare impunătoare, urmată de două slujnice, păşea în trăsura care nu mai zăbovi o clipă.

L-am întrebat pe hangiu cine era doamna care plecase adineauri.

— O baroană germană, de rang înalt şi cu avere mare, domnule; a făcut o vizită ducesei de Longueville, după câte mi-au spus servitorii ei. Se duce la Strasbourg, unde-şi va întâlni soţul, şi de acolo se întorc amândoi la castelul lor din Germania.

Am pornit din nou la drum, cu gândul să ajung în seara aceea la Strasbourg. Speranţele îmi fură însă zădărnicite, căci datorită unei stricăciuni, diligenţa rămase în drum; aceasta se petrecea la mijloc de codru des şi nu prea vedeam prin ce mijloc puteam să-mi urmez călătoria. Era miezul iernii, în jurul nostru se şi înteţeau umbrele serii; iar Strasbourg, oraşul cel mai apropiat, se afla cu câteva leghe mai departe. Mi se părea că, dacă nu ţineam să-mi petrec noaptea în pădure, nu aveam altă cale decât să iau calul servitorului meu şi să mă îndrept călare spre Strasbourg, treabă care la vremea aceea a anului era departe de a fi plăcută. Totuşi, cum nu ştiam ce altceva puteam să fac, am fost nevoit să mă hotărăsc să purced la drum; l-am înştiinţat aşadar pe surugiu şi i-am spus că, de îndată ce voi ajunge la Strasbourg, îi voi trimite ajutoare. Nu prea mă încredeam în cinstea lui; dar fiindcă Stephano era bine înarmat, iar vizitiul, după câte s-ar fi zis, foarte vârstnic, credeam că nu voi fi în primejdie să-mi pierd bagajele.

Din fericire – aşa gândeam pe atunci – se ivi prilejul de a-mi petrece noaptea într-un chip mai plăcut decât mă aşteptam. Când am pomenit că aveam de gând să pornesc de unul singur spre Strasbourg, surugiul clătină din cap a împotrivire.

— E cale lungă; o să fie greu să ajungeţi fără o călăuză; şi-apoi, *monsieur* nu pare dedat cu asprimea iernii; şi cum nu sunteţi în stare să îndurаţi gerul, se poate că...

— La ce bun să-mi arăţi toate aceste piedici, i-am curmat eu vorba nerăbdător; n-am de ales; dacă rămân peste noapte în pădure, mă ameninţă şi mai rău primejdia că voi pieri de frig.

— Să rămâneţi peste noapte în pădure? răspunse poştalionul; o, vă jur pe Sfântul Denis, nu suntem încă la asemenea ananghie. Dacă nu mă-nşel, nu sunt mai mult decât vreo cinci minute de drum cu picioru' până la căsuţa vechiului meu prieten Baptiste; e tăietor de lemne şi un om foarte cinstit. Nu mă îndoiesc, o să-i facă plăcere să vă adăpostească. Între timp, pot să iau calul de şa, mă reped călare până la Strasbourg şi în zori mă-ntorc cu oamenii care vă fac trebuinţă ca să vă dreagă trăsura.

— Şi cum ai putut să mă laşi să aştept atât, în numele lui Dumnezeu? Pentru ce nu mi-ai spus mai din timp de această căsuţă? Ce tâmpenie!

— Mă gândeam că poate *monsieur* n-o să binevoiască să zică da...

— Prostii! Hai, hai; lasă vorba şi du-ne numaidecât la casa pădureanului.

Se supuse şi am plecat; caii sileau cu destulă greutate să tragă după noi trăsura sfărâmată. Servitorul meu aproape că amuţise şi eu însumi începusem să simt urmările frigului pe când ne îndreptam spre căsuţa mult dorită. Era o clădire mică, dar îngrijită; în timp ce ne apropiam, m-am bucurat când am văzut prin fereastră cum înlăuntru ardea un foc plăcut. Călăuza noastră bătu la uşă; nu i se răspunse numaidecât; cei din casă păreau că şovăie dacă să ne lase să intrăm.

— Hai, hai, frate Baptiste! strigă nerăbdător vizitiul; ce tot faci? Dormi? Sau nu vrei să primeşti pentru o noapte un gentilom – mai adineauri i s-a sfărâmat caleaşca în pădure.

— A, dumneata eşti, preacinstite Claude? răspunse dinlăuntru o voce de bărbat; aşteaptă o clipă şi vă deschid.

În curând zăvoarele fură date la o parte, uşa se deschise şi ni se înfăţişă un bărbat cu o lampă în mână; o întâmpină călduros pe călăuza noastră şi apoi grăi către mine:

— Intraţi, *monsieur,* intraţi şi bun venit. Vă cer iertare că nu v-am primit din capul locului; dar mişună pe-aici atâtea haimanale, încât, nu vă fie cu supărare, mi-am închipuit că sunteţi unul dintre aceia.

Cu aceste vorbe mă însoţi în odaia unde băgasem de seamă focul. Am fost pe dată aşezat într-un fotoliu, care se afla lângă vatră. La intrarea mea în cameră, o femeie, care am presupus că era soţia gazdei, se sculă de pe scaunul unde stătea şi drept salut se înclină uşor şi cu răceală. Nu răspunse la salutul meu, ci se aşeză fără zăbavă şi-şi văzu mai departe de lucrul ei. Pe cât de grosolan şi respingător se purta ea, pe atât de prietenos se arăta soţul.

— Aş dori să vă găzduiesc mai bine, *monsieur,* zise, dar nu prea ne putem lăuda că avem loc de prisos în coliba asta a noastră. Totuşi, cred că pot să fac

rost de-o cameră în care să staţi şi de alta pentru slujitorul dumneavoastră. O să fiţi nevoit să vă mulţumiţi cu o masă de om sărac; dar atâta cât avem, vă rog să credeţi că sunteţi binevenit. Şi-apoi se întoarse către soţie:

— Stai liniştită acolo, ca şi cum n-ai avea nimic mai bun de făcut, Marguerite! Mişcă-te, babo! Mişcă-te! Vezi de cină; caută nişte cearşafuri. Hai! hai! zvârle câţiva butuci în foc, că domnul pare mort de frig.

Nevasta îşi aruncă repede lucrul pe masă şi, fără niciun chef, după cum se vedea prea bine, se apucă să-i îndeplinească poruncile. Chipul ei îmi displăcuse din clipa când îl scrutasem prima oară, deşi, luate întru totul, trăsăturile erau, neîndoielnic, frumoase; avea însă pielea gălbuie, iar trupul uscăţiv şi firav; pe această faţă se aşternea o tristeţe nedesluşită, iar ura şi rea-voinţa stăteau scrise limpede, încât nu puteau să-ţi scape, oricât de puţin ai fi luat seama la înfăţişarea femeii; şi fiece privire, fiece mişcare o arătau nemulţumită şi scoasă din răbdări; când Baptiste o certa şi glumea fiindcă stătea bosumflată, îi răspundea acru, scurt şi tăios. Într-un cuvânt, din prima clipă am simţit deopotrivă că ea îmi făcea silă, dar soţul îmi plăcea, figura lui era menită să trezească stimă şi încredere. Avea o faţă deschisă, sinceră, prietenoasă; se purta cu toată cinstea ţăranului, dar fără grosolănia acestuia. Obrajii îi erau laţi, plini şi rumeni, iar trupul puternic părea să ceară iertare pentru slăbiciunea soţiei. Cutele de pe frunte îmi spuneau că număra peste şaizeci de ani; dar îşi purta bine vârsta şi s-ar fi zis că era încă un bărbat robust şi verde. Soţia nu putea să aibă mai mult de treizeci de ani, dar în ce priveşte vigoarea şi vioiciunea se dovedea nespus mai vârstnică decât soţul.

Puţin binevoitoare cum era, Marguerite începu totuşi să vadă de cină, pe când pădureanul vorbea vesel despre una sau alta. Vizitiul, care căpătase o sticlă de băutură, se pregătea să plece spre Strasbourg şi mă întrebă dacă mai am să-i poruncesc ceva.

— La Strasbourg? îl întrerupse Baptiste; doar n-ai de gând să pleci acolo în noaptea asta?

— Să-mi fie cu iertare, dar dacă nu aduc lucrători care să dreagă trăsura, cum o să plece *monsieur* mâine-dimineaţă?

— Asta-i drept; trăsura o uitasem. Dar bine, Claude, ai putea măcar să îmbuci ceva de cină. N-o să-ţi ia cine ştie cât timp; iar *monsieur* pare să aibă suflet prea bun ca să te trimită la drum cu burta goală pe-o noapte ca asta, amarnic de geroasă.

M-am învoit bucuros, şi i-am spus vizitiului că nu are nicio însemnătate dacă a doua zi voi ajunge la Strasbourg cu o oră sau două mai târziu. Mi-a mulţumit şi apoi a ieşit din casă cu Stephano ca să-şi pună la adăpost caii în grajdul pădurarului. Baptiste îi însoţi până la uşă şi privi neliniştit afară.

— E un vânt tăios, muşcă nu alta, spuse; mă întreb ce-i ţine în loc atâta pe băieţii mei! *Monsieur,* o să vă arăt doi dintre cei mai grozavi flăcăi care s-au pomenit vreodată; cel mare are douăzeci şi trei de ani, cel mic cu un an mai puţin; cincizeci de mile să baţi în jurul Strasbourgului, că tot n-ai să găseşti alţii ca ei, isteţi la minte, îndrăzneţi şi vrednici. Măcar de s-ar întoarce! Încep să-mi fac griji.

Între timp, Marguerite aşternea faţa de masă.

— Şi dumneata eşti nerăbdătoare să-ţi vezi fiii întorşi acasă? am întrebat-o.

— Eu nu, răspunse arţăgoasă; nu-s ai mei.

— Ei, ei, Marguerite! zise soţul, nu te stropşi la *monsieur* fiindcă ţi-a pus o întrebare şi nimic mai mult; dacă n-ai vădi atâta ţâfnă, n-ar fi crezut niciodată că fiul tău poate să aibă douăzeci şi trei de ani; vezi însă cu cât pari mai bătrână fiindcă întruna-ţi sare bâzdâcul. Iertaţi mojicia nevesti-mii, *monsieur;* dintr-o nimica toată îşi iese din fire; şi e nemulţumită, fiindcă nu i-aţi dat mai puţin de treizeci de ani. Ăsta-i adevărul, nu-i aşa, Marguerite? Ştiţi, *monsieur,* e greu să vorbeşti despre vârstă cu o femeie. Ei hai, hai, Marguerite! Nu mai fi aşa cătrănită! Dacă băieţii tăi n-au vârsta asta acum, or s-o aibă peste vreo douăzeci de ani; şi trag nădejde că o să apucăm să-i vedem nişte flăcăi întocmai ca Jacques şi Robert.

Marguerite îşi strânse pătimaş mâinile una într-alta:

— Să ferească Dumnezeu! zise. Să mă ferească Dumnezeu de aşa ceva! Dacă aş gândi asta, i-aş sugruma cu mâna mea.

Ieşi grabnic din cameră şi urcă scara. Nu m-am putut opri să-i arăt pădureanului cât îl compătimeam fiindcă era legat pe viaţă de o soaţă căreia veşnic i se înecau corăbiile.

— Ah, Doamne! Tot omul îşi are necazurile lui, *monsieur,* iar eu am avut parte de Marguerite. Altminteri, e doar ţâfnoasă, nu rea; mai rău este că dragostea pentru doi copii dintr-o altă căsătorie o îndeamnă să se poarte ca o mamă vitregă cu cei doi fii ai mei; n-are ochi să-i vadă; şi după câtă bunăvoinţă le arată, dacă i-aş face voia, ar însemna ca băieţii să nu mai pună vreodată piciorul în casa mea. Dar în treaba asta sunt de neclintit şi n-o să mă învoiesc vreodată să-i las pe băieţi în grija lumii, aşa cum mi-a cerut adesea. În toate celelalte, nu-i ies din voie; şi într-adevăr, mai rar femeie care să vadă aşa bine de casă – asta trebuie s-o spun spre lauda ei.

Stăteam astfel de vorbă, când un strigăt puternic de hăitaşi care răsună prin pădure ne întrerupse.

— Fiii mei, fiii mei, exclamă pădureanul şi se repezi să deschidă uşa.

Strigătul ne ajunse din nou la ureche. De astă dată auzeam limpede tropotul cailor; şi curând, o trăsură, însoţită de câţiva călăraşi se opri la uşa

căsuţei. Unul dintre călăreţi întrebă cât mai era până la Strasbourg. Şi cum mie îmi pusese întrebarea, i-am arătat numărul de leghe, acela pe care mi-l spusese Claude, iar ca urmare, un potop de înjurături se revărsă asupra vizitiilor fiindcă rătăciseră drumul. Distanţa fu adusă la cunoştinţa celor din trăsură; caii, li se mai spuse, erau atât de obosiţi, încât nu mai aveau putinţa să meargă mai departe. O doamnă, despre care s-ar fi zis că era stăpâna trăsurii, se arătă foarte supărată la această veste; dar cum altceva nu rămânea de făcut, unul dintre însoţitori îl întrebă pe pădurar dacă le va da găzduire peste noapte.

Acesta păru tare încurcat şi răspunse că nu, un gentilom spaniol, adăugă el, şi slujitorul său se şi aflau în singurele camere ce prisoseau în casa lui. La auzul acestor vorbe, curtenia naţiei mele nu mi-a îngăduit să păstrez un loc de care o femeie ducea lipsă. L-am înştiinţat numaidecât pe pădurar că mă lipseam de camera mea în folosul doamnei; îmi arătă câteva piedici, dar am trecut peste ele; apoi m-am grăbit spre trăsură, am deschis uşa şi am ajutat-o pe doamnă să urce. Am recunoscut într-o clipă persoana pe care o văzusem la hanul din Lunéville. M-am folosit de prilej ca să-l întreb pe unul dintre însoţitori, care era numele doamnei.

— Baroana Lindenberg, fu răspunsul.

Nu puteam să nu bag de seamă cum gazda noastră îi primise pe noii veniţi cu totul altfel decât fusesem întâmpinat eu însumi. Pe faţa lui Baptiste se vedea limpede că n-are poftă să-i găzduiască, şi anevoie se sili să le ureze bun venit. Am condus-o pe doamnă în casă şi am aşezat-o în fotoliul pe care tocmai îl părăsisem. Îmi mulţumi foarte îndatoritoare şi-şi ceru de mii de ori iertare fiindcă mă supăra. Dintr-odată, pădurarul se lumină la faţă.

— Până la urmă am descurcat treburile, întrerupse el vorbele cu care baroana se scuza. Pot să vă găzduiesc împreună cu suita dumneavoastră, doamnă, şi nu veţi fi nevoită să-l faceţi pe domnul acesta să sufere pentru că s-a arătat binecrescut. Avem două odăi libere, una pentru doamna, cealaltă pentru dumneavoastră, *monsieur;* nevastă-mea o să le-o dea pe a ei celor două fete în casă; cât despre servitori, trebuie să se mulţumească să-şi petreacă noaptea într-un hambar mare, – e aici, la câţiva metri de casă; or să aibă acolo un foc zdravăn şi o cină bună, atâta cât putem şi noi să le facem rost.

După ce doamna îşi arătă în câteva cuvinte recunoştinţa, iar eu am rostit altele prin care mă împotriveam ca Marguerite să se lipsească de patul ei, am încuviinţat cu toţii felul cum fuseseră orânduite lucrurile. Fiindcă odaia era mică, baroana dădu drumul slujitorilor ei. Baptiste se pregătea să-i ducă în hambarul de care amintise, când doi tineri apărură în uşa căsuţei.

— La naiba, strigă primul şi se trase îndărăt, Robert, casa-i plină de străini.

— Ha, uite-i pe fiii mei, strigă gazda noastră. Şi ce dacă-i plină? Jacques! Robert! unde fugiţi, băieţi? Mai e destul loc şi pentru voi.

Încredinţaţi astfel, tinerii se întoarseră. Tatăl îi prezentă baroanei şi mie, după care se retrase împreună cu servitorii noştri, în timp ce, la rugămintea celor două fete în casă, Marguerite le însoţi până-n camera unde avea să fie găzduită stăpâna lor.

Cei doi nou veniţi erau înalţi, voinici, aveau feţe grosolane şi foarte arse de soare. Scoaseră câteva vorbe în chip de salut, iar pe Claude, care intră în cameră, îl recunoscură drept o veche cunoştinţă de-a lor. După aceea îşi azvârliră mantalele în care erau înfăşuraţi, îşi lepădară câte un brâu de piele ce purta agăţat un jungher mare, şi atât unul cât şi celălalt scoaseră de la cingătoare două pistoale şi le puseră pe un raft.

— Călătoriţi bine înarmaţi, am zis.

— Adevărat, *monsieur,* răspunse Robert. Astă-seară am plecat târziu din Strasbourg şi trebuie să fii prevăzător când treci prin pădurea asta după ce se lasă seara; îi merge buhul, v-o jur.

— Cum? zise baroana, sunt tâlhari prin preajma locului?

— Aşa se spune, doamnă; cât despre mine, am călătorit prin pădure zi şi noapte şi nu mi-a ieşit vreodată în cale unul dintre ei.

Discuţia ajunsese aici când Marguerite se întoarse. Fiii ei vitregi o traseră spre celălalt capăt al încăperii şi câteva clipe îi vorbiră în şoaptă. După privirile pe care le aruncau spre noi la răstimpuri, am presupus că întrebau ce căutam acolo.

Între timp baroana îşi arăta teama că soţul va fi tare îngrijorat din pricina ei; se gândise să mâne unul dintre servitori ca să-l înştiinţeze pe baron despre această zăbavă la drum; dar felul în care tânărul zugrăvise pădurea făcea cu neputinţă de înfăptuit acest plan. Claude o scoase din încurcătură; era musai să ajungă în noaptea aceea la Strasbourg, îi dădu el de ştire, şi dacă avea să-i încredinţeze o scrisoare, putea să se bizuie că-i va fi cu siguranţă înmânată baronului.

— Şi cum se face, am spus, că dumneata nu te temi de hoţi?

— Vai, *monsieur,* un om sărac, care e nevoit să hrănească atâtea guri, nu trebuie să piardă prilejul când se întrevede oarecare folos, numai fiindcă îşi pune puţin capul sub secure şi poate că stăpânul meu, baronul, îmi va răsplăti osteneala; unde mai pui că n-am nimic de pierdut decât viaţa şi hoţii nu vor gândi că se procopsesc dacă mi-o iau.

N-am socotit că argumentul era bun şi l-am sfătuit să aştepte până dimineaţa; dar cum baroana nu m-a sprijinit, am fost silit să nu mai stărui.

Aşa cum am aflat după aceea, baroana Lindenberg era de multă vreme obişnuită să-i jertfească pe alţii atunci când ei îi prindea bine, şi fiindcă dorea să-l trimită pe Claude la Strasbourg, nu vedea că drumul acesta era cu primejdie. Drept care, rămase hotărât, Claude avea să plece fără să zăbovească. Baroana aşternu scrisoarea către soţul ei, iar eu i-am trimis câteva rânduri bancherului meu, prin care îl înştiinţam că nu voi fi la Strasbourg până a doua zi. Claude luă scrisorile noastre şi părăsi căsuţa.

Doamna arătă că era foarte obosită în urma călătoriei; nu numai că străbătuse o cale destul de lungă, dar vizitii mai izbutiseră să şi rătăcească drumul prin pădure. De astă dată vorbi către Marguerite, îi ceru să o ducă în camera ei şi să fie lăsată să se odihnească jumătate de oră. Una dintre slujnice fu chemată numaidecât; aceasta apăru cu o lumânare şi baroana urcă scara în urma servitoarei. În odaia unde mă aflam eu se punea masa şi curând Marguerite îmi dădu a înţelege că se împiedica de mine. Vorbele pe care le strecura erau prea străvezii ca să te înşeli uşor. De aceea l-am rugat pe unul dintre tineri să mă călăuzească în camera mea de dormit, unde puteam să rămân până era gata cina.

— Care e camera, mamă? întrebă Robert.

— Cea cu draperiile verzi, fu răspunsul. Tocmai m-am trudit să o pregătesc şi am schimbat cearşafurile; dacă domnul ţine să se tolănească pe ele, n-are decât să-şi facă singur patul

— Eşti cam ursuză, mamă; dar asta nu-i o noutate. Fiţi bun şi luaţi-vă după mine, *monsieur*.

Deschise uşa şi se îndreptă spre o scară îngustă.

— N-ai lumânare, zise Marguerite; cine ai poftă să-şi frângă gâtul – tu sau domnul?

Îmi tăie calea şi-i dădu o lumânare lui Robert, care, după ce o primi, începu să urce treptele. Jacques aşternea masa şi stătea cu spatele spre locul unde mă aflam eu. Marguerite se folosi de-o clipă când niciunul dintre ei nu ne vedea; îmi luă mâna şi mi-o strânse puternic.

— Uită-te la cearşafuri, spuse în timp ce trecea pe lângă mine şi numaidecât îşi văzu mai departe de treburile ei.

Gestul acesta neaşteptat m-a făcut să tresar, am rămas încremenit. M-a trezit vocea lui Robert, care mă poftea să-l urmez. Am urcat scara. Călăuza mă introduse într-o încăpere unde în vatră ardea un foc cu lemne straşnic. Puse lumânarea pe masă, mă întrebă dacă mai aveam de dat vreo poruncă şi când am spus că nu, mă lăsă singur. Poţi fi sigur că în clipa aceea am făcut ce mă îndemnase Marguerite. Am luat repede lumânarea, m-am apropiat de pat şi am tras cuvertura. Care nu-mi fu mirarea şi groaza, când am descoperit că cearşafurile erau roşii de sânge. În clipa aceea gândurile mi se

învolburară, mi-am închipuit o seamă de lucruri nedesluşite încă. Tâlharii care împânzeau pădurea, strigătul ce-l scosese Marguerite când fuseseră amintiţi copiii ei, armele şi înfăţişarea celor doi tineri, şi diferitele poveşti despre legăturile tainice dintre lotri şi surugii – toate acestea îmi străfulgerară prin minte şi-mi treziră îndoieli şi spaimă. Îmi frământam creierul, dornic să aflu ce cale era mai potrivită să o urmez ca să mă încredinţez că presupunerile mele nu greşeau. Dintr-odată mi-am dat seama că sub fereastra mea cineva păşea iute în sus şi-n jos. Acum totul îmi trezea bănuieli. M-am apropiat cu grijă de fereastra care, fiindcă odaia stătuse multă vreme zăvorâtă, fusese lăsată deschisă în ciuda frigului. M-am încumetat să privesc afară. Razele lunii îmi îngăduiră să văd un bărbat pe care nu mi-a fost greu să-l recunosc drept gazda mea. I-am urmărit mişcările. Umbla repede, apoi se oprea, dădea din picioare şi se bătea cu braţele pe pântec, ca şi cum ar fi vrut să se apere de frigul aspru al iernii; la cel mai mic zgomot, dacă jos în casă se auzea o voce, dacă un liliac zbura pe lângă el sau vântul şuiera printre ramurile desfrunzite, tresărea şi căta neliniştit în jur.

— Lua-l-ar naiba, zise în cele din urmă la capătul răbdării; ce-o fi făcând?

Vorbea cu voce scăzută, dar cum se afla chiar sub fereastra mea mi-a fost uşor să desluşesc ce spunea.

Acum auzeam paşi, se apropia cineva. Baptiste se îndreptă într-acolo de unde venea zgomotul; se alătură unui ins scund, iar statura şi cornul atârnat de gâtul acestuia arătau că nu era nimeni altul decât credinciosul meu Claude, despre care credeam că se şi afla în drum spre Strasbourg. După cum trăgeam nădejde, vorbele lor aveau să arunce oarecare lumină asupra situaţiei mele, de aceea m-am grăbit să mă aşez astfel, încât să aud ce spuneau, fără primejdia că voi fi descoperit. Drept care, am stins lumânarea ce stătea pe o masă lângă pat; lumina focului nu era de ajuns ca să mă dea în vileag şi mi-am reluat pe dată locul lângă fereastră.

Cei despre care doream să ştiu mai multe se opriseră chiar sub fereastra mea. Bănuiam că, în acel scurt răstimp cât eu lipsisem, pădurarul îl învinuise pe Claude fiindcă întârziase, întrucât, atunci când m-am întors la fereastra mea, mi-a fost uşor să desluşesc ce spunea.

— Totuşi, acum o să-mi dau silinţa să răscumpăr întârzierea, zise surugiul.

— Numai aşa o să te iert bucuros, răspunse Baptiste; dar, pe legea mea, de vreme ce vămuiala o facem pe din două, ai temei să-ţi dai toată osteneala. Ar fi o ruşine să lăsăm să ne scape aşa pradă aleasă. Zici că spaniolul tău e bogat?

— La han servitorul său se lăuda că bunurile din trăsura lui fac pe puţin două mii de pistoli.

O, cum l-am blestemat pe Stephano pentru vanitatea şi nesăbuinţa lui!

— Şi mi s-a spus, urmă vizitiul, că baroana aceasta are asupra ei o lăcriţă cu giuvaeruri care preţuiesc o avere făr' de margini.

— Se prea poate, dar aş fi vrut mai degrabă să nu fie amestecată în toată treaba asta. Spaniolul era o pradă sigură; băieţii şi eu însumi puteam uşor să le venim de hac, lui şi servitorului, şi atunci cei două mii de pistoli i-am fi putut împărţi între noi patru. Acum trebuie să fim părtaşi cu banda şi cine ştie de n-o să ne scape tot cârdul. Dacă prietenii noştri îşi iau fiecare în primire postul lui înainte ca voi să ajungeţi la peşteră, totul e pierdut. Servitorii doamnei sunt prea mulţi ca noi să-i biruim. Să zicem că fârtaţii nu sosesc la timp – atunci e musai să-i lăsăm pe călătorii ăştia să plece mâine fără să paţă vreo pagubă sau să li se clintească vreun fir de păr.

— E un nenoroc al naibii de mare că ortacii mei care mână poştalionul nu ştiu nimic despre întovărăşirea noastră. Da' nu te teme, prietene Baptiste; într-o oră sunt la peşteră; acum e abia zece, şi pe la miezul nopţii poţi să te aştepţi ca banda să fie aici. Şi fiindcă veni vorba: fii cu ochi-n patru la nevastă-ta; ştii cât de nesuferită îi e viaţa pe care-o ducem şi s-ar putea să facă într-un fel sau altul ca să sufle o vorbă servitorilor doamnei, despre ce-avem de gând.

— O, sunt încredinţat că o să tacă; ştie foarte bine că nu e de glumit cu mine şi prea ţine mult la copiii ei ca să îndrăznească să mă dea în vileag. În afară de asta, Jacques şi Robert n-o scapă din ochi şi n-are voie să calce decât până-n pragul casei. Servitorii sunt la loc sigur, în hambar. O să mă străduiesc să ascund totul până când sosesc fârtaţii. Dac-aş fi sigur că dai de ei, le-aş scurta stăpânilor zilele, chiar în clipa asta; dar cum e cu putinţă să nu mai găseşti şleahta, mi-e teamă că mâine-dimineaţă slujitorii or să-mi ceară să-i vadă.

— Şi ce-ar fi dacă vreunul din cei doi descoperă ce pui tu la cale?

— Atunci trebuie să-i înjunghiem pe cei aflaţi în puterea noastră şi să încercăm să punem şaua pe ceilalţi. Totuşi, ca să ocolim o asemenea primejdie, grăbeşte-te să ajungi la peşteră; bandiţii nu pleacă niciodată înainte de unsprezece; şi dacă-ţi dai silinţa, poţi fi acolo la timp ca să-i opreşti.

— Spune-i lui Robert că i-am luat calul; al meu şi-a rupt frâul şi a fugit în pădure. Care-i parola?

— *Răsplata curajului.*

— E de ajuns. Mă grăbesc spre peşteră.

— Iar eu mă zoresc să mă alătur oaspeţilor mei, de teamă ca lipsa mea să nu dea loc la vreo bănuială. Drum bun şi dă-ţi osteneala!

Vrednicii tovarăşi se despărţiră; unul îşi îndreptă paşii spre grajd, pe când celălalt se întoarse în casă.

Vă închipuiţi ce simţisem în timpul acestei discuţii, din care nu am pierdut o vorbă. Nu îndrăzneam să mă gândesc la ceva pe care să mă bizui şi nici nu se arăta vreun mijloc în măsură să mă scape de primejdia ce mă ameninţa. Ştiam că zadarnic m-aş fi împotrivit; eram neînarmat şi singur împotriva celor trei. Am hotărât totuşi să-mi vând cât mai scump pielea. Fiindcă mă temeam ca Baptiste să nu-şi dea seama că lipseam şi să-şi închipuie că am auzit întâmplător cu ce însărcinare fusese trimis Claude, m-am grăbit să aprind din nou lumânarea şi am ieşit din cameră. Când am coborât am găsit masa pusă pentru şase persoane. Baroana stătea lângă foc, Marguerite făcea o salată, iar fiii săi vitregi şopteau între ei la celălalt capăt al încăperii. Baptiste, care trebuia să înconjoare grădina înainte de a fi ajuns la uşa casei, nu era încă acolo. M-am aşezat în linişte faţă în faţă cu baroana.

O privire aruncată în fugă către Marguerite îi spuse că vorba ce-o aruncase nu fusese zadarnică. O, de astă dată îmi părea cu totul alta! Nu era mohorâtă şi supărăcioasă, ci, după cum descopeream acum, se simţea dezgustată, fiindcă trăia alături de asemenea oameni, iar primejdia ce mă ameninţa îi trezea milă. Priveam spre ea ca spre singura fiinţă în stare să mă ajute; totuşi, fiindcă ştiam că soţul, neîncrezător, n-o pierdea din ochi, mă puteam prea puţin bizui pe bunăvoinţa ce mi-o arăta, oricât s-ar fi străduit.

Deşi mă sforţam din răsputeri să-mi ascund frământarea, faţa mea o vădea mult prea limpede. Pălisem, iar vorbele cât şi gesturile îmi erau descumpănite şi fără noimă. Toate acestea nu scăpară atenţiei tinerilor care mă întrebară ce mă tulbura. Pricina neliniştii am pus-o pe seama oboselii, din cale-afară de mari, şi a iernii aspre, care mă zdruncinaseră. Nu pot să spun dacă m-au crezut sau nu; dar măcar conteniră cu întrebările lor stânjenitoare. M-am străduit să nu mă mai gândesc la primejdia ce plutea deasupra capetelor noastre, drept care stăteam de vorbă, despre una sau alta, cu baroana. Am discutat despre Germania şi am arătat că am de gând să vizitez curând această ţară; Dumnezeu mi-e martor ce puţin mă gândeam în clipa aceea să mă abat cândva pe-acolo! Îmi răspunse cu multă uşurinţă în vorbire şi bună-cuviinţă; deşi fusese silită să zăbovească, mărturisi ea, îi făcuse atâta plăcere să mă cunoască, încât se simţea răsplătită din plin pentru această întârziere şi mă poftea stăruitor ca neapărat să stau o vreme la castelul Lindenberg. În timp ce baroana grăia astfel, tinerii schimbară între ei o privire răutăcioasă, care spunea că va avea noroc dacă va ajunge vreodată acolo ea însăşi. Gestul lor nu-mi scăpă; dar am ascuns tulburarea

pe care a trezit-o în sufletul meu. Am discutat mai departe cu doamna; dar vorbele mele se vădeau atât de adesea fără şir, încât, aşa cum mi-a arătat după aceea, începuse să se întrebe dacă nu cumva îmi pierdusem minţile. Adevărul era că, în timp ce vorbeam despre un anumit lucru, mă gândeam la cu totul altceva. Cugetam cum aş putea să ies din casă, să-mi croiesc drum spre hambar şi să-i înştiinţez pe servitori despre ceea ce punea la cale gazda noastră.

În scurt timp, m-am convins că încercarea aceasta nu avea sorţi de izbândă. Jacques şi Robert îmi păndeau fiece mişcare, fără să mă slăbească din ochi, şi am fost nevoit să abandonez acest plan. Acum, singura mea nădejde era aceea că întâlnirea dintre Claude şi tâlhari nu va avea loc; dacă nu-i găsea, aşa cum aflasem în timp ce trăgeam cu urechea, trebuia să fim lăsaţi să plecăm nevătămaţi.

M-am cutremurat fără voie când Baptiste, a intrat în cameră. Îşi ceru îndelung iertare fiindcă lipsise atâta vreme, dar, spunea el, zăbovise din pricina unor treburi ce nu sufereau amânare. Apoi ceru voie ca familia lui să ia cina la aceeaşi masă cu noi, căci altminteri, din respect, nu şi-ar fi îngăduit o asemenea libertate. O, vicleanul, cum îl mai blestemam în adâncul inimii! Cât de mult trebuia să-mi calc pe suflet, ca să stau faţă în faţă cu un ins gata să-mi ia viaţa, la care pe vremea aceea ţineam nespus de mult! Şi aveam tot temeiul să fiu mulţumit că trăiam; eram tânăr, bogat, de rang înalt, iar în faţa mea se deschidea un viitor minunat. Vedeam cum aceste speranţe erau pe cale să fie nimicite în chip înfiorător; şi, totuşi, împrejurările mă sileau să mă prefac, să mă arăt recunoscător, chipurile, pentru falsa bună-creştere a celui care ţinea jungherul lângă inima mea.

Gazda primi uşor încuviinţarea pentru ceea ce cerea. Ne-am aşezat la cină. Baroana şi eu însumi stăteam de o parte a mesei; fiii se aşezaseră în faţa noastră, cu spatele la uşă. Baptiste, care luă loc în capul mesei, o avea alături pe baroană; iar scaunul de lângă el fu lăsat liber pentru soţia sa. Marguerite intră numaidecât şi ne întinse o masă ţărănească, simplă dar bună. Gazda socoti de cuviinţă să se scuze pentru această cină sărăcăcioasă: întrucât nu fusese înştiinţat de venirea noastră, nu putea să ne pună în faţă decât hrana ce fusese menită alor săi.

— Dar, adăugă el, dacă, din întâmplare, nobilii mei oaspeţi ar fi împiedicaţi să plece atunci când şi-au pus în gând, trag nădejde să-i ospătez mai bine.

Ticălosul! Cunoşteam prea bine întâmplarea pe care o dădeau a înţelege vorbele lui. Primirea, la care trebuia să ne aşteptăm după cum ne spunea, m-a făcut să mă înfior.

Tovarăşa mea întru primejdie părea să fi scăpat de tot necazul ce i-l prilejuise piedica ivită în drumul ei. Râdea şi vorbea cu ai casei, nespus de veselă. Mă străduiam să-i urmez pilda, dar zadarnic. Se vedea limpede că voioşia mea era forţată, ceea ce nu-i scăpă lui Baptiste.

— Ei, ei, curaj, *monsieur*; nu s-ar zice că v-aţi odihnit ca lumea. Ca să mai prindeţi puţină inimă, ce-aţi zice de un pahar cu vin straşnic, din cel vechi, lăsat de taică-meu? Dumnezeu să-l odihnească, e într-o lume mai dreaptă. Rareori scot vinul ăsta; dar cum n-am zilnic cinstea să poposească la mine asemenea oaspeţi, se cuvine ca în împrejurarea aceasta să bem o sticlă.

Apoi îi dădu nevestei o cheie şi o îndrumă unde să găsească vinul despre care vorbea. Această însărcinare nu părea deloc pe placul femeii; încurcată, luă cheia şi nu se hotăra să se ridice de la masă.

— M-ai auzit? se răsti la ea Baptiste.

Marguerite îi aruncă o privire în care citeai totodată mânie şi teamă, apoi ieşi din încăpere. Baptiste o urmări cu ochi plini de neîncredere, până când închise uşa.

Se întoarse curând, iar în mână avea o sticlă pecetluită cu ceară galbenă. O puse pe masă şi-i înapoie soţului cheia. Am bănuit că licoarea aceasta nu ne era oferită fără un anumit ţel şi pândeam cu nelinişte gesturile făcute de Marguerite. Se îndeletnicea cu clătirea câtorva pahare de corn. În timp ce le punea dinaintea lui Baptiste, văzu cum o priveam ţintă; iar în clipa când socoti că tâlharii nu băgau de seamă, îmi făcu un semn din cap să nu gust vinul. Apoi se duse iarăşi la locul ei.

Între timp gazda scosese dopul şi, după ce umplu două pocale, ni le întinse doamnei şi mie. La început baroana se împotrivi oarecum; dar Baptiste o rugă atât de stăruitor, încât fu nevoită să se supună. Cum mă temeam să nu trezesc bănuieli, n-am şovăit să iau paharul ce mi se oferise. După miros şi culoare, am ghicit numaidecât, era şampanie; dar câteva grăuncioare ce pluteau la suprafaţă m-au convins că băutura nu era neamestecată. Nu am cutezat totuşi să arăt că-mi făcea silă; am dus paharul la buze şi m-am prefăcut că înghit; m-am ridicat brusc şi m-am îndreptat cât am putut de repede spre un vas cu apă aflat la oarecare depărtare, în care Marguerite clătise paharele. Am scuipat vinul, chipurile îngreţoşat, şi fără să se bage de seamă am găsit prilejul să vărs licoarea din pahar în vasul cu apă.

Tâlharii păreau înspăimântaţi de ceea ce făcusem. Jacques, care aproape că se sculase de pe scaun, îşi duse mâna la piept şi am zărit mânerul unui pumnal. M-am înapoiat liniştit la scaunul meu şi m-am făcut că nu băgasem de seamă încurcătura lor.

— Nu mi s-a potrivit, cinstite prietene, am zis către Baptiste. Ori de câte ori beau şampanie, cad rău bolnav. Am sorbit de câteva ori, până când mi-am dat seama ce e, şi mă tem că o să sufăr pentru nechibzuinţa mea.

Baptiste şi Jacques schimbară priviri pline de bănuială.

— Poate că nu vă place mirosul, spuse Robert.

Se sculă şi luă din faţa mea paharul. Am observat că-l cerceta, ca să vadă dacă era aproape gol.

— Trebuie să fi băut destul, îi spuse cu voce scăzută fratelui său, în timp ce se aşeza din nou.

Marguerite părea să se teamă ca nu cumva să fi gustat din băutură. I-am aruncat o privire care o linişti.

Aşteptam îngrijorat să văd urmările pe care băutura le avea asupra doamnei. Nu mă îndoiam că grăunţele pe care le băgasem de seamă erau otrăvitoare, şi inima mea plângea fiindcă îmi fusese peste putinţă să o previn în ce primejdie se afla. Trecură doar câteva clipe până când am văzut cum ochii i se făceau tot mai grei; capul îi căzu pe umeri şi se cufundă într-un somn adânc. M-am prefăcut că nu luam seama la acest amănunt şi în timp ce discutam mai departe cu Baptiste arătam toată acea falsă veselie de care eram în stare; dar acum nu-mi mai răspundea nesilit; mă scruta neîncrezător şi mirat; şi vedeam cum bandiţii şuşoteau mereu între ei. Situaţia mea era clipă de clipă mai grea; jucam rolul personajului încrezător, dar mai curând în silă. Fiindcă părtaşii întru nelegiuire, pe cale să sosească, mă înspăimântau la fel de mult ca hoţii din casă, care bănuiau că aş fi putut să le cunosc planurile, nu ştiam cum să împrăştii neîncrederea ce le-o trezeam fără doar şi poate. În această nouă încurcătură, Marguerite cea binevoitoare îmi dădu iarăşi o mână de ajutor. Trecu prin spatele scaunelor pe care stăteau fiii ei vitregi, se opri o clipă în faţa mea, închise ochii şi-şi înclină capul pe umeri. Acest sfat pe care-l lăsa să se înţeleagă înlătură numaidecât şovăielile mele; trebuia să urmez pilda baroanei, îmi spunea ea, şi să-i las pe tâlhari să creadă că vinul avea asupra mea o putere deplină. Ceea ce am făcut şi după câteva clipe s-ar fi zis că somnul mă biruise cu desăvârşire.

— Aşa, strigă Baptiste când m-am lăsat pe speteaza scaunului, în sfârşit, doarme. Începusem să-mi fac gânduri, o fi mirosit el ceva, îmi spuneam, şi o să fie oricum musai să-l scurtăm de un cap.

— Şi de ce să nu-l trimitem şi-aşa pe lumea cealaltă, întrebă Jacques cel cumplit. La ce bun să-l lăsăm să trăncănească? Marguerite, dă-mi un pistol de-al meu; o dată dacă apăs pe trăgaci s-a zis cu el.

— Şi dacă prietenii noştri nu sosesc la noapte, frumos o să ne stea mâine-dimineaţă, când slugile or să întrebe de el, răspunse tatăl. Nu, nu, Jacques.

Trebuie să-i aşteptăm pe fârtaţi; împreună cu ei suntem destul de tari ca să luăm zilele slugilor, la fel ca şi ale stăpânilor, şi atunci, prada-i a noastră. Dacă, din întâmplare, Claude nu găseşte ceata, trebuie să avem răbdare şi să lăsăm ca prada să ne scape printre degete. Ah, băieţi, băieţi, cinci minute de-aţi fi ajuns mai devreme, îl făceam pe spaniol tărâţe şi ne-am fi ales cu două mii de pistoli. Dar când e mai mare nevoie de voi, nu vă aflaţi acolo. Sunteţi cele mai nenorocoase haimanale care...

— Ei, ei, tată! răspunse Jacques; de-ai fi spus la fel ca mine, pân-acum treaba era gata. Dumneata, Robert, Claude şi eu însumi... păi străinii nu erau decât de două ori mai mulţi; şi mă pun chezaş că am fi putut să-i biruim. Acum, orice-ar fi, Claude a plecat; e prea târziu ca să ne mai gândim la asta. E musai să avem răbdare pân' ce soseşte banda; şi, dacă astă-seară călătorii ne scapă, trebuie să avem grijă să-i prindem în capcană pe ziua de mâine.

— Aşa e, aşa e, zise Baptiste; Marguerite, i-ai dat servitoarei băutura care s-o adoarmă?

Femeia răspunse că da.

— Atunci nu mai e primejdie. Hai, hai, băieţi; orice s-ar întâmpla, n-avem pricină să ne plângem de ce s-a petrecut. Nu ne ameninţă vreo primejdie; s-ar putea să câştigăm din gros şi n-avem nimic de pierdut.

În clipa aceea am auzit tropot de cai. Oh! ce groaznic îmi suna la ureche! Broboane reci mi se scurgeau pe frunte şi am încercat toată grozăvia morţii ce plutea deasupra capului meu. Nicidecum nu m-am simţit mai liniştit când am auzit-o pe milostiva Marguerite care striga cu o voce deznădăjduită:

— Dumnezeule atotputernic, sunt pierduţi!

Din fericire, pădurarul şi fiii săi erau mult prea absorbiţi de sosirea acestor ortaci ai lor, ca să-mi mai poarte grija, ori altfel, neliniştea mea cumplită i-ar fi încredinţat că nu dormeam cu adevărat.

— Deschideţi, deschideţi! strigară câteva voci de afară.

— Da, da, răspunse Baptiste vesel. Ne-au sosit prietenii, ei sunt, nici vorbă. Ei, prada-i a noastră. Ieşiţi, ieşiţi, flăcăi! Duceţi-i la hambar! Ştiţi ce-aveţi de făcut acolo.

Robert se grăbi să deschidă uşa căsuţei.

— Dar până una-alta, spuse Jacques şi-şi luă armele, dă-mi voie ca mai întâi să le tai beregata adormiţilor ăştia.

— Nu, nu, nu! răspunse tatăl. Cară-te la hambar, acolo-i nevoie de tine. Pe ăştia şi pe femeia de sus lasă-i în grija mea.

Jacques se supuse şi-şi urmă fratele. Câteva clipe părură să stea de vorbă cu noii veniţi, după aceea am auzit cum tâlharii descălecau şi am presupus că se îndreptau spre hambar.

— Aşa, au lucrat cu cap, murmură Baptiste; şi-au lăsat caii ca să tabere asupra străinilor pe nepusă-masă. Bun, bun! Şi-acum la treabă!

L-am auzit cum se apropia de un dulăpior aşezat mai departe în cameră, pe care-l descuie. În clipa aceea am simţit cum cineva mă zgâlţâia uşor.

— Hai! Hai! şopti Marguerite.

Am deschis ochii. Baptiste stătea cu spatele la mine. În odaie nu se afla nimeni, în afară de Marguerite şi doamna care dormea. Nemernicul scosese din dulăpior un jungher şi-l cerceta, să vadă dacă era destul de ascuţit. Nu mă gândisem să-mi iau vreo armă, dar mi-am dat seama că pumnalul acesta era singurul meu mijloc de a scăpa cu viaţă şi am hotărât să nu pierd prilejul. Am sărit de pe scaun, m-am năpustit brusc asupra lui Baptiste, i-am cuprins gâtul cu mâinile şi l-am strâns atât de tare, încât l-am împiedicat să scoată vreun ţipăt. Îţi aminteşti, poate, că la Salamanca eram cunoscut pentru braţele mele puternice. Acum puterea aceasta mi-a slujit ca să-mi apăr viaţa. Luat prin surprindere, ticălosul, care gâfâia îngrozit, nu se dovedi nicidecum un potrivnic pe măsura mea. L-am zvârlit la pământ; l-am strâns şi mai tare; şi, în timp ce-l pironeam pe podea, Marguerite îi smulse jungherul din mână şi i-l împlântă de mai multe ori în inimă, până când îşi dădu duhul.

De îndată ce fapta aceasta înfiorătoare, dar neapărat trebuincioasă, fu îndeplinită, Marguerite îmi strigă să o urmez.

— Să fugim, n-avem altă scăpare; iute, iute! Afară!

N-am şovăit să-i dau ascultare; dar fiindcă nu doream ca baroana să cadă jertfă lotrilor dornici de răzbunare, am ridicat-o în braţe, adormită cum se afla, şi am pornit în grabă după Marguerite. Caii bandiţilor erau priponiţi lângă uşă. Călăuza mea sări pe unul dintre aceştia, eu i-am urmat pilda, am aşezat-o pe baroană în faţa mea şi am dat pinteni calului. Singura noastră nădejde era să ajungem la Strasbourg, căci oraşul se afla mult mai aproape decât ne încredinţase vicleanul Claude. Marguerite cunoştea bine drumul şi călărea la galop înaintea mea. Am fost nevoiţi să trecem pe lângă hambarul unde tâlharii ne măcelăreau slugile. Uşa era deschisă; desluşeam strigătele celor gata să-şi dea sufletul şi sudălmile ucigaşilor. Ce am simţit în clipa aceea, vorbele sunt neputincioase să arate.

Jacques auzi tropotul cailor în timp ce goneam pe lângă hambar. Se năpusti la uşă cu o torţă aprinsă în mână şi recunoscu uşor cine erau fugarii.

— Trădare! Trădare! zbieră el către tovarăşii lui.

Fârtaţii conteniră pe dată sângeroasa lor îndeletnicire şi se zoriră să-şi ia caii. Mai mult n-am auzit. Mi-am împlântat pintenii în coastele roibului, iar Marguerite îl îmboldea pe-al ei cu jungherul care ne mai slujise o dată atât de bine.

Ca fulgerul goneam de iute şi ajunserăm în câmp. Turla catedralei din Strasbourg se şi zărea, când i-am auzit pe tâlharii care ne urmăreau. Marguerite privi îndărăt şi-i văzu pe lotrii care coborau un colnic, nu departe de noi. Zadarnic ne sileam caii; zgomotul se apropia clipă de clipă.

— Suntem pierduţi, strigă ea; ticăloşii ne ajung din urmă!

— Înainte, înainte, am răspuns; aud tropot de cai, vin dinspre oraş.

Ne-am înteţit strădania şi curând ne-am dat seama că o ceată de călăreţi venea spre noi în goana mare. Erau gata să treacă mai departe.

— Staţi, staţi! ţipă Marguerite; scăpaţi-ne! scăpaţi-ne, în numele lui Dumnezeu!

Cel din frunte, care părea să fie călăuza lor, îşi înfrână numaidecât armăsarul.

— Ea e, ea e! strigă el şi sări de pe cal; opriţi-vă, stăpâne, opriţi-vă! Sunt teferi! E mama mea.

În clipa aceea, Marguerite descălecă, îl strânse în braţe şi-l acoperi de sărutări. Ceilalţi călăraşi rămaseră pe loc la auzul acestui strigăt.

— Baroana Lindenberg! strigă nerăbdător un alt străin. Unde e? Nu e cu voi?

Se opri, căci o zări, fără cunoştinţă, în braţele mele. Mi-o luă grabnic. La început, când o văzu cufundată într-un somn adânc, se temu ca nu cumva să fi murit; dar, curând, bătăile inimii ei îl liniştiră.

— Slavă Domnului, zise; a scăpat nevătămată.

I-am tulburat bucuria căci i-am arătat cu degetul spre bandiţii care se apropiau întruna. Nici nu apucasem bine să-mi rostesc vorba, când cea mai mare parte a cetei de călăraşi, ce părea alcătuită mai ales din soldaţi, grăbi în întâmpinarea lor. Nemernicii nu rămaseră pe loc, ca să ţină piept atacului. Fiindcă îşi dădeau seama de primejdie, îşi întornară caii şi fugiră în pădure, unde izbăvitorii noştri îi urmăriră. Între timp, străinul, care îmi închipuiam că era baronul Lindenberg, după ce-mi mulţumi pentru grija arătată doamnei sale, propuse să ne întoarcem cu toată graba în oraş. Baroana, aflată încă sub înrâurirea băuturii adormitoare, fu aşezată dinaintea lui în şa; Marguerite şi fiul ei încălecară din nou pe caii lor; servitorii baronului veneau în urma noastră; şi curând ajunserăm la hanul unde trăsese baronul.

Era „Vulturul austriac" şi tot acolo, bancherul meu, pe care, înaintea plecării din Paris, îl înştiinţasem că am de gând să vizitez Strasbourgul, îmi pregătise locuinţa. M-am bucurat de acest fapt. Îmi dădea prilejul să cultiv relaţiile cu baronul, care prevedeam că-mi va fi de folos în Germania. Îndată ce sosirăm, doamna fu aşezată în pat. Doctorul, chemat să o vadă, prescrise un medicament în măsură să zădărnicească urmările băuturii adormitoare; şi după ce doctoria îi fu turnată pe gât, baroana a fost dată în grija gazdei.

Atunci baronul îmi vorbi şi mă rugă cu toată căldura să povestesc amănunţit cele întâmplate. M-am învoit numaidecât căci, îndurerat de soarta lui Stephano, pe care fusesem nevoit să-l las în mâna acestor lotri sângeroşi, îmi era cu neputinţă să mă odihnesc până când aveam să primesc vreo veste despre el. Am aflat mult prea curând că servitorul meu credincios pierise. Soldaţii, care îi urmăriseră pe furi, se întoarseră, în timp ce-i povesteam baronului prin câte trecusem. Din spusele lor am descoperit că hoţii de codru fuseseră biruiţi. Vina şi adevărata vitejie nu se împacă între ele; se aruncaseră la picioarele urmăritorilor, se predaseră fără împotrivire, dezvăluiseră unde-şi aveau cuibul lor tainic, făcuseră cunoscute semnalele ce le schimbau între ei, astfel încât să poată fi prins şi restul bandei şi, pe scurt, vădiseră toate trăsăturile care îi deosebesc pe cei laşi şi nemernici. În felul acesta, întreaga bandă, alcătuită din aproape şaizeci de inşi, căzuse în mâinile soldaţilor, care-i legară şi-i duseră la Strasbourg. Câţiva soldaţi se grăbiră să ajungă la casa pădurarului, călăuziţi de unul dintre bandiţi. Poposiră mai întâi la hambarul însângerat unde avură norocul să-i găsească încă în viaţă, deşi greu răniţi, pe doi dintre slujitorii baronului. Ceilalţi îşi dăduseră duhul, tăiaţi de săbiile hoţilor, şi printre aceştia se număra nefericitul meu Stephano.

Speriaţi de fuga noastră, hoţii, grăbiţi să ne ajungă din urmă, uitaseră să se abată pe la căsuţa pădurarului; soldaţii le găsiră aşadar pe cele două servitoare, tefere şi cufundate în acelaşi somn ca de moarte care o biruise pe stăpâna lor. Nu se mai afla acolo nimeni altul, decât un copil, care nu avea mai mult de patru ani şi pe acesta soldaţii îl luară cu ei. Tocmai încercam să ghicim al cui putea să fie acest mic nenorocit, când Marguerite năvăli în odaie cu pruncul în braţe. Căzu la picioarele ofiţerului, care ne dădea seama de cele petrecute, şi nu conteni să-l binecuvânteze pentru că salvase viaţa copilului.

Când această primă izbucnire a dragostei de mamă luă sfârşit, am rugat-o să ne arate cum s-a întâmplat că a ajuns soaţa unui bărbat care-şi avea rosturile lui în viaţă, rosturi ce păreau să nu se potrivească deloc cu ale ei. Marguerite îşi înclină capul şi-şi şterse câteva lacrimi de pe obraz.

— Domnilor, spuse după o tăcere de câteva clipe, vă rog să-mi faceţi un hatâr. Aveţi dreptul să ştiţi cui îi sunteţi recunoscători; aşadar, nu voi trece sub tăcere fapte care, mărturisite, mă acoperă de ruşine; îngăduiţi-mi, însă, să le cuprind în cât mai puţine vorbe.

M-am născut la Strasbourg din părinţi vrednici de cinste; numele lor sunt nevoită să nu îl dezvălui acum. Tatăl meu mai trăieşte şi nu i se cuvine să aibă ceva de-a face cu purtarea mea netrebnică. Dacă încuviinţaţi ce vă cer eu, o să fiţi înştiinţaţi care e numele meu de familie. Un ticălos a ajuns

stăpânul inimii mele şi, ca să-l urmez, am părăsit casa părintească. Cu toate că dragostea a fost mai tare ca virtutea, nu m-am cufundat în stricăciunea ce răul o aduce cu sine, aşa cum e mult prea adesea soarta femeilor, după primul lor pas greşit. L-am iubit pe cel care m-a ademenit, l-am iubit din toată inima! Am fost doar a lui; pruncul acesta şi băiatul care v-a dat de ştire, domnule baron, sunt chezăşia dragostei noastre. Şi-acum mai plâng că l-am pierdut; deşi lui îi datorez toată nenorocirea vieţii mele.

Era de obârşie nobilă, dar tocase moştenirea părintească. Rudele socoteau că le batjocorise neamul şi se lepădaseră cu totul de el. Fiindcă prea sărise peste preatcă, a întărâtat poliţia. A fost silit să fugă din Strasbourg şi, ca să nu ajungă să cerşească, n-a avut altă cale decât să se alăture bandiţilor, care mişunau în pădurea vecină – ceata lor cuprindea mai ales tineri de neam bun, ajunşi la ananghie, ca şi el. Eram hotărâtă să nu-l părăsesc. L-am urmat în vizuina bandiţilor, unde am avut partea mea din suferinţele legate de o viaţă dusă în furturi şi jaf. Deşi îmi dădeam seama că trăiam de pe urma prădăciunilor, nu cunoşteam însă amănunţit îndeletnicirile iubitului meu; faţa aceasta a lucrurilor mi-o ascundea cu cea mai mare grija. Înţelegea că mintea şi inima mea nu erau îndeajuns dedate cu dezmăţul încât omorul să nu-mi stârnească groază. Presupunea, şi pe bună dreptate, că aş fi fugit din braţele unui ucigaş. În cei opt ani cât am fost femeia lui, m-a iubit la fel ca la început; şi, grijuliu, potrivea astfel lucrurile, încât nimic să nu-mi trezească bănuiala că mult prea adesea făcea, împreună cu ceilalţi, moarte de om. Izbutea cât se poate de bine. Abia după moartea celui care mă ademenise am aflat că mâinile lui erau mânjite de sângele celor nevinovaţi.

Într-o noapte sortită nenorocirii, a fost adus la peşteră acoperit de răni; îi fuseseră pricinuite în timpul atacului dat împotriva unui călător englez, pe care, după aceea, fârtaţii lui, înciudaţi, îl jertfiseră numaidecât. Nu i-a rămas timp decât să-mi ceară iertare pentru toate necazurile ce mi le căşunase; îmi apăsă mâna pe buzele sale şi-şi dădu sufletul. Durerea mea era nespusă. De îndată ce suferinţa prin care treceam s-a mai domolit, am hotărât să iau drumul Strasbourgului, să mă arunc împreună cu cei doi copii la picioarele tatălui meu şi să-l rog fierbinte să mă ierte, deşi trăgeam doar slabă nădejde că-l voi îndupleca. Care nu-mi fu uluirea şi groaza când am fost înştiinţată că, deîndată ce apucase să cunoască locul tainic unde banda îşi avea bârlogul, nimănui nu-i mai era îngăduit să o părăsească; zadarnic speram să mă întorc vreodată în lume, ci trebuia să primesc ca soţ pe unul dintre ei. Au tras la sorţi ca să hotărască a cui voi fi. Am ajuns în stăpânirea dezgustătorului Baptiste. Un hoţ, care fusese cândva călugăr, ne făcu o slujbă mai degrabă

comică decât religioasă; eu şi copiii am fost daţi pe mâna noului meu soţ, iar acesta ne duse numaidecât la el acasă.

Mă încredinţa că demult mă privea cu stimă şi dor aprins; dar, din prietenie pentru răposatul meu soţ, fusese nevoit să-şi înăbuşe dorinţele. Se strădui să mă facă să mă împac cu soarta, şi, o vreme, se arătă respectuos şi blând. În cele din urmă, când văzu că ura mea, în loc să scadă, mai degrabă sporea, căpătă cu sila ceea ce mă îndârjeam să nu-i dăruiesc. Nu aveam altă cale decât să-mi îndur plină de răbdare suferinţele; îmi dădeam seama că mi se cuveneau din plin. Nu-mi era îngăduit să fug. Copiii mei se aflau în puterea lui Baptiste; şi jurase că, dacă voi încerca să-i scap, vor plăti cu viaţa. Avusesem mult prea des prilejul să fiu martoră la cruzimea care-i stătea în fire, ca să mă îndoiesc cumva că va îndeplini întocmai ceea ce jurase. O tristă învăţătură dobândită din viaţă mă încredinţase că trăiam înconjurată de grozăvii. Primul meu soţ avusese grijă să nu le cunosc; Baptiste, însă, era mai degrabă bucuros să-mi deschidă ochii asupra blestemăţiilor cu care se îndeletnicea, şi se străduia să mă obişnuiască să văd sânge şi măcel. Aveam o fire aprinsă, dezmăţată, dar nu crudă; fusesem necugetată, dar inima mea nu ştia ce-i necinstea. Gândiţi-vă ce simţeam când eram necontenit martoră la omorurile cele mai groaznice şi revoltătoare! Şi cât mă mâhnea să fiu soaţa unui ins care, chiar în clipa când îl întâmpina, ca un om, chipurile, deschis la suflet şi primitor, pe oaspetele plin de încredere, se gândea doar cum să-l răpună! Necazul şi durerea îmi torturau trupul şi sufletul; puţinele farmece ce firea mi le dăruise păliră şi faţa mea amărâtă vădea suferinţele inimii. De nenumărate ori am fost ispitită să-mi pun capăt zilelor; dar mă înfrânam cu gândul la copii. Tremuram de frică să nu-i las pe mâna tiranului ce-mi era stăpân, dar şi mai mult decât pentru viaţa lor mă temeam să nu-şi piardă curăţenia sufletească. Al doilea fiu al meu era încă prea mic pentru ca îndrumările mele să-i folosească; dar m-am silit necontenit să sădesc în inima fiului cel mare reguli care să-i dea putinţa să se ferească de păcatele părinţilor. Mă asculta supus, sau mai degrabă plin de râvnă. Chiar şi la vârsta lui fragedă, vădea că nu era făcut să trăiască în mijlocul unor ticăloşi; şi singura mângâiere de care aveam parte, printre atâtea suferinţe, mi-o aduceau clipele când vedeam cum în sufletul lui Theodore al meu mijesc însuşiri bune.

În starea aceasta mă aflam, când, prin viclenia vizitiului său, *don* Alphonso a fost adus la căsuţa din pădure. Fără voia mea, înfăţişarea şi purtările lui m-au făcut să nu privesc nepăsătoare soarta ce i se pregătea. Fiii soţului nu erau acasă şi am avut astfel un prilej, pe care-l aşteptam de multă vreme; am hotărât să mă încumet la orice ca să-l scap pe străin. Baptiste, care stătea cu ochii pe mine, mă împiedica să-i dau de ştire lui *don*

Alphonso că era în primejdie. Ştiam că dacă trădam taina, aveam să fiu pe loc pedepsită cu moartea; şi oricât de amărâtă mi-ar fi fost viaţa în urma nenorocirilor ce dăduseră peste mine, îmi lipsea curajul să o jertfesc ca să apăr viaţa altuia. Cât despre mine, nu puteam să nădejduiesc nimic, decât dacă primeam ajutor de la Strasbourg. Pe această cale mi-am pus în gând să-mi încerc norocul. Iar dacă avea să se ivească prilejul să-l înştiinţez pe *don* Alphonso că-l pândea primejdia, eram hotărâtă să mă agăţ cu ghearele şi cu dinţii de clipa aceea prielnică. La porunca lui Baptiste, am urcat să fac patul străinului. Am aşternut cearşafurile – doar cu câteva nopţi mai înainte în aceste rufe de pat fusese ucis un călător şi albiturile încă mai aveau pete de sânge. Trăgeam nădejde că semnele acestea nu vor scăpa ochiului scrutător al oaspetelui nostru şi că ele îl vor face să înţeleagă ce uneltea făţarnicul meu soţ. Acesta n-a fost singurul pas ce l-am făcut ca să-l feresc pe străin; Theodore era ţintuit în pat, de boală. M-am furişat în odaia lui, fără ca asupritorul meu să bage de seamă, i-am arătat ce plănuiam, iar el mi se alătură cu toată graba. În ciuda bolii, se sculă şi se îmbrăcă la iuţeală. I-am legat un cearşaf în jurul braţelor şi l-am coborât pe fereastră. A alergat la grajd, a luat calul lui Claude şi a pornit în goană spre Strasbourg. Dacă l-ar fi oprit bandiţii, trebuia să spună că era trimis de Baptiste, care-i dăduse o însărcinare, dar, din fericire, ajunse în oraş fără să fi întâlnit în cale vreo piedică. De îndată ce sosi la Strasbourg, ceru ajutorul judelui de pace; povestea lui trecu din gură în gură şi într-un sfârşit ajunse la urechea domnului baron. Fiindcă se simţea neliniştit până când avea să-şi vadă, vie şi nevătămată, soţia, pe care o ştia în seara aceasta la drum, îi trecu prin minte că se putea ca ea să fi căzut în mâinile tâlharilor. A plecat împreună cu Theodore, care i-a călăuzit pe soldaţi spre căsuţa din pădure şi a ajuns tocmai la timp ca să ne ferească să cădem, din nou, în mâinile duşmanilor.

În acest moment al povestirii, am întrerupt-o pe Marguerite, pentru ca s-o întreb de ce mi se dăduse băutura aceea adormitoare.

Baptiste, zise ea, bănuia că eram înarmat şi dorea să mă scoată din luptă fără împotrivire; această măsură de prevedere şi-o lua întotdeauna, întrucât deznădejdea i-ar fi împins pe călători să-şi vândă scump pielea, atunci când nu mai sperau să scape cu viaţă.

Baronul o pofti apoi pe Marguerite să-l încunoştiinţeze ce gânduri avea acum. M-am alăturat vorbelor sale şi am spus că eram gata să-i arăt recunoştinţa pe care i-o purtam fiindcă îmi izbăvise viaţa.

— Sunt sătulă de lumea asta, în care numai peste nenorocire am dat, răspunse ea. Nu-mi doresc decât să mă închid într-o mănăstire. Dar mai întâi trebuie să mă îngrijesc de copii. Văd că mama a murit – pesemne că fuga mea a băgat-o prea devreme în mormânt. Tata mai trăieşte. Nu e un om cu

inima de piatră. Deşi m-am arătat nechibzuită şi fără pic de recunoştinţă, dacă o să puneţi o vorbă bună pentru mine, domnilor, s-ar putea să-l înduplecaţi să mă ierte şi să-i oblăduiască pe nenorociţii lui nepoţi. Dacă izbutiţi să-mi facă acest hatâr, mă veţi răsplăti înmiit pentru ajutorul ce vi l-am dat.

Atât baronul cât şi eu însumi am încredinţat-o pe Marguerite că ne vom da toată osteneala ca să-i dobândim iertarea; şi chiar dacă tatăl se va arăta de neclintit, nu trebuia să nutrească vreo teamă în privinţa copiilor. M-am legat să am grijă de Theodore, iar baronul a făgăduit să-l ia pe mezin sub ocrotirea sa. Recunoscătoare, mama ne-a mulţumit cu lacrimi în ochi pentru ceea ce ea numea mărinimie, dar nu era într-adevăr decât înţelegerea aşa cum se cuvine a îndatoririlor pe care le aveam faţă de ea; apoi Marguerite ne părăsi ca să-şi culce băieţelul, fiindcă îl biruiseră oboseala şi somnul.

La trezire, când fu înştiinţată din ce primejdie o scăpasem, baroana îmi arătă o recunoştinţă fără margini; soţul i se alătură şi cu toată căldura mă poftiră stăruitor să-i întovărăşesc la castelul lor din Bavaria, încât m-am văzut neputincios să mă împotrivesc acestor rugi izvorâte din adâncul inimii. În timpul săptămânii pe care am petrecut-o la Strasbourg nu am uitat să-i fim de folos lui Marguerite. În cele ce i-am cerut tatălui ei am izbândit atât de bine, încât mai multă mulţumire nici n-am fi putut să ne dorim. Bunul bătrân îşi pierduse soţia. Nu avea alţi copii decât această fiică nenorocită, despre care nu mai ştia nimic de aproape paisprezece ani. Trăia înconjurat de rudele îndepărtate, care aşteptau cu nerăbdare să moară, ca să ajungă stăpâne pe banii lui. De aceea, când Marguerite apăru din nou, pe neaşteptate, o privi ca pe un dar ceresc. Îi primi cu braţele deschise pe ea şi pe copii şi stărui să se statornicească neîntârziat în casa lui. Dezamăgiţi în aşteptările lor, verii fură nevoiţi să le facă loc. Cât despre dorinţa fiicei lui, care ţinea să se retragă într-o mănăstire, bătrânul nici nu vru să audă; zicea că avea mult prea multă nevoie de ea ca să se simtă fericit şi Marguerite fu uşor convinsă să nu se mai gândească la acest plan. Dar nimic nu-l putea convinge pe Theodore să-şi scoată din minte ceea ce plănuisem pentru el. În timpul pe care-l petrecusem la Strasbourg, se legase din toată inima de mine; iar când am fost gata să părăsesc oraşul, mă imploră cu lacrimi în ochi să-l iau în slujba mea. Îşi arătă într-o lumină foarte prielnică toate micile sale îndemânări şi se strădui să mă încredinţeze că-mi va fi de un nemărginit folos la drum. Nu mă trăgea inima să-mi iau răspunderea pentru un băiat care abia împlinise treisprezece ani, şi ştiam că nu putea să-mi fie decât povară; cu toate acestea, nu mă simţeam în stare să mă împotrivesc rugăminţilor acestui tânăr iubitor, iar adevărul era că avea nenumărate însuşiri preţioase. Nu fără oarecare greutate, îşi convinse neamurile să-i dea

voie să mă urmeze; iar odată ce capătă această învoire, fu învestit cu titlul de paj al meu. După ce am poposit timp de o săptămână la Strasbourg, am plecat amândoi spre Bavaria, împreună cu baronul şi soţia sa. Aceasta din urmă, şi eu aşijderi, o siliserăm pe Marguerite să primească vreo câteva daruri de preţ, atât pentru ea cât şi pentru fiul mezin. La despărţire, i-am făgăduit mamei că până la sfârşitul anului i-l voi aduce înapoi pe Theodore.

Am povestit pe larg această peripeţie pentru ca să înţelegi, Lorenzo, pe ce căi „aventurierul Alphonso d'Alvarada a izbutit să pătrundă în castelul baronilor de Lindenberg". Judecă, după cele ce ai auzit, câtă crezare se cuvine să fie dată spuselor mătuşii tale.

CAPITOLUL IV

Piei din faţa mea şi să nu te mai văd!
Pământul să te înghită!
Ai oase fără măduvă! Sângele ţi-e rece;
Strop de gândire nu se oglindeşte în ochii
Cu care te holbezi! Dispari, umbră îngrozitoare,
Piei, strigoi, nălucire

MACBETH

URMAREA POVESTIRII LUI *DON* RAYMOND

Călătoria a fost deosebit de plăcută. Am aflat că baronul era un om cu judecată, dar care cunoştea puţin lumea. Îşi petrecuse cea mai mare parte din viaţă între hotarele propriilor sale domenii şi, ca urmare, purtările lui nu se dovedeau nici pe departe dintre cele mai alese; era însă sincer, vesel şi prietenos. Nu puteam să-mi doresc mai multă consideraţie decât îmi arăta şi aveam tot temeiul să fiu mulţumit de felul cum se comporta. Nimic nu-l înflăcăra mai mult decât vânătoarea, pe care ajunsese să o privească drept o îndeletnicire importantă; iar când vorbea despre o vânătoare deosebită, discuta pe această temă la fel de grav, ca şi cum ar fi fost o bătălie, şi în joc ar fi fost soarta a două regate. Întâmplarea făcea să fiu un vânător destul de bun; la scurt timp după sosirea noastră la Lindenberg, mi-am dovedit de câteva ori dibăcia; baronul m-a socotit un geniu şi mi-a jurat o prietenie veşnică.

Această prietenie nu mă mai lăsa rece. La castelul familiei Lindenberg am văzut-o prima oară pe sora dumitale, frumoasa Agnes. Pentru mine, care nu purtam pe nimeni în inimă, şi eram mâhnit din pricina acestui gol, clipa când am văzut-o a fost una şi aceeaşi cu începutul dragostei ce mi-a mijit în suflet. Am găsit la Agnes tot ce trebuia ca iubirea mea să fie trainică. Când am cunoscut-o abia împlinise şaisprezece ani; făptura ei mlădie şi aleasă era bine făcută încă de pe atunci; avea multe talente şi îşi cultiva aceste haruri, îndeosebi înclinaţia spre muzică şi desen; se arăta o fire veselă, deschisă şi prietenoasă; simplitatea foarte plăcută a îmbrăcăminţii şi purtărilor ei, în contrast cu meşteşugul şi uşurătatea voită a femeilor din Paris, pe care tocmai le lăsasem în urmă, îi sporeau farmecul. Soarta lui Agnes mi-a trezit un viu interes de cum am văzut-o. I-am pus baroanei o seamă de întrebări.

— E nepoata mea, răspunse această doamnă. N-ai aflat încă, *don* Alphonso, că sunt spaniolă. Sunt sora ducelui de Medina Celi. Agnes este

fiica celui de-al doilea frate al meu, *don* Gaston; încă din leagăn a fost menită să devină mireasa lui Hristos şi în curând îşi va face legământul de călugărire, la Madrid.

Surprins de aceste ultime cuvinte, Lorenzo scoase un strigăt care îl întrerupse pe marchiz.

— A fost menită încă din leagăn să devină mireasa lui Hristos! zise el; zău că aud pentru prima oară de un asemenea plan.

— Cred, dragul meu Lorenzo, răspunse *don* Raymond; însă trebuie să mă asculţi cu răbdare. Nu vei fi mai puţin surprins când voi povesti unele amănunte despre familia dumitale, pe care încă nu le cunoşti; eu le-am aflat din gura lui Agnes însăşi.

Apoi reluă firul povestirii, precum urmează:

— Nu poţi să nu ştii că, din nefericire, părinţii dumitale erau robii unei credinţe oarbe; iar când această slăbiciune intra în joc, înăbuşea cu o putere de nebiruit orice alt simţământ, orice altă iubire din inima lor. În timp ce o purta în pântecul ei pe Agnes, o boală primejdioasă dădu peste mama dumitale, iar doctorii se arătau neputincioşi să o vindece. În această situaţie, *donna* Inesilla jură că, dacă se va însănătoşi, avea să închine copilul ce tresărea în sânul ei, ori sfintei Clara, ori sfântului Benedict, după cum pruncul va fi fată sau băiat.

Ce-şi dorea soţia fu numaidecât şi voia lui *don* Gaston; cum cunoştea, însă, părerile ducelui, fratele său, în privinţa vieţii mănăstireşti, rămase hotărât ca drumul, pe care sora dumitale era sortită să-l urmeze în viaţă, să-i fie ascuns acestuia, cu toată grija. Pentru ca taina să fie mai bine păstrată, Agnes avea să o întovărăşească pe mătuşa ei, *donna* Rodolpha, în Germania, unde această doamnă se pregătea să-şi urmeze soţul, baronul Lindenberg, cu care se căsătorise de curând. Odată ajunsă pe domeniile acestuia, tânăra Agnes fu dusă la o mănăstire aflată la câteva mile de castel. Călugăriţele cărora le fu încredinţată pentru învăţătură îşi îndepliniră sarcina întocmai: o făcură să stăpânească multe cunoştinţe şi se străduiră să sădească în sufletul ei gustul pentru viaţa singuratică şi plăcerile tihnite din mănăstire. Dar un simţ tainic îi spunea tinerei închise între zidurile chinoviei că nu era făcută ca să ducă viaţa unei pustnice; şi cu toată libertatea unei fiinţe june şi voioase, nu se sfia să considere drept caraghioase unele ceremonii pe care călugăriţele le priveau pline de teamă şi respect; şi nicicând nu era mai fericită decât atunci când imaginaţia ei vie îi dădea putinţa să pună la cale o şotie în stare să o sâcâie pe ţeapăna maică superioară sau pe bătrâna portăreasă, urâtă şi arţăgoasă! Viitorul ce i se deschidea în faţă nu o mulţumea; totuşi, altceva nu avea de ales şi era dornică să se supună hotărârii părinţilor, deşi în adâncul sufletului, murmura.

Nu se dovedi îndeajuns de şireată ca să-şi ascundă multă vreme această silă; *don* Gaston fu înştiinţat. Şi cum se temea, Lorenzo, ca nu cumva, din dragoste frăţească, să te împotriveşti cu dârzenie unui plan menit să-i aducă nenorocire surorii, a hotărât să-ţi tăinuiască şi dumitale, la fel ca şi ducelui, toată treaba aceasta, până când jertfa se va fi săvârşit. Fu hotărât ca Agnes să se călugărească la vremea când vei fi plecat; între timp, nimeni nu suflă o vorbă despre jurământul, ce menea urgie, făcut de *donna* Inesilla. Surorii dumitale nu i-a fost niciodată îngăduit să ştie încotro ai purces la drum. Toate scrisorile ce i le trimiteai se citeau înainte de a fi ajuns în mâna ei, iar părţile în măsură să-i încurajeze înclinaţiile pentru viaţa lumească erau şterse. Răspunsul i-l dictau fie mătuşa, fie doamna Cunegonda, dădaca. Amănuntele acestea le-am aflat în parte de la Agnes, în parte de la baroana însăşi.

Am hotărât numaidecât să scap fata aceasta încântătoare de o soartă cum nu se poate mai opusă înclinaţiilor ei fireşti, şi nepotrivită însuşirilor ce-i fuseseră hărăzite. M-am străduit să-i câştig încrederea. M-am lăudat că-ţi sunt prieten apropiat; părea că-mi sorbea lacom fiece cuvânt în timp ce-ţi aduceam elogii; iar ochii ei îmi mulţumeau pentru dragostea ce i-o purtam fratelui. Grija neabătută pe care i-o arătam necontenit a făcut-o în cele din urmă să mă iubească şi, deşi nu mi-a fost uşor, am silit-o să-şi mărturisească dragostea; totuşi, când am îndemnat-o să plece de la castelul Lindenberg, s-a împotrivit cu hotărâre acestui plan.

— Fii mărinimos, Alphonso, zise; eşti stăpânul inimii mele, nu folosi în chip josnic acest dar; nu te sluji de puterea ce-o ai asupra mea, ca să mă convingi să fac un pas pentru care aş roşi după aceea. Sunt tânără şi părăsită; fratele, singurul prieten pe care-l am, e despărţit de mine, iar celelalte rude se poartă parcă mi-ar fi duşmani. Fie-ţi milă, nimeni nu mă apără; în loc să mă ademeneşti spre o faptă ce m-ar acoperi de ruşine, mai degrabă străduieşte-te să câştigi dragostea celor care îmi sunt stăpâni. Baronul te stimează. Mătuşa mea, care cu alţii e atât de aspră, mândră şi dispreţuitoare, nu uită că ai salvat-o din mâinile ucigaşilor, şi numai dumitale îţi arată o faţă blândă şi binevoitoare. Încearcă deci să-i înrâureşti pe cei ce-mi sunt paznici. Dacă se învoiesc să ne căsătorim, mâna mea îţi aparţine. După câte ai povestit despre fratele meu, vei avea încuviinţarea lui, în privinţa aceasta n-am nicio îndoială; iar, când vor vedea că nu au putinţa să-şi îndeplinească planul, părinţii mă vor ierta, după cum trag nădejde, deşi nu le-am dat ascultare, şi vor ispăşi printr-o altă jertfă groaznicul jurământ al mamei.

Din clipa când am văzut-o prima oară pe Agnes m-am străduit să câştig bunăvoinţa rudelor ei. Ţinta mea cea mai de seamă a fost baroana; nu era

greu să pricepi că la castel nimeni nu ieşea din vorba ei; soţul îi dovedea o supunere nemărginită şi o privea ca pe o fiinţă superioară. Avea vreo patruzeci de ani; în tinereţe fusese foarte frumoasă, dar farmecele ei făcuseră slab faţă loviturilor timpului; totuşi, mai vădea încă unele urme ale strălucirii trecute. Era înzestrată cu o inteligenţă puternică şi minunată, atunci când prejudecăţile nu o întunecau, ceea ce se întâmpla arareori. Se dovedea iute la mânie; nu cruţa nicio osteneală ca să-şi potolească furia şi răzbunarea ei îi urmărea necontenit pe cei care i se împotriveau dorinţelor; cel mai cald prieten şi cel mai înrăit duşman – aceasta era baroana Lindenberg.

M-am străduit neîncetat să-i fiu pe plac; din nefericire, am izbutit mult prea bine. Curtenia mea părea să o mulţumească şi-mi arăta un respect pe care nu-l purta nimănui altul. Una dintre îndeletnicirile mele zilnice era să-i citesc timp de câteva ore; ceasurile acelea mi-aş fi dorit mult mai mult să le petrec cu Agnes, dar, fiindcă-mi dădeam seama că, dacă o voi îndatora pe mătuşă, unirea noastră va putea să aibă loc mai repede, m-am supus cuviincios acestui canon.

Donna Rodolpha avea o bibliotecă alcătuită îndeosebi din vechi romane spaniole; acestea erau lectura la care ţinea cel mai mult şi, de obicei, o dată pe zi, unul dintre aceste neîndurătoare volume îmi era pus în mână. Am citit plicticoasele aventuri ale lui *Perce Forest, Tirante cel alb, Palmerin de Englitera* şi *Cavalerul Soarelui,* până când cărţile erau gata să-mi pice din mână de plictisit ce eram. Totuşi, faptul că tovărăşia mea părea să-i facă baroanei din ce în ce mai multă plăcere mi-a dat imbold să stărui; iar în ultima vreme, *donna* Rodolpha arăta o slăbiciune vădită pentru mine, încât Agnes mă sfătui să folosesc prilejul pe care mi-l dădeau orele de lectură, ca să-i destăinuiesc mătuşii că ne iubeam.

Într-o seară, eram singur cu baroana în apartamentul ei. Cum îndeobşte cărţile pe care le citeam vorbeau despre dragoste, lui Agnes nu-i era niciodată îngăduit să fie de faţă. Tocmai mă felicitam fiindcă citisem până la capăt *Dragostea dintre Tristan şi regina Iseult...*

— Ah, nefericita, strigă baroana. Ce spui, *segnor?* Crezi că e cu putinţă ca omul să iubească în chip atât de sincer şi dezinteresat?

— Nu mă îndoiesc, am răspuns; propria mea inimă mă încredinţează că da. Ah, *donna* Rodolpha, de mi-ar fi îngăduit să sper că veţi încuviinţa dragostea mea! De-aş avea voie să mărturisesc numele iubitei, fără să-mi atrag supărarea domniei voastre!

Îmi curmă şirul vorbelor.

— Ce-ar fi dacă te-aş scuti de această mărturisire? Dacă aş recunoaşte că fiinţa spre care se îndreaptă dorinţele inimii dumitale nu mi-e necunoscută?

Şi dacă ţi-aş spune că-ţi împărtăşeşte iubirea şi deplânge nu mai puţin sincer decât dumneata acel legământ nefericit care vă desparte?

— Ah! *Donna* Rodolpha! am strigat, pe când îngenuncheam dinaintea ei şi-i apăsam mâna pe buzele mele. Mi-aţi descoperit taina! Ce hotărâţi? Să mă simt deznădăjduit, sau să mă bizui pe bunăvoinţa dumneavoastră?

Nu-şi retrase mâna pe care i-o ţineam într-a mea; dar se întoarse şi cu mâna cealaltă îşi acoperi faţa.

— Cum să mă împotrivesc? răspunse. Ah! *Don* Alphonso, demult nu-mi scapă cui îi dai târcoale; dar până acum, n-am înţeles ce răspundea inima mea; nu-mi mai ascund slăbiciunea, nici mie însămi, nici dumitale. Mă supun acestei pasiuni sălbatice şi mărturisesc că te ador. Timp de trei luni ce mi s-au părut nesfârşite, mi-am înăbuşit dragostea; dar fiindcă iubirea zăgăzuită şi-a sporit puterea, mă dau bătută dinaintea acestei pasiuni năvalnice. Mândria, teama şi onoarea, respectul pentru mine însămi şi cuvântul dat baronului toate sunt la pământ. Le jertfesc iubirii ce mi-ai trezit-o; şi nu mi se pare că plătesc prea scump dacă ştiu că eşti al meu.

Se opri în aşteptarea unui răspuns. Închipuie-ţi, Lorenzo, cât m-a uluit această dezvăluire. Am priceput numaidecât ce mare era piedica pe care o ridicasem eu însumi în calea fericirii mele. Baroana crezuse că ei îi făceam ochi dulci, când adevărul era că o curteneam de dragul lui Agnes; îşi arătase simţămintele cu o asemenea vigoare, iar în timp ce vorbea mă privise într-un anumit fel, încât, fiindcă o ştiam răzbunătoare din fire, mă temeam atât pentru mine cât şi pentru iubita mea. Câteva clipe am rămas tăcut. Nu găseam un răspuns la ceea ce mărturisise; nu puteam să fac altceva decât să o lămuresc numaidecât că era vorba de o greşeală şi deocamdată să-i ascund numele dragei mele. În clipa când începuse să-şi mărturisească iubirea, am încremenit, şi oricât mă forţam să mă stăpânesc, chipul meu, care înainte vădea că eram în al nouălea cer, m-a trădat. Am dat drumul mâinii ei şi m-am sculat în picioare. Nu-i scăpă că mă schimbasem la faţă.

— Ce înseamnă această tăcere? mă întrebă baroana şi glasul îi tremura; după cum vorbeai, credeam că o să te bucuri.

— Iertaţi-mă, *segnora,* nevoia mă sileşte să par crud şi nerecunoscător. Oricât mă simt de măgulit, dacă v-aş îndemna să vă înşelaţi asupra vorbelor mele, greşeală ce v-ar pricinui neapărat dezamăgire, toată lumea ar putea să mă socotească un nemernic. Onoarea mă sileşte să vă fac cunoscut că aţi luat drept grija unui îndrăgostit dornic să fie plăcut ceea ce nu era decât bunăvoinţa unui prieten. Prietenia e sentimentul pe care am dorit să vi-l trezesc: respectul ce vi-l port şi recunoştinţa pentru primirea mărinimoasă a baronului mă împiedică să nutresc un altul, mai aprins. Se prea poate, însă, ca toate aceste temeiuri să-mi fi slujit prea puţin drept pavăză împotriva

unor asemenea nuri, dacă inima nu mi-ar fi fost mai dinainte dăruită alteia. Farmecele cu care sunteţi înzestrată, *segnora*, ar putea să-l atragă şi pe cel mai nesimţitor bărbat; nicio inimă liberă încă n-ar fi în stare să le ţină piept. Din fericire, nu mai sunt stăpân pe a mea, căci altfel, m-aş fi învinuit toată viaţa fiindcă am încălcat legile ospitalităţii. Amintiţi-vă, nobilă doamnă, amintiţi-vă de datoriile dumneavoastră de onoare şi de obligaţiile mele faţă de baron, şi înlocuiţi cu stima şi prietenia acele simţăminte pe care nu pot să le împărtăşesc vreodată.

Baroana păli la auzul acestor vorbe neaşteptate şi de neclintit; se întreba dacă era trează sau visa. În cele din urmă, când îşi redobândi cumpătul, uimirea făcu loc mâniei şi sângele i se ridică din nou în obraji, năvalnic.

— Secătură! strigă ea. Fiară vicleană! Aşa primeşti vorbele care-mi mărturisesc iubirea? Astfel... dar nu, nu! Nu se poate şi nu va fi aşa! Iată, îţi cad la picioare, Alphonso! Fii martor la deznădejdea mea! Priveşte cu milă o femeie care te iubeşte din adâncul sufletului. Cea care ţi-e stăpâna inimii, prin ce s-a făcut vrednică de o asemenea comoară? Ce ţi-a jertfit? Cu ce e mai presus decât Rodolpha?

M-am străduit să o ridic pe cea căzută în genunchi.

— În numele lui Dumnezeu, *segnora*, înfrânaţi-vă mânia! Nu vă face cinste, şi nici mie. S-ar putea ca strigătele să vă fie auzite, iar taina să ajungă la cunoştinţa servitorilor. Văd că atâta timp cât sunt de faţă nu fac altceva decât să vă stârnesc supărarea; îngăduiţi-mi să mă retrag.

Mă pregăteam să ies din cameră; baroana mă prinse brusc de braţ.

— Şi cine e fericita rivală? zise cu un glas ameninţător. O să-i cunosc eu numele şi *atunci*... E cineva care se află în puterea mea; mă implori să dovedesc bunăvoinţă, să o iau sub oblăduire! Numai să o descopăr, să ştiu cine îndrăzneşte să-mi fure inima dumitale, şi o să simtă tot chinul pe care gelozia şi dezamăgirea pot să-l pricinuiască altuia. Cine e? Răspunde-mi în clipa aceasta! Nu spera că vei putea să o ascunzi, ca să n-o ajungă răzbunarea mea! Vei fi spionat; îţi voi pândi fiece pas, fiece privire, numele rivalei mele ţi-l voi citi în ochi; iar dacă o descopăr, teme-te, Alphonso, pentru voi amândoi.

Pe când rostea aceste vorbe, mânia ei ajunse atât de puternică, încât îi tăia răsuflarea. Gâfâia, gemea, iar până la urmă îşi pierdu cunoştinţa. În timp ce se prăbuşea, am prins-o în braţe şi am aşezat-o pe o canapea. Apoi m-am grăbit spre uşă, am chemat în ajutor slujnicele; am încredinţat-o grijii lor şi am folosit prilejul ca să plec.

Neliniştit şi năucit mai mult decât se poate spune, mi-am îndreptat paşii spre grădină. Blândeţea cu care baroana mă ascultase la început îmi trezise cele mai vii speranţe; pricepuse, după cum îmi închipuiam, că ţineam la

nepoata ei şi încuviinţa această iubire. Nemărginită îmi fu dezamăgirea când am înţeles ce voiau să spună vorbele ei. Nu ştiam ce cale să urmez. Credinţa oarbă a părinţilor lui Agnes şi patima nefericită a mătuşii, care le venea în ajutor, păreau să pună unirii noastre piedici aproape de neînvins.

Pe când treceam pe lângă un salon scund, ale cărui ferestre dădeau în grădină, prin uşa întredeschisă am zărit-o pe Agnes aşezată la o masă. Desena şi în jurul ei erau răspândite câteva schiţe neterminate. Am intrat, fără să fiu hotărât dacă să o înştiinţez asupra celor mărturisite de baroană.

— O, dumneata erai? zise Agnes şi-şi ridică ochii. Nu eşti un străin şi o să-mi văd mai departe de lucru, fără ceremonie. Ia-ţi un scaun şi aşază-te alături de mine!

I-am dat ascultare şi m-am aşezat lângă masă. Fără să-mi dau seama ce făceam şi cu totul absorbit de scena la care tocmai luasem parte, am ridicat câteva desene şi mi-am aruncat ochii pe ele. Tema unuia m-a izbit prin ciudăţenia ei. Înfăţişa sala mare a castelului Lindenberg. O uşă care dădea spre o scară îngustă stătea întredeschisă. În prim plan se vedea un grup de personaje care se comportau foarte caraghios; pe fiece chip se citea groaza. Ici, unul îngenunchease, cu ochii la cer, cufundat într-o cucernică rugă; colo, un altul se dădea în lături, târându-se pe brânci. Unii îşi ascundeau faţa în manta, sau în pulpana vecinilor; alţii se pitiseră sub o masă, pe care se zăreau resturile unui ospăţ; şi mai erau unii – stăteau cu gura căscată şi ochii holbaţi, iar degetul lor întins arăta spre o siluetă ce s-ar fi zis că iscase toată această tulburare. Înfăţişa o femeie mai înaltă decât oricare alta din lumea aceasta, îmbrăcată în portul unui ordin călugăresc. Faţa îi era acoperită cu un văl; pe braţ îi atârna un şirag de mătănii, în mai multe locuri, sângele ce picura dintr-o rană pe care o avea la piept, îi păta veşmântul. Într-o mână ţinea o lampă, iar într-alta un jungher şi părea să se îndrepte spre porţile de fier ale sălii.

— Ce vasăzică asta, Agnes? E ceva imaginat de tine?

Îşi aruncă ochii pe desen.

— O, nu, e o născocire a unor minţi mai înţelepte decât a mea. Dar se poate să fi trăit trei luni întregi la Lindenberg fără să fi auzit despre Călugăriţa sângerândă?

— Eşti prima care-mi pomeneşte de ea. Rogu-te, cine e doamna?

— Asta depăşeşte cunoştinţele mele. Nu ştiu decât ceea ce povesteşte o veche legendă a acestei familii, transmisă din tată în fiu şi care găseşte nestrămutată crezare pe moşiile baronului. Ba chiar baronul însuşi o socoate adevărată; cât despre mătuşa mea, care înclină din fire spre întâmplări miraculoase, mai degrabă ar pune la îndoială adevărul *Bibliei,* decât al legendei despre Călugăriţa sângerândă. Să-ţi spun povestea ei?

Am răspuns că m-ar îndatora dacă mi-ar istorisi-o. Se apucă din nou să deseneze şi începu să povestească cele ce urmează, pe un ton grav, nu lipsit de o notă comică:

— E surprinzător că personajul acesta deosebit nu a fost niciodată amintit în cronicile trecutului. Bucuros ţi-aş povesti viaţa ei; dar, din nefericire, până după moarte, nu s-a ştiut niciodată că a existat. Atunci a socotit ea de trebuinţă să facă puţin zgomot pe lume. Şi cu acest gând şi-a luat curajul să pună mâna pe castelul Lindenberg. Cum avea gusturi alese, s-a aşezat în cea mai bună cameră din casă; şi odată statornicită acolo, petrecerea ei a fost să bată în mese şi scaune la miezul nopţii. Poate că n-avea somn, dar despre asta n-am fost în stare să mă conving vreodată. După cum spune legenda, distracţia aceasta a început cam cu o sută de ani în urmă. Era întovărăşită de ţipete, urlete, gemete, sudălmi şi alte asemenea zgomote, care de care mai plăcute. Dar, cu toate că mai ales o singură cameră avea cinstea acestor zgomote, nu se mărginea numai şi numai la acea încăpere. Câteodată se încumeta prin vechile galerii, măsura cu paşi mărunţi sălile întinse, sau uneori se oprea în uşa camerelor, plângea şi se jelea spre spaima tuturor acelora care locuiau acolo. În timpul acestor excursii nocturne, a fost văzută de către diferiţi inşi, care au zugrăvit-o toţi aşa cum vezi că o înfăţişează aici nevrednicul ei cronicar.

Am fost pe nesimţite absorbit de ciudăţenia acestei povestiri.

— Nu le-a vorbit niciodată celor care au întâlnit-o?

— Nu face ea una ca asta. Judecând după probele din timpul nopţii, talentul ei, în arta conversaţiei nu se dovedea nicidecum îmbietor. Uneori, prin castel răsunau blesteme şi vorbe scârbavnice; iar în clipele următoare, rostea *Pater-noster;* urla şi hulea înfiorător şi apoi intona *De profundis,* nu mai puţin cuviincios decât pe vremea când cânta în cor; pe scurt, părea o fiinţă grozav de nestatornică; dar fie că se ruga sau blestema, fie că se arăta nelegiuită sau cucernică, se străduia întotdeauna să-i scoată din minţi pe cei care o ascultau, într-atât îi înspăimânta. Castelul aproape că nu mai putea fi locuit, iar orgiile care aveau loc la miezul nopţii băgaseră atât de rău frica în oasele castelanului, încât într-o bună dimineaţă fu găsit mort în patul său. Călugăriţa părea straşnic de mulţumită de ceea ce izbândise, căci acum făcea mai mult zgomot ca oricând. Dar baronul următor se dovedi prea şiret pentru ea. Apăru împreună cu un exorcist cunoscut, care nu se temu să se închidă o noapte în camera bântuită de strigoi. Acolo a dus, pare-se, o bătălie cumplită cu fantoma, până când aceasta făgădui că va sta liniştită. Era încăpăţânată, dar omul se dovedea şi mai îndărătnic; iar în cele din urmă călugăriţa se învoi să-i lase pe locuitorii castelului să doarmă în timpul nopţii. Pentru un timp nu se mai auzi despre ea; dar după cinci ani exorcistul

muri şi atunci călugăriţa se încumetă să iasă din nou la iveală. Totuşi, acum era mai supusă şi mai binecrescută. Păşea tăcută şi nu apărea deloc decât o singură dată din cinci în cinci ani. Dacă dai crezare spuselor baronului, obiceiul acesta şi-l păstrează până astăzi. E pe deplin încredinţat că, o dată la cinci ani, în noaptea de cinci mai, îndată ce bate ora unu, uşa camerei bântuite de strigoi se deschide. (Ia aminte că odaia a rămas zăvorâtă aproape o sută de ani.) Atunci pe uşă iese călugăriţa-fantomă cu lampa şi pumnalul ei; coboară scara din turnul de la răsărit şi străbate sala cea mare. În noaptea aceea, din respect pentru fantomă, portarul lasă întotdeauna deschise porţile castelului; nu fiindcă s-ar socoti că e nevoie să rămână descuiate, cu orice preţ, de vreme ce călugăriţa ar putea uşor să ţâşnească pe gaura cheii, dac-ar dori; ci doar ca să se arate politicos şi ca s-o împiedice să iasă într-un fel foarte înjositor pentru demnitatea ei strigoiască.

— Şi unde se duce când pleacă din castel?

— Sper că în cer; dar, dacă se duce acolo, fără îndoială că locul nu-i e pe plac, căci, după o oră, se întoarce întotdeauna. Şi-apoi doamna se retrage în camera ei şi în următorii cinci ani e liniştită.

— Şi crezi povestea asta, Agnes?

— Cum poţi să pui o asemenea întrebare? Am mult prea mult temeiul să deplâng felul în care superstiţia îi înrâureşte pe oameni ca să-i jertfesc propria mea judecata. Totuşi, nu trebuie să-i mărturisesc baroanei că nu cred nimic din toate astea; nu pune câtuşi de puţin la îndoială adevărul acestei poveşti. Cât despre doamna Cunegonda, dădaca mea, aceasta susţine că sunt cincisprezece ani de când a văzut-o cu ochii ei. Mi-a povestit că, în timp ce se afla la cină, împreună cu alţi câţiva servitori, au fost înfricoşaţi de ivirea Călugăriţei sângerânde, cum este numită la castel fantoma. Cele povestite mi-au dat ideea acestei schiţe şi, poţi fii sigur, Cunegonda n-a fost uitată. Iat-o! O să ţin minte întotdeauna ce furioasă era şi cât arăta de urâtă când m-a luat la rost fiindcă am făcut-o să semene prea bine.

În timp ce rostea aceste vorbe, arătă cu degetul spre o caricatură care înfăţişa o femeie bătrână, cuprinsă de groază. În ciuda tristeţii mele apăsătoare, imaginaţia jucăuşă ce-o dovedea Agnes mi-a smuls un zâmbet; făcuse ca desenul să semene leit cu doamna Cunegonda, dar îngroşase atât de mult toate defectele iar, fără să vrei, fiece trăsătură îţi stârnea un asemenea râs, încât nu mi-a fost greu să-mi închipui mânia guvernantei.

— Desenul e minunat, draga mea. Nu ştiam că ai un mare talent de a înfăţişa ridicolul.

— Stai puţin, răspunse; o să-ţi arăt o figură şi mai comică decât a doamnei Cunegonda. Dacă desenul îţi place poţi să faci cu el ce crezi de cuviinţă.

Se sculă şi se îndreptă spre un scrin aflat ceva mai departe; descuie un sertar şi scoase dintr-o cutie mică un desen pe care mi-l dărui.

— Ştii cu cine seamănă? mă întrebă şi zâmbi.

O înfăţişa pe ea însăşi.

În culmea fericirii pentru darul primit, mi-am lipit cu înflăcărare buzele de portret; m-am aruncat la picioarele ei şi prin cuvintele cele mai calde şi duioase am dat glas recunoştinţei pe care i-o purtam.

Mă asculta îndatoritoare şi mă încredinţa că împărtăşea sentimentele mele, când deodată scoase un ţipăt puternic, îşi smulse mâna dintr-a mea şi fugi din cameră printr-o uşă care dădea spre grădină. Uluit în urma acestei despărţiri neaşteptate, m-am ridicat grabnic din genunchi. Am rămas năuc când am văzut-o pe baroană; – stătea lângă mine cu faţa aprinsă de gelozie, iar mânia era gata să o înăbuşe. Se trezise din leşin şi-şi frământase mintea ca să descopere cine era tainica rivală. Mai vrednică de bănuială decât oricare alta părea Agnes. Se grăbi numaidecât să-şi găsească nepoata, să o învinovăţească pentru că mă încurajase să-i fac ochi dulci şi să se încredinţeze dacă presupunerile ei erau întemeiate. Din nefericire, apucase să vadă destul, încât nu mai avea nevoie de vreo altă adeverire; ajunsese la uşa camerei tocmai în clipa când Agnes îmi dăduse portretul; mă auzise în timp ce mărturiseam că o voi iubi veşnic pe rivala ei şi mă văzuse îngenuncheat la picioarele acesteia. Se îndreptă spre noi ca să ne despartă; eram mult prea absorbiţi unul de celălalt şi nu am văzut-o pe când se apropia, nu ne-am dat seama că se afla acolo decât în clipa când Agnes o zări lângă mine.

Câtva timp am amuţit amândoi, *donna* Rodolpha de mânioasă ce era, iar eu din pricina încurcăturii în care mă aflam. Doamna fu prima care-şi redobândi cumpătul.

— Aşadar, ce bănuiam e adevărat, zise, purtarea uşuratică a nepoatei mele a biruit, şi pentru ea sunt jertfită. Într-o anumită privinţă, am totuşi noroc: nu voi fi singura care jeleşte fiindcă e dezamăgită în iubire; vei şti la rândul dumitale ce înseamnă să iubeşti fără de nădejde! Aştept zilnic să mi se poruncească să o trimit pe Agnes înapoi la părinţii ei. Îndată ce va ajunge în Spania, se va călugări şi va ridica astfel o piedică de neînvins în calea unirii voastre. Nu te mai osteni să implori, urmă, când mă văzu că eram gata să vorbesc, hotărârea mea e luată şi de nestrămutat. Iubita dumitale va rămâne închisă în camera ei până când va schimba castelul cu mănăstirea. Singurătatea îi va aminti, poate, care-i sunt îndatoririle; dar, ca să nu mai ai putinţa să te împotriveşti unui lucru ce e de dorit să se întâmple, trebuie să-ţi spun, *don* Alphonso, că atât baronului cât şi mie însămi nu ne mai face plăcere să te ştim aici. Rudele dumitale nu te-au trimis în Germania ca să-i

îndrugi prostii nepoatei mele; datoria dumitale era să călătoreşti şi mi-ar părea rău să mai împiedic înfăptuirea unui plan atât de minunat. Drum bun, *segnor;* ţine minte că mâine-dimineaţă ne vedem pentru ultima oară.

După ce rosti aceste vorbe, mă străfulgeră cu o privire trufaşă, dispreţuitoare şi rea, apoi ieşi din cameră. M-am retras şi eu în odaia mea şi toată noaptea am plănuit cum s-o scap pe Agnes din mâna tiranicei sale mătuşi.

Potrivit celor arătate răspicat de stăpâna casei, îmi era cu neputinţă să mai rămân la castelul Lindenberg; drept care, a doua zi, am dat de ştire că voi pleca numaidecât. Baronul mărturisi că plecarea mea îl mâhnea până-n adâncul sufletului; şi-mi vorbi atât de prietenos şi binevoitor, încât m-am străduit să-l atrag de partea mea. De abia apucasem să rostesc numele lui Agnes, când îmi tăie vorba şi spuse că-i era cu desăvârşire peste putinţă să se amestece în treaba aceasta. Am înţeles că zadarnic aş încerca să aduc argumente; baroana îşi conducea soţul cu o putere despotică şi, după cum mi-am dat uşor seama, îl aţâţase împotriva mea. Agnes nu apăru. M-am rugat din suflet să-mi fie îngăduit să-mi iau rămas bun de la ea, dar rugămintea nu-mi fu îndeplinită. Am fost nevoit să plec fără s-o văd.

La despărţire, baronul îmi strânse călduros mâna şi mă încredinţa că, de îndată ce nepoata va fi plecată, pot să socotesc castelul său drept propria-mi casă.

— Drum bun, *don* Alphonso, zise baroana şi-mi întinse mâna.

I-am luat-o şi mă arătam gata să i-o sărut. M-a împiedicat. Soţul se afla în capătul celălalt al încăperii şi nu putea să ne audă.

— Fereşte-te, urmă, iubirea mea s-a preschimbat în ură, vei ispăşi pentru că mi-ai rănit mândria. Oriunde te vei duce, răzbunarea mea te va urmări!

Aceste cuvinte fură însoţite de o privire care era destul ca să mă facă să tremur.

În timp ce trăsura mea ieşea din curtea castelului, mi-am ridicat ochii spre fereastra camerei unde locuia sora dumitale; nu se zărea nimeni. Deznădăjduit, m-am zvârlit îndărăt în trăsură. Nu aveam nici un alt servitor decât un francez pe care îl tocmisem la Strasbourg în locul lui Stephano şi micul meu paj, amintit mai înainte. Credinţa, deşteptăciunea, firea lui blândă şi voioasă mă făcuseră să-l îndrăgesc; acum, însă, era pe cale să mă îndatoreze printr-o faptă ce mă făcea să-l privesc ca pe un înger păzitor.

Abia străbătusem o jumătate de milă când se iţi în uşa trăsurii.

— Curaj, *segnor,* spuse în spaniolă, limbă pe care o şi învăţase şi o vorbea corect şi curgător. În timp ce eraţi cu baronul, am pândit clipa când doamna Cunegonda coborâse şi am urcat în odaia care e deasupra aceleia unde stă *donna* Agnes. Am cântat cât am putut de tare un cântecel german, pe care îl

cunoştea bine, în nădejdea că o să-şi amintească vocea mea. Şi n-a fost degeaba, fiindcă peste puţină vreme am auzit cum se deschidea fereastra ei. M-am grăbit să cobor o sfoară pe care o luasem cu mine. Când am auzit că fereastra s-a închis din nou am tras sus sfoara, şi am găsit prinsă bucata asta de hârtie.

Apoi îmi înmână un mic bilet, ce-mi fusese trimis. L-am deschis cu nerăbdare. Cuprindea următoarele cuvinte scrise cu creionul:

Ascunde-te timp de două săptămâni în vreun sat vecin. Mătuşa va crede că ai plecat din Lindenberg şi o să fiu din nou liberă. În noaptea de 30, la 12, voi fi în pavilionul dinspre apus. Vino negreşit acolo şi vom avea prilejul să punem împreună la cale planurile noastre de viitor. Rămâi cu bine.

Agnes

M-am simţit nebun de fericire când am citit acest rânduri; şi nici recunoştinţa cu care l-am copleşit pe Theodore nu mai cunoştea margini. Adevărul e că priceperea şi grija lui meritau din partea mea cele mai calde cuvinte de laudă. E uşor de închipuit că nu i-am încredinţat taina iubirii pe care o nutream pentru Agnes; dar băiatul acesta isteţ avea o minte prea pătrunzătoare ca să nu o descopere, şi prea multă judecată ca să dea pe faţă că ştia. Fără să scoată o vorbă, luase seama la cele ce se petreceau şi se strădui să o facă pe mijlocitorul în treaba asta până când socoti că, spre binele meu, se cerea să se amestece. Admiram deopotrivă mintea lui limpede, înţelegerea, îndemânarea şi credinţa sa. Nu era prima oară când trăgeam de pe urma lui foloase fără margini şi în fiece zi mă încredinţam tot mai mult că era ager şi destoinic. În cursul scurtei mele şederi la Strasbourg, se apucase sârguincios să-şi însuşească primele cunoştinţe de spaniolă. Învăţă mai departe şi dobândi rezultate atât de bune, încât o vorbea cu aceeaşi uşurinţă ca limba lui maternă. Îşi petrecea cea mai mare parte a timpului cu cititul. Pentru vârsta lui ştia o seamă de lucruri, iar vioiciunea ce i se citea pe faţă şi o înfăţişare plăcută, la care se adăugau o inteligenţă straşnică şi o inimă cum nu se poate mai bună, toate îi slujeau cu folos. Are acum cincisprezece ani; este încă în slujba mea; iar când o să-l vezi, sunt convins că-l vei plăcea. Iartă-mă, însă, pentru această abatere. Mă întorc la tema de la care m-am îndepărtat. Am îndeplinit îndrumările date de Agnes. Am purces spre München, unde mi-am lăsat trăsura în grija lui Lucas, servitorul meu francez, şi apoi am pornit călare către un sătuc aflat cam la patru mile de castelul Lindenberg. Odată ajuns acolo, am născocit o poveste pentru hangiul la care am tras, ca omul să nu se întrebe ce mă făcea să poposesc atâta vreme în casa lui. Din fericire, bătrânul era lesne încrezător

şi deloc curios; luă drept adevărate toate câte i le-am spus şi nu căută să afle mai mult decât am socotit de cuviinţă să-i arăt. Nu mă însoţea nimeni în afară de Theodore; amândoi ne deghizasem; şi fiindcă stăteam mai tot timpul acasă, nu am trezit bănuiala cum că nu eram cei care păream. Astfel, cele două săptămâni se scurseseră. În acest timp am avut plăcuta dovadă că Agnes îşi redobândise libertatea. Trecu prin sat, împreună cu doamna Cunegonda; s-ar fi zis că era sănătoasă şi veselă şi îi vorbea însoţitoarei fără ca discuţia să pară silită.

— Cine sunt doamnele? am zis către gazdă pe când trăsura trecea mai departe.

— Nepoata baronului Lindenberg şi dădaca ei, îmi răspunse; în fiece vineri ea se duce la mănăstirea Sfânta Caterina, unde a crescut, cam la o milă de-aici.

Poţi fi sigur că am aşteptat cu nerăbdare vinerea următoare. Din nou am zărit-o pe încântătoarea mea iubită. Când ajunse la uşa hanului îşi aruncă ochii asupra mea. Bujorii ce i se aprinseră în obraz îmi spuseră că, deşi îmi schimbasem înfăţişarea, fusesem recunoscut. M-am înclinat adânc. Mi-a răspuns printr-o uşoară înclinare a capului, ca şi cum ar fi salutat pe cineva mai prejos în rang, Şi a privit într-altă parte, până când trăsura nu s-a mai văzut.

Mult aşteptata, mult dorita noapte sosi. Era liniştită şi cu lună plină. De îndată ce ornicul bătu ora unsprezece, m-am grăbit la întâlnire, hotărât să nu întârzii. Theodore făcuse rost de o scară; m-am căţărat uşor pe gardul grădinii. Pajul mă urmă şi trase scara în urma noastră. M-am aşezat în pavilionul de la apus şi am aşteptat cu nerăbdare să se apropie Agnes. Fiece boare care susura printre ramuri, fiece frunză ce cădea o luam drept pasul ei şi mă zoream să-i ies în cale. Am fost nevoit să petrec astfel o oră întreagă şi fiece clipă îmi părea un veac. În cele din urmă, clopotul din turnul castelului bătu miezul nopţii şi greu îmi venea a crede că nu era mai târziu. Se mai scurse un sfert de oră şi am auzit paşii uşori ai iubitei mele care se apropia cu grijă de pavilion. M-am repezit să o întâmpin şi am condus-o spre o bancă; m-am aruncat la picioarele ei şi tocmai dădeam glas bucuriei ce o simţeam fiindcă o vedeam din nou, când îmi curmă astfel vorba:

— N-avem timp de pierdut, Alphonso; trec clipe preţioase; căci, deşi nu mai sunt zăvorâtă în camera mea, Cunegonda îmi pândeşte fiece pas. A sosit un trimis al tatălui meu; trebuie să plec numaidecât la Madrid şi cu greu mi s-a îngăduit să mai zăbovesc o săptămână. Credinţa oarbă a părinţilor, sprijinită de felul în care mătuşa cea haină le-a zugrăvit lucrurile, mă face să nu mai trag nădejde că aş putea să-i înduioşez, să le trezesc mila. În această situaţie am hotărât să mă las în seama onoarei tale. Dar-ar Domnul ca din

partea ta să n-am vreodată pricină să mă căiesc pentru hotărârea luată. Nu văd alt mijloc care să mă scape de grozăviile din mănăstire; iar nesăbuinţa trebuie să-mi fie iertată, fiindcă mă îmboldeşte primejdia. Şi-acum, ascultă planul cu ajutorul căruia sper că voi izbuti să scap.

Suntem astăzi în 30 aprilie. Peste cinci zile e aşteptată să apară Călugăriţa sângerândă. Când am fost ultima oară la mănăstire, mi-am făcut rost de un costum potrivit acestui personaj. Am acolo o prietenă, nu m-am sfiit să-i mărturisesc taina mea, şi s-a învoit numaidecât să-mi pună la îndemână un port de călugăriţă. Pregăteşte o trăsură şi stai în apropiere de poarta mare a castelului. De îndată ce orologiul va bate ora unu, voi ieşi din camera mea îmbrăcată cu veşmintele pe care se crede că le poartă Călugăriţa. Oricine mă va întâlni va fi prea înfricoşat ca să nu mă lase să fug; voi ajunge uşor la poartă şi mă voi pune sub oblăduirea ta. Până aici izbânda e sigură; dar, o, Alphonso, dacă mă vei amăgi, dacă mă vei dispreţui pentru nesăbuinţa mea şi lipsa ta de recunoştinţă îmi va fi răsplata, atunci în lumea întreagă nu se va afla o fiinţă mai nenorocită ca mine! Prevăd toate primejdiile la care mă supun. Îmi dau seama că vei avea dreptul să te porţi uşuratic cu mine; mă bizui însă pe iubirea, pe cinstea ta! Pasul ce sunt pe cale să-l fac va atrage mânia tuturor neamurilor mele. De mă vei părăsi, de vei trăda încrederea pe care o am în tine, nu se va afla vreun prieten gata să pedepsească ocara ce mi-o vei aduce sau să vină în sprijinul meu. În tine îmi pun toată nădejdea; şi dacă inima la nu mă va apăra, voi fi pierdută pentru totdeauna!

Rosti aceste vorbe cu un glas atât de mişcător, încât în pofida bucuriei ce-o simţeam, fiindcă făgăduise să mă urmeze, nu izbuteam să-mi înfrânez tulburarea. Pe lângă aceasta, în sinea mea eram nemulţumit pentru că nu avusesem prevederea să mă îngrijesc de o trăsură din sat; dacă aşa ar fi stat lucrurile, aş fi putut să o iau cu mine pe Agnes chiar în seara aceea. O asemenea încercare era acum peste putinţă. Până la München nu se găseau nici cai, nici trăsură, iar distanţa dintre Lindenberg şi acest oraş însemna un drum de două zile întregi. De aceea am fost nevoit să-mi însuşesc planul ei, care părea într-adevăr bine ticluit. Veşmintele cu care avea să fie deghizată erau menite să-i slujească drept pavăză împotriva oricui ar fi oprit-o să iasă din castel şi îi dădeau putinţa să intre în trăsură chiar din poartă, fără să întâmpine greutăţi sau să piardă timp.

Plină de jale, Agnes îşi înclină capul pe umărul meu şi în bătaia lunii am luat seama că pe obraji îi curgeau lacrimi. M-am străduit să-i împrăştii tristeţea şi am îndemnat-o să cate spre fericirea care o aştepta în viitor. Am încredinţat-o cum nu se poate mai solemn că nicio primejdie nu-i va pândi virtutea şi nevinovăţia, câtă vreme se va afla în paza mea; până când Biserica mi-o va da de soţie în faţa lui Dumnezeu, am asigurat-o, cinstea ei nu-mi va fi

mai puţin sfântă decât a unei surori. Prima mea grijă, i-am spus, va fi să te găsesc pe dumneata, Lorenzo, şi să te fac să te împaci cu gândul că ne vom căsători; şi tot astfel îi vorbeam când m-a neliniştit un zgomot ce venea de afară. Uşa pavilionului fu brusc dată de perete şi în faţa noastră se ivi Cunegonda. O auzise pe Agnes în timp ce se furişa din camera ei, o urmărise prin grădină, şi o zărise pe când intra în pavilion. Ocrotită de copacii care învăluiau cu umbra lor chioşcul, şi fără ca Theodore, care aştepta prin preajmă, să o zărească, se apropiase în tăcere şi ascultase tot ce ne spusesem.

— Minunat! strigă Cunegonda cu glas ascuţit şi plin de mânie, în timp ce Agnes scotea un ţipăt puternic. Pe sfânta Barbara, domnişoară, ai o imaginaţie straşnică! Trebuia să joci rolul Călugăriţei sângerânde – aşa e? Ce lipsă de respect, ce necredinţă! Zău că tare am poftă să te las să-ţi îndeplineşti planul. Când strigoiul cel adevărat o să-ţi iasă în cale, mă pun chezaş că o s-o duci bine! *Don* Alphonso, ar trebui să-ţi fie ruşine de dumneata însuţi fiindcă ademeneşti o fiinţă tânără şi neştiutoare să-şi părăsească familia şi prietenii; totuşi, cel puţin de astă dată, o să-ţi dau peste cap planurile astea păcătoase; nobila doamnă va cunoaşte toată tărăşenia, iar Agnes va trebui să-şi amâne premiera în rolul spectrului, până când se va ivi un prilej mai bun. Adio, *segnor!* – *donna* Agnes, îngăduiţi-mi să am cinstea de a o însoţi pe înălţimea-voastră strigoiască înapoi în cameră.

Se apropie de canapeaua pe care pupila ei stătea tremurând din toate mădularele, o luă de mână şi se pregăti să o scoată din pavilion.

Am ţinut-o în loc pe dădacă şi mi-am dat toată osteneala să o atrag de partea mea, am implorat-o, am căutat să o liniştesc cu făgăduieli, m-am străduit să o măgulesc; dar când am văzut că tot ceea ce puteam să-i spun nu folosea la nimic, am pus capăt acestei încercări zadarnice:

— Încăpăţânarea ce-o dovedeşti îţi va fi ea însăşi pedeapsă, am zis; nu-mi rămâne decât o singură cale ca să o salvez pe Agnes şi pe mine însumi şi nu voi şovăi să o folosesc.

Îngrozită la auzul acestei ameninţări, încercă din nou să iasă din pavilion; dar am înşfăcat-o de încheietura mâinii şi am silit-o să rămână pe loc. În aceeaşi clipă, Theodore, care o urmase în pavilion, închise uşa şi o împiedică să fugă. Am luat vălul lui Agnes; am înfăşurat cu el capul dădacei care scotea nişte ţipete atât de ascuţite încât, deşi castelul era departe, mă temeam să nu fie auzite. În cele din urmă, am izbutit să-i pun atât de bine căluşul, încât nu putea să scoată măcar un singur sunet. După aceea, deşi am întâmpinat oarecare greutăţi, Theodore şi eu însumi am scos-o la capăt şi cu ajutorul batistelor noastre i-am legat mâinile şi picioarele; iar pe Agnes am sfătuit-o să se întoarcă numaidecât în camera ei. Cunegonda n-avea să paţă nimic rău,

i-am făgăduit eu; am rugat-o să nu uite că în noaptea de 5 mai o voi aştepta la poarta mare a castelului şi mi-am luat un duios rămas bun. Tremurândă şi plină de nelinişte, abia avu destulă putere să spună că se învoia cu ceea ce pusesem la cale şi fugi înapoi în camera ei, răvăşită şi descumpănită.

Între timp, Theodore mă ajută să duc stafidita mea captură. Am ridicat-o peste zid, am aşezat-o pe cal în faţa mea ca pe o desagă şi am plecat în galop de la castelul Lindenberg. Nenorocoasa dădacă nu făcuse niciodată o călătorie mai neplăcută. Fu hurducată şi zdruncinată până când ajunse o mumie vie, ca să nu mai vorbim despre groaza ei, în timp ce treceam un mic râu pe care era nevoie să-l străbatem ca să ne întoarcem în sat. Chiar înainte de a fi ajuns la han, am hotărât ce aveam să fac cu suparătoarea Cunegonda. Am intrat pe strada unde se afla hanul, şi în timp ce pajul bătea la uşă, eu aşteptam puţin mai departe. Hangiul, cu o lampă în mână, ne deschise.

— Dă-mi-o mie, zise Theodore, stăpânul meu vine numaidecât.

Înhăţă lampa şi dinadins o lăsă să cadă jos. Hangiul se întoarse la bucătărie, ca să o aprindă din nou şi lăsă uşa deschisă. M-am folosit de întuneric, am sărit din şa cu Cunegonda în braţe, m-am năpustit în sus pe scări, şi am ajuns fără să fiu văzut în camera mea, unde am deschis uşa unei cămări încăpătoare, mi-am vârât povara acolo şi am întors cheia. În scurt timp hangiul şi Theodore se întoarseră cu lampa; primul se arătă surprins că mă întorceam atât de târziu dar nu puse întrebări necuviincioase. Părăsi curând camera şi mă lăsă să mă bucur de izbânda celor întreprinse.

Am făcut numaidecât o vizită prizonierei mele. M-am străduit să o conving să se supună cu răbdare acestei întemniţări vremelnice. Încercarea mea n-a izbutit. Fiindcă nu avea putinţa să vorbească sau să se mişte, mă străfulgera cu privirea; şi nu îndrăzneam să o dezleg sau să-i scot căluşul decât la vremea meselor. Atunci stăteam plecat asupra ei cu o sabie scoasă din teacă şi-o încredinţam că, de scoate măcar un singur strigăt, i-o înfig în inimă. De îndată ce-şi termina masa, îi puneam din nou căluşul. Îmi dădeam seama că era o faptă haină pe care numai o nevoie arzătoare o îndreptăţea. Cât despre Theodore, conştiinţa nu-l mustra defel, se veselea din cale-afară s-o vadă pe Cunegonda căzută prizonieră. În timpul şederii lui la castel, el şi *dueña*[65] se războiseră necontenit; dar acum, când îşi vedea duşmana ajunsă cu desăvârşire în puterea sa, se bucura fără milă de victorie: s-ar fi zis că nu se gândea decât cum să născocească vreun nou mijloc prin care s-o înfurie. Uneori o plângea pentru nenorocirea ce se abătuse asupra ei: apoi îşi bătea joc, îi arunca vorbe de ocară, o maimuţărea; îi juca nenumărate renghiuri, unul mai supărător decât celălalt; şi petrecerea sa era să-i spună că la castel

[65] *Dueña* (sp.), însoţitoare a tinerelor fete, dădacă.

ai casei trebuie să fi făcut ochi mari când au auzit despre fuga ei cu iubitul. Şi într-adevăr, aşa era. Nimeni, în afară de Agnes, nu-şi închipuia ce s-a întâmplat cu doamna Cunegonda. Fură cercetate toate taineţele, fu curăţat nămolul de pe fundul apelor, cei care o căutau împânziră pădurile; totuşi, doamna Cunegonda nu putea fi găsită. Agnes păstra taina, iar eu o păstram în paza mea pe *dueña*; de aceea baroana nu cunoscu nicidecum soarta bătrânei, dar bănuia că şi-a pus capăt zilelor. Astfel se scurseră cinci zile, iar între timp am pregătit toate cele trebuincioase pentru fapta plănuită de mine. Odată despărţit de Agnes, am socotit drept prima mea îndatorire să trimit un ţăran la München, cu o scrisoare către Lucas, în care îi porunceam să se îngrijească de o trăsură şi patru cai, care să sosească la Rosenwald, în jurul orei 10, pe data de 5 mai. Lucas s-a supus întocmai celor ce-i ceream; echipajul sosi la ora hotărâtă.

Pe măsură ce se apropia timpul când stăpâna ei avea să fugă de la castel, Cunegonda era tot mai furioasă şi cred într-adevăr că ura şi mânia ar fi ucis-o, dacă, din fericire, nu i-aş fi descoperit slăbiciunea ce-o avea pentru *cherry brandy*[66]. Băutura aceasta, care îi plăcea atât de mult, o avu din belşug; şi fiindcă Theodore stătea întotdeauna de strajă, căluşul îi era scos uneori. Băutura păru să aibă urmări fericite asupra firii ei aspre şi arţăgoase, pe care o mai îndulcea; iar cum închisoarea nu-i îngăduia altă desfătare, se îmbăta fără abatere o dată pe zi, doar aşa, ca să-şi treacă timpul.

Sosi ziua de 5 mai – pe care n-o voi uita niciodată! Înainte ca orologiul să bată ora 12, am purces spre locul acţiunii. Theodore mă urma călare. Am ascuns trăsura într-o văgăună întinsă, aflată în povârnişul dealului, pe a cărui creastă se înălţa castelul. Văgăuna scobea foarte adânc în coasta măgurii, iar ţăranii îi spuneau Râpa Lindenberg. Noaptea era senină şi frumoasă; razele lunii băteau în turnurile castelului şi le scăldau vârfurile cu lumina lor argintie. În juru-mi domnea liniştea; nu se auzea nimic altceva decât boarea nopţii ce suspina prin frunziş şi undeva, departe, lătratul câinilor din sat, sau bufniţa ce-şi făcuse cuib într-un ungher al foişorului părăsit de la răsărit. Am ascultat ţipătul ei tânguios şi mi-am ridicat privirea; stătea pe culmea unei ferestre şi mi-am dat seama că era fereastra camerei bântuite de fantomă. Aceasta mi-a amintit de povestea Călugăriţei sângerânde şi am suspinat când m-am gândit la înrâurirea unor credinţe oarbe şi la slăbiciunea gândirii omeneşti. Dintr-odată mi-a ajuns la ureche un zvon stins de cor, ce se furişa prin liniştea nopţii.

— De-unde-o fi venind acest zgomot, Theodore?

---

[66] Vişinată (engl.).

— Un străin de neam mare, răspunse el, a trecut astăzi prin sat în drum spre castel; se zice că *donna* Agnes e fiica sa; baronul dă de bună seamă o petrecere în cinstea lui.

Clopotul castelului vesti miezul nopţii. De obicei acesta era semnul că familia se ducea la culcare. Curând am zărit înlăuntrul castelului lumini ce se mişcau de ici-acolo. Am presupus că ai casei şi musafirii se împrăştiau care încotro. Am auzit cum uşile grele scârţâiau, în timp ce se deschideau anevoie, iar când se închideau din nou, ferestrele zornăiau în tocurile lor putrede. Camera lui Agnes se afla în aripa cealaltă a castelului. Mă temeam ca nu cumva să nu fi izbutit să capete cheia odăii bântuite de strigoi. Trebuia neapărat să treacă prin această încăpere pentru ca să ajungă la scara îngustă pe care se presupunea că fantoma coboară în sala mare a castelului. Neliniştit din pricina acestor temeri, nu-mi luam ochii de la fereastra unde speram că voi zări strălucirea binefăcătoare a lămpii lui Agnes. De astă dată am auzit cum se ridica zăvorul porţilor mari şi grele. După lumânarea ce-o avea în mână, l-am recunoscut pe bătrânul Conrad, portarul. Deschise larg porţile intrării principale a castelului şi se îndepărtă. Luminile de la castel se stinseră treptat, până când întunericul învălui toată clădirea.

În timp ce stăteam pe un stei rupt din coama dealului, tăcerea din jur îmi trezi gânduri triste, dar nu chiar neplăcute. Castelul ce se ridica drept în faţa ochilor mei era înfiorător şi pitoresc totodată. Zidurile sale puternice care străluceau grav sub poleiala lunii; turnurile vechi, în parte năruite, cu fruntea lor înălţată până-n nori, ce păreau să privească încruntate câmpiile din jur; falnicele creneluri năpădite de iederă şi cele două canaturi ale porţilor larg deschise ca să cinstească pe himericul locuitor al casei; totul îmi trezea tristeţe şi groază, îmi inspira respect. Dar aceste sentimente nu mă absorbeau până-ntr-atât, încât să nu mă dovedesc nerăbdător fiindcă timpul se scurgea încet. M-am apropiat de castel şi m-am încumetat să-i dau târcoale. Câteva raze de lumină mai licăreau încă în camera lui Agnes. M-am bucurat când le-am văzut. Tot mai priveam spre lumina ce pâlpâia acolo, când am zărit cum cineva se apropia de fereastră şi trăgea cu grijă perdeaua ca să ascundă lampa care ardea înăuntru. Încredinţat în urma celor văzute că Agnes nu dăduse uitării planul nostru, m-am întors cu inima uşoară la primul loc unde stătusem de strajă.

Bătu jumătatea de oră, bătură şi cele trei sferturi. Încordată în aşteptarea celor ce aveau să urmeze şi plină de nădejde, inima-mi zvâcnea gata să-mi spargă pieptul. Clopotul bătu ora unu şi zidurile răspunseră prin ecoul ce repetă puternic, solemn, sunetele. Am privit spre fereastra camerei bântuite de fantomă. Nici nu trecură bine cinci minute când lumina aşteptată se ivi. Acum stăteam lângă turn. Am zărit o făptură de parte femeiască, care păşea

încet prin cameră cu o lampă în mână. Curând lumina dispăru şi din nou totul rămase cufundat în întuneric şi tristeţe.

Din când în când prin ferestrele scării scăpărau lumini, atunci când frumoasa stafie trecea pe lângă ele. Am urmărit lumina prin sala cea mare; ajunse în dreptul portalului, şi, în cele din urmă, am zărit-o pe Agnes care trecea prin poarta cu canaturi. Era îmbrăcată aşa cum îmi zugrăvise ea veşmintele fantomei. Pe braţ îi atârna un şirag de mătănii; un văl lung, alb, îi înfăşura capul; sângele îi păta rasa; şi se îngrijise să aibă asupra ei o lampă şi un pumnal. Se îndreptă spre locul unde stăteam eu. M-am repezit în întâmpinarea ei şi am prins-o în braţe.

— Agnes, am spus în timp ce o strângeam la pieptul meu.

Agnes! Agnes! eşti a mea!

Agnes! Agnes! sunt al tău!

Cât timp în vine sângele-mi va curge

Eşti a mea!

Şi sunt al tău!

Al tău sunt, cu trup, cu suflet!

Îngrozită şi cu răsuflarea tăiată, Agnes nu putea să scoată o vorbă. Lăsă să-i cadă lampa şi jungherul apoi se prăbuşi în tăcere la pieptul meu. Am ridicat-o în braţe şi am dus-o spre trăsură. Theodore rămase în urmă ca s-o pună în libertate pe doamna Cunegonda. I-am dat de asemenea o scrisoare către baroană, în care lămuream totul şi o rugam fierbinte să aibă bunăvoinţa să-l împace pe *don* Gaston cu gândul că o voi lua de soţie pe fiica sa. I-am dezvăluit adevăratul meu nume. I-am dovedit că obârşia şi viitorul ce-l aveam în faţă mă îndreptăţeau să o cer în căsătorie pe nepoata sa; o încredinţam că, deşi mi-era peste putinţă să răspund iubirii pe care o nutrea pentru mine, mă voi strădui necontenit să-i câştig stima şi prietenia.

Am intrat în trăsură, unde Agnes se şi aşezase. Theodore închise uşa şi vizitiul porni. La început eram încântat fiindcă mergeam cu asemenea iuţeală, dar îndată ce nu mai fu nicio primejdie să fim urmăriţi, i-am strigat pe vizitii şi le-am poruncit să mâie mai domol. Zadarnic se străduiau să-mi dea ascultare. Caii nu voiau să ştie de dârlogi şi se năpusteau mai departe, cu o repeziciune uluitoare. Surugii îşi îndoiră strădania; dar tot lovind din copite şi ridicându-se în două picioare, caii scăpară din frâu. Cu un ţipăt puternic vizitiii fură zvârliţi la pământ. Numaidecât nori groşi întunecară cerul; vârtejul urlă în jurul nostru, prin văzduh izbucni lumina fulgerului şi tunetul bubui înfricoşător. O furtună atât de îngrozitoare n-am văzut nicicând. Înspăimântaţi de zguduirea ce-o pricinuiau stihiile învrăjbite, caii păreau să gonească în fiece clipă tot mai iute. Nimic nu putea să le curme galopul; târau trăsura peste garduri vii, ostreţe şi şanţuri, se năpusteau în

cele mai primejdioase prăpăstii şi păreau să se ia la întrecere cu iuţeala vântului.

De când porniserăm la drum, cea care-mi era tovarăşă rămăsese nemişcată în braţele mele. Cum primejdia ce se vădea foarte mare mă speria într-adevăr, încercam zadarnic să o readuc în simţiri, când un trosnet puternic vesti că înaintarea noastră a luat sfârşit într-un fel cât se poate de neplăcut. Trăsura se făcu ţăndări. În cădere ceva tare ca piatra de amnar m-a izbit la tâmplă. Durerea pricinuită de rană, zguduitura cumplită, teama pentru ceea ce a putut să i se întâmple lui Agnes, toate laolaltă m-au copleşit cu desăvârşire, încât mi-am pierdut cunoştinţa şi am zăcut la pământ ca fără viaţă.

Pesemne că am rămas câtva timp în starea aceasta, de vreme ce, atunci când am deschis ochii, era ziua în amiaza mare. În juru-mi stăteau câţiva ţărani, şi unii gândeau pare-se că se putea să-mi vin în fire, iar alţii, dimpotrivă. Vorbeam destul de bine germana. De îndată ce am fost în stare să articulez clar sunetele, am întrebat despre Agnes. Care nu mi-a fost mirarea şi durerea când ţăranii m-au încredinţat că n-a fost văzută vreo fiinţă asemănătoare aceleia ce-o zugrăveam eu! Mi-au spus că în timp ce se duceau la munca lor zilnică, s-au simţit neliniştiţi când au văzut resturile trăsurii mele şi au auzit horcăiala unui cal, singurul dintre cei patru care mai era viu; ceilalţi trei zăceau morţi alături de mine. Când au sosit la faţa locului în preajma mea nu se afla nimeni, şi a trecut mult timp până când au izbutit să mă readucă în simţiri. Neliniştit mai mult decât se poate spune din pricină că nu ştiam ce soartă avusese tovarăşa mea, i-am implorat pe ţărani să se răspândească în căutarea ei. I-am descris portul şi am făgăduit o răsplată nespus de mare, oricui îmi va aduce vreo veste. Cât despre mine, nu aveam putinţa să mă alătur acelora care o căutau; în cădere, îmi rupsesem două coaste; un braţ, scos din încheietură, nu-mi folosea defel; iar piciorul stâng îmi era zdrobit îngrozitor, încât nu mă aşteptam să-mi mai slujească vreodată.

Ţăranii îndepliniră ceea ce-i rugasem; lângă mine rămaseră doar patru dintre ei, care făcură o targa, alcătuită din ramuri şi se pregătiră să mă ducă în oraşul vecin. Am întrebat care era numele acestui oraş; se dovedi a fi Ratisbon şi abia îmi venea să cred că am putut să străbat o asemenea distanţă într-o singură noapte. În noaptea aceea, la unu, le-am spus ţăranilor, trecusem prin satul Rosenwald. Clătinară din cap, duşi pe gânduri şi-şi făcură semn unul altuia, că trebuie să-mi fi pierdut minţile. Am fost dus la un han care arăta cuviincios şi am fost aşezat numaidecât în pat. Fu chemat un doctor care izbuti să-mi pună la loc braţul; apoi îmi cercetă celelalte răni şi-mi spuse că nu trebuia să mă tem de urmările ce le-ar fi

putut avea vreuna din ele, dar îmi porunci să stau liniştit şi să fiu pregătit pentru un tratament plicticos şi dureros. Dacă spera să stau liniştit, i-am răspuns eu, trebuia mai întâi să se străduiască să-mi dea unele veşti despre o doamnă, care noaptea trecută plecase împreună cu mine din Rosenwald, iar în clipa când trăsura s-a sfărâmat, stăteam alături. Nu-mi răspunse, ci doar mă sfătui să fiu liniştit, fiindcă voi fi îngrijit aşa cum se cuvine. La plecare, soţia hangiului îi aţinu calea, în pragul camerei mele.

— Domnul nu e întreg la minte, l-am auzit pe doctor, când îi spunea cu voce scăzută; este urmarea firească a căzăturii, dar în curând o să-i treacă.

Unul după altul, ţăranii se întoarseră la han şi mă înştiinţară că n-au găsit vreo urmă a nefericitei mele iubite. De astă dată neliniştea făcu loc deznădejdii. I-am implorat, am stăruit cât nu se poate mai mult, am făgăduit o răsplată de două ori mai mare decât cea pe care le-o făgăduisem înainte. Purtarea mea dezlănţuită şi nebunească întări celor de faţă părerea că mă smintisem. Cum nu se ivise vreo urmă a doamnei pe care o căutam, crezură cu toţii că era o nălucire a minţii încinse de boală şi nu băgară în seamă rugăminţile mele. Totuşi, gazda mă încredinţă că vor avea loc noi cercetări; dar după aceea am aflat că femeia făgăduise doar ca să mă liniştească; nu se mai făcu nimic în toată treaba aceasta.

Deşi bagajul îmi rămăsese la München, în paza servitorului francez, fiindcă mă pregătisem pentru o călătorie lungă, aveam punga doldora; pe lângă aceasta, trăsura şi caii mei dovedeau că nu eram un ins oarecare, prin urmare, la han, m-am bucurat de toată grija ce sta în putinţa celor din jur. Ziua trecu; despre Agnes nu sosise încă nicio veste. Frământarea iscată de teamă făcu loc deznădejdii. Am încetat să mai bat câmpii, şi m-am cufundat în cele mai negre gânduri. Când m-au văzut tăcut şi liniştit, slugile mele au crezut că delirul se potolise şi, după părerea lor, începuse să-mi meargă mai bine. Aşa cum mă sfătuise, doctorul, am înghiţit un medicament liniştitor; şi, de îndată ce se lăsă seara, slugile ieşiră din odaie şi mă lăsară să mă odihnesc.

După odihna aceasta, tânjeam zadarnic. Frământarea din sufletul meu alunga somnul. În ciuda trupului istovit, mintea nu-şi găsea astâmpăr şi m-am tot perpelit în pat până când orologiul dintr-o turlă aflată prin preajmă bătu ora unu. În timp ce ascultam sunetul surd, funebru, şi-l auzeam cum se stingea purtat pe aripile vântului, am simţit brusc fiori de gheaţă ce-mi străbăteau prin tot trupul. Tremuram fără să ştiu din ce pricină; stropi reci mi re scurgeau de pe frunte şi spaima îmi făcu părul măciucă. Dintr-odată am auzit paşi rari şi grei, care urcau scara. Fără să vreau, m-am ridicat în capul oaselor şi am dat la o parte perdeaua. O singură lumânare cu muc de trestie ce pâlpâia pe vatră revărsa o licărire slabă prin camera care avea

pereţii tapisaţi. Uşa fu dată cu putere în lături. Intră cineva care se apropie de patul meu cu paşi gravi, măsuraţi. Tremuram îngrozit în timp ce-l scrutam pe acest oaspete de la miezul nopţii. Dumnezeule atotputernic! Era Călugăriţa sângerândă! Tovarăşa mea de drum pe care o pierdusem! Avea faţa tot acoperită de văl, dar nu mai ţinea lampa şi jungherul. Îşi ridică încet vălul. Ce-mi văzură ochii cuprinşi de uimire! Am privit un leş viu. Avea chipul lung şi tras; obrajii şi buzele albe ca varul; pe faţă i se aşternea paloarea morţii; iar luminile ochilor aţintite asupra mea fără să se clintească erau lipsite de strălucire şi duse în fundul capului.

Cătam ţintă spre fantomă, îngrozit mai mult decât se poate spune în cuvinte. Îmi îngheţase sângele în vine. Aş fi strigat ca să chem în ajutor, dar sunetele se stinseră fără să fi apucat să-mi iasă de pe buze. Toată tăria îmi pierise, încătuşată de o neputinţă desăvârşită şi am rămas nemişcat, fără viaţă, ca o statuie.

Câteva clipe, Călugăriţa nălucă cătă spre mine fără să scoată o vorbă; privirea ei avea ceva care te încremenea. În cele din urmă, rosti cu o voce joasă, venită ca din groapă, următoarele cuvinte:

Raymond! Raymond! eşti al meu
Raymond! Raymond! sunt a ta!
Cât timp în vine, sângele-ţi va curge,
Sunt a ta!
Tu eşti al meu!
Trup şi suflet eşti al meu!

Cu răsuflarea tăiată de groază am ascultat cum îngâna propriile-mi vorbe. Năluca se aşeză faţă în faţă cu mine, la picioarele patului şi rămase tăcută. Ochii ei cătau lung într-ai mei; păreau să aibă darul şarpelui cu clopoţei, căci în van mă străduiam să privesc într-altă parte. O vrajă îmi lega ochii şi nu aveam puterea să mi-i dezlipesc de ochii fantomei.

Rămase astfel o oră întreagă. Până la urmă orologiul bătu de două ori. Năluca se ridică şi se apropie de marginea patului. Cu degetele-i îngheţate îmi apucă mâna ce atârna fără viaţă pe cuvertură, îşi apăsă buzele şi repetă:

Raymond! Raymond! eşti al meu!
Raymond! Raymond! sunt a ta!

Apoi dădu drumul mâinii mele, ieşi din cameră cu paşi înceţi şi uşa se închise în urma ei. Până în clipa aceea toate mijloacele mele trupeşti fuseseră încremenite, nu puteau să facă faţă la nimic; doar mintea rămăsese trează. Acum vraja se destramă; sângele ce-mi îngheţase în vine urcă iarăşi năvalnic, spre inimă; am gemut adânc şi m-am prăbuşit leşinat pe pernă.

Doar un perete subţire despărţea camera mea de cea vecină; în acesta încăpere locuiau hangiul şi soţia sa; geamătul meu îl trezi pe cel dintâi, care

se grăbi numaidecât să vină la mine; soţia îl urmă curând. Cu oarecare greutate izbutiră să mă readucă în simţiri şi chemară pe dată doctorul, care sosi cât putu de iute. Febra îmi crescuse tare mult, spuse, şi dacă mă mai frământam atât de năprasnic, nu-şi lua răspunderea pentru viaţa mea. Unele doctorii pe care mi le dădu mă liniştiră oarecum; spre ziuă, am aţipit într-un fel, dar nişte vise înfiorătoare m-au împiedicat să trag vreun folos de pe urma somnului. Agnes şi Călugăriţa sângerândă îmi apăreau când una când alta şi se uneau ca să nu-mi dea pace şi să mă chinuiască. M-am trezit istovit şi neodihnit. Febra nu părea să fi scăzut, ci s-ar fi zis mai degrabă că sporise; zbuciumul sufletesc împiedica oasele mele rupte să se lipească; am leşinat adesea şi în tot timpul zilei doctorul socoti nimerit să nu mă părăsească mai mult de două ore în şir.

Ciudăţenia celor petrecute mă hotărî să nu dezvălui nimănui taina mea, întrucât nu puteam să trag nădejde că alţii vor da crezare unui fapt atât de straniu. Mă perpeleam din cauza lui Agnes. Nu ştiam ce o fi gândit când nu m-a aflat la locul unde trebuia să ne întâlnim şi mă temeam să nu se îndoiască de credinţa mea; mă bizuiam, totuşi, pe înţelepciunea lui Theodore şi-mi puneam nădejdea în scrisoarea către baroană, care avea să o încredinţeze că ţelul meu era cinstit. Toate acestea îmi mai uşurară neliniştea ce-o simţeam din pricina ei; dar, clipă de clipă, înrâurirea pe care vizita oaspetelui noptatic o avea asupra minţii mele ajungea tot mai puternică. Se întuneca; mă îngrozea gândul că va sosi din nou; încercam cu tot dinadinsul să mă conving că fantoma nu va mai apărea dar, orice avea să se întâmple, am cerut ca un servitor să vegheze în camera mea.

Oboseala trupului după o noapte nedormită, împreună cu puternicele medicamente pentru somn ce mi se dăduseră din belşug, îmi aduseră în sfârşit odihna de care aveam atâta nevoie. M-am cufundat într-un somn adânc şi liniştit şi dormisem de-acum câteva ore când orologiul din preajma locului mă trezi – bătea ora unu. Sunetul mă făcu să retrăiesc toate grozăviile nopţii trecute. M-au trecut aceiaşi fiori reci. M-am ridicat în pat şi am văzut cum servitorul dormea neîntors, aşezat într-un fotoliu, lângă mine. L-am strigat pe nume: nu mi-a răspuns. L-am zgâlţâit puternic şi m-am străduit zadarnic să-l trezesc; era cu desăvârşire nesimţitor la toate încercările mele. Auzeam paşii grei care urcau scara; uşa fu dată de perete şi din nou în faţa mea se afla Călugăriţa sângerândă. Mădularele îmi erau iarăşi prinse în cătuşe, neputincioase, de parcă aş fi fost pentru a doua oară un prunc în leagăn; o dată mai mult am auzit cuvintele sortite să aducă nenorocire:

Raymond! Raymond! eşti al meu!
Raymond! Raymond! sunt a ta!

Scena care mă zguduise nespus noaptea trecută se desfăşură şi de data aceasta. Fantoma îşi apăsă iar buzele pe ale mele, mă atinse cu degetele-i putrede şi, la fel ca prima oară, părăsi camera de îndată ce orologiul bătu orele două.

Şi aceasta se repetă noapte de noapte. Nu puteam nici pe departe să mă obişnuiesc cu năluca, ci, de fiece dată când apărea, eram tot mai îngrozit. Îmi stăruia necontenit în minte şi am căzut pradă gândurilor negre, cu care am ajuns să mă deprind. Veşnicul meu zbucium sufletesc îmi întârzia, fireşte, vindecarea. Au trebuit să se scurgă mai multe luni ca să fiu în stare să mă dau jos din pat; iar când, până la urmă, am fost mutat pe o canapea, eram atât de slab, fără viaţă şi secătuit, încât n-am putut să străbat camera fără să fiu ajutat. În ochii slugilor mele se citea îndeajuns de bine ce puţin trăgeau nădejde că mă voi înzdrăveni. Acea tristeţe adâncă mă apăsa fără să mă ierte defel, ceea ce-l făcu pe doctor să mă socotească ipohondru. Cauza suferinţelor mele o ascundeam cu grijă în adâncul sufletului, căci ştiam că nimeni nu putea să-mi aducă alinare. Stafia nu-mi apărea decât mie. I-am pus adeseori pe servitori să vegheze în camera mea: dar de îndată ce se auzea ceasul care bătea ora unu, îi biruia somnul şi nici nu se trezeau până când năluca nu pleca.

S-ar putea să te mire că în tot acest timp n-am întreprins cercetări ca să aflu ce se întâmplase cu sora dumitale. Theodore, care anevoie descoperise locul unde poposisem, îmi risipise temerile ce mă încercau la gândul că putea să fie în primejdie; totodată, mă încredinţa el, orice strădanie menită să o elibereze era sortită să rămână zadarnică, până când starea sănătăţii mele îmi va îngădui să mă întorc în Spania. Amănuntele în legătură cu peripeţiile prin care trecuse, ce ţi le voi istorisi acum, mi le-a adus la cunoştinţă Theodore, iar altele mi-au fost împărtăşite de către Agnes însăşi.

În noaptea aceea nefericită când trebuia să fugă, întâmplarea nu-i îngăduise să iasă din camera ei la ora hotărâtă. Până la urmă se încumetă să pătrundă în odaia bântuită de stafie, coborî scara ce ducea spre sala mare a castelului, găsi poarta deschisă, aşa cum se aşteptase, şi ieşi din castel fără să fie văzută. Care nu-i fu mirarea când nu mă găsi gata să o primesc! Cercetă văgăuna, cutreieră toate cărările din pădurea învecinată şi petrecu două ore întregi cu această căutare fără folos. Nu descoperi nicio urmă a mea sau a trăsurii. Înfricoşată şi dezamăgită, nu-i rămânea altceva de făcut decât să se întoarcă la castel înainte ca baroana să-şi fi dat seama că lipsea; dar aici se iscă o nouă încurcătură. Clopotul bătuse de-acum ceasurile două, ora stafiei trecuse şi grijuliul portar zăvorâse porţile cu canaturi. După multă şovăire, îndrăzni să bată uşor. Din fericire pentru ea, Conrad era încă treaz; auzi zgomotul şi se sculă din pat murmurând fiindcă fusese tulburat a doua oară.

Nu apucă bine să deschidă unul din canaturi, când zări presupusa fantomă ce aştepta să fie lăsată să intre şi cu un strigăt puternic căzu în genunchi. Agnes folosi această clipă de groază; se strecură pe lângă bătrânul portar, alergă în camera ei şi după ce lepădă costumul stafiei se culcă, pe când zadarnic încerca să-şi lămurească pricina ce mă făcuse să dispar.

Între timp, Theodore, după ce văzuse cum trăsura mea pornise cu falsa Agnes, se întorsese vesel în sat. A doua zi dimineaţa, o eliberă pe Cunegonda aflată în stare de arest şi o întovărăşi la castel. Aici îl găsi pe baron, pe soţia acestuia şi pe *don* Gaston care discutau despre cele istorisite de portar. Nu se contraziceau, toţi credeau în stafii: dar acesta din urmă susţinea că nimeni nu mai văzuse vreodată ca o stafie să bată în poartă şi să ceară să intre, iar faptul nu se potrivea câtuşi de puţin cu natura imaterială a unui spirit. Tot mai dezbăteau pe aceeaşi temă, când apăru pajul care o aducea pe Cunegonda, iar aceasta dezlegă taina. La auzul vorbelor sale, părerea tuturor fu că Agnes, pe care Theodore o văzuse când păşea în trăsura mea, trebuie să fi fost Călugăriţa sângerândă, iar stafia ce-l înspăimântase de moarte pe Conrad nimeni alta decât fiica lui *don* Gaston.

Odată ce se dezmetici după uluirea pe care o iscase această descoperire, baroana hotărî să se folosească de cele petrecute ca să-şi convingă nepoata să se călugărească. Cum se temea că *don* Gaston, la gândul că fiica sa ar putea să se căpătuiască atât de bine, ar fi fost în stare să se lase convins şi să-şi schimbe hotărârea, baroana trecu sub tăcere scrisoarea mea şi mă înfăţişă mai departe drept un vântură-lume, un nimeni şi un coate-goale. Un orgoliu copilăresc mă făcuse să-i ascund iubitei mele adevăratul meu nume; doream să mă iubească pentru mine însumi şi nu fiindcă eram fiul şi moştenitorul marchizului de Las Cisternas. Ca urmare, la castel nimeni nu-mi cunoştea rangul, decât baroana, care avu toată grijă să păstreze taina. După ce *don* Gaston încuviinţă cele puse la cale de sora lui, Agnes fu chemată să se înfăţişeze dinaintea lor. Fu învinuită că plănuise să fugă şi silită să mărturisească totul, dar blândeţea ce i se arătă în urma acestei destăinuiri o miră; care nu-i fu însă durerea, când o înştiinţară că mulţumită mie nu-şi atinsese ţelul! Atunci când o eliberasem, îi povesti Cunegonda, pe care baroana o dăscălise, îi poruncisem să-i spună stăpânei că legătura noastră luase sfârşit: totul fusese prilejuit de un zvon fals; şi nu se potrivea nicidecum cu starea mea să iau o soţie fără avere şi fără speranţa vreunei moşteniri aşteptate în viitor.

Această istorie părea mult prea demnă de crezare datorită felului în care dispărusem brusc. La porunca baroanei, Theodore, care ar fi putut să tăgăduiască povestea îndrugată de Cunegonda, nu avea voie să o vadă pe Agnes. Iar ceea ce păru să adeverească şi mai mult faptul că eram un escroc

fu scrisoarea dumitale – după cum spuneai, nu-l cunoşteai defel pe Alphonso d'Alvarada. Aceste părelnice dovezi ale vicleniei mele, în ajutorul cărora veneau vorbele pline de înţeles ce le strecura prefăcuta mătuşă, linguşirile Cunegondei, mânia şi ameninţările părintelui biruiră pe deplin sila surorii dumitale pentru viaţa mănăstirească. Furioasă din pricina purtării mele şi dezgustată cu totul de lume, se învoi să se călugărească. Mai petrecu o lună la castelul Lindenberg şi în acest răstimp, fiindcă nu dădusem vreun semn de viaţă, hotărârea ei ajunse mai dârză; şi-apoi plecă împreună cu *don* Gaston spre Spania. Theodore fu pus în libertate. Plecă grabnic spre München, unde îi făgăduisem că-i voi trimite veşti; dar când Lucas îl înştiinţă cu nu am dat pe acolo, stărui neobosit în căutările sale, şi într-un târziu, izbuti să mi se alăture la Ratisbon.

Mă schimbasem atât, încât abia îmi recunoscu chipul; durerea ce se citea pe faţa lui mărturisea îndeajuns cât de vii erau simţămintele pe care le nutrea pentru mine. Tovărăşia acestui băiat prietenos şi bun la suflet, pe care chiar şi până atunci îl socotisem mai degrabă camarad decât servitor, era acum singura mea mângâiere. Vorbea vesel şi, totuşi, cu scaun la cap, iar când băga de seamă câte ceva, vădea minte ageră şi haz. Adunase mai multe cunoştinţe decât cele obişnuite la vârsta lui. Dar ceea ce mi-l făcea foarte plăcut era vocea lui încântătoare şi talentul său la muzică, nu tocmai neînsemnat. Dobândise, de asemenea, unele gusturi în ce priveşte poezia, ba chiar, uneori, se încumeta să scrie el însuşi versuri. Alcătuia adesea mici balade în limba spaniolă. Compoziţiile sale nu se dovedeau nici bune, nici rele, după cum trebuie să mărturisesc, totuşi, mă atrăgeau prin noutatea lor; iar singura petrecere de care puteam să am parte era să-l ascult când le cânta la chitară. Theodore îşi dădea destul de bine seama că aveam ceva care mă apăsa pe suflet; dar fiindcă îi ascundeam chiar şi lui pricina mâhnirii mele adânci, din respect, nu căuta să-mi afle taina.

Într-o seară, stăteam întins pe canapeaua mea, cufundat în gânduri ce numai plăcute nu se puteau numi; Theodore se veselea privind de la fereastră cum se încăieraseră doi surugii, care se certau în curtea hanului.

— Ha! ha! strigă el deodată; uite-l colo pe Marele Mogul.

— Cine? făcui eu.

— Un ins care mi-a ţinut un discurs cam ciudat la München.

— Despre ce?

— Acum că m-aţi întrebat, îmi amintesc, *segnor,* erau un fel de vorbe pe care mă însărcina să vi le aduc la cunoştinţă, dar drept e că nu meritau să vi le spun. Eu unul cred că omul e ţicnit. Când v-am căutat prin München, l-am găsit la „Regele romanilor", unde poposise, şi hangiul mi-a povestit despre el nişte lucruri cam nu ştiu cum. După vorbă se zice că e străin, dar nimeni nu

poate să spună din ce ţară vine. Nu cunoştea, pare-se, pe careva din oraşul acela, vorbea arareori şi un zâmbet pe faţa lui n-apucai să vezi vreodată. Nu avea nici slugi, nici bagaje, dar s-ar fi spus că punga-i era plină de bani şi a făcut mult bine prin oraş. Unii bănuiau că ar fi un astrolog arab, alţii îl socoteau un şarlatan fluieră-vânt şi după cum susţineau mulţi, era doctorul Faustus pe care diavolul îl trimisese înapoi în Germania. Hangiul mi-a spus, totuşi, că-şi are el temeiul lui să-l creadă Marele Mogul care se dă drept altcineva.

— Dar vorbele acelea ciudate, Theodore...

— Aşa e, aproape că le uitasem; ba chiar, n-ar fi fost mare pagubă dacă le uitam cu totul. Trebuie să ştiţi, *segnor,* că, în timp ce-l întrebam pe hangiu dacă nu vă cunoştea, străinul acesta a trecut pe lângă noi. S-a oprit şi s-a uitat lung la mine.

— Tinere, mi-a spus cu voce adâncă, acela pe care îl cauţi a găsit ceea ce bucuros ar fi să piardă. Mâna mea e singura care poate să şteargă sângele. Pofteşte-l pe stăpânul tău să mă cheme când ceasul va bate ora unu.

— Ce? am strigat de pe canapeaua mea. Vorbele pe care Theodore le repetase păreau să dea a înţelege că străinul îmi pătrunsese taina. – Fugi la el, băiete! Roagă-l din tot sufletul să-mi îngăduie să stăm câteva clipe de vorbă.

Theodore fu mirat de însufleţirea pe care o vădeam. Nu puse totuşi întrebări, ci se grăbi să-mi dea ascultare. Eram nerăbdător să se întoarcă. Nu trecuse decât puţin timp când se înapoie şi-l aduse în camera mea pe oaspetele aşteptat. Omul avea o statură maiestuoasă, trăsăturile feţei foarte pronunţate, iar ochii mari, negri şi strălucitori; totuşi, privirea sa lăsa să se vadă ceva care în clipa când l-am zărit mi-a trezit în adâncul sufletului teamă, ca să nu spun groază. Era îmbrăcat simplu, părul îi atârna sălbatic până la sprâncene şi o bandă de catifea neagră, ce-o purta pe frunte, îi întuneca şi mai mult chipul. Pe faţa lui erau înscrise semnele unei tristeţi adânci. Păşea încet cu gesturi grave, impunătoare, solemne.

Mă salută cuviincios; şi după ce răspunse la obişnuitele firitiseli ce însoţesc o cunoştinţă nou făcută, printr-un semn îl pofti pe Theodore să iasă din cameră. Pajul se retrase numaidecât.

— Ştiu ce se petrece cu domnia-ta, zise, fără să-mi dea timp să vorbesc. Am putinţa să te scap de oaspetele pe care-l ai în fiece noapte. Dar nu până duminică. La ora când apar zorii sabatului, puterea pe care spiritele întunericului o au asupra oamenilor e mai mică decât oricând. După ziua de sâmbătă, Călugăriţa n-o să mai vină.

— Mi-e îngăduit să întreb cum de cunoaşteţi o taină pe care am ascuns-o cu grijă ca nimeni să n-o afle?

— Cum aş putea să nu-ţi cunosc suferinţa, când aceea care o prilejuieşte se află în clipa aceasta alături de dumneata?

Am tresărit. Străinul urmă:

— Deşi n-o vezi decât timp de o oră din cele douăzeci şi patru, nu te părăseşte nici ziua, nici noaptea; şi nici n-o să te părăsească până când nu îi vei îndeplini ruga.

— Şi care e această rugă?

— Asta trebuie să lămurească ea însăşi; nu am cunoştinţă de ceea ce cere. Ai răbdare până în noaptea de sâmbătă; atunci totul se va limpezi.

N-am cutezat să-l încolţesc cu noi întrebări. Curând după aceea schimbă vorba şi discută despre felurite altele. Amintea numele unor oameni care de multe secole nu mai erau în lumea celor vii şi, totuşi, părea să-i fi cunoscut el însuşi. Nu eram în stare să pomenesc vreo ţară, oricât de îndepărtată ar fi fost, pe unde să nu se fi abătut şi nici nu puteam să admir îndeajuns cunoştinţele sale întinse şi felurite. I-am spus că atâtea călătorii, atâtea lucruri pe care le văzuse şi le cunoscuse trebuie să-i fi prilejuit o plăcere fără de margini. Clătină cu jale din cap.

— Nimeni, răspunse, nu e în măsură să înţeleagă nenorocirea de care am parte. Soarta mă sileşte să mă mişc neostoit; nu-mi este îngăduit să poposesc undeva mai mult de două săptămâni; n-am niciun prieten pe lumea aceasta şi neastâmpărul ce mi-a fost ursit mă împiedică să dobândesc vreunul. Bucuros mi-aş lua viaţa năpăstuită, căci pizmuiesc pe cei care se bucură de liniştea mormântului; dar moartea mă ocoleşte şi fuge când voi s-o îmbrăţişez. Zadarnic mă arunc dinaintea primejdiei. Mă cufund în ocean; valurile mă azvârl din nou, cu silă, pe ţărm; mă năpustesc în foc; flăcările se dau îndărăt când mă apropii; mă împotrivesc lotrilor mânioşi; tăişul sabiei lor e neascuţit şi paloşul se frânge înainte de a-mi atinge pieptul. Tigrul flămând se cutremură când ajung în preajma lui, iar caimanul fuge de o fiară mai îngrozitoare decât el însuşi. Dumnezeu a pus pe mine pecetea şi toate făpturile lui ţin seama de acest semn al urgiei.

Îşi duse mâna la banda de catifea ce-i încingea fruntea. Furia, deznădejdea, înciudarea ce se citeau în ochii lui m-au îngrozit până-n adâncul sufletului. Cuprins de fiori, m-am cutremurat fără să vreau. Străinul băgă de seamă.

— Acesta e blestemul ce-apasă asupra mea, urmă el. Sunt osândit să trezesc groaza şi sila tuturor acelora care mă privesc. Blestemul a şi început să te înrâurească şi clipă de clipă te va înrâuri tot mai mult. N-o să stau aici ca să-ţi sporesc suferinţa. Rămas bun până sâmbătă! De îndată ce orologiul va bate miezul nopţii, aşteaptă-mă la uşa camerei dumitale.

Acestea fiind spuse, plecă şi mă lăsă uluit de felul misterios în care vorbea şi se comporta. Mă asigurase că în scurt timp voi scăpa de fantoma care mă bântuia, ceea ce avu urmări fericite asupra stării mele. Când se întoarse, Theodore, pe care-l consideram mai degrabă drept copil adoptiv decât servitor, fu surprins să vadă că arătam mai bine. Mă firitisi pentru acest semn de însănătoşire şi mărturisi că era încântat fiindcă trăsesem atâta folos de pe urma discuţiei cu Marele Mogul. Cercetările mele îmi dezvăluiră că străinul petrecuse până atunci opt zile la Ratisbon; aşadar, după propria sa socoteală, îi mai rămăseseră de stat acolo doar şase zile. Până sâmbătă mai erau trei. O, cu câtă nerăbdare am aşteptat acea zi! Între timp, Călugăriţa sângerândă mă vizita mai departe la vremea nopţii; dar, fiindcă trăgeam nădejde că nu va trece mult şi voi scăpa cu totul de acest oaspete, urmările fură mai puţin cumplite decât înainte.

Noaptea mult dorită sosi. Ca să nu dau loc la bănuieli, mi-am respectat ora de culcare obişnuită. Dar de îndată ce servitorul mă părăsi, m-am îmbrăcat din nou şi m-am pregătit să-l primesc pe străin. Intră în camera mea la miezul nopţii. În mână avea un mic sipet, pe care-l aşeză lângă sobă. Mă salută în tăcere; i-am întors salutul la fel de tăcut. Atunci deschise cufăraşul.

Primul lucru pe care-l scoase fu un mic crucifix de lemn; căzu în genunchi, îl privi cu jale şi-şi ridică ochii la cer. În cele din urmă, îşi plecă respectuos capul, sărută crucifixul şi se ridică. Apoi scoase din lăcriţă un pocal acoperit şi stropi podeaua cu lichidul aflat înlăuntrul acestuia şi care părea să fie sânge; după aceea înmuie un capăt al crucifixului şi desenă un cerc în mijlocul odăii. Împrejurul acestuia aşeză diferite relicve, tigve, femure şi altele. Am băgat de seamă că le aşeza pe toate în chip de cruce. În cele din urmă, scoase o mică *Biblie* şi-mi făcu semn să-l urmez în interiorul cercului. I-am dat ascultare.

— Ai grijă să nu scoţi niciun sunet, şopti străinul; nu ieşi din cerc; şi dacă ţii la viaţă, nu cuteza să-mi priveşti faţa.

Cu *Biblia* într-o mână şi crucifixul în cealaltă, părea absorbit de ceea ce citea. Ceasul bătu ora unu. Ca de obicei, am auzit pe scară paşii fantomei dar nu am început să tremur ca altădată. Încrezător, am aşteptat să se apropie. Stafia intră în cameră, înainta până la marginea cercului şi se opri. Străinul murmură câteva vorbe pe care nu le înţelegeam. Apoi îşi ridică ochii din carte, întinse crucifixul spre fantomă şi rosti desluşit şi solemn:

— Beatrice! Beatrice! Beatrice!

— Ce doreşti? răspunse năluca cu glas tremurat, ca din puţ.

— Ce-ţi tulbură somnul? De ce-l superi şi-l chinuieşti pe acest tânăr? Ce-ar trebui făcut ca spiritul tău neliniştit să aibă din nou parte de odihnă?

— Nu îndrăznesc să spun! Nu trebuie să spun! Ce n-aş da să mă odihnesc în mormânt, dar porunci neînduplecate mă silesc să-mi ispăşesc mai departe pedeapsa.

— Recunoşti acest sânge? Ştii în vinele cui a curs? Beatrice! Beatrice! Beatrice! În numele lui îţi cer să răspunzi.

— Nu îndrăznesc să nu mă supun tartorilor mei.

— Cutezi să nu-mi dai ascultare?

Vorbea cu glas poruncitor şi-şi scoase banda de catifea ce-o avea pe frunte. Deşi îmi ceruse cu străşnicie să nu fac aşa ceva, ros de curiozitate, n-am mai putut răbda să-mi feresc ochii ca să nu-i văd faţa; am privit în sus şi pe fruntea lui am zărit întipărită o cruce arzândă. Nu pot să spun cât de adâncă a fost groaza pe care mi-a trezit-o, nicicând nu m-am înfiorat atât. Timp de câteva clipe mi-am pierdut cunoştinţa; m-a copleşit o frică izvorâtă din necunoscut; şi dacă exorcistul nu mi-ar fi prins mâna, aş fi căzut în afara cercului.

Când mi-am venit în fire, am înţeles că stafia se speriase nu mai puţin cumplit ca mine, la vederea acestei cruci arzânde. Chipul ei vădea groază şi adânc respect, iar mădularele ei închipuite dârdâiau de spaimă.

— Da, rosti în cele din urmă, tremur dinaintea acestui semn! Îl respect! Te ascult! Află deci că osemintele mele zac şi-acum neîngropate; putrezesc în bezna Râpei Lindenberg. Numai tânărul acesta – şi nimeni altul – are dreptul să le înmormânteze. Cu propriile lui buze mi s-a dat, trup şi suflet; nu-l voi dezlega niciodată de această făgăduială, nicicând nu va cunoaşte o noapte fără spaime, decât dacă ia asupră-şi îndatorirea să-mi adune osemintele ce se fac pulbere şi să le depună în cripta familiei din castelul pe care-l are în Andaluzia. Şi-apoi să se facă treizeci de slujbe pentru odihna sufletului meu: şi n-o să mai tulbur pe nimeni din lumea aceasta. Acum lasă-mă să plec. Flăcările acelea frig.

Străinul lăsă agale în jos mâna ce ţinea crucifixul şi care până atunci era întinsă spre stafie. Năluca înclină din cap şi trupul i se topi în aer. Exorcistul mă scoase din cerc. Puse la loc în lăcriţă *Biblia* şi celelalte; şi-apoi, cuvântă către mine care stăteam lângă el şi amuţisem de uimire.

— Ai auzit, *don* Raymond, cu ce preţ ţi se făgăduieşte liniştea: socoate de datoria dumitale să îndeplineşti întocmai cele cerute. Cât despre mine, nu-mi rămâne decât să-ţi lămuresc taina ce învăluie încă istoria stafiei şi să-ţi aduc la cunoştinţă că, în timpul vieţii, Beatrice purta numele de las Cisternas. Era sora bunicului domniei-tale. Pe temeiul rudeniei voastre, rămăşiţele ei pământeşti îţi cer să le priveşti cu respect, deşi păcatele monstruoase pe care Beatrice le-a săvârşit în timpul vieţii îţi trezesc neapărat ură şi dezgust. Care au fost aceste nelegiuiri, nimeni nu e mai în

măsură ca mine să te lămurească. L-am cunoscut pe omul acela sfânt, care a scos în afara legii orgiile ei, petrecute la timp de noapte în castelul Lindenberg, şi povestirea o ştiu din gura lui.

Beatrice de las Cisternas s-a călugărit pe vremea când era încă o copilă, nu fiindcă aceasta i-a fost voia, ci la porunca dârză a părinţilor. Era pe atunci prea tânără ca să-i pară rău pentru plăcerile de care-o lipsea făgăduinţa făcută Bisericii; dar îndată ce firea ei aprinsă, dornică să se desfete, începu să iasă la iveală, se lăsă în voia patimilor nestăvilite şi cu primul prilej căută să-şi mulţumească pornirile. După ce întâmpină numeroase piedici care nu făceau decât să dea mai multă tărie dorinţelor ei, prilejul acesta apăru în cele din urmă. Izbuti să scape din mănăstire şi fugi în Germania cu baronul Lindenberg. Trăi câteva luni la castelul acestuia, ca ibovnica lui recunoscută făţiş. Purtarea ei neruşinată şi destrăbălată ridicase împotrivă-i întreaga Bavarie. Prin bogăţia şi strălucirea lor, ospeţele pe care le dădea se luau la întrecere cu ale Cleopatrei, şi castelul Lindenberg ajunse un loc unde se lăfăia cel mai deşănţat desfrâu. Nu se mulţumea să arate necumpătarea unei târfe, ci, totodată, îşi mărturisea deschis ateismul; nu pierdea niciun prilej ca să ia în derâdere jurământul ce-l făcuse în mănăstire, şi zeflemelele ei se revărsau asupra celor mai sfinte ritualuri ale Bisericii.

Stricată din fire cum era, nu se mărgini la o singură iubire. Curând după ce sosi la castel, fratele mezin al baronului îi atrase luarea-aminte, prin trăsăturile sale puternic conturate, statura lui uriaşă şi mădularele herculeene. Nu avea chef să ascundă multă vreme încotro o trăgea inima. Dar în Otto de Lindenberg găsi o fiinţă la fel de stricată ca şi ea. Acesta îi răspunse tocmai atât cât trebuia ca să o stârnească şi mai mult; iar când izbuti şi patima ce o mistuia atinse dogoarea dorită de el, hotărî că preţul dragostei sale va fi uciderea fratelui. Ticăloasa se învoi la acest târg înfiorător. Fu aleasă o noapte când faptul avea să fie săvârşit. Otto, care locuia la o mică moşie aflată cu câteva mile mai departe, făgădui că la ora unu spre dimineaţă o va aştepta în Râpa Lindenberg, unde avea să aducă şi nişte prieteni, o ceată aleasă dintre cei mai buni, şi datorită ajutorului lor, va ajunge, fără îndoială, să pună stăpânire pe castel; iar pasul următor va fi să o facă soţia lui. Această ultimă făgăduială e hotărî pe Beatrice să treacă peste orice mustrări de conştiinţă căci, deşi o iubea, baronul mărturisise fără şovăire că nu se va căsători niciodată cu ea.

Noaptea aducătoare de nenorocire sosi. Baronul dormea în braţele viclenei lui iubite, când orologiul castelului bătu ora unu. Pe dată, Beatrice scoase de sub perna ei un jungher şi-l împlântă în inima ibovnicului. Baronul gemu îngrozitor, o singură dată, şi-şi dădu sufletul. Ucigaşa se sculă grabnic din pat, luă într-o mână o lampă, iar în cealaltă pumnalul, şi se îndreptă spre

râpă. Portarul nu îndrăzni să nu deschidă porţile uneia care la castel era mai temută decât însuşi stăpânul. Beatrice ajunse fără stavili în calea ei, la Râpa Lindenberg unde, aşa cum făgăduise, Otto o aştepta. O primi şi o ascultă, nebun de fericire, pe când povestea; dar mai înainte ca ea să-l întrebe din ce pricină venise singur, o încredinţă că nu dorea să fie cineva martor la întâlnirea lor. Dornic să ascundă partea lui de vină la făptuirea acestui omor, şi să scape de o femeie sălbatică şi crudă din fire, care-l făcea, pe bună dreptate, să se teamă pentru propria-i viaţă, hotărî să o nimicească pe această ticăloasă ce-i slujise ca unealtă. Se năpusti brusc asupra ei şi-i smulse din mână pumnalul. I-l împlântă în piept, pe când încă mai fumega de sângele fratelui său, şi cu mai multe lovituri îi puse capăt vieţii.

Acum Otto moşteni baronia de Lindenberg. Omorul fu pus doar pe seama călugăriţei fugare şi nimeni nu-l bănui că o hotărâse să săvârşească moarte de om. Totuşi, deşi dreptatea omenească nu-l pedepsise pentru această crimă, Domnul nu-i îngădui ucigaşului să se bucure în tihnă de onorurile mânjite cu sânge. În timp ce rămăşiţele ei pământeşti tot mai zăceau neîngropate în râpă, sufletul fără de pace ai Beatricei nu părăsea castelul. Înveşmântată în portu-i de călugăriţă, amintire a făgăduinţei făcute lui Dumnezeu pe care o călcase, în mână cu pumnalul ce băuse sângele ibovnicului şi ţinându-şi lampa, călăuză a paşilor ei fugari, stătea noapte după noapte lângă patul baronului. În castel domnea un haos de zgomote cum nu se poate mai înfiorătoare. Încăperile boltite răsunau de ţipete şi gemete şi pe când cutreiera vechile galerii, fantoma rostea rugăciuni şi blesteme, amestecate fără nicio noimă. Zdruncinat din pricina acestei înspăimântătoare năluci, Otto nu fu în stare să-i mai ţină piept; de fiece dată, stafia îl înfricoşa tot mai mult. În cele din urmă, îi fu atât de greu să-şi mai îndure spaima, încât inima lui plezni; iar într-o dimineaţă fu găsit ţeapăn şi fără viaţă în patul său. Zarva din timpul nopţii nu luă sfârşit odată cu moartea lui Otto. Rămăşiţele pământeşti ale lui Beatrice zăceau tot neîngropate, iar fantoma ei bântuia mai departe prin castel.

De astă dată, domeniile baronilor de Lindenberg ajunseră în stăpânirea unei rude îndepărtate. Înfricoşat însă de cele ce i se povestiseră despre Călugăriţa sângerândă, (aşa cum poporul îi spunea fantomei), noul baron chemă în ajutor un exorcist cunoscut. Omul cel sfânt izbuti să o silească la vremelnică odihnă; dar cu toate că-i făcuse cunoscută povestea ei, nu-i fu îngăduit să o împărtăşească şi altora sau să-i strămute osemintele în pământ sfinţit; această îndatorire ţi-a fost hărăzită; iar până când aveai să soseşti, spiritul ei a fost osândit să rătăcească prin castel şi să se jelească pentru omorul ce l-a făptuit acolo. Totuşi, exorcistul o silise să tacă în timpul vieţii sale. Cât trăi el, camera bântuită de stafie fu zăvorâtă, iar fantoma rămase

nevăzută. Odată cu moartea sa, care avu loc cinci ani mai târziu, năluca se ivi iarăşi, dar numai din cinci în cinci ani, iar ziua şi ora erau acelea când pumnalul ei a străpuns inima iubitului adormit; atunci se abătea prin râpa unde se aflau încă osemintele ei, care se făceau pulbere, se întorcea la castel îndată ce orologiul bătea orele două şi se făcea nevăzută până la capătul următorilor cinci ani. Osânda i-a fost să pătimească o sută de ani. Acest răstimp s-a scurs. Acum nu mai rămâne altceva de făcut decât să-i fie înmormântate osemintele. Datorită mie, ai scăpat de călăul fantomă; şi printre toate necazurile care mă apasă, gândul că ţi-am fost de folos îmi aduce oarecare mângâiere. Rămâi cu bine, tinere! Fie ca spiritul rudei dumitale să se bucure în mormânt de odihna pe care mie Atotputernicul nu mi-a îngăduit-o în veci.

Cu aceste vorbe, străinul se pregăti să iasă din cameră.

— Mai stai o clipă! am rostit; mi-ai potolit curiozitatea în ce priveşte fantoma, dar mă laşi pradă unei dorinţe şi mai mari, aceea de a cunoaşte câte ceva despre domnia-ta. Binevoieşte să-mi spui cui îi sunt atât de sincer îndatorat. Aminteşti fapte petrecute cu mult în urmă şi oameni morţi de atâta timp; l-ai cunoscut pe exorcist, care, după propriile-ţi spuse, trebuie să se fi săvârşit acum aproape un veac. Cum să-mi lămuresc toate acestea? Ce înseamnă crucea aceea arzândă ce-o porţi pe frunte şi care-i pricina că la vederea ei m-a cuprins o asemenea groază?

Pentru un timp se împotrivi acestei dorinţe. Până la urmă, copleşit de rugăminţile mele stăruitoare, se învoi să mă lumineze, dar numai dacă aveam să amân lămuririle sale pentru a doua zi. Am fost nevoit să mă supun şi mă părăsi. Dimineaţa prima mea grijă fu să întreb de tainicul străin. Închipuie-ţi dezamăgirea ce-am simţit-o când am aflat că nu mai era la Ratisbon. Trimişii mei l-au căutat, dar zadarnic. Nu se dădu de urma fugarului. Din clipa aceea, n-am mai auzit nimic despre el şi pesemne că nici n-am să mai aud vreodată.

Aici Lorenzo curmă şirul celor istorisite de prietenul său:

— Cum, spuse, n-ai aflat niciodată cine era, nici măcar n-ai presupus?

— Iartă-mă, răspunse marchizul; când i-am povestit această ciudată întâmplare, unchiului meu, cardinalul-duce, mi-a spus că nu se îndoieşte defel, omul acela straniu era renumitul personaj pe care toată lumea îl ştie drept Jidovul rătăcitor. Faptul că nu avea voie să rămână mai mult decât două săptămâni în acelaşi loc, crucea arzândă întipărită pe fruntea sa, înrâurirea acestui semn asupra celor care îl priveau şi multe alte amănunte sunt destule temeiuri ca presupunerea să pară adevărată. Cardinalul e pe deplin încredinţat de lucrul acesta; iar în ce mă priveşte sunt gata să-mi

însuşesc singura dezlegare a acestei enigme. Reiau firul povestirii de la care m-am abătut.

De atunci m-am însănătoşit cu asemenea repeziciune, încât doctorii au fost miraţi. Călugăriţa sângerândă nu s-a mai ivit şi în curând am fost în stare să plec spre Lindenberg. Baronul m-a primit cu braţele deschise. I-am mărturisit urmarea peripeţiilor mele; şi nu mică-i fu mulţumirea când află că pe viitor năluca nu-i va mai tulbura castelul prin apariţia ei la fiece cinci ani. Mi-a părut rău când mi-am dat seama că lipsa mea nu domolise patima nesăbuită a baroanei. Odată, pe când stăteam de vorbă între patru ochi, în acel scurt răstimp cât am zăbovit la castel, se strădui din nou să mă înduplece să răspund iubirii ce o nutrea pentru mine. Întrucât socoteam că de la ea mi se trăgeau toate suferinţele pe care le-am îndurat, simţeam pentru *donna* Rodolpha doar silă. Scheletul Beatricei fu găsit în locul pe care-l arătase ea. Cum lucrul acesta era tot ce mă adusese la Lindenberg, m-am grăbit să părăsesc domeniile baronului, dornic deopotrivă să îndeplinesc ritualul îngropăciunii călugăriţei ucise şi să scap de stăruinţa apăsătoare a unei femei care-mi era nesuferită. Am plecat, urmat de ameninţările baroanei, care mă încredinţă că dispreţul meu nu va rămâne multă vreme nepedepsit.

Am luat cu toată graba drumul spre Spania. Lucas, care îmi păstrase bagajele, mi se alăturase în timpul cât stătusem la Lindenberg. Am ajuns cu bine în patria mea şi am purces numaidecât către castelul tatălui meu din Andaluzia. Rămăşiţele pământeşti ale Beatricei au fost aşezate în cripta familiei după îndeplinirea întregului ritual cuvenit, şi se făcură slujbele, atâtea câte ceruse ea. Acum, când nimic nu mă mai împiedica, toate strădaniile mele aveau un singur ţel: să descopăr locul unde se retrăsese Agnes. După cum mă încredinţase baroana, făcuse de-acum jurământ de călugărire. Ştirea era mincinoasă, îmi spuneam, o bănuiam plăsmuită din gelozie, şi speram că-mi voi găsi iubita încă liberă să primească să-mi fie soţie. Am întrebat despre familia ei; am aflat că, înainte ca fiica sa să ajungă la Madrid, *donna* Inesilla se stinsese; în ce te privea, dragul meu Lorenzo, erai plecat prin ţări străine, mi s-a spus, dar care anume, n-am putut să descopăr; tatăl tău se afla într-o provincie îndepărtată, unde îl vizita pe ducele de Medina; cât spre Agnes, nimeni nu ştia sau nu voia să-mi spună ce se întâmplase cu ea. Theodore, aşa cum făgăduisem, se întoarse la Strasbourg, unde află că bunicul său murise, iar Marguerite era acum stăpâna averii lăsate de bătrân. Toate mijloacele prin care încerca să-l convingă să rămână acasă se dovediră zadarnice; o părăsi a doua oară şi mă urmă la Madrid. Se strădui din răsputeri să-mi fie de ajutor în căutările mele; dar toată osteneala pe care ne-o dădeam amândoi nu duse la nimic.

Locul unde era ascunsă Agnes rămânea o taină de nepătruns şi am început să-mi pierd orice nădejde că o voi regăsi.

Acum vreo opt luni, mă îndreptam abătut spre reşedinţa mea, după ce-mi petrecusem seara la teatru. Noaptea era întunecată şi nu mă întovărăşea nimeni. Cufundat în gânduri nicidecum plăcute, nu mi-am dat seama că trei inşi mă urmăriseră de la teatru şi se ţineau după mine; n-am înţeles decât atunci când am luat-o pe o stradă pustie şi m-au atacat cu furie toţi odată. Am făcut un salt de câţiva paşi înapoi, mi-am tras spada şi mi-am aruncat mantaua pe mâna stângă. Noaptea întunecată îmi era prielnică. Fiindcă loviturile atacatorilor ţinteau de cele mai multe ori la întâmplare, nu izbutiră să mă atingă. În cele din urmă, am avut norocul să dobor la pământ pe unul dintre potrivnicii mei; dar, până atunci, fusesem rănit în mai multe rânduri şi eram încolţit atât de rău, încât aş fi fost fără doar şi poate nimicit, dacă zgomotul săbiilor n-ar fi chemat în ajutorul meu un cavaler. Alergă spre mine cu spada scoasă din teacă; cei câţiva servitori care îl urmau aveau torţe aprinse. Sosirea lui preschimbă încleştarea într-o luptă egală; totuşi, ucigaşii năimiţi nu se lăsară până când slugile fură gata să ni se alăture. Atunci fugiră şi, în întuneric, le-am pierdut urma.

Străinul îmi vorbi cuviincios şi întrebă dacă fusesem rănit. Slăbit cum eram, fiindcă pierdusem atâta sânge, abia de-am putut să-i mulţumesc pentru ajutorul dat la timp şi să-l rog să-i lase pe câţiva dintre servitorii săi să mă ducă la reşedinţa marchizului de las Cisternas. De îndată ce am amintit acest nume, străinul mărturisi că-l cunoştea pe tatăl meu şi, aşa cum mă înştiinţă, nu avea să îngăduie să fiu dus la o asemenea depărtare înainte ca rănile mele să fi fost cercetate. Adăugă că locuia foarte aproape şi mă rugă să-l întovărăşesc până acasă. Felul în care se purta vădea atâta sinceritate, încât n-am putut să resping ceea ce-mi oferea; m-am sprijinit de braţul lui şi în câteva minute am ajuns la intrarea unei reşedinţe măreţe.

În prag, un servitor bătrân, cu păr cărunt, ieşi în întâmpinarea călăuzei mele; întrebă când se gândea ducele, stăpânul său, să se întoarcă de la ţară şi i se răspunse că va mai rămâne acolo câteva luni. Izbăvitorul meu porunci apoi să fie chemat fără zăbavă doctorul familiei; porunca-i fu ascultată. Am fost aşezat pe o canapea într-o cameră impunătoare; iar după ce rănile mele fură cercetate, doctorul spuse că sunt foarte uşoare. Totuşi, el mă sfătui să mă feresc de aerul nopţii; iar străinul mă îmboldi cu asemenea sinceritate să dorm în casa lui, încât m-am învoit ca, deocamdată, să rămân acolo unde mă aflam.

Lăsat acum singur în tovărăşia izbăvitorului meu, am folosit prilejul ca să-i mulţumesc cu vorbe mai deosebite decât o făcusem până în clipa aceea; dar mă rugă să nu vorbesc despre lucrul acesta.

— Mă consider fericit, zise, că mi-a stat în putere să-ţi fac acest mic bine; şi o să-i fiu veşnic îndatorat fiicei mele, fiindcă m-a îndemnat să zăbovesc atât la mănăstirea Sfânta Clara. Am nutrit întotdeauna o stimă adâncă pentru marchizul de las Cisternas, deşi, întâmplător, nu mi-a fost îngăduit să fim atât de apropiaţi cum mi-aş fi dorit; de aceea mă bucur că i-am cunoscut fiul. Fratele meu, în a cărui casă te găseşti, va fi mâhnit, sunt sigur, fiindcă nu se află la Madrid ca să te primească el însuşi: dar cât timp lipseşte ducele, eu sunt capul familiei şi în numele său pot să te încredinţez că întreg palatul ducelui de Medina e la porunca dumitale.

Închipuie-ţi, dragă Lorenzo, cât de surprins am fost când am descoperit că apărătorul meu era *don* Gaston de Medina. Nu mai mică mi-era mulţumirea ce o simţeam acum în taina sufletului, căci aveam convingerea că Agnes locuia la mănăstirea Sfânta Clara. Simţământul acesta din urmă nu se domoli când, drept răspuns la întrebările mele puse cu părelnică nepăsare, *don* Gaston îmi spuse că fiica lui se călugărise într-adevăr. N-am îngăduit ca necazul ce mi-l pricinuiau cele auzite să prindă rădăcină în inima mea; îmi plăcea să cred că trecerea de care se bucura la Roma unchiul meu, cardinalul, avea să îndepărteze această piedică; voi dobândi foarte uşor o dezlegare de jurământ pentru iubita mea, îmi spuneam. Îmbărbătat de această nădejde, mi-am potolit neliniştea din suflet şi m-am străduit mai mult decât până atunci să par recunoscător pentru grija ce mi-o arăta *don* Gaston şi încântat că mă aflam în tovărăşia lui.

Un servitor intră şi-mi aduse ştirea că ucigaşul năimit, pe care îl doborâsem, dădea unele semne de viaţă. Am poruncit să fie dus la reşedinţa tatălui meu şi am spus că, de îndată ce va fi în stare să vorbească, îl voi întreba din ce pricină încercase să-mi ia viaţa. Mi s-a răspuns că putea să vorbească şi atunci, deşi cu oarecare greutate. Curios să afle mai multe, *don* Gaston îmi cerea să-i pun întrebările de faţă cu el; dar eu nu ţineam câtuşi de puţin să-i potolesc această curiozitate. Unul dintre motive era acela că bănuiam de unde venise lovitura şi nu voiam să aibă sub ochi dovada care arăta vina surorii lui. De asemenea, mă temeam că voi fi recunoscut drept Alphonso d'Alvarada şi, ca urmare, se vor lua măsuri menite să mă împiedice să o văd pe Agnes. Ceea ce cunoşteam despre firea lui *don* Gaston mă încredinţa că ar fi fost un pas nechibzuit dacă i-aş fi mărturisit iubirea pe care o nutream pentru fiica sa şi m-aş fi străduit să-l fac să se alăture planurilor mele; şi pentru că socoteam de neapărată trebuinţă să mă ştie drept contele de las Cisternas şi nimeni altul, eram hotărât să nu-l las să asculte destăinuirile ucigaşului năimit. După cum i-am dat a înţelege, fiindcă bănuiam că în toată treaba aceasta se găsea amestecată o femeie, al cărui nume ucigaşul l-ar putea lăsa întâmplător să-i scape, eram nevoit să-i pun

întrebări între patru ochi. Delicateţea nu-i îngăduia lui *don* Gaston să mai stăruie şi asasinul fu deci trimis la reşedinţa mea.

Dimineaţa mi-am luat rămas bun de la gazda mea, care în aceeaşi zi trebuia să se întoarcă la duce. Rănile mele se dovedeau atât de neînsemnate, încât, dacă las deoparte faptul că o vreme am fost nevoit să-mi port braţul într-o eşarfă, n-am avut niciun neajuns în urma peripeţiilor din timpul nopţii. Doctorul care cercetă rana ucigaşului spuse că era vătămat de moarte; asasinul mărturisi cum că *donna* Rodolpha, dornică să se răzbune, pusese la cale omorul; alt cuvânt nu apucă să rostească, şi peste câteva clipe îşi dădu sufletul.

Acum nu mă mai gândeam decât pe ce cale aş putea să stau de vorbă cu frumoasa călugăriţă. Theodore se apucă de treabă şi de data aceasta avu mai mult noroc. Mita şi făgăduielile cu care tăbărî asupra grădinarului mănăstirii Sfânta Clara îşi dovediră într-atât puterea, încât bătrânul fu câştigat pe deplin de partea mea: şi rămase hotărât că voi pătrunde în mănăstire, ca ajutor al său. Planul fu îndeplinit grabnic. Sub veşmintele unui om din popor şi cu un ochi acoperit de un petic negru, am fost înfăţişat stareţei, care binevoi să încuviinţeze alegerea grădinarului. Mi-am început numaidecât slujba. Cum studiul botanicii îmi plăcuse dintotdeauna foarte mult, nu mă simţeam nicidecum încurcat în noua mea situaţie. Câteva zile am tot muncit în grădina mănăstirii fără să o zăresc pe aceea de dragul căreia mă deghizasem. În a patra zi, am fost mai norocos. Am auzit vocea lui Agnes şi mă grăbeam într-acolo de unde veneau sunetele, când, printr-un semn, stareţa mă opri. M-am retras grijuliu şi m-am ascuns sub un pâlc de arbori deşi.

Stareţa se apropie şi se aşează împreună cu Agnes pe o bancă din preajmă. Am auzit-o cum îşi învinuia, mânioasă, tovarăşa, fiindcă era veşnic tristă. Îi spuse că, în situaţia ei, lacrimile vărsate pentru un iubit pe care l-ai pierdut sunt un păcat; dar să plângi pentru unul ce ţi-a fost necredincios e o nebunie şi o prostie cum nu se poate mai mare. Agnes răspunse cu o voce atât de scăzută, încât n-am putut să deosebesc ce zicea, dar mi-am dat seama că rostea vorbe blânde, supuse. Discuţia fu curmată de sosirea unei tinere, care o înştiinţă pe stareţă că era aşteptată în salon. Bătrâna doamnă se ridică, sărută obrazul lui Agnes şi se îndepărtă. Noua venită rămase pe loc. Agnes îi vorbi îndelung, iar cuvintele ei lăudau pe cineva care n-am desluşit cine era; dar ascultătoarea părea încântată şi absorbită de această discuţie. Călugăriţa îi arătă mai multe scrisori; cealaltă le citi cu vădită plăcere şi, după ce-i fu îngăduit să le copieze, se retrase spre marea mea mulţumire.

De îndată ce se făcu nevăzută, am ieşit din ascunzătoarea unde stăteam pitit. Cum mă temeam să nu o sperii pe frumoasa mea iubită, m-am apropiat

uşurel de ea cu gândul să-i dezvălui treptat cine eram. Dar poţi oare să amăgeşti măcar o clipă ochii iubirii? Când am ajuns în preajmă, se ridică în grabă, scoase un strigat de surprindere şi încercă să se îndepărteze; dar am pornit după ea, am oprit-o şi am implorat-o să mă asculte. Convinsă că o minţisem, nu voia să audă vorbele mele şi-mi porunci, hotărât, să plec din grădină. De astă dată, eu am fost acela care m-am împotrivit. Am încredinţat-o că, oricât de mare ar fi primejdia care mă pândea, nu aveam să o părăsesc până când nu va fi auzit ceea ce mă dezvinovăţea. I-am dovedit că neamurile au amăgit-o cu şiretlicul lor; iubirea mea a fost curată şi fără vreun ţel josnic, i-am spus, despre aceasta aş putea să o conving dincolo de orice îndoială ; şi am întrebat-o ce-ar fi putut să mă facă să o caut între zidurile mănăstirii, dacă m-ar fi mânat acele motive egoiste, pe care rudele ei mi le puneau în seamă.

Până la urmă, rugăminţile, argumentele şi jurămintele mele care spuneau că nu voi pleca de lângă ea până când nu va făgădui să mă asculte, teama ca nu cumva călugăriţele să ne vadă împreună, curiozitatea firească şi iubirea pe care, fără să vrea, tot o mai nutrea pentru mine, deşi presupunea că am părăsit-o, toate acestea laolaltă precumpăniră. Deocamdată, îmi zise, îi era peste putinţă să-mi îndeplinească rugămintea; dar în seara aceea, se legă ea, la orele unsprezece, avea să se afle din nou acolo şi va sta de vorbă cu mine pentru ultima oară. După ce-mi făcu această făgăduinţă, am dat drumul mâinii ei şi Agnes fugi iute spre mănăstire.

L-am înştiinţat pe aliatul meu, bătrânul grădinar, că izbândisem; a întins degetul şi mi-a arătat o ascunzătoare unde puteam să mă adăpostesc fără teamă până la noapte, căci acolo n-aveam să fiu descoperit. Spre locul acela mi-am îndreptat paşii la ora când ar fi trebuit să plec împreună cu presupusul meu stăpân şi am aşteptat, nerăbdător, clipa hotărâtă. Frigul nopţii îmi era prielnic, căci, din pricina aceasta, celelalte călugăriţe nu-şi părăseau chilia. Agnes era singura căreia nu-i păsa de asprimea aerului rece al serii şi nu sunase încă ora unsprezece, când se şi afla la locul ce fusese martor al primei noastre întâlniri. Acum, când nu mă pândea primejdia să fiu întrerupt, i-am arătat adevărata pricină ce mă făcuse să dispar în acea nenorocită seară de cinci mai; după cum se vedea limpede, istorisirea mea o tulburase mult; la sfârşit mărturisi că mă bănuise pe nedrept, iar dacă se călugărise, fiindcă nerecunoştinţa mea o adusese la deznădejde, vina era doar a ei.

— E însă prea târziu ca să mă plâng, adăugă; soarta mi-a fost pecetluită. Am jurat şi mi-am închinat viaţa slujirii lui Dumnezeu. Îmi dau seama cât de nepotrivită sunt pentru viaţa mănăstirească. Zi de zi călugăria îmi face tot mai multă silă; plictisul şi nemulţumirea îmi sunt necontenit tovarăşi şi nu-ţi

voi ascunde că iubirea ce-o simţeam mai înainte pentru cineva care era gata să-mi fie soţ nu s-a stins încă în inima mea; dar e neapărat nevoie să ne despărţim! Stavile de netrecut se ridică între noi şi nu trebuie să ne mai întâlnim pe lumea aceasta.

M-am străduit să-i dovedesc că unirea noastră nu era chiar peste putinţă de înfăptuit aşa cum, pare-se, socotea ea. M-am lăudat cu înrâurirea pe care cardinalul-duce de Lerma o avea la Vatican. Am încredinţat-o că mi-ar fi lesne să capăt o dezlegare de jurământ. Şi nu mă îndoiam, i-am spus, că, odată ce-mi va fi aflat adevăratul nume şi iubirea pe care de mult o nutream, *don* Gaston va gândi la fel ca mine. Agnes răspunse că, de vreme ce mă hrăneam cu asemenea speranţă, nu-l cunoşteam decât puţin pe tatăl ei. Lipsit de prejudecăţi şi cumsecade în toate privinţele, credinţa oarbă alcătuia singura pată ce-i umbrea firea. Când era vorba despre credinţă se dovedea neînduplecat; jertfea ce-avea mai scump, numai să nu-l mustre conştiinţa, şi s-ar fi socotit batjocorit fiindcă-l credeam în stare să îngăduie ca fiica lui să se lepede de jurământul făcut Domnului.

— Dar, am întrerupt-o eu, să zicem că tatăl tău s-ar împotrivi căsătoriei noastre; nu trebuie să afle ce căi bat, până când nu te voi fi scos din temniţa în care eşti închisă acum. După ce vei fi soţia mea, vei scăpa de sub puterea lui. N-am nevoie de ajutorul său bănesc; iar când va vedea că supărarea nu-i foloseşte la nimic, fără îndoială că vei redobândi bunăvoinţa lui. Dar să punem răul înainte; dacă *don* Gaston tot înverşunat va fi, rudele mele se vor lua la întrecere ca să te facă să uiţi această pierdere, iar tatăl meu îţi va ţine locul părintelui de care te-am lipsit.

— *Don* Raymond, răspunse Agnes cu glas dârz şi hotărât, ţin la tatăl meu; e singura împrejurare când a fost aspru cu mine; dar în toate celelalte mi-a dovedit atâta dragoste, încât nu pot să trăiesc fără iubirea lui. Nu m-ar ierta niciodată dacă aş pleca din mănăstire. Mă cutremur doar la gândul că mă va blestema pe patul de moarte. Şi-apoi, eu însămi îmi dau seama că jurământul mă leagă. De bunăvoie am făgăduit să fiu mireasa Domnului; nu pot să-mi calc juruinţa fără să cad în păcat. Aşadar, alungă-ţi din minte gândul că ne vom cununa vreodată. Viaţa mea e închinată Bisericii; şi oricât mă doare despărţirea noastră, eu însămi voi împiedica o faptă pentru care aş fi vinovată.

M-am străduit să o fac să treacă peste aceste mustrări de conştiinţă neîntemeiate. Încă mai discutam cu aprindere, când clopotul mănăstirii le chemă pe călugăriţe la utrenie. Agnes era datoare să ia parte la slujbă; dar înainte de a mă părăsi i-am smuls făgăduiala că în seara următoare se va afla tot acolo, la aceeaşi oră. Întâlnirile acestea au urmat necontenit timp de câteva săptămâni; şi acum, Lorenzo, sunt nevoit să te rog fierbinte, fii

îngăduitor. Gândeşte-te în ce stare ne aflam, ţine seama că eram tineri şi ne iubeam demult. Cumpăneşte asupra tuturor împrejurărilor în care aveau loc întâlnirile noastre şi vei recunoaşte că ne-a fost peste putinţă să ţinem piept ispitei: ba chiar mă vei ierta dacă-ţi mărturisesc: într-o clipă de uitare, cinstea lui Agnes a fost jertfită iubirii mele.

Ochii lui Lorenzo scăpărau mânios; obrazul i se făcu roşu ca focul; sări de pe scaun şi încercă să-şi scoată sabia din teacă. *Don* Raymond îşi dădu seama şi-l luă de mână; i-o strânse duios:

— Prietene! Frate! Ascultă-mă până la sfârşit! Iar între timp, stăpâneşte-ţi mânia; şi fii măcar încredinţat că, dacă ţi-am istorisit o nelegiuire, vina o port eu şi nu sora dumitale.

Lorenzo se lăsă convins de rugăminţile lui *don* Raymond; se aşeză din nou, nerăbdător şi întunecat la faţă. Marchizul reluă precum urmează firul povestirii:

— De abia se potolise prima izbucnire a dragostei, când Agnes, care-şi venise în fire, se smuci îngrozitor din braţele mele. Mă numi corupător mârşav, mă copleşi cu cele mai amare reproşuri în timp ce-şi bătea pieptul, mânioasă ca o fiinţă ieşită din minţi. Ruşinat de fapta mea nesocotită, anevoie am găsit vorbe prin care să-mi cer iertare. M-am străduit să o alin; m-am aruncat la picioarele ei şi am rugat-o, fierbinte, să mă ierte. Îşi trase mâna pe care i-o luasem şi voiam să i-o sărut.

— Nu mă atinge! strigă şi furia ei mă îngrozi. Monstru viclean şi nerecunoscător, cum m-ai mai înşelat! Te socoteam prietenul, oblăduitorul meu, m-am încrezut în tine, şi fiindcă m-am bizuit pe onoarea ta, îmi închipuiam că nimic nu-mi ameninţa cinstea; tu, acela pe care l-am adorat, mi-ai adus ruşine; din cauza ta m-am lăsat ispitită să-mi calc jurământul făcut în faţa lui Dumnezeu, încât am ajuns de-o teapă cu ultima dintre femei. Ruşine ţie, ticălosule! n-o să mă mai vezi vreodată!

Sări de pe banca pe care stătuse. M-am luptat să o ţin pe loc; dar se smulse mânioasă şi se adăposti înlăuntrul mănăstirii.

Am plecat buimăcit şi plin de îngrijorare. A doua zi, dimineaţa, m-am înfăţişat ca de obicei în grădină; dar Agnes nu se vedea nicăieri. Noaptea am aşteptat-o în locul unde ne întâlneam întotdeauna. N-am fost mai norocos. Mai multe zile şi nopţi se scurseră în acelaşi fel. Până la urmă mi-am văzut iubita supărată, în timp ce străbate aleea la marginea căreia lucram; o întovărăşea aceeaşi tânără şi se sprijinea de braţul acesteia, pare-se fiindcă se simţea prea slabă ca să umble singură. Mă privi o clipă, dar îşi întoarse numaidecât capul. Am aşteptat să se înapoieze; trecu însă mai departe şi se îndreptă spre mănăstire, fără să mă bage în seamă, sau să ia aminte la privirile mele pline de căinţă, care o rugau din adâncul sufletului să mă ierte.

De îndată ce Agnes şi tânăra se îndepărtară, bătrânul grădinar veni spre mine cu o înfăţişare tristă.

— *Segnor,* zise, sunt mâhnit fiindcă trebuie să v-o spun, dar nu mai pot să vă fiu de folos; doamna cu care va întâlneaţi m-a încredinţat adineauri că, pe viitor, dacă vă las să intraţi în grădină, o să dea pe faţă stareţei toată tărăşenia. M-a poftit, de asemenea, să vă spun că prin rămânerea aici îi aduceţi ocară şi dacă îi purtaţi câtuşi de puţin respect, n-o să încercaţi să o mai vedeţi. Să-mi fie deci cu iertare, dar vă înştiinţez că n-am cum să vă mai acopăr. Dacă stareţa ar afla ce-am făcut s-ar putea să nu se mulţumească să mă dea afară din slujbă; e cu putinţă ca setea ei de răzbunare s-o îndemne să mă învinuiască precum că i-am necinstit mănăstirea şi să găsească o pricină pentru care să fiu zvârlit în temniţele Inchiziţiei.

Zadarnic am încercat să-l înduplec. De atunci, nu mi-a mai îngăduit să calc pragul grădinii, iar Agnes stăruia în hotărârea ei, nici nu mă lăsa să o văd, nici nu-mi trimitea vreo veste. Cam la două săptămâni după aceea, o boală grea, care se abătu asupra tatălui meu, mă sili să plec în Andaluzia. M-am grăbit într-acolo, şi aşa cum îmi închipuiam, l-am găsit pe marchiz pe patul de moarte. Deşi de la început s-a spus că suferinţa aceasta îl va ucide, a mai lâncezit câteva luni, iar între timp, fiindcă a trebuit să îngrijesc bolnavul, iar după obştescul sfârşit să mă îndeletnicesc cu orânduirea treburilor celui dispărut, nu mi-a fost îngăduit să părăsesc Andaluzia. Acum patru zile, m-am întors la Madrid şi când am sosit la reşedinţa mea, am găsit această scrisoare care mă aştepta.

Marchizul descuie sertarul unui scrin; scoase o hârtie împăturită pe care i-o întinse ascultătorului. Lorenzo o deschise şi recunoscu scrisul surorii sale. Cuprinsul era următorul:

În ce gheenă a suferinţelor m-ai cufundat! Mă sileşti, Raymond, să fiu la fel de nelegiuită ca tine. Hotărâsem să nu te mai văd vreodată; să te uit, dacă-mi va sta în putere; şi de nu, să mi te amintesc doar cu ură. O fiinţă pentru care simt încă din clipa aceasta o dragoste de mamă îmi cere să-l iert pe ademenitorul meu şi către iubirea lui să-mi îndrept glasul, să-l rog să afle o cale ca s-o ajute să rămână în viaţă. Raymond, copilul tău tresare lângă inima mea. Mă cutremur când mă gândesc la răzbunarea stareţei. Mă înspăimântă propria mea soartă, dar şi mai mult mă tem pentru făptura nevinovată a cărei viaţă ţine de a mea. Dacă starea în care mă găsesc va fi descoperită, şi eu, şi pruncul suntem pierduţi. Grădinarul care şi-a luat îndatorirea să-ţi aducă scrisoarea a fost dat afară din slujbă, de la el nu mai trebuie aşteptat niciun ajutor. Omul tocmit în locul lui e de o credinţă ce nu poate fi clintită cu nimic. Cea mai bună cale pe care poţi să-mi răspunzi este

să ascunzi scrisoarea sub statuia cea mare a sfântului Francisc, aflată în catedrala capucinilor. Mă duc la spovedanie în fiece joi, şi pot lesne să găsesc un prilej ca scrisoarea să ajungă în mâna mea. Am auzit că eşti plecat din Madrid. Mai e oare nevoie să te rog din tot sufletul să-mi răspunzi chiar în clipa când te vei întoarce? Ah, Raymond, mă aflu într-o stare cumplită! Înşelată datorită rudelor mele cele mai apropiate, nevoită să îmbrăţişez un drum în viaţă ce nu mi se potriveşte, conştientă că îndatoririle mele sunt sfinte şi ademenită să le nesocotesc de către omul pe care-l bănuiam mai puţin decât pe oricine că ar fi în stare să mă viclenească, mă văd silită să aleg între moarte şi călcarea jurământului. Teama femeii şi dragostea de mamă nu-mi îngăduie să şovăi între cele două. Simt cât de adâncă e vina în care mă cufund dacă mă învoiesc la ceea ce plănuiai cândva. Moartea bietului meu părinte, care s-a prăpădit de când ne-am văzut ultima oară, a îndepărtat una din piedici. Tata odihneşte în mormânt şi nu mai trebuie să mă tem de mânia lui. Dar – o, Raymond! Cine mă va apăra de mânia lui Dumnezeu? Cine-mi va fi scut, împotriva conştiinţei, împotriva mea însămi? Nu îndrăznesc să stărui în aceste gânduri; mă vor scoate din minţi. Hotărârea mea e luată. Dobândeşte o dezlegare de jurământ. Sunt gata să fug cu tine. Scrie-mi, soaţe! Spune-mi că iubirea ta n-a pălit în timpul cât nu ne-am văzut. Spune-mi că vei izbăvi de moarte pruncul tău nenăscut încă şi pe nefericita-i mamă. Trăiesc în chinurile spaimei. Mi se pare că fiece ochi aţintit asupra mea îmi pătrunde taina şi iar pricina acestor chinuri eşti tu! Când inima mea ţi s-a dăruit pentru prima oară, cât de puţin bănuia că vei abate asupra-i asemenea tortură!

Agnes.

După ce citi scrisoarea, Lorenzo o înapoie în tăcere. Marchizul o puse din nou în scrin şi apoi urmă:

— Nemărginită a fost bucuria mea, când am citit aceste rânduri, ce-mi aduceau veşti pe care le doream fierbinte, dar pe care mă aşteptam atât de puţin să le primesc. Mi-am făcut numaidecât un plan. Când *don* Gaston mi-a destăinuit locul unde se retrăsese fiica sa, nu mă îndoiam că era gata să părăsească mănăstirea: drept care îi încredinţasem toată treaba cardinalului-duce de Lerma. Iar acesta se îndeletnici numaidecât cu dobândirea bulei ce ne făcea trebuinţă. Din fericire, după aceea am uitat să opresc acţiunea întreprinsă de el. Într-o scrisoare pe care mi-a trimis-o cu puţin timp în urmă, îmi spune că aşteaptă zilnic să primească hotărârea de la Roma. Bucuros m-aş fi bizuit pe acest înscris. Dar cardinalul îmi dă de ştire că trebuie să găsesc mijlocul să o scot pe Agnes din mănăstire, fără ştirea stareţei. Nu se îndoieşte că aceasta din urmă se va mânia grozav,

deoarece comunitatea ei va pierde o persoană de asemenea rang înalt şi va socoti lepădarea lui Agnes drept o ocară adusă aşezământului pe care îl conduce. O înfăţişează ca o femeie iute la mânie şi răzbunătoare, în stare să ia măsurile cele mai silnice. De aceea e de temut ca nu cumva să o închidă pe Agnes în mănăstire şi în felul acesta să-mi spulbere speranţele şi să zădărnicească porunca Papei. Aceste argumente m-au hotărât ca, până când avea să sosească bula pe care o aşteptam, să-mi răpesc iubita şi să o ascund într-una din casele cardinalului-duce. Acesta încuviinţă planul meu şi se arătă gata să dea oblăduire fugarei. După aceea am făcut în aşa fel încât noul grădinar al mănăstirii Sfânta Clara să fie prins în taină şi închis la reşedinţa mea. Prin acest mijloc am ajuns stăpân pe cheia de la poarta grădinii şi acum nu-mi mai rămânea decât să o pregătesc pe Agnes pentru fugă. Ceea ce am făcut prin scrisoarea pe care m-ai văzut pe când i-o trimiteam astă-seară. Voi fi gata să o întâmpin mâine-noapte la orele douăsprezece, îi spuneam; am cheia grădinii şi poate să fie sigură că va fi grabnic eliberată.

Ai ascultat, Lorenzo, în întregime, lunga mea istorisire. N-am nimic de adăugat care să-mi slujească drept scuză, am avut întotdeauna gânduri cum nu se poate mai cinstite cu sora dumitale – atâta ţin să spun. Ţelul meu a fost şi este şi-acum să-mi fie soţie; dacă vei cântări împrejurările, tinereţea şi iubirea noastră, mă bizui nu numai că vei ierta această rătăcire, ci mă vei ajuta să îndrept ce i-am greşit lui Agnes şi să o dobândesc, după lege, soaţă trup şi suflet.

CAPITOLUL V

O, tu cel pe care barca uşoară a Vanităţii
De vântul laudei mânată, te poartă-n cursa nebunească a Faimei!
Ce schimbăcioasă e briza cu care porneşti la drum –
Veşnic te cufunzi prea adânc sau te ridici prea sus!
Cine râvneşte gloria puţin răgaz are:
O boare îl înalţă, o boare îi doboară.

POPE

Cu aceasta, marchizul sfârşi de povestit peripeţiile prin care trecuse. Lorenzo rămase câteva clipe cufundat în gânduri, până când fu în stare să ia o hotărâre. În cele din urmă, sparse tăcerea.

— Raymond, spuse, şi luă mâna celuilalt, o aspră îndatorire de onoare mi-ar cere să spăl în sângele dumitale ruşinea adusă familiei mele; dar împrejurările în care te-ai făcut vinovat mă împiedică să te socotesc duşman. Ispita era prea puternică, pentru ca să i se ţină piept. Credinţa oarbă a rudelor mele a fost pricina acestor nenorociri; neamurile sunt mai vinovate decât dumneata şi Agnes. Cele întâmplate între voi nu mai au cum să fie schimbate, dar lucrurile se pot încă îndrepta prin căsătoria dumitale cu sora mea. Ai fost întotdeauna şi eşti şi-acum cel mai drag prieten al meu, ba chiar singurul. Ţin la Agnes din tot sufletul; şi nimănui altul nu i-aş da-o mai bucuros de soţie. Aşadar, îndeplineşte-ţi planul. Mâine-seară te voi însoţi şi o voi duce eu însumi la casa cardinalului. În felul acesta se va şti că-i încuviinţez purtarea şi va fi ferită de învinuirile ce le-ar trage asupra ei fuga din mănăstire.

Marchizul îi mulţumi în cuvinte din care recunoştinţa nu lipsea nicidecum. Apoi Lorenzo îl înştiinţă că nu mai trebuia să se teamă de duşmănia ce i-o purta *donna* Rodolpha. Se scurseseră cinci luni din ziua când o mânie cumplită făcuse să i se spargă un vas de sânge şi peste câteva ore îşi dăduse sufletul. Şi-apoi începu să vorbească în sprijinul Antoniei. Marchizul fu nespus de mirat când află despre noua sa rudă. Tatăl lui o urâse până la moarte pe Elvira şi nu lăsase vreodată să se înţeleagă nici câtuşi de puţin că ştia ce se întâmplase cu văduva fiului său mai mare. Lorenzo nu greşea atunci când presupunea că era gata să o recunoască pe cumnata sa şi pe blânda ei fiică, îşi încredinţă *don* Raymond prietenul. Pregătirile în vederea fugii lui Agnes n-aveau să-i îngăduie să le viziteze a doua zi, spuse, dar, între timp, îl ruga pe Lorenzo să le asigure că era prietenul lor şi să-i dea Elvirei, în contul său, oricâţi bani i-ar fi de trebuinţă. Ceea ce tânărul făgădui

că va face de îndată ce va afla unde locuia. Apoi îşi luă rămas bun de la viitorul său cumnat, şi se întoarse la palatul de Medina.

Aproape că se iviseră zorii când marchizul se retrase în camera sa. Fiindcă-şi dăduse seama că povestirea lui va dura câteva ore, şi cum dorea ca la întoarcere să nu fie tulburat, porunci slujitorilor să nu-l aştepte; prin urmare, fu oarecum surprins când în anticameră îl găsi pe Theodore aşezat acolo. Pajul stătea lângă o masă, în mână ţinea un condei, iar treaba cu care se îndeletnicea îl absorbea într-atât, încât nu băgă de seamă că stăpânul se apropiase. Marchizul rămase pe loc, ca să-l privească. Theodore aşternuse câteva rânduri, apoi se opri şi şterse o parte din ele; după aceea le rescrise, şi păru foarte încântat de ce făcuse. În cele din urmă, azvârli condeiul şi bătu vesel din palme.

— Gata, strigă cu glas tare; acum sunt minunate!

Râsul marchizului, care bănuia cu ce se îndeletnicise, îl smulse din încântarea sa.

— Ce e atât de minunat, Theodore?

Băiatul tresări şi privi în jur; roşi, se repezi la masă, apucă hârtia pe care scrisese şi, încurcat, o ascunse.

— O, stăpâne, nu ştiam că sunteţi aici. Pot să vă fiu de folos? Lucas s-a şi dus la culcare.

— După ce-mi voi spune părerea despre versurile tale, îi urmezi pilda.

— Versurile mele, stăpâne!

— Da, sunt sigur că ai scris versuri: fiindcă nimic altceva nu te-ar fi putut ţine treaz până la ceasurile astea din noapte. Unde sunt, Theodore? Aş dori să văd ce-ai compus.

Theodore se aprinse şi mai tare la obraz; dorea grozav să arate versurile, dar ţinea ca mai întâi să i se dea ghes.

— Zău, stăpâne, nu sunt vrednice să le luaţi în seamă.

— Versurile acelea despre care chiar adineauri mărturiseai că sunt atât de minunate? Hai, hai, dă-mi voie să văd dacă suntem de aceeaşi părere. Făgăduiesc să fiu un critic îngăduitor.

Băiatul întinse hârtia, deşi s-ar fi zis că se codea; dar ochii săi negri, care străluceau de plăcere, trădau vanitatea inimii lui de copil. Marchizul zâmbea pe când observa tulburarea acestui suflet, care, deocamdată, nu prea se pricepea să-şi ascundă simţămintele. Se aşeză pe o canapea. Theodore aştepta neliniştit cuvântul hotărâtor al stăpânului, faţa lui plină de nelinişte spunea că în inima sa speranţa se lupta să învingă teama, în timp ce marchizul citea următoarele versuri:

IUBIREA ŞI BĂTRÂNEŢEA

Noaptea era întunecată; vântul bătea rece;
Anacreon, ajuns posac şi bătrân,
Sta pe lângă foc şi grijă avea să nu se stingă vesela lui flacără;
Brusc, uşa căsuţei de perete e dată,
Şi, ia te uită! Dinainte-i stă Cupidon;
Priveşte prietenos în jur, îl salută şi-i spune pe nume.

„Cum! Tu erai? strigă cu supărare-n glas
Strămoşul şi tresare speriat în timp ce
Purpura mâniei încinge chipul palid şi zbârcit;
Vrei iară să aprinzi în inima mea,
Împietrită de vârstă, patima amorului!
Tinere înfumurat! săgeţile tale sunt prea slabe ca să-mi străpungă pieptul.
Ce cauţi în pustietatea asta-ntunecată?
Zâmbete, jocuri zburdalnice n-ai să afli aici!
Nicicând aceste văi la dulce plăcere şi hârjoană martore n-au fost;
Iarna veşnică înfaşă strâns câmpia;
În casa mea, tiranic, domneşte bătrâneţea;
Grădina-mi nu se laudă cu vreo floare, pieptu-mi, cu vreo boare de căldură.
Pleacă şi cată umbrarul înflorit,
Unde vreo fecioară coaptă ţi se bagă pe sub piele,
Sau porunceşte unor vise supărătoare să dea târcoale patului ei;
Odihnă află-ţi pe pieptul iubăreţ a lui Damon;
Zburdă pe buzele trandafirii ale lui Chloé,
Sau perină să-ţi fie obrazul ei îmbujorat sfielnic.

Pe-acolo fă-ţi cuib! Fereşte-te de locurile acestea reci!
Şi nici să nu gândeşti că, ajuns bătrân şi înţelept,
Capul acesta nins de ani îţi va purta jugul;
Aminteşte-ţi că pe anii mei cei mai frumoşi
Pecetea ţi-ai pus cu suspine şi lacrimi,
Prietenia ta o socot amăgitoare, şi fug de şarpele viclean.

Nu am uitat încă suferinţa
Prin care am trecut, când Iulia mă ferecă în lanţuri;
Flăcările încinse ce-mi mistuiau pieptul;
Nopţile mele fără somn;
Chinurile geloziei ce inima îmi torturau;

Speranţele mele zădărnicite şi iubirea neîmpărtăşită.

Fugi deci şi nu-mi mai blestema ochii!
Fugi din pragul paşnic al căsuţei mele!
Nicio zi, nicio oră, nicio clipă nu mai zăbovi pe-aici!
Îţi cunosc minciuna, dispreţ simt pentru vicleşugurile tale;
Nu mă-ncred în surâsul tău, de săgeţile tale mă tem!
Afară, trădătorule, cată-ţi alţii pe care să-i înşeli!"

— Oare vârsta ţi-a rătăcit mintea, bătrâne?
Răspunse zeul jignit şi se-ncruntă:
(Încruntarea-i era încântătoare ca un surâs de fecioară!)
Mie îmi spui aceste vorbe?
Mie, care te iubesc la fel ca totdeauna,
Deşi îmi dispreţuieşti prietenia şi ocărăşti plăcerile trecutului?
Dacă ai dat cândva de-o frumoasă trufaşă,
O sută de alte nimfe, bune au fost cu tine,
Iar surâsul lor putea să răscumpere privirile aspre ale Iuliei.
Dar aşa e omul! Mâna lui părtinitoare
Hatâruri făr' de număr le scrie pe nisip,
Dar vreo mică greşeală o înscrie în piatră trainică.

Nerecunoscătorule! Cine te-a călăuzit spre valurile
Unde, la amiază, Lesbiei îi plăcea să se scalde?
Cin' ţi-a arătat umbrarul sub care Daphné, singură, stătea culcată?
Şi cine, atunci când Celia striga după ajutor,
Te-a poftit, cu sărutări, să faci fata să tacă?
Cine altul decât Iubirea, îi o, tu, Anacreon, necredinciosule!

Atunci îmi spuneai: „Dragă băiete!
Doar tu eşti fericirea mea, izvor de bucurie!"
Pe-atunci mă preţuiai mai mult decât viaţa!
Mă sărutai şi mă jucai pe genunchi;
Şi te jurai că vinul însuşi nu ţi-ar place.
Dacă buzele iubirii nu ar fi atins mai întâi cupa prea plină.

Zilele acelea minunate nu se vor întoarce oare niciodată?
Veşnic trebui-va să jelesc că te-am pierdut,
Alungat din inima ta şi lipsit de bunăvoinţa ce mi-o arătai?
O, nu! surâsul acesta tăgăduieşte că teama-mi are vreun temei;

Pieptul ce tresaltă, ochii ce lucesc,
Spun că ţi-s drag şi că iertate îmi sunt greşelile.

Pe Cupidon, cel de tine iubit, preţuit, dezmierdat,
Îl vei strânge iar în braţe,
Ţi se va juca pe genunchi sau va dormi la pieptul tău;
Făclia mea îţi va încălzi inima copleşită de bătrâneţe;
Mâna mea astâmpăra-va furia iernii palide,
Iar juneţea şi primăvara din nou aci serbările-şi vor da.

Cu un zâmbet, o pană aurie
Din aripă-şi smulse;
Poetului, în mână, băiatul i-o pune;
Şi, pe dată, în faţa ochilor lui Anacreon
Cele mai frumoase vise închipuirea trezeşte
Şi-n jurul capului de ele oblăduit, zboară, dezlănţuite, muzele prielnice.

Inima i se aprinde de focul iubirii;
Iute pune mâna pe lira-i vrăjită;
Repede-şi trece degetele peste coardele pline de armonie;
Pana smulsă din aripa lui Cupidon
Lunecă pe strunele prea îndelung uitate,
În timp ce, cu vers gingaş, Anacreon slăveşte puterea Dragostei.

De îndată ce auziră cuvântul Iubire,
Pădurile se scuturară de zăpadă, apele dezgheţate
Frânseră cătuşele lor reci şi Iarna o luă la goană:
Din nou pământul se acoperi de flori;
Zefirul blând prinse să adie prin zăvoiul înflorit;
În tăria văzduhului se-nalţă soarele strălucitor şi revarsă lumina vie a zilei.

Ademeniţi de sunetele pline de armonie,
Silvani şi fauni înconjură căsuţa,
Curioşi se înghesuie pe menestrel să-l vadă;
Nimfele pădurii se grăbesc vraja-i la încercare să o pună;
Nerăbdătoare aleargă; ascultă, le place,
Şi-n timp ce la cântu-i urechea lor o pleacă, uită că menestrelul e bătrân.

Cupidon, nicicând statornic,

Ascultă muzica, cocoţat pe harpă,
Sau înăbuşe cu o sărutare notele suave;
Când se odihneşte pe pieptul poetului,
Când împleteşte trandafiri în pletele lui ninse,
Sau, purtat pe-aripi de aur, nebunatic, se roteşte în zbor.

Şi-atunci grăi Anacreon: „Pe viitor,
Dinaintea altor altare nu voi mai face legământ.
De vreme ce Cupidon binevoieşte lira să-mi inspire;
Lui Phoebus sau fecioarei cu ochi albaştri
Versul meu nu le va mai cere ajutor,
Căci doar Iubirea lira îmi va ocroti.

În cânturi măreţe, despre vremi demult apuse,
Am răspândit în lume faima regilor şi a eroilor,
Şi, înflăcărat de naraţiune, am făcut să răsune războinice strune.
Dar, bun rămas, eroi! Vă las cu bine, regi!
Buzele mele nu vor mai slăvi faptele voastre vitejeşti,
Căci doar Iubirea lira mea o va cânta."

Marchizul înapoie hârtia şi zâmbi încurajator.

— Îmi place mult micul tău poem, zise; totuşi, nu trebuie să pui mare preţ pe părerea mea, nu mă pricep să judec meritele unei poezii; în ce mă priveşte, nu am scris toată viaţa mai mult de şase versuri; care au avut asemenea urmări nefericite, încât sunt cu desăvârşire hotărât să nu mai compun vreodată altele. Dar mă abat de la ceea ce voiam să-ţi spun. Ziceam că nu poţi să-ţi petreci timpul mai rău decât alcătuind versuri. Un scriitor, fie el bun sau prost, ori nici bun nici prost, este un animal pe care oricine are dreptul să-l atace fără cruţare, căci, deşi nu toată lumea poate să scrie o carte, fiecare se crede în stare să o judece. O lucrare proastă îşi atrage ea însăşi pedeapsa – dispreţul şi derâderea; o carte bună stârneşte pizmă şi aduce autorului nenumărate jigniri; se vede năpădit de critici părtinitori şi morocănoşi; unul găseşte cusur planului, celălalt stilului, un altul e nemulţumit din cauza învăţămintelor pe care scriitorul se străduie să le întipărească în mintea cititorilor; iar cei ce nu izbutesc să găsească vreo pricină cărţii se îndeletnicesc cu veştejirea autorului; scormonesc răuvoitori prin cotloane întunecoase ca să scoată la iveală vreun amănunt fără însemnătate, bun să ia în râs firea lui tainică şi felul cum se poartă între patru ochi şi fiindcă nu pot lovi în autor, tind să rănească omul. Pe scurt, cine intră în arena literară se încumetă de bunăvoie ca nepăsarea, zeflemeaua,

pizma şi dezamăgirea să-l străpungă cu săgeţile lor. Oricum vei scrie, bine sau prost, fii încredinţat că nu vei scăpa de învinuiri. Într-adevăr, iată un fapt care înseamnă cea mai mare mângâiere pentru un tânăr autor: acesta îşi aminteşte că Lope de Vega şi Calderon au avut de făcut faţă unor critici invidioşi şi nedrepţi şi, modeşti, se cred ei înşuşi chiar în aceeaşi situaţie. Îmi dau seama că degeaba-mi răcesc gura. Scrisul e o toană pe care niciun fel de argumente nu sunt în stare să o biruie; convinge-mă să nu mai iubesc – nu-ţi va fi mai uşor decât îmi este mie să-ţi scot din minte scrisul. Cu toate acestea, dacă uneori nu-ţi poţi stăpâni această izbucnire poetică, ai măcar grijă să nu arăţi nimănui versurile, decât acelora care nutresc pentru tine o slăbiciune, chezăşie că vei primi laude.

— Aşadar, nu le găsiţi destul de bune, stăpâne, zise Theodore, umilit şi abătut.

— Nu m-ai înţeles; după cum ţi-am spus mai înainte, versurile tale mi-au plăcut mult; dar grija ce ţi-o port mă face să fiu părtinitor, iar alţii ar putea să le judece cu mai puţină bunăvoinţă. Trebuie totuşi să observ că, deşi înclin să-ţi fiu prielnic, nu sunt atât de orbit, încât să nu iau seama la câteva greşeli. De pildă: încurci grozav metaforele; ai prea mare aplecare spre cuvinte, căci te bizui mai mult pe ele decât pe înţelesul versurilor; unele stihuri par să fi fost introduse doar pentru rimă; iar cele mai multe dintre ideile foarte bune sunt luate din opera altor poeţi, deşi e cu putinţă ca tu însuţi să nu-ţi dai seama că le-ai furat. Aceste greşeli pot uneori să fie iertate într-un poem lung, dar o poezie scurtă trebuie să fie de bună-credinţă şi fără cusur.

— Adevărat, stăpâne, dar gândiţi-vă că scriu doar de plăcere.

— Greşelile tale sunt cu atât mai de neiertat. Acelora care scriu pentru bani, şi se văd siliţi să termine o anumită lucrare într-un timp hotărât dinainte, iar plata lor e după cât au dat, nu după valoarea operei, abaterile pot să le fie trecute cu vederea. Dar, atunci când nu nevoia te împinge să iei pana în mână, ci scrii doar pentru faimă şi ai tot răgazul să-ţi şlefuieşti compoziţia, greşelile îţi sunt de neiertat şi dacă le faci, ţi se cuvine să fii ţinta celor mai ascuţite săgeţi ale criticii.

Marchizul se ridică de pe canapea; pajul arăta descurajat şi trist; ceea ce nu-i scăpă stăpânului.

— Totuşi, adăugă acesta şi zâmbi, socot că versurile tale nu te fac de râs. Versifici cu destulă uşurinţă şi ai, pare-se, ureche bună. Luat în totul, micul poem pe care l-am citit mi-a făcut multă plăcere; şi dacă nu-ţi cer un hatâr prea mare, îţi voi fi foarte îndatorat pentru o copie.

Tânărul se lumină numaidecât la faţă. Nu văzu că marchizul îşi însoţea cererea cu un zâmbet pe cât de îngăduitor, pe atât de ironic, şi făgădui

grabnic copia cerută. Marchizul se retrase în camera sa, înveselit de înrâurirea pe care ultimul cuvânt al criticii sale o avusese numaidecât asupra tânărului. Se azvârli în culcuşul său şi curând îl fură somnul, iar visele îl legănară cu cele mai încântătoare imagini ale fericirii lui alături de Agnes.

Când ajunse la palatul Medina, prima grijă a lui Lorenzo fu să întrebe dacă au sosit scrisori. Găsi câteva, care-l aşteptau, dar cea pe care o căuta nu se afla printre ele. Leonella nu avusese putinţa să-i scrie în seara aceea; totuşi, nerăbdătoare să cucerească inima lui *don* Christoval, care, după cum îi plăcea să creadă, nu rămăsese tocmai nepăsătoare, nu-şi îngădui să mai lase să treacă o zi fără să-l înştiinţeze unde era de găsit. Când se întorsese de la catedrala capucinilor, îi povestise plină de bucurie surorii ei câtă curtenie îi arătase un cavaler frumos şi, de asemenea, cum tovarăşul său făgăduise să-i vorbească marchizului de las Cisternas în sprijinul Antoniei. La primirea acestor ştiri, Elvira încercă simţăminte foarte deosebite de acelea care o însufleţeau pe Leonella când îi împărtăşise veştile. Îşi mustră sora pentru nesăbuinţa ce-o dovedise atunci când încredinţase povestea ei unui om cu desăvârşire străin, şi arătă că se temea ca nu cumva în urma acestui pas nesocotit, marchizul să o vadă cu ochi răi. Cea mai adâncă dintre toate temerile pe care le simţea nu o dădu pe faţă. Neliniştită, băgase de seamă cum, atunci când fusese amintit numele lui Lorenzo, fiica ei se îmbujorase foarte tare. Sfielnica Antonia nu îndrăznea să-i rostească numele; fără să ştie din ce pricină, se simţea încurcată când se discuta despre el şi încerca să schimbe subiectul şi să aducă vorba despre Ambrosio. Elvira întrezări tulburarea acestui suflet tânăr; stărui aşadar ca Leonella să nu-şi ţină făgăduielile făcute cavalerilor. Un suspin, ce scăpă de pe buzele Antoniei la auzul acestei porunci, întări hotărârea prevăzătoarei mame.

Această hotărâre Leonella se înverşuna să o încalce, fiindcă şi-o închipuia izvorâtă din invidie: sora se temea să nu se ridice mai presus decât ea. Îşi făcu un plan şi, fără să sufle nimănui o vorbă, folosi un prilej ca să-i trimită lui Lorenzo următoarele rânduri, care îi fură înmânate acestuia de îndată ce se sculă:

Desigur, segnor don *Lorenzo, v-aţi spus nu o dată despre mine că mă dovedesc nerecunoscătoare şi uitucă; dar vă dau cuvântul meu de fecioară, ieri mi-a fost peste putinţă să-mi ţin făgăduiala. Nu ştiu ce cuvinte să găsesc ca să vă dau de ştire că sora mea a primit într-un fel tare neobişnuit bunăvoinţa pe care aţi arătat-o, când aţi dorit să-i faceţi o vizită. E o femeie ciudată, are multe trăsături alese, dar e geloasă pe mine, şi din cauza aceasta*

îşi închipuie adesea lucruri de neînţeles. Când a auzit că prietenul dumneavoastră mi-a făcut puţin ochi dulci, s-a speriat numaidecât; m-a ţinut de rău şi m-a oprit cu străşnicie să vă spun unde locuim. Recunoştinţa puternică, pe care v-o port pentru bunătatea cu care aţi încercat să ne ajutaţi, şi – să mărturisesc oare? – dorinţa de a-l vedea pe mult prea curtenitorul don *Christoval nu-mi vor îngădui să iau în seamă poruncile ei. De aceea m-am furişat câteva clipe, ca să vă înştiinţez că locuim în Strada di San Jago, la patru case de palatul Albornos, şi aproape chiar faţă în faţă cu prăvălia bărbierului Miguel Coello. Întrebaţi de* donna *Elvira Dalfa, deoarece, potrivit poruncii socrului ei, sora mea poartă tot numele de fată. Astă-seară la orele opt o să ne găsiţi negreşit; dar nu lăsaţi să vă scape vreo vorbă care ar putea să dea de bănuit că v-am scris. Dacă-l vedeţi cumva pe contele d'Ossorio, spuneţi-i (roşesc când mărturisesc lucrul acesta), spuneţi-i că va fi cât se poate de binevenit pentru înţelegătoarea*

Leonella.

Ultimele rânduri fuseseră scrise cu cerneală roşie, ca să arate că se aprinsese la obraz în timp ce călca atât de grosolan peste sfiala cuvenită unei fecioare.

Lorenzo abia termină de citit aceste rânduri, că şi purcese să-l caute pe *don* Christoval. Fiindcă nu avusese putinţa să-l găsească în timpul zilei, se îndreptă singur către casa unde locuia *donna* Elvira, spre nesfârşita dezamăgire a Leonellei. Slujnica, prin care dădu de ştire cum se numea, apucase să-i spună că doamna era acasă, astfel încât stăpâna ei nu avu putinţa să-şi găsească un pretext ca să nu-l primească. Elvira se învoi să-l vadă, deşi fără nicio tragere de inimă. Mai neplăcut îi fu în timp ce *don* Lorenzo se apropia de camera unde se aflau ele, iar Antonia se schimba la faţă; şi nici nu încercă mai puţină părere de rău, când tânărul se înfăţişă el însuşi. Trupul său armonios, chipul însufleţit, ca şi graţia firească a purtărilor şi fineţea vorbelor lui alese dar necăutate o convinseră pe Elvira că un asemenea oaspete era primejdios pentru fiica ei. Se hotărî să vădească o politeţe rece; să nu primească ajutorul său, dar să se arate recunoscătoare, fiindcă era gata să-l dea cu atâta delicateţe; şi, fără să-l jignească, să-l facă să înţeleagă că, pe viitor, vizitele sale nu vor fi nici pe departe plăcute.

Când intrase, Lorenzo o găsise pe Elvira, care nu se simţea bine, întinsă pe o canapea; Antonia broda la gherghef; iar Leonella, îmbrăcată într-o rochie rustică, ţinea în mână *Diana* de Montemayor[67]. Deşi era vorba de

[67] *Diana enamorada*, faimos roman pastoral al scriitorului spaniol Jorge de Montemayor (1520? – 1561).

mama Antoniei, fără voia lui, Lorenzo se aştepta să recunoască în Elvira o adevărată soră a Leonellei, fiica unui cizmar „la fel de muncitor şi cinstit ca oricare altul din Cordova"; o singură privire îi fu destul ca să nu se mai lase amăgit: văzu o femeie al cărui chip vădea încă semnele unei frumuseţi deosebite, în ciuda urmelor ce le lăsaseră timpul şi suferinţele; faţa ei avea o înfăţişare demnă şi gravă, dar drăgălăşenia şi blândeţea îi îndulceau trăsăturile şi o făceau într-adevăr încântătoare. Lorenzo îşi închipui că în tinereţe trebuie să fi semănat cu fiica ei, şi-l iertă numaidecât pe răposatul conte de las Cisternas pentru nechibzuinţa sa. Elvira îl pofti să se aşeze şi-şi reluă numaidecât locul pe canapea.

Antonia îl primi cu o reverenţă firească şi-şi văzu de lucru; obrajii îi erau roşii ca para şi se lupta să-şi ascundă tulburarea; mătuşa ţinea de asemenea să aibă o înfăţişare modestă; se străduia să roşească şi să tremure, şi, cu ochii în jos, aşteptă ca *don* Christoval să o salute. Dar după un timp, când văzu că nu se apropia nimeni altul, se încumetă să privească prin cameră, şi jignită, văzu că Medina venise singur. Pradă nerăbdării, nu aşteptă până când avea să primească vreo lămurire; curmă vorba lui Lorenzo, care făcea cunoscută însărcinarea dată de Raymond, şi ceru să afle ce s-a întâmplat cu prietenul său.

Lorenzo, care socotea că avea nevoie de bunăvoinţa Leonellei, încercă să-i aline dezamăgirea şi încalcă puţin adevărul.

— Ah, *segnora,* răspunse cu tristeţe în glas, *don* Christoval va fi nespus de mâhnit că a pierdut prilejul să vă trimită complimente. O rudă a sa e bolnavă şi a trebuit să părăsească în grabă Madridul; dar, la întoarcere, va folosi desigur prima ocazie pentru a se arunca, în culmea fericirii, la picioarele dumneavoastră.

Pe când Lorenzo rostea aceste vorbe, Elvira căută în ochii săi: îi străfulgera cu o privire, în care se citeau nemulţumire şi dojana mută, ce-l pedepsea îndeajuns pentru ipocrizia lui. Înşelătoria nici nu-i sluji la nimic. Supărată şi dezamăgită, Leonella se sculă şi, mânioasă foc, se retrase în camera ei.

Lorenzo se grăbi să îndrepte greşeala care-l făcuse să scadă în ochii Elvirei; arătă cele discutate despre ea cu marchizul; Raymond, o încredinţă, era gata să o recunoască drept văduva fratelui său; iar până când va avea putinţa să o salute el însuşi, fusese împuternicit să-i ţină locul. Vestea uşură neliniştea ce o apăsa greu pe Elvira: găsise acum un ocrotitor pentru Antonia cea orfană de tată, a cărei soartă viitoare îi trezea temeri mai mari ca oricare altele. Nu fu deloc zgârcită cu mulţumirile ce le aduse aceluia care, plin de generozitate, pusese o vorbă bună în sprijinul ei; dar nu-l pofti totuşi să mai vină pe acolo.

Însă, când Lorenzo se ridică, gata de plecare, şi ceru să-i fie îngăduit ca, uneori, să o întrebe cum se simte, purtarea lui sinceră şi cuviincioasă, recunoştinţa pentru ajutorul dat şi respectul cuvenit prietenului său, marchizul, nu-i îngădui să spună nu. În ciuda dorinţei ei, încuviinţă; Lorenzo făgădui că se va folosi de bunătatea ce i-o arăta, dar fără să întreacă măsura, şi părăsi casa.

Acum Antonia se afla singură cu mama; urmară câteva clipe de tăcere; şi una şi alta doreau să vorbească despre acelaşi lucru, dar nu ştiau cum să înceapă; fiica simţea o sfială, avea o pecete pe buze şi nu înţelegea pricina; mama se temea să nu descopere cumva că temerile ei erau îndreptăţite, sau să trezească în mintea fetei unele gânduri, care s-ar fi putut să-i fie încă străine. Până la urmă, Elvira deschise vorba.

— E un tânăr fermecător, Antonia; îmi place grozav. A stat mult lângă tine, ieri, la catedrală?

— Tot timpul cât am stat în biserică nu m-a părăsit o clipă; mi-a dat locul lui, şi a fost foarte îndatoritor şi plin de grijă.

— Nu zău! Atunci de ce nu mi-ai pomenit numele lui? Mătuşa ta s-a pornit să-l ridice în slăvi pe prietenul său, iar tu îi preamăreai pe Ambrosio; dar niciuna dintre voi n-a suflat o vorbă despre Lorenzo şi purtările lui alese; dacă Leonella n-ar fi spus că s-a arătat gata să se pună chezaş pentru noi, nici n-aş fi ştiut că trăieşte pe lumea asta.

Elvira tăcu. Antonia se îmbujoră, dar nu răspunse.

— Poate că ai despre el o părere mai puţin bună decât a mea. Socot că e plăcut la înfăţişare, vorbeşte cu judecată şi se poartă încântător; totuşi, pe tine te-o fi izbit altceva, cine ştie; e cu putinţă să-ţi fie nesuferit şi...

— Nesuferit! O, dragă mamă, cum să-mi fie nesuferit? M-aş dovedi foarte nerecunoscătoare, dacă nu mi-aş da seama cât de cumsecade a fost ieri, şi tare oarbă, dacă însuşirile lui mi-ar fi scăpat: ce frumos e, ce înfăţişare nobilă are! Se poartă cu multă blândeţe, totuşi vădeşte atâta bărbăţie! N-am mai văzut o fiinţă care să aibă toate aceste însuşiri laolaltă, şi n-aş crede că Madridul se poate făli cu un altul ca el.

— Atunci, cum se face că n-ai avut o vorbă de laudă pentru această pasăre rară a Madridului? De ce mi-ai ascuns că a stat un timp alături de tine?

— Adevărul e că nu ştiu: mă întrebi ceva la care eu nu pot să răspund. De nenumărate ori am fost gata să-ţi vorbesc despre el; numele lui îl aveam mereu pe buze, dar când voiam să-l rostesc, îmi lipsea curajul; totuşi, dacă nu l-am amintit nu înseamnă că nu l-am băgat în seamă.

— Asta cred; dar să-ţi spun de ce nu aveai curajul? Fiindcă, obişnuită să-mi încredinţezi cele mai tainice gânduri, nu ştiai cum să te ascunzi şi, totuşi,

te temeai să-mi mărturiseşti un simţământ pe care erai sigură că nu-l voi încuviinţa. Vino încoace, copila mea!

Antonia îşi lăsă ghergheful, se zvârli în genunchi lângă canapea şi-şi ascunse capul în poala mamei.

— Nu te teme, scumpă fată! Socoteşte-mă deopotrivă mamă şi prietenă şi, să nu-ţi fie frică, n-o să te dojenesc. Am citit ce se petrecea în sufletul tău: nu te pricepi încă să-ţi ascunzi simţămintele, iar ochiul meu grijuliu nu putea să nu ia aminte. Acest Lorenzo e o primejdie pentru liniştea ta; ţi-a şi tulburat inima. Într-adevăr, îmi dau uşor seama că dragostea ta e împărtăşită; dar la ce poate să ducă o asemenea iubire? Eşti săracă şi nu ai prieteni, Antonia, draga mea; Lorenzo este moştenitorul ducelui de Medina Celi. Chiar dacă are gânduri cinstite, unchiul său nu se va învoi niciodată cu această căsătorie şi fără încuviinţarea unchiului, nu mă voi învoi nici eu. Tristele încercări prin care am trecut în viaţă m-au învăţat ce necazuri trebuie să îndure o femeie într-o căsnicie întemeiată în pofida neamurilor bărbatului. Luptă-te aşadar cu iubirea ta; oricât ţi-ar fi de greu, străduieşte-te să o birui. Inima ta e gingaşă şi simţitoare: ea a şi fost înrâurită puternic; dar, odată ce vei fi încredinţată că nu trebuie să încurajezi asemenea simţăminte, vei avea destulă tărie, nădăjduiesc, ca să ţi le smulgi din suflet.

Antonia îi sărută mâna şi făgădui să se supună orbeşte. Apoi Elvira urmă:

— Pentru ca iubirea ta să nu prindă rădăcini mai puternice, va fi nevoie să-l oprim pe Lorenzo să ne mai viziteze. Ajutorul pe care mi l-a dat nu-mi îngăduie să pun capăt, în chip hotărât, vizitelor sale, dar, de nu cumva am o părere prea bună despre el, le va întrerupe fără să se supere, dacă îi voi mărturisi din ce pricină mă tem şi că mă bizui numai şi numai pe mărinimia sa; la viitoarea vizită îi voi arăta făţiş încurcătura pe care o iscă atunci când se abate pe aici. Ce spui, copila mea, nu aşa trebuie să facem?

Antonia încuviinţă totul fără şovăire, dar nu şi fără părere de rău. Mama o sărută cu iubire şi se duse la culcare. Antonia îi urmă pilda şi jură de atâtea ori să nu se mai gândească la Lorenzo încât, până în clipa când aţipi, nu se gândi la nimic altceva.

În timp ce acestea se petreceau în casa Elvirei, Lorenzo se grăbea să-l întâlnească pe marchiz. Totul era pregătit pentru a doua fugă a lui Agnes; iar la miezul nopţii, cei doi prieteni, cu o trăsură trasă de patru cai, se aflau lângă zidul ce înconjura grădina mănăstirii. *Don* Raymond scoase cheia şi deschise uşa. Intrară şi, un timp, rămaseră în aşteptarea lui Agnes. În cele din urmă, marchizul îşi pierdu răbdarea; începu să se teamă că a doua încercare pe care o făcea nu va izbuti mai bine decât prima şi propuse o acţiune de recunoaştere în preajma mănăstirii. Cei doi prieteni înaintară într-acolo. Totul era cufundat în tăcere şi întuneric. Aşa cum dorea stareţa,

întreaga istorie trebuia să rămână o taină, căci se temea ca nu cumva păcatul uneia dintre surori să aducă ruşine întregii comunităţi sau, prin mijlocirea unor rude puternice, victima menită răzbunării ei să-i scape. Avu deci grijă ca nimic să nu-i trezească iubitului lui Agnes bănuiala că planul i-a fost descoperit, iar iubita sa este pe cale să fie pedepsită pentru greşeala ce-o săvârşise. Pe acelaşi temei, nu-şi însuşi ideea de a-l aresta pe seducătorul necunoscut în grădină; un asemenea act ar fi făcut zarvă şi, prin întregul Madrid, s-ar fi răspândit zvonul despre ruşinea ce se abătuse asupra mănăstirii în fruntea căreia se afla. Se mulţumi să o închidă pe Agnes, sub straşnică pază; cât despre iubitul ei, îl lăsa liber, ca să-şi vadă de planurile sale. Lucrurile ce petrecură aşa cum se aştepta ea: marchizul şi Lorenzo aşteptară zadarnic până în zori: atunci se retraseră, fără zgomot, neliniştiţi fiindcă planul lor dăduse greş, şi fără să ştie din ce pricină nu izbutise.

A doua zi dimineaţa, Lorenzo se duse la mănăstire şi ceru să-şi vadă sora. Stareţa apăru la poartă, cu o faţă tristă. Îl înştiinţa că, de câteva zile, Agnes părea tare tulburată; zadarnic celelalte călugăriţe o îndemnau să spună ce o frământa şi spre ele să cate ca să afle sfat şi blândă alinare; se încăpăţânase să ascundă pricina acestei suferinţe; dar, joi seara, năpasta care o lovise o zdruncină atât de puternic, încât căzu bolnavă şi acum nu mai putea să se dea jos din pat. Lorenzo nu dădu crezare nici unui cuvânt din aceasta istorie: stărui să-şi vadă sora; dacă nu se simţea în stare să vină la vorbitor, rugă să fie primit în chilia ei. Stareţa îşi făcu cruce! O revolta până şi gândul că ochiul lipsit de respect al unui bărbat ar putea să pătrundă înlăuntrul sfintei case unde ea era stăpână, şi se arătă uimită cum lui Lorenzo îi trecuse prin minte aşa ceva. Nu putea să-i îndeplinească rugămintea, îi spuse; dar dacă se va întoarce a doua zi, nădăjduia că, până atunci, iubita ei fiică se va simţi îndeajuns de bine ca să-l vadă la vorbitorul din salon. Fără să primească alt răspuns, Lorenzo fu nevoit să plece, nemulţumit şi tremurând de teamă pentru sora lui.

Se întoarse în dimineaţa următoare la o oră timpurie. „Agnes se simte mai rău decât în ajun; doctorul a spus că primejdia atârnă deasupra capului ei; îi poruncise să stea liniştită; şi îi este pe de-a-ntregul cu neputinţă să-şi primească fratele", i se spuse. Lorenzo trânti şi bufni la auzul acestui răspuns, dar nu avu ce face. Tună şi fulgeră, rugă fierbinte, ameninţă; încercă pe toate căile să o vadă pe Agnes. Strădaniile îi fură la fel de zadarnice ca şi cu o zi în urmă, şi pradă deznădejdii, se întoarse la marchiz. La rândul său, acesta nu cruţase nicio osteneală ca să afle din ce pricină planul său dăduse greş. Treaba fu lăsată acum în seama *lui* don Christoval, iar acesta se căznea să-i smulgă taina bătrânei portărese a mănăstirii Sfânta Clara, cu care legase cunoştinţă; dar femeia se ferea mult prea straşnic să

nu-i scape vreo vorbă, şi de la ea nu dobândi vreo veste. Marchizul era ca scos din minţi, iar Lorenzo se simţea aproape la fel de îngrijorat. Amândoi aveau credinţa că fuga pusă la cale fusese fără doar şi poate descoperită; nu se îndoiau, boala lui Agnes era o înşelăciune, dar nu ştiau cum s-o scape din mâna stareţei.

Zi de zi, Lorenzo se înfăţişa la mănăstire; şi, tot zi de zi, era înştiinţat că surorii lui îi mergea din ce în ce mai rău. Încredinţat că această suferinţă era o scorneală, cele auzite nu-l speriau; dar, cum nu cunoştea soarta hărăzită lui Agnes şi din ce pricină stareţa îl împiedica să o vadă, se frământa adânc. Tot se mai întreba ce ar trebui să încerce, când marchizul primi o scrisoare din partea cardinalului-duce de Lerma. Era alăturată bula papală pe care o aşteptau, iar actul poruncea ca Agnes să fie eliberată de jurământ şi redată familiei; pentru prietenii ei, acest hrisov foarte însemnat hotărî pe loc calea ce trebuia urmată. Fără nicio zăbavă, Lorenzo avea să-i ducă stareţei documentul şi să-i ceară ca sora să-i fie înapoiată numaidecât. Împotriva acestui act de împuternicire, boala nu putea să fie un argument: fratele avea căderea să o mute grabnic la palatul Medina şi Lorenzo hotărî să se slujească de acest drept a doua zi.

Acum, de vreme ce grija pentru soarta surorii nu-i mai apăsa pe suflet şi nădejdea că peste puţin timp o va elibera îi insufla din nou curaj, Lorenzo avu răgazul să se gândească o clipă la Antonia şi la dragoste. La ora când o vizitase prima dată, se îndreptă spre casa Elvirei. Aceasta poruncise să fie primit. Îndată ce se dădu de ştire că a sosit, fiica ei se retrase, împreună cu Leonella; iar când intră în cameră, o găsi pe stăpâna casei singură. Îi făcu o primire mai puţin rece decât întâia oară şi-l pofti să ia loc lângă ea, pe canapea. Apoi, fără să piardă timpul, deschise vorba despre temeiurile ei, aşa cum se înţelesese cu Antonia.

— Nu trebuie să mă socotiţi nerecunoscătoare, *don* Lorenzo, sau să vă gândiţi că am uitat cât de însemnat este ajutorul dat prin cuvântul bun pus pe lângă marchiz. Înţeleg şi sunt foarte îndatorată; pentru nimic în lume n-aş fi făcut pasul pe care mă văd nevoită să-l fac, dacă nu aş dori să-i fiu de folos copilei, iubita mea Antonia. Sănătatea mi-e tot mai şubredă; numai Dumnezeu ştie cât de curând aş putea fi chemată să mă înfăţişez dinaintea tronului său. Fiica mea va rămâne orfană, şi, fără oblăduirea familiei las Cisternas, va fi văduvită şi de prieteni. E tânără, nevinovată, nu cunoaşte viclenia lumii şi e destul de fermecătoare ca să fie ţinta ademenirilor. Închipuiţi-vă, deci, cum tremur pentru viitorul ei!... Gândiţi-vă cât doresc să o ţin departe de cei care ar putea să trezească porniri adormite încă în inima ei! Sunteţi binevoitor, *don* Lorenzo; Antonia are o inimă simţitoare, drăgăstoasă şi e recunoscătoare pentru hatârul ce ni l-aţi făcut prin

mijlocirea pe lângă marchiz. Mă cuprinde spaima când sunteţi aici; mă tem să nu încerce cumva un sentiment în stare să o amărască până la sfârşitul vieţii, sau să o îndemne să nutrească nădejdi care, în situaţia ei, ar fi neîntemeiate şi vane. Iertaţi-mă, dacă vă mărturisesc ce mă îngrozeşte, şi îngăduiţi ca sinceritatea să-mi slujească drept scuză. Nu vă pot opri să-mi treceţi pragul, recunoştinţa mă împiedică să fac lucrul acesta; nu-mi rămâne decât să mă bizui pe mărinimia domniei-voastre şi să vă rog din suflet să cruţaţi simţămintele unei mame îngrijorate, a unei mame care-şi iubeşte la nebunie fiica. Credeţi-mă când vă spun că nevoia mă sileşte să mă lepăd de această legătură; dar alt mijloc nu am şi, spre binele Antoniei, sunt forţată să vă rog să ne ocoliţi. Dacă îmi veţi îndeplini rugămintea, stima pe care v-o port încă de pe acum – şi totul mă încredinţează că o meritaţi într-adevăr – va fi cu atât mai mare.

— Sinceritatea dumneavoastră mă farmecă, răspunse Lorenzo; după cum veţi afla, părerea bună ce o aveţi despre mine nu vă înşală; sper, totuşi, că argumentele mele vă vor convinge să nu mai stăruiţi asupra unei cereri în faţa căreia, de va trebui să mă supun, jalea îmi va fi nemărginită. O iubesc pe fiica dumneavoastră, o iubesc din toată inima; nu-mi doresc o fericire mai mare decât să-mi văd împărtăşită iubirea şi să-mi dea mâna ei în faţa altarului. E drept că eu însumi nu sunt bogat, la moartea tatălui nu mi-a rămas decât puţină avere; dar ceea ce sper în viitor mă îndreptăţeşte să aspir la mâna fiicei contelui de las Cisternas.

Astfel vorbea Lorenzo, dar Elvira îi întrerupse:

— Ah, *don* Lorenzo, când amintiţi de titlul acesta impunător, uitaţi de obârşia mea de jos. Nu ţineţi seama că sunt de paisprezece ani în Spania, fără ca familia soţului să mă recunoască, şi în tot acest timp am trăit dintr-un stipendiu care abia ajungea pentru întreţinerea şi educaţia fiicei mele. Ba, mai mult, chiar şi cele mai multe dintre neamurile mele care, pizmaşe, se îndoiesc, chipurile, că sunt într-adevăr căsătorită, nu mă bagă în seamă. Cum, de la moartea socrului meu, am încetat să primesc ajutorul bănesc pentru întreţinere, am ajuns la un pas de lipsuri şi nevoi. În starea aceasta m-a găsit sora mea, care, în ciuda slăbiciunilor ei, are o inimă caldă, mărinimoasă şi iubitoare. M-a ajutat din puţina avere pe care a moştenit-o la moartea tatii, m-a convins să vizitez Madridul şi, de când am plecat din Murcia, ne-a întreţinut pe mine şi pe copila mea. Nu socotiţi, aşadar, că Antonia e urmaşa contelui de las Cisternas; vedeţi în ea o orfană săracă şi fără oblăduire, nepoata meşterului Torribio Dalfa, o fiinţă nevoiaşă, întreţinută de fiica acestui prăvăliaş. Gândiţi-vă câtă deosebire există între o asemenea situaţie şi aceea a nepotului şi moştenitorului puternicului duce de Medina. Cred că aveţi gânduri cinstite; dar, cum nu e de aşteptat ca

unchiul domniei-voastre să vadă cu ochi buni această căsătorie, întrezăresc urmările nefericite pe care dragostea domniei-voastre le va avea pentru liniştea copilei mele.

— Iertaţi-mă, *segnora;* aţi fost înştiinţată greşit, dacă presupuneţi că ducele de Medina seamănă cu cei mai mulţi dintre oameni. Gândeşte larg şi fără părtinire; îi sunt foarte drag şi, nu am pricină să mă tem, va îngădui această căsătorie, când va înţelege că fericirea mea ţine de Antonia. Dar să zicem că nu va încuviinţa căsătoria: de ce mi-ar fi, totuşi, frică? Părinţii mei s-au prăpădit; sunt stăpân pe mica mea avere; va fi destul ca Antonia să aibă din ce trăi şi, pentru mâna ei, voi da fără vreo părere de rău ducatul de Medina.

— Sunteţi tânăr şi înflăcărai; e firesc să gândiţi astfel. Am învăţat pe pielea mea, însă, că o căsătorie nepotrivită poartă în ea blestemul. M-am măritat cu contele de las Cisternas în pofida familiei sale; am plătit cu multe suferinţe pentru acest pas nechibzuit. Oriunde ne îndreptam, blestemul părintesc îl urmărea pe Gonzalvo. Am ajuns săraci şi n-am avut niciun prieten care să ne scoată din nevoie. Totuşi, iubirea noastră dăinuia, dar, vai!, nu era veşnic aceeaşi. Obişnuit cu bogăţia şi huzurul, greu îi venea soţului meu să treacă la o viaţă dusă în lipsuri şi sărăcie. Murmura când privea în urmă, la traiul bun de care se bucurase cândva. Pentru mine se lipsise de situaţia lui şi acum îi părea rău; iar atunci când îl copleşea deznădejdea, îmi arunca în faţă că-l făcusem tovarăş la lipsuri şi nenorocire. Mă numea pacostea vieţii lui, izvorul suferinţelor sale, zicea că, din pricina mea, se ruinase. O, Doamne, puţin ştia că propria-mi inimă mă mustra mult mai aprig! Nu bănuia că sufeream întreit: pentru mine, pentru el, pentru copii! E adevărat că mânia lui rareori ţinea mult! Îi eram dragă, şi această iubire sinceră i se trezea numaidecât în inimă; şi, atunci, căinţa sa pentru lacrimile pe care le vărsăm mă chinuia chiar mai rău decât cearta. Se arunca la pământ, şi, înnebunit, mă ruga fierbinte să-l iert, în timp ce se copleşea cu blesteme, fiindcă-mi ucidea liniştea. Deoarece viaţa m-a învăţat că o căsătorie întemeiată împotriva familiilor celor doi soţi e sortită să fie nefericită, o voi păzi pe fiica mea de suferinţele pe care le-am îndurat eu. Dacă unchiul domniei-voastre nu-şi dă încuviinţarea, cât trăiesc eu, Antonia nu vă va fi soţie. Fără îndoială că ducele nu se va învoi: se bucură de o putere nespus de mare, iar Antonia nu trebuie supusă mâniei şi prigoanei sale.

— Prigoana sa! Ce lesne poate fi ocolită! Chiar de s-ar întâmpla tot ce poate fi mai rău, ar însemna doar să părăsim Spania. Mi-ar fi uşor să fac avere. Insulele indiene vor fi pentru noi un liman sigur. Am o proprietate, deşi nu de mare valoare, în Hispañola; acolo o să fugim şi voi socoti că locul acela e patria mea, dacă-mi va dărui o viaţă tihnită alături de Antonia.

— Ah, tinere! E un vis deşert, romantic! La fel gândea şi Gonzalvo. Îşi închipuia că poate pleca din Spania fără să-i pară rău; dar clipa despărţirii i-a smuls vălul amăgirilor. Nu ştiţi ce înseamnă să schimbi locurile unde ţi-ai petrecut copilăria, cu nişte tărâmuri necunoscute şi cu o climă nemiloasă, tovarăşii din tinereţe să te uite pe de-a-ntregul şi pentru totdeauna, să vezi cum boli ce se prăsesc sub cerul indian îţi răpun cei mai dragi prieteni, ucid fiinţele care-ţi sunt cele mai scumpe pe lume, iar tu să nu poţi să le dai ajutorul trebuincios! Eu am simţit toate acestea! Soţul şi doi copii drăgălaşi şi-au aflat mormântul în Cuba. Nimic n-ar fi scăpat-o de aceeaşi soartă pe Antonia, dacă nu m-aş fi întors cu ea grabnic în Spania. Ah, *don* Lorenzo! Dacă aţi putea să vă închipuiţi suferinţele prin care am trecut pe când eram departe, dacă aţi şti cât de amarnic îmi părea rău pentru tot ce lăsasem în urmă şi cum îmi era drag până şi numele Spaniei! Pizmuiam vânturile ce băteau către ea; iar atunci când vreun marinar spaniol trecea pe sub fereastra mea şi îngâna o melodie bine-cunoscută, ochii mi se umpleau de lacrimi în timp ce mă gândeam la ţara în care m-am născut. De asemenea, Gonzalvo – soţul meu…

Elvira conteni. Vocea îi tremura şi-şi ascunse faţa în batistă. După o scurtă tăcere, se ridică de pe canapea şi urmă:

— Iertaţi-mă că vă părăsesc pentru câteva clipe; amintirea suferinţelor de altădată m-a tulburat mult şi simt nevoia să fiu singură. Până când mă întorc, citiţi cu luare-aminte aceste versuri. După moartea soţului meu, le-am găsit printre hârtiile sale. Dacă aş fi aflat mai curând că nutrea asemenea simţăminte, aş fi murit de durere. A scris aceste versuri în drum spre Cuba, când necazurile îi întunecau mintea şi uitase că are nevastă şi copii. Ceea ce pierdem ne pare pururea lucrul cel mai de preţ. Gonzalvo părăsea pentru totdeauna Spania. De aceea, nimic pe lume nu-i era mai drag ca ţara sa. Citiţi-le, *don* Lorenzo; o să înţelegeţi simţămintele unui bărbat surghiunit.

Elvira îi înmână o hârtie şi ieşi din cameră. Tânărul cercetă cuprinsul poeziei şi află cele ce urmează:

EXILUL

Adio, o, Spanie, unde m-am născut. Adio pe veci!
Ochii aceştia, surghiuniţi, nu vor mai vedea vreodată ţărmurile tale!
O neagră presimţire spune inimii mele că nicicând
Paşii lui Gonzalvo nu vor mai călca pământul tău.

Vântul s-a potolit; pe când vasul ce pluteşte liniştit
Cu mişcarea-i domoală brăzdează oceanul fără valuri,

Simt cum mă părăseşte curajul cu care mă lăudam,
Şi blestem valurile ce mă poartă departe de Spania.

Tot o mai zăresc! Sub seninul cerului albastru,
Se văd încă mult iubitele turle:
Dinspre steiurile de colo, boarea serii
Poartă spre urechea-mi, graiul natal.

Sprijinit de-o stâncă acoperită cu muşchi şi cântând voios,
Colo-n soare, pescarul plasele îşi usucă;
Cât de adeseori auzit-am tânguioasa baladă,
Ce-n faţa ochilor plini de tristeţe, bucurii din alte vremuri mi-a înfăţişat

O, ce ferice e tânărul sătean! Aşteaptă ora când, de obicei,
Tristeţea amurgului întunecă cerul pe care noaptea coboară;
Atunci, bucuros, se-ndreaptă spre umbrarul părintesc,
Şi se împărtăşeşte din bucate crescute-n câmpiile natale.

Prietenia şi iubirea, oaspeţii căsuţei sale, în prag îl întâmpină
Cu un cinstit „bun-venit" şi un zâmbet din inimă:
Nenorociri ameninţătoare nu-l lipsesc de bucuria zilei de azi;
Pe pieptu-i stăpân nu e suspinul, nici pe obraz lacrima.

O, ferice flăcăiandru de la ţară! Ursita, care asemenea fericire nu mi-a hărăzit,
Mă pofteşte să-ţi pizmuiesc soarta;
Eu, care fug izgonit din Spania şi de-acasă,
Spun la tot ce preţuiesc şi drag îmi este, bun rămas!

Urechea-mi nu va mai asculta cântecul binecunoscut
Al vreunei fete de la munte care-şi paşte caprele,
Versul vreunui flăcău ce imploră mila iubitei,
Sau al păstorului ce la întâmplare îngână rustica lui melodie.

Braţele mele nu vor mai cunoaşte iubitoarea îmbrăţişare părintească,
Inima-mi, tihna vieţii de-acasă!
Departe de aceste bucurii, pe ale căror urme cată suspinele şi aducerea-aminte,
Spre ceruri înăbuşitor de arzătoare şi meleaguri îndepărtate mă îndrept.

Într-acolo unde soarele din Indii zămisleşte noi boli,
Către tărâmuri ce şerpi şi tigri prăsesc, mă poartă paşii;
Nu-i ştiinţă care să potolească setea buzelor uscate de febră,
Să-nfrunte frigurile galbene şi dogoarea înnebunitoare a zilei.

Dar, nici de voi simţi cum încet durerea îmi mistuie ficatul,
Şi mă voi stinge treptat în floarea vârstei,
Nici când frigurile nesăţioase îmi vor suge sângele în clocot,
Şi mintea mi-o va lua razna în cuptorul încins de astrul zilei,

Mâhnit nu voi fi, precum sunt azi, când mă despart, astfel,
Cu nenumărate suspine amare, de tine, dragă ţară;
Când simt că inima-mi va fi pururi nebună după tine,
Iar bucuriile tale îmi sunt smulse pe vecie!

Vai mie! Cât de adesea, în somn,
Vraja viselor îmi va aduce-aminte de ţara mea!
De câte ori părerile de rău mă vor pofti să număr cu tristeţe
Fiece desfătare de care nu mai am parte, fiece prieten drag lăsat în urmă!

Văile sălbatice ale Murciei şi iubitele ei zăvoaie romantice,
Râul pe ale cărui maluri mă jucam în copilărie,
Străvechea sală a castelului meu, turnurile-i încruntate,
Fiece pădure mult-regretată şi poiană bineştiută,

Vise despre ţara în jurul căreia se rotesc toate dorinţele mele,
Privelişti, pe care sortit sunt să nu le mai văd în viaţă,
Adesea aducerea-aminte, călăul meu, mi le va închipui
Şi preschimba-va toate plăcerile trecute în jalea cea de azi!

Dar, iată! Soarele sub valuri apune;
Noaptea cu paşi repezi se grăbeşte puterea să-i redobândească;
Norii ascund vederii mele turlele din sat,
Ca prin ceaţă le zăresc uneori, iar alteori deloc.

Oh, vânturi, conteniţi a sufla! Liniştească-se marea!
Dormi, dormi tăcută în larg tu, corabia mea cu trei catarge!
Astfel încât, atunci când geana zorilor va polei oceanul,
Ochii mei să vadă iară coasta Spaniei.

Deşartă-i dorinţa! Cu dispreţ pentru ultima-mi rugă,
Înţepător bate vântul, mari se ridică talazurile:
Departe fi-vom până-n zori;
Adio, deci, pe veci, Spania mea natală!

Lorenzo abia apucase să citească versurile, când Elvira se întoarse; acum, după ce lăsase lacrimile să-i curgă în voie, se simţea uşurată şi-şi adunase din nou gândurile, potolită, ca de obicei.

— Nu voi mai adăuga nimic, domnul meu, zise, aţi auzit de ce mă tem şi care mi-e temeiul când vă rog să nu ne mai vizitaţi. M-am bizuit cu toată încrederea pe onoarea dumneavoastră, nu-mi veţi dovedi, sunt sigură, că am avut o părere prea bună în ceea ce vă priveşte.

— Doar o întrebare, *segnora*, şi vă părăsesc. Dacă ducele de Medina îmi va înţelege iubirea, omagiile mele vă vor fi neplăcute, dumneavoastră şi frumoasei Antonia?

— O să vă vorbesc deschis, *don* Lorenzo. Fiindcă nu prea sunt sorţi ca o asemenea căsătorie să aibă loc vreodată, mă tem că fiica mea o doreşte mult prea fierbinte Aţi tulburat inima ei tânără, ceea ce mă nelinişteşte adânc. Pentru ca tulburarea aceasta să nu crească şi să ajungă mai puternică, mă văd silită să spun că nu doresc să am legături cu dumneavoastră; cât despre mine, puteţi fi încredinţat, m-aş bucura să-mi văd copila atât de bine căpătuită. Îmi dau seama, trupul meu surpat de boală şi necazuri nu-mi îngăduie să sper că o voi duce mult, şi tremur când mă gândesc să o las sub oblăduirea unui om cu desăvârşire străin. Nu-l cunosc câtuşi de puţin pe marchizul de las Cisternas. Se va căsători: se prea poate ca soţia să nu ţină la Antonia şi să o lipsească de singurul ei prieten. Dacă unchiul dumneavoastră, ducele, se va învoi cu această căsătorie, nu vă îndoiţi, eu şi fiica mea vom spune da; dar fără încuviinţarea lui, nu speraţi că ne-o vom da pe-a noastră. Oricum ar sta lucrurile, orice pas veţi face, şi fie că ducele va hotărî într-un fel sau altul, până când nu-i veţi cunoaşte voia, îngăduiţi-mi să vă rog un singur lucru: feriţi-vă să vă arătaţi, pentru ca slăbiciunea Antoniei să nu prindă rădăcini mai adânci. Dacă rudele domniei-voastre vor îngădui să-i vorbiţi ca unei soţii, uşa mea vă e larg deschisă; dacă se împotrivesc, mulţumiţi-vă cu stima şi recunoştinţa mea, dar ţineţi minte că nu trebuie să ne mai întâlnim.

Lorenzo făgădui, cu părere de rău, că se va supune hotărârii ei; dar, adaugă, spera să capete curând încuviinţarea ce avea să-i dea dreptul să reia aceste legături. După aceea, o lămuri de ce marchizul nu o vizitase el însuşi; nu se sfii să-i mărturisească povestea surorii sale. Nădăjduia să-şi elibereze sora a doua zi, încheie el; iar în clipa când *don* Raymond nu va mai avea

temei să se teamă pentru cele ce se petreceau, nu va zăbovi să o încredinţeze pe *donna* Elvira că-i era prieten şi oblăduitor.

Doamna clătină din cap.

— Mă tem pentru sora dumneavoastră, zise. Am auzit multe despre firea stareţei, le-am aflat de la o prietenă, care a fost crescută în aceeaşi mănăstire cu ea; spunea că e trufaşă, înverşunată, neînduplecată, superstiţioasă şi răzbunătoare. De atunci am auzit, de asemenea, că e înnebunită de dorinţa ca mănăstirea ei să fie orânduită după pravilă, aşa cum nu-i alta în tot Madridul. Niciodată, se zice, n-a iertat pe cineva care, printr-o faptă nesocotită, a adus fie şi cea mai mică pată bunului renume al aşezământului. Deşi e mânioasă şi necruţătoare de felul ei, ştie prea bine să se arate blândă. Încearcă prin toate căile să convingă tinere de rang înalt să intre în rândul comunităţii pe care o conduce; când apucă să se mânie, nu ştie ce e mila şi are prea multă cutezanţă ca să se codească în faţa celor mai aspre pedepse pentru vreo abatere. Nici vorbă că va socoti o ruşine adusă mănăstirii ei, dacă sora o va părăsi; va folosi orice vicleşug ca să ocolească porunca Sfântului Părinte; mă cutremur când mă gândesc la *donna* Agnes, aflată în mâna acestei femei primejdioase.

Lorenzo se sculă să-şi ia rămas bun. La despărţire, Elvira îi dădu mâna, pe care i-o sărută respectuos; trăgea nădejde, spuse el, ca, în scurt timp, să-i fie îngăduit să sărute mâna Antoniei, şi cu acestea, porni spre reşedinţa sa. Doamna era pe deplin mulţumită de cele ce vorbiseră; se bucura la gândul că, în viitor, Lorenzo ar putea să-i fie ginere; dar înţelepciunea îi cerea să nu dezvăluie fiicei acele măgulitoare nădejdi pe care, de astă dată, îndrăznea să le nutrească.

Zorii abia se iviseră, când Lorenzo se şi afla la mănăstirea Sfânta Clara, prevăzut cu împuternicirea de trebuinţă. Călugăriţele erau la utrenie. Aşteptă nerăbdător ca slujba să ia sfârşit; iar, în cele din urmă, stareţa apăru la vorbitor. I se ceru să o înfăţişeze pe Agnes. Bătrâna doamnă răspunse cu o faţă tristă că starea iubitei copile era oră de oră mai ameninţătoare; doctorii nu mai dădeau speranţă; singura cale ca că-şi redobândească sănătatea, au spus, era să stea liniştită, iar cei care puteau să o tulbure să fie ţinuţi departe. Lorenzo nu dădu crezare nici unui cuvânt din toate acestea, la fel ca şi vorbelor pline de grijă şi iubire pentru Agnes, cu care era presărată întreaga poveste. Dornic să pună capăt discuţiei, înmână stareţei bula papală şi stărui ca, sănătoasă sau bolnavă, sora să-i fie încredinţată numaidecât.

Stareţa primi înscrisul şi se arătă umilă; dar îndată ce-şi aruncă ochii asupra cuprinsului, ciuda ei fu atât de cumplită, încât în van se strădui să se prefacă. Faţa i se roşi toată şi-l străfulgeră pe Lorenzo cu o privire mânioasă şi ameninţătoare.

— Porunca e hotărâtă, zise, şi vocea ei trăda o furie pe care zadarnic se lupta să o ascundă; bucuros i-aş da ascultare, dar, din nefericire, nu stă în puterea mea.

Lorenzo îi curmă vorbele cu un strigăt de mirare.

— Repet, *segnor,* îmi e cu desăvârşire peste putinţă să mă supun acestei porunci. Din grijă pentru simţămintele unui frate v-aş fi înştiinţat, treptat, despre trista întâmplare, şi v-aş fi pregătit, ca să aveţi tăria să ascultaţi cele petrecute. Măsurile mele de prevedere au fost date peste cap: înscrisul îmi porunceşte să v-o încredinţez numaidecât pe sora Agnes; mă văd deci silită să vă dau fără multă vorbă vestea că a murit vinerea trecută.

Îngrozit, Lorenzo se trase îndărăt şi păli. Îşi adună o clipă gândurile şi, convins că cele spuse erau neapărat o minciună, îşi veni în fire.

— Mă înşelaţi! spuse aprins; acum cinci minute m-aţi încredinţat că, deşi e bolnavă, trăieşte încă. Înfăţişaţi-o pe loc! De văzut trebuie să o văd, şi o voi vedea; şi orice aţi face ca să mă împiedicaţi e zadarnic.

— V-aţi pierdut bunul-simţ, *segnor;* datoraţi respect vârstei mele şi rasei pe care o port. Sora dumneavoastră nu mai este. Dacă la început nu v-am spus că a murit, pricina a fost teama mea ca nu cumva o întâmplare atât de tristă să vă zguduie prea tare. Într-adevăr, grija mi-a fost prost răsplătită. Şi, mă rog, de ce aş ţine-o cu sila? Mi-ar fi fost de ajuns să ştiu că voia să ne părăsească ca să-mi fi dorit să nu se mai afle printre noi şi să o socot o ruşine pentru surorile Sfintei Clara; dar şi mai vinovată s-a făcut prin felul cum a călcat peste iubirea ce i-am purtat-o. A păcătuit greu; iar când veţi afla pricina morţii ei vă veţi bucura, fără îndoială, *don* Lorenzo, că o asemenea ticăloasă nu mai face umbră pământului. A căzut bolnavă joia trecută, când ne-am întors de la capela capucinilor, unde ne-am spovedit; părea o boală ciudată; dar ea se încăpăţâna să ascundă din ce i se trăgea. Slavă Sfintei Fecioare, eram prea neştiutoare ca să bănuim! Închipuiţi-vă, deci, cum am rămas încremenite şi cât de îngrozite am fost când, a doua zi, a născut un prunc mort, pe care l-a urmat numaidecât în mormânt. Cum, *segnor?* E oare cu putinţă ca fata domniei-tale să nu arate nici uluire, nici revoltă? Se poate să fi cunoscut mârşăvia surorii şi încă să vă fie dragă? Dacă aşa stau lucrurile, n-aveţi nevoie de mila mea. Nu mai am nimic de adăugat, decât, repet, că nu sunt în măsură să mă supun poruncii Sfântului Părinte! Agnes nu mai este pe lumea aceasta; şi, ca să vă încredinţez că nu spun decât adevărul, jur pe Mântuitorul nostru: a fost înmormântată acum trei zile.

Odată cu aceste vorbe, sărută un mic crucifix ce-l purta atârnat la brâu; apoi se ridică din jilţul în care stătea şi ieşi din salon. În timp ce se îndepărta îi aruncă lui Lorenzo un zâmbet batjocoritor.

— Adio, *segnor,* îi zise; nu ştiu vreun leac pentru cele petrecute; mă tem că nici măcar o a doua bulă papală n-o să-ţi învie din morţi sora.

Lorenzo plecă şi el, îndurerat; *don* Raymond, însă, la auzul acestei veşti, fu înnebunit de jale; nu se lăsa convins că Agnes murise într-adevăr şi stăruia întruna că era ţinută mai departe închisă între zidurile mănăstirii Sfânta Clara. Nimic nu-l făcea să-şi piardă nădejdea că o va redobândi cândva. Zi de zi punea la cale altceva, doar avea să primească vreo veste despre ea, dar orice plănuia, rezultatul era mereu acelaşi.

În ceea ce-l privea, Medina nu spera să-şi mai vadă vreodată sora; totuşi, credea că fusese înlăturată cu mijloace necinstite. Convins de lucrul acesta, sprijinea căutările lui *don* Raymond, şi, dacă avea cumva să descopere cea mai măruntă dovadă menită să-i slujească drept chezăşie a adevărului pe care-şi întemeia bănuielile, era hotărât să se răzbune, fără cruţare, pe crâncena stareţă. Pierderea surorii îl mâhnea în adâncul sufletului; iar buna-cuviinţă, care-l silea ca, deocamdată, să nu-i amintească ducelui de Antonia, nu era, la rându-i, cea mai neînsemnată pricină a nefericirii lui. Între timp, oamenii săi stăteau neîncetat de veghe în jurul casei unde locuia Elvira. Era înştiinţat despre fiece pas pe care-l făcea iubita sa. Cum joia nu lipsea niciodată de la predica ţinută în catedrala capucinilor, era sigur că putea să o vadă o dată pe săptămână; deşi, aşa cum făgăduise, avea grijă ca ea să nu-l zărească. Şi, astfel, se scurseră două luni, care păreau fără sfârşit. Despre Agnes nu se aflase încă nimic. Toţi, în afară de marchiz, o credeau moartă; iar acum Lorenzo hotărî să se destăinuiască unchiului; mai strecurase şi înainte câteva vorbe, ce dădeau a înţelege că dorea să se căsătorească; fuseseră primite cum mai bine nici nu se putea aştepta şi nu nutrea vreo temere în legătură cu rezultatul fericit al cererii sale.

CAPITOLUL VI

Pe când înlănţuiţi zăceau unul în braţele celuilalt,
Binecuvântau noaptea şi blestemau zorii ce aveau să mijească.

LEE

Furia dragostei trecuse; Ambrosio îşi potolise dorinţa. Plăcerea dispăru şi, în inima lui, ruşinea îi luă locul. Fâstâcit şi înspăimântat în faţa slăbiciunii pe care o dovedise, se dezlipi din îmbrăţişarea Matildei; văzu păcatul făptuit prin călcarea jurământului; cugetă la cele petrecute adineauri şi se temu de ce ar fi putut să urmeze, dacă adevărul ar fi fost descoperit; aştepta cu groază; inima sa căzu pradă deznădejdii şi în ea se cuibăriră lehamitea şi dezgustul; se ferea să privească în ochii tovarăşei lui întru slăbiciune. O tăcere mohorâtă se răspândi în jur, gânduri neplăcute păreau să-i absoarbă pe amândoi.

Matilda fu prima care sparse această tăcere. Îi luă uşurel mâna şi şi-o apăsă pe buzele ei fierbinţi.

— Ambrosio, murmură cu o voce slabă şi tremurândă.

Stareţul tresări la auzul glasului ei; căută în ochii Matildei; erau plini de lacrimi; faţa i se roşise toată şi ochii rugători păreau să-i implore mila.

— Fiinţă primejdioasă, zise el, m-ai cufundat într-o suferinţă de iad! Dacă se va afla că eşti femeie, voi plăti cu cinstea, ba chiar cu viaţa, pentru câteva clipe de plăcere. Netot am fost că m-am încrezut în farmecele tale! Şi-acum, ce-i de făcut? Cum să-mi ispăşesc păcatul? Care-i răscumpărarea ce poate să dobândească iertare pentru nelegiuirea mea? Matilda, tu, ticăloaso! Mi-ai răpus pe veci liniştea!

— Pe mine mă cerţi astfel, Ambrosio! Pe mine, care am jertfit de dragul tău plăcerile lumii, desfătările bogăţiei, gingăşia femeii, prietenii, averea şi reputaţia?! Ai pierdut ceva pe care să nu-l fi pierdut şi eu? Nu sunt oare părtaşă la vina *ta?* N-ai simţit plăcerea pe care am simţit-o *eu?* Vină, zici? Vina noastră în ce constă, decât în părerea unei lumi care judecă prost? Lasă-i să n-aibă habar de bucuriile noastre şi ele vor fi dumnezeieşti şi fără prihană! Jurământul tău de castitate a însemnat ceva nefiresc; omul nu a fost zămislit pentru o asemenea stare; iar dacă iubirea ar fi un păcat, Dumnezeu n-ar fi înzestrat-o cu asemenea farmece încât nimeni să nu poată să-i ţină piept. Alungă, deci, norii ce-ţi întunecă fruntea, scumpul meu Ambrosio. Îngăduie-ţi din plin acele plăceri fără de care viaţa este un dar ce nu face o

leţcaie. Nu-mi mai zvârli în obraz că te-am învăţat ce e fericirea şi simte-te în al nouălea cer, la fel ca femeia care se închină dinaintea ta.

În timp ce vorbea, ochii ei galeşi revărsau o moliciune încântătoare; gâfâia; îşi încolăci mângâios braţele în jurul lui, îl trase mai aproape, îşi lipi buzele de ale sale. Din nou Ambrosio se simţea înnebunit de dorinţă; zarul fusese aruncat; îşi călcase jurământul; păcatul era gata săvârşit; pentru ce s-ar înfrâna în faţa bucuriilor care-l răsplăteau? O strânse la piept cu şi mai mult foc. Odată ce ruşinea nu-l mai silea să se stăpânească, poftele sale necumpătate rupseră zăgazul; iar, în acest timp, frumoasa destrăbălată folosea toate născocirile desfrâului, toate fineţurile meşteşugului plăcerii, care puteau să-i sporească iubitului bucuria clipei când era a lui şi, odată cuprins de furiile dragostei, mai desăvârşită să-i fie uitarea de sine. Ambrosio se deda la desfătări pe care nu le cunoscuse până atunci. Iute se scurse noaptea, iar zorii roşiră când îl văzură înlănţuit încă de îmbrăţişările Matildei.

Beat de plăcere, călugărul se sculă din culcuşul dezmierdărilor sirenei; acum nu se mai gândea ruşinat la necumpătarea lui şi nici nu-l îngrozea răzbunarea lui Dumnezeu, împotriva căruia păcătuise; nu se temea decât ca nu cumva moartea să-i fure acele desfătări ce-i trezeau cu atât mai multă poftă cu cât nu şi le îngăduise vreme îndelungată. Otrava o ameninţa mai departe pe Matilda; iar călugărul, dornic de plăceri, se temea nu atât pentru viaţa aceleia care îl izbăvise, cât pentru ibovnică. Dacă avea să-i fie răpită, nu va găsi lesne o altă iubită cu care să se răsfeţe atât de deplin şi fără primejdie; o îmboldi, aşadar, din tot sufletul să folosească acele mijloace în stare să-i scape viaţa, ce spusese că le cunoştea.

— Da, răspunse Matilda; de vreme ce m-ai făcut să-mi dau seama că viaţa e un bun de preţ, mi-o voi salva, fie ce-o fi. Nu mă va înspăimânta vreo primejdie; voi privi neînfricată urmările celor ce voi face şi nici nu mă voi cutremura dinaintea urâciunii lor; voi socoti că am plătit prea puţin pentru ca să fii al meu; şi, ţine minte, o clipă petrecută în braţele tale pe lumea aceasta, răscumpără cu prisosinţă pedeapsa veşnică din lumea de apoi. Dar, înainte de a mă hotărî la acest pas, jură-mi pe ce ai mai sfânt, Ambrosio, că nu mă vei întreba niciodată prin ce mijloace am izbutit să scap cu viaţă.

Ambrosio jură într-un chip care-l lega cât se poate de mult.

— Îţi mulţumesc, iubitule. Se cere să fiu prevăzătoare; căci, deşi nu-ţi dai seama, te înrâuresc prejudecăţile de rând. Treaba cu care o să mă îndeletnicesc la noapte, s-ar putea să te sperie prin ciudăţenia ei şi să mă coboare în ochii tăi; spune-mi, ai cheia uşiţei din partea de apus a grădinii?

— Uşa ce dă spre cimitirul ce-l avem în tovărăşie cu surorile Sfintei Clara? N-o am, dar mi-e lesne s-o capăt.

— Asta-i tot ce ai de făcut. Îngăduie-mi să intru în cimitir la miezul nopţii. Veghează pe când cobor în cripta mănăstirii Sfânta Clara, ca nu cumva vreun ochi iscoditor să bage de seamă ce fac. Lasă-mă singură o oră şi-mi voi izbăvi viaţa, pe care o închin plăcerii tale. Ca să nu trezeşti bănuieli, nu te abate pe la mine în timpul zilei. Nu uita cheia şi ţine minte că te aştept înainte de ora douăsprezece. Ascultă! Aud paşi care se apropie! Pleacă; o să mă prefac, să creadă că dorm.

Călugărul se supuse şi părăsi chilia. În clipa când deschise uşa în prag se ivi părintele Pablos.

— Am venit, zise acesta, ca să văd ce-i cu tânărul meu bolnav.

— Sst! răspunse Ambrosio, cu degetul la buze; vorbeşte încet; de la el vin; a căzut într-un somn adânc care, fără îndoială, îi va folosi. Nu-l tulbura acum, vrea să se odihnească.

Părintele Pablos se supuse şi, fiindcă se auzea clopotul, se duse împreună cu stareţul la utrenie. Ambrosio se simţi stânjenit când intră în capelă. Nu era obişnuit să se ştie vinovat şi-şi închipuia că oricine putea să citească pe faţa lui la ce se dedase în noaptea aceea. Se strădui să se roage; inima nu-i mai era aprinsă de credinţă; pe nesimţite, gândurile lui rătăceau spre farmecele tainice ale Matildei. Dar, în locul neprihănirii din suflet, pe care n-o mai avea, căută să-şi ia o înfăţişare de sfânt. Ca să-şi ascundă şi mai bine păcatele, ţinea înzecit să-şi arate aşa-zisa lui virtute şi niciodată nu păruse mai credincios celor sfinte decât din clipa când îşi călcase jurământul. Şi astfel, fără să-şi dea seama, după călcarea legământului, şi neînfrânare, urma ipocrizia; în primele două păcate căzuse fiindcă nu se împotrivise unei ispite aproape de neînfrânt; dar acum săvârşea cu voia să greşeala, căci încerca să ascundă vina ce şi-o atrăsese prin viclenia altuia.

Utrenia luă sfârşit, iar Ambrosio se retrase în chilia sa; desfătările, pe care cu câteva ore mai înainte le gustase pentru prima oară, îl înrâureau încă: mintea năucită amesteca într-o învălmăşeală haotică plăcerea, neliniştea şi teama; încerca păreri de rău când căta în urmă, spre acea pace sufletească şi virtute oblăduitoare sortite lui până atunci; îşi îngăduise pofte nesăţioase ce ieri, doar cât îi treceau prin minte, îl făceau să se dea îndărăt îngrozit; cutremurat, cugetă că un pas greşit, fie şi unul neînsemnat, al lui sau al Matildei, ar răsturna întregul edificiu clădit în treizeci de ani – renumele său, dobândit prin atâtea strădanii – şi dintr-un idol al zilei l-ar preschimba în urâciunea oamenilor. Conştiinţa îi zugrăvea în culori aprinse nelegiuirea şi slăbiciunea sa; teama îi sporea groaza de pedeapsă; se şi vedea în temniţele Inchiziţiei. De la aceste imagini chinuitoare, gândul îi zbura spre frumuseţea Matildei şi acea fermecătoare învăţătură care, odată însuşită, nu mai poate fi uitată. O singură privire aruncată într-acolo era de ajuns ca să-l împace cu

sine însuşi; socotea că neprihănirea şi cinstea pe care le jertfise nu erau un preţ prea mare pentru plăcerile nopţii trecute. Chiar şi amintirea acestor clipe îl vrăjea până-n adâncul sufletului; blestema acea îngâmfare prostească care-l îndemnase să-şi ofilească în întuneric floarea vieţii, fără să ştie ce binecuvântate sunt dragostea şi femeia; hotărî ca, oricum ar sta lucrurile, să nu pună capăt legăturii cu Matilda şi aduse în sprijinul său toate argumentele menite să întărească hotărârea luată. Dacă abaterea avea să rămână necunoscută, se întreba, în ce consta greşeala sa şi care erau urmările de care trebuia să se teamă? Respectarea cu străşnicie, şi pe viitor, a tuturor regulilor ordinului său călugăresc, în afara cerinţelor castităţii, îi va aduce mai departe stima oamenilor, ba chiar şi ocrotirea Domnului – despre aceasta nu se îndoia. Avea toată încrederea, îi va fi lesne iertată o abatere atât de uşoară şi firească, prin care-şi călcase jurământul; uita însă că, în urma acestui legământ, neînfrânarea, pentru mireni păcatul cel mai scuzabil, odată ce-l săvârşise el, ajungea o nelegiuire înfiorătoare.

Ajuns la această hotărâre asupra felului cum avea să se poarte în viitor, se simţi mai uşurat: se zvârli pe pat şi încercă să-şi recapete, cu ajutorul somnului, puterile irosite în nesaţul de plăceri al nopţii trecute. Aşa cum poruncise Matilda, nu se abătu în timpul zilei prin chilia ei. În sala de mese, părintele Pablos spuse că până la urmă Rosario fusese înduplecat să ia medicamentul pe care i-l prescrisese, dar doctoria nu avusese ca rezultat nici cea mai uşoară îmbunătăţire şi credea că priceperea omenească nu mai putea să-l scape pe bolnavul aflat la marginea mormântului. Stareţul îşi însuşi această părere şi jeli, chipurile, sfârşitul timpuriu al unui tânăr înzestrat cu haruri ce făgăduiau atât de mult.

Se lăsă noaptea. Ambrosio avusese grijă să capete de la portar cheia uşiţei ce dădea în cimitir. Prevăzut cu cheia, la ceasul când toată mănăstirea era cufundată în tăcere, ieşi din chilia sa şi se grăbi spre uşa Matildei. Aceasta se dăduse jos din pat şi era gata îmbrăcată.

— Te-am aşteptat cu nerăbdare, îi zise; viaţa mea ţine de aceste clipe. Ai cheia?

— O am.

— Atunci, hai în grădină, nu avem timp de pierdut. Urmează-mă!

Luă de pe masă un coşuleţ acoperit. Cu coşuleţul într-o mână, iar în cealaltă cu lampa ce ardea pe vatră, ieşi iute din chilie. Ambrosio o urmă. Amândoi păşeau învăluiţi într-o adâncă tăcere. Matilda înainta cu paşi repezi, dar precauţi; trecu prin gangurile boltite şi ajunse în partea dinspre apus a grădinii. Ochii care îi scăpărau sălbatic treziră sfiala şi totodată groaza celuilalt. Un anumit curaj al deznădejdii pusese stăpânire pe chipul ei; îi trecu lampa lui Ambrosio; apoi luă de la el cheia; descuie uşiţa şi intră

în cimitir. Era un pătrat întins, vast, pe care creşteau arbori de tisă; jumătate se afla în stăpânirea mănăstirii, iar cealaltă, apărată printr-un acoperiş clădit din piatră, aparţinea surorilor Sfintei Clara; hotarul dintre cele două îl însemna un gard de fier, a cărui poartă rămânea îndeobşte nezăvorâtă.

Într-acolo se îndreptă Matilda; deschise poarta şi căută uşa ce dădea spre criptele subpământene, unde odihneau rămăşiţele pământeşti ale discipolelor Sfintei Clara. Domnea o beznă desăvârşită; nu se vedeau nici luna, nici stelele. Din fericire nu adia nici o boare, iar lampa pe care o ducea călugărul nu era ameninţată să se stingă; în bătaia razelor ei, se ivi curând uşa criptei. Adâncită într-un gol al zidului, rămânea aproape ascunsă sub curmeiele iederii, întreţesute în ghirlande groase, ce atârnau deasupra.

Trei trepte din piatră tăiate grosolan duceau spre prag, iar Matilda se pregătea să coboare, când deodată se dădu repede înapoi.

— Jos e lume, îi şopti călugărului; ascunde-te până când trec.

Matilda se adăposti îndărătul unui mormânt înalt şi impunător, înălţat în cinstea ctitoriţei lăcaşului. Ambrosio îi urmă pilda şi acoperi cu grijă lampa, de teamă ca nu cumva lumina să-i trădeze. Nu se scurseră decât puţine clipe, când uşa ce dădea spre criptele de sub pământ fu dată în lături. O lumină se mişcă în sus pe scară; cei care priveau din ascunzătoarea lor avură putinţa să vadă două femei; erau îmbrăcate în rasă şi păreau să discute despre ceva grav. Stareţul o recunoscu uşor pe cea dintâi; era maica superioară a mănăstirii Sfânta Clara, iar a doua, una dintre călugăriţele bătrâne care o înconjurau de obicei.

— Totul e gata, zise stareţa; soarta ei va fi hotărâtă mâine; toate lacrimile şi suspinele nu vor folosi la nimic. Nu! În cei douăzeci şi cinci de ani cât am fost stareţa acestei mănăstiri, n-am văzut vreodată o treabă mai dezgustătoare!

— Trebuie să te aştepţi la multă împotrivire, răspunse cealaltă cu o voce mai blândă. Agnes are o seamă de prietene în mănăstire şi, mai ales, maica Sfânta Ursula o va susţine cu căldură. Adevărul e că merită să i se arate prietenie şi aş vrea să te înduplec să pui în cumpănă tinereţea şi starea ei deosebită. Pare să înţeleagă greşeala ce-a săvârşit-o; durerea-i fără margini dovedeşte căinţă; şi sunt încredinţată că varsă lacrimi mai mult din pricina mustrărilor de cuget decât fiindcă pedeapsa o înspăimântă. Preacucernică maică, dacă te-ai lăsa înduplecată să-i uşurezi pedeapsa aspră ce i-ai hotărât-o, de-ai binevoi doar să treci cu vederea această abatere, care e cea dintâi, mă pun chezaşă pentru felul cum se va purta în viitor.

— Să trec cu vederea, zici, soră Camilla? Îmi vine să râd! După ce m-a făcut de ruşine în faţa idolului pe care întreg Madridul îl venerează, când doream ca tocmai el, mai mult decât oricine altul, să priceapă că în

mănăstirea mea domneşte o disciplină fără abateri? Ce vrednică de dispreţ trebuie să-i fi părut cucernicului stareţ! Nu, maică, nu! N-o să uit niciodată ocara pe care mi-a adus-o. N-am cum să-l încredinţez mai deplin pe Ambrosio că mi-e scârbă de asemenea păcate, decât dacă pedepsesc nelegiuirea lui Agnes cu toată străşnicia pe care o îngăduie legile noastre aspre. Încetează, deci, să te mai rogi; nu-ţi va folosi la nimic. Hotărârea mea e luată. Mâine, lui Agnes i se va da o pedeapsă care va sluji drept pildă, se va şti ce înseamnă să înfrunţi dreptatea şi supărarea mea.

S-ar fi zis că maica nu se dădea bătută, dar, între timp, călugăriţele se îndepărtară prea mult ca să mai poată fi auzite. Stareţa descuie uşa care dădea în capela mănăstirii Sfânta Clara, şi după ce intră împreună cu tovarăşa ei o închise din nou în urma lor.

Matilda întrebă cine era această Agnes care o mâniase atât de rău pe stareţă şi ce legătură putea să aibă cu Ambrosio. Îi povesti păţania ei; cum, din ziua aceea, felul în care gândea el însuşi suferise o schimbare deplină, acum simţea multă milă pentru nefericita călugăriţă.

— Mă gândesc, zise, ca mâine să cer să fiu primit de *domina*[68] şi să folosesc toate mijloacele ce-mi stau în putinţă, doar o voi îndupleca să-şi îmblânzească pedeapsa.

— Ia seama ce faci, îi curmă Matilda şirul vorbelor; această schimbare bruscă a gândurilor ar putea să işte în chip firesc mirare şi să trezească bănuieli, de care avem toate temeiurile să ne ferim. Mai degrabă caută să pari de două ori mai rece, tună şi fulgeră cu ameninţările împotriva greşelilor pe care le-au săvârşit alţii, ca să o ascunzi mai bine pe a ta. Las-o pe călugăriţă în voia soartei. Amestecul tău poate fi primejdios, iar pentru fapta ei nesocotită i se cuvine să-şi primească pedeapsa: nu e vrednică de plăcerile dragostei femeia care nu are destulă minte ca să le ţină în taină. Dar tot stând la vorbă despre un fleac, pierd clipe preţioase. Noaptea trece iute şi sunt multe de făcut până-n zori. Călugăriţele au plecat; nu mai e nicio primejdie. Dă-mi lampa, Ambrosio, trebuie să cobor singură în gropniţele astea; aşteaptă aici şi, dacă se apropie cineva, glasul tău să mă vestească; dar, de ţii să trăieşti, nu îndrăzni să mă urmezi; curiozitatea ta nesăbuită te-ar costa viaţa.

Rosti aceste vorbe şi se îndreptă spre morminte, tot cu lampa într-o mână şi coşuleţul în cealaltă. Atinse uşa; aceasta se răsuci scrâşnind din balamale şi dinaintea ochilor i se înfăţişă o scară de marmură neagră, îngustă şi în spirală. Ambrosio rămase sus, cu ochii la lumina slabă a lămpii care se

[68] Aici cu sensul de stareţă.

îndepărta mereu, în josul treptelor. Mănunchiul de raze dispăru şi se pomeni cu desăvârşire în beznă.

Acum, când era singur, fără să vrea, cugeta surprins că firea şi sentimentele Matildei se schimbaseră brusc. Nu trecuseră decât câteva zile de când părea cea mai blândă şi blajină dintre femei, credincioasă vrerii sale şi care-l respecta ca pe o fiinţă superioară. Acum, purtarea şi vorbele ei aveau un soi de curaj şi o bărbăţie care nu erau menite să-i placă. Cuvintele nu mai lăsau să se înţeleagă ce dorea, ci porunceau: se trezi neputincios să o înfrunte atunci când aveau păreri deosebite şi, fără nicio plăcere, se văzu nevoit să recunoască superioritatea judecăţii ei. În fiece clipă, se convingea tot mai mult că mintea Matildei era înzestrată cu putinţe uluitoare; dar, pe măsură ce omul o preţuia, inima iubitului se desprindea de sub puterea ei. Îl regreta pe Rosario cel iubitor, blând şi supus; era mâhnit, fiindcă Matilda înclina mai mult spre virtuţile bărbăteşti decât spre virtuţile femeieşti; iar când cugetă la vorbele ce le rostise despre călugăriţa osândită, fără să vrea, o învinui pentru cruzimea şi lipsa lor de gingăşie. Mila este un sentiment atât de firesc şi potrivit cu firea femeii, încât aproape că nici nu poate să fie socotită o virtute a celei care o dovedeşte; dar neîndurarea înseamnă un păcat cumplit. Ambrosio nu o ierta uşor pe iubita lui, care se arăta lipsită de această blândă însuşire; totuşi, deşi o învinovăţea fiindcă avea inima împietrită, spusese un adevăr, îşi dădea seama; şi, cu toate că mila ce-o simţea pentru Agnes izvora din suflet, hotărî să uite că se gândise să pună o vorbă bună în folosul ei.

Trecuse aproape o oră de când Matilda coborâse în criptă; totuşi, nu se întorcea, ceea ce aţâţă curiozitatea lui Ambrosio. Se apropie de scară, ascultă: totul era cufundat în linişte, atâta că, din când în când, urechea sa izbutea să prindă glasul Matildei, ce răzbătea prin cotiturile galeriilor subterane, iar acoperişul boltit al mormintelor îi trimitea ecoul. Se afla prea departe ca să poată desluşi ce spunea, iar înainte ca vorbele să ajungă până la el, vocea se stingea într-un murmur slab. Îşi dorea cu aprindere să pătrundă taina celor ce se petreceau. Hotărî să treacă peste porunca ei şi să o urmeze în criptă. Veni în capul scării. Coborâse de-acum câteva trepte, când simţi că-l părăsea curajul. Îşi aminti de ceea ce Matilda îi prezisese că i se va întâmpla dacă-i va călca porunca; şi îl copleşi o groază tainică, de nelămurit. Urcă iarăşi treptele, îşi reluă locul de la început şi aşteptă cu nerăbdare sfârşitul acestei întâmplări neobişnuite.

Deodată simţi o scuturătură năprasnică. Un cutremur zguduia pământul; coloanele ce sprijineau acoperişul sub care stătea el se clătinau atât de cumplit, încât tavanul ameninţa în fiece clipă să se prăbuşească. În aceeaşi secundă auzi un tunet puternic şi înspăimântător; zgomotul încetă şi ochii

lui aţintiţi asupra scării putură să vadă cum o coloană luminoasă, strălucitoare, străfulgera prin încăperile subpământene. Nu dăinui decât o clipă. De îndată ce dispăru, în jurul său domni din nou liniştea şi întunericul. O beznă adâncă îl învălui iarăşi şi doar liliecii, ce se roteau în zbor încet pe lângă el, spărgeau tăcerea nopţii.

Ambrosio era tot mai uluit. Mai trecu o oră, după care aceeaşi lumină apăru încă o dată şi dispăru la fel de repede. O întovărăşeau sunetele unei melodii suave, dar grave, care, în timp ce se furişa prin criptele subpământene, îl fermecă pe călugăr şi totodată îl făcu să se cutremure de groază. Muzica abia încetase, când auzi pe scară paşii Matildei. Aceasta apăru de sub pământ. O bucurie cum nu se poate mai vie însufleţea chipul ei frumos.

— Ai văzut ceva? întrebă.

— Am văzut de două ori o coloană luminoasă care a străfulgerat în susul scării.

— Nimic altceva?

— Nimic.

— Soarele e gata să răsară; să ne îndreptăm spre mănăstire, ca lumina zilei să nu ne trădeze.

Cu paşi mari, ieşi grăbită din cimitir. Se duse din nou în chilia ei, iar stareţul, curios să afle mai multe, o întovărăşi şi aici. Matilda închise uşa şi se descotorosi de lampă şi coşuleţ.

— Am izbutit, strigă ea şi se aruncă la pieptul lui; am izbutit mai bine decât aş fi putut să sper. Voi trăi, Ambrosio, voi trăi pentru tine! Pasul pe care mă cutremuram să-l fac se dovedeşte izvorul unor bucurii de nespus! O, dacă aş îndrăzni să ţi le împărtăşesc! O, de mi-ar fi îngăduit să împart cu tine puterea mea, şi să te ridic deasupra altor bărbaţi, în măsura în care o faptă cutezătoare m-a înălţat pe mine mai presus decât alte femei!

— Şi ce te împiedică, Matilda? o întrerupse călugărul. De ce păstrezi în taină treaba pe care-ai avut-o acolo jos? Socoţi că nu sunt demn de încrederea ta? Atâta vreme cât încerci unele bucurii pe care nu am voie să le cunosc şi eu, sunt nevoit să mă îndoiesc că iubirea ta e sinceră.

— Mă certi pe nedrept; sunt mâhnită până-n adâncul sufletului fiindcă mă văd silită să-ţi ascund fericirea mea: dar n-ai pricină să mă învinuieşti; nu eu greşesc ci tu însuţi, dragul meu Ambrosio; eşti încă prea călugăr; mintea ţi-e înrobită de prejudecăţile felului cum ai fost crescut; iar credinţa oarbă ar putea să te facă să te cutremuri la gândul unor lucruri pe care viaţa m-a învăţat să le preţuiesc şi să ţin la ele. Acum nu eşti încă omul potrivit să i se încredinţeze o taină atât de însemnată, dar mintea ta viguroasă şi curiozitatea, care mă bucur când văd cum ţi se aprinde în ochi, mă îndeamnă

să trag nădejde că într-o zi vei merita încrederea mea. Până la vremea aceea, stăpâneşte-ţi nerăbdarea. Nu uita că mi-ai jurat pe ce ai mai sfânt să nu cercetezi cele petrecute în noaptea aceasta. Stărui să-ţi respecţi jurământul; căci, urmă ea, şi zâmbi în timp ce-i pecetluia buzele cu un sărut, deşi te iert fiindcă ai călcat jurământul făcut lui Dumnezeu, cred că te vei ţine de ce mi-ai jurat mie.

Călugărul răspunse la această îmbrăţişare care-i aprindea sângele. Din nou făcură risipă cu desfătările fără frâu ale nopţii trecute, şi nu se despărţiră până când clopotul sună de utrenie.

La acelaşi răsfăţ se demară adesea. Călugării se înveseliră când presupusul Rosario se însănătoşi şi nimeni nu bănuia că era de parte femeiască. Stareţul se bucura în linişte de ibovnica lui şi fiindcă, după cum îşi dădea seama, nimănui nu-i trecea prin minte păcatul său, se lăsă în voia patimii, cu deplină încredere că nu-l pândea vreo primejdie. Ruşinea şi căinţa nu-l mai chinuiau. Fusese deseori dus în ispită, încât se obişnuise cu păcatul, şi în inima lui mustrările de cuget nu-şi mai găseau locul. Iar Matilda îl îmboldea să simtă şi să gândească astfel; curând, însă, înţelese că dezmierdările ei fără oprelişti îl plictisiseră pe Ambrosio. Farmecele cu care acesta se obişnuise nu-i mai stârneau aceeaşi dorinţă ca la început. Acum, când dogoarea patimii trecuse, avea răgazul să bage de seamă fiece cusur oricât de neînsemnat ar fi fost; acolo unde nu putea să găsească niciunul, plictisul îl făcea să şi-l închipuie. Călugărul se ghiftuise de plăcerile ce şi le îngăduise cu prisosinţă. Abia se scursese o săptămână că-i şi era lehamite de ibovnica lui; firea sa aprinsă îl mâna mai departe să-şi potolească în braţele ei poftele; dar îndată ce furia patimii trecea, o părăsea dezgustat; şi, nestatornic de felul său, tânjea, nerăbdător după o schimbare.

Dragostea trupească pe bărbat ajunge să-l sature, dar iubirea femeii o învăpăiază. Pe zi ce trecea, Matilda se simţea tot mai legată de călugăr. Dar, de când i se dăruise, nu putea să nu bage de seamă că tovărăşia ei îi făcea din ce în ce mai puţină plăcere; când îi vorbea, gândul său zbura într-altă parte; harul muzicii, cu care era înzestrată în chip desăvârşit, nu mai avea puterea să-l bucure; iar, de catadicsea să-i laude această însuşire, cuvintele lui măgulitoare se vădeau silite şi reci. Încetase să o privească lung şi drăgăstos, nu-i mai încuviinţa întotdeauna părerile, părtinitor, ca orice iubit. Toate acestea Matilda le vedea bine şi-şi înteţi strădaniile menite să reînvie simţămintele lui de până atunci. Dar nu avea cum să izbutească, atâta timp cât Ambrosio socotea drept supărătoare nu numai strădania ei, menită s-o facă plăcută în ochii săi, ci până şi mijloacele prin care încerca să-l recucerească pe cel ce se îndepărta mereu.

Şi totuşi, legătura lor neîngăduită dăinuia; era, însă, limpede că nu iubirea, ci nesaţul unor pofte brutale îl mânau în braţele ei. Firea lui avea nevoie de o femeie, iar Matilda era singura cu care îşi îngăduia să se dedea patimii, fără să simtă că-l pândea vreo primejdie. În ciuda frumuseţii ei, toate femeile pe care le privea îi trezeau mai mult dorinţa; dar, fiindcă se temea ca făţărnicia să nu-i fie dată în vileag, îşi zăgăzuia în sinea sa slăbiciunile.

Nu era nicidecum sfielnic de felul său, dar educaţia întipărise în mintea lui o asemenea teamă, încât frica ajunsese să-i stea în fire. Dacă şi-ar fi petrecut tinereţea în lume, s-ar fi dovedit înzestrat cu multe însuşiri strălucite şi bărbăteşti. Era cutezător, dârz şi neînfricat; avea o inimă de războinic şi ar fi strălucit cu toată măreţia în fruntea unei armate. Natura nu-l zămislise ca pe o fiinţă lipsită de generozitate: cei nenorociţi găseau întotdeauna în el un ascultător milostiv; inteligenţa lui se arăta vie şi strălucită, iar judecata, cuprinzătoare, temeinică, hotărâtă. Un om atât de destoinic ar fi fost o mândrie pentru ţara lui: avea multe calităţi, o dovedise încă din fragedă copilărie spre minunarea părinţilor, care priveau iubitori şi cu cea mai mare plăcere însuşirile sale născânde. Din păcate, fusese lipsit de aceşti părinţi, încă din pruncie. Pe soarta sa ajunse stăpână o rudă, care nu-şi dorea nimic altceva, în privinţa copilului, decât să nu mai audă niciodată de el; cu acest gând îl dădu în seama fostului egumen al capucinilor. Acesta, un adevărat călugăr, se strădui din răsputeri să-l convingă pe băiat că fericirea nu era cu putinţă decât între zidurile unei mănăstiri. Izbuti din plin. Năzuinţa cea mai fierbinte a lui Ambrosio era să fie primit în ordinul Sfântului Francisc. Instructorii săi avură grijă să-i înăbuşe acele virtuţi nobile şi generoase ce nu se potriveau cu viaţa mănăstirească. În locul milosteniei şi dragostei de oameni îşi însuşi o slăbiciune egoistă pentru propriul său lăcaş; fu învăţat să socotească mila ce-o trezesc greşelile altora drept unul din păcatele cele mai negre; sinceritatea, trăsătură aleasă a firii lui, fu schimbată într-o slugarnică umilinţă; şi, ca să frângă înclinaţiile înnăscute ale minţii şi inimii sale, călugării îi înfăţişară toate grozăviile pe care fanatismul le punea la îndemâna lor, menite să înspăimânte acest cuget tânăr; îi zugrăviră în culorile cele mai întunecate, cumplite şi de neînchipuit, chinurile damnaţilor, iar la cea mai mică abatere îl ameninţau cu osânda veşnică. Nu e deci de mirare că imaginaţia lui, care stăruia neîncetat asupra acestor lucruri înfiorătoare, îl făcuse sfielnic şi înfricat. Se cuvine să mai adăugăm că trăise vreme foarte îndelungată în afara lumii şi nu cunoştea cu desăvârşire nimic din primejdiile obişnuite ale vieţii, încât acestea îi apăreau mai înspăimântătoare decât sunt într-adevăr. Pe când se îndeletniceau astfel să-i smulgă din suflet însuşirile bune şi să-l facă să gândească mărginit,

călugării îngăduiau în aceeaşi măsură ca toate cusururile care îi fuseseră hărăzite din fire să crească la culme. Era lăsat să fie trufaş, înfumurat, ambiţios şi dispreţuitor; îi pizmuia pe cei de-o seamă cu el şi nu preţuia vrednicia nimănui, ci doar lui socotea că i se cuvin laude; dacă-l atingea cineva, se arătă neîndurător, şi se răzbuna cumplit. Totuşi, oricâtă osteneală îşi dădeau ceilalţi ca să strice ceea ce firea sădise bun în el, aceste însuşiri răzbăteau uneori prin vălul de întuneric aruncat asupra lor cu atâta grijă. În asemenea clipe, lupta pentru întâietate ce se dădea între firea sa adevărată şi trăsăturile dobândite era izbitoare, iar pentru aceia care nu cunoşteau înclinaţiile lui înnăscute, acest zbucium părea de neînţeles. Hotăra celor căzuţi în păcat pedepse nespus de aspre, pe care, numaidecât, mila îl făcea să le îndulcească; lua asupră-şi fapte cum nu se poate mai cutezătoare, dar, în scurt timp, teama de urmările acestora îl silea să nu le ducă până la capăt. Inteligenţa lui înnăscută arunca o lumină strălucitoare asupra unor lucruri puţin cunoscute, însă, aproape pe loc, credinţa lui oarbă le cufunda iarăşi într-o beznă mai neagră decât aceea din care tocmai scăpaseră. Călugării, fraţii săi întru Domnul, îl priveau drept o fiinţă mai presus decât alţii şi nu băgau de seamă contradicţia ce se vădea în purtarea aceluia pe care-l socoteau idolul lor; nu se îndoiau că făcea cum era mai bine, iar atunci când îşi schimba hotărârea, avea tot temeiul să se răzgândească, îşi spuneau ei. Adevărul era că, în sufletul său, se luptau gânduri cu totul diferite, unele inspirate de natură, altele, implântate prin educaţie; rămânea ca pasiunea, care nu avusese încă prilejul să intre în joc, să hotărască de ce parte va fi biruinţa. Din nefericire, pasiunea era cel mai prost judecător căruia putea să-i ceară sfatul; până atunci, viaţa închisă între zidurile mănăstirii îi venise în ajutor, căci îl ferise să-şi descopere părţile lui rele. Harurile sale fără seamăn îl ridicaseră cu mult mai presus decât tovarăşii săi, încât ei nu-i mai trezeau pizmă; cucernicia sa era dată drept pildă, toată lumea îl preţuia pentru elocinţa convingătoare şi purtările lui plăcute şi, deci, nu avea de răzbunat vreo ocară; ambiţia pe care o dovedea se întemeia pe însuşirile sale larg recunoscute, după cum se socotea, iar mândria trecea drept o cuvenită încredere în sine. Nu avea legături cu femeile şi mai puţin încă se pricepea să le desluşească firea, nu cunoştea plăcerile pe care ele au putinţa să le împartă; iar dacă în cursul studiilor sale citea că „...bărbaţii erau îndrăgostiţi", el surâdea şi se întreba cum de se mai întâmplă aşa ceva.

Pentru un timp, hrana sărăcăcioasă, veghile dese şi penitenţa aspră potoliseră pornirile firii lui aprinse şi le înăbuşiseră, dar, de îndată ce se ivi prilejul şi întrezări plăceri care îi erau încă străine, stavilele religiei fură prea slabe ca să facă faţă valului covârşitor al dorinţei. Toate opreliştile se dădură bătute: cu forţa ei, această fire focoasă, iute şi dornică de plăceri

nemăsurate, le birui. Până atunci, celelalte simţăminte ale sale zăcuseră aţipite. Dar nu avură nevoie decât să se trezească la viaţă, ca să se arate nu mai puţin sălbatice şi de neînfrânt.

Madridul îl admira mai departe. Înflăcărarea stârnită de elocinţa lui nu părea să scadă, ci dimpotrivă. În fiece joi, singura zi când Ambrosio apărea în faţa mulţimii, ascultătorii umpleau catedrala capucinilor, iar vorbele sale erau întotdeauna la fel de bine primite. Ajunse confesorul celor mai de seamă familii ale Madridului, şi nimeni nu era socotit o persoană subţire, dacă un altul decât Ambrosio îi dădea canon. La fel de hotărât ca şi până atunci, nu se clintea în afara mănăstirii. Faptul îi făcea pe ceilalţi să aibă o părere şi mai strălucită despre sfinţenia şi dăruirea lui de sine. Mai mult decât oricine, femeile îl ridicau în slăvi, deşi cucernicia sa nu le înrâurea atât cât le tulbura chipul lui ales, înfăţişarea impunătoare, statura-i zveltă şi plină de farmec. În uşa mănăstirii, caleştile se înghesuiau de dimineaţă până seara; iar cele mai nobile şi mai frumoase doamne din Madrid mărturiseau stareţului tainicele şi micile lor greşeli. Ochii dornici de plăceri ai călugărului le priveau lacomi nurii. Dacă penitentele sale ar fi cugetat la ce spuneau aceşti tălmaci, Ambrosio nu ar fi avut nevoie să-şi arate dorinţele în niciun fel. Din nefericire pentru el, convingerea lor nestrămutată le spunea că era atât de stăpân pe sine, încât niciodată nu şi l-ar fi închipuit în stare să nutrească nu gând necuviincios. Clima caldă, după cum se ştie prea bine, înrâureşte firea doamnelor spaniole; dar şi cele mai destrăbălate ar fi socotit că era mai uşor să trezeşti iubirea în pieptul statuii de marmură a sfântului Francisc, decât în inima rece şi neînduplecată a lui Ambrosio.

În ceea ce-l privea, călugărul cunoştea prea puţin stricăciunea lumii: nu bănuia că doar puţine dintre penitentele sale l-ar fi respins, dacă le-ar fi făcut ochi dulci. Totuşi, de-ar fi avut mai multă învăţătură asupra acestor lucruri, primejdia ce pândea o asemenea încercare i-ar fi pecetluit buzele. Ştia că pentru o femeie ar fi fost greu să păstreze o taină atât de ciudată şi grozavă precum era aceea a slăbiciunii lui; se temea chiar ca Matilda să nu-l trădeze. Dornic să se bucure mai departe de reputaţia la care ţinea nespus, înţelegea ce-l ameninţa dacă şi-ar fi dat-o pe mâna vreunei femeiuşti fluşturatice şi încrezute; şi, cum frumoasele Madridului îi tulburau doar simţurile, fără să-i mişte inima, le uita deîndată ce nu le mai vedea. Primejdia de a fi descoperit, teama că va fi respins, pierderea renumelui erau destule temeiuri care îl îndemnau să-şi înăbuşe dorinţele; deşi făptura ei îl lăsa pe deplin rece, se vedea nevoit să se mărginească la Matilda.

Într-o dimineaţă, penitenţii se adunaseră în număr mai mare ca de obicei. Ambrosio zăbovi până la o oră târzie în jilţul confesionalului. În cele din urmă, termină de spovedit mulţimea şi se pregăti să iasă din capelă, când

două femei intrară şi, umile, se apropiară de el. Îşi scoaseră vălurile, iar cea mai tânără îl imploră să-şi plece câteva clipe urechea la ruga ei. Glasul acesta melodios, glas pe care niciun bărbat nu-l auzea vreodată fără să-i aţâţe curiozitatea, îi atrase numaidecât luarea-aminte. Se opri. Suplicanta părea să se plece sub povara durerii ei: avea obrazul palid, ochii împăienjeniţi de lacrimi, iar părul îi cădea răvăşit peste faţă şi piept. Totuşi, chipul era atât de încântător, nevinovat şi divin, încât ar fi putut să vrăjească şi o inimă mai puţin simţitoare decât aceea care bătea puternic în pieptul stareţului. Cu mai multă blândeţe ca de obicei, o pofti să vorbească şi o auzi cum rostea tot mai tulburată:

— Preacucernice părinte, ai în faţă o nefericită, ameninţată să-şi piardă cea mai dragă şi aproape singura ei prietenă. Mama, minunata mea mamă, zace pe patul de suferinţă. Ieri-seară, dintr-odată a dat peste ea o boală îngrozitoare şi starea i se înrăutăţeşte văzând cu ochii, încât doctorul nu mai dă nicio speranţă. N-am niciun ajutor din partea oamenilor; nu-mi rămâne decât să mă rog fierbinte ca Dumnezeu să aibă milă de mine. Părinte, în tot Madridul s-a dus vestea despre virtutea şi evlavia domniei-tale. Binevoieşte să aminteşti de mama, atunci când te rogi; poate că-l vei îndupleca pe Domnul să o cruţe; şi dacă aşa se va întâmpla, mă prind ca în fiece joi, spre cinstea Sfântului Francisc, să aprind lumânări la racla sa.

— Aşa! gândi călugărul. Iată un al doilea Vincentio della Ronda. Peripeţiile lui Rosario au început în felul acesta; şi în taina sufletului dori ca ele să aibă aceleaşi urmări.

Încuviinţă cererea. Cea care îl ruga îi mulţumi şi-i arătă toată recunoştinţa, apoi adăugă:

— Altă îndurare nu am a-ţi cere. Nu suntem din Madrid; mama are nevoie de un duhovnic şi nu cunoaşte pe nimeni spre care să se îndrepte. Ştim prea bine că nu ieşi niciodată din mănăstire, şi, vai!, biata mamă nu e în stare să vină aici. Dacă vei avea bunătatea, preacucernice părinte, să numeşti pe cineva potrivit, care cu mângâierea lui înţeleaptă şi plină de evlavie ar putea să uşureze chinurile maicii mele pe patul morţii, vei îndatora pentru întotdeauna nişte inimi ce nu sunt nerecunoscătoare.

Călugărul se învoi şi de astă dată. Într-adevăr, ce n-ar fi încuviinţat dacă i-ar fi fost cerut cu un asemenea glas încântător? Îl implora o fiinţă nespus de atrăgătoare, şi ce voce suavă şi armonioasă avea! Chiar şi lacrimile o prindeau bine, iar durerea părea să sporească strălucirea farmecelor ei. Făgădui că, în seara aceea, va trimite la ea acasă un duhovnic şi îi ceru să lase adresa. Tovarăşa ei îi dădu un cartonaş pe care aceasta era scrisă şi apoi se retrase împreună cu frumoasa suplicantă, iar, până în clipa plecării, tânăra îl binecuvântă de zeci de ori pe stareţ pentru bunătatea lui. Ambrosio

nu o pierdu din ochi în timp ce părăsea capela. Numai când nu mai putu să o vadă, cercetă cartonaşul, pe care citi cele ce urmează: „*Donna* Elvira Dalfa, Strada di San Jago, la patru case de palatul Albornos".

Suplicanta nu era alta decât Antonia, şi fusese întovărăşită de Leonella. Aceasta din urmă anevoie se învoise să meargă împreună cu nepoata la mănăstire: Ambrosio îi stârnise o asemenea groază, încât tremura dar cât îl vedea. Teama biruise chiar şi limbuţia ce-i stătea în fire şi, de faţă cu Ambrosio, nu scosese o vorbă.

Călugărul se duse în chilia sa, unde chipul Antoniei îl urmări. Simţi cum în inima lui se iviseră dintr-odată o seamă de simţăminte, pe care nu le cunoscuse până atunci, şi-i era frică să se întrebe ce le zămislea. Erau cu totul altele decât acelea pe care i le trezise Matilda, atunci când îi dezvăluise prima oară că era femeie şi-şi mărturisise dragostea. Acum, poftele trupului nu îi erau aţâţate; nu dorinţa de plăcere se dezlănţuise în pieptul lui şi nici închipuirea aprinsă nu zugrăvea farmecele ce dintr-o cuvioasă sfială îi fuseseră ascunse; dimpotrivă, încerca un simţământ în care duioşia se contopea cu admiraţia şi respectul. O blândă şi încântătoare melancolie i se strecura în suflet şi nu ar fi schimbat acest simţământ nici pe cea mai vie dintre plăceri. Tovărăşia celorlalţi îi era nesuferită: îl atrăgea singurătatea care-i îngăduia să se dedea la vise plăsmuite cu ochii deschişi. Gândurile sale erau blânde, triste şi liniştitoare; şi în toată lumea aceasta, nu o vedea decât pe Antonia.

— Ferice e bărbatul, exclamă el cuprins de o romantică înflăcărare, ferice e bărbatul menit să fie stăpân pe inima acestei fete frumoase! Ce trăsături gingaşe! Ce boi minunat! Cât de încântătoare era nevinovăţia oglindită în ochii ei! Şi cum se mai deosebeşte de destrăbălarea şi văpaia sălbatică a plăcerii care scapără în ochii Matildei! O, mai dulce trebuie să fie un sărut furat buzelor trandafirii ale primei, decât hatârurile desfrânate pe care cealaltă le împarte cu o largheţe desăvârşită. Matilda mă ghiftuieşte până ce ajung să-mi fie scârbă de atâta desfrânare, mă împinge cu sila în braţele ei, face pe târfa şi se făleşte cu stricăciunea-i de lupanar. Dezgustător! Dacă ar şti ce farmec nespus are sfiala, cum aceasta subjugă inima unui bărbat fără putinţă ca el să i se împotrivească, câtă tărie dă lanţurilor care-l leagă de tronul frumuseţii – n-ar fi lepădat-o nicicând. Ce preţ ar fi prea mare pentru dragostea acestei fete minunate? Aş pregeta oare dinaintea vreunei jertfe, dacă nu m-aş afla sub puterea jurământului şi mi-ar fi îngăduit să-mi mărturisesc iubirea în faţa oamenilor şi a lui Dumnezeu? M-aş strădui să-i trezesc blânda ei grijă, prietenie şi preţuire, iar, între timp, cât de tihnit şi netulburate s-ar scurge orele! Milostive Doamne! Dacă aş vedea cum ochii ei albaştri, plecaţi în jos, se înalţă spre mine şi-mi scaldă privirea în lumina lor,

plini de sfielnică iubire! De-aş putea ca zile, ani întregi, să ascult acea voce melodioasă! Să am dreptul să o îndatorez şi să aud vorbele neprefăcute ce-i arată recunoştinţa! Să veghez asupra acestei inimi fără prihană! Să dau imbold fiecărei virtuţi născânde! Să-i împărtăşesc bucuriile în clipele fericite, să-i şterg cu sărutări lacrimile când suferă şi să o văd cum aleargă în braţele mele ca să afle mângâiere şi sprijin! Da: dacă fericirea desăvârşită se află cumva aici, pe pământ, ea e hărăzită doar soţului acestui înger.

Cufundat în aceste gânduri, pe care închipuirea i le făurea, păşea în sus şi-n jos prin chilie, cu o înfăţişare răvăşită. Ochii îi erau aţintiţi în gol, capul îi căzuse pe umăr; o lacrimă i se rostogolea pe obraz, în timp ce cugeta că visele lui de fericire nu se vor împlini niciodată.

— E pierdută pentru mine, urmă; soţie nu poate să-mi fie; şi dacă aş ademeni o fiinţă atât de nevinovată, dacă aş folosi încrederea ce-o are în mine ca să o necinstesc – o, aş săvârşi un păcat mai negru decât omenirea a pomenit vreodată! Nu te teme, frumoasă fată! Din partea mea, nicio primejdie nu-ţi ameninţă virtutea. Nici pentru toate bogăţiile Indiei n-aş face ca inima aceasta bună să ştie ce înseamnă chinurile căinţei.

Din nou purcese să măsoare cu paşi iuţi încăperea; apoi se opri şi ochii îi căzură pe icoana Madonei, mult-admirată cândva; o smulse întărâtat de pe perete; o azvârli pe podea şi-o dădu în lături cu piciorul:

— Stricată!

Nefericita Matilda! Ibovnicul ei uita că de dragul lui îşi pierduse dreptul la virtute; iar, dacă o dispreţuia, alt temei decât dragostea prea mare pe care i-o dăruise, nu avea.

Se azvârli pe-un scaun de lângă masă. Văzu cartonaşul pe care era scrisă adresa Elvirei. Îl luă şi, odată cu aceasta, îşi aminti că făgăduise să trimită un duhovnic. Câteva clipe şovăi, dar Antonia îi şi stăpânea prea puternic inima ca să-i fie îngăduit să se împotrivească mult timp. Hotărî ca el însuşi să îndeplinească slujba de duhovnic. Îi era lesne să părăsească mănăstirea fără să se bage de seamă. Îşi va înfăşura capul în glugă şi, astfel, trăgea nădejde să nu fie recunoscut când va trece pe stradă; cu aceste măsuri de prevedere şi dacă-i va sfătui pe ai casei să păstreze taina, avea toată încrederea, Madridul nu va afla cum că-şi călcase jurământul de a nu privi niciodată din afară zidurile sfântului lăcaş. Doar Matilda, care veghea întruna, îi trezea teama; dar cum în refectoriu o înştiinţase că treburile îl vor sili să nu-şi părăsească toată ziua chilia, se socotea la adăpost de gelozia ce-o făcea să stea veşnic cu ochii în patru. Aşadar, la ora când spaniolii îşi îngăduie îndeobşte odihna de după-amiază, se încumetă să iasă din mănăstire pe o uşă tainică, a cărei cheie se afla în stăpânirea lui. Îşi trăsese gluga peste faţă; din pricina căldurii, străzile erau aproape pustii; nu întâlni decât puţini trecători, găsi

uliţa numită Strada di San Jago şi sosi cu bine la uşa Elvirei. Sună, fu primit în casă şi condus numaidecât într-o cameră de sus.

Acolo îl pândea mai mult ca oriunde primejdia de a fi descoperit. Leonella lipsea, altfel l-ar fi recunoscut numaidecât. Vorbăreaţă cum era, n-ar fi avut linişte până când întreg Madridul n-ar fi prins de veste că Ambrosio s-a încumetat să iasă din mănăstire şi s-a abătut pe la sora ei. Soarta fu de partea călugărului. Când se întorsese acasă, Leonella găsise o scrisoare ce-i dădea de ştire că murise un văr, care le lăsase puţinele lui bunuri, ei şi Elvirei. Ca să dobândească această moştenire, fu nevoită să plece la Cordova, fără să piardă o clipă. În pofida părţilor ei slabe, avea o inimă caldă şi iubitoare şi nu voia să se despartă de sora ei, aflată într-o asemenea primejdie. Dar Elvira stărui pe lângă Leonella să facă această călătorie, căci îşi dădea seama că, în starea deznădăjduită a copilei ei stinghere, o sporire a bunurilor, oricât de neînsemnată ar fi fost, nu trebuia trecută cu vederea. Ca urmare, Leonella părăsi Madridul, cu sufletul întristat fiindcă-şi ştia sora bolnavă, după ce oftă de câteva ori pentru curtenitorul dar nestatornicul *don* Christoval. Era pe deplin încredinţată, în prima clipă îi străpunsese inima cu săgeţile dragostei; dar, întrucât nu mai avea nicio veste de la el, presupuse că, dezgustat s-o ştie fiica unor poporeni umili şi, aşijderea, fiindcă în afara căsătoriei nu spera nimic din partea unei paznice a virtuţii, cum îşi spunea ea însăşi, nu mai dăduse urmare acestei iubiri; sau altminteri – poate în inima tânărului conte, care se arăta o fire schimbăcioasă şi răsfăţată, farmecele unei noi frumuseţi umbriseră amintirea nurilor ei. Oricare ar fi fost pricina, Leonella se tânguia grozav pentru această pierdere. Aşa cum îi încredinţa pe toţi aceia care se arătau destul de cumsecade ca s-o asculte, zadarnic se lupta să smulgă din inima ei prea simţitoare chipul lui *don* Christoval. Îşi luă înfăţişarea unei fecioare bolnave de dragoste şi ajungea până acolo încât devenea cum nu se poate mai caraghioasă. Suspina adânc şi jalnic, umbla cu braţele încrucişate, vorbea îndelung singură, iar cuvintele ei pomeneau, fără încetare, despre o fată părăsită, care se stinsese, pentru că avea inima frântă de dor! Buclele roşcate îi erau întotdeauna împodobite cu o cunună de salcie. În fiece seară putea fi văzută cum rătăcea pe malul unui râuleţ în lumina lunii; şi se dădea drept o admiratoare pătimaşă a clarului de lună şi a cântului privighetorii,

A adăposturilor singuratice şi crângurilor în amurg,
Locuri ce iubirea cu chip palid le îndrăgeşte!

În această stare sufletească se afla Leonella, când fu nevoită să părăsească Madridul. Elvira, pe care toate acestea o scoteau din răbdări, se străduia să o înduplece să se poarte ca o femeie chibzuită. Degeaba îşi pierdea vremea cu sfaturile ei; la despărţire, Leonella o încredinţă că nimic nu o va face să-l uite

pe vicleanul *don* Christoval. Din fericire, asupra acestui lucru se înşela. Un tânăr cumsecade, calfă la un farmacist, socoti că averea ei ar ajunge ca el să se căpătuiască şi să se vadă stăpânul unei prăvălii orânduite cu tot dichisul. Ca urmare a ceea ce gândea, mărturisi admiraţia pe care i-o purta. Leonella nu era de neclintit. Suspinele lui înfocate o înduioşară şi, curând, făgădui că-l va face cel mai fericit om din lume. Îi scrise surorii şi o înştiinţă că se căsătorea; dar, datorită unor cauze pe care le vom lămuri mai târziu, Elvira nu răspunse niciodată la această scrisoare.

Ambrosio fu condus în camera ce dădea în odaia unde se odihnea Elvira. Servitoarea, care-i deschisese uşa de la intrare, îl lăsă singur, în timp ce se duse să-şi vestească stăpâna despre sosirea lui. Antonia, care veghease la căpătâiul mamei sale, se înfăţişă numaidecât.

— Iartă-mă, părinte, spuse şi veni spre el; când îl recunoscu, se opri brusc şi scoase un strigăt de bucurie. E cu putinţă? Oare ochii nu mă înşală? Vestitul Ambrosio şi-a călcat jurământul ca să uşureze chinurile celei mai bune dintre femei? Ce plăcere o să-i facă mamei această vizită! Îngăduie-mi să nu mai amân o clipă mângâierea pe care cucernicia şi înţelepciunea domniei-tale i-o vor aduce.

Cu aceste vorbe, deschise uşa camerei, îi înfăţişă mamei pe strălucitul ei oaspete şi, după ce aşeză un fotoliu lângă pat, se retrase într-altă încăpere.

Vizita îi prilejui Elvirei o nespusă mulţumire. După toate câte le auzise, aştepta lucruri mari din partea lui Ambrosio, dar speranţele ei fură mult depăşite. Înzestrat din fire cu darul de a se face plăcut, călugărul se străduia din răsputeri să-şi arate harul, în timp ce discuta cu mama Antoniei. Limpede şi convingător, potoli orice teamă şi făcu să dispară toate mustrările de conştiinţă. O îndemnă să cugete la mila nemărginită a judecătorului ei, despuie moartea de lancea şi grozăviile ce o însoţeau în mintea oamenilor, şi o învăţă pe bolnavă să privească prăpastia veşniciei pe marginea căreia se afla, fără să se dea îndărăt cu spaimă. Elvira îi sorbea cu încântare vorbele; pe când îi asculta îndemnurile, în suflet i se strecurau pe nesimţite încrederea şi liniştea. Nu şovăi să-i destăinuiască grijile şi temerile ei. Pe acestea din urmă, privitoare la viaţa de apoi, Ambrosio i le şi potolise, iar acum îi înlătură şi îngrijorarea pentru treburile din lumea aceasta. Tremura când se gândea la Antonia, îi mărturisi Elvira; nu avea pe nimeni căruia să i-o încredinţeze, în afară de marchizul de las Cisternas şi de sora ei, Leonella. Oblăduirea unuia părea foarte îndoielnică; cât despre cealaltă, deşi îşi iubea nepoata, Leonella, fiinţă nesocotită şi încrezută, nu era potrivită să fie singura îndrumătoare a unei fete atât de tinere şi necunoscătoare într-ale lumii. De îndată ce află pricina acestei nelinişti, călugărul o îndemnă să nu se mai frământe. Nu se îndoia că-i va fi lesne să găsească un adăpost sigur

pentru Antonia, în casa uneia dintre penitentele sale, marchiza de Villa Franca; virtutea acestei doamne era îndeobşte recunoscută, iar principiile sănătoase după care se călăuzea şi mila-i nemărginită făceau din ea o fiinţă cu totul deosebită. Şi dacă, din întâmplare, îi va lipsi acest mijloc, spuse, lua asupra sa ca Antonia să fie primită într-o mănăstire onorabilă – în rândul elevelor interne; căci Elvira mărturisise că nu se învoia cu viaţa mănăstirească, iar călugărul, nepărtinitor, ori dornic să arate destulă bunăvoinţă, încuviinţă părerea ei proastă, pe care nu o socoti neîntemeiată.

Aceste dovezi, ce vădeau că soarta ei nu-l lăsa rece, câştigară pe deplin inima Elvirei. Îi mulţumi cu toate vorbele pe care recunoştinţa i le punea la îndemână şi-l încredinţă că, de data aceasta, se va supune liniştită morţii. Ambrosio se sculă ca să-şi ia rămas bun; făgădui că se va întoarce a doua zi, la aceeaşi oră, dar ceru să nu afle nimeni despre aceste vizite.

— Nu doresc, zise, ca toată lumea să ştie că m-am abătut de la o regulă pe care nevoia m-a silit să o respect. Dacă n-aş fi luat hotărârea să nu părăsesc mănăstirea decât în împrejurări precumpănitoare, asemănătoare aceleia care m-a adus la uşa dumitale, aş fi mereu chemat pentru lucruri fără însemnătate; timpul petrecut acum la căpătâiul bolnavilor, ca să aduc mângâiere celor pocăiţi în pragul morţii şi să curăţ de spini calea spre veşnicie, mi l-ar răpi nişte inşi curioşi, fără treabă şi cu toane.

Elvira îl lăudă pentru prevederea şi mila lui şi făgădui că va avea toată grija să nu dezvăluie cinstea ce i-o făceau vizitele sale. Călugărul o binecuvântă şi ieşi din odaie.

În camera cealaltă o găsi pe Antonia; fără să vrea îşi îngădui câteva clipe plăcute, alături de ea. O îndemnă să se liniştească, fiindcă mama părea potolită şi senină iar, în ceea ce-l privea, trăgea încă nădejde că s-ar putea să se însănătoşească. Întrebă cine o îngrijea şi făgădui să-l trimită pe doctorul mănăstirii capucinilor, care se număra printre cei mai pricepuţi medici din Madrid. Apoi se porni să o laude pe Elvira, preamări sufletul ei curat şi dârz şi mărturisi că i-a trezit cea mai înaltă preţuire şi un adânc respect. Recunoştinţa făcu să crească inima nevinovată a Antoniei şi sclipiri vesele îi jucară în ochii ce încă mai străluceau de lacrimi. Îi dăduse nădejde că mama se va face bine, se arăta viu atras de Elvira şi avusese pentru ea cuvinte măgulitoare – toate acestea, împreună cu cele ce se spuneau despre judecata pătrunzătoare şi virtutea lui Ambrosio, cât şi felul în care o înrâurise elocinţa sa, întăreau buna părere a Antoniei, formată în clipa când îl văzuse prima oară. Răspunse sfios dar nesilit; nu se temu să-i povestească măruntele ei necazuri, micile ei temeri şi nelinişti; şi îi mulţumi pentru bunătatea lui cu toată acea căldură adevărată pe care binele făcut o aprinde în inimile tinere şi neprihănite. Doar ele ştiu să preţuiască o binefacere atât

cât merită. Cei care-şi dau seama că oamenii sunt făţarnici şi egoişti, întotdeauna se tem şi sunt supăraţi când cineva îi îndatorează; bănuiesc vreo cauză ascunsă sub acest hatâr; îşi arată recunoştinţa reţinuţi şi prevăzători şi le e frică să aducă lauda cuvenită unei fapte milostive, căci într-o bună zi după cum ştiu, li se poate cere la rândul lor un bine. Nu astfel se purta Antonia; gândea că omenirea era alcătuită numai din fiinţe care-i semănau; pentru ea, răul din lumea aceasta rămânea o taină. Călugărul îi fusese de folos; îi voia binele, după cum spunea; îi era deci recunoscătoare pentru cumsecădenia lui şi socotea că nu se aflau vorbe care să arate cu destulă tărie cât de mult îi mulţumea. Ce încântat fu Ambrosio pe când o asculta cum îşi mărturisea recunoştinţa ei neprefăcută! Farmecul firesc al purtărilor, vocea fără seamăn de suavă, vioiciunea şi buna-cuviinţă, înfăţişarea aleasă dar necăutată cu tot dinadinsul, chipul grăitor şi ochii ageri, toate laolaltă îi trezeau plăcerea şi admiraţia, iar simplitatea şi modestia vorbelor prin care îşi rostea gândul sporea frumuseţea observaţiilor ei, temeinice şi la locul lor.

În cele din urmă, Ambrosio fu nevoit să se smulgă de sub vraja acestei discuţii, mult prea atrăgătoare pentru el. Îi repetă Antoniei că dorea ca vizitele sale să nu fie cunoscute de toată lumea, dorinţă pe care ea făgădui să i-o respecte. Apoi părăsi casa în timp ce nurlia vrăjitoare se duse grabnic la mama sa, fără să cunoască răul pe care frumuseţea ei îl pricinuise. Ardea de nerăbdare să cunoască părerea Elvirei despre omul pe care vorbele-i înflăcărate îl ridicaseră în slăvi, şi fu foarte bucuroasă să afle că era la fel de bună, dacă nu chiar mai bună decât a ei.

— Înainte de a fi apucat să vorbească, zise Elvira, aş fi fost gata să spun că-mi place. Poveţele pe care mi le-a dat cu atâta însufleţire, purtarea demnă, judecata bine închegată n-ar fi putut nici pe departe să mă facă să-mi schimb părerea. M-a izbit îndeosebi vocea lui frumoasă şi armonioasă; fără îndoială, Antonia, am mai auzit-o cândva; îmi suna la ureche de parcă mi-ar fi fost pe deplin cunoscută; fie că ne-am mai întâlnit odinioară, fie că vocea lui seamănă leit cu alt glas, pe care l-am ascultat adesea. Are anumite sunete care m-au mişcat până-n adâncul inimii şi m-au făcut să simt ceva ciudat, pe care zadarnic mă străduiesc să-l lămuresc.

— Iar eu, scumpă mamă, pot să spun acelaşi lucru; totuşi, fără îndoială că niciuna dintre noi nu a auzit această voce până când am venit la Madrid. Ceea ce punem pe seama vocii lui, izvorăşte, după cum presupun, din purtările sale plăcute, care ne împiedică să-l privim ca pe un străin. Nu ştiu care-i pricina, dar când stau de vorbă cu el mă simt mai la largul meu decât se întâmplă de obicei în faţa unor oameni pe care nu-i cunosc deloc. Nu m-am temut să-i arăt toate copilăriile pe care le gândesc; şi am avut oarecum

încredere că o să asculte îngăduitor prostiile mele. O, nu m-am înşelat; şi-a plecat urechea la ce spuneam şi arăta tare bun şi grijuliu; mi-a răspuns cu nespusă blândeţe şi bunăvoinţă; nu mi-a spus că sunt un copil şi nu s-a purtat dispreţuitor, aşa cum făcea duhovnicul acela bătrân şi acru de la castel. Cred că, de-aş fi trăit o mie de ani la Murcia, tot nu mi-ar fi plăcut vreodată părintele Dominic, bătrânul acela gras.

— Mărturisesc că părintele Dominic nu avea cele mai frumoase purtări din lumea aceasta; dar era cinstit, prietenos şi dorea binele celorlalţi.

— O, mamă dragă, însuşirile astea le întâlneşti la tot pasul.

— Dar-ar Dumnezeu ca viaţa să nu te înveţe să le socoteşti rare şi de preţ! Eu am aflat mult prea adesea că sunt astfel. Dar spune-mi, Antonia, de ce ar fi cu neputinţă să-l mai fi văzut cândva pe stareţ?

— Deoarece, din clipa când a intrat în mănăstire, nu a mai călcat vreodată în afara zidurilor ei. Chiar adineauri mi-a spus că nu cunoştea străzile şi de aceea cu oarecare greutate a găsit Strada di San Jago, deşi e lângă mănăstire.

— Se prea poate, dar cine ştie dacă nu l-am văzut înainte de a fi intrat în mănăstire; ca să iasă de acolo, trebuia mai întâi să fi intrat.

— Sfântă. Fecioară! asta-i foarte adevărat. O, dar nu s-ar putea să se fi născut în mănăstire?

Elvira zâmbi.

— Păi nu e deloc uşor.

— Stai, stai! Acum îmi amintesc cum s-au petrecut lucrurile. Era copil când a fost adus la mănăstire: a picat din ceruri, spun oamenii de rând, Sfânta Fecioară l-a trimis în dar călugărilor capucini.

— Frumos din partea ei. Aşadar, a picat din cer, Antonia? Trebuie să fi căzut rău de tot.

— Mulţi nu dau crezare acestui lucru şi printre ei îmi închipui că te numeri şi dumneata, dragă mamă. Într-adevăr, aşa cum proprietăreasa i-a spus mătuşii, lumea zice că părinţii săi, care erau săraci şi n-aveau cum să-l crească, l-au lăsat în uşa mănăstirii când abia venise pe lume; răposatul stareţ, de milă şi nu din altă pricină, l-a crescut la chinovie, unde virtutea lui era dată drept pildă, şi aşijderi evlavia, învăţătura, şi mai ştiu eu ce în afară de asta. Ca urmare, a fost primit mai întâi ca frate în rândul acestui ordin şi, nu demult, a fost ales stareţ. Totuşi, oricare dintre cele două povestiri ar fi adevărată, cel puţin asupra unui lucru se înţeleg cu toţii şi anume: atunci când călugării l-au luat sub aripa lor, nu ştia să vorbească; aşadar n-ai avut cum să-i auzi vocea înainte de a fi intrat în mănăstire, fiindcă pe vremea aceea n-avea voce.

— Pe cuvântul meu, Antonia, judeci foarte legat; ajungi la o concluzie fără greş; n-am bănuit că eşti un logician atât de priceput.

— Ah, îţi baţi joc de mine; dar, cu atât mai bine; sunt încântată să te văd voioasă; pe lângă aceasta, pari senină şi liniştită, drept care trag nădejde că n-o să mai ai alt atac. O, eram sigură că vizita stareţului o să-ţi facă bine.

— Mi-a făcut într-adevăr bine, copila mea. M-a liniştit în privinţa unor lucruri care mă frământau şi simt, încă de pe acum, urmările grijii ce mi-a arătat-o. Ochii îmi sunt grei şi cred că aş putea să dorm puţin. Trage perdelele, Antonia dragă; dar, dacă nu mă trezesc până la miezul nopţii, nu sta lângă mine, îţi cer să mă asculţi.

Antonia făgădui că se va supune şi, după ce mama o binecuvântă, trase perdelele din jurul patului. Apoi se aşeză tăcută la gherghef şi, ca să-i mai treacă de urât, îşi construi castele de nisip. Fiindcă era vădit că în starea bolnavei avusese loc o schimbare în bine, se simţea mai veselă, iar închipuirea îi dărui vise luminoase şi plăcute. În visele acestea, Ambrosio nu juca rolul unui personaj demn de dispreţ; era bucuroasă şi recunoscătoare când îl vedea cu ochii minţii; dar, la fiece gând hărăzit călugărului, cel puţin altele două zburau spre Lorenzo, fără ca ea să-şi dea seama. Şi, astfel, se scurseră orele, până când, prin împrejurimi, clopotul din turla catedralei capucinilor vesti miezul nopţii. Antonia îşi aminti porunca mamei şi-i dădu ascultare, deşi fără să o îndemne inima. Trase, cu grijă, în lături perdelele. Elvira se bucura de un somn adânc şi liniştit; obrazul îmbujorat era al unei fiinţe pe cale să se însănătoşească; un surâs spunea că avea vise plăcute; iar, când Antonia se plecă deasupra patului, i se păru că o auzi rostindu-i numele. Sărută uşor fruntea mamei şi se duse în camera ei; acolo îngenunche dinaintea unei statui a sfintei Rosalia, pe care o avea de patroană; se dădu în seama lui Dumnezeu şi, după un obicei din copilărie, la încheierea rugăciunilor, psalmodie următoarele strofe:

IMN LA MIEZUL NOPŢII

Totul e cufundat în tăcere; boarea nopţii
Nu mai răspândeşte dangătul solemn;
Pe tine, oră sublimă, ce mă înspăimântă,
Te salut din nou cu o inimă neprihănită!

Aceasta e clipa, tăcută şi înfiorătoare,
Când vrăjitoarele de primejdioasa lor putere se slujesc,
Când mormântul se lipseşte de leşul îngropat
Şi, slobod, îl lasă să folosească timpul ce i-a fost încuviinţat.

La adăpost de vină şi gânduri vinovate,

Credincioasă îndatoririi şi evlaviei,
Cu inima uşoară şi cugetul neîntinat,
Odihnă! pentru blându-ţi ajutor mă rog fierbinte.

Îngeri buni, vă mulţumesc fiindcă şi-acum
Privesc cu dispreţ şarpele răului;
Vă mulţumesc că-n noaptea asta,
Voi dormi în liniște, aşa cum m-am sculat.

Şi, totuşi, fără să-şi dea seama, inima mea
Nu nutreşte oare vreo vină pe care eu nu o cunosc?
Vreo dorinţă necurată de care voi roşiţi
Fiindcă nu e înăbuşită, iar mie mi-e ruşine să o mărturisesc?

Iar, de-i aşa, dăruiţi-mi un vis plăcut,
Care să mă înveţe să nu calc pe lângă şarpele otrăvit;
Porunciţi adevărului, lumină să arunce asupra greşelilor mele,
Şi binevoiţi să vegheaţi, mereu cu grijă asupra mea.

Alungaţi din preajma patului, unde dorm în tihnă,
Făcutul vrăjitoresc, duşmanul odihnei,
Spiriduşul nopţii, zânele nebunatice,
Pricolicii-n chinuri, şi vrăjmaşul nebinecuvântat.

Pe ademenitor să-mi verse în urechi învăţăminte
Despre bucurii nelegiuite, nu-l lăsaţi;
Coşmarul ce rătăceşte în jurul
Culcuşului meu, tihna somnului să nu-mi nimicească;

Vise îngrozitoare, cu întruchipări ciudate
De ele plăsmuite, să nu-mi sperie ochii,
Ci, mai degrabă, poftiţi vreo arătare luminoasă
Să-mi dezvăluie fericirea aflată colo-n ceruri.

Arătaţi-mi cupola de cristal a raiului,
Lumea luminii, sălaşul îngerilor;
Şi soarta hărăzită muritorilor
Care trăiesc nevinovaţi şi mor fără prihană.

Şi-apoi, lămuriţi-mi cum să-mi dobândesc locul

În acele binecuvântate împărăţii ale văzduhului;
Învăţaţi-mă să mă feresc de orice vină şi întinare,
Şi călăuziţi-mi paşii spre cei buni şi drepţi.

Şi astfel, în fiece dimineaţă şi seară de seară, vocea mea
Va înălţa spre cer acelaşi cânt, prinos de recunoştinţă;
Mă bucur să ştiu că mă ocrotiţi,
Bunii mei îngeri! Şi slavă aduc vouă.

Cu înflăcărată râvnă mă voi strădui
Să mă păzesc de orice faptă rea, să-mi îndrept greşelile;
Iubitoare, voi urma învăţătura ce mi-o daţi
Şi mult voi preţui virtuţile de voi oblăduite.

Aşadar, când, la înaltă poruncă,
Trupu-mi va căta odihnă-n mormânt,
Când moartea se va apropia cu mâna-i binefăcătoare
Să-mi închidă ochii slăbiţi, de pelerin pe-acest pământ,

Mulţumită că sufletu-mi scapă de nimicire,
Fără să suspin mă voi despărţi de viaţă,
Şi Domnului îi voi înapoia sufletul meu
La fel de curat cum mi l-a dat când am venit pe lume.

După ce-şi sfârşi rugăciunile ce le înălţa de obicei, Antonia se duse la culcare. Curând o fură somnul; câteva ore se bucură de acea odihnă tihnită, hărăzită numai inimilor nevinovate şi pentru care mulţi regi şi-ar da cu plăcere coroana.

CAPITOLUL VII

Ah, cât sunt de întunecate
Aceste tărâmuri întinse şi falnice deşerturi,
Unde domnesc doar tăcerea şi noaptea, noaptea neagră,
Cufundată în beznă, precum haosul înainte ca soarele-n pruncie
Să se închege şi să-nceapă a se roti, ori să-şi încerce puterea razelor
Împotriva întunericului adânc! Făclia palidă,
Ce străluce prin galeriile tale scunde şi ceţoase
Căptuşite cu mucegai şi dâre vâscoase, groase ca frânghia,
Mai multă groază răspândeşte,
Şi la lumina ei de beznă mai rău ţi se urăşte.

BLAIR

Când se întoarse la mănăstire fără ca nimeni să ia seama, în mintea lui Ambrosio stăruiau o sumedenie de imagini plăcute. Se încăpăţâna să nu vadă primejdia care-l pândea dacă ceda în faţa farmecelor Antoniei; nu-şi amintea decât ce încântat se simţise alături de ea, şi se bucura la gândul că va încerca din nou această desfătare. Izbuti să se folosească de starea sufletească a Elvirei, ca să o vadă zilnic pe fiica ei. La început, se mărgini să-i câştige prietenia; dar, de îndată ce fu încredinţat că i-o dăruia din plin, ţelul lui se limpezi, iar grija pe care i-o purta se arătă mai caldă. Purtarea apropiată a fetei, izvorâtă din nevinovăţie, dădea imbold dorinţei sale. Sfiala Antoniei, cu care acum se obişnuise, nu-i mai insufla teamă şi respect; era copleşit de minunare în faţa acestei făpturi naive, dar admiraţia ce i-o purta îl făcea şi mai dornic să-i răpească acea nevinovăţie, farmecul ei cel mai preţios. Simţămintele sale aprinse şi puterea lui de pătrundere, cu care din nefericire atât pentru el cât şi pentru Antonia, natura îl înzestrase fără zgârcenie, îl făcură să cunoască meşteşugurile ducerii în ispită. Deosebea lesne orice tulburare prielnică planurilor sale şi se folosea cu nesaţ de toate mijloacele menite să-i trezească Antoniei gânduri rele. Află că nu era un ţel uşor de atins. O naivitate din cale-afară de mare o împiedica să înţeleagă spre ce tindeau vorbele pe care călugărul i le strecura. Dar minunatele idei despre bine şi rău, insuflate cu grijă de către Elvira, inteligenţa, care-i dădea putinţa să priceapă lucrurile temeinic şi aşa cum sunt, precum şi o adâncă înţelegere a ceea ce era drept şi cinstit, implântată, din fire, în inima ei, o făceau să-şi dea seama că învăţătura lui Ambrosio trebuia neapărat să fie

greşită. Cu câteva vorbe simple răsturna adesea întregul edificiu alcătuit din argumentele sale încâlcite şi-l făcea să simtă cât de slabe erau acestea, dacă se împotriveau virtuţii şi adevărului. Când lucrurile se petreceau astfel, călugărul îşi găsea scăparea în elocinţă. O copleşea cu un val de contradicţii ale gândirii filosofice la care, fiindcă nu le înţelegea, Antonia nu avea putinţa să răspundă; şi, astfel, deşi nu o convingea că judeca aşa cum se cuvine, cel puţin o împiedica să afle că raţionamentul lui era fals. Ambrosio îşi dădea seama, pe zi ce trecea, că judecata lui îi inspira Antoniei tot mai mult respect şi, nu se îndoia, cu timpul avea să o facă să gândească aşa cum dorea el.

Ştia că încercările sale erau cât se poate de nelegiuite. Vedea limpede, ademenirea acestei fete nevinovate însemna o mârşăvie; dar patima sa prea năvalnică nu-i îngăduia să lase neînfăptuit ceea ce punea la cale. Hotărî să stăruie în uneltirile sale, oricare ar fi urmările pe care acestea le-ar fi putut avea. Se bizuia pe o clipă, când Antonia avea să fie cu mai puţină băgare de seamă; şi fiindcă nu vedea vreun alt bărbat căruia să-i fie îngăduit să intre în casă şi fiindcă nici ea, nici Elvira nu vorbiseră vreodată despre altcineva, îşi închipui că inima aceasta tânără era încă liberă. În timp ce aştepta prilejul să-şi mulţumească poftele lui de neiertat, răceala cu care o privea pe Matilda creştea necontenit. Nepăsarea aceasta se datora nu tocmai puţin gândului că era vinovat faţă de ea. Cum nu se simţea îndeajuns stăpân pe sine, nu izbutea să-şi ascundă greşelile; se temea, totuşi, ca nu cumva gelozia să o scoată din minţi, şi să trădeze taina de care ţinea reputaţia, şi chiar viaţa lui. Matilda nu putea să nu bage de seamă răceala sa; Ambrosio înţelegea lucrul acesta şi, fiindcă se temea să nu-l învinuiască, îşi dădea toată silinţa să nu-i iasă în cale. Totuşi, atunci când nu găsea mijlocul să o ocolească, blândeţea Matildei ar fi putut să-l convingă că nu-i purta pică şi, din partea ei, n-avea de ce să se teamă. Acum juca din nou rolul plăcutului şi atrăgătorului Rosario; nu-l învinuia de nerecunoştinţă, dar ochii înlăcrămaţi fără voie şi tristeţea potolită, ce i se citea pe faţă şi-i răsuna în glas, îi dezvăluiau jalea mult mai mişcător decât ar fi putut să o împărtăşească vorbele. Ambrosio nu rămânea stană de piatră în faţa acestei dureri, dar, fiindcă nu avea putinţa să-i înlăture pricina, se ferea să-şi arate tulburarea. Deoarece purtarea Matildei îl încredinţa că nu era silit să se gândească înspăimântat la felul în care aceasta se va răzbuna, nu se sinchisi mai departe de ea şi toată grija lui era să nu o întâlnească. Matilda înţelese că zadarnic se străduia să-l recucerească, totuşi, îşi înăbuşi înciudarea şi stărui să-i arate iubitului nestatornic duioşia şi dragostea dinainte.

Treptat, Elvira birui boala. Nu o mai încercau convulsii, iar Antonia încetă să se teamă pentru viaţa mamei sale. Lui Ambrosio această însănătoşire nu-i făcea plăcere. Pricepu că mama Antoniei, care cunoştea cum se petrec

lucrurile în lume, nu se va lăsa înşelată de sfinţenia purtărilor lui, ci va înţelege lesne ce gânduri avea cu fata ei. Hotărî, deci, să afle cât de mult izbutise să o înrâurească pe nevinovata Antonia, înainte ca Elvira să-şi părăsească odaia.

Într-o seară, o găsi pe Elvira aproape sănătoasă şi se despărţi de ea mai devreme decât avea obiceiul. Fiindcă nu o văzu pe Antonia în odaia din faţă, se încumetă să o caute în camera ei. Între aceasta şi odaia mamei nu se afla decât o cămăruţă unde de obicei dormea Flora, slujnica. Antonia stătea pe o canapea cu spatele la uşă, şi era cufundată în lectură. Nu-l auzi în timp ce se apropia, ci doar când se aşeză lângă ea. Tresări şi-l întâmpină încântată; apoi se ridică şi voi să-l conducă în salon; dar Ambrosio îi luă mâna şi o sili cu blândeţe să se aşeze din nou. Se supuse fără nicio greutate: nu ştia că buna-cuviinţă cerea să stea de vorbă cu el acolo, nu aici. Era sigură de principiile lui, ca şi de ale ei, şi, după ce-şi reluă locul pe canapea, începu să sporovăiască vioaie şi cu uşurinţă, la fel ca întotdeauna.

Ambrosio privi cartea pe care ea o citea, iar acum o aşezase pe masă. Era *Biblia*. „Cum! îşi zise călugărul, Antonia citeşte *Biblia* şi e încă atât de naivă?"

Dar, când cercetă mai îndeaproape, află că Elvira fusese de aceeaşi părere. Deşi admira frumuseţea scrierilor sfinte, mama cea prevăzătoare avea credinţa că, citite în chip neîngrădit, nu se află carte mai necuviincioasă care să fie îngăduită unei tinere. Multe dintre povestirile pe care le cuprinde nu pot decât să stârnească gânduri nepotrivite unui suflet de femeie. Totul este spus desluşit şi pe şleau, iar analele unui lupanar greu ar putea să dea prilej unei culegeri mai largi de vorbe necuviincioase. Totuşi, aceasta este cartea pe care tinerele sunt sfătuite să o citească, ea e pusă în mâinile copiilor în stare să înţeleagă doar puţin mai mult decât acele capitole ce mai bine le-ar rămâne necunoscute, căci tulbură pentru prima oară simţuri adormite încă. Despre aceasta Elvira era pe deplin încredinţată, încât în locul *Bibliei* ar fi înclinat să pună în mâna fiicei ei *Amadis de Gaula sau Viteazul luptător*[69] şi *Tirant cel Alb*[70], iar mai curând ar fi îngăduit ca ea să citească despre deşănţatele isprăvi ale lui *Don Galaor*[71], sau glumele

---

[69] *Amadis de Gaula,* roman cavaleresc spaniol scris de Garcia de Montalvo, în prima jumătate a secolului al XV-lea, şi tipărit la începutul secolului al XVI-lea. Amadis este rodul iubirii dintre Perion, regele Galiei, şi Elisena, fiica regelui Britaniei mici; copilul, lăsat să plutească în voia valurilor pe mare, va ajunge floarea cavaleriei.

[70] *Tirant lo Blanch* (Tirant cel alb), roman cavaleresc, publicat în 1460 de scriitorul catalan Johanot Martorell; a fost tradus, în 1511, în limba spaniolă.

[71] Erou binecunoscut al romanelor cavalereşti spaniole, fratele lui Amadis de Gaula: cavaler uşuratic, iubăreţ şi îndrăzneţ.

neruşinate cuprinse în *Damsel Plazer di mi vida*[72]. Hotărâse aşadar două lucruri în privinţa *Bibliei*. Primul, ca Antonia să nu o citească până la vârsta când va putea să-şi dea seama de frumuseţea cărţii şi să-i folosească învăţătura. Al doilea, că avea să o transcrie cu mâna ei, iar acele capitole nepotrivite unei tinere fete le va schimba sau le va lăsa deoparte. Îşi dăduse toată osârdia ca să-şi îndeplinească hotărârea şi aceasta era *Biblia* pe care o citea Antonia; îi fusese înmânată nu demult şi o citise cu nesaţ şi o plăcere nespusă. Ambrosio îşi dădu seama de greşeala lui şi puse din nou cartea pe masă.

Antonia vorbi despre însănătoşirea mamei, cu toată bucuria şi înflăcărarea unei inimi tinere.

— Iubirea dumitale de fiică îmi pare minunată, zise stareţul. Dragostea aceasta dovedeşte o fire simţitoare şi cu însuşiri deosebite; făgăduieşte o comoară aceluia hărăzit prin voia lui Dumnezeu să-ţi stăpânească inima. Cât de mare va fi dragostea ce-o va simţi pentru un iubit o inimă care arată atâta duioşie părinţilor? Ba, ce zic, poate că simte chiar acum? Spune-mi, frumoasa mea fiică, ştii ce e iubirea? Răspunde-mi deschis; uită rasa pe care o port şi socoteşte că-ţi sunt doar prieten.

— Ce e iubirea? îi repetă ea întrebarea. O, da, desigur; am iubit mulţi, mulţi oameni.

— Nu asta am vrut să spun. Iubirea despre care vorbesc nu poţi să o nutreşti decât pentru unul singur. Nu l-ai văzut niciodată pe bărbatul care ai dori să-ţi fie soţ?

— O, nu, desigur că nu!

Minţea, dar nu-şi dădea seama că spunea un neadevăr; nu ştia ce însemna simţământul pe care i-l trezise Lorenzo; şi, cum nu-l mai văzuse de când o vizitase prima oară pe Elvira, chipul său, păstrat în inima ei, pălea din zi în zi; mai mult decât atât, se gândea la un soţ cu toată spaima unei fecioare, şi, astfel, fără să şovăie o clipă, la întrebarea stareţului, răspunse „nu”.

— Şi nu doreşti fierbinte să-l vezi pe acest bărbat, Antonia? Nu simţi un gol în suflet, pe care bucuros l-ai umple? Nu oftezi adânc fiindcă-ţi lipseşte cineva care ţi-e drag, dar nu ştii cine e acela? Nu-ţi dai seama că nu te mai atrage ceea ce înainte ar fi putut să-ţi placă? Sau că în inima dumitale s-au înfiripat dintr-odată zeci de dorinţe, stări sufleteşti pe care le încerci, dar nu poţi nicidecum să le înfăţişezi prin viu grai? E oare cu putinţă să trezeşti iubirea altora, în timp ce inima-ţi rămâne rece şi nesimţitoare? Nu se poate! Ochii ce privesc duios, obrazul îmbujorat, acea fermecătoare tristeţe, care ţi se oglindeşte uneori pe faţă şi-ţi face în chip vădit plăcere s-o încerci, – toate

[72] Opera în cauză nu a putut fi identificată.

aceste semne arată că minţi; iubeşti, Antonia, şi zadarnic ai vrea să-mi ascunzi adevărul.

— Mă uimeşti, părinte! Ce e iubirea aceea despre care vorbeşti? Nu ştiu care e felul ei şi nici din ce pricină aş ascunde-o, dacă aş simţi-o.

— N-ai văzut vreun bărbat, Antonia, pe care, deşi nu l-ai mai zărit vreodată, să ţi se pară că l-ai căutat multă vreme? Îţi era străin după înfăţişare şi, totuşi, parcă l-ai fi cunoscut cândva, vocea sa te alina, îţi plăcea, te pătrundea până-n adâncul sufletului, te bucurai când se afla prin preajmă, îi jeleai lipsa, dinaintea lui te arătai vorbăreaţă, inimii sale, cu o încredere nemărginită, îi dădeai în păstrare păsul sufletului tău. Nu ai încercat niciodată toate acestea, Antonia?

— Fireşte că da, le-am simţit, când te-am văzut prima oară pe domnia-ta.

Ambrosio tresări. Greu îi venea să-şi creadă urechilor.

— Pe mine, Antonia? strigă, şi ochii îi scăpărară de plăcere şi nerăbdare în timp ce-i lua mâna şi i-o apăsa cu înflăcărare pe buzele lui. Pe mine, Antonia? Ai încercat pentru mine aceste simţăminte?

— Chiar mai puternic decât le-ai înfăţişat domnia-ta. Din clipa când te-am văzut, m-am simţit grozav de bucuroasă, mă atrăgeai nespus. Aşteptam, cu mare înflăcărare, să aud cum îţi sună vocea; iar, când am auzit-o, îmi păru nemărginit de melodioasă; îmi vorbea într-o limbă tare necunoscută mie până atunci! Parcă-mi spunea nenumărate lucruri pe care îmi doream să le ascult! Ca şi cum te-aş fi ştiut demult. Mi se năzărea că aveam dreptul să-mi fii prieten, să-mi dai sfat şi oblăduire. Am plâns, când ai plecat, şi am năzuit, din tot sufletul, să vină clipa ce avea să te aducă iarăşi dinaintea ochilor mei.

— Antonia, fermecătoarea mea Antonia! exclamă călugărul, şi o strânse la pieptul său; sunt treaz? Mai spune-mi o dată, scumpa mea! Spune-mi, din nou, că mă iubeşti, că simţi pentru mine o dragoste gingaşă.

— Sigur că da; în afară de mama, nu-i nimeni pe lume care să-mi fie mai drag.

La auzul acestei mărturisiri deschise, Ambrosio nu se mai stăpâni; înnebunit de dorinţă, strânse în braţe făptura îmbujorată, tremurândă. Îşi lipi lacom buzele de ale ei, trase în piept răsuflarea proaspătă, încântătoare, profană cu mâna lui îndrăzneaţă comoara sânului, şi-şi încolăci în jurul său braţele-i gingaşe, silind-o să se supună. Uimită, speriată, şi buimăcită de fapta lui, la început, înmărmurită cum era, Antonia nu avu puterea să se împotrivească. În cele din urmă, când se dezmetici, se luptă să scape din braţele sale.

— Părinte! Ambrosio, strigă ea, dă-mi drumul, pentru Dumnezeu!

Dar desfrânatul călugăr nu luă în seamă rugăminţile ei; urmărea stăruitor ceea ce plănuise şi purcese să-şi îngăduie mai mult. Antonia se ruga, plângea

şi se zbătea: îngrozită din cale-afară, deşi nu ştia de ce, îşi folosi toată puterea ca să-l respingă pe călugăr şi era gata să strige după ajutor, când, deodată, uşa camerei fu deschisă larg. Ambrosio îşi redobândi îndeajuns cumpătul ca să-şi dea seama de primejdie. Cu părere de rău îşi lăsă prada şi se ridică numaidecât. Antonia scoase un strigăt de bucurie, alergă spre uşă şi se trezi strânsă în braţele mamei.

Neliniştită de unele vorbe ale stareţului, pe care Antonia le repetase cu nevinovăţie, Elvira se hotărâse să se încredinţeze că bănuielile ei erau adevărate. Cunoscuse destul oamenii ca să nu se lase înşelată de renumita virtute a călugărului. Cumpăni asupra câtorva amănunte, care, deşi neînsemnate, puse cap la cap, păreau să-i îndreptăţească temerile. Vizitele lui dese, care, după câte înţelegea, se mărgineau doar la familia ei; tulburarea-i vădită, oricând o auzea vorbind despre Antonia; anii săi – ajunsese în floarea vârstei, vremea dorinţelor pătimaşe ale bărbatului; şi, mai mult decât orice, ideile sale, – căci fiica le adusese la cunoştinţa mamei, – ce se dovedeau primejdioase şi nu se potriveau cu vorbele rostite atunci când nu-l auzea numai fata; toate aceste amănunte îi trezeau unele bănuieli, cum că prietenia lui Ambrosio nu izvora din gânduri curate. Hotărî, aşadar ca, la următoarea sa vizită, de îndată ce va fi singur cu Antonia, să încerce să-l ia pe neaşteptate. Planul îi izbuti. Într-adevăr, la intrarea ei în cameră, Ambrosio lăsase să-i scape prada; dar rochia răvăşită a fiicei şi ceea ce se citea pe faţa călugărului dovedeau îndeajuns că bănuielile pe care le nutrea erau întemeiate cu prisosinţă. Se dovedi, totuşi, prea grijulie ca să şi le arate. N-ar fi fost o treabă uşoară să-i dea în vileag înşelăciunea, socotea ea, întrucât mulţimea avea o asemenea slăbiciune pentru el; şi, cum număra puţini prieteni, Elvira gândi că era primejdios să-ţi faci un duşman atât de puternic. Se prefăcu, deci, că tulburarea lui îi scăpase, se aşeză liniştită pe canapea, găsi o pricină neînsemnată, care lămurea ce o făcuse să-şi părăsească pe neaşteptate camera, şi stătu de voroavă despre una sau alta, chipurile, încrezătoare şi la largul ei.

Călugărul, pe care purtarea Elvirei îl liniştise, începu să-şi vină în fire. Se strădui să-i răspundă fără să pară încurcat; dar era încă prea începător într-ale prefăcătoriei şi-şi dădea seama că arăta buimăcit şi stângaci. Curând, puse capăt vorbei şi se scuză, ca să plece. Ce umilit se simţi, când îşi luă rămas bun, iar Elvira îi spuse, cuviincios, că se simţea însănătoşită şi socotea, deci, nedrept să-i lipsească de tovărăşia sa pe alţii, care s-ar putea să aibă mai mare nevoie să fie ajutaţi! Îi va purta veşnic recunoştinţă, îl încredinţă, fiindcă îi fusese de un asemenea folos în timpul bolii, când stătuse lângă ea şi o povăţuise; îndeletnicirile gospodăreşti, în ceea ce o privea, se căină Elvira, şi, aşijderea, treburile pe care stăreţia i le punea lui

pe umeri îi vor răpi în viitor plăcerea acestor vizite. Deşi vorbele fuseseră cât se poate de blânde, înţelesul lor era prea limpede ca să nu pricepi ceea ce voiau să spună. Ambrosio se pregătea, totuşi, să strecoare un cuvânt, să se împotrivească celor arătate, când Elvira îi aruncă o privire grăitoare şi, astfel, îi tăie vorba. Nu încercă să o silească, sperând că doar-doar îl va primi mai departe în casă; nu cuteză, căci purtarea ei îl încredinţa că-l dibuise. Se supuse, fără să dea vreun răspuns, îşi luă grăbit rămas bun şi se îndreptă spre mănăstire, cu inima plină de mânie şi ruşine, amărât şi descumpănit.

După ce-l văzu plecat, Antonia răsuflă uşurată; şi, totuşi, fără voia ei, se tânguia că nu avea să-l mai vadă vreodată. Elvira simţea şi ea o mâhnire tainică; fusese din cale-afară de încântată la gândul că-i era prieten şi nu se putea să nu-i pară rău, acum, când se vedea nevoită să-l socotească alt om; dar era mult prea obişnuită cu falsa prietenie întâlnită în lume ca dezamăgirea din clipa aceea să o apese îndelung pe suflet. Se strădui să o facă pe fiica ei să-şi dea seama de primejdia în care se aflase; era, însă, nevoită să se arate grijulie, ca nu cumva să-i deschidă ochii şi, odată cu aceasta, să smulgă vălul nevinovăţiei. Se mulţumi deci să-i atragă luarea-aminte Antoniei să fie cu băgare de seamă, iar, dacă stareţul va stărui să le viziteze, îi porunci să nu-l primească niciodată, decât dacă se afla cineva în cameră. Antonia făgădui că se va supune acestei porunci.

Ambrosio se grăbi să ajungă în chilia sa. Închise uşa în urma lui şi, deznădăjduit, se azvârli pe pat. Dorinţa ce-l întărâta, durerea pricinuită de dezamăgirea pe care o încercase, ruşinea la gândul acestei descoperiri şi teama că norodul va ajunge să-i cunoască adevăratul chip, făceau ca în inima lui să domnească un haos înfiorător. Nu ştia ce cale să urmeze. Lipsit de Antonia, nu mai nădăjduia să-şi potolească acea patimă care acum ajunsese să facă parte din viaţa lui. O femeie, gândea el, era stăpână pe taina sa; privea hăul ce i se căsca în faţă şi se înfiora înspăimântat, după cum tremura de mânie când îşi spunea că, de nu s-ar fi ivit mama, în clipa aceasta, făptura care-i stârnea poftele ar fi fost a lui. O blestemă crunt pe Elvira şi se legă să nu o lase să scape de răzbunarea sa; jură că Antonia tot îi va aparţine, cu orice preţ. Se sculă de pe pat şi, neputincios, începu să măsoare încăperea cu paşi dezlânaţi, urlă, se năpusti sălbatic asupra pereţilor, se dedă la toate acele izbucniri prin care se fac cunoscute furia şi nebunia.

Furtuna dezlănţuită de simţămintele sale zbuciumate îl zguduia mai departe, când auzi cum cineva bătea uşor în uşa chiliei. Fiindcă-şi dădea seama că vocea lui trebuia să fi ajuns la urechile celorlalţi, nu îndrăzni să nu îngăduie intrarea celui nepoftit. Se strădui să se potolească şi să-şi ascundă frământarea. Când izbuti oarecum, dădu în lături zăvorul; uşa se deschise şi se ivi Matilda.

Tocmai în clipa aceasta, de nimeni altul nu s-ar fi lipsit mai bucuros. Nu avea destulă stăpânire de sine ca să-şi înăbuşe necazul. Se trase îndărăt şi o îndepărtă, cu privirea-i încruntată.

— Am treabă, zise aspru şi repezit; lasă-mă!

Matilda nu luă seama la vorbele lui; trase din nou zăvorul şi se îndreptă spre el blândă şi rugătoare.

— Iartă-mă, Ambrosio, dar, spre binele tău, nu trebuie să te ascult. Nu te teme că mă voi plânge; nu vin să-ţi arunc în obraz nerecunoştinţa ce mi-ai dovedit-o. Te iert, din toată inima; şi, de vreme ce nu mai poţi să mă iubeşti, îţi cer al doilea dar preţios, încrederea şi prietenia ta. Nu putem să iubim cu de-a sila. Acea puţină frumuseţe, care cândva găseai că e zestrea mea, a pierit, odată cu răutatea ce-o întruchipa pentru tine; iar, dacă nu-ţi mai stârneşte dorinţa, vina o port eu, nu tu. Dar de ce mă ocoleşti la nesfârşit? Care-i pricina că ţii neapărat să fugi de mine? Ai necazuri, dar nu vrei să le împart cu tine; eşti dezamăgit, însă nu voieşti să-ţi aduc mângâiere; doreşti ceva, şi nu-mi îngădui să-ţi dau o mână de ajutor în căutările tale. Iată din ce pricină mă plâng, nu pentru că nu-ţi pasă de mine. Nu mai pretind drepturile iubitei, dar nimic nu mă va face să mă lipsesc de drepturile unui prieten.

— Mărinimoasă Matilda, răspunse Ambrosio şi-i luă mâna. Cu cât eşti mai presus de slăbiciunile femeieşti! Da, primesc, am nevoie să fiu sfătuit şi să-mi dezleg băierile inimii; la tine găsesc însuşirile de trebuinţă unui sfetnic şi confident, pe toate laolaltă. Dar, să mă ajuţi să dobândesc ceea ce caut, ...ah, Matilda, asta nu stă în puterea ta!

— Nu stă în puterea nimănui în afară de mine, Ambrosio: pentru mine, ce-mi ascunzi nu e o taină; ochiul meu treaz a luat aminte la fiece pas de-al tău, niciuna din faptele tale nu mi-a scăpat. Iubeşti.

— Matilda!

— Pentru ce să te ascunzi de mine? Acea josnică pizmă care le strică pe cele mai multe dintre femei să nu te sperie, sufletul meu dispreţuieşte un simţământ atât de mârşav. Iubeşti, Ambrosio; inima ţi s-a aprins pentru Antonia Dalfa. Îţi cunosc în amănunte dragostea. Mi s-a repetat tot ce aţi vorbit. Am aflat, ai încercat ca ea să-ţi fie desfătarea, eşti descumpănit, şi ai fost dat afară din casa Elvirei. Acum ţi-ai pierdut nădejdea că Antonia va fi a ta; dar vin să-ţi trezesc din nou speranţa şi să-ţi arăt calea ce duce spre izbândă.

— Izbândă! O, cu neputinţă!

— Pentru cei cutezători, nimic nu e cu neputinţă. Bizuie-te pe mine şi mai poţi încă să fii fericit. Ambrosio, a sosit clipa când, fiindcă plăcerea şi liniştea ta îmi stau la inimă, sunt nevoită să dezvălui o parte din viaţa mea trecută, pe care nu o cunoşti încă. Ascultă şi nu-mi curma vorba. Iar dacă

mărturisirea mea te supără, aminteşte-ţi că ţelul acestei destăinuiri nu e altul decât să te facă să-ţi îndeplineşti dorinţa şi să-ţi redea liniştea şi pacea care în clipa de faţă au dispărut din sufletul tău. Am mai amintit că tutorele meu stăpânea cunoştinţe rar întâlnite. S-a ostenit să le sădească în mintea mea de copil. Printre diferitele ştiinţe, pe care din curiozitate le studiase, nu a trecut-o cu vederea pe aceea socotită de către cei mai mulţi drept nelegiuită; iar de mulţi alţii – o nălucire: vorbesc despre ştiinţa ce are legături cu lumea spiritelor. Cercetările sale profunde asupra cauzelor şi efectelor, studierea neobosită a filosofiei naturii, cunoaşterea adâncă, vastă, a însuşirilor şi puterii fiecărei nestemate ce îmbogăţeşte adâncurile, a tuturor ierburilor pământului i-au adus, până la urmă, răsplata pe care o căutase atâta vreme, cu asemenea ardoare; şi-a potolit curiozitatea, ambiţia i-a fost mulţumită din plin. A dat legi elementelor; putea să schimbe orânduirea naturii; ochii lui citeau ce e scris să se întâmple în viitor; iar spiritele infernului se supuneau poruncilor sale. De ce te tragi îndărăt? Înţeleg privirea ta scrutătoare. Ceea ce bănuieşti e adevărat, dar spaima pe care o încerci n-are niciun temei. Tutorele meu nu mi-a ascuns cele mai preţioase cuceriri ale sale. Totuşi, *dacă nu te-aş fi văzut niciodată,* nu aş fi folosit toată viaţa puterea pe care o am. Mă înfioram nu mai puţin ca tine, când mă gândeam la magie; şi în aceeaşi măsură mă îngrozea ce va urma, după chemarea unui demon. Ca să-mi izbăvesc viaţa, pe care dragostea ta m-a învăţat s-o preţuiesc, mi-am căutat sprijin în acele mijloace ce-mi făceau teamă, când mă gândeam să le folosesc. Îţi aminteşti noaptea pe care am petrecut-o în cripta mănăstirii Sfânta Clara? Atunci, înconjurată de trupuri ce se făceau ţărână, am îndrăznit să săvârşesc acele mistice ritualuri care au chemat în ajutorul meu un înger prăbuşit din ceruri. Închipuie-ţi care mi-a fost bucuria când mi-am dat seama că spaima mea era o închipuire. L-am văzut cum tremura când mă încruntam la el; şi am descoperit că, în loc să-mi vând sufletul unui stăpân, prin fapta mea curajoasă, am dobândit un sclav.

— Matilda, nesăbuito! Ce-ai făcut? Te-ai osândit tu însăţi la veşnică pierzanie; ţi-ai dat fericirea eternă, în schimbul unei puteri de o clipă! Dacă pe solomonie trebuie să mă bizui ca să-mi îndeplinesc dorinţele, mă lepăd hotărât de ajutorul tău. Urmările sunt prea îngrozitoare. O iubesc la nebunie pe Antonia, dar patima nu m-a orbit într-atât, încât, pentru ca să fie a mea, să-mi jertfesc viaţa pe pământ şi cea din lumea de apoi.

— Prejudecăţi caraghioase! Ruşine, ruşine, Ambrosio, că te laşi stăpânit de ele. Care e primejdia, dacă primeşti? Ce m-ar îndemna să te înduplec la acest pas, de n-aş dori să-ţi aduc din nou liniştea şi fericirea, atât, şi nimic altceva? Dacă fapta e cu primejdie, pe mine trebuie să mă ameninţe. Eu chem în ajutor puterea spiritelor; al meu va fi, deci, păcatul, iar tu vei trage

foloasele. Dar nu e nicio primejdie; duşmanul omenirii este sclavul, nu domnul şi stăpânul meu. E oare acelaşi lucru să faci legea sau să te supui ei, să slujeşti sau să porunceşti? Trezeşte-te din visele tale deşarte, Ambrosio! Alungă aceste spaime, care se potrivesc atât de puţin unui suflet cum e al tău, lasă-i pe oamenii de rând să le încerce şi îndrăzneşte să fii fericit! Vino cu mine la noapte în cripta mănăstirii Sfânta Clara; fii de faţă când îmi voi rosti formulele mele magice, şi Antonia îţi va aparţine.

— Nu pot şi nici nu vreau să o dobândesc pe asemenea căi. Nu mai încerca, deci, să mă convingi, căci nu îndrăznesc să folosesc ajutorul iadului.

— *Nu îndrăceşti?* O, cum m-ai dezamăgit! Spiritul acesta, pe care-l socoteam atât de mare şi cutezător, se dovedeşte înfricoşat, copilăros şi se târăşte în patru labe, e robul unor greşeli grosolane şi mai slab decât o muiere!

— Cum, deşi îmi dau seama ce primejdie mă pândeşte, să mă încumet de bunăvoie în faţa ademenitorului şi a meşteşugurilor lui? Să mă lepăd pe veci de dreptul meu la mântuirea sufletului? Ochii mei să cate spre o privelişte care ştiu că-i va vătăma în veacul veacurilor? Nu, nu, Matilda; nu mă voi întovărăşi cu duşmanul lui Dumnezeu.

— Şi acum eşti omul Domnului? Nu ţi-ai călcat oare cuvântul ce l-ai dat, nu ţi-ai luat gândul de la slujirea lui, nu te-ai lăsat în voia patimilor tale? Oare nu pui la cale să ucizi nevinovăţia, să necinsteşti o făptură pe care Domnul a zămislit-o în tiparele folosite când i-a plămădit pe îngeri? Pe cine altul, decât pe demoni, vrei să chemi în ajutor ca să sprijine acest plan demn de laudă? Oare serafimii te vor lua sub ocrotirea lor, o vor însoţi pe Antonia până o vei cuprinde în braţe şi vor încuraja plăcerile tale neîngăduite? Prostii! Dar nu mă înşel, Ambrosio! Nu virtutea te îndeamnă să respingi încercările mele; ai vrea să primeşti, dar nu îndrăzneşti. Nu păcatul te opreşte, ci pedeapsa; nu respectul ce-l ai pentru cuvântul Domnului, ci groaza de răzbunarea divină te împiedică. Bucuros ai păcătui împotriva lui Dumnezeu, în taină, dar tremuri să recunoşti deschis că-i eşti duşman. Ei, ruşine acelui suflet slab de înger, care nu are curajul să fie nici prieten statornic, nici duşman pe faţă!

— Groaza de rătăcire este prin ea însăşi vrednică să i se aducă laudă; în această privinţă mă mândresc cu laşitatea mea. Deşi patimile m-au abătut de la legile ei, dragostea de virtute, împlântată din fire în inima mea, nu s-a stins încă. Nu-ţi sade bine să mă învinuieşti de sperjur, când tu ai fost aceea care, pentru întâia oară, m-ai ademenit să-mi calc jurământul, ai trezit viciile adormite în făptura mea, m-ai făcut să simt povara lanţurilor religiei şi m-ai poftit să mă încredinţez că păcatul cuprinde în el plăcere. Cu toate că principiile mele nu au avut tăria să facă faţă pornirilor ce-mi stau în fire, mă

bucur încă destul de mila lui Dumnezeu ca să mă cutremur în faţa vrăjilor şi să mă feresc din calea unui asemenea păcat fioros, care nu-şi află iertare.

— Nu-şi află iertare, zici? Atunci pentru ce te mai lauzi întruna cu mila lui Dumnezeu, care e nemărginită? Oare, în ultima vreme, a îngrădit-o? Nu mai primeşte cu bucurie pe cei păcătoşi? Huleşti împotriva Domnului, Ambrosio. Vei avea tot timpul să te pocăieşti, iar El va avea bunătatea să te ierte. Dă-i un minunat prilej să arate că e bun: cu cât păcatul va fi mai mare, cu atât mai multă laudă se cuvine Domnului care îl va ierta. Isprăveşte cu aceste mustrări de cuget care sunt o copilărie! Lasă-te convins, spre binele tău, şi urmează-mă în criptă!

— O, termină, Matilda! Cuvintele acestea obraznice şi nelegiuite, rostite cu glas batjocoritor, sunt înfiorătoare în gura oricui, dar şi mai groaznic sună, când le spune o femeie. Să punem capăt unor vorbe care nu trezesc decât spaimă şi dezgust! Nu te voi urma în criptă şi nu voi primi să mă slujească trimişii iadului, pe care tu îi chemi în ajutor. Antonia va fi a mea, dar prin mijloace omeneşti.

— Atunci nu va fi niciodată! Ai fost alungat din preajma ei; maică-sa i-a deschis ochii şi, acum, se fereşte straşnic de ce pui la cale. Ba chiar mai mult, iubeşte pe un altul; un tânăr cu însuşiri deosebite este stăpânul inimii ei; şi, dacă nu te amesteci, peste câteva zile îi va fi mireasă. Ştirea mi-au adus-o slujitorii mai nevăzuţi, pe care i-am chemat în ajutor, atunci când, pentru prima oară, mi-am dat seama de răceala ta. Au urmărit tot ce ai făcut, mi-au povestit despre câte s-au petrecut în casa Elvirei, şi de la ei mi-a venit ideea să sprijin planurile tale. Veştile lor au fost singura mea mângâiere. Deşi te fereai din calea mea, îţi cunoşteam toate faptele şi gesturile; ba, ce zic, într-o anumită măsură eram chiar mereu împreună, datorită acestui dar preţios!

Cu aceste vorbe, scoase de sub rasă o oglindă din oţel lustruit care avea însemnate pe margini diferite litere ciudate şi necunoscute.

— În mijlocul tuturor necazurilor mele, a tuturor părerilor de rău pe care le încercam, fiindcă vedeam că te-am plictisit, mulţumită acestui talisman, nu am căzut pradă deznădejdii. Dacă rosteşti anumite vorbe, câteva la număr, apare în oglindă fiinţa spre care se îndreaptă toate gândurile celui ce priveşte: astfel, deşi mă izgoneai din faţa ochilor tăi, pe tine, Ambrosio, eu te priveam întruna.

Călugărul simţea o vie curiozitate.

— Ceea ce spui este de necrezut. Matilda, nu cumva faci haz, fiindcă mă socoţi lesne crezător?

— Judecă deci cu ochii tăi!

Îi puse în mână oglinda. O luă, împins de curiozitate, iar dragostea îi trezi dorinţa ca în oglindă să apară Antonia. Matilda rosti cuvintele magice.

Numaidecât, din literele desenate pe margini se ridică un fum gros, care se întinse pe toată suprafaţa oglinzii. Treptat, fumul se împrăştie din nou; în faţa ochilor lui Ambrosio se înfăţişă un amestec nedesluşit de imagini şi culori, iar, în cele din urmă, când se orânduiră fiecare la locul său, văzu în mic făptura încântătoare a Antoniei.

Totul se petrecea într-o cămăruţă ce ţinea de odaia ei. Antonia se dezbrăca pentru baie. Cosiţele lungi erau de-acum legate pe cap. Iubăreţul călugăr avu din plin prilejul să privească liniile voluptoase şi făptura-i minunat de armonioasă. Antonia îşi lepădă ultimul veşmânt, se apropie de baia pregătită pentru ea şi puse piciorul în apă. O găsi rece şi-l retrase. Deşi nu-şi dădea seama că era privită, o bună-cuviinţă înnăscută o împinse să-şi acopere nurii; şi rămase nehotărâtă pe margine, precum Venus de Medicis. În clipa aceea un cânepar îmblânzit zbură spre ea, îşi ascunse capul între sâni şi începu să o ciugulească, jucăuş. Antonia surâdea şi zadarnic încerca să se scuture, iar, în cele din urmă, îşi ridică mâinile ca să gonească pasărea din fermecătorul adăpost. Ambrosio nu mai putu să îndure. Era nebun de dorinţă.

— Mă dau bătut, strigă, şi azvârli oglinda pe podea; te urmez, Matilda! Fă din mine tot ce vrei!

Matilda nu aşteptă să-i spună din nou că se învoia. Era de-acum miezul nopţii. Fugi în chilia ei şi se întoarse cu coşuleţul şi cheia cimitirului pe care-o păstrase de când intrase prima oară în cripta. Nu-i dădu călugărului timp de gândire.

— Vino, zise Matilda şi-l luă de mână; ţine-te după mine şi priveşte cu ochii tăi ce se va petrece în urma hotărârii pe care ai luat-o.

Cu aceste vorbe, îl târî grabnic mai departe. Intrară în cimitir fără să se bage de seamă, deschiseră uşa criptei şi se treziră în capul scării care ducea sub pământ. Până acum, luna plină le luminase calea cu razele ei, dar, de astă dată, mijlocul acesta le lipsea. Matilda uitase să ia o lampă. Coborî treptele de marmură, în timp ce ţinea mai departe mâna lui Ambrosio; dar întunericul adânc care-i împresura îi silea să păşească încet şi cu grijă.

— Tremuri, îi spuse Matilda tovarăşului ei; nu te teme, locul hotărât e aproape.

Ajunseră la piciorul scării şi înaintară, pe dibuite, ţinându-se de pereţi. La o cotitură, zăriră dintr-odată o licărire de lumină, ce părea o lampă aprinsă în depărtare. Într-acolo îşi îndreptară paşii. Descoperiră o mică lampă funerară, ce ardea necontenit în faţa statuii Sfintei Clara. Arunca o lumină întunecată şi mohorâtă asupra coloanelor masive ce sprijineau tavanul, dar era preia slabă ca să împrăştie bezna care ascundea bolţile.

Matilda luă lampa.

— Aşteaptă-mă, îi spuse călugărului, peste câteva clipe mă întorc.

Odată cu aceste cuvinte, porni grăbită pe unul dintre coridoarele ce se deschideau din locul acela şi, ducând care încotro, alcătuiau un soi de labirint. Ambrosio rămase singur. O beznă cum nu se poate mai adâncă îl înconjura şi dădea imbold îndoielilor ce se treziră din nou la viaţă în inima lui. Se lăsase târât de nebunia unei clipe. Ruşinea ca nu cumva să-şi arate spaima în faţa Matildei îl făcuse să-şi înăbuşe groaza; dar, de îndată ce fu lăsat singur, teama aceea cumplită puse din nou stăpânire pe el. Se cutremura la gândul celor ce aveau să se petreacă sub ochii lui. Nu cunoştea urmările pe care plăsmuirile amăgitoare ale magiei puteau să le aibă asupra minţii sale, până unde va ajunge sub înrâurirea lor; cine ştie dacă nu îl vor sili la o faptă ce, odată săvârşită, îl va face să se despartă fără nădejde de Dumnezeu. Acum, când se afla în această îngrozitoare dilemă, s-ar fi rugat pentru ajutorul Domnului, dar îşi dădea seama că nu mai avea niciun drept la asemenea oblăduire. Bucuros s-ar fi întors la mănăstire, însă, la venire, trecuse prin nenumărate goluri şi coridoare şerpuitoare, astfel încât încercarea s-ar fi dovedit zadarnică. Soarta îi era pecetluită; o cale de scăpare nu se întrevedea. Se luptă aşadar cu temerile sale şi-şi căută sprijin în toate acele argumente care puteau să-i dea tăria să rabde, plin de dârzenie, chinuitoarea scenă ce sta să aibă loc. Cugetă că Antonia va fi răsplata faptei lui îndrăzneţe. Se strădui să-şi aprindă închipuirea prin înşiruirea farmecelor ei. Încerca să se convingă pe sine însuşi că, aşa cum spusese Matilda, va avea întotdeauna destul timp să se pocăiască; şi, deoarece folosea ajutorul ei, nu al demonilor, nu va putea să fie învinuit de solomonie. Citise mult despre vrăjitorie; înţelegea că, dacă nu semna un act alcătuit după toate regulile, prin care să se lepede de dreptul său la mântuirea sufletului, Satan nu avea putere asupra lui. Era cu desăvârşire hotărât ca, în pofida oricăror ameninţări, a tuturor foloaselor care îi vor fi arătate, să nu semneze un asemenea zapis.

Acestea erau gândurile sale, în timp ce-o aştepta pe Matilda. Un murmur slab, ce părea să vină de aproape, i le curmă. Tresări; ascultă. Câteva clipe se scurseră în tăcere, apoi murmurul se auzi din nou. Părea geamătul unei fiinţe cuprinse de dureri. În orice altă împrejurare, faptul l-ar fi făcut să ia aminte şi i-ar fi stârnit curiozitatea; acum, însă, cel mai puternic simţământ pe care-l încerca era groaza. Şi cum mintea îi era cu totul absorbită de vrăji şi spirite, îşi închipui că o fantomă ce nu-şi afla odihnă rătăcea în preajma lui; sau, îşi spuse, Matilda căzuse jertfă propriei cutezanţe şi pierea în ghearele neîndurătoare ale demonilor. Nu s-ar fi zis că zgomotul se apropia, dar, din când în când, se auzea. Uneori urechea îl prindea mai desluşit, fără îndoială după cum şi suferinţa care isca aceste gemete era mai puternică şi

de nerăbdat. La răstimpuri, i se părea că deosebea nişte vorbe, şi mai ales o dată fu aproape încredinţat că auzise. O voce stinsă, care striga:

— Doamne! O, Doamne! Nicio nădejde! Niciun ajutor!

Vorbele acestea fură urmate de gemete şi mai adânci; care, treptat, amuţiră şi în jur domni o tăcere deplină.

— Ce să însemne asta? se gândi, uimit, călugărul.

În clipa aceea, un gând îi străfulgeră prin minte şi aproape că-l făcu să încremenească de groază; tresări şi se cutremură în faţa lui însuşi.

— Să fie oare cu putinţă? gemu fără să vrea; se poate oare?! O, ce fiară sunt!

Dorea să-şi înlăture îndoielile şi să-şi îndrepte greşeala, dacă nu cumva era prea târziu. Dar întoarcerea Matildei puse pe fugă aceste simţăminte mărinimoase, pline de milă. Uită fiinţa care gemea pradă durerii şi nu-şi mai aminti nimic altceva decât primejdia ce-l ameninţa şi că el însuşi se afla în încurcătură. Lumina care revenea poleia pereţii şi, după câteva clipe, Matilda se afla lângă el. Îşi dezbrăcase rasa; acum purta o rochie lungă, neagră, pe care se vedeau desenate felurite litere necunoscute, brodate în aur: era strânsă cu o cingătoare de pietre preţioase, iar în brâul acesta stătea înfipt un pumnal. Rochia îi lăsa descoperite gâtul şi braţele; în mână ţinea o baghetă de aur; îşi despletise părul care i se revărsa sălbatic pe umeri; ochii îi scăpărau cumplit; iar întreaga ei purtare era menită să trezească groaza şi admiraţia aceluia care o privea.

— Urmează-mă, îi spuse călugărului cu o voce joasă şi solemnă, totul e gata.

Ambrosio tremura din toate mădularele în timp ce-i dădea ascultare. Îl călăuzi de-a lungul mai multor coridoare înguste; şi, pe când le străbăteau, în bătaia lămpii apărură doar lucruri dintre cele mai înfiorătoare; se vedeau cranii, oase, morminte şi statui ai căror ochi păreau să se holbeze la ei cu groază şi uimire. În cele din urmă, ajunseră într-o încăpere întinsă, al cărui tavan foarte înalt ochii căutau zadarnic să-l descopere; un nor negru plutea prin acest gol; în aerul umed şi ceţos, călugărul îşi simţi inima îngheţată de frig, şi ascultă, trist, cum urla suflarea ce dădea târcoale pe sub bolţile pustii. Aici Matilda se opri. Se întoarse spre Ambrosio. Obrazul şi buzele sale erau albe de frică. Privirea ei dispreţuitoare şi totodată mintoasă îl dojenea pentru că se arăta laş, dar, de vorbit, nu-i vorbi. Puse lampa pe pământ şi coşuleţul alături. Îi făcu lui Ambrosio semn să tacă şi începu tainicul ritual; desenă un cerc în jurul lui şi un altul în jurul ei; apoi luă din coşuleţ o sticluţă şi vărsă pe jos stropi. Se plecă asupra acelui loc, murmură câteva fraze nedesluşite şi, numaidecât, din pământ se ridică o flacără slabă, de un verde gălbui. Treptat flăcăruia se înteţi şi, în cele din urmă, vâlvătaia se întinse pe

toată suprafaţa încăperii şi doar cele două cercuri în mijlocul cărora stăteau Matilda şi călugărul rămaseră neatinse. Apoi se înălţă până la coloanele de piatră neşlefuită, se strecură pe sub acoperiş şi preschimbă acel gol subpământean într-o încăpere vastă, pe care limbile albastre, tremurânde, ale locului o cuprindeau toată. Pălălaia nu dădea căldură: dimpotrivă, frigul nespus ce domnea acolo părea clipă de clipă mai aspru. Matilda îşi urma incantaţia: din când în când scotea din coşuleţ diferite obiecte, însă călugărul nu ştia ce erau de felul lor şi cum se numeau; dar, printre puţinele ce le deosebi, luă mai ales seama la trei degete omeneşti şi un *Agnus Dei*[73], care fură rupte în bucăţi. Matilda le aruncă pe toate în focul care ardea dinaintea ei, iar flacăra le mistui pe loc.

Călugărul o privea neliniştit şi curios. Dintr-odată, Matilda scoase un ţipăt puternic, ascuţit. Părea cuprinsă de o nebunie fără margini; îşi smulgea părul, îşi bătea pieptul, făcea gesturi dintre cele mai sălbatice, apoi îşi desprinse pumnalul pe care-l avea la brâu şi şi-l înfipse în braţul stâng. Sângele ţâşni din belşug; şi, cum stătea pe marginea cercului, avea grijă ca stropii să cadă în afara acestuia. Flăcările se îndepărtau de locul unde curgea sângele. O grămadă de nori negri se înălţă încet de pe pământul însângerat şi se ridică treptat până la tavanul boltit al încăperii. În acelaşi timp, se auzi un bubuit de tunet; ecoul răsună înfiorător de-a lungul coridoarelor subpământene şi pământul se cutremură sub picioarele vrăciţei.

În clipa aceea Ambrosio se căi pentru nesăbuinţa pe care o dovedise. Vraja solemnă şi ciudată la care fusese martor îl pregătise pentru ceva straniu şi înfiorător. Pândea cu groază clipa când avea să se ivească spiritul pe care-l vesteau tunetul şi cutremurul de pământ. Privea rătăcit în jur şi aştepta să vadă o arătare înspăimântătoare, care, doar cât va căta spre ea, avea să-l înnebunească. Fiori reci îi străbătură prin trup şi, neputincios să se mai ţină pe picioare, se lăsă într-un genunchi.

— Vine, strigă Matilda cu glas vesel.

Ambrosio sări brusc în sus şi, înspăimântat, îl aşteptă pe demon. Care nu-i fu mirarea când tunetul încetă să bubuie şi în aer se răspândiră acordurile puternice ale unei muzici pline de armonie. În aceeaşi clipă, norul dispăru şi zări o figură cum una mai frumoasă, penelul închipuirii n-a zugrăvit nicicând. Era un tânăr care, după câte se părea, abia dacă împlinise optsprezece ani, iar chipul şi trupul său vădeau o desăvârşire neasemuită. Stătea cu totul despuiat. Pe fruntea lui strălucea o stea luminoasă, din umeri

---

[73] *Agnus Dei* (Mielul Domnului), mic medalion făcut din ceara lumânărilor de Paşte şi ulei sfinţit; este împărţit credincioşilor catolici în prima duminică a pontificatului unui papă.

se întindeau aripi, buclele mătăsoase erau prinse cu o bandă de flăcări multicolore ce-i jucau în jurul capului, alcătuiau felurite imagini şi scăpărau, pe departe mai scânteietoare decât pietrele nestemate. Avea gleznele strânse în brăţări de diamant, iar în mâna dreaptă ducea o ramură de argint, asemănătoare mirtului. Strălucea, încadrat de o aureolă orbitoare; nori luminoşi, trandafirii îl înconjurau; iar, în clipa când se ivi, o boare proaspătă răspândi prin încăpere miresme plăcute. Încântat, fiindcă apariţia se deosebea atât de ceea ce aşteptase el, Ambrosio căta lung, cu plăcere şi minunare, spre nălucă; totuşi, în ciuda înfăţişării sale frumoase, nu putu să nu ia seama la cruzimea oglindită în ochii demonului şi la neînţeleasa tristeţe tipărită pe chipul lui, care îl trăda pe îngerul căzut şi îi trezea privitorului o groază necunoscută.

Muzica încetă. Matilda îi vorbi spiritului; grăia într-o limbă pe care călugărul nu o pricepea, iar demonul îi răspundea aşijderea. S-ar fi zis că Matilda stăruia asupra unui lucru pe care el nu-l încuviinţa. Îl săgeta adesea pe Ambrosio cu o privire mânioasă şi, în acele clipe, călugărului i se strângea inima de frică. Matilda părea mânioasă; vorbea tare, glasul suna poruncitor, iar gesturile pe care le făcea arătau că-l ameninţa cu răzbunarea ei. Ameninţările avură urmarea dorită. Spiritul căzu în genunchi şi, cu o înfăţişare supusă, îi dădu ramura de mirt. De îndată ce Matilda o primi, muzica se auzi din nou; un nor gros învălui întruchiparea, flăcările albastre dispărură şi încăperea fu cufundată în beznă. Stareţul nu se clinti din locul unde se afla: plăcerea, neliniştea, teama îi încătuşau întreaga fiinţă. În sfârşit, când întunericul se împrăştie, o zări pe Matilda, care stătea lângă el, îmbrăcată în rasă, cu ramura de mirt în mână. Incantaţia nu lăsase vreo urmă şi galeriile subpământene erau luminate doar de razele slabe ale lămpii funerare.

— Am izbutit, spuse Matilda, deşi a fost mai greu decât mă aşteptam. La început, Lucifer, pe care l-am chemat în ajutor, nu voia să se supună poruncilor mele; ca să-l silesc să îngăduie, am fost nevoită să folosesc cele mai puternice farmece cunoscute de mine. Au avut urmarea pe care o voiam, dar am făgăduit să nu-i mai cer niciodată sprijin pentru tine. Ai grijă, deci, cum foloseşti un prilej care nu ţi se va da a doua oară; magia mea neagră nu-ţi va mai fi de ajutor; pe viitor, nu poţi să speri într-un miracol, decât dacă îi vei invoca tu însuţi pe demoni şi te vei învoi cu ceea ce-ţi vor cere în schimb, altfel nu te vor sluji. Lucrul acesta nu-l vei face niciodată. Îţi lipseşte acea tărie sufletească de care ai nevoie ca să-i sileşti să ţi se supună; iar dacă nu plăteşti preţul hotărât de bunăvoie, nu te vor sluji. În această împrejurare, demonii primesc să te asculte; eu îţi pun la îndemână mijlocul cu ajutorul căruia poţi să te bucuri de iubita ta şi, ai grijă, nu lăsa să-ţi scape prilejul. Ia

acest mirt înstelat; cât timp îl vei ţine în mână, toate uşile se vor deschide dinaintea ta. Te va face să pătrunzi mâine-noapte în camera Antoniei; după aceea suflă de trei ori pe ramură, rosteşte numele ei şi pune-i-l pe pernă. Va cădea numaidecât într-un somn greu, ca de moarte, şi nu va mai avea puterea să se împotrivească încercărilor tale. Nu se va trezi până-n zori. Cât timp va fi în starea aceasta poţi să-ţi potoleşti dorinţa fără primejdie, nu vei fi descoperit; din clipa când lumina zilei va înlătura urmările farmecului, Antonia îşi va da seama că şi-a pierdut cinstea, dar nu va şti cine a fost răpitorul. Fii deci fericit, scumpul meu Ambrosio, iar ajutorul ce ţi-l dau să te încredinţeze că prietenia mea e lipsită de ţeluri josnice, şi curată. Noaptea trebuie să fie pe sfârşite; să ne întoarcem în mănăstire, ca nu cumva lipsa noastră să trezească mirare.

Călugărul primi talismanul cu o recunoştinţă mută. Cele întâmplate în timpul nopţii îl zăpăciseră prea mult pentru ca mintea să-i îngăduie să mulţumească prin viu grai sau, deocamdată, să-şi dea pe deplin seama cât de preţios era darul pe care i-l făcuse. Matilda îşi luă lampa şi coşuleţul şi-şi scoase tovarăşul din încăperea aceea tainică. Puse la loc lampa şi-şi urmă calea în întuneric, până când ajunse la piciorul scării. Primele raze ale răsăritului care picau în locul acela uşurau urcuşul. Matilda şi stareţul părăsiră zoriţi cripta, închiseră uşa în urma lor şi, curând, ajunseră iarăşi la galeria boltită din partea de apus a mănăstirii. Nimeni nu le ieşi în cale şi, fără să se bage de seamă, se retraseră fiecare în chilia sa.

Tulburarea ce domnea în mintea călugărului începu să se potolească. Se bucura că peripeţiile sale din timpul nopţii avuseseră un sfârşit fericit şi, când se gândi la însuşirile ramurii de mirt, socoti că Antonia se şi afla în puterea lui. Revăzu cu ochii minţii acele farmece ascunse, ce i le dezvăluise oglinda fermecată şi, nerăbdător, aştepta să se apropie miezul nopţii.

CAPITOLUL VIII

Cythirea,
Ce minunat îţi stă în pat!
Gingaş crin în floare!
Mai alb încă decât cearşaful!
CYMBELINE

Toate cercetările întreprinse de către marchizul de las Cisternas se dovediră zadarnice: o pierduse pe Agnes pentru totdeauna. Deznădejdea îl zgudui atât de puternic, încât urmarea fu o boală lungă şi grea. Aceasta îl împiedică să o viziteze pe Elvira, aşa cum îşi pusese în gând; şi, fiindcă Elvira nu cunoştea din ce pricină fusese uitată, nu mică îi fu neliniştea. Moartei surorii nu-i îngăduise lui Lorenzo să-şi înştiinţeze unchiul despre planurile sale cu privire la Antonia. Hotărârea mamei îl oprea să se înfăţişeze la ea înainte de a fi dobândit încuviinţarea ducelui; şi întrucât, nu mai auzi nimic despre el, Elvira presupuse că şi-a găsit o partidă mai bună, sau, îşi spuse, i se poruncise să nu se mai gândească la fiica ei. Pe zi ce trecea, soarta Antoniei o tulbura mai mult; totuşi, atâta timp cât stareţul o oblăduise, răbdase cu curaj dezamăgirea pe care i-o pricinuiau speranţele puse în Lorenzo şi marchiz. Acum, mijlocul acesta nu-l mai avea. Era încredinţată, Ambrosio urmărea să-i necinstească fiica; iar când se gândea că, la moartea ei, Antonia se va trezi fără prieteni şi apărare, într-o lume atât de josnică, făţarnică şi stricată, o cuprindea amărăciunea şi spaima. Şi, atunci, ore întregi o privea pe frumoasa fată şi părea să asculte cum sporovăia copilăroasă, în timp ce, de fapt, nu se gândea decât la durerea în care o clipă ar fi fost destul ca să o cufunde. În asemenea momente o strângea brusc în braţe, îşi lăsa capul pe pieptul fiicei şi-l scălda cu lacrimile ei.

Ceva sta să se întâmple, un lucru pe care, dacă Elvira l-ar fi cunoscut, i-ar fi uşurat neliniştea. Lorenzo aştepta doar o împrejurare prielnică pentru ca să-l înştiinţeze pe duce că avea de gând să se căsătorească. Totuşi, un anumit fapt petrecut între timp îl silea să amâne cu câteva zile aceste lămuriri.

Don Raymond părea tot mai bolnav. Lorenzo stătea necontenit la căpătâiul său şi îl veghea cu o grijă într-adevăr frăţească. Atât pricina cât şi urmările acestor tulburări îl îndurerau nespus pe fratele lui Agnes; totuşi, jalea lui Theodore nu era mai puţin sinceră. Băiatul acesta plin de bunăvoinţa nu-şi părăsea o clipă stăpânul şi folosea toate mijloacele ca să-i aline suferinţa. Dragostea pentru iubita lui, care se stinsese din viaţă, era atât de adânc înrădăcinată în inima marchizului, încât toţi ceilalţi vedeau limpede că nu putea să trăiască mai departe, acum, după ce o pierduse.

Nimic nu l-ar fi oprit să se prăbuşească sub povara acestei dureri, dacă n-ar fi fost încredinţat că Agnes trăia încă, şi avea nevoie de ajutorul său. Deşi nutreau convingerea că nu era îndreptăţită, cei care îl îngrijeau încurajau această credinţă, singura sa mângâiere. Zilnic i se dădeau asigurări că aveau loc noi cercetări cu privire la moartea lui Agnes; se născoceau poveşti ce istoriseau o dată şi încă o dată despre diferitele încercări făcute pentru a pătrunde în mănăstire; i se arătau fapte, care, deşi nu lăsau să se întrevadă deplina redobândire a fiinţei iubite, cel puţin, erau de ajuns ca să nu-şi piardă speranţa. Iar atunci când i se aducea la cunoştinţă că presupusele încercări dăduseră greş, marchizul era mereu cuprins de o furie fără margini. Despre încercările ce aveau să urmeze nu credea, însă, că vor avea aceeaşi soartă, ci se legăna mai departe cu speranţa în izbânda acestor căutări; data viitoare, îşi spunea, ele vor avea mai mult noroc.

Theodore era singurul care se străduia din răsputeri să îndeplinească visele stăpânului. Veşnic punea la cale ceva care să-i îngăduie să pătrundă în mănăstire sau, măcar, să capete de la maici vreo ştire despre Agnes. Dacă n-ar fi fost încercările pe care le făcea pentru înfăptuirea acestor planuri, nimic n-ar fi putut să-l convingă să se despartă de *don* Raymond. Tot luându-şi zilnic altă înfăţişare, ajunse un adevărat Proteus[74]; dar toate aceste schimbări îi erau de puţin folos. Se întorcea mereu la palatul marchizului de las Cisternas fără vreo ştire care să întărească nădejdea stăpânului. Într-o zi îşi puse în minte să se deghizeze în cerşetor; îşi acoperi ochiul stâng cu un petic, îşi luă chitara şi se proţăpi la poarta mănăstirii.

„Dacă Agnes este într-adevăr închisă în mănăstire şi mă aude, îşi spuse, îşi va aminti vocea mea, şi poate găseşte mijlocul să-mi dea de ştire că e aici."

Cu gândul acesta, se amestecă în mulţimea cerşetorilor, adunaţi zilnic la poarta mănăstirii Sfânta Clara ca să capete supa pe care călugăriţele obişnuiau să o împartă la ora douăsprezece. Toţi aveau asupra lor ulcioare sau castroane în care să-şi ia hrana; dar cum Theodore nu era prevăzut cu un asemenea vas, ceru voie să-şi mănânce tainul în uşa mănăstirii. Ceea ce-i fu îngăduit, fără nicio greutate. Vocea lui melodioasă şi chipul său atrăgător, în ciuda peticului ce-i acoperea ochiul, cuceriră inima bătrânei portărese, care, ajutată de una din surorile mirene, se îndeletnicea cu împărţirea mâncării. Theodore fu poftit să rămână până când ceilalţi vor pleca şi, atunci, i se făgădui că avea să capete învoirea pe care o ceruse. Tânărul nici nu-şi dorea altceva, de vreme ce nu ca să mănânce supă se înfăţişase în uşa mănăstirii. Îi mulţumi portăresei pentru îngăduinţă, se îndepărtă de uşă, şi,

---

[74] Zeu al apelor, fiul lui Neptun; înzestrat cu darul profeţiei, pentru a scăpa de întrebări, îşi schimba mereu înfăţişarea.

după ce se aşeză pe o piatră mare, petrecerea sa fu să cânte din chitară, în timp ce milogii îşi primeau mâncarea.

De îndată ce mulţimea se împrăştie, i se făcu semn să intre. Se supuse, cu nemărginită grabă, dar lăsă să se vadă că era pătruns de respect pentru acest prag sfinţit şi tare speriat în faţa cucernicelor doamne. Falsa lui sfială măguli vanitatea călugăriţelor, care se străduiră să-i liniştească temerile. Portăreasa îl primi în propriul ei salonaş; între timp, sora mireană se duse la bucătărie, şi, curând, se întoarse cu o porţie de două ori mai mare şi mai bună decât supa împărţită calicilor. Gazda adăugă fructe şi dulciuri din cele păstrate pentru sine însăşi şi amândouă îl îndemnau pe tânăr să mănânce cu poftă.

Drept răspuns, Theodore părea plin de recunoştinţă pentru grija ce i se arăta şi le binecuvântă de nenumărate ori pe cele care-l miluiau. În timp ce el se ospăta, călugăriţele îi admirau chipul delicat, părul frumos, purtările blânde şi atrăgătoare. Se jeleau în şoaptă una alteia că un tânăr atât de fermecător trebuia să înfrunte ademenirile lumii şi amândouă fură de părere că ar fi un vrednic stâlp al Bisericii catolice. La sfârşitul discuţiei hotărâră că-l vor sluji într-adevăr pe Dumnezeu, dacă vor stărui călduros ca stareţa să mijlocească pe lângă Ambrosio pentru primirea cerşetorului în Ordinul capucinilor.

După ce luară această hotărâre, portăreasa, care se bucura de multă trecere în mănăstire, se grăbi spre chilia stareţei. Acolo povesti cu atâta înflăcărare despre bunele însuşiri ale lui Theodore, încât stârni curiozitatea bătrânei doamne, care dori să-l vadă; portăreasa fu deci împuternicită să-l ducă la vorbitorul din salon. În acest răstimp, presupusul milog o cerceta pe sora mireană cu privire la soarta lui Agnes: cele mărturisite de ea nu făcură altceva decât să întărească spusele maicii superioare. Zicea că Agnes căzuse bolnavă când se întorsese de la spovedanie, din clipa aceea zăcuse în pat, iar ea însăşi luase parte la înmormântare. Ba chiar adeveri că a văzut-o moartă, şi cu mâinile ei ajutase să fie aşezată în coşciug. Această povestire îl descurajă pe Theodore; totuşi, de vreme ce tot ajunsese atât de departe, hotărî să stăruie, ca să fie martor la sfârşitul acestei istorii.

Portăreasa se întoarse şi-i porunci să o urmeze. O ascultă şi fu condus în salon, unde stareţa se şi afla aşezată la vorbitor. Era înconjurată de călugăriţe, care se înghesuiau dornice să vadă o scenă ce făgăduia oarecare distracţie. Theodore le salută cu adânc respect, iar înfăţişarea lui avu darul să descreţească o clipă până şi fruntea aspră a stareţei. Îi puse câteva întrebări în legătură cu părinţii, religia de care ţinea şi pricina ce-l silea să cerşească. Răspunsurile pe care le dădu la toate aceste întrebări fură cât se poate de mulţumitoare şi cu desăvârşire neadevărate. După aceea i se ceru

să arate ce gândea despre viaţa mănăstirească. Rosti vorbe pline de preţuire şi respect. Drept care stareţa îi spuse că nu ar fi peste putinţă să fie primit într-un ordin mănăstiresc; recomandarea ei nu ar îngădui ca sărăcia lui să împiedice acest lucru; iar, dacă va merita-o, pe viitor se putea bizui pe această oblăduire. Theodore o încredinţă că râvna sa cea mai mare va fi să se arate vrednic de bunăvoinţa ei; iar, după ce-i porunci să se întoarcă a doua zi, când aveau să vorbească mai mult, *domina* părăsi salonul.

Călugăriţele, care, din respect pentru maica superioară, rămăseseră tăcute, se îngrămădiră acum toate odată la vorbitor şi-l năpădiră pe tânăr cu o sumedenie de întrebări. Dar vai! Agnes nu se afla printre ele. Îl copleşeau cu întrebările lor, puse în şir şi atât de iute, încât abia dacă izbutea să le răspundă. O călugăriţă îl întrebă unde se născuse, deoarece după vorbă era străin: următoarea voia să ştie de ce purta un petic pe ochiul stâng; sora Helena ţinea să afle dacă nu avea o soră care să semene cu el, deoarece i-ar fi plăcut să aibă o asemenea tovarăşă; iar sora Rachael se simţea încredinţată că fratele ar fi fost un tovarăş mai plăcut pentru ele amândouă. Theodore petrecu bine cu toate acele poveşti ciudate, plăsmuite de închipuirea sa, pe care le dădu drept adevărate, maicilor lesne crezătoare. Istorisi presupusele lui păţanii, şi uimirea le cuprindea pe fiecare dintre ascultătoarele sale pe când le vorbea despre uriaşi, sălbatici, naufragii şi insule unde locuiau

Mâncători de oameni şi inşi cu capete
Ce le creşteau pe sub umeri;

şi urmau multe alte amănunte, întru nimic mai puţin nemaipomenite. Spuse că era născut în Terra Incognita, îşi făcuse studiile la o universitate hotentotă şi petrecuse doi ani printre americanii din Silezia.

— Cât despre ochiul pe care l-am pierdut, zise, pedeapsa a fost dreaptă, mi-a fost dată pentru necuviinţa ce-am arătat-o Sfintei Fecioare, atunci când am fost a doua oară în pelerinaj la Loretto[75]. Stăteam lângă altar în capela unde se petrecuse minunea: călugării se apucaseră să împodobească statuia cu veşmintele ei cele mai frumoase. Pelerinilor li se poruncise să închidă ochii tot timpul cât avea să dureze ceremonia; dar, deşi sunt foarte evlavios de felul meu, curiozitatea a fost prea puternică. În clipa aceea – o să vă fie groază, cucernice doamne, când îmi voi destăinui păcatul – în clipa aceea, în timp ce călugării îi schimbau cămaşa, am îndrăznit să deschid ochiul stâng şi m-am iţit la statuie. Până aici mi-a fost! Strălucirea ce-o înconjura pe Sfânta

[75] Localitate din Italia, provincia Ancona; cunoscut loc de pelerinaj al credincioşilor catolici; aici se află La Santa Casa, Casa Madonei, despre care legenda spune că a fost transportată în chip miraculos de la Nazaret în Dalmaţia şi apoi la Loretto; acoperită în interior cu plăci de aur şi argint, este inclusă în biserica înălţată între 1464–1513, după planurile arhitectului Donato Bramante (1444–1514).

Fecioară era prea mare ca să poată fi îndurată. Am închis iute ochiul profanator şi de atunci n-am mai putut să-l deschid.

Când li se povesti acest miracol, călugăriţele se închinară toate şi făgăduiră că vor mijloci pe lângă Sfânta Fecioară ca să-şi recapete vederea. Îşi arătară mirarea pentru cât de mult călătorise şi prin ce întâmplări ciudate trecuse încă din copilărie. Şi, apoi, băgară de seamă chitara sa, şi îl întrebară dacă se pricepea la muzică. Răspunse modest că nu lui i se cuvenea să hotărască dacă era sau nu înzestrat cu acest har, însă ceru să-i fie îngăduit să judece ele însele. Căpătă lesne această încuviinţare.

— Dar, cel puţin, ai grijă să nu cânţi ceva nelegiuit, zise bătrâna portăreasă.

— Bizuiţi-vă pe cumpănirea mea, răspunse Theodore; veţi asculta acum cât e de primejdios pentru tinere să se lase în voia simţămintelor, după cum se poate lua pildă din cele întâmplate unei fecioare, care s-a aprins pentru un cavaler necunoscut, din clipa când l-a zărit prima oară.

— Dar întâmplarea e adevărată? întrebă portăreasa.

— Cuvânt cu cuvânt. S-a petrecut în Danemarca: iar eroina era socotită atât de frumoasă, încât nimeni nu o cunoştea sub alt nume decât „frumoasa fată".

— În Danemarca, zici? mormăi o călugăriţă vârstnică. Acolo nu sunt toţi negri?

— Nicidecum, cucernică doamnă; sunt de un verde fraged, ca mazărea, iar părul şi mustăţile le au roşii ca focul.

— Maică precistă! Verzi ca mazărea? strigă sora Helena; o, e cu neputinţă!

— Cu neputinţă?! zise portăreasa şi îi aruncă o privire dispreţuitoare şi plină de bucurie: nicidecum, ţin minte că, în tinereţe, am văzut câţiva cu ochii mei.

Theodore îşi aşază instrumentul aşa cum se cuvine. Citise despre un rege al Angliei care, zvârlit în temniţă, fusese descoperit de un menestrel; şi trăgea nădejde că, pe aceeaşi cale, va fi în stare să o descopere pe Agnes, dacă se afla în mănăstire. Alese o baladă învăţată de la ea însăşi, pe vremea când se afla la castelul Lindenberg; se putea ca urechea lui Agnes să prindă melodia şi spera că va auzi răspunsul pe care i-l va da la unele strofe. Acum îşi acordase chitara şi se pregătea să cânte.

— Înainte de a începe, spuse, trebuie să vă fac cunoscut, doamnelor, că în Danemarca asta dau cumplit năvală vrăjitori, vrăciţe şi demoni. Prin păduri bântuie un spirit rău denumit *Erl* sau *Regele Stejarului;* el este acela care vatămă pomii, strică bucatele, şi porunceşte drăcuşorilor şi spiriduşilor. Apare sub înfăţişarea unui bătrân, cu coroană de aur şi o barbă lungă, albă. Plăcerea lui cea mare este să momească prunci, pe care-i scoate din casa

părintească; şi îndată ce-i duce în peştera lui, îi sfâşie în mii de bucăţi. Peste râuri domneşte un alt spirit rău, care se numeşte *Regele Apelor:* treaba lui este să tulbure adâncul mărilor şi oceanelor, să scufunde corăbii şi să-i tragă pe mateloţi sub apă. Îşi ia înfăţişarea unui războinic şi se îndeletniceşte cu ademenirea tinerelor fecioare, pe care le prinde în capcană; ce se întâmplă cu ele după ce le înhaţă în apă vă las să vă închipuiţi, cucernice doamne. *Regele Focului* este un bărbat făurit în întregime din flăcări: face să apară meteorii şi luminile rătăcitoare, care-i înşală pe călători, şi-i atrag în bălţi şi mlaştini; şi tot el îndreaptă fulgerul într-acolo unde poate să aducă nenorocirea cea mai mare. Ultimul dintre aceşti demoni al elementelor naturii se numeşte *Regele Norilor*. Are înfăţişarea unui tânăr frumos şi se deosebeşte prin două aripi mari, negre: deşi arată atât de încântător, nu e nici cu o iotă mai binevoitor decât ceilalţi. Veşnic stârneşte furtuni, dezrădăcinează păduri, prăbuşeşte castele şi mănăstiri peste locuitorii lor. Primul are o fiică, regina spiriduşilor şi a zânelor; mama celui de al doilea e o vrăjitoare cu mare putere. Niciuna dintre aceste doamne nu este mai bună decât domnii. Despre ceilalţi doi demoni, nu-mi amintesc să se fi spus că ar avea careva familie; dar acum n-am treabă cu niciunul din ei, în afară de spiritul apelor: Despre el se vorbeşte în balada mea; iar, mai înainte, am socotit de trebuinţă să vă înfăţişez câte unele din faptele lui.

Apoi Theodore atacă o scurtă simfonie, după care, cu o voce cât putu de înaltă, ca să ajungă mai uşor la urechea lui Agnes, cântă următoarele strofe:

REGELE APELOR
Baladă daneză

Cu murmur blând curgea torentul,
În timp ce, pe malul înflorit şi înmiresmat,
Frumoasa fată cânta vesel,
Şi-şi urma drumul spre biserica Sfintei Marii.

Ochiul rău al spiritului apei
O zări grăbind pe mal;
Drept spre vrăjitoarea-mamă zori,
Şi cu vorbe rugătoare astfel cuvântă:

„O, mamă, mamă, sfătuieşte-mă,
Pe fata aceea, cum să o iau pe neaşteptate?
O, mamă, mamă! Lămureşte-mă,
Ca să o prind, cum să fac?”

Meştereasa-i dădu o armură albă,
Şi chip frumos de cavaler viteaz;
Apoi, din apă limpede, mâna ei făcu
Un armăsar, cu dârlogii din nisip.

După care, iute, plecă Regele-Apelor;
Spre biserica Sfintei Marii îşi îndreptă paşii
Îşi legă armăsaru-n faţa uşii,
Şi de trei-patru ori cimitiru-l măsură.

La uşă-şi legă armăsarul.
Şi de trei-patru ori cimitiru-l măsură;
Apoi, grăbit, străbătu nava bisericii unde tot norodul
Se înghesuia cu mic, cu mare.

Zise preotul, când cavalerul se apropie:
„Ce-l aduce aici pe căpitanul alb?"
Frumoasa fată zâmbi în locul unde sta
„O, de-aş fi mireasa căpitanului alb!"

Mai departe cu una sau două bănci păşi cavalerul:
„Frumoasă fată, sunt mort după tine!"
Mai departe cu două-trei bănci păşi:
„O, frumoasă fată, vino cu mine!"

Şi-apoi dulce zâmbi frumoasa fecioară;
Şi pe când îi dădea mâna, spuse:
„Fie că voi avea parte de bine sau de rău,
Dealuri şi văi cu tine voi străbate!"

Preotul le uneşte mâinile:
Cei doi dănţuiesc sub clar de lună;
Şi nici prin minte nu-i trece minunatei fecioare,
Că tovarăş îi este Spiritul Apelor.

O, de vreun geniu s-ar fi învrednicit să cânte:
„Mirele tău e Regele-Apelor!"
Fata ar fi mărturisit că se teme şi-l urăşte,
Şi ar fi blestemat mâna pe care o strângea.

Dar, cum nimic să gândească n-o făcea
Că rătăcea aproape de marginea prăpastiei,
Merse mai departe, şi, mână-n-mână,
Iubiţii ajunseră la nisipurile aurii…

„Încalecă alături de mine armăsarul, draga mea!
Râuleţul ăsta e musai să-l trecem:
Intră fără teamă… nu-i adânc:
Vânturile s-au potolit, valurile dorm.”

Aşa vorbi Regele-Apelor. Supusă, fata
Făcu pe voia mirelui viclean:
Şi, curând, văzu cum armăsarul se scălda
Cu desfătare în valul părintesc.

„Opreşte, opreşte, iubitule! Albastrele ape
Stropesc de pe-acum picioru-mi ce se sfieşte de ele.”
„O, lasă deoparte teama, scumpa, mea!
Aici e partea cea mai adâncă.”

„Stai, stai! Opreşte, în numele lui Dumnezeu!…
Căci, o, apa-mi ajunge peste piept!”…
Aceste vorbe abia de apucă să le rostească,
Când cal şi călăreţ se făcură nevăzuţi.

Fata ţipă, dar strigătele-i fură zadarnice; căci
În văzduh vântul sălbatic îi înăbuşi ţipătul;
Duhul nu mai poate de bucurie; talazurile se năpustesc,
Şi peste trupul nefericitei victime se-aruncă.

De trei ori, în timp ce se lupta cu apa,
Ţipătul frumoasei fete a fost auzit;
Dar când furtuna s-a potolit,
Frumoasa fată nu s-a mai văzut.

Povestea aceasta vă deschide ochii, frumoase jupâniţe,
Luaţi seama cui vă dăruiţi iubirea!
Nu daţi crezare oricărui cavaler chipeş,
Şi nu dănţuiţi cu Duhul Apelor!

Tânărul conteni. Călugăriţele erau încântate de vocea lui melodioasă şi de măiestria cu care atingea, uşor, coardele chitarei; dar, oricât i-ar fi plăcut altădată aceste laude, în clipa aceea, Theodore le găsea plicticoase. Şiretlicul nu-i izbutise. În van făcuse pauze între strofe; nicio voce nu-i dăduse răspunsul şi acum nu mai trăgea nădejde că va ajunge de-o seamă cu Blondel[76].

Clopotul mănăstirii le încunoştiinţă pe călugăriţe că era timpul să se adune în sala de mese. Fură nevoite să plece de la vorbitor; îi mulţumiră tânărului pentru petrecerea pe care le-o prilejuiseră cântecele sale şi-l îndemnară să se întoarcă a doua zi. Ceea ce le făgădui. Ca să-l tragă şi mai mult inima să-şi ţină cuvântul, călugăriţele îi spuseră că la mănăstire putea să fie întotdeauna sigur de o masă, şi fiecare dintre ele îi făcu un mic dar. Una îi dădu o cutie cu bomboane, o alta un *Agnus dei;* unele aduseră relicve ale sfinţilor, statuete de ceară şi cruci sfinţite; iar altele îi dăruiră obiecte din acelea pe care călugăriţele ştiu să le lucreze ca nimeni altul, cum ar fi broderii, flori artificiale, danteluri şi cusături. Îl sfătuiră să vândă toate acestea ca să-şi înlesnească traiul; nu-i va fi greu, îl încredinţară, deoarece spaniolii preţuiesc mult lucrul făcut de mâna călugăriţelor. După ce primi aceste daruri, cu respect şi recunoştinţă amăgitoare, băgă de seamă că nu avea la el un coş şi nu ştia cum le va duce. Câteva călugăriţe se repeziră numaidecât să i-l caute, dar se opriră odată cu întoarcerea unei femei în vârstă, pe care Theodore nu o băgase de seamă până atunci. Chipul blajin şi înfăţişarea ei, care trezea respect, îl câştigară numaidecât!

— Ha! spuse portăreasa, uite-o pe maica Sfânta Ursula cu un coş.

Călugăriţa se apropie de vorbitor şi-i arătă lui Theodore coşul: era o împletitură din salcie, căptuşită cu satin albastru, iar pe cele patru laturi se vedeau pictate scene din legenda sfintei Genoveva.

— Iată darul meu, spuse, pe când i-l înmâna. Nu-l dispreţui, bunul meu tânăr; deşi s-ar părea că nu merită mare lucru, are multe însuşiri ascunse.

Îşi întovărăşi aceste vorbe cu o privire grăitoare. Nu fu în zadar, căci Theodore înţelese. Luă darul şi se apropie cât putu mai mult de grilajul vorbitorului.

— Agnes, şopti bătrâna cu o voce pe care abia puteai să o desluşeşti.

---

[76] *Blondel de Nesle,* poet din secolul al XII-lea, favoritul lui Richard Inimă-de-Leu, regele Angliei (1189–1199). Legenda spune că, atunci când, la întoarcerea din cruciadă, regele a fost închis în Germania, Blondel, plecat în căutarea stăpânului său, a descoperit temniţa unde acesta se afla şi a fost recunoscut după cântecul lui.

Totuşi Theodore prinse sunetul. Coşul ascundea o taină, îşi spuse, şi inima îi bătea plină de bucurie şi nerăbdare. În clipa aceea stareţa se întoarse. Se întunecase la faţă, privea încruntată şi arăta mai aspră ca de obicei, dacă aşa ceva era cu putinţă.

— Maică Sfânta Ursula, aş vrea să stăm de vorbă între patru ochi.

Călugăriţa făcu feţe-feţe, se vedea limpede că era nemulţumită.

— Cu mine? răspunse ca şi vocea îi tremură.

Domina îi făcu semn să o urmeze. Maica Sfânta Ursula se supuse. Curând, clopotul care le chema în refectoriu sună a doua oară şi călugăriţele părăsiră vorbitorul, iar Theodore fu liber să-şi ducă trofeul. Încântat, fiindcă avea în cele din urmă o ştire pentru marchiz, nu alergă, ci mai degrabă zbură până la palatul las Cisternas. Peste câteva clipe stătea lângă patul stăpânului, cu coşul în mână. În cameră se afla Lorenzo, care încerca să-l facă pe prietenul său să se împace cu gândul celor petrecute, nenorocire ce pe el însuşi îl îndurera mult prea cumplit. Theodore îşi povesti peripeţiile şi arătă ce nădejde dădea darul maicii Sfânta Ursula. Marchizul sări brusc de pe pernă. În pieptul său se trezi din nou acea înflăcărare, stinsă odată cu moartea lui Agnes şi, în aşteptarea celor ce aveau să urmeze, ochii îi străluceau nerăbdători. Faţa lui Lorenzo trăda că nu era deloc mai puţin mişcat şi aştepta cu o ardoare de nedescris dezlegarea acestui mister. Raymond smulse coşul din mâna pajului; îl goli pe pat şi, cu mare băgare de seamă, cercetă în amănunt cuprinsul. Trăgea nădejde că în fundul coşului se afla o scrisoare. Nu apăru nimic de felul acesta. Căută din nou, dar tot nimic nu găsi. În cele din urmă, observă că, într-un colţ, căptuşeala de satin albastru era descusută; o rupse la iuţeală şi scoase un petic de hârtie nici împăturit, nici închis sub pecete. Scrisoarea era pentru marchizul de las Cisternas şi spunea următoarele:

Fiindcă v-am recunoscut pajul, mă încumet să vă trimit câteva rânduri. Faceţi rost de un ordin al cardinalului-duce, prin care să fiu ridicată eu şi domina; *dar nu treceţi la fapte până vineri la miezul nopţii. Este sărbătoarea sfintei Clara; călugăriţele vor ieşi în procesiune cu torţe, şi mă voi afla printre ele. Aveţi grijă să nu se prindă de veste ce v-aţi pus în gând. Dacă cineva va scăpa vreo vorbă care să trezească bănuiala stareţei, nu veţi mai auzi vreodată de mine. Fiţi cu băgare de seamă, dacă vă e scumpă amintirea lui Agnes şi doriţi să pedepsiţi pe cine a ucis-o. Veţi încremeni de groază când veţi auzi ce am a vă spune.*

Sfânta Ursula

De îndată ce citi acest bilet, marchizul căzu înapoi pe pernă, unde rămase nemişcat şi fără cunoştinţă. Îşi pierduse acea speranţă care până acum îi fusese sprijin în viaţă: rândurile acestea îl încredinţau dincolo de orice îndoială că, într-adevăr, Agnes se sfârşise. Pe Lorenzo faptul îl zguduia mai puţin puternic, de vreme ce, în tot acest timp, fusese convins că sora lui pierise fiindcă împotriva ei se folosiseră mijloace necinstite. Când află din scrisoarea maicii Sfânta Ursula cât de adevărate erau bănuielile sale, această adeverire nu trezi în inima sa decât dorinţa să le pedepsească pe ucigaşe, aşa cum li se cuvenea. Pentru cei din jur nu fu uşor să-l readucă în simţiri pe marchiz. De îndată ce putu din nou să vorbească, izbucni în blesteme îndreptate împotriva celor care îi uciseseră iubita şi jură că răzbunarea sa va fi lucru de pomină. Se zbuciumă şi se chinui mai departe, pradă mâniei lui neputincioase, până când trupul său, slăbit de amărăciune şi boală, nu mai putu să îndure şi căzu iarăşi în nesimţire. Starea sa tristă îl mâhnea adânc pe Lorenzo, care ar fi dorit din toată inima să rămână în camera prietenului său; dar acum alte griji îl chemau să le facă faţă. Trebuia dobândit ordinul pentru ridicarea cu forţa a stareţei mănăstirii Sfânta Clara. Cu acest ţel, după ce îl dădu pe Raymond în seama celui mai bun doctor din Madrid, părăsi palatul las Cisternas şi-şi îndreptă paşii spre reşedinţa cardinalului-duce.

Nemărginită îi fu dezamăgirea când află că treburi de stat îl siliseră pe cardinal să plece într-o provincie îndepărtată. Până vineri nu mai erau decât cinci zile; totuşi, dacă avea să călătorească zi şi noapte, Lorenzo nădăjduia să se întoarcă la timp pentru pelerinajul în cinstea Sfintei Clara. Ceea ce izbuti. Îl găsi pe cardinalul-duce şi îi înfăţişă faptele de care presupunea că se făcuse vinovată maica superioară şi, de asemenea, îi arătă cum *don* Raymond era adânc zguduit în urma celor petrecute. Un argument la fel de puternic ca acesta din urmă nici nu ar fi putut să folosească. Dintre toţi nepoţii săi, de Raymond cardinalul-duce se simţea legat din tot sufletul: era cu desăvârşire nebun după el; iar, în ochii lui, stareţa nu putea să săvârşească un păcat mai mare decât să pună în primejdie viaţa marchizului. Ca urmare, semnă fără greutate ordinul de punere sub arest. Îi dădu, de asemenea, lui Lorenzo o scrisoare către unul dintre cei mai însemnaţi ofiţeri ai Inchiziţiei, în care îi poruncea să ducă la îndeplinire împuternicirea dată. Odată ce avu asupra sa aceste documente, Lorenzo plecă grabnic înapoi spre Madrid, unde ajunse vineri, cu câteva ore înainte de a se însera. Îl găsi pe marchiz oarecum mai liniştit, dar atât de slab şi vlăguit, încât nu putea să vorbească sau să se mişte decât cu mare trudă. După ce petrecu o oră la căpătâiul lui, Lorenzo îl părăsi, cu gândul să-şi înştiinţeze unchiul despre planul său şi de asemenea, ca să-i înmâneze lui *don* Ramirez de Mello scrisoarea cardinalului. Primul înlemni de groază când află care fusese

soarta nefericitei sale nepoate. Îl îmboldi pe Lorenzo să le pedepsească pe ucigaşe şi se legă să-l însoţească în noaptea aceea la mănăstirea Sfânta Clara. *Don* Ramirez îi făgădui sprijinul său cel mai dârz şi alese o companie de arcaşi credincioşi, ca să poată fi preîntâmpinată vreo împotrivire din partea gloatei. Dar, pe când Lorenzo ţinea neapărat să arate în adevărata lumină chipul unei preacucernice, nu-şi dădea seama de necazurile pe care i le pregătea o altă faţă mănăstirească. Cu ajutorul trimişilor infernului, chemaţi de Matilda, Ambrosio hotărâse să o necinstească pe nevinovata Antonia. Sosise clipa sortită să-i aducă asemenea nenorocire. Antonia îşi luase rămas bun de la mama ei pentru noapte. În timp ce-o săruta, simţi cum o tristeţe neobişnuită îi pătrundea inima. O părăsi pe Elvira şi, numaidecât, se întoarse din nou la ea, se aruncă la pieptul mamei şi-i scaldă obrazul în lacrimi. Îi venea greu să o lase singură şi o presimţire tainică îi spunea că nu aveau să se mai vadă niciodată. Elvira luă aminte la ce se petrecea cu ea şi îşi bătu joc de această prejudecată copilărească. O dojeni blând fiindcă încuraja o asemenea tristeţe fără niciun temei şi o îndemnă să ia aminte cât era de primejdios să te laşi în voia acestor gânduri.

La toate mustrările ei, nu primi alt răspuns decât:

— Mamă, dragă mamă! De-ar da Dumnezeu să vină dimineaţa!

Pentru Elvira, care încă se lupta cu urmările bolii ei ameninţătoare din ultima vreme, grijile ce şi le făcea din pricina Antoniei alcătuiau o piedică greu de trecut, ridicată în calea unei însănătoşiri depline. În seara aceea, starea sănătăţii ei se înrăutăţise şi se duse la culcare mai devreme ca de obicei. Antonia părăsi cu părere de rău camera mamei şi, până când uşa se închise, cătă lung şi trist în urmă. Se duse în odaia ei: inima îi era plină de amar. I se părea că nu o mai aştepta nimic în viitor, iar pe lume nu se afla ceva pentru care să merite să trăieşti. Se lăsă să cadă pe un scaun, îşi înclină capul pe umăr şi privi în gol spre podea, în timp ce pe dinaintea ochilor minţii îi jucau plăsmuiri dintre cele mai întunecate. Tot mai stătea astfel amorţită, când fu tulburată de sunetele unei muzici dulci, cântată în şoaptă sub fereastra ei. Se sculă, se apropie şi deschise canaturile, ca să audă mai bine. După ce-şi aruncă în grabă vălul pe faţă, îndrăzni să privească afară. La lumina lunii, zări câţiva bărbaţi, cu chitare şi lăute în mână; iar, puţin mai departe, se afla un altul, înfăşurat în manta, şi, după statură şi înfăţişare, semăna grozav cu Lorenzo. Era într-adevăr Lorenzo, care, fiindcă îşi dăduse cuvântul să nu apară în faţa Antoniei fără încuviinţarea unchiului, se străduia din când în când să-şi încredinţeze iubita că-i rămăsese credincios. Şiretlicul său nu avu urmările dorite. Antonia nu bănuia nici pe departe că muzica aceasta nocturnă avea menirea să o măgulească pe ea. Mult prea modestă din fire, nu se socotea vrednică de o asemenea cinste; vreo doamnă

din vecini era curtenită astfel, îşi spuse în cele din urmă, şi fu mâhnită când descoperi că serenada o oferea Lorenzo.

Aria care se cânta era tânguitoare şi armonioasă. Se potrivea cu starea ei sufletească, şi Antonia ascultă cu plăcere. După o simfonie oarecum lungă, se auziră vocile, şi Antonia desluşi următoarele cuvinte:

SERENADĂ

Cor

O, şopteşte un cânt melodios, tu, lira mea!
Aci frumuseţii îi place să se odihnească:
Arată chinurile dorului duios
Ce sfâşie inima unui iubit statornic.

Cânt

În fiece inimă îşi află un sclav;
În fiece suflet ocârmuirea îşi aşază;
Legat îl duce pe cel viteaz şi înţelept;
Pe prins îl face să-şi sărute lanţurile;
Aceasta e puterea Dragostei – şi, o!
Mâhnit sunt fiindcă o cunosc atât de bine!

Suspini cât e ziua de mare;
Dormi puţin şi tresari în somn;
Pentru un chip drag şi îndepărtat,
Veghezi şi plângi, iar pe toate celelalte le dispreţuieşti;
Acestea sunt suferinţele Iubirii şi, o!
Mâhnit sunt fiindcă o cunosc atât de bine!

În ochii feciorelnici, citeşti încuviinţare;
Ţi-apeşi buzele pe buze ce nimeni încă nu le-a sărutat;
Auzi suspinul plin de încântare,
Şi săruţi, săruţi, şi iar săruţi:
Acestea-ţi sunt plăcerile, Iubire, dar, o!
Când le va încerca oare inima mea?

Cor

Şi-acum, linişte, liră! taci, tu, voce!
Dormi, încântătoare fecioară! Fie ca un somn duios
Gândul la iubire să-ţi trezească în vis,
Deşi vocea mea tace şi lira-mi a amuţit.

Muzica încetă: artiştii se împrăştiară şi pe stradă domni din nou liniştea. Antonia părăsi fereastra, cu părere de rău. La fel ca în fiecare seară, se încredinţă grijii oblăduitoare a sfintei Rosalia, îşi spuse rugăciunile ei

obişnuite şi se duse la culcare. Somnul, care nu se lăsă mult aşteptat, îi uşură spaimele şi neliniştea.

Erau aproape ceasurile două când desfrânatul călugăr se încumetă să se îndrepte spre locuinţa Antoniei. Am mai amintit că mănăstirea nu era departe de Strada di San Jago. Ajunse fără să-l fi văzut cineva. Se opri şi şovăi o clipă. Cugetă la toată mârşăvia păcatului ce sta să-l făptuiască, se gândi la urmările pe care le va atrage asupra sa, dacă va fi descoperit, şi-şi spuse că, după câte se petrecuseră, erau sorţi ca Elvira să-l bănuiască de siluirea fiicei ei. Pe de altă parte, îi veni ideea, Elvira nu putea să facă mai mult; nu va avea dovezi pe temeiul cărora să-l învinovăţească; va părea peste putinţă ca Antonia să nu ştie când, unde, şi cine a săvârşit siluirea, Şi, mai la urma urmei, credea el, faima sa era prea adânc înrădăcinată în minţile celorlalţi: plângerea a două necunoscute, ce nu se sprijinea pe nimic, nu avea cum să o zdruncine. Ultimul argument era cu desăvârşire fals. Nu ştia cât de puţin poţi să te bizui că vei auzi din nou melodia aplauzelor mulţimii, cum o clipă e destul ca idolul pe care lumea îl adora ieri să fie privit astăzi cu o ură adâncă. Ca urmare a acestei dezbateri, hotărî că trebuia să meargă mai departe. Urcă scările ce duceau spre casă. Nici nu apucă bine să atingă uşa cu ramura de mirt turnată în argint, când o văzu cum zbura în lături şi-i dădea drumul să treacă. Intră şi uşa se închise de la sine.

Călăuzit de lumina lunii, urcă scara, cu paşi înceţi şi precauţi. Clipă de clipă privea în jur neliniştit şi speriat. În umbră i se năzăreau mereu ochi ce stau la pândă, iar de fiece dată când adia boarea nopţii i se părea că auzea o voce. Gândul că se deda la o treabă necurată îi umplea inima de groază, îl făcea mai fricos ca o femeie. Şi, totuşi, mergea mai departe. Ajunse la uşa Antoniei. Se opri şi ascultă. Înăuntru totul era cufundat în tăcere. Liniştea desăvârşită îl încredinţă că victima ce-i era sortită se culcase şi îndrăzni să apese clanţa. Uşa era încuiată şi nu se lăsa deschisă. Dar, de îndată ce o atinse cu talismanul, zăvorul se dădu în lături. Siluitorul păşi mai departe şi se trezi în odaia unde fata cea nevinovată dormea fără să-şi dea seama ce oaspete primejdios se apropia de culcuşul ei. Uşa se închise în urma lui şi zăvorul se trase repede în închizătoare.

Ambrosio păşea cu băgare de seamă. Avea grijă ca nu cumva vreo scândură din podea să scârţâie sub piciorul său şi-şi ţinea răsuflarea în timp ce se apropia de pat. Primul lui gând fu să săvârşească ritualul magic, aşa cum îl povăţuise Matilda: suflă de trei ori asupra mirtului de argint, şopti numele Antoniei şi îl aşeză pe perna ei. Puterea ce-o dovedise şi până atunci ramura de mirt nu-i îngăduia să pună la îndoială că va izbuti să prelungească somnul celei osândite să-i fie ibovnică. Îndată ce vraja fu săvârşită, socoti că Antonia era cu totul în puterea sa, şi ochii îi scăpărară

plini de dorinţă şi nerăbdare. Iar acum îndrăzni să arunce o privire spre frumoasa adormită. O singură lampă, aprinsă în faţa statuii sfintei Rosalia, îşi răspândea lumina-i slabă prin odaie şi-i îngăduia să cerceteze toate farmecele acelei făpturi minunate, pe care o avea dinaintea ochilor. Vremea călduroasă o silise să-şi scoată o parte din rufele de pat, iar mâna neruşinată a lui Ambrosio se grăbi să le dea în lături şi pe acelea care o acopereau încă. Antonia dormea cu obrazul culcat pe un braţ de ivoriu; cealaltă mână se sprijinea cu o plăcută moliciune pe marginea patului. Câteva plete scăpaseră de sub muselina în care erau strânse celelalte şi cădeau, nepăsătoare, pe pieptul ce se ridica respirând fără grabă şi regulat. Aerul cald îi colora obrajii mai viu decât totdeauna. Un zâmbet nespus de dulce îi juca în jurul buzelor pârguite, ca mărgeanul, ce lăsau din când în când să le scape un suspin sau o propoziţiune spusă pe jumătate. Întreaga-i făptură era pătrunsă de o încântătoare nevinovăţie şi curăţenie, până şi goliciunea ei avea ceva modest, care dădea un nou imbold poftelor destrăbălatului călugăr.

Ambrosio rămase câteva clipe pe loc şi mâncă din ochi acei nuri ce în curând aveau să fie supuşi patimii sale nezăgăzuite. Buzele întredeschise păreau să ceară un sărut; călugărul se plecă peste pat, îşi lipi buzele de ale ei, trase vrăjit în piept răsuflarea înmiresmată. Această desfătare trecătoare înteţi dorul de plăceri şi mai mari. Patima sa atinsese acea culme care preschimbă în nebunie dorinţa ce le întărâtă pe animale. Hotărî să şi-o potolească fără să piardă o clipă şi se apucă să-şi smulgă cu toată iuţeala acele veşminte ce-l împiedicau să-şi mulţumească poftele.

— Doamne, Dumnezeule! exclamă în spatele său e voce. Nu mă înşel? E oare o nălucire?

Cuvintele izbiră urechea lui Ambrosio, îi stârniră groază, se zăpăci, şi se pierdu cu totul. Tresări şi pe întoarse într-acolo de unde veneau. Elvira stătea în uşa camerei şi-l privea pe călugăr uluită şi plină de ură.

Avusese un vis îngrozitor, în care se făcea că Antonia se afla la marginea unei prăpăstii. O văzu cum tremura pe buza genunii; în fiecare moment era ameninţată să se prăbuşească şi o auzi cum ţipa: „Scapă-mă, mamă, scapă-mă! Într-o clipă va fi prea târziu." Elvira se trezi înfiorată. Visul o tulburase prea tare ca s-o lase să se odihnească, până când nu avea să se încredinţeze că fiica ei nu era în primejdie. Sări grabnic din pat, îşi puse pe ea un halat, şi, după ce trecu prin cămăruţa unde dormea slujnica, ajunse în camera Antoniei, tocmai la timp ca să o smulgă din ghearele siluitorului.

S-ar fi zis că ruşinea lui Ambrosio şi uimirea mamei îi preschimbaseră pe amândoi în stane de piatră. Doamna fu prima care îşi redobândi cumpătul:

— N-a fost un vis, strigă ea, îl am într-adevăr în faţă pe Ambrosio; omul sfânt aşa cum îl socoate întreg Madridul e cel pe care îl descopăr la ora

aceasta târzie lângă patul nefericitei mele copile. Fiară făţarnică! Bănuiam ce pui la cale, dar m-am ferit să te învinuiesc, fiindcă-mi era milă de slăbiciunea omenească. De astă dată, tăcerea ar fi un păcat. Tot oraşul va afla că eşti un desfrânat. Îţi voi smulge masca, nemernicule, şi voi face ca Biserica să se convingă că încălzeşte la sânul ei un şarpe.

Palid şi buimăcit, vinovatul, care-şi vedea zădărnicite planurile, stătea tremurând în faţa ei. Bucuros şi-ar fi căutat o scuză pentru încălcarea la care se dedase, dar nu găsea niciuna. Nu izbutea să rostească decât frânturi de fraze şi scuze care se contraziceau una pe cealaltă. Mânia Elvirei era mult prea îndreptăţită ca să-i îngăduie să-l ierte, aşa cum îi cerea. Susţinea că va ridica toţi vecinii şi va face din el o pildă pentru viitorii ipocriţi. Apoi se îndreptă în grabă spre pat şi-i strigă Antoniei să se trezească; iar când văzu că vocea ei se dovedea neputincioasă, îi luă braţul şi o ridică de pe pernă cu sila. Fermecătura era prea puternică: Antonia rămase în nesimţire; mama îi dădu drumul, şi atunci căzu înapoi pe pernă.

— Somnul acesta nu poate să fie lucru firesc, strigă Elvira, clipă de clipă tot mai pornită, aici se ascunde ceva. Dar tremură, ticălosule! Toată mişelia ta o să fie numaidecât dată pe faţă. Ajutor! Ajutor! ţipă ea cu glas tare. Aici, înăuntru! Flora! Flora!

— Ascultă-mă o clipă, doamnă! strigă călugărul, care, sub ameninţarea primejdiei ce se apropia cu paşi repezi îşi venise în fire. Jur pe tot ce am mai sfânt că cinstea fiicei dumitale e încă nepângărită. Iartă-mi păcatul! Cruţă-mă de ruşine, nu mă da în vileag, şi lasă-mă să mă întorc netulburat la mănăstire. Fie-ţi milă, îndeplineşte-mi rugămintea! Făgăduiesc nu numai că pe viitor, din partea mea, Antonia va fi la adăpost de primejdie, dar tot restul vieţii voi dovedi...

Elvira i-o tăie scurt:

— Va fi la adăpost, în ceea ce te priveşte! Eu o s-o apăr. N-o să mai ai prilejul să înşeli încrederea părinţilor. Toată lumea îţi va cunoaşte nelegiuirea. Întreg Madridul se va cutremura de trădarea, ipocrizia şi neînfrânarea ta! Hei! Ajunge! Flora! Flora!

În timp ce Elvira rostea aceste vorbe, Ambrosio îşi aminti de Agnes. În felul acesta îi ceruse şi *ea* milă, şi tot aşa el nu voise să-i îndeplinească rugămintea. Acum era rândul *lui* să sufere şi, nu putea decât să recunoască, îşi merita pedeapsa. Între timp, Elvira o chema mai departe în ajutor pe Flora; dar mânia îi înăbuşea nespus de mult vocea, iar servitoarea, care dormea adânc, nu-i auzea ţipetele: nu îndrăznea să se îndrepte spre cămăruţa unde se afla Flora, căci se temea ca nu cumva călugărul să folosească prilejul şi să scape cu fuga. Într-adevăr, la aceasta îl ducea mintea şi pe Ambrosio: dacă putea să ajungă la mănăstire fără să-l vadă nimeni

altul, nădăjduia că mărturia Elvirei nu ar fi fost suficientă ca să distrugă o reputaţie atât de solidă cum era aceea pe care o avea el în Madrid. Cu acest gând îşi adună veşmintele pe care apucase să şi le smulgă şi se grăbi spre uşă. Elvira îşi dădu seama ce plănuia: îl urmă şi înainte ca Ambrosio să tragă zăvorul, îi prinse braţul şi îl opri.

— Nu încerca să fugi, îi zise; nu vei ieşi din odaia asta fără să am martori că eşti vinovat.

Ambrosio se lupta zadarnic să se desprindă. Elvira nu-i dădea drumul, ci ţipa de două ori mai tare după ajutor. Pentru călugăr, primejdia era tot mai ameninţătoare: clipă de clipă aştepta să audă cum, la strigătele ei, se adună lumea. Înnebunit la gândul că se apropia prăpădul, luă o hotărâre pe cât de deznădăjduită, pe atât de crâncenă. Se întoarse brusc, cu o mână o apucă pe Elvira de gât, ca să o împiedice să mai strige, iar cu cealaltă o trânti sălbatic la pământ, apoi o târî spre pat. Năucită de acest atac neaşteptat, Elvira nu avu aproape deloc puterea să se împotrivească, să se smulgă din strânsoarea lui; între timp, călugărul înşfăcă perna aflată sub capul fiicei, acoperi faţa mamei iar, cu genunchiul pe care şi-l apăsa din răsputeri în pântecul ei, se sforţa să-i pună capăt vieţii. Izbuti mult prea bine. Cum tortura nespus de cruntă îi sporea puterile, victima se zbătu îndelung să-i scape din mână; dar zadarnic. Călugărul îi apăsa mai departe pieptul cu genunchiul, privea fără milă cum mădularele ei tremurânde se zvârcoleau sub greutatea lui şi, plin de o tărie neomenească, rabdă să vadă priveliştea chinurilor morţii, în timp ce sufletul era pe cale să părăsească trupul. În cele din urmă, chinurile acelea luară sfârşit. Elvira încetă să se mai lupte pentru viaţă. Călugărul îndepărtă perna şi privi ţintă. Faţa Elvirei era înspăimântător de vânătă; mădularele nu se mai mişcau; sângele îi îngheţase în vine; inima uitase să bată, iar mâinile îi erau ţepene şi reci. Ambrosio căta la trupul aflat dinaintea ochilor săi, cândva atât de minunat şi maiestuos, şi care acum ajunsese un cadavru, rece, fără simţire şi respingător.

De îndată ce fapta aceasta cumplită fu săvârşită, călugărul îşi dădu seama de crima sa monstruoasă. Broboane reci îi scăldau mădularele; ochii îi erau închişi; se îndreptă cu mers clătinat spre un jilţ, în care se lăsă să cadă aproape la fel de neînsufleţit ca şi nefericita ce zăcea întinsă la picioarele lui. Se trezi din starea aceasta când îşi dădu seama că trebuia neapărat să fugă şi cât de primejdios era să fie găsit în camera Antoniei. Nu-şi dorea nicidecum să tragă folos de pe urma crimei ce o făptuise. Antonia îi părea o fiinţă respingătoare. O răceală de moarte luase locul acelei văpăi ce dogorea în pieptul său. Mintea lui nu gândea decât la moarte, vină, ruşinea clipei de faţă şi pedeapsa ce avea să urmeze. Frământat de temeri şi căinţă, se pregăti să fugă; totuşi, groaza nu-i întuneca până-ntr-atât aducerea-aminte, încât să-l

împiedice să se arate prevăzător, aşa cum îi făcea trebuinţă ca să se pună la adăpost. Aşează din nou perna pe pat, îşi strânse pe el veşmintele şi, în mână cu talismanul aducător de nenorocire, îşi îndreptă paşii şovăitori spre uşă. Frica îi rătăcea mintea şi i se năluci o oştire de strigoi care-l împiedicau să fugă. În orice parte se întorcea, cadavrul sluţit la faţă părea să-i stea în cale şi trecu mult până când izbuti să ajungă la uşă. Mirtul fermecat dovedi din nou aceeaşi putere: uşa se deschise, iar el coborî în goană scările. Intră în mănăstire fără să fie văzut; iar după ce se închise în chilie, sufletul său cunoscu chinurile unei căinţe zadarnice şi groaza de clipa tot mai apropiată când fapta lui avea să fie descoperită.

CAPITOLUL IX

Spuneţi, răposaţilor, niciunul din voi de milă
Pentru cei lăsaţi în urmă, nu va dezvălui taina,
O, dacă vreo fantomă îndatoritoare ar scăpa o vorbă
Despre ce sunteţi şi ce vom fi curând!
Am auzit că sufletele unor dispăruţi
I-au prevenit uneori pe oameni că li se apropie moartea; a fost frumos
Din partea lor că au ciocănit şi au vestit primejdia.
BLAIR

Ambrosio se cutremura când se privea pe sine însuşi şi se gândea cât de repede înaintase pe calea nelegiuirii. Crima înfiorătoare pe care o săvârşise adineauri îl umplea de o groază izvorâtă din adâncul inimii. O avea necontenit în faţa ochilor pe Elvira cea ucisă, iar chinurile conştiinţei îl pedepseau încă de pe acum pentru vina sa. Cu timpul, amintirile începură să i se şteargă din minte; se scurse o zi; urmă o alta şi, totuşi, asupra lui nu cădea nici cea mai mică bănuială. Pentru că scăpa de pedeapsă, era mai împăcat cu gândul vinovăţiei sale. Începu să-şi vină în fire; pe măsura ce dădea uitării teama că va fi descoperit, nu mai lua atât aminte la mustrările de cuget. Matilda se străduia să-l liniştească. Când află prima oară despre moartea Elvirei, se arătă foarte mişcată şi deplânse, alături de călugăr, sfârşitul nefericit al acestei peripeţii; dar, odată ce văzu că frământarea lui s-a potolit oarecum, şi că Ambrosio însuşi înclina mai mult să-şi plece urechea la argumentele ei, vorbele prin care amintea păcatul său se făcură mai blânde. Nu era chiar atât de vinovat, îl încredinţa, după cum părea să se socoată. Îi arăta că nu făcuse altceva decât să se folosească de dreptul pe care Natura îl dă fiecăruia – dreptul de a-şi apăra viaţa; fie unul, fie celălalt, fie Elvira, fie el însuşi, trebuia să piară; iar neînduplecarea şi dârzenia cu care urmărea să-l nenorocească puseseră pe ea pecetea victimei. Şi, fiindcă-i trezise Elvirei unele bănuieli, hotărî mai departe Matilda, pentru el fusese o întâmplare fericită că moartea o făcuse să tacă în vecii vecilor; căci, şi fără cele petrecute la sfârşit, dacă presupunerile ei ar fi fost dezvăluite în faţa lumii, urmările s-ar fi dovedit foarte neplăcute. Scăpase aşadar de un vrăjmaş care îi cunoştea îndeajuns abaterile ca să fie primejdios şi stătea ca nimeni altul în calea planurilor sale cu privire la Antonia. Îl îmboldi să nu se lepede de acest plan. Acum, când mama nu mai veghea cu străşnicie ca s-o oblăduiască, fiica va fi o pradă uşoară, îl încredinţă Matilda; şi, prin

înşiruirea farmecelor Antoniei, pe care le lăudă, se sili să aprindă din nou dorinţa călugărului. Încercarea îi izbuti prea bine.

Ca şi cum păcatele pe care le săvârşise, ademenit de patimă, i-ar fi stârnit doar o dorinţă şi mai sălbatică, năzuia mai aprig decât oricând să se bucure de Antonia. Trăgea nădejde că, aşa cum izbutea să-şi ascundă vina ce o avea în clipa aceea, la fel de bine va izbuti să nu-i fie dată în vileag nici cea viitoare. Era surd la murmurul conştiinţei şi hotărî să-şi potolească dorinţa cu orice preţ. Nu aştepta decât un moment prielnic ca să ia de la început cele întreprinse prima oară: dar, acum, mijloacele care-i dăduseră acest prilej nu mai puteau să fie folosite. În clipele când pentru prima oară se lăsase pradă deznădejdii, sfărâmase în zeci de bucăţi mirtul fermecat. Matilda îi spuse limpede că nu trebuia să mai aştepte vreun ajutor din partea puterilor infernale, decât dacă se învoia cu ce-i cereau în schimb. Lucru pe care Ambrosio era hotărât să nu-l facă. Oricât de mare ar fi fost fărădelegea ce o săvârşise, atâta timp cât încă mai avea dreptul la mântuirea sufletului, căuta el să se convingă, nu trebuia să-şi piardă nădejdea că va fi iertat. De aceea, se împotrivi cu dârzenie să aibă vreo legătură sau înţelegere cu diavolii; iar Matilda, care-şi dădea seama că în privinţa aceasta era îndârjit, se feri să-l împingă mai departe la o asemenea hotărâre. Se sili din răsputeri să născocească un mijloc cu ajutorul căruia Antonia să ajungă în puterea stareţului; şi nu trecu mult până când îl descoperi.

În timp ce se punea astfel la cale nenorocirea ei, nefericita fată suferea crunt fiindcă-şi pierduse mama. Până atunci, în fiece dimineaţă când se trezea, prima grijă a Antoniei era să se ducă în camera Elvirei. A doua zi dimineaţă, după fatala vizită făcută de Ambrosio, se scula mai târziu decât avea obiceiul: clopotele mănăstirii, care băteau, o încredinţară că zăbovise. Sări din pat, puse pe ea nişte veşminte uşoare şi se grăbea să întrebe cum îşi petrecuse mama noaptea, când piciorul i se izbi de ceva ce-i stătea în cale. Privi în jos. Care nu-i fu groaza când recunoscu leşul palid al Elvirei! Scoase un ţipăt puternic şi se aruncă pe podea. Strânse la piept trupul neînsufleţit, simţi că era rece şi, cu o silă pe care nu şi-o putu stăpâni, îl lăsă să-i cadă din braţe. Ţipătul o sperie pe Flora, care se grăbi să-i vină în ajutor. Se cutremură de ceea ce văzu; dar strigătul ei de spaimă se auzi mai uşor decât al Antoniei. Casa răsuna de bocetele slujnicei, pe când stăpâna, pe care durerea aproape că o înăbuşea, nu putea să-şi arate jalea decât prin suspine şi gemete. Strigătele Florei ajunseră curând la urechile gazdei, care fu îngrozită şi uluită din cale-afară, când află pricina ce tulburase liniştea casei. Fu chemat numaidecât un doctor; dar, de îndată ce văzu cadavrul, acesta spuse că ştiinţa nu cunoştea mijloacele cu care Elvira putea să fie readusă la viaţă. Începu deci să-i dea îngrijiri Antoniei, care, în timp ce se petreceau

toate acestea, avea într-adevăr nevoie de ajutor. Fu dusă în pat, pe când proprietăreasa se îndeletnicea cu rânduielile pentru înmormântarea Elvirei. Doamna Jacintha era o femeie simplă şi cumsecade, milostivă, darnică şi evlavioasă; dar avea mintea slabă şi era jalnic de înrobită spaimelor şi superstiţiei. Tremura la gândul că-şi va petrece noaptea sub acelaşi acoperiş cu moarta. Era încredinţată că-i va apărea stafia Elvirei şi nu mai puţin sigură că va pieri ea însăşi, căci avea să moară de frică. Convinsă de lucrul acesta, hotărî să rămână peste noapte la o vecină, şi stărui ca înmormântarea să aibă loc a doua zi. Cum cel mai apropiat cimitir era acela al mănăstirii Sfânta Clara, fu hotărât ca Elvira să fie înmormântată acolo. Doamna Jacintha făgădui că ea va plăti toate cheltuielile înmormântării. Nu ştia ce mijloace de trai îi fuseseră lăsate Antoniei; dar, dacă judeca după felul măsurat în care familia îşi ducea viaţa, acestea erau neînsemnate, îşi spuse în cele din urmă. Aşadar, nu prea trăgea nădejde că va fi despăgubită vreodată. Dar socoteala aceasta nu o împiedică să aibă grijă ca înmormântarea să fie cuviincioasă şi să-i arate nefericitei Antonia tot respectul cu putinţă.

Nimeni nu moare de supărare; Antonia putea fi dată pildă. Tinereţea şi sănătatea o ajutară să scape de boala pe care i-o prilejuise moartea mamei; dar nu cu aceeaşi uşurinţă putea să înlăture suferinţa din suflet. Ochii îi erau necontenit plini de lacrimi; orice fleac o tulbura şi se vedea limpede că încuraja ea însăşi o tristeţe adânc înrădăcinată în inimă. Cel mai mic cuvânt care pomenea de Elvira, cel mai neînsemnat fapt ce i-o amintea pe mama iubită era destul ca să înceapă să se frământe din greu. Mult mai mare ar fi fost durerea ei, dacă ar fi ştiut în ce chinuri se sfârşise viaţa mamei! Dar despre aceasta, nimeni nu nutrea vreo bănuială. Elvira suferea de spasme puternice: simţise că se apropia o criză, se presupunea, şi se târâse până în camera fiicei, unde spera să găsească ajutor; căzuse brusc pradă unui atac prea cumplit pentru ca, şubrezită cum era şi până atunci în urma bolii, să-i poată face faţă; îşi dăduse sufletul fără să fi avut timpul să ajungă la doctoria care, îndeobşte, îi uşura durerile, aflată pe un raft în camera Antoniei. Aşa credeau cu toată tăria cei puţini care întrebară despre Elvira. Moartea ei fu socotită o întâmplare firească, şi curând o uitară toţi, în afară de cea care avea mult prea mult temei să jelească fiindcă o pierduse.

Într-adevăr, situaţia Antoniei era destul de încurcată şi neplăcută. Se afla singură în mijlocul unui oraş întins şi risipitor; nu era prevăzută cu destui bani, iar prieteni avea şi mai puţini. Mătuşa ei Leonella nu se întorsese încă de la Cordova şi Antonia nu-i cunoştea adresa. Despre marchizul de las Cisternas nu mai auzise nimic. În ce-l privea pe Lorenzo, demult nu se mai gândea că o păstra încă în inima lui. Era la ananghie şi nu ştia încotro să se

îndrepte. Dorea să-i ceară sfat lui Ambrosio, dar îşi aminti că mama îi poruncise să se ferească din calea lui atât cât îi stătea în putinţă.; iar, ultima oară când vorbiseră despre el, Elvira o lămurise îndeajuns asupra ţelurilor sale, încât pe viitor să fie cu ochii larg deschişi şi să se păzească de călugăr. Totuşi, oricât ar fi prevenit-o mama, Antonia nu putea să-şi schimbe părerea bună pe care şi-o făcuse despre Ambrosio. Aşa cum socotea şi acum, avea nevoie de prietenia şi tovărăşia lui ca să se simtă fericită; cu această slăbiciune ce o nutrea pentru el îi privea cusururile şi nu izbutea să se convingă că urmărise într-adevăr să facă din ea o fiinţă pierdută. Totuşi, Elvira îi poruncise hotărât să nu-l mai vadă şi avea prea mult respect pentru cuvântul mamei ca să nu se supună.

În cele din urmă, hotărî să ceară sfat şi ocrotire marchizului de las Cisternas, întrucât îi era ruda cea mai apropiată. Îi scrise şi-i arătă pe scurt în ce situaţie deznădăjduită se găsea; îl imploră să aibă milă de copila fratelui său, să treacă asupra ei pensia pe care în trecut o primea Elvira şi să-i îngăduie să trăiască în vechiul lui castel din Murcia, unde se adăpostise până atunci. Închise scrisoarea şi o dădu credincioasei Flora, care plecă numaidecât să-şi ducă la îndeplinire sarcina. Dar Antonia se născuse fără noroc. Doar cu o zi înainte dacă i-ar fi făcut marchizului această cerere, ar fi fost primită ca nepoată şi aşezată la loc de frunte în familia sa, iar toate nenorocirile care o ameninţau acum i-ar fi fost cruţate. Raymond se gândise mereu să îndeplinească acest plan: dar, fiindcă la început nădăjduia ca Agnes să-i facă Elvirei propunerea, iar după aceea speranţele îi fuseseră zădărnicite odată cu pierderea celei menite să-i fie soţie, şi, aşijderi, pentru că boala lui grea îl ţintuise o vreme în pat, amânase de la o zi la alta să o adăpostească în casa sa pe văduva fratelui. Îl împuternicise pe Lorenzo să o ajute fără să precupeţească banii; dar, cum Elvira nu dorea să rămână îndatorată acestui gentilom, îl încredinţase că nu avea pe dată nevoie de vreun sprijin bănesc. Ca urmare, marchizul nu-şi închipuia că o întârziere neînsemnată din partea sa va pricinui vreo încurcătură; iar această trecere cu vederea putea să-i fie iertată, date fiind durerea şi frământarea prin care trecea.

Dacă ar fi fost înştiinţat că moartea Elvirei o lăsase pe fiica ei fără prieteni şi oblăduire, ar fi luat neîndoielnic măsuri care să o pună pe Antonia la adăpost de orice primejdie. Dar Antonia nu era sortită să aibă un asemenea noroc. Îşi trimisese scrisoarea la palatul las Cisternas a doua zi după plecarea lui Lorenzo din Madrid. Ajunsă la culme, deznădejdea lui Raymond, convins că Agnes se sfârşise, cunoştea primele ei izbucniri sălbatice; aiura; şi cum viaţa îi era în primejdie, nimeni nu avea voie să se apropie de el. Flora fu înştiinţată că nu se simţea în stare să citească scrisori, şi se prea putea ca

soarta lui să fie hotărâtă în câteva ore, i se spuse. Cu acest răspuns nemulţumitor se întoarse la stăpâna ei, care acum se văzu cufundată în greutăţi mai mari ca oricând.

Flora şi doamna Jacintha se străduiau din răsputeri să-i aducă mângâiere. Aceasta din urmă o rugă să se liniştească, deoarece oricât ar fi dorit să rămână în casă, avea să se poarte cu ea ca şi cum ar fi fost propria-i copilă. Când află că buna femeie prinsese într-adevăr drag de ea, Antonia simţi oarecare alinare, căci avea măcar un prieten pe lumea aceasta, îşi spuse. Şi iată că-i fu adusă o scrisoare, trimisă Elvirei. Recunoscu scrisul Leonellei, o deschise bucuroasă şi găsi o descriere amănunţită a peripeţiilor mătuşii ei la Cordova. Leonella îşi înştiinţa sora că intrase în stăpânirea moştenirii, dar inima ei nu-i mai aparţinea, în schimb i se dăruise inima celui mai curtenitor dintre farmaciştii care au fost, sunt sau vor fi vreodată. Va sosi la Madrid marţi seara, adăuga ea şi socotea că va avea plăcerea să-i înfăţişeze pe *caro sposo*[77] după cum se cere. Deşi căsătoria aceasta nu-i era nici pe departe plăcută, nepoata fu foarte încântată de întoarcerea grabnică a Leonellei. Se bucura că se va afla din nou în grija unei rude. Nu putea să nu socoată drept foarte nepotrivit ca o femeie tânără să-şi ducă viaţa printre oameni cu desăvârşire străini, fără nimeni care să-i hotărască felul cum trebuia să se poarte, sau să-i fie pavăză când o ameninţa vreo ocară, fiindcă era lipsită de apărare; aştepta deci nerăbdătoare seara de marţi.

Seara aceea sosi. Antonia, care nu-şi găsea astâmpăr, asculta zgomotul trăsurilor ce treceau pe stradă. Niciuna dintre acestea nu oprea în faţa casei şi se făcu târziu, dar Leonella nu se ivea. Hotărî, totuşi, să nu se ducă la culcare până când nu avea să sosească mătuşa; iar în pofida tuturor împotrivirilor ei, doamna Jacintha şi Flora făcură acelaşi lucru. Orele treceau încet, plicticos. Odată cu plecarea lui Lorenzo din Madrid, serenadele din fiece noapte încetaseră; Antonia aşteptă zadarnic să audă, ca de obicei, sunetul chitarelor care cântau sub fereastră. Şi-o luă pe a ei şi atinse câteva coarde; dar, în seara aceea, i se părea că muzica îşi pierduse tot farmecul şi puse din nou instrumentul în cutie. Se aşeză la gherghef, dar nimic nu mergea aşa cum trebuia; jurubiţele de mătase îi lipseau, aţa se rupea în fiece clipă, iar acele izbuteau atât de bine să-i alunece din mână încât păreau să aibă în ele viaţă. În fine, o picătură de ceară căzu dintr-o lumânare aflată lângă ea, pe o cunună de violete, la care ţinea foarte mult. Fusese hotărât ca în seara aceea nimic să nu aibă puterea să-i abată gândurile. Căzu pradă plictisului şi vremea trecu în timp ce ea îşi tot dorea zadarnic să sosească mătuşa.

---

[77] Soţul iubit (it.).

Pe când măsura în sus şi în jos camera fără nicio ţintă, uşa ce dădea în odaia ce fusese a mamei îi atrase luarea-aminte. Îşi aminti că înăuntru era rânduită mica bibliotecă a Elvirei şi, printre cărţile acelea, îşi spuse, avea poate să găsească una care s-o absoarbă până la sosirea mătuşii. Luă aşadar lumânarea de pe masă, trecu prin cămăruţă şi intră în odaia alăturată. Când îşi aruncă privirea în jur, camera chemă la viaţă nenumărate amintiri dureroase. De la moartea mamei, trecea pentru prima oară pragul încăperii. Liniştea desăvârşită ce domnea în odaie, patul fără aşternuturi, căminul trist pe care stătea o lampă stinsă, iar în fereastră cele câteva plante ofilite, rămase acolo fără ca nimeni să le îngrijească, din clipa când Elvira pierise, îi treziră Antoniei tristeţe şi spaimă. Întunericul înteţi acest simţământ. Puse lumânarea pe masă şi se lăsă să cadă într-un fotoliu adânc, în care o văzuse pe mama ei aşezată de atâtea şi atâtea ori. N-avea să o mai vadă stând acolo niciodată! Lacrimile îi curgeau şiroaie pe obraz şi o cuprinse o jale tot mai adâncă.

În cele din urmă îi fu ruşine de slăbiciunea ei şi se sculă; începu să caute ce o adusese în locul acela trist. Cărţile adunate aci, puţine la număr, erau aşezate în ordine pe câteva rafturi. Antonia le cercetă fără să găsească vreuna care s-o atragă, până când puse mâna pe o culegere de vechi balade spaniole. Citi câteva strofe cuprinse într-una din aceste poezii. Îi stârniră curiozitatea. Scoase cartea şi se aşeză să o citească în voie. Potrivi fitilul lumânării care era pe sfârşite şi apoi citi următoarea baladă:

ALONZO VITEAZUL ŞI FRUMOASA IMOGINE

Un războinic tare neînfricat şi o preafrumoasă fecioară
Stăteau de vorbă, aşezaţi pe pajişte.
Lung cătau unul la celălalt cu duioasă plăcere.
Alonzo Viteazul se numea cavalerul,
Fata era Frumoasa Imogine.

„Şi, vai, spuse viteazul, de vreme ce mâine plec
La luptă într-o ţară îndepărtată,
Lacrimile tale curând vor seca,
Un altul îţi va da târcoale şi-ţi vei dărui
Inima unui îndrăgostit mai bogat."

„O, înăbuşă aceste bănuieli! spuse frumoasa Imogine
Ele sunt o ocară adusă iubirii şi mie!
Căci de vei trăi sau vei muri
Jur pe Sfânta Fecioară că, în locul tău,
Nimeni altul nu va fi soţul lui Imogine!

Iar dacă vreodată, patima sau bogăţia mă vor ademeni,
Să-l uit pe viteazul meu Alonzo,
Dar-ar Domnul ca drept pedeapsă a trădării şi trufiei mele,
Stafia ta la nuntă să stea lângă mine,
Să mă învinuiască de călcarea jurământului, să ceară să-i fiu mireasă,
Şi să mă târască în mormânt!"

Spre Palestina gonea temerarul erou;
Iubita îl jelea amarnic:
Dar, abia trecură douăsprezece luni, când, iată,
Un baron acoperit de giuvaeruri şi aur
Sosi la uşa Frumoasei Imogine.

Comoara sa, darurile, întinsa-i moşie
Curând o făcură să-şi calce jurământul;
Strălucirea lui îi luă ochii; o zăpăci;
Baronul înşfăcă o pradă atât de uşuratică şi deşartă
Şi-o duse la el acasă, să-i fie nevastă.

Preotul le binecuvântase căsătoria;

Zaiafetul începuse;
Mesele gemeau sub greutatea ospăţului;
Râsetele şi petrecerea nu încetaseră încă,
Când orologiul castelului bătu ora unu!

Atunci îşi dădu seama prima oară Frumoasa Imogine
Că un străin stătea lângă ea;
Arăta înspăimântător; nu scotea vreun sunet;
Nu vorbea, nu se clintea, nu privea în jur,
Ci căta lung spre mireasă.

Avea cozorocul coifului dat jos şi era uriaş de stat;
Armura sa se arăta a fi de doliu;
Plăcerea pieri, râsetele amuţiră dinaintea lui;
Câinii când se uitară la el se traseră îndărăt speriaţi;
Lămpile din încăpere ardeau cu flacără albastră!

Înfăţişarea lui băgă spaima în inimile tuturor;
Oaspeţii stăteau tăcuţi şi înfricoşaţi.
Rosti în cele din urmă mireasa, care tremura: „Rogu-te,
Domnia-ta, cavalere, scoate-ţi coiful,
Şi binevoieşte că iei parte la ospăţul nostru."

Doamna tace: străinul primeşte;
Viziera încet şi-o deschide:
Vai, Doamne! Ce văzură ochii lui Imogine!
Prin viu grai nu se poate spune groaza şi uimirea ce-o cuprinseră
Când o hârcă se arătă!

Cei de faţă scoaseră un ţipăt de spaimă,
Toţi se întoarseră scârbiţi de asemenea privelişte;
Viermi se târau prin tigvă, înlăuntru, în afară,
În găvanele ochilor jucau şi în jurul tâmplelor
Pe când stafia grăia către Imogine:

„Priveşte-mă, tu, trădătoarea! Priveşte-mă strigă;
Aminteşte-ţi de Alonzo Viteazul!
Şi îngăduie ca, drept pedeapsă pentru necredinţa şi deşertăciunea ta,
La nunta-ţi, duhul meu să stea alături de tine,
Să te învinuiască de călcarea jurământului, să ceară să-i fii mireasă,

Şi să te tragă în mormânt!"

Cu aceste vorbe stafia îşi încolăci braţele în jurul doamnei,
Care de groază scoase un ţipăt asurzitor;
Şi-apoi se cufundă cu prada-i în pământul ce se căscă larg;
Nicicând nu mai fu găsită Frumoasa Imogine
Sau stafia ce-o târâse.

Baronul n-a mai trăit mult; şi de atunci nimeni
N-a mai cutezat să locuiască în castel,
Căci letopiseţul spune că, din înaltă poruncă,
Acolo Imogine îşi ispăşeşte în chinuri păcatul
Şi boceşte pentru jalnica-i osândă.

De patru ori pe an, duhul ei, la miezul nopţii,
Când muritorii sunt cufundaţi în somn,
Gătit cu veşmintele-i albe de mireasă,
Apare în sala mare, alături de Cavalerul Schelet
Şi ţipă, în timp ce el o duce cu sine.

Strigoi ce sorb din tigve de curând dezgropate,
Îi vezi cum dănţuiesc în jurul lor:
Băutura din ţeste e sânge şi versul acesta înfiorător
Îl urlă: „În sănătatea lui Alonzo Viteazul
Şi a soaţei sale, necredincioasa Imogine".

Lectura acestei cărţi nu era potrivită să înlăture tristeţea Antoniei. Firea ei se lăsa înrâurită adânc de întâmplările miraculoase; iar dădaca ce-o avusese în copilărie, care credea neabătut în strigoi, îi povestise nenumărate asemenea întâmplări înfiorătoare, încât toate strădaniile Elvirei, menite să smulgă din mintea fiicei amintirea acestor istorii, fuseseră fără folos. În adâncul inimii, Antonia era şi acum gata să dea crezare unor întâmplări nemaipomenite: o cuprindeau adeseori spaime, iar atunci când descoperea că frica-i fusese iscată de ceva firesc şi neînsemnat, roşea din pricina propriei ei slăbiciuni. Şi, fiindcă îi stătea în fire să se lase tulburată de asemenea întâmplări pe care mintea nu le putea cuprinde, cele citite fură destul ca să-i trezească aceste spaime. Ora şi locul se uneau ca să le îndreptăţească. Era miezul nopţii; stătea singură, şi în odaia ce fusese a mamei care murise. Se lăsase o vreme mohorâtă, bântuia furtuna; vântul urla în jurul casei, uşile zornăiau în tocurile lor, şi o ploaie puternică bătea în

ferestre. Nu se auzea niciun sunet. Din lumânare, care acum arsese până la lăcaşul sfeşnicului, se înălţa uneori o pălălaie şi, atunci, prin cameră se răspândea o lumină întunecată; şi, apoi, flacăra slăbea, părea gata să se stingă. Inima Antoniei zvâcnea puternic, o treceau fiori; privirea îi rătăcea înfricoşată pe obiectele din jur, atunci când, din timp în timp, flacăra care pâlpâia zvârlea lumină asupra lor. Încercă să se scoale, însă picioarele îi tremurau atât de tare, încât îi fu cu neputinţă să se urnească din fotoliu. Apoi o strigă pe Flora, care se afla într-o cameră apropiată; dar frământarea îi înăbuşea vocea şi strigătele ei se stinseră într-un murmur surd.

Rămase câteva clipe în starea aceasta, după care spaima începu să se potolească. Se străduia să-şi vină în fire şi să-şi adune îndeajuns puterile, ca să iasă din cameră. Dintr-odată i se păru că a auzit un suspin slab, acolo lângă ea. O cuprinse din nou acea neputinţă ce-o încercase mai înainte. Apucase să se scoale din fotoliu şi era gata să ia lumânarea de pe masă. Zgomotul pe care-şi închipui că l-a auzit o opri; îşi retrase mâna şi se sprijini de speteaza unui scaun. Ascultă plină de nelinişte, dar urechea ei nu mai prinse nici un alt sunet.

— Doamne, Dumnezeule, îşi spuse, ce să fie sunetul acesta? M-am înşelat sau l-am auzit de-adevăratelea?

Gândurile îi fură întrerupte de o voce care abia se auzea, în dreptul uşii; s-ar fi zis că şoptea cineva. Antonia se sperie şi mai tare; ştia, totuşi, că zăvorul era pus, ceea ce o linişti oarecum. Încuietoarea fu numaidecât ridicată încet şi uşa se mişcă înainte şi înapoi cu băgare de seamă. O teamă fără margini îi dădu Antoniei puterea ce până atunci îi lipsise. Se clinti din loc şi se îndreptă spre uşa cămăruţei, de unde putea să ajungă numaidecât în odaia în care spera să le găsească pe Flora şi pe doamna Jacintha. Abia ajunsese în mijlocul încăperii, când ivărul se ridică a doua oară. Fără să vrea, întoarse capul. Încet, uşa se mişcă treptat în balamale şi în prag văzu o fantasmă înaltă, înfăşurată într-un linţoliu alb, ce-o acoperea din cap până-n picioare.

Năluca o ţintui în loc; rămase încremenită în mijlocul odăii. Cu paşi măsuraţi, gravi, vedenia se apropia de masă. Din lumânarea gata să se stingă ţâşni o flacără albastră şi mohorâtă, în timp ce arătarea se mişca într-acolo. Deasupra mesei era aşezat un mic orologiu; limbile arătau că sta să bată ora trei. Întruchiparea se opri în faţa ceasului; ridică braţul drept şi arătă cu degetul ora, iar în acelaşi timp cătă lung spre Antonia, care, nemişcată şi tăcută, aştepta sfârşitul celor ce se petreceau sub ochii ei. Fantasma rămase astfel câteva clipe. Ceasul bătu. Când sunetele încetară, se apropie cu câţiva paşi de Antonia.

— Peste trei zile, spuse o voce slabă, surdă, venită ca din mormânt; peste trei zile, ne vom întâlni iar.

Antonia se cutremură la auzul acestor vorbe.

— Ne vom întâlni iar? rosti cu greu în cele din urmă. Unde? Pe cine o să întâlnesc?

Cu o mână năluca arătă în jos, iar cu cealaltă ridică pânza ce-i acoperea faţa.

— Doamne, Dumnezeule! Mama!

Antonia ţipă şi se prăbuşi în nesimţire pe podea.

Doamna Jacintha, care lucra într-o cameră vecină, fu speriată de acest strigăt; Flora tocmai coborâse ca să aducă gaz proaspăt pentru lampa la lumina căreia stătuse. Jacintha alergă, deci, singură, în ajutorul Antoniei, şi care nu-i fu mirarea când o găsi întinsă pe podea. O ridică în braţe, o duse în camera ei şi o aşeză pe pat, fără ca Antonia să se trezească din leşinul în care căzuse. Jacintha îi spălă tâmplele, îi frecă mâinile, încercă pe toate căile să o readucă în simţiri. Cu oarecare greutate, izbuti. Antonia deschise ochii şi aruncă o privire rătăcită în jur.

— Unde e? strigă cu vocea tremurândă. S-a dus? Am scăpat? Vorbeşte-mi! Linişteşte-mă! O, vorbeşte-mi, în numele lui Dumnezeu!

— De cine anume, ai scăpat, copila mea? răspunse Jacintha cuprinsă de mirare. Ce te sperie? De cine ţi-e frică?

— Peste trei zile! Mi-a zis că peste trei zile o să ne întâlnim din nou: am auzit-o când spunea! Am văzut-o, Jacintha, adineauri am văzut-o!

I se azvârli la piept.

— Ai văzut-o? Pe cine?

— Stafia mamei!

— Isuse Hristoase! strigă Jacintha; se îndepărtă brusc de pat, o lăsă pe Antonia să cadă pe pernă şi fugi îngrozită din odaie.

În timp ce cobora în grabă treptele, se încrucişă cu Flora, care urca.

— Du-te la stăpână-ta, Flora. Se petrec nişte lucruri nemaipomenite! Vai, sunt cea mai nenorocită femeie din lumea asta! Casa mi-e plină de strigoi, şi morţi, şi Dumnezeu ştie ce în afară de asta; totuşi, zău că asemenea tovărăşie îmi place mai puţin decât oricui. Da' du-te la *donna* Antonia, Flora, şi pe mine lasă-mă să-mi văd de drum.

Cu aceste vorbe, se îndreptă mai departe spre uşa dinspre stradă, pe care o deschise; şi, fără să mai zăbovească o clipă ca să-şi arunce vălul pe faţă, iuţi cât putu pasul, zorită să ajungă la mănăstirea capucinilor. Între timp, Flora, uluită şi nu mai puţin speriată din pricină că o văzuse pe Jacintha atât de năucită şi descurajată, se grăbi să ajungă în camera stăpânei. O găsi pe Antonia în pat, unde zăcea fără cunoştinţă. Ca s-o readucă în simţiri, folosi aceleaşi mijloace pe care Jacintha le folosise mai înainte; dar, când văzu că

stăpâna cădea dintr-un leşin într-altul, trimise repede după un doctor. În aşteptarea acestuia, o dezbrăcă pe Antonia şi o aşeză în pat.

Fără să-i pese de furtună, ca scoasă din minţi de frică, Jacintha alergă pe străzi şi nu se opri decât atunci când ajunse în poarta mănăstirii. Trase cu putere clopotul; îndată ce se ivi portarul, ceru să-i fie îngăduit să stea de vorbă cu părintele stareţ. La vremea aceea, Ambrosio ţinea sfat cu Matilda, pe ce căi putea să ajungă la Antonia. Deoarece nimeni nu ştia din ce pricină murise Elvira, Ambrosio era încredinţat că pedeapsa nu urmează atât de repede după săvârşirea, crimei, aşa cum îl învăţaseră călugării, instructorii săi, credinţă pe care până atunci o nutrea el însuşi. Această convingere îi hotărî să o nenorocească pe Antonia, căci primejdia şi greutăţile păreau să dea un nou imbold dorinţei sale pătimaşe, care-l mâna să se bucure de făptura ei. Mai încercase o dată să-i fie îngăduit să o vadă; dar Flora se împotrivise într-un fel care îl încredinţase că, pe viitor, orice strădanie va fi zadarnică, Elvira îi destăinuise acestei slujnice de încredere ceea ce bănuia; îi poruncise să nu-l lase niciodată singur cu fiica ei şi dacă îi va sta în putinţă, să împiedice întru totul o întrunire a lor. Flora făgăduise că-i va da ascultare şi îndeplinise porunca întocmai. În dimineaţa aceea, Ambrosio nu fusese primit în casă, deşi Antonia nu avea cunoştinţă de acest fapt. Călugărul înţelese că, prin mijloace cinstite, nu putea fi vorba să-şi vadă iubita; şi, împreună cu Matilda, căutase toată noaptea să născocească un plan care până la urmă să-l ajute să izbândească. Cu aceasta se îndeletniceau cei doi când un frate mirean intră în chilia stareţului şi-l înştiinţă că o femeie îl ruga să o asculte câteva minute. Numele ei era Jacintha Zuniga, zicea ea.

Ambrosio nu înclina nicidecum să îndeplinească cererea. O respinse hotărât şi porunci fratelui mirean să-i spună străinei să se întoarcă a doua zi. Matilda îl întrerupse:

— Primeşte-o pe femeia aceasta, zise cu voce scăzută; am temeiurile mele să ţi-o spun.

Stareţul o ascultă şi făcu cunoscut că va veni numaidecât în salon. Cu acest răspuns fratele mirean se retrase. De îndată ce fură singuri, Ambrosio întrebă care era pricina că Matilda dorea ca el să o primească pe această Jacintha.

— Este gazda Antoniei, s-ar putea să-ţi fie de folos; dar hai s-o ascultăm şi să aflăm ce-o aduce aici.

Porniră împreună spre salon, unde Jacintha îl şi aştepta pe stareţ. Îşi făcuse o părere grozavă despre evlavia şi virtutea lui; şi, fiindcă socotea că Ambrosio trebuia să aibă o mare putere asupra diavolului, gândea că pentru el nu era mare lucru să alunge stafia Elvirei. Pe deplin convinsă de lucrul

acesta, venise în grabă la mănăstire. De îndată ce-l văzu pe călugăr intrând în salon, căzu în genunchi şi-şi începu povestirea precum urmează:

— O, cucernice părinte, ce nenorocire!... Ce păţanie! Nu ştiu ce să mă mai fac; şi, dacă nu poţi să mă ajuţi, de bună seamă că o să-mi pierd minţile. Bineînţeles, nicicând nu s-a pomenit o femeie atât de nenorocoasă cum sunt eu! Mi-am dat toată osteneala să mă feresc de asemenea grozăvii şi tot nu-i destul. La ce-mi ajută că bat mătănii de patru ori pe zi şi că ţin toate posturile din calendar? La ce bun am fost de trei ori în pelerinaj la sfântul Iacob de Compostella[78] şi am cumpărat indulgenţe papale, atâtea câte ar fi putut să răscumpere şi pedeapsa lui Cain? Nimic nu-mi merge ca lumea! Toate îmi ies anapoda şi numai Dumnezeu ştie dacă ceva o să-mi mai meargă bine vreodată. Păi, judecă şi sfinţia ta... Chiriaşa mi-a murit de crampe: ca să fac o faptă bună şi nu pentru altceva am înmormântat-o pe socoteala mea, nu fiindcă am fi rude sau doar m-oi procopsi cu vreun bun în urma morţii ei: nu m-am folosit nici cât negru sub unghie şi, de aceea, ştiţi, cucernice părinte, despre mine, dacă trăieşte sau nu, tot una-mi este. Dar n-are a face; ca să mă întorc la ce vă spuneam, m-am îngrijit de înmormântare, am pus să se îndeplinească totul cuviincios şi aşa cum trebuie şi, Dumnezeu mi-e martor, m-am băgat la destulă cheltuială! Şi cum credeţi că doamna mă răsplăteşte pentru binele ce l-am făcut? Păi, vă spun sincer, nu vrea să doarmă liniştită în sicriul plăcut din scândură de brad, aşa cum ar trebui să se poarte un duh paşnic şi binevoitor; şi vine să mă chinuiască pe mine, care nu-mi doresc să mai dau vreodată ochi cu ea. Într-adevăr, frumos îi şade să facă tărăboi prin casa mea la miez de noapte, să se strecoare prin gaura cheii în camera fetei ei şi să o înnebunească de spaimă pe biata copilă. O fi ea stafie, însă ar putea să se poarte mai politicos şi să nu zboare glonţ în casa cuiva care nu se prăpădeşte de dorul ei. Dar, în ce mă priveşte, cucernice părinte, ca să spunem lucrurile fără ocolişuri, treaba stă aşa: dacă umblă prin casa mea, eu trebuie să plec, fiindcă nu pot să rabd asemenea oaspeţi, nu sunt eu aia. Aşa că, vezi, cucernice părinte, fără ajutorul domniei-tale, dau de sărăcie şi sunt pierdută pentru totdeauna. O să fiu nevoită să-mi părăsesc casa: nimeni n-o s-o mai închirieze când o să afle că e bântuită de strigoi; şi atunci, în ce hal o să ajung? Sunt nenorocită! Ce să fac? Ce-o să se aleagă de mine?

Şi începu să plângă amarnic, îşi frângea mâinile şi-l ruga pe stareţ să spună ce credea despre toate acestea.

---

[78] *Santiago de Compostella,* oraş din provincia spaniolă Galicia, a cărui catedrală, ridicată în secolul al XII-lea, constituie unul dintre cele mai de seamă locuri de pelerinaj catolic

— Într-adevăr, femeie, răspunse călugărul, o să-mi fie greu să-ţi aduc alinare dacă nu ştiu ce se petrece cu dumneata. Ai uitat să-mi spui ce s-a întâmplat şi ce doreşti.

— Să mor dacă n-ai dreptate, sfinţia ta, strigă Jacintha. Pe scurt aşa stau lucrurile: o chiriaşă de-a mea a murit de curând: era o femeie foarte cumsecade, asta-i musai să spun despre ea, atât cât o cunoşteam eu, deşi trebuie să adaug că mare lucru nu ştiu despre ea. Prea mă făcea să-mi cunosc lungul nasului; ce-i drept, se zicea că-i de casă mare şi, de fiecare dată când îndrăzneam să-i vorbesc, se uita la mine într-un fel care mă făcea totdeauna să mă simt puţin cam nu ştiu cum. Să mă ierte Dumnezeu că spun asta! Totuşi, se ţinea mai mândră decât trebuia şi mă privea de sus, cu toate că, după câte am aflat, mă trag din părinţi nu mai puţin cumsecade decât erau cei cu care putea să se laude ea, fiindcă taică-su a fost cizmar la Cordova, iar al meu la Madrid (da, ba chiar unul vrednic să i se arate toată cinstea, daţi-mi voie să v-o spun); dar n-are a face, deşi se credea buricul pământului, era o fiinţă liniştită şi ştia să se poarte, niciodată n-am avut un chiriaş mai bun. De aceea mă mir cu atât mai mult că nu stă liniştită-n groapă; dar nu poţi să ai încredere în nimeni pe lumea asta. Cât despre mine, n-am văzut-o niciodată să facă vreo greşeală decât în vinerea dinainte de-a muri. Bineînţeles, m-a întărâtat grozav când am văzut-o că mânca o aripă de pui.

— Cum, *madonna* Flora! zic eu, (Flora, cu voia dumneavoastră, e numele servitoarei), stăpâna dumitale mănâncă vinerea, carne? Bine! bine! Ai să vezi ce-o să iasă din asta şi atunci o să-ţi aminteşti că doamna Jacintha spunea ea ce spunea. Chiar aşa i-am spus. Dar, vai! degeaba mi-am răcit gura. Nimeni nu m-a luat în seamă; iar Flora, care e cam obraznică şi arţăgoasă, (cu atât mai rău, zic eu), mi-a trântit-o: „Nu-i mai mare păcat să mănânci un pui decât oul din care iese", spunea, ba chiar mai mult, o tot ţinea întruna cum că, dacă stăpân-sa mai îmbuca şi o felie de şuncă, n-ar fi cu o iotă mai aproape de veşnica osândă. Dumnezeu să ne aibă în pază! E un biet suflet neştiutor şi păcătos! O spun sus şi tare în faţa sfinţiei tale, tremuram din pricină că-mi era dat să ascult asemenea vorbe de hulă şi mă aşteptam în fiece clipă să văd cum se cască pământul şi o înghite cu pui cu tot; fiindcă, trebuie să ştiţi, preacinstite părinte, ţinea în mână farfuria pe care nu se afla nimic altceva decât o friptură de pasăre: frumoasă pasăre, n-am ce zice, friptă nici prea tare nici prea puţin, chiar eu stătusem cu ochii pe ea în timp ce fusese gătită. Era o găinuşă crescută de mine, să nu vă fie cu supărare, sfinţia ta, şi avea carnea albă, ca o coajă de ou, ba chiar *donna* Elvira mi-a spus-o cu gura ei:

— Doamnă Jacintha, zicea foarte veselă şi prietenoasă, deşi, ca să spun adevărul, totdeauna se arăta foarte crescută cu mine...

Ambrosio îşi pierdu răbdarea. Dornic să afle ce avea de povestit Jacintha, istorie în care, pare-se, era amestecată şi Antonia, simţea că-şi iese din minţi în timp ce femeia aceasta plicticoasă înşira vrute şi nevrute. Îi curmă vorbele şi îi spuse că, dacă nu-i istorisea numaidecât ce o adusese acolo şi cu asta gata, avea să părăsească salonul şi o va lăsa să scape din bucluc cum o şti. Ceea ce avu urmarea dorită. Jacintha îi povesti totul cât putu ea mai pe scurt. Dar istorisirea era atât de încâlcită, încât Ambrosio trebui să-şi arate toată răbdarea ca să îndure până la capăt.

— Şi-aşa, cucernice părinte, urmă Jacintha, după ce povesti amănunţit despre moartea şi înmormântarea Elvirei, şi-aşa, preacucernice, când am auzit ţipătul mi-am lăsat deoparte lucrul şi am fugit în camera unde stă *donna* Antonia. Şi, cum n-am găsit pe nimeni acolo, am trecut în cealaltă; dar, mărturisesc, mă cam temeam să intru, fiindcă era chiar odaia în care dormea de obicei *donna* Elvira. Am intrat, totuşi, şi ce să vezi, tânăra acea întinsă pe podea, rece ca piatra şi albă ca varul. Am rămas încremenită, îţi închipui, sfinţia ta; dar, vai, cum mi s-a încrâncenat carnea de frică în clipa când am văzut alăturea de mine o arătare înaltă, care ajungea cu capul până-n tavan. La faţă era *donna* Elvira, trebuie să mărturisesc; dar din gura nălucii ieşeau nori învăpăiaţi: avea braţele încărcate cu lanţuri grele pe care le zăngănea jalnic şi fiece fir de păr din capul ei era un şarpe, lung cât braţul meu. Nu mică mi-a fost spaima şi am început să spun *Ave Maria;* dar stafia-mi tăie vorba. A scos trei gemete de-a răsunat casa şi a rostit cu glas tare, iar vocea era cumplită:

— Vai, aripa aceea de pui! Bietul meu suflet se chinuieşte din pricina ei.

De îndată ce-a spus vorbele astea, pământul s-a deschis şi duhul s-a cufundat în adânc; am auzit un trăsnet şi toată odaia mirosea a pucioasă. După ce mi-a mai trecut spaima şi am trezit-o din leşin pe *donna* Antonia, care mi-a spus că a ţipat când a văzut stafia maică-sii, (şi avea de ce să ţipe, sărmana, dac-aş fi fost în locul ei aş fi ţipat de zece ori mai tare), mi-a venit numaidecât în gând: dacă se află cineva în stare să potolească stafia asta, omul acela, cucernice părinte, trebuie să fii dumneata, mi-am spus. Aşa că am purces cu toată graba să te rog să-mi stropeşti casa cu aghiazmă şi să alungi strigoiul.

Ambrosio făcu ochi mari la auzul acestei povestiri care nu putea s-o creadă.

— *Donna* Antonia a văzut şi ea năluca?

— Cum te văd şi cum mă vezi, cucernice părinte.

Ambrosio rămase tăcut o clipă. Găsise un prilej să pătrundă în casa unde locuia Antonia, dar stătea în cumpănă dacă să-l folosească sau nu. Ţinea încă la numele bun de care se bucura în Madrid; şi, din clipa când îşi pierduse adevărata virtute, părea să pună şi mai mult preţ pe cea falsă. Îşi dădea seama că, dacă ar fi încălcat în faţa tuturor acea regulă care-i cerea să nu iasă niciodată din împrejurimile mănăstirii, faima ce-o datora aşa-zisei lui austerităţi ar fi fost mult ştirbită; când o vizitase pe Elvira, avusese întotdeauna grijă ca servitorii să nu-i vadă chipul; în afară de stăpână, fiica ei şi credincioasa Flora, nimeni dintre ai casei nu-l cunoştea sub alt nume decât părintele Jerome. Dacă ar fi îndeplinit cererea Jacinthei şi ar fi întovărăşit-o acasă, ştia că această abatere de la regulă nu ar fi putut să rămână o taină. Totuşi, îşi dorea cu asemenea ardoare să o vadă pe Antonia, încât se dădu bătut; ba chiar spera că ciudăţenia acestei întâmplări îi va îndreptăţi fapta în ochii întregului Madrid; dar, oricare ar fi fost urmările, hotărî să se folosească de prilejul ce, printr-un noroc, îi ieşea în cale. O privire plină de înţeles pe care i-o aruncă Matildei îi întări această hotărâre.

— Femeie dragă, îi zise Jacinthei, îmi spui un lucru atât de nemaipomenit încât greu îmi vine a crede ce susţii: o să-ţi îndeplinesc, totuşi, cererea. Mâine, după utrenie, poţi să mă aştepţi; o să cercetez să văd ce sunt în măsură să fac pentru dumneata şi, dacă stă în putinţa mea, o să te scap de oaspetele acesta nedorit. Hai, du-te acasă, şi pace ţie!

— Acasă! strigă Jacintha. Cine, eu?! Nu mă duc, pe cinstea mea! Dacă nu mă aperi domnia-ta, nu pun picioru'n prag. Aşa să-mi ajute Dumnezeu! Stafia ar putea să-mi iasă-n cale pe scări şi într-o clipă să mă ia cu ea şi să mă ducă în iad. O, de ce n-am primit când tânărul Melchior Basco m-a cerut de nevastă! Aş fi avut pe cineva, care să mă apere; dar, acum, sunt o femeie singură şi nu dau decât de înşelăciune şi nenorociri. Slavă Domnului, nu e prea târziu să mă căiesc. Simon Gonzales o să mă ia oricând şi, dacă mai trăiesc până mâine-n zori, o să mă cunun cu el pe nepusă masă. O să mă mărit, m-am hotărât, fiindcă odată ce stafia a apucat să mi se bage-n casă, o să-mi fie frică să mai dorm singură. Dar, în numele lui Dumnezeu, cucernice părinte, vino acum cu mine! N-o să-mi aflu odihnă până când n-o să-mi ştiu casa curăţată, şi domnişoara la fel. Draga de ea! e într-o încurcătură jalnică. Când am plecat se zgâlţâia toată, cuprinsă de friguri, şi după câte bănuiesc, n-o să-i treacă uşor spaima.

Călugărul tresări şi o întrerupse grabnic.

— Antonia e cuprinsă de friguri! Arată-mi drumul, femeie; te urmez chiar acum.

Jacintha stărui să zăbovească o clipă ca să-şi ia aghiazmatarul. Ambrosio se învoi. Fiindcă socotea că sub oblăduirea lui n-o mai pândea vreo

primejdie, chiar dacă s-ar fi năpustit asupra ei strigoi mulţi câtă frunză şi iarbă, bătrâna revărsă asupra călugărului un potop de mulţumiri şi plecară împreună către Strada di San Jago.

Năluca o tulburase atât de puternic pe Antonia încât, în primele două, trei ore, doctorul nu putu spune dacă va scăpa cu viaţă. În cele din urmă, atacurile tot mai rare îl convinseră să-şi schimbe părerea: spuse că nu-i trebuia altceva decât linişte şi îi prescrise un medicament ce urma să-i liniştească nervii şi să-i aducă odihna de care, în clipa aceea, avea mare nevoie. Faptul că-l vedea la căpătâiul ei pe Ambrosio, care apăru împreună cu Jacintha, o ajută mult să-şi vină în fire, după ce fusese atât de adânc zguduită. Elvira nu-i lămurise îndeajuns ce anume urmărea călugărul, pentru ca o fată atât de neştiutoare ca fiica ei să-şi dea seama cât de mare primejdie o pândea din partea unei asemenea legături. În clipa aceea, când se afla încă sub înrâurirea celor petrecute adineauri şi se temea să se gândească la prezicerea stafiei, tânjea după tot ajutorul pe care puteau să i-l dea prietenii şi religia, iar tovărăşia lui Ambrosio o îmbia de două ori mai mult decât altădată. Mai nutrea şi acum acea slăbiciune ce-o simţise pentru el din seara când îl văzuse prima oară; fără să ştie de ce, îşi închipuia că Ambrosio, atunci când se afla lângă ea, îi slujea drept pavăză împotriva oricărei primejdii, ocări, sau nenorociri. Plină de recunoştinţă, îi mulţumi pentru vizită şi-i povesti întâmplarea care o speriase atât.

Stareţul se strădui să o liniştească şi să o convingă cum că totul nu fusese decât o imagine înşelătoare, plăsmuită de închipuirea ei prea aprinsă. Singurătatea din timpul serii, noaptea întunecată, cartea ce o citise, camera în care stătea, toate erau menite să o facă să i se năzărească o asemenea vedenie. Îşi bătu joc de credinţa în strigoi şi aduse argumente puternice, care să-i dovedească neadevărul unor asemenea idei. Vorbele pe care le schimbară o liniştiră, o alinară, însă nu o convinseră. Nu putea să creadă că năluca era zămislită doar de închipuirea ei: fiece amănunt i se întipărise prea puternic în minte ca să-i îngăduie să se înşele pe ea însăşi cu asemenea gânduri. Văzuse într-adevăr stafia mamei, repeta ea întruna, auzise cât va trece până când va pieri şi susţinea că, vie, nu se va mai da jos din pat. Ambrosio o povăţui să nu încurajeze ea însăşi asemenea gânduri şi apoi părăsi camera, după ce făgădui că a doua zi va veni din nou. Când o încredinţă de lucrul acesta, Antonia dădu semne de bucurie; dar călugărul înţelese uşor că slujnicei, vizita lui nu-i făcea tot atâta plăcere. Flora îndeplinea întocmai şi cu cea mai mare grijă poruncile Elvirei. Ochii ei nu-şi aflau linişte, cercetau orice amănunt în măsură să dăuneze, chiar şi foarte puţin, tinerei stăpâne, de care se legase cu mulţi ani în urmă; se născuse în Cuba, o urmase pe Elvira în Spania şi o iubea pe Antonia ca o mamă. Cât

timp stareţul se află acolo, Flora nu părăsi o clipă camera: îi pândea fiece vorbă, privire sau gest. Ambrosio vedea că ochii ei bănuitori erau aţintiţi asupra lui şi, fiindcă ţelul pe care-l urmărea nu putea să facă faţă unei cercetări atât de amănunţite, se simţea întruna zăpăcit şi încurcat. Îşi dădea seama, Flora îl bănuia că punea la cale ceva ce nu era lucru curat şi nu avea să-l lase niciodată singur cu Antonia; şi, cum acest ochi veşnic treaz o apăra pe iubita lui, începuse să-şi piardă nădejdea că va găsi mijlocul să-şi potolească patima.

Când părăsi casa, Jacintha îi ieşi în cale şi-l rugă să fie făcute câteva slujbe pentru odihna sufletului Elvirei, despre care n-avea nicio îndoială că suferea în purgatoriu.

Făgădui că nu va uita rugămintea ei; dar bătrâna fu cu desăvârşire cucerită, când Ambrosio se prinse să vegheze toată noaptea viitoare în camera unde apăruse stafia; Jacintha nu putu să găsească vorbe îndeajuns de grăitoare prin care să-şi arate recunoştinţa şi călugărul plecă, în timp ce ea îl binecuvânta întruna.

Era ziua-n amiaza mare când se întoarse la mănăstire. Prima lui grijă fu să o înştiinţeze pe confidenta sa asupra celor petrecute. Dragostea pe care o nutrea pentru Antonia era prea adevărată ca să nu fie tulburat de prezicerea morţii ei grabnice şi se cutremura, la gândul că va pierde o fiinţă mult-iubită. În privinţa aceasta, Matilda îl linişti. Întâi prin spusele ei argumentele pe care le folosise mai înainte el însuşi: Antonia căzuse pradă unei iluzii, mintea îi rătăcise, plictisul şi tristeţea ce-o copleşeau în clipa aceea, firea ei, înclinată să creadă în superstiţii şi întâmplări miraculoase, îi plăsmuiseră o imagine înşelătoare. Cât despre cele povestite de Jacintha, prostia lor era ea însăşi un argument, nu se mai cereau combătute.

Stareţul nu şovăi să-i dea crezare: femeia scornise toată istoria, fie pentru că spaima îi zăpăcise minţile, fie că în felul acesta trăgea nădejde să-l înduplece mai uşor să-i îndeplinească numaidecât cererea. După ce trecu astfel peste temerile călugărului, Matilda urmă:

— Şi prezicerea, şi stafia sunt la fel de false; dar trebuie să ai grijă, Ambrosio, ca prima să se adeverească. Peste trei zile, Antonia va trebui într-adevăr să fie moartă pentru toţi ceilalţi, dar să trăiască mai departe pentru tine. Boala ei din clipa aceasta, propria-i închipuire şi ceea ce şi-a băgat în cap fac să-mi apară un plan la care m-am gândit îndelung, dar care nu se putea înfăptui, dacă nu izbuteai să pătrunzi în casa Antoniei. Va fi a ta, nu pentru o noapte, ci pentru totdeauna; oricât ar veghea *dueña,* Antoniei nu-i va folosi la nimic: o să te dedai neînfrânat la plăcerile ce ţi le vor prilejui farmecele iubitei. Planul trebuie îndeplinit chiar astăzi, căci n-ai timp de pierdut. Nepotul ducelui de Medina Celi se pregăteşte să o ceară în

căsătorie; peste câteva zile va fi mutată la palatul marchizului de las Cisternas, care e ruda ei, iar acolo va fi la adăpost de încercările tale. Acestea le-am aflat cât ai fost plecat, de la iscoadele mele, a căror îndeletnicire este să-mi aducă mereu veşti pentru tine. Hai, ascultă-mă! Se află un suc, scos din anumite ierburi, pe care puţini le cunosc: cine îl bea arată întocmai ca după ce şi-a dat sufletul. Fă în aşa fel ca Antonia să soarbă din această licoare; poţi lesne să găseşti prilejul să-i torni câteva picături în medicamentul ei. Ca urmare se va zvârcoli puternic, timp de o oră; după care, treptat, sângele va înceta să-i mai curgă prin vine, iar inima nu va mai bate; paloarea morţii îi va acoperi faţa, şi în ochii tuturor va trece drept un cadavru. Nu are în jurul ei prieteni: poţi să iei asupra ta sarcina îngropăciunii, fără să trezeşti nimănui vreo bănuială, şi să faci să fie înmormântată în cripta mănăstirii Sfânta Clara. Locul e pustiu şi ajungi uşor acolo, va fi deci prielnic ţelului tău. Dă-i Antoniei, în seara aceasta, băutura adormitoare; o va înghiţi, iar după patruzeci şi opt de ore, inima i se va trezi din nou la viaţă; atunci va fi cu desăvârşire în puterea ta, va înţelege că orice împotrivire e zadarnică şi nevoia o va sili să te primească în braţele ei.

— Antonia va fi în puterea mea! strigă Ambrosio. Matilda, mă faci să mă simt nebun de fericire; iar fericirea aceasta va fi darul Matildei – al prieteniei! O s-o strâng în braţe pe Antonia, departe de orice ochi iscoditor şi de nepoftiţii care sunt un chin! O să şoptesc suspinând pe sânul ei, o s-o învăţ acele lucruri simple, ce vor face ca inima-i tânără să cunoască plăcerea dragostei, şi mă voi desfăta neînfrânat cu farmecele ei! Şi voi avea într-adevăr parte de aceste clipe încântătoare? Mă voi lăsa în voia poftelor mele, îmi voi îndeplini cele mai sălbatice şi clocotitoare dorinţe? O, Matilda, cum să-ţi mulţumesc?

— Folosindu-te de sfaturile mele. Nu trăiesc decât ca să te slujesc, Ambrosio. Binele şi fericirea ta sunt în aceeaşi măsură şi ale mele; trupul tău poate să-i aparţină Antoniei, dar pretind că am încă dreptul la prietenia şi inima ta. Acum, singura-mi plăcere este să te ajut să te bucuri tu. Dacă strădania mea te va face să-ţi îndeplineşti dorinţele, voi socoti că am fost răsplătită din plin pentru osteneala pe care mi-am dat-o. Dar să nu mai pierdem timpul: licoarea despre care vorbesc nu se găseşte decât în laboratorul mănăstirii Sfânta Clara. Du-te deci fuga la stareţă şi roagă să fii primit în laborator: nu se va împotrivi acestei dorinţe. La capătul mai jos al odăii mari se află o cămăruţă plină cu sorbeturi care au culori şi însuşiri diferite: sticla ce-ţi face trebuinţă stă singură pe raftul al treilea, în stânga; conţine un lichid verzui; umple o sticluţă când nu bagă nimeni de seamă şi Antonia va fi a ta.

Călugărul nu se codi să-şi însuşească acest plan dezgustător. Dorinţele sale, mult prea aprinse şi până atunci, dobândiseră o nouă tărie, acum, după ce o văzuse pe Antonia. Pe când stătea la căpătâiul ei, din întâmplare, îi fuseseră dezvăluiţi iarăşi acei nuri asupra cărora ochii săi zăboviseră cu asemenea încântare în noaptea când Elvira fusese ucisă. Uneori, în timp ce Antonia potrivea perna, se arăta un braţ de o albeaţă strălucitoare; alteori, o mişcare bruscă îi descoperea în parte sânul rotund; iar ori de câte ori i se înfăţişa un farmec pe care-l descoperea prima oară, într-acolo erau aţintiţi ochii lacomi ai călugărului. Cu greu se stăpâni îndeajuns ca să nu-şi trădeze dorinţele în faţa Antoniei şi a dădacei, care nu-l scăpa din ochi. Şi, fiindcă amintirea acestor frumuseţi îl întărâta, îşi însuşi fără şovăire cele puse la cale de Matilda.

Îndată ce utrenia luă sfârşit, se îndreptă spre mănăstirea Sfânta Clara; sosirea sa trezi o uimire cât se poate de mare în rândul surorilor. Stareţa îşi dădea seama de cinstea ce o făcea mănăstirii ei, pe care o vizita pentru prima oară, şi îndatoritoare atât cât îi stătea în putinţă, se strădui să-şi arate recunoştinţa. Fu plimbat prin grădină, i se arătară toate moaştele sfinţilor şi martirilor, cinstea şi respectul ce i se dovediră erau demne de Papa însuşi. În ceea ce-l privea, Ambrosio răspunse binevoitor la politeţea stareţei şi ca să nu se mai mire fiindcă-şi călcase hotărârea de a nu părăsi mănăstirea, se strădui să-i dea lămuriri. Spuse că boala îi împiedica pe mulţi dintre penitenţii săi să iasă din casă. Erau tocmai aceia care aveau mai mare nevoie de sfaturile lui şi mângâierea religiei. În această privinţă, îi fuseseră aduse la cunoştinţă multe, şi, cu toate că faptul era contrar propriilor sale dorinţe, după cum îşi dăduse seama, slujirea Domnului îi cerea neapărat să-şi schimbe hotărârea şi să iasă din iubita lui singurătate. Stareţa îi lăudă râvna ce-o dovedea în îndeletnicirile sale şi dragostea lui de semeni: Madridul era fericit, arătă ea, fiindcă avea un asemenea om cu însuşiri desăvârşise şi o fire fără cusur. Pe când se schimbau astfel de vorbe, călugărul ajunse în cele din urmă la laborator; găsi cămăruţa, sticla se afla la locul ce-i fusese înfăţişat de Matilda şi folosi un prilej să-şi umple sticluţa cu lichidul adormitor, fără să se vadă. Apoi, după ce luă parte la o gustare în sala de mese, părăsi mănăstirea, mulţumit că vizita îşi atinsese ţelul, şi-şi luă rămas bun, pe când surorile se arătau încântate fiindcă le făcuse o asemenea cinste.

Nu porni spre casa unde locuia Antonia decât seara. Jacintha îl întâmpină în culmea bucuriei şi-l imploră să nu uite că-i făgăduise să-şi petreacă noaptea în camera bântuita de stafie; îi făgădui din nou. O găsi pe Antonia destul de bine, dar tot stăruia mereu asupra prezicerii pe care i-o făcuse fantoma. Flora nu se urnea de la căpătâiul stăpânei şi, prin semne mai vădite decât în prima seară, arăta că nu-i plăcea deloc să-l ştie acolo; Ambrosio se

prefăcu, totuşi, a nu o lua în seamă. Doctorul sosi în timp ce Ambrosio stătea de vorbă cu Antonia. Se înserase de-a binelea. Se cerură lumânări, iar Flora fu nevoită să coboare ca să le aducă; totuşi, deoarece lăsase pe cineva în cameră şi nădăjduia să lipsească doar câteva clipe, credea că nu era nici o primejdie dacă-şi părăsea locul de veghe. Îndată ce Flora ieşi din odaie, Ambrosio se îndreptă spre masa pe care se afla doctoria Antoniei: era aşezată în firida ferestrei. Doctorul, care stătea într-un fotoliu şi îi punea întrebări bolnavei, nu băgă de seamă faptele şi gesturile călugărului. Ambrosio folosi clipa prielnică; scoase sticluţa menită să aducă nenorocire şi picură câţiva stropi în doctorie; după aceea se îndepărtă grăbit de masă şi se întoarse la scaunul pe care stătuse. Când Flora se ivi cu lumânările, totul părea întocmai precum în clipa când plecase. Doctorul spuse că Antonia putea să iasă din cameră a doua zi, fără nicio primejdie. O povăţui să ia mai departe medicamentul, care noaptea trecută îi dăduse un somn odihnitor. Flora răspunse că doctoria stătea pe masă, gata pregătită; medicul sfătui să-i fie dată numaidecât şi apoi plecă. Flora turnă băutura adormitoare într-o ceaşcă şi i-o întinse stăpânei. În clipa aceea, Ambrosio simţi că-l părăsea curajul. Oare nu era cu putinţă ca Matilda să-l fi înşelat? Nu cumva gelozia o îndemnase să-şi nimicească rivala şi să-i dea otravă în locul somniferului? Părea o întrebare atât de cuminte, încât era cât pe ce să o împiedice pe Antonia să înghită medicamentul. Se hotărî prea târziu; ceaşca se golise şi Antonia o pusese în mâna Florei. Acum nu se mai afla o cale de a îndrepta lucrurile; Ambrosio nu putea decât să aştepte, nerăbdător, clipa menită să hotărască dacă Antonia va trăi sau va muri, iar lui să-i aducă fericire sau deznădejde.

Fiindcă se temea să rămână mai departe în cameră, ca nu cumva în felul acesta să trezească unele bănuieli sau neliniştea lui să-l trădeze, îşi luă rămas bun de la victimă şi părăsi odaia. Antonia se despărţi de călugăr mai puţin călduros decât cu o seară în urmă. Flora îi arătase stăpânei că, dacă-l primea pe Ambrosio, nesocotea poruncile mamei; îi înfăţişă tulburarea ce-o vădise când păşise în cameră şi cum ochii lui aprinşi scăpărau pe când cătau lung spre ea. Toate acestea îi scăpaseră Antoniei, dar nu şi îngrijitoarei, care îi lămuriri gândurile călugărului şi ce avea, pesemne, să urmeze, iar vorbele ei, mai desluşite, deşi nu chiar atât de gingaşe ca ale Elvirei, izbutiseră să o sperie pe tânăra stăpână şi să o convingă să-i arate lui Ambrosio mai puţină prietenie. Dornică să îndeplinească voia mamei, Antonia se hotărî pe loc. Deşi o mâhnea gândul că va fi lipsită de tovărăşia lui, îşi înfrânse îndeajuns pornirile inimii ca să-l primească pe călugăr cu oarecare ferire şi răceală. Îi mulţumi, plină de respect şi recunoştinţă, pentru vizitele pe care i le făcuse, dar nu-l pofti să mai vină şi în viitor. Stareţul socoti că nu-i prindea bine să

ceară voie să o vadă, şi-şi luă rămas bun, ca şi cum nu ar mai fi avut de gând să se întoarcă. Deşi era pe deplin încredinţată că legătura de care se temea luase sfârşit, Flora se frământa totuşi; Ambrosio se învoise prea uşor. Începu să se întrebe dacă bănuielile ei erau întemeiate. Pe când îi lumina calea în jos pe scări, îi mulţumi, fiindcă se silise să-i scoată din minte Antoniei teama superstiţioasă pe care i-o trezea prezicerea stafiei; şi, cum se părea că binele stăpânei îi stătea la inimă, dacă în starea ei se va petrece vreo schimbare, va avea grijă să-i dea de ştire, spuse. Când îi răspunse, călugărul se strădui să-şi ridice vocea, în nădejdea că Jacintha îl va auzi. Aşa se şi întâmplă: odată ce ajunse împreună cu călăuza sa la piciorul scării, proprietăreasa se ivi numaidecât.

— Doar n-ai de gând să pleci, cucernice părinte, desigur că nu, strigă ea. Nu mi-ai făgăduit că o să stai peste noapte în odaia bântuită de strigoi? Isuse Hristoase! Rămân singură cu stafia şi, până dimineaţă, în ce hal o să fiu! Orice-am spus, orice-am făcut nu mi-a ajutat la nimic! Simon Gonzales, animalul acela bătrân, n-a vrut să se însoare cu mine astăzi şi, până mâine, cred că pricolicii, spiriduşii, dracii şi mai ştiu eu ce-or fi aceia, or să mă facă harcea-parcea. Pentru Dumnezeu, sfinţia ta, nu mă lăsa în asemenea nenorocire! Îngenunchez dinaintea dumitale, şi te rog să nu-ţi tragi înapoi vorba; veghează până-n zori în odaia cu pricina; alungă stafia şi Jacintha o să te amintească în rugăciunile ei cât o trăi!

Ambrosio aştepta şi dorea să i se ceară lucrul acesta; se prefăcu, totuşi, că se împotriveşte, şi arătă că s-ar codi, chipurile, să-şi ţină cuvântul. Năluca nu se afla decât în mintea ei, îi spuse Jacinthei, era caraghios, şi la nimic nu-i folosea să stăruie ca el să stea toată noaptea în casă. Jacintha se încăpăţânase. Nu putea fi convinsă, şi atâta căută să-l hotărască să nu o dea pradă diavolului, încât, până la urmă, Ambrosio îi îndeplini cererea. Oricâtă făţarnică împotrivire ar fi vădit, nu izbutea totuşi să o amăgească pe Flora, care era neîncrezătoare de felul ei. Îl bănuia pe călugăr că-şi juca rolul fără să-l tragă inima, căci nu dorea altceva decât să rămână acolo unde se găsea. Ba chiar merse atât de departe cu bănuielile ei, încât credea că Jacintha era în slujba lui; iar biata bătrână fu numaidecât luată drept codoaşă. Pe când se felicita fiindcă înţelesese ce se punea la cale pentru a-i necinsti stăpâna, Flora hotărî în taină să zădărnicească toate aceste uneltiri.

— Şi aşa, grăi către stareţ, iar în privirea ei se citea că-şi bătea joc şi era pornită, aveţi de gând să rămâneţi aici peste noapte? Rămâneţi, în numele lui Dumnezeu! Nimeni n-o să vă împiedice. Staţi pe-un scaun ca să pândiţi strigoiul; o să stau şi eu şi dar-ar Dumnezeu să nu văd ceva mai rău decât o stafie! Nu mă mişc de la căpătâiul patului în care doarme *donna* Antonia, cât o fi noaptea asta de lungă. Să văd eu dacă îndrăzneşte careva să intre,

pământean sau nepământean, stafie, drac, sau om, şi-atunci mă pun chezaş, cine-o trece pragul o să se căiască.

Flora aruncase o vorbă cu înţeles străveziu şi Ambrosio pricepu ce voia să zică. Dar, în loc să arate că bănuielile ei nu-i scăpaseră, prin răspunsul său blând încuviinţă prevederea dădacei şi o sfătui să stăruie, să ducă la îndeplinire ce-şi pusese în gând. Cât despre asta, îl încredinţă Flora, putea să se bizuie pe treaba făcută de ea. Jacintha îl conduse apoi în odaia unde se ivise stafia şi Flora se întoarse la Antonia.

Jacintha deschise uşa cu o mână tremurândă: cuteză să tragă cu ochiul dar, nici pentru tot aurul din India, n-ar fi fost ispitită să treacă pragul. Îi dădu călugărului lumânarea, îi ură ca peripeţiile sale să aibă un sfârşit fericit şi se grăbi să se facă nevăzută. Ambrosio intră. Zăvorî uşa, puse lumânarea pe masă şi se aşeză în fotoliul care în noaptea dinainte îi slujise Antoniei. Oricât îl încredinţase Matilda că fantoma era doar o plăsmuire, se simţea pătruns de o anumită groază izvorâtă din necunoscut. În van se străduia să scape de această spaimă. Liniştea nopţii, cele povestite despre fantomă, camera lambrisată cu panouri din lemn de stejar, Elvira cea ucisă, a cărei amintire se trezea din nou în această încăpere, şi propria lui nesiguranţă în privinţa picăturilor date Antoniei îl făceau să treacă prin clipe grele. Dar se gândea mai puţin la stafie decât la otravă. Dacă nimicise singurul ţel de dragul căruia ţinea la viaţă, dacă prezicerea stafiei se va adeveri şi peste trei zile Antonia va fi moartă, iar mişelia ce o va răpune i se va datora lui; ...nu, era prea înfiorător să stăruie asupra unei asemenea presupuneri. Îşi alungă din minte aceste imagini înspăimântătoare, care nu se lăsau însă îndepărtate ci, de fiece dată, i se înfăţişau din nou în faţa ochilor. Matilda îl încredinţase că băutura adormitoare va avea urmări grabnice. Ascultă înfricoşat, dar şi nerăbdător să audă cum liniştea era tulburată în camera vecină. Deocamdată, domnea încă tăcerea. În cele din urmă, îşi spuse că urmările picăturilor nu începuseră încă să se facă simţite. Zvârlise mult în joc: o clipă avea să fie de ajuns ca soarta să-i hotărască suferinţă sau fericire. Matilda îl învăţase cum să afle dacă viaţa nu se stinsese pe veci: toate nădejdile sale se întemeiau pe această încercare. Neliniştea lui sporea clipă de clipă: spaima îi era din ce în ce mai puternică, îngrijorarea îl făcea să stea cu ochii tot mai larg deschişi. Fiindcă nu se mai simţea în stare să îndure această nesiguranţă, ca să o abată, se sforţa să se cufunde în ceea ce gândiseră alţii. După cum am arătat, cărţile erau rânduite pe nişte rafturi în apropierea mesei, iar aceasta stătea chiar faţă în faţă cu patul, aşezat într-o firidă, alături de uşa ce dădea spre cămăruţă. Ambrosio scoase un volum şi se aşeză lângă masă; dar gândurile sale rătăceau, nu se lăsau absorbite de paginile ce le avea dinainte. Imaginea Antoniei şi cea a Elvirei, ucisă de el, nu

începeau să-şi croiască drum, le vedea cu ochii minţii. Citea, totuşi, mai departe, deşi parcurgea doar şiruri de litere, fără să înţeleagă nimic.

Cu acestea se îndeletnicea când i se năzări că a auzit zgomot de paşi; întoarse capul dar nu zări pe nimeni. Începu din nou să citească; după câteva minute, însă, acelaşi zgomot se auzi iar, urmat de un foşnet foarte aproape, în spatele său. De data aceasta se ridică brusc, îşi aruncă privirea în jur şi văzu că uşa dinspre cămăruţă era întredeschisă; când intrase în odaie, încercase să o deschidă, dar o găsise zăvorâtă pe partea cealaltă.

— Care-i pricina? îşi spuse; cum de s-a deschis?

Se apropie, împinse uşa, privi în cămăruţă; dar înlăuntru nu se afla nimeni. Stătea nehotărât, când i se păru că a desluşit un geamăt în camera de alături. Era odaia Antoniei şi presupuse că picăturile începeau să aibă rezultatul dorit. Dar, când ascultă mai cu luare-aminte, descoperi că zgomotul se datora Jacinthei care adormise la căpătâiul Antoniei şi sforăia din răsputeri. Ambrosio se trase îndărăt şi se întoarse în camera cealaltă, pe când se tot gândea cum de se deschisese dintr-odată uşa cămăruţei, lucru pe care zadarnic încerca să şi-l lămurească.

Măsura tăcut odaia în lung şi-n lat. În cele din urma conteni şi patul îi atrase privirile. Perdeaua ce închidea firida era trasă pe jumătate. Fără voia sa lăsă să-i scape un suspin.

— Patul acesta, îşi spuse cu voce scăzută, patul acesta a fost al Elvirei! Acolo a petrecut multe nopţi liniştite, căci avea un suflet bun şi curat. Cât de adânc trebuie să-i fi fost somnul! Dar acum doarme şi mai adânc! Oare doarme într-adevăr? O, dar-ar Dumnezeu să fie aşa! Dar dacă s-ar scula din mormânt la ceasul acesta al tristeţii şi tăcerii? Dacă ar încălca hotarele lumii de apoi şi s-ar strecura, mânioasă, prin faţa ochilor mei, pe care mi i-ar vătăma? Vai, cum aş putea răbda? Să-i văd iarăşi trupul schimonosit, pradă chinurilor morţii, vinele umflate, chipul alb ca varul, ochii ieşiţi din găvane de atâta durere! Să aud cum vorbeşte despre pedeapsa ce va să vie... şi mă ameninţă cu răzbunarea divină... mă învinovăţeşte pentru păcatele săvârşite... şi acelea pe care le voi mai săvârşi!... Doamne, Dumnezeule! Ce-i asta?

Pe când rostea aceste vorbe, ochii săi, aţintiţi asupra patului, văzură cum perdeaua se scutura încet înainte şi înapoi. Îşi aminti de stafie şi aproape că zărea năluca Elvirei aplecată peste pat. Cumpăni câteva clipe, şi fu de ajuns ca să se liniştească.

— A fost doar vântul, zise, şi-şi veni în fire.

Din nou începu să păşească în sus şi-n jos prin cameră. Dar, fără să vrea, cu un gest de groază şi nelinişte îşi îndrepta mereu privirea spre pat. Se apropie, şovăitor. Se opri înainte de a urca puţinele trepte ce duceau spre

alcov. De trei ori întinse mâna ca să dea la o parte perdeaua şi tot de atâtea ori şi-o trase înapoi.

— Spaime prosteşti, strigă în cele din urmă ruşinat de propria lui slăbiciune.

Urcă în grabă scările, când o întruchipare înveşmântată în alb se ridică din alcov, se strecură pe lângă el şi se îndreptă grabnic spre cămăruţă. Nebunia şi deznădejdea îi dădură călugărului curajul care până atunci îi lipsise. Se năpusti în josul treptelor, urmări vedenia şi încercă să o prindă.

— Stafie sau diavol, nu-ţi mai dau drumul, strigă şi înşfăcă braţul fantomei.

— O, Isuse Hristoase! ţipă o voce ascuţită, da' ştiu ca mă strângi, sfinţia ta! Te încredinţez că n-am niciun gând rău!

Vorbele acestea şi, aşijderea, braţul pe care-l ţinea îl convinseră pe stareţ că presupusa stafie era o făptură în carne şi oase. Trase fiinţa nepoftită spre masă şi când ridică lumânarea, după chip se arătă a fi... *madonna* Flora.

Mânios fiindcă o asemenea pricină neînsemnată îl făcuse să încerce spaime demne de tot râsul, o întrebă aspru ce treabă avea în odaia aceea. Ruşinată că fusese descoperită, şi înfricoşată de privirea neînduplecată a stareţului, Flora căzu în genunchi şi făgădui să mărturisească adevărul până la capăt.

— O spun sus şi tare, cucernice părinte, sunt din cale-afară de mâhnită că v-am tulburat; nici prin gând nu mi-a trecut să vă supăr. Voiam să ies din odaie la fel de liniştit cum intrasem şi, dacă nu aţi fi aflat că vă pândeam, ştiţi, ar fi fost ca şi când nu v-aş fi iscodit defel. Nici vorbă, e urât din partea mea că v-am spionat, nu pot să zic nu. Dar, Doamne! Cum să nu moară de curiozitate o biată femeie, preacucernice părinte? Eu una ţineam atât de mult să văd ce făceaţi, că n-am putut să nu trag cu ochiul, fără să mă ştie nimeni. Aşa că am lăsat-o bătrâna doamnă Jacintha lângă patul stăpânei, mi-am luat inima-n dinţi şi m-am strecurat în cămăruţă. Fiindcă voiam să vă tulbur, la început m-am mulţumit să privesc oleacă pe ascuns, prin gaura cheii; dar, cum în felul ăsta nu vedeam nimic, am dat în lături zăvorul şi, în timp ce stăteaţi cu spatele la pat, am ţâşnit înăuntru, în vârful picioarelor şi fără zgomot. Aici m-am adăpostit foarte bine în spatele perdelei, până când m-aţi descoperit, cucernice părinte, şi m-aţi înşfăcat înainte de am apucat să ajung din nou la uşa ce dă în cămăruţă. Asta-i tot, sfinţia ta, vă încredinţez; şi vă rog de mii de ori să-mi iertaţi obrăznicia.

Pe când Flora rostea aceste vorbe, stareţul avu timp să-şi vină în fire; se mulţumi să-i ţină iscoadei pocăite o predică, îi vorbi despre primejdiile ce le înfruntă cine se lasă ispitit de curiozitate şi-i înfăţişă toată josnicia faptei la care se dedase adineauri, în clipa când fusese surprinsă. Flora se arătă pe

deplin convinsă că era vinovată; făgădui că pe viitor nu va mai face niciodată aceeaşi greşeală şi se pregătea să se îndrepte umilă şi plină de remuşcări spre camera Antoniei, când, brusc, uşa dinspre cămăruţă fu deschisă larg şi Jacintha se năpusti înăuntru, palidă şi cu răsuflarea tăiată.

— Vai, părinte, părinte! strigă, şi vocea îi era aproape înăbuşită de groază; ce să mă fac? Ce să mă fac? Frumoasă treabă! Nenorocire peste nenorocire! Numai morţi şi oameni pe moarte! Vai, o să-nebunesc! O să-nebunesc!

— Vorbeşte, vorbeşte! strigară Flora şi călugărul în acelaşi timp; ce s-a întâmplat? Ce e?

— Vai, iar o să am în casă un mort! Vreo vrăjitoare mi-a fermecat casa, pe mine şi pe toţi din jurul meu! Biata *donna* Antonia! Se cutremură toată, are aceleaşi crampe care au omorât-o pe maică-sa! Stafia i-a spus adevărul, zău că da!

Flora alergă, sau mai degrabă zbură în camera stăpânei. Ambrosio o urmă şi inima lui fremăta de teamă şi speranţă. O găsiră pe Antonia cum o înfăţişase Jacintha, sfâşiată de nişte spasme ucigătoare, şi zadarnic se chinuiră să-i uşureze durerile. Călugărul o trimise, în mare grabă, pe Jacintha la mănăstire şi o împuternici să-l aducă pe părintele Pablos, fără să piardă o clipă.

— Mă duc, răspunse Jacintha, şi o să-i spun să vină aici; dar să mă întorc împreună cu el, asta nu. Casa-i vrăjită, zău că da, şi să fiu a naibii dacă-i mai calc vreodată pragul.

Cu acest gând de neclintit, porni spre mănăstire şi îl înştiinţă pe părintele Pablos de ce-i poruncea stareţul. Apoi purcese către locuinţa bătrânului Simon Gonzales, hotărâtă să rămână acolo până când îl va lua de bărbat şi casa lui va fi a ei.

De îndată ce o văzu pe Antonia, părintele Pablos spuse că nu mai avea leac. Colicile nu încetară vreme de o oră; iar în acest răstimp, chinurile Antoniei erau mai blânde decât acelea pe care gemetele ei le iscau în inima stareţului. Fiece spasm ce-o cuprindea pe Antonia părea să împlânte un cuţit în pieptul lui Ambrosio, care se blestema de mii de ori fiindcă îmbrăţişase un asemenea plan cumplit. Se scurse o oră, atacurile se răriră treptat, iar Antonia se mai linişti. Îşi dădea seama că se va sfârşi curând şi nimic nu mai putea s-o izbăvească.

— Preacinstite Ambrosio, zise cu glas stins şi-i apăsă mâna pe buzele ei, acum îmi e îngăduit să-ţi spun câtă recunoştinţă îţi port pentru grija şi bunătatea ce mi-ai arătat. Sunt pe moarte – peste o oră nu voi mai fi în viaţă; de aceea pot să mărturisesc deschis că-mi venea tare greu să mă lipsesc de dumneata; dar asta era voia mamei şi n-am cutezat să nu o ascult. Nu mă dau îndărăt din faţa morţii; puţini vor plânge fiindcă-i părăsesc şi tot puţini

sunt cei de care mă despart plângând. Dintre aceştia câţiva, eşti cel pentru care jelesc mai amarnic; dar o să ne întâlnim din nou, Ambrosio... cândva o să ne revedem în ceruri; atunci vom fi iarăşi prieteni şi mamei îi va face plăcere.

Tăcu. Stareţul se cutremură când auzi numele Elvirei. Antonia se gândi că era tulburat fiindcă soarta ei îi trezea milă şi îngrijorare.

— Eşti mâhnit din pricina mea, părinte, urmă; o, nu suspina fiindcă mor! Nu am păcate pentru care să mă căiesc, sau cel puţin nu-mi dau seama că aş avea vreunul; şi înapoiez fără teamă sufletul meu, aceluia de la care l-am primit. Dorinţele mele nu sunt multe; totuşi, îngăduie-mi să trag nădejde că, puţine câte sunt, vor fi îndeplinite. Să se slujească o slujbă solemnă întru odihna sufletului meu şi alta pentru iubita mea mamă – nu fiindcă mă îndoiesc că-şi doarme în linişte somnul de veci; acum sunt încredinţată, mintea mea rătăcea, iar prezicerea mincinoasă a stafiei îmi dovedeşte îndeajuns greşeala. Dar, fiecare om are slăbiciunile lui; se prea poate ca şi mama să le fi avut, deşi eu nu le cunosc. De aceea, doresc să se facă o slujbă pentru odihna ei, iar plata să se facă din puţinul meu avut. Ce mai rămâne, las mătuşii mele Leonella. După moartea mea, marchizul de las Cisternas să fie înştiinţat că familia nefericitului sau frate nu mai are cum să-l plictisească. Dar mâhnirea mă face să fiu nedreaptă: am aflat că e bolnav şi, poate, dacă i-ar fi stat în putinţă, m-ar fi oblăduit. Spune-i, părinte, că am murit şi, dacă mi-a greşit cu ceva, îl iert din toată inima. În afară de aceasta nu-ţi mai cer nimic, decât să te rogi pentru mine. Făgăduieşte că-ţi vei aminti de dorinţa mea şi-mi voi da sufletul fără durere sau păreri de rău.

Ambrosio făgădui că-i va îndeplini rugăminţile şi-o dezlegă de păcate. Fiece clipă care trecea vestea că sfârşitul Antoniei era tot mai aproape; ochii i se împăienjeneau, bătăile inimii se răriră, avea degetele ţepene şi reci iar, la ceasurile două dinspre ziuă, se stinse fără să suspine măcar o singură dată. Antonia îşi dăduse nu demult ultima suflare, când părintele Pablos plecă, sincer mişcat din pricina celor petrecute. Cât despre Flora, aceasta nu mai puse stavilă durerii ei năprasnice. Cu totul altele erau treburile de care se îngrijea Ambrosio; căuta pulsul Antoniei, căci, după cum îl încredinţase Matilda, bătăile acestuia ar fi dovedit că moartea era vremelnică. Îl găsi, apăsă vena, o simţi cum zvâcnea în mâna sa şi inima îi săltă plină de bucurie. Ascunse, totuşi, cu mare grijă mulţumirea ce i-o prilejuia această izbândă. Se sili să pară trist şi, în vorbele pe care i le spuse Florei, o sfătui să nu se lase în voia unei dureri zadarnice. Dar lacrimile ei, care izvorau mult prea din adâncul inimii, nu-i îngăduiau să-i urmeze sfatul, ci plângea mai departe, fără să contenească. Călugărul plecă, după ce făgădui că se va îngriji el însuşi de înmormântare, care trebuia să aibă loc cât mai grabnic, fiindcă se gândea

la Jacintha, după cum spunea. Copleşită de durerea în care o cufundase pierderea iubitei ei stăpâne, Flora abia dacă-l asculta. Ambrosio se grăbi să poruncească înmormântarea. Stareţa îi îngădui ca moarta să-şi afle loc de veşnică odihnă în cripta mănăstirii Sfânta Clara; iar vineri dimineaţă, după săvârşirea ritualului de cuviinţă şi trebuinţă, trupul Antoniei fu coborât în mormânt.

În aceeaşi zi, Leonella ajunse la Madrid, cu gândul să i-l înfăţişeze Elvirei pe tânărul ei soţ. Din mai multe pricini, fusese silită să-şi amâne călătoria de marţi până vineri; şi nu găsi prilejul să-şi înştiinţeze sora că planul ce şi-l făcuse la început suferise o schimbare. Cum avea într-adevăr o inimă iubitoare şi fiindcă nutrise simţăminte sincere pentru soră şi nepoată, când află trista soartă de care avuseseră parte pe neaşteptate, uimirea, jalea şi durerea ei fură una pe potriva celorlalte. Ambrosio îi trimise vorbă despre moştenirea lăsată de Antonia. La cererea Leonellei, făgădui că, de îndată ce vor fi acoperite micile datorii ale Elvirei, o va pune în stăpânirea bunurilor rămase. Acestea odată hotărâte, nimic n-o mai făcu pe Leonella să zăbovească la Madrid şi-şi dădu toată osteneala să se întoarcă la Cordova.

CAPITOLUL X

O, de-aş putea să mă închin la ceva de sub ceruri,
Ce pe pământ se află sau plăsmuirea născoceşte,
Altarul tău, sfântă Libertate, s-ar înălţa
Clădit nu cu mâini plătite, lipsite de gust,
Ci alcătuit din iarbă înmiresmată şi cela mai sălbatice şi minunate flori
Ce-au împodobit vreodată malul unui râu,
sau prin aerul da vară şi-au răspândit parfumul.
COWPER

Fiindcă toată grija sa era să le aducă în faţa judecăţii pe ucigaşele surorii, Lorenzo nu se gândea aproape deloc cât de greu sufereau alte treburi ce-i stăteau la inimă. Aşa cum s-a arătat, nu se întoarse la Madrid decât în seara zilei când fusese înmormântată Antonia. Trebui să aducă la cunoştinţa Marelui Inchizitor ordinul cardinalului-duce (ceremonie care nu putea să fie trecută cu vederea, atunci când o faţă bisericească urma să fie pusă sub arest în văzul tuturor), să le împărtăşească planul său unchiului şi lui *don* Ramirez şi să adune o ceată de ajutoare, atâtea câte se cereau ca să împiedice vreo împotrivire – toate acestea îi absorbiră în întregime cele câteva ore ce-i mai rămâneau până la miezul nopţii. De aceea nu avu prilejul să întrebe despre iubita lui şi nu află cu desăvârşire nimic, atât despre moartea ei, cât şi de cea a Elvirei.

Marchizul nu era nicidecum în afară de orice primejdie; mintea nu-i mai rătăcea, dar starea prin care trecuse îl sleise într-atât, încât doctorii nu ţineau să-şi spună părerea despre ce ar fi putut să urmeze. Iar el nu avea o dorinţă mai aprigă decât să o reîntâlnească pe Agnes în ceruri. Viaţa îi era nesuferită; pe lume nu părea să se afle ceva vrednic să-l ia în seamă; şi nădăjduia să audă că Agnes a fost răzbunată, iar în aceeaşi clipă, el însuşi să fie socotit pierdut.

Urmat de rugile fierbinţi pe care Raymond le înălţa pentru izbânda sa, Lorenzo se afla în faţa porţilor mănăstiri Sfânta Clara, unde sosise, nu la ceasul ce i-l hotărâse maica Sfânta Ursula, ci cu o oră mai devreme. Îl întovărăşeau unchiul său, *don* Ramirez de Mello şi o trupă de arcaşi, aleşi dintre cei mai buni. Deşi aceştia din urmă erau foarte numeroşi, sosirea lor nu trezi uimire; în uşa mănăstirii se şi adunase o mare mulţime, dornică să vadă procesiunea. Se credea în chip firesc că Lorenzo şi însoţitorii săi se îndreptaseră într-acolo, călăuziţi de acelaşi gând. Când îl recunoscură pe ducele de Medina, poporenii se dădură înapoi ca să-i facă loc lui şi celor care

îl însoţeau. Lorenzo se aşeză în faţa porţilor mari, prin care urmau să treacă pelerinii. Convins că starea nu putea să-i scape, aştepta cu răbdare ca ea să apară, ceea ce trebuia să se întâmple când ceasul avea să bată miezul nopţii.

Călugăriţele se aflau la o slujbă statornicită în cinstea sfintei Clara, ritual la care nici unui mirean nu i se îngăduia vreodată să fie de faţă. Ferestrele capelei erau luminate. Afară, mulţimea ascultă orga, care, în liniştea nopţii, îşi înălţa acordurile tot mai puternice, în acompaniamentul unui cor de femei. Cântarea se stinse, urmată de un solo armonios – era vocea aceleia care, în procesiune, avea menirea să o înfăţişeze pe sfânta Clara. Rolul revenea, întotdeauna, celei mai frumoase fecioare din Madrid, iar tânăra asupra căreia se oprea această alegere o socotea drept cea mai înaltă cinste. Mulţimea îşi pleca urechea, adânc absorbită de muzica pe care depărtarea o făcea să sune şi mai suav. În rândul celor adunaţi acolo domnea o deplină tăcere şi toate inimile simţeau un profund respect pentru religie – toate, în afară de inima lui Lorenzo. Fiindcă-şi dădea seama că printre acelea care-l slăveau pe Dumnezeu prin cântul lor atât de melodios, unele tăinuiau sub masca evlaviei cele mai dezgustătoare păcate, imnurile lor îi trezeau ură pentru această făţărnicie. De multă vreme lua seama că printre locuitorii Madridului domnea o credinţă oarbă, despre care avea o părere proastă, iar el însuşi o dispreţuia. Judecata lui sănătoasă îi arătase toate născocirile călugărilor şi înşelăciunea vădită ce se ascundea sub miracolele, minunile şi presupusele lor moaşte. Roşea când vedea cum compatrioţii săi se lăsau păcăliţi de vicleşuguri demne să fie luate în râs şi nu-şi dorea decât prilejul să-i elibereze din lanţurile în care-i încătuşau călugării. Acest prilej, râvnit zadarnic atâta vreme, i se înfăţişa, în sfârşit. Hotărî să nu lase să-i scape un asemenea moment binevenit, ci să arate norodului, în culori vii, la ce crunte samavolnicii călugării se dedau mult prea adeseori şi cât era de nedrept că mulţimea îi stima fără deosebire pe toţi cei care purtau rasă. Năzuia, din adâncul sufletului, să smulgă masca de pe chipul ipocriţilor şi să-i convingă pe compatrioţii săi că, sub o înfăţişare bigotă, nu se ascunde întotdeauna o inimă virtuoasă.

Slujba dură până când clopotul mănăstirii bătu miezul nopţii. Odată ce acest sunet se făcu auzit, muzica încetă; vocile se stinseră domol şi curând luminile dispărură din ferestrele capelei. Inima lui Lorenzo bătea puternic, căci se apropiase clipa când putea să-şi îndeplinească planul. Se aştepta la o anumită împotrivire din partea mulţimii, înclinată în chip firesc să creadă fără să cerceteze; dar nădăjduia că maica Sfânta Ursula va aduce temeiuri de nezdruncinat, care vor îndreptăţi cele întreprinse de el. Venise însoţit de forţe în măsură să respingă primul atac al gloatei, până când avea să-şi facă auzite motivele. Singura lui teamă era ca nu cumva starea să fi făcut să

dispară călugăriţa pe a cărei mărturie se bizuia totul. Dacă maica Sfânta Ursula nu va fi de faţă, *domina* nu putea să fie învinuită decât pe temeiul unor bănuieli; la gândul acesta, se temu puţin pentru sfârşitul fericit al celor ce pusese la cale. Mănăstirea părea cufundată în tăcere, ceea ce îl linişti oarecum; aştepta, totuşi, nerăbdător clipa când aliata sa va apărea şi îi va înlătura îndoielile.

Aşezământul capucinilor era despărţit de mănăstirea Sfânta Clara doar prin grădină şi cimitir. Călugării fuseseră poftiţi să ia parte la procesiune. Sosiră doi câte doi: aveau torţe aprinse în mâini şi psalmodiau imnuri întru slava sfintei Clara. În fruntea lor păşea părintele Pablos, căci stareţul îşi ceruse iertare, neputând să ia parte la procesiune. Mulţimea făcu loc sfântului alai şi călugării se aşezară de o parte şi de alta a porţilor mari. Procesiunea se orândui în câteva minute. Locul fiecăruia odată hotărât, uşile mănăstirii se deschiseră şi, din nou, corul de femei îşi înălţă melodioasa cântare. Mai întâi, apăru un grup de coriste. Îndată ce ele trecură, călugării îşi ocupară locul în alai, doi câte doi, şi le urmară cu paşi înceţi şi măsuraţi; apoi se iviră novicele; nu purtau lumânări, precum cele care făcuseră jurământ de călugărire, ci căutau în jos pe când înaintau, îşi înşirau mătăniile şi nu păreau să se gândească la nimic altceva. După ele venea o fată tânără şi frumoasă, o înfăţişa pe sfânta Lucia şi ţinea un vas de aur în care se aflau doi ochi; proprii ei ochi erau acoperiţi cu o bandă de catifea şi o călăuzea o altă călugăriţă, iar costumul acesteia din urmă înfăţişa un înger. O urmă sfânta Ecaterina, cu o ramură de salcie într-o mână şi o sabie în cealaltă; era înveşmântată în alb şi o diademă strălucitoare îi împodobea fruntea. După ea venea sfânta Genevieva, în mijlocul mai multor drăcuşori puşi pe giumbuşlucuri, – o trăgeau de robă, zburdau în jurul ei, se scălămbăiau şi încercau să-i abată luarea-aminte, doar avea să-şi ia ochii din cartea asupra căreia îşi aţintea necontenit privirea. Aceşti drăcuşori veseli îi făceau să petreacă straşnic pe spectatorii care-şi dovedeau plăcerea prin hohotele lor de râs, ce se ţineau lanţ. Stareţa se îngrijise să aleagă în acest rol o călugăriţă gravă şi întunecată din fire. Putea să fie mulţumită de alegerea ce o făcuse: zadarnic îşi iroseau drăcuşorii toate comicăriile lor, sfânta Genevieva îşi vedea de drum, fără să i se clintească un muşchi.

Aceste sfinte erau despărţite una de cealaltă printr-un grup de coriste, care înălţau spre slava fiecăreia dintre ele imnuri, dar totodată spuneau, în versul lor, că sfânta Clara, patroana recunoscută a mănăstirii, le întrecea mult. Iar în urma tuturor acestora, se ivi un lung şirag de călugăriţe, care şi ele aveau în mână câte o lumânare aprinsă, la fel ca surorile lor din cor. După aceea, veneau moaştele sfintei Clara, închise în vase preţioase, atât prin materialul din care erau făurite, cât şi datorită lucrăturii lor măiestre;

dar Lorenzo nu le băgă de seamă. Toată luarea sa aminte se îndrepta spre călugăriţa care ducea inima sfintei Clara. După felul în care Theodore i-o zugrăvise pe maica Sfânta Ursula, nu se îndoia că ea era. Părea să cate neliniştită în jur: cum Lorenzo se afla în rândul cel mai din faţă, în timp ce procesiunea trecea, privirea i se încrucişă cu a lui. Obrazul maicii, palid până atunci, se împurpură de bucurie. Se întoarse numaidecât spre tovarăşa ei:

— Am scăpat, se auzi cum şoptea, – e fratele lui Agnes.

Cu inima mai uşoară, Lorenzo privea acum restul spectacolului. Şi iată că apăru mândria procesiunii: un car alegoric în chip de tron, încărcat cu giuvaeruri şi odoare şi care sclipea de lumini. Înainta pe roţi ascunse vederii, şi-l conduceau nişte copii drăgălaşi, costumaţi în serafimi. Avea vârful acoperit cu nori argintii şi, pe aceştia, se sprijinea cea mai frumoasă făptură ce s-a văzut cândva. Era o fecioară care o înfăţişa pe sfânta Clara: purta o rochie neînchipuit de scumpă, iar o cunună, alcătuită din diamante, ce închipuia un nimb meşteşugit, îi împodobea fruntea; dar niciuna dintre aceste podoabe nu avea strălucirea farmecelor ei. În timp ce trecea, din rândurile mulţimii se ridică un murmur de încântare. Până şi Lorenzo îşi mărturisi în taina inimii că nu văzuse niciodată o frumuseţe mai desăvârşită. Iar dacă inima lui nu i-ar fi fost dăruită Antoniei, ar fi căzut neapărat jertfă acestor farmece. Dar fiindcă lucrurile stăteau aşa cum stăteau, o privea doar ca pe o statuie frumoasă; o admiră fără să se tulbure şi acesta fu tot prinosul pe care i-l aduse; iar, după ce trecu, nu se mai gândi la ea.

— Cine e? dori să afle unul dintre spectatori şi întrebarea ajunse la urechile lui Lorenzo.

— O tânără despre care adesea trebuie să fi auzit cum i se aduceau laude pentru frumuseţea ei. Se numeşte Virginia de Villa Franca; e elevă la mănăstirea Sfânta Clara şi rudă cu stareţa; pe bună dreptate a fost aleasă să fie podoaba procesiunii.

Tronul trecu mai departe.

În urma acestuia venea însăşi stareţa: păşea în fruntea călugăriţelor care mai rămăseseră, avea o înfăţişare cucernică, precum o fiinţă pătrunsă de sfintele-i îndatoriri şi încheia procesiunea. Înainta încet; ochii i se înălţau spre cer; faţa, paşnică şi senină, părea departe de lucrurile pământeşti şi nicio trăsătură nu dădea în vileag mândria ce-o simţea fiindcă desfăşura, în văzul tuturor, bogăţia şi splendoarea mănăstirii ei. Trecea întovărăşită de rugăciunile şi binecuvântările norodului; dar care nu fu uluirea şi zăpăceala tuturor, când *don* Ramirez ieşi din rândurile mulţimii, i se aşeză în faţă şi îi ceru să se socoată prizoniera sa.

O clipă *domina* amuţi, încremenită de mirare; dar, îndată ce-şi redobândi cumpătul, îşi ridică glasul împotriva acestei profanări şi fărădelegi şi chemă

poporul să vină în ajutorul unei fiice a Bisericii. Înflăcărată, mulţimea se pregătea să-i dea ascultare, când *don* Ramirez, pe care arcaşii îl apărau de mânia poporului, porunci norodului să se ferească, iar pe cei ce nu se vor supune îi ameninţă că Inchiziţia se va răzbuna crunt. La auzul acestui cuvânt temut, braţele se lăsară în jos, săbiile se traseră înapoi în teacă; stareţa păli şi începu să tremure. Tăcerea deplină ce domnea în jur o convinse că nu nimic de aşteptat dacă nu-şi va susţine nevinovăţia; cu glas şovăitor, îl rugă stăruitor pe *don* Ramirez să-i aducă la cunoştinţă păcatul de care era învinuită.

— Vei afla la timp; dar, mai întâi, trebuie să o pun sub pază pe maica Sfânta Ursula.

— Maica Sfânta Ursula! îngăimă stareţa.

În clipa aceea, îşi aruncă ochii în jur şi-i zări pe Lorenzo şi pe duce, care-l urmaseră pe *don* Ramirez.

— Vai, Dumnezeule mare! strigă şi, cu o privire rătăcită, îşi încleştă mâinile. Am fost trădată!

— Trădată! răspunse maica Sfânta Ursula pe care câţiva arcaşi o aduseră, împreună cu călugăriţa ce fusese vecina ei în rândul procesiunii. Nu ai fost trădată, ci dată în vileag. Eu îţi voi fi acuzatorul; nici nu ştii ce bine îţi cunosc vina. *Segnor,* urmă ea şi se întoarse spre *don* Ramirez, mă dau în paza domniei-tale. O învinuiesc de omor pe stareţa mănăstirii Sfânta Clara şi îmi pun la bătaie viaţa pentru ca să dovedesc că învinuirea ce i-o duc e dreaptă.

Toţi cei care ascultaseră scoaseră un strigăt de uimire şi se cerură cu glas tare lămuriri. Călugăriţele, care tremurau de teamă, îngrozite din pricina zgomotului şi a haosului ce domneau pretutindeni în jur, se împrăştiaseră şi acum fugeau încotro apucau. Unele se întoarseră la mănăstire, altele îşi căutară adăpost în casele rudelor, iar altele, care nu-şi dădeau seama de nimic altceva decât că erau în primejdie, dornice să scape de tumult, goneau pe străzi şi rătăceau fără să ştie încotro să se îndrepte. Încântătoarea Virginia fu una dintre primele care fugiră; şi ca să poată să o vadă şi să o audă mai bine pe maica Sfânta Ursula, mulţimea ceru ca ea să cuvânte din înaltul tronului părăsit. Călugăriţa le făcu pe voie: urcă scările strălucitorului car alegoric şi, apoi, grăi către norodul adunat în jur, cele ce urmează:

— Oricât de ciudată şi necuviincioasă ar părea purtarea mea dacă se ţine seama că o dovedeşte o femeie, o călugăriţă, nevoia o va îndreptăţi, totuşi, pe deplin. O taină, o taină înfiorătoare mă apasă greu pe suflet: nu pot să am linişte, până când nu o voi dezvălui în faţa lumii şi nu voi răscumpăra sângele vărsat, care din mormânt cere răzbunare. Am înfruntat multe ca să am acest prilej să-mi uşurez sufletul. Dacă încercarea mea de a dezvălui omorul ar fi dat greş, iar stareţa ar fi bănuit doar că taina îmi este cunoscută,

eram sortită fără scăpare morţii. Îngerii care veghează necontenit asupra celor vrednici de bunăvoinţa lor mi-au dat putinţa să nu fiu descoperită. Acum sunt liberă să istorisesc un fapt care, povestit în toate amănuntele, va face să îngheţe de groază orice suflet cinstit. Eu am îndatorirea să sfâşii vălul ipocriziei şi să arăt părinţilor, greşit îndrumaţi, la ce primejdii e supusă o femeie, care ajunge în stăpânirea unei monahe tirane.

Printre surorile sfintei Clara, niciuna nu era mai încântătoare şi mai blândă decât Agnes de Medina. O cunoşteam bine; îmi încredinţa toate tainele inimii ei; îi eram prietenă şi confidentă şi o iubeam din toată inima. Şi nu numai eu o îndrăgisem: evlavia ei neprefăcută, bunăvoinţa cu care te îndatora, firea-i îngerească făceau ca toată suflarea vrednică de stimă din mănăstire să o răsfeţe. Stareţa însăşi, mândră, aprigă, conştiincioasă şi gata să ameninţe, nu putea să nu-i aducă tributul ei de laude, preţuirea ce nu o arăta vreunei alte surori. Fiecare greşeşte, şi, vai! Agnes şi-a avut slăbiciunea ei; a încălcat legile ordinului nostru şi şi-a atras ura necruţătoarei stareţe. Regulile sfintei Clara sunt cumplite; dar, fiindcă s-au învechit şi nu s-a mai ţinut seamă de ele în ultimii ani, multe au fost fie uitate, fie, prin încuviinţarea tuturor, înlocuite cu pedepse mai blânde. Canonul hotărât pentru păcatul lui Agnes a fost cât se poate de crud şi neomenos. Legea, pe temeiul căreia i-a fost dat, nu mai era demult respectată; dar, vai! mai fiinţa încă, şi răzbunătoarea stareţă hotărî să o reînvie. Legea aceasta hotăra ca vinovata să fie zvârlită singură într-o închisoare tainică, aflată sub pământ, ce avea anume ţelul să o ascundă pentru totdeauna de lume pe cea care cădea jertfă cruzimii şi unei credinţe tiranice. În tainiţa aceasta îngrozitoare era sortită să trăiască toată viaţa, fără nimeni în jur, astfel încât să fie socotită moartă de către toţi aceia pe care iubirea ce i-o purtau ar fi putut să-i îndemne la unele încercări menite să o scape. Astfel trebuia să lâncezească câte zile îi mai rămâneau de trăit, fără altă hrană decât pâine şi apă şi, drept alinare, să plângă în voie.

Dezvăluirea aceasta stârni într-atât mulţimea, încât maica Sfânta Ursula trebui să-şi întrerupă câteva clipe povestirea. Când zarva se potoli şi, în rândul ascultătorilor, domni din nou tăcerea, ea vorbi mai departe, în timp ce faţa stareţei trăda o spaimă crescândă.

— Fu întrunit un sfat alcătuit din douăsprezece călugăriţe mai vârstnice; am fost una dintre acestea. Stareţa arătă păcatul lui Agnes, pe care îl înfăţişă în culori mai negre decât se cerea, şi nu se sfii să ceară ca legea aceasta aproape uitată să-şi recapete puterea. Fie pentru că voia stareţei era lege în mănăstire, fie din pricină că dezamăgirea, singurătatea, jertfa de sine le împietriseră într-atât inimile şi le acriseră firea, trebuie arătat, spre ruşinea noastră, a femeilor, cum nouă din cele douăsprezece îşi făcură auzită vocea

în sprijinul acestei propuneri crâncene. Nu m-am numărat printre ele. Mă încredinţasem adeseori de bunele însuşiri ale lui Agnes, o iubeam mai departe şi îmi era milă de ea, din adâncul sufletului. Mi s-au alăturat maicile Bertha şi Cornelia; ne-am împotrivit din răsputeri, iar maica superioară a fost nevoită să-şi schimbe gândul. Deşi sfatul i se alăturase în cea mai mare parte, se temea s-o rupă cu noi pe faţă. Dacă familia Medina ne-ar fi sprijinit, am fi fost prea puternice ca să ne ţină piept, stareţa o ştia foarte bine, şi mai ştia că, după ce Agnes ar fi fost închisă în temniţă şi ar fi fost presupusă moartă, adevărul, odată descoperit, propria-i pieire ar fi fost de neînlăturat; părăsi, aşadar, acest plan, în pofida vrerii ei. Ceru să i se dea câteva zile răgazul să cugete asupra unei pedepse care să fie pe placul întregii comunităţi; şi făgădui că, de îndată ce hotărârea ei va fi luată, va fi chemat din nou acelaşi sfat. Se scurseră două zile; în seara celei de a treia, se făcu cunoscut că Agnes va fi interogată a doua zi; iar pedeapsa îi va fi înăsprită sau îndulcită, după cum se va purta în acea împrejurare.

În noaptea din ajunul acestui interogatoriu, m-am furişat în chilia lui Agnes, la ceasul când bănuiam că toate celelalte călugăriţe sunt cufundate în somn. Am liniştit-o atât cât mi-a stat în puteri. Am rugat-o să aibă curaj, i-am spus să se bizuie pe sprijinul prietenelor ei şi am învăţat-o anumite semne prin care aveam s-o înştiinţez dacă trebuia să răspundă cu „da" sau „nu", la întrebările stareţei. Îmi dădeam seama, duşmana ei se va strădui să o încurce, să o facă să se piardă, s-o înspăimânte; de aceea, mă temeam că va fi ademenită să mărturisească unele lucruri care îi vor dăuna. Cum doream să nu se afle că o văzusem, am stat doar puţin timp cu Agnes. I-am apus să nu deznădăjduiască, lacrimile mele s-au amestecat cu acelea care curgeau pe obrazul ei, am îmbrăţişat-o drăgăstos şi eram gata de plecare, când am auzit paşi ce se apropiau. M-am tras îndărăt. O perdea ce acoperea un crucifix mare mi-a slujit de adăpost şi m-am grăbit să mă ascund în dosul acesteia. Uşa s-a deschis. Stareţa a intrat, urmată de alte patru călugăriţe. S-au îndreptat spre patul lui Agnes. Maica superioară a certat-o pentru greşelile ei cu vorbele cele mai crude. Era ruşinea mănăstirii, îi spuse, şi luase hotărârea să scape lumea şi pe ea însăşi de o asemenea fiară, apoi îi porunci să bea conţinutul unui pocal, întins de una dintre călugăriţe. Nefericita fată, care înţelegea că licoarea o va ucide şi tremura, fiindcă se vedea la poarta veşniciei, se străduia, prin rugile ei cât se poate de mişcătoare, să trezească mila stareţei. Cerea să nu i se ia viaţa, iar vorbele ce le rostea ar fi putut să înduioşeze şi inima unui diavol. Făgădui că se va supune cu răbdare oricărui canon, că va îndura ruşinea, temniţa şi tortura, numai să i se îngăduie să trăiască – încă o lună, o săptămână, sau măcar o zi! Duşmana cea fără milă şi îndurare îi asculta neclintită jelania; la început se gândea să-i cruţe viaţa,

spuse, dar îşi schimbase hotărârea, iar, pentru aceasta, Agnes trebuia să le mulţumească prietenelor pe care le avea în mănăstire: ele se împotriviseră. Stărui ca nefericita să înghită otrava. Domnului să-i ceară milă, nu ei, îi zise; şi o încredinţă că, peste o oră, va fi moartă. Fiindcă-şi dădea seama că zadarnic o implora pe femeia aceasta fără inimă, Agnes încercă să sară din pat şi să cheme în ajutor; dacă nu putea să scape de soarta ce-i fusese hotărâtă, spera măcar să fie careva martor la fapta crudă ce avea să se săvârşească. Stareţa îi ghici gândul: o înşfăcă de braţ şi o împinse înapoi pe pernă: în acelaşi timp, scoase un jungher, îl lipi de pieptul bietei tinere şi o înştiinţă că, dacă lăsa să-i scape măcar un singur strigăt sau se codea o clipă, i-l va înfige numaidecât în inimă. Pe jumătate moartă de frică, Agnes nu putu să se mai împotrivească. Călugăriţa sa apropie cu pocalul aducător de moarte, o sili să-l ia şi să bea conţinutul. Bău, şi fapta de groază fu îndeplinită. Apoi, călugăriţele se aşezară în jurul patului; o mustrau când gemea, vorbele lor batjocoritoare curmau rugăciunile prin care, în pragul sfârşitului, cerea mila Domnului pentru sufletul ei, îi aminteau în chip ameninţător de răzbunarea divină şi de veşnica pierzanie, îi spuneau să nu spere că va afla iertare şi presărau cu spini şi mai înţepători perna dureroasă a morţii. Prin asemenea suferinţe a trecut această tânără fără noroc, până când soarta a scutit-o de răutatea călăilor ei. Şi-a dat ultima suflare, în timp ce privea îngrozită trecutul şi tremura înfricoşată în faţa viitorului; iar chinurile îi fură atât de cumplite, încât trebuie să fi făcut plăcere duşmancelor, care o urau şi doreau cu sete să se răzbune. De îndată ce victima ei încetă să mai respire, *domina* plecă, iar cele ce-i fuseseră părtaşe o urmară.

În clipa aceea, m-am încumetat să ies din ascunzătoarea mea. Nu am îndrăznit să sar în ajutorul nefericitei mele prietene, căci îmi dădeam seama că nu aş fi putut să o scap, ci aş fi izbutit doar să atrag şi asupra mea aceeaşi soartă. Zguduită şi înspăimântată mai mult decât se poate spune, abia am avut puterea să mă întorc în chilia mea. Când am ajuns la uşa lui Agnes, mi-am îngăduit să privesc spre patul pe care zăcea neînsufleţit trupul ei, cândva atât de frumos şi încântător. M-am rugat în şoaptă pentru sufletul ce-şi luase zborul şi am jurat să-i răzbun moartea, să aduc ruşine asupra ucigaşelor şi să le fac să-şi primească pedeapsa. Anevoie şi cu primejdie mi-am ţinut cuvântul dat Domnului. La înmormântarea lui Agnes am lăsat, în chip necugetat, să-mi scape câteva cuvinte, ce au trezit spaima stareţei care o avea pe suflet. Se lua seama la tot ce făceam, eram urmărită pas cu pas; iscoadele stareţei mă înconjurau neîncetat. A trecut mult până când am găsit mijlocul să trimit rudelor nefericitei fete o vorbă care să dea a înţelege taina ce o cunoşteam. Se spusese că Agnes murise brusc; această poveste găsea

crezare nu numai în rândul prietenelor ei din Madrid, ci chiar printre cele pe care le avea la mănăstire. Otrava nu-i lăsase urme pe trup; nimeni nu bănuia din ce i s-a tras într-adevăr moartea, şi cauza rămase necunoscută tuturor; doar ucigaşele şi eu însămi ştiam cum se petrecuseră lucrurile.

Altceva nu mai am de adăugat; dar, pentru cele ce am arătat, voi răspunde cu viaţa. Spun, o dată mai mult, că stareţa e o ucigaşă; a gonit de pe lumea aceasta, şi poate din paradis, o nenorocită, care săvârşise doar un păcat uşor, şi putea fi iertată; a folosit samavolnic puterea ce i s-a încredinţat şi a fost o tirană, o fiinţă crudă şi făţarnică. Le învinuiesc, de asemenea, pe cele patru călugăriţe: Violante, Camilla, Alix şi Mariana, părtaşe la omor şi nu mai puţin vinovate decât stareţa.

Povestirea maicii Ursula luă sfârşit. Cele istorisite stârniseră groază şi mirare, de la un capăt la celălalt; dar, când vorbi despre felul crâncen în care fusese ucisă Agnes, mulţimea întărâtată îşi ridică într-atât glasul, încât sfârşitul abia putu să fie auzit. Haosul sporea clipă de clipă. În cele din urmă, mai multe voci strigară că stareţa ar trebui dată pe mâna lor. *Don* Ramirez se împotrivi hotărât. Chiar şi Lorenzo pofti norodul să nu uite că nu fusese încă judecată şi sfătui mulţimea să lase pedepsirea ei pe seama Inchiziţiei. Vorbele lor nu folosiră la nimic; tumultul creştea clipă de clipă, iar gloata era din ce în ce mai pornită. *Don* Ramirez încercă să o scoată pe prizoniera sa din mijlocul îmbulzelii; dar, încotro se întorcea, o ceată de răzvrătiţi îi tăia calea şi cerea, mai tare decât până atunci, să le fie dată lor. Ramirez porunci însoţitorilor săi să-i deschidă drum prin mulţime. Copleşiţi ca număr, aceştia nu aveau putinţa să scoată sabia. *Don* Ramirez ameninţă gloata că Inchiziţia îi va pedepsi cu înverşunare; dar, în faţa norodului înnebunit de furie, până şi numele acesta groaznic nu mai avea nicio putere. Deşi jalea ce-o simţea pentru soarta surorii îl făcea să cate cu ochi răi la stareţă, fără voia sa, lui Lorenzo îi era milă de o femeie care trecea prin asemenea clipe cumplite; dar, oricât se străduiră el însuşi, ducele, *don* Ramirez şi arcaşii, gloata se împingea mai departe. Mulţimea îşi croi astfel o trecere printre gărzile care apărau victima ce-i era menită, o târî afară din adăpostul ei şi purcese să se răzbune repede şi cumplit. Înnebunită de groază, fără să mai ştie ce spunea, nefericita ţipa şi cerea să le fie milă doar o clipă; nu purta nicio vină pentru moartea lui Agnes, susţinea, şi putea să îndepărteze, dincolo de orice îndoială, toate bănuielile ce picau asupra ei. Răsculaţii nu mai luau în seamă nimic, nu urmăreau decât să-şi potolească fără cruţare setea de răzbunare. Nu voiră să o asculte; o batjocoriră în fel şi chip, o acoperiră cu murdărie şi noroi şi îi dădură numele cele mai ruşinoase. Şi-o smulgeau unul altuia şi fiecare nou călău era mai crud decât cel dinainte. Huiduielile şi blestemele lor înăbuşeau ţipetele ei ascuţite, care cereau milă, şi fu târâtă pe străzi,

lovită, călcată în picioare şi supusă la toate acele cruzimi pe care ura sau mânia dornică de răzbunare puteau să le născocească. În cele din urmă, o mână, care ştia să ţintească, îi aruncă o piatră de amnar, ce-o nimeri drept în tâmplă. Se prăbuşi la pământ, scăldată în sânge, şi, în câteva clipe, ticăloasa ei viaţă luă sfârşit. Totuşi, deşi nu mai simţea batjocura lor, rocoşiţii îşi descărcară furia neputincioasă asupra trupului neînsufleţit. Îl izbiră, îl zdrobiră sub tălpi până când ajunse o grămadă de carne hâdă, pocită şi dezgustătoare.

Lorenzo şi prietenii săi nu fuseseră în stare să împiedice această întâmplare zguduitoare, ci doar priviseră, cutremuraţi de groază, la cele petrecute; se treziră, însă, din neputinţa care-i făcea să stea cu braţele încrucişate, când auziră că mulţimea ataca mănăstirea Sfânta Clara. Furioasă la culme, gloata, care nu mai făcea deosebirea între cine purta vina şi cine nu, hotărâse să le jertfească pe toate călugăriţele ce aparţineau acestui ordin, iar din chinovie să nu mai rămână piatră peste piatră. Înspăimântaţi de această veste, ei se grăbiră să ajungă la mănăstire, hotărâţi să apere lăcaşul, dacă va fi cu putinţă, sau măcar să le scape din mâna răsculaţilor mânioşi pe cele ce se aflau acolo. Călugăriţele fugiseră în mare parte, dar câteva rămăseseră încă sub acoperişul lor. Erau într-adevăr în primejdie. Totuşi, fiindcă avuseseră prevederea să zăvorască porţile dinlăntrul mănăstirii, Lorenzo spera că va izbuti astfel să respingă atacul gloatei, până când *don* Ramirez se va întoarce, întovărăşit de forţe îndestulătoare.

Tulburările ce avuseseră loc mai înainte îl făcuseră să se îndepărteze cu câteva străzi de mănăstire şi nu ajunse numaidecât acolo. Când sosi, mulţimea se îmbulzea atât de cumplit, încât nu avu putinţa să-şi croiască drum spre poartă. Între timp, gloata, pradă unei furii pe care nimic nu putea să o abată, împresura clădirea; răzvrătiţii băteau şi distrugeau zidurile, aruncau prin ferestre torţe aprinse şi jurau că până în zori nicio călugăriţă din ordinul Sfintei Clara nu va mai fi în viaţă. Lorenzo tocmai izbutise să-şi croiască drum prin mulţime, când una dintre porţi fu deschisă cu forţa; zavergiii năvăliră înlăuntrul clădirii, unde se răzbunară pe tot ce le ieşi în cale. Făcură ţăndări mobila, smulseră tablourile, distruseră relicvele şi, mâniaţi pe cea care o slujise, nu mai arătară niciun respect pentru sfântă. Unii răscoleau pretutindeni, în căutarea călugăriţelor, alţii dărâmau câte o parte din trupul mănăstirii, iar ceilalţi dădeau foc tablourilor şi mobilelor de preţ aflate înlăuntru. Aceştia din urmă făcură totul o apă şi-un pământ. Într-adevăr, urmările faptei lor se arătară mai iute decât se aşteptau sau doreau ei înşişi. Flăcările ce se înălţară din mormanele arzânde cuprinseră o aripă a clădirii, care avea ziduri vechi şi uscate, iar vâlvătaia se întinse repede, din încăpere în încăpere. Curând, elementul mistuitor şubrezi zidurile;

coloanele căzură, acoperişul se prăbuşi peste zavergii şi mulţi dintre ei fură striviţi sub greutatea acestuia. Nu se auzeau decât ţipete şi gemete. Mănăstirea, învăluită în flăcări, ajunsese un loc de nimicire şi groază.

Lorenzo era zguduit fiindcă, deşi fără voia lui, prilejuise aceste tulburări înfricoşătoare; ca să-şi răscumpere greşeala se luptă să apere fiinţele neajutorate ce vieţuiau în mănăstire. Intră împreună cu gloata şi se strădui din răsputeri să domolească furia ei atotbiruitoare, până când pârjolul, care se întindea iute şi înfricoşător, îl sili să se pună el însuşi la adăpost. Gloata se năpustea spre ieşire la fel de repede cum se îmbulzise să pătrundă înlăuntru; dar, fiindcă erau mulţi, se bulucira în uşă, focul îi ajunse repede din urmă şi nu puţini, care nu mai apucară să fugă, îşi aflară moartea. Lorenzo avu norocul să-şi îndrepte paşii spre o uşiţă aflată pe un culoar mai îndepărtat al bisericii. Zăvorul era gata tras: deschise uşa şi se pomeni sub coloanele ce susţineau cripta mănăstirii Sfânta Clara.

Acolo se opri ca să-şi tragă răsuflarea. Ducele şi alţi câţiva dintre însoţitorii săi îl urmară şi astfel, deocamdată, erau la adăpost. Se sfătuiră ce trebuiau să facă pentru ca să scape din toiul răzmeriţei; dar, pe când cumpăneau astfel, priveliştea înconjurătoare îi tulbura mult: din zidurile mănăstirii ţâşneau limbi mari de foc, la urechi le ajungea zgomotul unei cupole grele ce se prăbuşea, împreună cu strigătele scoase, într-un singur glas, de călugăriţele şi răsculaţii care se înăbuşeau în înghesuială, piereau în flăcări, ori se făceau pulbere sub greutatea clădirii năruite.

Lorenzo întrebă încotro dădea poarta pe care o vedeau. Spre grădina capucinilor, i se răspunse; şi fu hotărât să se încerce o ieşire prin partea aceea. Drept care ducele ridică zăvorul şi trecu în cimitirul alăturat. Însoţitorii săi îl urmară fără multă vorbă. Lorenzo, care era ultimul, se pregătea şi el să iasă de sub colonadă, când văzu cum uşa criptei se deschidea încet. Cineva privi afară, dar, de îndată ce zări străini, scoase un ţipăt puternic, se trase îndărăt şi fugi în jos pe scări.

— Ce să însemne asta? strigă Lorenzo. Aci se ascunde o taină! Urmaţi-mă numaidecât!

Cu aceste vorbe se grăbi să coboare în criptă şi se luă după fiinţa care fugea mai departe în faţa lui. Ducele nu ştia din ce pricină Lorenzo le strigase să se întoarcă, dar, cum bănuia că avusese un temei, îl urmă fără să şovăie. Ceilalţi făcură la fel şi întregul grup ajunse curând la piciorul scării. Fiindcă sus uşa fusese lăsată deschisă, flăcările din apropiere dădeau destulă lumină ca Lorenzo să o zărească pe fugara ce gonea prin lungile coridoare şi îndepărtatele galerii subpământene; dar, la o cotitură bruscă, se văzu lipsit de acest ajutor şi, învăluit într-o beznă desăvârşită, nu mai putu să ia urma fiinţei care era ţelul cercetărilor sale, decât călăuzindu-se după ecoul slab al

paşilor ei tot mai îndepărtaţi. Urmăritorii erau siliţi să înainteze cu grijă: în măsura în care îşi dădeau seama, fugara părea, de asemenea, să alerge mai încet, căci auzeau cum paşii răsunau la răstimpuri mai mari. În cele din urmă, se încurcară în labirintul coridoarelor şi se împrăştiară care încotro. Fiindcă-şi dorea cu înflăcărare să lămurească acest mister, şi se simţea mânat de un impuls tainic, neînţeles, ce-l îmboldea să pătrundă necunoscutul, Lorenzo se lăsă ademenit şi nu luă în seamă împrejurările, până ce se văzu cu desăvârşire singur. Zgomotul paşilor încetase, în jurul său totul era cufundat în tăcere şi nu i se înfăţişa niciun fir călăuzitor care să-l îndrepte într-acolo unde gonea fugara. Se opri şi cugetă la calea cea mai potrivită de urmat ca să-şi atingă ţelul. Era încredinţat că nu dintr-o pricină oarecare fiinţa aceea căutase să se adăpostească, la o oră atât de neobişnuită, într-un asemenea loc jalnic; strigătul pe care îl auzise vădea groază şi avea credinţa că toate acestea ascundeau o taină. Şovăi câteva clipe şi, apoi, porni mai departe, pe dibuite, pipăind cu mâna pereţii coridorului. Înainta astfel încet, când, după un timp, zări o licărire de lumină ce sclipea în depărtare. Călăuzit de ceea ce văzuse, cu sabia scoasă din teacă, îşi îndreptă paşii spre locul din care părea să izvorască cea rază.

Lumina era dată de lampa ce ardea dinaintea statuii sfintei Clara. În faţa acesteia stăteau câteva femei, iar veşmintele lor albe fluturau în bătaia curentului de aer care urla prin galeriile boltite. Dornic să afle ce le făcuse să se adune în acest loc al tristeţii, Lorenzo înaintă cu grijă. Femeile acelea necunoscute păreau să discute aprins. Nu auziră paşii şi Lorenzo se apropie, fără ca ele să bage de seamă, până când putu să le desluşească vocile.

— Vă spun, urmă cea care vorbea în clipa când el ajunse în preajmă, iar toate celelalte erau numai ochi şi urechi, – vă spun că i-am văzut chiar eu, am coborât în fugă, m-au urmărit şi greu am scăpat să nu le cad în mână. Dacă n-aş fi zărit lampa, nu v-aş fi găsit niciodată.

— Şi de ce-ar veni încoace? întrebă o alta cu voce tremurândă. Credeţi că ne căutau pe noi?

— Să dea Dumnezeu să n-am dreptate, adăugă prima: dar cred că sunt ucigaşi! Dacă ne descoperă, suntem pierdute! Cât despre mine, ştiu sigur ce mă aşteaptă. Sunt rudă cu stareţa, de aceea vor socoti că vina mea e destul de mare ca să fiu osândită; şi, cu toate că până acum galeriile acestea mi-au slujit de adăpost...

În timp ce rostea aceste vorbe privi în sus şi dădu cu ochii de Lorenzo, care, fără grabă, se apropiase întruna.

— Ucigaşii! Strigă.

Sări de pe piedestalul pe care stătuse şi încercă să fugă. În aceeaşi clipă tovarăşele ei scoaseră un ţipăt de groază, în timp ce Lorenzo opri fugara,

prinzând-o de braţ. Înfricoşată şi deznădăjduită, aceasta căzu în genunchi dinaintea lui.

— Cruţă-mă! strigă, cruţă-mă, pentru Dumnezeu! Sunt nevinovată – chiar sunt!

Vocea îi era aproape înăbuşită de spaimă. Cum lumina lămpii îi cădea din plin pe faţa neacoperită de văl, Lorenzo o recunoscu pe frumoasa Virginia de Villa Franca. Se grăbi să o ridice şi o rugă stăruitor să nu se teamă. Îi făgădui oblăduire împotriva răsculaţilor, o încredinţă că nimeni nu ştia unde se adăpostea şi îi spuse să se bizuie pe el, căci era gata să o apere până la ultima picătură de sânge. În timp ce se schimbau aceste vorbe, călugăriţele se purtau fiecare în felul ei; una îngenunchease şi grăia către Dumnezeu; o alta stătea cu faţa ascunsă în poala vecinei; unele ascultau, încremenite de frică, vorbele presupusului ucigaş, pe când altele îmbrăţişau statuia sfintei Clara, ţipau înnebunite şi o rugau fierbinte să le apere. Când îşi dădură seama că greşeau, se îmbulziră în jurul lui Lorenzo şi-l copleşiră cu zeci de binecuvântări. După cum află, atunci când auziseră ameninţările mulţimii, şi după ce, din înaltul turnurilor mănăstirii, priviseră îngrozite cruzimile la care fusese supusă stareţa, mai multe eleve şi călugăriţe se adăpostiseră în criptă. Printre aceste eleve se afla şi frumoasa Virginia. Rudă apropiată cu stareţa, avea mai mult temei decât celelalte să se teamă de răzmeriţă şi, acum, îl imploră pe Lorenzo să nu o lase pradă răzvrătiţilor. Tovarăşele ei, cele mai multe femei de obârşie nobilă, îl rugară acelaşi lucru, iar el primi bucuros; făgădui să nu le părăsească decât după ce le va vedea pe toate, vii şi nevătămate, în sânul familiilor; le sfătui, însă, ca, deocamdată, să nu iasă din criptă, ci să mai zăbovească, iar, între timp, furia mulţimii se va potoli şi forţele militare, care aveau să sosească, vor împrăştia gloata.

— De-ar da Domnul să ajung la adăpost, în braţele mamei! Ce spuneţi, *segnor?* O să mai treacă mult până când o să putem să ieşim de aici? Fiece clipă pe care o petrec în locul acesta e un chin.

— Sper că nu va mai dura mult, răspunse Lorenzo, dar, pentru o vreme, ca la plecare să nu vă pândească nicio primejdie, rămâneţi în cripta aceasta; se va dovedi un adăpost unde nimeni nu poate pătrunde. Aici nu sunteţi ameninţate să vă descopere careva şi v-aşi sfătui ca două-trei ore să staţi liniştite pe loc.

— Două-trei ore! strigă sora Helena; dacă mai rămân o oră aici sub pământ o să mor de frică. Nici pentru toate bogăţiile lumii nu m-aş lăsa înduplecată să îndur din nou tot ce-am suferit de când am venit aici. Sfântă Fecioară! să stai în locul acesta trist la miez de noapte, printre trupurile tovarăşelor răposate, ce se fac ţărână şi să aştepţi, în fiece clipă, să te sfâşie

duhurile lor care rătăcesc în jur, şi se tânguie, gem şi bocesc, cu un glas ce-ţi îngheaţă sângele în vine! Isuse, Doamne, e de ajuns ca să-ţi ieşi din minţi!

— Iertaţi-mă, răspunse Lorenzo, dar mă mir cum, în clipele când vă ameninţă o nenorocire adevărată, sunteţi în stare să vă pierdeţi la gândul unor primejdii închipuite. Spaimele acestea se dovedesc o copilărie şi n-au niciun temei: luptă-te cu ele, sfântă soră! V-am făgăduit apărare împotriva răsculaţilor, dar de atacurile superstiţiei trebuie să te fereşti singură, fără să te bizui pe nimeni altul. Credinţa în strigoi e cât se poate de caraghioasă şi dacă te dai pradă unor temeri ce izvorăsc dintr-o nălucire...

— Nălucire, strigară călugăriţele într-un singur glas; păi le-am auzit cu urechile noastre, *segnor* – fiecare dintre noi le-am auzit! Gemete şi iar gemete, de fiecare dată mai jalnice, mai adânci! N-o să ne convingeţi niciodată că ne-am înşelat toate. Poate că alţii s-or fi înşelând, dar noi, nu! Nu, nu: dacă ne-am fi închipuit doar că am auzit un zgomot...

— Ascultaţi! Ascultaţi! le întrerupse Virginia vorbele, cu o voce plină de groază. Domnul să ne aibă în pază! Iar se aude!

Călugăriţele îşi împreunară mâinile şi căzură în genunchi.

Lorenzo privi iute în jur, iar spaima, care le cuprinsese pe femei, ameninţa să pună stăpânire şi pe el. Totul era cufundat într-o tăcere desăvârşită. Cercetă galeria, dar nu se vedea nimic. Se pregătea să le vorbească maicilor şi să râdă de temerile acestea copilăreşti, când un geamăt adânc şi prelung îi atrase luarea-aminte.

— Ce-i asta? strigă Lorenzo şi tresări.

— Ei, *segnor!* zise Helena, acum trebuie să crezi. Ai auzit dumneata însuţi zgomotul; de astă dată judecă dacă ne-am speriat de o năzărire. De când ne aflăm aici, geamătul s-a auzit aproape din cinci în cinci minute. Fără îndoială că vreun suflet, care se chinuie şi vrea ca rugile celor în viaţă să-l scoată din Purgatoriu, se vaită în felul acesta; dar niciuna n-a îndrăznit să-l întrebe. Cât despre mine, dac-aş vedea o fantomă, sunt foarte sigură că, de frică, aş muri pe loc.

Pe când sora Helena rostea aceste vorbe, se auzi şi mai desluşit un al doilea geamăt. Călugăriţele se închinară şi se grăbiră să-şi spună din nou rugăciunile, menite să îndepărteze duhurile rele. Lorenzo îşi încordă urechea. Ba chiar socoti că deosebea unele zgomote, de parcă ar fi fost vorbele cuiva care se jelea, dar, din depărtare, nu putea să desluşească decât sunete nearticulate. S-ar fi zis că zgomotul venea dinspre mijlocul acelei mici galerii unde se afla împreună cu călugăriţele, loc din care porneau numeroase coridoare ce duceau spre toate zările, iar răspântia alcătuia un fel de stea. Lorenzo, a cărui curiozitate veşnic trează nu-şi afla astâmpăr, era dornic să dezlege această taină. Ceru să se facă linişte. Călugăriţele îi dădură

ascultare. Toate zgomotele se potoliră şi, pretutindeni în jur, domni tăcerea, ce nu fu tulburată decât atunci când geamătul se repetă de mai multe ori la rând. Sunetele după care se călăuzea îl aduseră pe Lorenzo în apropiere de statuia sfintei Clara, iar din locul acela îşi dădu seama că se auzea cel mai desluşit.

— De aici vine zgomotul, zise; a cui e statuia?

Timp de-o clipă, Helena, căreia îi pusese întrebarea, rămase tăcută. Deodată, îşi frânse mâinile.

— Da, strigă, aşa trebuie să fie! Am aflat ce înseamnă aceste gemete.

Călugăriţele se adunară în jurul ei şi o rugară cu înflăcărare să le lămurească ce voia să spună.

În vremuri de demult, răspunse grav Helena, statuii acesteia i se dusese vestea pentru minunile ce le săvârşea. Drept care, presupunea să sfânta părea mâhnită, fiindcă pârjolul prefăcea în cenuşă una dintre mănăstirile ce le oblăduia, şi-şi arăta desluşit jalea, prin aceste gemete. Pe Lorenzo această dezlegare a tainei nu-l mulţumi la fel de mult ca pe călugăriţe, care o încuviinţară fără şovăire. Într-o anumită privinţă, era, ce-i drept, de aceeaşi părere cu maica Helena. Bănuia că gemetele veneau din lăuntrul statuii; pe măsură ce asculta mai mult, se simţea tot mai încredinţat de lucrul acesta. Se apropie de statuie ca să o cerceteze mai amănunţit; dar, când îşi dădură seama ce avea de gând, călugăriţele îl rugară, în numele Domnului, să lase deoparte acest gând căci, dacă atingea statuia, avea neapărat să moară.

— De ce-aş fi în primejdie?

— Preasfântă Fecioară! De ce? răspunse Helena, dornică oricând să povestească o minune. Dacă ai fi auzit măcar a suta parte din faptele nemaipomenite pe care se spune că le-a săvârşit această statuie, aşa cum *domina* avea obiceiul să ni le istorisească nouă! Ne-a încredinţat foarte adesea că, dacă îndrăznim să o atingem, fie şi cu un singur deget, ne putem aştepta la cele mai groaznice urmări. Ne-o povestit printre altele că un tâlhar, care se furişase noaptea în criptă, a poftit la rubinul acela de nepreţuit. Îl vezi, *segnor?* Străluceşte pe degetul mijlociu al mâinii ce ţine o coroană de spini. Giuvaerul a stârnit, fireşte, lăcomia răufăcătorului, care a hotărât să ajungă stăpân pe odor. Cu acest ţel, a urcat pe soclul statuii; ca să se sprijine, s-a agăţat de braţul drept al sfintei, iar dreapta lui a întins-o spre inel. Care nu i-a fost uimirea când a văzut că statuia îşi ridica braţul în chip de ameninţare şi a auzit cum buzele ei rosteau veşnica osândă! Uluit şi plin de groază s-a lăsat păgubaş şi s-a pregătit să părăsească gropniţa. Dar şi încercarea aceasta dădu greş. Nu-i fu îngăduit să fugă. Se trezi că-i era cu neputinţă să-şi desprindă mâna care se sprijinea de braţul drept al sfintei. Zadarnic se zbătu; rămase pironit de statuie, până când durerea cumplită, de

nerăbdat, ce-i străfulgera prin vine, îl sili să strige şi să ceară ajutor. Cripta se umplu de privitori. Nemernicul mărturisi fapta lui nelegiuită şi statuia nu-i dădu drumul decât după ce braţul îi fu tăiat. De atunci, braţul a rămas înţepenit acolo. Tâlharul s-a pustnicit şi, în tot restul zilelor câte i-au mai rămas, a dus o viaţă ce poate fi dată drept pildă. Totuşi, hotărârea sfintei a fost îndeplinită; iar legenda spune că duhul lui bântuie prin criptă, geme, boceşte şi o roagă pe sfânta Clara să-l ierte. Şi, dacă stau şi mă gândesc, s-ar putea ca gemetele pe care le-am auzit adineauri să fi fost scoase de stafia acestui păcătos; dar, despre asta, n-am cum să fiu pe deplin sigură. Tot ce sunt în măsură să spun este că, de atunci, nimeni nu a mai cutezat să atingă statuia. Aşadar, nu te arăta nesăbuit, bunul meu domn! Mută-ţi gândul, în numele lui Dumnezeu, nu te încumeta, fără să fie nevoie, pe calea ce duce neîndoielnic la pieire.

Fiindcă nu era la fel de convins ca Helena că-l aştepta negreşit moartea, Lorenzo stărui asupra hotărârii sale. Cu vorbe ce-ţi trezeau milă, călugăriţele îl rugară să se astâmpere, ba chiar întinseră degetul şi îi arătară mâna răufăcătorului care, într-adevăr, se mai vedea încă pe braţul statuii. Dovada aceasta, îşi închipuiau ele, trebuia să-l convingă. Dar lucrurile nu se petrecură nici pe departe astfel; şi fură foarte întărâtate când Lorenzo îşi arătă bănuiala că degetele uscate şi zbârcite fuseseră puse acolo din porunca stareţei. În ciuda oricăror rugăminţi şi ameninţări, Lorenzo se apropie de statuie. Sări peste gardul de fier care o înconjura şi sfânta fu supusă unei cercetări amănunţite. La prima vedere, statuia părea sculptată în piatră, dar, scrutată mai îndeaproape, se vădi că era alcătuită doar din lemn colorat şi nu din vreun alt material mai solid. Lorenzo o zgâlţâi şi încercă să o urnească, dar se dovedi că era lucrată dintr-o bucată cu soclul pe care se sprijinea. O cercetă de nenumărate ori; totuşi, nu găsea un fir călăuzitor menit să-l îndrume spre dezlegarea tainei, drept care călugăriţele, când văzură că atingea statuia fără să fie pedepsit, începură să se arate la rândul lor nu mai puţin dornice să afle cheia misterului. Lorenzo se opri şi ascultă: gemetele se auziră din nou şi era încredinţat că stătea foarte aproape de locul din care porneau. Se gândi la acest fapt ciudat şi aruncă o privire scrutătoare spre statuie. Dintr-odată, ochii îi căzură pe mâna cea zgârcită. Îi veni în gând că o asemenea poruncă, menită să fie respectată întocmai, nu fusese dată fără o anume pricină: nu degeaba era oprit să se atingă careva de braţul statuii. Urcă, din nou, pe piedestal, cercetă iarăşi statuia şi descoperi un mic mâner de fier, ascuns între umărul sfintei şi ceea ce se presupunea că trebuie să fi fost mâna răufăcătorului. Lorenzo fu încântat că-l zărise. Puse mâna pe mâner şi-l apăsă cu putere în jos. Dinlăuntrul statuii se auzi numaidecât un bubuit, de parcă un lanţ foarte întins ar fi zburat în lături. La

auzul acestui zgomot, călugăriţele tresăriră speriate, se dădură deoparte şi se pregătiră să părăsească, în grabă, galeria, de îndată ce avea să se ivească vreo primejdie. Cum totul rămase mai departe cufundat în linişte şi tăcere, se adunară din nou în jurul lui Lorenzo, neliniştite şi dornice să vadă ce făcea.

După această descoperire nu mai urmă nimic, drept care, Lorenzo coborî de pe soclu. Când îşi luă mâna de pe statuie, aceasta se cutremură. Faptul stârni iarăşi groaza celor ce priveau, care crezură că statuia era însufleţită. Lorenzo gândea cu totul altfel. Îi fu lesne să priceapă că desfăcuse lanţul care lega statuia de piedestal, ceea ce pricinuise zgomotul pe care îl auzise. Încercă din nou să mişte statuia, şi izbuti, fără mare caznă. O aşeză pe pământ şi, apoi, îşi dădu seama că soclul era gol pe dinăuntru şi avea o deschidere acoperită cu un grătar de fier.

Curiozitatea le dădea până-ntr-atât târcoale surorilor, încât uitară, deopotrivă, spaimele pricinuite de primejdia ce le ameninţa într-adevăr, cât şi acelea pe care le izvodea mintea lor. Lorenzo se porni să ridice grătarul, iar călugăriţele se străduiră, din răsputeri, să-l ajute. Încercarea fu dusă la bun sfârşit destul de lesne. În faţa ochilor săi se înfăţişă acum o groapă adâncă, învăluită într-o beznă de nepătruns, prin care ochii se sforţau zadarnic să străpungă. Lampa dădea o lumină prea slabă ca să fie de vreun folos. Nu se zărea nimic, decât un şir de trepte grosolane, fără nicio formă, care se afundau în golul ce se căsca dedesubt, iar întunericul le înghiţea numaidecât. Gemetele nu se mai auzeau; dar toată lumea socotea că veneau din această cavernă. Lorenzo se aplecă deasupra gropii şi i se păru că desluşea o licărire de lumină ce scânteia prin beznă. Privi, cu luare-aminte, spre locul unde o zărea şi fu încredinţat că vedea o sclipire, care când apărea, când dispărea. Le împărtăşi călugăriţelor acest amănunt: zăriră şi ele scânteia; însă, când arătă că avea de gând să coboare în subterană, se împotriviră într-un singur glas. Dar, oricât se opuseră acestei hotărâri, călugăriţele nu putură să-l înduplece pe Lorenzo să-şi schimbe voia. Niciuna nu avea curajul să-l întovărăşească; şi nici lui nu i-ar fi dat prin minte să le lipsească de lampa în jurul căreia stăteau. Aşadar, se pregăti să pornească singur şi împresurat de beznă, întru îndeplinirea ţelului său, iar, între timp, călugăriţele se mulţumeau să se roage lui Dumnezeu să-i dea izbândă şi să-l scape viu şi nevătămat.

Treptele erau atât de înguste şi de puţin netede, încât le coborai de parcă ar fi fost coasta unei prăpăstii. Întunericul ce-l înconjura îl împiedica să pună bine piciorul. Se vedea nevoit să înainteze cu mare grijă, ca nu cumva să-i alunece piciorul şi să cadă în hăul de sub el. De câteva ori lucrul acesta fu gata să se întâmple. Totuşi, izbuti să dea, mai repede decât credea, de o

întindere unde putea să calce mai sigur. Descoperi că bezna şi ceaţa de nepătruns care învăluiau subterana îl înşelaseră, căci o crezuse mult mai adâncă decât se arăta acum dinaintea ochilor săi scrutători. Ajunse, fără să păţească nimic, la piciorul scării; se opri şi-şi roti privirea ca să descopere acea licărire ce-i atrăsese luarea-aminte. Zadarnic o caută: totul era mohorât şi întunecat. Ciuli urechea şi aşteptă să audă gemetele; dar niciun sunet nu răzbătea până la el, în afară de murmurul îndepărtat al călugăriţelor aflate sus, la gura subteranei, care rosteau cu voce scăzută *Ave Maria*. Rămase pe loc şi şovăi încotro să-şi îndrepte paşii. Hotărî însă să înainteze oricum; aşa şi făcu, dar încet, cu teamă, ca nu cumva, în loc să se apropie, să se îndepărteze de ceea ce căuta. Gemetele păreau să dea de ştire că o fiinţă se chinuia, cuprinsă de dureri, sau avea măcar vreun necaz, şi Lorenzo nădăjduia să aibă putinţa să uşureze acea inimă nenorocită care jelea astfel. În sfârşit, un sunet tânguios, ce venea din apropiere, îi ajunse la ureche; mulţumit, se îndreptă într-acolo. Pe măsură ce înainta desluşea mai bine sunetul; şi, curând, zări din nou licărirea de lumină pe care un zid scund, ieşit în afară, i-o ascunsese până atunci.

O lămpiţă, aşezată pe un morman de pietre, dădea acea lumină, dar razele slabe, întunecate, slujeau mai degrabă ca să scoată la iveală toată urâciunea unei temniţe strâmte şi jalnice, zidită pe o latură a subteranei, decât ca să o înlăture; iar în bătaia lor se arătau, de asemenea, şi alte ocniţe, alcătuiri aidoma, însă până unde se înşiruiau nu se putea spune, din pricina întunericului. Rece juca lumina pe pereţii umezi, răsfrântă palid de picăturile care-i mânjeau. O ceaţă groasă şi ucigătoare acoperea partea de sus a temniţei boltite. În timp ce păşea într-acolo, Lorenzo simţi cum îl pătrundea o răceală, ce făcea să-i îngheţe sângele în vine. Dar, fiindcă gemetele se auzeau întruna, socotea de datoria sa să meargă mai departe. Se îndreptă spre locul de unde veneau şi, la licărul lămpii, zări, într-un colţ al acestui adăpost dezgustător, o fiinţă întinsă pe paiele ce-i slujeau drept pat, făptură ofilită şi palidă, aflată într-o asemenea stare înfricoşătoare, încât Lorenzo se întreba dacă avea dinaintea ochilor o femeie. Era pe jumătate despuiată: părul lung, despletit, îi cădea răvăşit peste faţă şi aproape i-o acoperea. Un braţ uscat îi atârna lânced pe o pătură zdrenţuită, ce-i învelea mădularele zgârcite, tremurânde; al doilea braţ era încolăcit în jurul unei bocceluţe, pe care o strângea la piept. În apropiere se afla un crucifix şi asupra acestuia îşi aţintea ochii duşi în fundul capului; iar, lângă ea, se vedea un coş şi un ulcior de lut.

Lorenzo se opri; încremenise de groază. Căta lung la fiinţa aceea nenorocită, scârbit şi plin de milă. Se înfioră în faţa acestei privelişti; simţi greaţă; îl cuprinse o slăbiciune, nu-l mai ţineau picioarele. Fu nevoit să se

sprijine de peretele scund din preajma sa, neputincios să înainteze sau să-i vorbească victimei. Aceasta aruncă o privire spre scară; zidul îl ascundea pe Lorenzo şi nu-l băgă de seamă.

— Nu vine nimeni, şopti în cele din urmă.

Vocea îi suna ca din puţ şi hârâia în adâncul gâtlejului; suspină amarnic.

— Nu vine nimeni, repetă ea; nu, m-au uitat! N-or să mai vină!

Conteni o clipă; apoi, începu din nou să se jelească:

— Două zile! Două zile nesfârşite şi tot nimic de mâncare! Şi nicio nădejde, nicio mângâiere! Femeie fără minte ce sunt! Cum pot să-mi doresc să prelungesc o viaţă atât de ticăloasă! Şi totuşi, ce moarte! Vai, Doamne, să pieri în felul acesta! Să lâncezeşti în asemenea chinuri, care nu se mai termină! I-auzi! Nu, nu vine nimeni: n-or să mai vină!

Tăcu. Tremura, şi-şi trase pătura peste umerii goi.

— Tare mi-e frig; tot nu m-am obişnuit cu umezeala din temniţa asta. Ciudat! Dar n-are a face; în curând o să-mi fie şi mai frig, totuşi n-o să simt nimic. O să fiu rece, rece cum eşti tu!

Privi legăturica ce stătea la pieptul ei. Se plecă şi o sărută; apoi, se trase grabnic îndărăt, şi se cutremură de silă.

— Ce scump era! Ar fi fost foarte drăgălaş, ar fi semănat atât de mult cu el! L-am pierdut pentru totdeauna! Cum s-a mai schimbat în câteva zile! Acum nu l-aş mai recunoaşte eu însămi. Şi, totuşi, îl iubesc... Doamne, cât de mult îl iubesc! O să uit ce e... n-o să-mi amintesc decât ce era şi o să-l iubesc, la fel ca pe vremea când era nespus de scump, şi drăguţ, şi semăna cu el! Credeam că nu mai pot să plâng, dar uite că o lacrimă tot mai zăboveşte.

Îşi şterse ochii cu o şuviţă de păr. Întinse mâna după ulcior şi-anevoie ajunse să-l apuce. Suspină şi-l puse din nou jos.

— Gol-goluţ. Niciun strop! Nu mi-a rămas nicio picătură ca să-mi răcoresc cerul gurii uscat şi ars de sete! Comorile lumii le-aş da pe-o gură de apă! Slujnicele lui Dumnezeu mă fac să sufăr astfel! Se socot sfinte şi mă chinuie ca nişte diavoli! Sunt haine şi fără inimă. Şi ele îmi poruncesc să mă căiesc, ele mă ameninţă cu veşnica pierzanie! Isuse! Isuse! Tu nu gândeşti aşa!

Îşi aţinti, din nou, privirea asupra crucifixului, îşi luă mătăniile, şi, în timp ce le înşira, buzele, care i se mişcau repede, arătau că se ruga fierbinte.

Vorbele ei de jale îl mişcară şi mai puternic pe Lorenzo, în timp ce le asculta. În prima clipă, dinaintea unei asemenea suferinţe, simţurile îi fuseseră zguduite nu tocmai puţin; dar, acum, îşi venise în fire şi se îndreptă spre captivă. Când zgomotul paşilor săi îi ajunse la ureche, aceasta scoase un strigăt de bucurie şi scăpă mătăniile.

— I-auzi! Vine cineva!

Se strădui să se ridice, dar n-avu destulă putere pentru această încercare; căzu din nou şi, în timp ce se prăbuşea în culcuşul de paie, Lorenzo auzi zăngănitul unor lanţuri grele. Se apropie mai mult, pe când prizoniera grăia mai departe:

— Dumneata eşti, Camilla? Ai venit, deci, în cele din urmă! O, era şi timpul! Mă gândeam că m-ai părăsit; şi că eram osândită să mor de foame. Dă-mi să beau, Camilla, fie-ţi milă! Sunt sleită după atâta post şi, de slăbită ce mă simt, nu pot să mă ridic. Dă-mi de băut, buna mea Camilla, ca nu cumva să mor în faţa dumitale.

Lorenzo, care se temea că în starea ei de slăbiciune, uimirea ar putea să o ucidă, nu ştia cum să-i vorbească.

— Nu e Camilla, rosti în cele din urmă, rar şi cu voce blândă.

— Atunci cine e? răspunse victima. Poate Alix, sau Violante; ochi-mi sunt tare împăienjeniţi şi slabi, nu pot să vă deosebesc după chip; dar, oricine-ai fi, dacă inima ta mai simte un strop de milă şi nu eşti mai crudă decât lupii sau tigrii, fie-ţi milă când vezi cât sufăr. Ştii că mor de foame. De trei zile n-am mai pus nimic în gură. Îmi aduci merinde? Sau vii doar ca să-mi vesteşti pieirea şi să-mi spui cât îmi mai rămâne de trăit în chinuri?

— Te înşeli, nu pentru asta vin, răspunse Lorenzo; nu sunt trimis de stareţa cea cumplită. Mi-e milă de durerea dumitale şi vin să ţi-o alin.

— Să o alini? îngână captiva. Zici că vii să o alini?

Totodată, se ridică de pe jos, se sprijini în mâini şi privi lung spre străin.

— Doamne, Dumnezeule! Ochii nu mă-nşală? E un bărbat! Vorbeşte! Cine eşti? Ce te aduce? Ai venit să mă scapi, să-mi redai libertatea, viaţa şi lumina? O, vorbeşte, spune repede, nu cumva să nutresc vreo nădejde, iar dezamăgirea să mă ucidă!

— Potoleşte-te, răspunse Lorenzo, cu o voce liniştitoare şi milostivă; *domina* de a cărei cruzime te plângi, a şi plătit pentru păcatele ce le-a săvârşit; din partea ei nu te mai ameninţă nimic. Peste câteva clipe vei fi liberă şi te vei afla în braţele prietenilor de care ai fost despărţită. Te voi ocroti, poţi să te bizui pe mine. Dă-mi mâna, nu te teme! Lasă-mă să te duc într-un loc unde să fii îngrijită aşa cum o cere starea în care te găseşti.

— O, da, da, da! ţipă fiinţa întemniţată şi scoase un strigăt de bucurie. Există deci un Dumnezeu, şi el e drept! Ce fericire! Ce fericire! O să respir din nou aer proaspăt şi o să văd lumina strălucitoare a soarelui! Vin cu tine, străine! Vin! O, Domnul te va binecuvânta fiindcă ai avut milă de o nenorocită! Dar trebuie să iau şi asta, adăuga şi arătă cu degetul spre legăturica pe care tot o mai strângea la piept. Nu pot să-l las aici. O să-l duc cu mine: o să-i convingă pe oameni ce grozăvii ascund acele lăcaşuri pe care atât de greşit le numesc sfinte. Dă-mi mâna, bunule străin, ajută-mă să mă

ridic. Sunt sleită de lipsuri, necazuri şi boală, puterile m-au lăsat cu totul. Aşa, e bine!

Când Lorenzo se plecă să o ridice, lumina lămpii îi pică drept pe faţă.

— Dumnezeule atotputernic! strigă ea; e oare cu putinţă! Privirea! Trăsăturile!... O, da! este, este...

Întinse braţele ca să-l cuprindă, dar trupul ei vlăguit nu mai putu să facă faţă acestei tulburări. Leşină şi se prăbuşi din nou în culcuşul de paie.

Lorenzo fu uimit de acest ultim strigăt. Gândea că a mai auzit cândva un glas ale cărui sunete semănau cu acelea scoase adineauri de vocea stinsă a captivei; dar unde, n-ar fi putut să spună. Văzu că prizoniera se afla în primejdie, iar starea ei cerea să i se dea grabnic îngrijirile de trebuinţă şi se zori să o scoată din temniţă. Dintru început îl împiedică un lanţ gros, prins în jurul trupului ei, care o ţintuia de peretele apropiat. Totuşi, puterea sa şi dorinţa de a uşura suferinţa acestei nenorocite îl ajutară curând să smulgă belciugul în care era prins un capăt al lanţului; apoi, cu captiva în braţe, se îndreptă spre scară. Razele lămpii aflate sus, şi vocile femeilor, care răzbeau până la el ca un murmur, îi călăuziră paşii. Ajunse în dreptul treptelor şi peste câteva minute se afla lângă grătarul de fier.

În lipsa lui, curiozitatea şi teama le chinuiseră straşnic pe călugăriţe. Când îl văzură ieşind brusc din pivniţă, fură pe cât de uimite pe atât de încântate. Inimile tuturor erau pline de milă pentru făptura nefericită pe care o purta în braţe. În timp ce călugăriţele, şi mai ales Virginia, se străduiau să o readucă la viaţă, Lorenzo povesti în câteva cuvinte cum o găsise. Apoi le spuse că, până la vremea aceea, răzmeriţa trebuia să se fi potolit şi, de astă dată putea să le ducă fără primejdie la prietenii lor. Toate erau dornice să iasă din criptă. Totuşi, ca să nu fie supuse la vrea cruzime sau samavolnicie, îl rugară pe Lorenzo ca la început să se încumete singur şi să cerceteze dacă nu s-a ivit vreo piedică. Lorenzo se învoi. Helena se pregătea să-l călăuzească spre scară; şi erau gata de plecare, când pe pereţii alăturaţi străluci brusc o lumină puternică, ce venea dinspre coridoarele învecinate. În acelaşi timp, se auziră paşi ce se apropiau grabnic, iar numărul celor care soseau părea destul de mare. Călugăriţele erau foarte înspăimântate; presupuseră că locul unde se adăpostiseră fusese descoperit şi, după cum credeau ele, răzvrătiţii veneau să le caute. Se îndepărtară de captiva care zăcea mai departe în nesimţire, se adunară în jurul lui Lorenzo şi-i cerură cuvântul că le va apăra. Singură Virginia uită de primejdia în care se afla şi se străduia să aline suferinţa altuia. Sprijinea capul bolnavei pe genunchii ei, îi spăla tâmplele cu apă de trandafiri, îi freca mâinile ca să i le încălzească, în timp ce lacrimile, pe care mila i le smulgea din ochi, stropeau faţa celei căzute în leşin. Când străinii se apropiară,. Lorenzo fu în măsură să

risipească temerile celor care îl rugau să le oblăduiască. Numele său, pe care îl rosteau numeroase voci, printre care o deosebi pe a ducelui, răsuna de-a lungul galeriilor şi-l încredinţa că el era cel căutat. Le înştiinţă pe călugăriţe, care fură încântate de această veste. După câteva minute, ştirea se adeveri. *Don* Ramirez şi ducele apărură urmaţi de însoţitorii lor, care aveau în mâini torţe. Îl căutaseră prin galerii, ca să-l încunoştiinţeze că mulţimea fusese risipită, iar răzmeriţa, înăbuşită pe deplin. Lorenzo povesti pe scurt peripeţiile sale din subterană şi-i lămuri că necunoscuta avea mare nevoie de ajutorul unui doctor. Îl rugă stăruitor pe duce să o ia sub ocrotirea sa, şi aşijderi pe călugăriţe şi eleve.

— Cât despre mine, zise, trebuie să văd de alte treburi. Pe când domniata, împreună cu jumătate dintre arcaşi le veţi însoţi pe aceste doamne la casele lor, doresc ca jumătatea cealaltă să rămână cu mine. Voi cerceta temniţa de dedesubt şi o să pătrundem în cele mai tainice cotloane ale gropniţei. Nu pot să-mi aflu odihnă până când n-o să mă încredinţez că această biată victimă a fost singura pe care fanatismul a închis-o în cavourile mănăstirii.

Ducele îl lăudă pentru ce avea de gând să facă. *Don* Ramirez se arătă gata să-l sprijine în aceste căutări şi ajutorul său fu primit cu recunoştinţă. După ce îi mulţumiră lui Lorenzo, călugăriţele se dădură în grija unchiului său, şi fură ajutate să poată ieşi din criptă. Virginia ceru ca necunoscuta să fie lăsată în seama ei şi-i făgădui lui Lorenzo că, îndată ce aceasta se va simţi destul de bine ca să primească vizite, îl va înştiinţa. Ca să spunem adevărul, făgăduia lucrul acesta nu atât de dragul captivei şi nici pentru liniştea lui Lorenzo, ci se gândea mai ales la ea însăşi. Nu rămăsese deloc rece când văzuse curtenia, blândeţea şi curajul său. Îşi dorea din tot sufletul să mai aibă legături cu el; şi, pe lângă mila ce i-o trezea prizoniera, spera că osteneala pe care şi-o va da pentru această fiinţă nenorocită o va face să crească în ochii lui. În această privinţă, nu avea temei să fie îngrijorată. Bunătatea ce-o arătase până atunci, grija şi duioşia pe care le dovedise pentru cea aflată în suferinţă îl câştigaseră pe Lorenzo. Pe când se străduia să uşureze durerile captivei, îndeletnicirea aceasta îi dădea un nou farmec şi făcea ca frumuseţea ei să fie de mii de ori mai atrăgătoare. Lorenzo o privea, plin de admiraţie şi încântare: îi părea un înger păzitor, coborât din ceruri, ca să ajute nevinovăţia în suferinţă; iar farmecele Virginiei i-ar fi cucerit inima, dacă nu şi-ar fi amintit-o pe Antonia şi gândul acesta nu i-ar fi venit în ajutor.

Călugăriţele nu mai erau ameninţate de nicio primejdie, iar ducele le trimisese acum la casele prietenilor pe care-i aveau fiecare. Captiva eliberată nu se trezise încă din leşin şi, în afară de gemetele pe care le scotea uneori,

nu dădea alt semn de viaţă. Fu purtată pe un fel de targă. Virginia stătea necontenit în preajma acesteia, căci se temea ca nu cumva, sleită de lipsuri cum era şi zdruncinată în urma schimbării bruşte, care o scosese din lanţuri şi beznă la libertate şi lumină, trupul ei să nu poată face faţă unei asemenea zguduiri. După ce se sfătuiră încotro să-şi îndrepte străduniile, hotărâră să nu piardă timp, drept care arcaşii să fie împărţiţi în două grupuri: *don* Ramirez împreună cu unul dintre acestea aveau să cerceteze temniţa de dedesubt, pe când Lorenzo, în fruntea celorlalţi, trebuia să pătrundă în cavouri mai îndepărtate. După ce lucrurile fură rânduite astfel, iar însoţitorii săi primiră torţe, *don* Ramirez se îndreptă spre subterană. Coborâse câteva trepte, când auzi paşi care se apropiau în grabă dinlăuntrul criptei. Uimit, făcu brusc cale-ntoarsă.

— Auzi paşi? întrebă Lorenzo. Să mergem într-acolo. Se pare că vin din partea asta.

În clipa aceea un ţipăt puternic, ascuţit, îl îndemnă să iuţească pasul.

— Ajutor! Ajutor! Pentru Dumnezeu! striga o voce, iar sunetele ei melodioase pătrunseră de groază inima lui Lorenzo.

Ca fulgerul se năpusti de repede şi Ramirez îl urmă nu mai puţin năvalnic.

CAPITOLUL XI

Cerule! Ce slab e omul, fiinţa de tine zămislită!
Cum fără să ia seama, pe nesimţite el însuşi se trădează!
Cu o încredere nefericită în propriile puteri,
Prea puţin luăm seama la forţele potrivnice,
Rătăcim fără ţel pe malul înfloritor al plăcerii,
Siguri că, deocamdată, ne putem întoarce oricând dorim;
Până când se stârneşte vijelia patimilor turbate,
Până când o cumplită furtună învolbură pământ şi cer,
Şi, mânaţi la iuţeală în abisul nemărginit,
Prea târziu ne jelim pentru prostească noastră încredere în sine!
Talazurile izbesc în capetele noastre ce pradă le cad,
Şi, din faţa ochilor înceţoşaţi, pământul tot mai mic, se îndepărtează.

PRIOR

Toate acestea se întâmplau în timp ce Ambrosio nu cunoştea grozăviile care se petreceau atât de aproape. Nu se gândea decât la ce uneltea împotriva Antoniei. Până acum era mulţumit de felul în care îi izbutiseră cele puse la cale. Antonia sorbise băutura, fusese înmormântată în cripta mănăstirii Sfânta Clara şi se afla cu desăvârşire în puterea sa. Matilda, care cunoştea foarte bine natura şi efectele doctoriei, calculase că urmările nu vor înceta să se facă simţite decât la unu dinspre dimineaţă. Ceasul acesta, Ambrosio îl aştepta cu nerăbdare. Sărbătoarea sfintei Clara îi dădea prilejul să-şi ducă până la capăt fapta sa nelegiuită. Nu avea nicio îndoială, călugării şi călugăriţele vor fi ocupaţi cu procesiunea şi nu trebuia să se teamă că va fi tulburat: îşi ceruse iertare, fiindcă nu putea să apară el însuşi în fruntea călugărilor. Era sigur că Antonia, care nu mai avea cum să primească vreun ajutor, despărţită de restul lumii şi aflată numai şi numai în puterea sa, se va supune dorinţei lui. Arătase întotdeauna că ţinea la el şi Ambrosio vedea în aceasta o chezăşie care-i îndreptăţea convingerea: dar, dacă se va dovedi încăpăţânată, va trece peste orice ca să se bucure de ea. Nu putea să fie descoperit, deci nu se înfiora la gândul că va trebui să o siluiască; ori, dacă simţea totuşi vreo neplăcere atunci când faptul îi venea în minte, aceasta nu izvora din milă sau ruşine ci, pentru că o iubea sincer şi cu tot focul inimii pe Antonia, dorea ca ea să i se dăruiască de bunăvoie.

La miezul nopţii, călugării părăsiră mănăstirea. Matilda făcea parte din cor şi-l dirija. Ambrosio fu lăsat singur şi liber să cate ce-i poftea inima.

Încredinţat că nu rămăsese nimeni care să-i pândească mişcările sau să-i tulbure plăcerile, străbătu biserica şi se grăbi către partea dinspre apus a navei. În timp ce inima îi bătea plină de speranţă, dar nu şi fără teamă, trecu prin grădină, descuie uşa care dădea spre locul veşnicei odihne, pătrunse în cimitir şi peste câteva clipe, se afla în faţa criptei. Ajuns aici se opri; cătă bănuitor în jur, căci îşi dădea seama că treaba ce-l aducea în locul acela nu se cuvenea să fie privită de vreun ochi străin. Pe când stătea nehotărât, auzi ţipătul trist şi ascuţit al bufniţei, piază-rea; ferestrele mănăstirii alăturate zornăiau în bătaia vântului care şuiera puternic şi, în timp ce suflarea trecea iute pe lângă el, purta pe aripile ei zvonul slab al cântărilor psalmodiate de corişti. Deschise precaut uşa, ca şi cum s-ar fi temut să nu tragă cineva cu urechea; intră şi o închise în urma sa. Călăuzit de lumina lămpii, îşi croia drum prin coridoarele întinse ale căror cotituri Matilda îl învăţase să le cunoască şi ajunse la cavoul acela singuratic, unde dormea iubita lui.

Nu era nicidecum uşor să descoperi intrarea; dar, pentru Ambrosio, care, atunci când fusese înmormântată Antonia, luase mult prea bine aminte la locul unde se afla uşa, ca să se mai poată înşela cumva, aceasta nu era o piedică. O găsi nezăvorâtă, o împinse şi coborî sub pământ. Se apropie de umilul mormânt în care odihnea Antonia. Adusese cu sine o rangă de fier şi o cazma; dar se vădi că nu era nevoie de asemenea prevedere. Grilajul fusese prins uşor, pe dinafară; îl ridică, puse lampa pe marginea acestuia şi se aplecă în tăcere deasupra mormântului. Frumoasa adormită zăcea alături de trei leşuri care se făceau ţărână. O roşeaţă aprinsă, ce prevestea că se va trezi din nou la viaţă, îi acoperea obrajii; şi, pe când stătea culcată în sicriu, părea să zâmbească imaginilor morţii de care era înconjurată. Ambrosio privea osemintele şi chipurile hâde ce cândva fuseseră, poate, tot atât de plăcute şi frumoase şi se gândea la Elvira, pe care o adusese în aceeaşi stare. Când amintirea acestei fapte înfiorătoare îl străfulgeră o clipă, mintea i se întunecă de groază; ceea ce nu făcu, totuşi, decât să-l îndârjească: era mai hotărât ca oricând să o necinstească pe Antonia.

— De dragul tău, frumuseţe fatală, murmură călugărul şi cătă lung la prada sortită să-i cadă jertfă, de dragul tău am săvârşit acest omor şi m-am dat chinurilor veşnice. Acum eşti în puterea mea. Şi, dacă voi fi vinovat, cel puţin voi trage şi foloase. Nu spera că te vor izbăvi rugile tale şoptite cu un glas melodios ce nu-şi află pereche, ochii-ţi luminoşi, înlăcrimaţi, şi mâinile ridicate în chip de implorare, precum atunci când prin pocăinţă cată să dobândească iertarea Sfintei Fecioare; să nu tragi nădejde, nevinovăţia aceea tulburătoare, durerea ta minunată şi rugăminţile tale pricepute nu te vor mântui: nu vei scăpa din braţele mele! Înainte de a miji zorii, trebuie să fii a mea, şi vei fi a mea!

Antonia nu se trezise încă, atunci când el o ridică din mormânt; apoi Ambrosio se aşează pe o bancă de piatră şi, în timp ce o ţinea în braţele sale, pândea nerăbdător semnele ce aveau să arate că-şi venea în simţiri. Greu putu să-şi stăpânească patima, ca să nu se bucure de ea, în timp ce zăcea mai departe în nesimţire. Greutăţile care-l împiedicaseră să-şi potolească dorinţa, şi vremea îndelungată ce trecuse din clipa când nu se mai atinsese de o femeie făceau ca poftele trupului să-l mistuie şi mai rău; deoarece acum Matilda nu-i mai cerea să o iubească, ci îl izgonise numaidecât şi pentru totdeauna din braţele ei.

— Nu sunt o târfă, Ambrosio, îi spusese când, muncit de preaplinul patimii, îi cerea, mai aprins decât altă dată, să i se dăruiască. De astă dată îţi sunt doar prietenă şi nu-ţi voi fi ibovnică. Încetează deci, nu-mi mai pretinde să mă învoiesc cu nişte dorinţe care sunt pentru mine o ocară. Când îţi eram stăpâna inimii, mă mândream cu îmbrăţişările tale. Vremurile acelea au apus demult; fiinţa mea te lasă rece şi nevoia, nu iubirea, te mână să-mi cauţi dragostea. Nu pot să mă supun unei cereri atât de umilitoare pentru mândria mea.

Lipsit, brusc, de plăcerile cu care se obişnuise şi, deci, îi făceau neapărat trebuinţă, călugărul suferea crunt din pricina acestei oprelişti. Fire dedată desfătării simţurilor, bărbat în puterea vârstei şi cu sângele aprins, se lăsase până-ntr-atât stăpânit de pornirile trupului, încât patima ajunsese să-l smintească. Din iubirea sa pentru Antonia nu mai rămăsese decât ceea ce era grosolan şi necuviincios; năzuia fierbinte să fie a lui; până şi întunericul din cavou, tăcerea înconjurătoare şi împotrivirea la care se aştepta, păreau să aţâţe dorinţa lui sălbatică şi nezăgăzuită.

Treptat, simţi cum în pieptul sprijinit de al său se răspândea din nou căldura. Inima bătea iarăşi, sângele curgea mai repede, şi buzele se mişcară. În sfârşit, Antonia deschise ochii; dar, copleşită şi năucită de pe urma acelei puternice băuturi adormitoare, îi închise numaidecât. Ambrosio pândea îndeaproape toate aceste semne şi nu lăsa să-i scape vreo mişcare. Când văzu că-şi revenise pe deplin în simţiri, o strânse la piept în culmea încântării, şi-şi apăsă puternic buzele pe ale ei. Gestul acesta brusc fu de ajuns ca să împrăştie ceaţa ce întuneca mintea Antoniei. Se ridică în grabă şi aruncă o privire rătăcită în jur. Imaginile ciudate ce i se înfăţişau nu făcură decât să o zăpăcească. Îşi duse mâna la cap, de parc-ar fi dorit să pună rânduială în mintea ei răvăşită. În cele din urmă, şi-o lăsă în jos şi-şi roti pentru a doua oară ochii prin temniţă; privirea îi fu atrasă de faţa stareţului.

— Unde sunt? spuse deodată. Cum am ajuns aici? Unde e mama? Parc-am văzut-o! O, am avut un vis, un vis îngrozitor, în care mi s-a spus... Dar unde sunt? Lasă-mă să plec! Nu pot să rămân aici!

Încercă să se ridice, dar călugărul o opri.

— Fii liniştită, frumoasă Antonia, îi răspunse; nu te pândeşte nicio primejdie; încrede-te în mine, căci eu îţi stau pavăză. De ce mă priveşti aşa lung? Nu mă recunoşti? Nu-l cunoşti pe Ambrosio, prietenul tău?

— Ambrosio! Prietenul meu! O! Da, da, îmi amintesc. Da' de ce sunt aici? Cine m-a adus? Cum se face că eşti cu mine? Vai! Flora m-a rugat să am grijă!... În locul acesta nu-s decât gropi, morminte şi schelete! Mi-e frică! Du-mă de aici, bunule Ambrosio, priveliştea îmi aminteşte visul acela îngrozitor! Se făcea că eram moartă şi zăceam în mormânt! Du-mă de aici, bunule Ambrosio!... Nu vrei! O, nu?... Nu te uita aşa la mine. Ochii îţi ard, mă înspăimânţi! Îndură-te, pentru Dumnezeu!

— De ce te sperii, Antonia? răspunse stareţul, în timp ce o strângea în braţe şi-i acoperea pieptul cu sărutări, de care ea zadarnic se lupta să scape. De ce te temi de mine – de cineva care te adoră? Ce-are a face unde te afli? Mie, cripta aceasta îmi pare un cuib al dragostei. Întunecimea din jur e o noapte prielnică tainei care învăluie desfătările noastre! Aşa gândesc eu şi aşa trebuie să vadă lucrurile şi Antonia mea. Da, scumpă fată, da! Focul ce mă cuprinde îţi va aprinde şi ţie sângele din vine şi plăcerea mea nebună va fi îndoit de mare fiindcă o voi împărţi cu tine!

În timp ce grăia astfel, o îmbrăţişa întruna şi-şi îngăduia cele mai mari necuviinţe. Oricât de neştiutoare era Antonia, tot îşi dădea seama că gesturile sale erau fără ruşine. Înţelese că se afla în primejdie, se smulse din braţele lui şi, cum nu avea altceva pe ea decât giulgiul, şi-l înfăşură strâns în jurul trupului.

— Dă-mi drumul, părinte, strigă Antonia care, speriată fiindcă se vedea fără apărare, căuta să-şi domolească dreapta ei revoltă. De ce m-ai adus în acest loc? Mă îngheaţă de groază! Du-mă de aici, dacă ai puţină milă şi omenie! Lasă-mă să mă întorc în casa de unde am plecat fără să ştiu cum; dar nu vreau şi nici nu trebuie să mai stau o clipă în locul acesta.

Deşi călugărul era oarecum mirat de glasul hotărât cu care-i vorbea, altceva decât uimire nu simţi. Îi luă mâna, o sili să stea pe genunchii săi; o privi cu ochi lacomi şi răspunse astfel:

— Linişteşte-te, Antonia. Zadarnic te împotriveşti, acum nu mai sunt nevoit să tăgăduiesc patima ce-o nutresc pentru tine. Lumea te socoteşte moartă; nu vei mai trăi niciodată printre ceilalţi. Eu singur îţi sunt stăpân aici; eşti cu desăvârşire în puterea mea şi mă mistuie o dorinţă pe care trebuie să mi-o îndeplinesc sau să mor. Dar numai ţie îţi voi datora fericirea mea. Frumoasa mea! Încântătoarea mea Antonia! Lasă-mă să-ţi împărtăşesc bucurii ce-ţi sunt încă necunoscute, şi să te învăţ să simţi, în braţele mele, plăcerile pe care curând le voi încerca eu însumi la pieptul tău. Ba chiar mai

mult, împotrivirea aceasta e o copilărie, urmă el, când văzu cum se ferea de mângâierile sale şi se lupta să se smulgă din îmbrăţişarea lui; nu se află nimeni prin preajmă care să te ajute; nici Dumnezeu, nici oamenii nu te vor scăpa din braţele mele. Totuşi, pentru ce respingi plăceri atât de minunate, atât de încântătoare? Nu ne vede nimeni: legătura noastră va rămâne o taină pentru toţi. Iubirea şi clipa prielnică ne cheamă să dăm frâu liber pasiunii! Supune-te în faţa ei, frumoasă fată! Cuprinde-mă iubitoare cu braţele, lipeşte-ţi buzele de ale mele! Printre toate darurile cu care te-a înzestrat, natura să nu ţi-l fi hărăzit oare pe cel mai preţios? Ţi-a dat cumva o fire rece? O, cu neputinţă. Fiece trăsătură şi gest de-al tău spun că ai fost zămislită să binecuvântezi şi să fii binecuvântată. Nu te uita la mine cu ochii aştia plini de rugă; gândeşte-te la nurii tăi; îţi vor spune că rugăminţile nu mă mişcă. Pot să las din mână aceste mădulare atât de albe, catifelate şi gingaşe?... Sânii învolţi, rotunzi, plini... buzele cărnoase, de o nesecată dulceaţă? Pot să le dau drumul şi să las pe-un altul să se bucure de aceste comori? Nu, Antonia!... niciodată, niciodată! Ţi-o jur cu acest sărut!... Ţi-o jur din nou!... Şi încă o dată!

Clipă de clipă, călugărul se aprindea tot mai mult, iar Antonia se simţea din ce în ce mai îngrozită. Se zbătea să se desprindă din braţele lui. Strădaniile ei erau zadarnice; şi, când văzu că Ambrosio îşi îngăduia să se poarte clipă de clipă mai necuviincios, strigă din răsputeri cerând ajutor. Cavoul, licărul palid al lămpii, întunecimea din jur, mormântul aflat sub ochii ei şi imaginile morţii de care dădea oriunde îşi întorcea privirea nu erau menite să-i trezească acel freamăt ce-l întărâta pe călugăr. Până şi mângâierile lui nebune o înspăimântau şi nu-i trezeau decât frică. Dimpotrivă, groaza, sila vădită şi împotrivirea ei neîncetată păreau doar să aprindă dorinţa călugărului, să înteţească pornirile sale sălbatice. Strigătele Antoniei nu fură auzite; ţipă totuşi mai departe, şi nici nu încetă să se zbată ca să scape, până când, stoarsă de puteri, începu să gâfâie şi se prăbuşi din braţele lui, căzu în genunchi, iar tot ce mai putu face fu să se roage şi să implore. Nu izbuti nici de astă dată să-l înduplece. Dimpotrivă, siluitorul folosi starea în care se afla Antonia şi se azvârli pe jos, lângă ea. O strânse la pieptul său, aproape moartă de frică şi vlăguită după atâta luptă. Îi înăbuşi ţipetele cu sărutările lui, se purtă crud ca un sălbatic ce nu are nimic sfânt şi, din necuviinţă în necuviinţă, cuprins de furia patimii lui nebune, îi răni şi-i stâlci mădularele gingaşe. Fără să se sinchisească de lacrimile, ţipetele şi rugile ei, ajunse treptat să fie a lui şi nu lăsă să-i scape prada, până când nelegiuirea nu fu săvârşită: o necinsti pe Antonia.

Abia izbutise să-şi atingă ţelul, că se şi cutremură, când se gândi la sine însuşi şi la mijloacele cu ajutorul cărora îşi îndeplinise planul. Dorinţa mult

prea aprinsă ce înainte îl mânase să o dobândească pe Antonia acum îi trezea silă: şi un imbold tainic îl făcea să simtă josnicia acestui păcat, nedemn de un bărbat, pe care îl făptuise. Se ridică grabnic din braţele ei. Antonia, pe care până de curând o privea plin de adoraţie, îi stârnea doar duşmănie şi furie. Îşi întoarse faţa, ca să nu o mai vadă, sau, atunci când fără să vrea privirea îi cădea pe chipul ei, ochii îi scăpărau de ură. Nefericita leşinase înainte ca ruşinea-i să fie desăvârşită; se trezi la viaţă doar ca să-şi dea seama de nenorocirea ei. Rămase întinsă pe pământ, cufundată într-o deznădejde mută; pe obrazul ei, lacrimile se izgoneau una pe alta, iar pieptul i se înălţa mereu într-un suspin. Copleşită de durere, zăcu câtva timp amorţită. În cele din urmă, se ridică anevoie, îşi târî paşii obosiţi spre uşă şi se pregăti să iasă din cavou.

La auzul paşilor Antoniei, călugărul se trezi din mohoreală şi nepăsare. Sări de pe mormântul pe care stătea culcat, în timp ce ochii îi rătăceau asupra ţărânei dinlăuntru, se luă după victima cruzimii sale şi, curând, o ajunse din urmă. O înşfăcă de braţ şi, brutal, o sili să se întoarcă.

— Încotro? strigă cu o voce neînduplecată. Întoarce-te numaidecât!

Faţa lui mânioasă o făcu să tremure.

— Ce mai vrei, zise cu teamă; nu am fost batjocorită până la capăt? Nu sunt o fiinţă pierdută, pierdută în vecii vecilor?! Cruzimea ţi-e potolită sau încă mai trebuie să sufăr? Lasă-mă să plec: dă-mi voie să mă întorc acasă şi să-mi plâng, fără să mă înfrânez, ruşinea şi nenorocirea.

— Să te întorci acasă! o îngână călugărul cu amară şi sfruntată bătaie de joc. Şi-apoi, deodată, în timp ce ochii îi scăpărau mânioşi: cum aşa?! Ca să poţi să mă învinuieşti în faţa lumii – să faci cunoscut că sunt un făţarnic, un siluitor, un trădător, un monstru crud, desfrânat şi nerecunoscător? Nu, nu, nu! Ştiu bine cât de greu am păcătuit – vai, recunosc, ai fi mult prea îndreptăţită să te plângi, iar fărădelegilor mele le-ar merge vestea! N-o să pleci din locul acesta să spui întregului Madrid că sunt un nemernic; că am pe suflet păcate pentru care nu mai trag nădejde să dobândesc iertarea lui Dumnezeu. Fată nenorocită ce eşti! Aici trebuie să rămâi, cu mine, printre mormintele astea singuratice, în mijlocul acestor chipuri ale morţii, înconjurată de leşuri putrede, dezgustătoare, ce se fac ţărână! Aici o să stai şi-o să fii martoră la suferinţele mele, o să vezi cu ochii tăi ce înseamnă să simţi grozăviile deznădejdii, iar hula şi blestemele să-ţi însoţească ultimul suspin. Ce m-a ispitit să cad în asemenea păcate, de mă cutremur doar când mi le amintesc? Vrăjitoare ce meneşti urgie! Oare nu frumuseţea ta? Nu m-ai acoperit de ruşine? N-ai făcut din mine un făţarnic care şi-a călcat jurământul, un siluitor, un ucigaş?! Ba chiar acum, faţa aceasta de înger îmi spune să nu mai sper că Dumnezeu mă va ierta. Vai, când voi sta în faţa

tronului său de judecată, chipul acesta va fi destul ca să mă osândească. Îi vei spune judelui meu că trăiai fericită, înainte de a-ţi fi ieşit în cale *eu;* erai neîntinată, îi vei zice, până când te-am pângărit *eu*. Vei veni dinaintea tronului său cu ochii ăştia plini de lacrimi, obrazul palid şi îngrozitor, mâinile acestea ridicate, care vor implora, aşa cum ai făcut în clipele când căutai mila mea, pe care nu ţi-am arătat-o. Atunci voi fi, fără îndoială, osândit la veşnica pierzanie. Şi-apoi, va veni duhul torturat veşnic! Şi tu vei fi aceea care mă va învinui! Tu, fată nenorocită, tu! tu!

În timp ce cuvânta astfel, cu glas de tunet, înşfăcă sălbatic braţul Antoniei şi bătu cu piciorul în pământ, pradă unei mânii turbate.

Antonia presupuse că-şi pierduse minţile şi, îngrozită, se lăsă în genunchi; îşi ridică mâinile şi vocea aproape i se stinse înainte de a rosti:

— Cruţă-mă! Cruţă-mă!

— Taci! strigă înnebunit călugărul şi o trânti la pământ.

O lăsă, şi începu să păşească în sus şi-n jos prin cavou, cu o înfăţişare cruntă şi ca scos din minţi. Ochii i se rostogoleau înfricoşător: Antonia tremura de fiece dată când privirea ei se încrucişa cu a lui. Părea că plănuia ceva înfiorător şi Antonia nu mai spera că va ieşi vie din criptă. Era, totuşi, nedreaptă cu el când nutrea acest gând. Din sufletul lui Ambrosio, cuprins de groază şi dezgust, mila pentru victima sa nu dispăruse încă. Odată ce furtuna patimilor se potolise, ar fi dat toate comorile din lume, dacă le-ar fi avut, ea să-i înapoieze acea neprihănire de care desfrâul lui nestăvilit o lipsise. În pieptul său nu mai rămăsese nici urmă din dorinţele care îl îmboldiseră să săvârşească nelegiuirea. Pentru tot aurul Indiilor nu s-ar fi lăsat ispitit să se bucure de ea a doua oară. Firea sa se răzvrătea, chiar şi atunci când se gândea la lucrul acesta, şi ar fi fost bucuros să-şi şteargă din minte amintirea celor petrecute adineauri. Pe măsură ce furia şi mohoreala i se domoleau, mila ce o simţea pentru Antonia creştea. Se opri şi ar fi vrut să-i spună vorbe menite să o aline; dar, cum nu le găsea, rămase pe loc şi ochii săi îndureraţi o priveau ţintă. Starea ei părea atât de deznădăjduită, o copleşea o asemenea durere, încât niciun om din lumea aceasta n-ar fi avut putinţa să-i aducă mângâiere. Iar el, ce-ar fi fost în stare să facă pentru ea? Îşi pierduse liniştea sufletească, cinstea îi fusese răpită pentru totdeauna. Era despărţită pe veci de oameni şi nici nu îndrăznea să o readucă în mijlocul lor. Îşi dădea seama că, dacă ar apărea din nou în lume, vina lui ar fi dată în vileag şi pedeapsa, ce l-ar aştepta, ar fi de neînlăturat. Unui suflet mult prea încărcat de păcate, cum era al său, spaimele morţii îi păreau îndoite. Totuşi, dacă ar scoate-o pe Antonia la lumină şi ar răbda gândul că va avea astfel putinţa să-l trădeze, ce viitor nefericit s-ar aşterne în faţa ei! N-ar putea niciodată să spere că se va căsători cu cinste, va purta necontenit

pecetea ruşinii şi va fi osândită la durere şi singurătate tot restul vieţii. Ce altceva ar fi avut de ales? Mai rămânea o cale, cu mult mai cumplită pentru Antonia dar care, cel puţin, avea să-l pună la adăpost pe el. Hotărî să-i lase pe ceilalţi să fie mai departe convinşi că Antonia murise şi să o ţină închisă în această temniţă întunecată. Aici avea de gând să vină să o vadă în fiece noapte, să-i aducă mâncare, să se pocăiască şi să plângă împreună cu ea. Îşi dădea seama că hotărârea era nedreaptă şi crudă; dar nu avea alt mijloc prin care să o împiedice pe Antonia să arate tuturor vina lui şi propria-i ruşine. Dacă i-ar fi redat libertatea, nu putea să fie sigur că va tăcea. Păcătuise prea greu împotriva ei ca să tragă nădejde că-l va ierta. Pe lângă aceasta, de îndată ce s-ar ivi în lume, ar stârni curiozitatea tuturor şi durerea ei cumplită ar împiedica-o să ascundă pricina acestei năpaste; hotărî deci ca Antonia să rămână, mai departe, închisă în temniţă.

Se apropie de ea, în timp ce pe faţa lui se citea cât era de năucit. O ridică de jos, dar, când îi luă mâna, o simţi cum tremura şi-i dădu drumul de parcă ar fi atins un şarpe. Firea părea să se dea îndărăt cuprinsă de groază în faţa acestei atingeri. Antonia îl atrăgea şi în acelaşi timp îi trezea silă, fără ca el să înţeleagă pricina nici unuia dintre aceste simţăminte. Privirea ei avea ceva care-l înfiora; şi, fără să înţeleagă din ce cauză, conştiinţa îi spunea că nelegiuirea făptuită era fără de margini. Îi vorbi repezit, dar folosi, totuşi, cuvinte cum altele mai blânde nu fu în stare să găsească şi, cu ochii aţintiţi într-altă parte, cu o voce abia auzită, se strădui să-i aline suferinţa în urma unei nenorociri care acum era de neînlăturat. Se căia din adâncul inimii, îi spuse, şi bucuros ar fi dat câte o picătură de sânge pentru fiece lacrimă pe care i-o smulsese sălbăticia sa. Zdrobită şi fără de speranţă, Antonia îl asculta cu o durere mută; dar, când o înştiinţă că va fi închisă în cavou, aceste vorbe ce-i vesteau o soartă cumplită, faţă de care moartea însăşi părea mai atrăgătoare, o treziră pe dată din nepăsarea ei. Va duce o viaţă nenorocită, până în ultima clipă, într-o temniţă strâmtă, dezgustătoare; nimeni pe lume, decât siluitorul, nu va şti că trăieşte; avea să fie înconjurată de leşuri ce se făceau ţărână, să răsufle aerul vătămător al putreziciunii, să nu mai vadă niciodată lumina soarelui sau să respire boarea curată a boltei cereşti! Era prea groaznic, nu putea să îndure; gândul acesta birui chiar şi îngreţoşarea pe care i-o trezea călugărul. Căzu, din nou, în genunchi; cu vorbele cele mai mişcătoare şi înfocate îl imploră să aibă milă: nu-i cerea altceva decât să-i redea libertatea, şi nimeni nu va afla relele ce le-a pătimit, îi făgădui; o să lămurească lumii cum va crede mai potrivit, pricina întoarcerii ei printre oameni; şi ca să împiedice fie şi cea mai mică bănuială ce putea să cadă asupra lui, se arăta gata să părăsească numaidecât Madridul. Îl ruga cu atâta aprindere, încât călugărul fu destul de tulburat.

Deoarece făptura ei nu-i mai trezea dorinţa, cugetă Ambrosio, nu avea de ce să o ţină ascunsă, aşa cum îşi pusese în gând la început; îi făcea un alt rău, după toate câte le îndurase, gândea, iar, dacă Antonia îşi ţinea făgăduiala, fie că era închisă sau liberă, nimic nu primejduia viaţa şi numele lui cel bun. Pe de altă parte, se temea ca nu cumva, îndurerată de nenorocirea ce o lovise, Antonia să-şi trădeze fără să vrea cuvântul sau, fiindcă era cum nu se poate mai naivă şi nu ştia să înşele, să îngăduie ca un altul mai viclean să-i smulgă taina. Deşi avea de ce să se teamă, o dorinţă izvorâtă din adâncul inimii, ce-l îndemna să-şi îndrepte atât cât îi stătea în putinţă greşeala, îi cerea să îndeplinească rugăminţile ei. Nu şovăia decât fiindcă-i era greu să găsească un pretext, care să-i lămurească pe ceilalţi cum se făcea că Antonia se trezise din nou la viaţă, după ce fusese socotită moartă şi după ce fusese înmormântată în văzul tuturor. Tot mai chibzuia pe ce cale putea să înlăture această piedică, când auzi zgomot de paşi care se apropiau în mare grabă. Uşa cavoului fu dată de perete şi Matilda se năpusti înăuntru, foarte descumpănită şi înspăimântată, după cum se vedea.

Când zări un străin, Antonia scoase un strigăt de bucurie; dar, curând, îşi pierdu nădejdea că va primi vreun ajutor din partea acestuia. Presupusul novice nu se arătă câtuşi de puţin surprins găsind o femeie singură cu călugărul într-un asemenea loc ciudat, la o oră foarte târzie; şi, fără să piardă o clipă, grăi către stareţ:

— Ce-i de făcut, Ambrosio? Dacă nu se găseşte mijlocul ca răzvrătiţii să fie împrăştiaţi grabnic, suntem pierduţi. Mănăstirea Sfânta Clara e în flăcări, Ambrosio; stareţa a căzut jertfă gloatei cuprinse de mânie. O soartă asemănătoare pândeşte, încă de pe-acum, şi mănăstirea noastră. Călugării, speriaţi de ameninţările mulţimii, te caută pretutindeni. Îşi închipuie că numai puterea ce-o ai asupra norodului va putea să potolească răzmeriţa. Nimeni nu ştie ce s-a întâmplat cu tine şi toţi sunt miraţi şi deznădăjduiţi fiindcă lipseşti. M-am folosit de zăpăceala ce domneşte pretutindeni şi am fugit încoace, ca să te previn că ameninţă primejdia.

— Lucrurile or să se îndrepte numaidecât, răspunse stareţul; mă întorc pe dată la chilia mea; o pricină oarecare va lămuri de ce am lipsit.

— Cu neputinţă, răspunse Matilda: cripta e plină de arcaşi. Lorenzo de Medina şi câţiva funcţionari ai Inchiziţiei caută prin cavouri şi au pătruns prin toate galeriile. Dacă fugi, vei fi prins; se va cerceta din ce pricină te aflai în criptă la ora aceasta târzie; o vor descoperi pe Antonia şi, atunci, vei fi pierdut pentru totdeauna.

— Lorenzo de Medina! Funcţionarii Inchiziţiei! Ce-i aduce? Pe mine mă caută? Aşadar sunt bănuit?... O! Vorbeşte, Matilda! Răspunde-mi, fie-ţi milă!

— Deocamdată nu se gândesc la tine; dar, în curând, mă tem că te vor căuta. Cavoul acesta e greu de cercetat, numai astfel vei avea putinţa să fii trecut cu vederea. Uşa e ascunsă cu dibăcie; din fericire, s-ar putea să nu o bage de seamă şi să rămânem pitiţi aici, până când cercetarea va lua sfârşit.

— Dar Antonia... dacă inchizitorii s-ar apropia şi strigătele ei ar fi auzite...

— De primejdia asta, uite cum te scap! îi curmă Matilda vorba.

În timp ce rostea aceste cuvinte, scoase un pumnal şi se repezi la victima ce-i era menită.

— Stai! Stai! strigă Ambrosio şi, în aceeaşi clipă îi înşfăcă braţul şi îi smulse din mână jungherul gata ridicat. Ce vrei să faci, femeie fără inimă? Nenorocita a pătimit prea mult şi până acum, datorită sfaturilor tale primejdioase! De-ar fi dat Dumnezeu să nu le fi urmat niciodată! Măcar să fi fost voia Domnului să nu-ţi fi văzut nicicând faţa!

Matilda îl străfulgera cu o privire dispreţuitoare.

— Prostii! strigă şi chipul ei mânios, înfăţişarea-i plină de măreţie îl îngroziră pe călugăr. După ce ai jefuit-o de tot ce făcea să-i fie drag să trăiască, te temi să-i iei o asemenea viaţă nenorocită? Dar e bine aşa! Să trăiască pentru ca să te încredinţezi cât de nebun ai fost. Te las în seama soartei tale nefericite. Mă lepăd de întovărăşirea noastră! Cine se teme să săvârşească un păcat atât de mărunt nu e demn să-l oblăduiesc. Ascultă! Ascultă, Ambrosio! Nu auzi arcaşii? Vin, şi pieirea ta e de neînlăturat!

În clipa aceea urechea stareţului prinse zgomot de voci ce răsunau în depărtare. Dădu fuga să închidă uşa, ascunsă vederii, pe care Matilda o lăsase deschisă, căci aceasta era singura lui nădejde că va scăpa viu şi nevătămat. Nu apucă să ajungă acolo, când Antonia se strecură brusc pe lângă el, se năpusti în afara cavoului şi fugi iute ca o săgeată într-acolo de unde venea zgomotul. Ascultase cu luare-aminte vorbele Matildei; auzise când fusese amintit numele lui Lorenzo şi hotărâse să se încumete la orice ca să se pună sub apărarea lui. Uşa era deschisă. Zgomotele o încredinţară că arcaşii nu puteau să fie departe. Îşi adună puţinele puteri câte-i mai rămăseseră, ţâşni pe lângă călugăr înainte ca el să-şi dea seama ce gând avea şi se îndreptă în goană într-acolo de unde se auzeau voci. Uluit cum era, de îndată ce se dezmetici, stareţul izbuti, totuşi, să se ia după ea. Zadarnic Antonia fugea acum de două ori mai repede şi-şi încorda din răsputeri toţi muşchii. Clipă de clipă, duşmanul o ajungea tot mai mult din urmă; îi auzea paşii aproape, în spatele ei, şi simţea pe gât căldura răsuflării lui fierbinţi. O ajunse, îşi răsuci mâna în şuvoiul buclelor fluturânde şi încercă să o târască înapoi în temniţă. Antonia se împotrivi din răsputeri, îşi încolăci braţele în jurul unei coloane care sprijinea acoperişul şi strigă cu glas puternic, cerând ajutor. Călugărul se străduia în van să o ameninţe, doar avea să contenească.

— Ajutor! ţipa ea mai departe. Ajutor! Ajutor, pentru Dumnezeu!

Se auzea zgomotul paşilor care se apropiau, zoriţi de strigătele ei. Stareţul se aştepta, clipă de clipă, să vadă că sosesc inchizitorii. Antonia nu se dădea bătută şi, de data aceasta, ca să o silească să tacă, folosi mijlocul cel mai înfiorător şi mai crud. Ţinea încă, strâns în mână, pumnalul Matildei; nicio clipă nu stătu să se gândească, îl ridică şi i-l înfipse de două ori în piept. Antonia ţipă şi se prăbuşi la pământ. Călugărul se luptă să o ia de acolo, dar braţele ei se încleştau mai tare în jurul coloanei pe care o îmbrăţişau cu toată puterea. În clipa aceea, pe pereţi străfulgeră lumina torţelor ce se apropiau. Ambrosio, care se temea că va fi descoperit, fu nevoit să-şi părăsească victima şi fugi în grabă spre cavoul unde o lăsase pe Matilda.

Fugi, dar nu fără să se bage de seamă. *Don* Ramirez, sosit din întâmplare primul, văzu o femeie care sângera pe jos în timp ce un bărbat fugea din locul acela, iar încurcătura lui trăda că el era ucigaşul. Porni numaidecât pe urmele fugarului, însoţit de o parte din arcaşi, pe când ceilalţi rămaseră cu Lorenzo ca să o apere pe necunoscuta care zăcea rănită. O ridicară şi o sprijiniră pe braţele lor. Leşinase de prea mare durere, dar curând dădu semne că se trezea. Deschise ochii şi, când se strădui să ridice capul, părul des şi auriu care până atunci îi acoperise faţa îi căzu pe spate.

— Dumnezeule atotputernic, e Antonia!

Astfel strigă Lorenzo şi, în aceeaşi clipă, o smulse din braţele însoţitorilor săi şi o strânse la pieptul lui.

Deşi fusese aţintit de o mână nesigură, jungherul slujise foarte bine ţelul aceluia care îl mânuise. Pricinuise răni aducătoare de moarte şi Antonia îşi dădea seama că nu mai avea scăpare. Totuşi, în acel scurt răstimp care îi mai rămase de trăit, cunoscu clipe de fericire. Grija oglindită pe faţa lui Lorenzo în timp ce se jelea, înnebunit de dragoste, şi întrebările pe care i le punea cu înfrigurare, dornic să afle cum ajunsese să fie rănită, o încredinţară fără nicio îndoială că inima lui îi aparţinea. Antonia nu fu scoasă din galeriile subpământene, de teamă ca nu cumva mişcarea să-i grăbească moartea; iar, în ceea ce o privea, nu ţinea să piardă acele clipe când avea dovada iubirii lui Lorenzo şi, la rândul ei, îl încredinţa că-i era drag. Dacă ar mai fi fost nepângărită, îi spuse, ar fi plâns fiindcă-şi pierdea viaţa; lipsită însă de cinstea ei şi înfierată pentru totdeauna cu stigmatul ruşinii, socotea moartea o binecuvântare; nu putea să-i fie soţie; şi deoarece nu-şi mai îngăduia să nutrească această speranţă, primea supusă să coboare în mormânt, fără vreun suspin care să arate că-i părea rău. Îl rugă să se îmbărbăteze, îl imploră să nu se lasă pradă unei dureri zadarnice şi mărturisi că, în afară de el, nu se tânguia pentru nimeni pe care avea să-l lase în urmă. Pe când fiece cuvânt rostit cu vocea ei suavă înteţea durerea lui Lorenzo în loc să i-o

uşureze, Antonia nu înceta să-i vorbească, ceea ce făcu până în clipa morţii. Vocea i se stingea şi abia se mai auzea; un nor întunecat îi înceţoşa vederea, inima îi bătea încet şi neregulat, şi fiece clipă vestea că sfârşitul era aproape.

Zăcea cu capul pe pieptul lui Lorenzo şi buzele ei tot îi mai şopteau vorbe de alint. Murmurul vocii îi fu curmat de clopotul mănăstirii când, în depărtare, acesta bătu ora. În ochii Antoniei străluci deodată o lumină cerească, trupul ei părea însufleţit de noi puteri. Sări din braţele iubitului.

— Ora trei! Vin, mamă!

Îşi împreună mâinile şi se prăbuşi la pământ fără viaţă. În durerea sa, Lorenzo îşi smulgea părul, îşi bătea pieptul şi se împotrivi când ceilalţi voiră să-l despartă de trupul fără suflare. Până la urmă, vlăguit, se lăsă scos din criptă şi fu dus la palatul Medina, aproape la fel de neînsufleţit ca nefericita Antonia.

Între timp, deşi era urmărit de aproape, Ambrosio izbuti să ajungă la cavou. Când *don* Ramirez sosi şi el acolo, uşa fusese închisă, şi trecu mult timp până când se descoperi locul unde se adăpostea fugarul. Dar stăruinţa biruie orice. Deşi uşa era ascunsă cu meşteşug, ochiul treaz îi arcaşilor o descoperi. O forţară şi pătrunseră în cavou spre nemărginita deznădejde a lui Ambrosio şi a tovarăşei sale. Călugărul îşi pierduse cumpătul, încercase să se ascundă, fugise cu toată graba, pe veşmintele lui se vedeau stropi de sânge – toate acestea nu dădeau loc la nicio îndoială că el o ucisese pe Antonia. Dar, când fu recunoscut drept neprihănitul Ambrosio, „omul sfânt", idolul Madridului, cei de faţă încremeniră de uimire şi greu le veni a crede că nu era o nălucire. Stareţul nu încercă să se apere, ci rămase cufundat într-o tăcere ursuză. Fu ridicat şi pus în lanţuri. Aceleaşi măsuri de prevedere fură luate şi în ce-o privea pe Matilda. Când gluga îi fu scoasă, trăsăturile ei gingaşe şi bogăţia părului bălai dădură în vileag că era femeie; iar faptul stârni din nou mirare. Fu găsit, de asemenea, pumnalul, pe care călugărul îl aruncase în mormânt; şi, după ce temniţa fu supusă unei cercetări amănunţite, cei doi învinuiţi fură duşi la închisoarea Inchiziţiei.

Don Ramirez se îngriji ca gloata să nu cunoască nici nelegiuirile, nici mărturisirile prinşilor. Se temea ca răzmeriţa, care urmase după ce stareţa mănăstirii Sfânta Clara fusese pusă sub arest, să nu se stârnească din nou. Se mulţumi să le arate capucinilor vina stareţului. Dornici să ocolească ruşinea unei învinuiri în faţa norodului şi, fiindcă furia mulţimii, de care cu mare greutate scăpaseră o dată mănăstirea lor, îi înspăimânta, călugării îngăduiră numaidecât inchizitorilor să le cerceteze lăcaşul, fără să facă zarvă în jurul faptului. Nu se descoperi nimic nou. Obiectele găsite în chiliile stareţului şi Matildei intrară în stăpânirea Inchiziţiei, unde fură duse ca să slujească

drept dovezi. În rest, toate rămaseră la locul lor şi în întregul Madrid domniră din nou liniştea şi ordinea.

Mănăstirea Sfânta Clara era năruită, căci gloata şi pârjolul îşi uniseră puterile ca să o pustiască. Din vechea alcătuire nu mai rămăsese nimic decât zidurile pe care se sprijinea clădirea, căci grosimea şi trăinicia lor le feriseră de flăcări. Ca urmare, călugăriţele care aparţineau acestei comunităţi fură nevoite să se împrăştie prin alte mănăstiri; dar, cum pretutindeni erau privite cu tot mai multă înverşunare, stareţele nu înclinau să îngăduie aşezarea lor acolo. Totuşi, fiindcă cele mai multe se înrudeau cu familii cunoscute prin bogăţia, spiţa lor de rang înalt şi puterea pe care o aveau, cele câteva comunităţi unde poposiră fură nevoite să le primească, deşi uşa le fu deschisă în silă. Această prejudecată se întemeia pe un neadevăr şi nu era îndreptăţită. Aşa cum se dovedi în urma unor cercetări amănunţite, întreaga suflare din mănăstire, în afară de cele patru călugăriţe pe care le numise maica Sfânta Ursula, nutrea credinţa că Agnes murise. Cele patru vinovate căzuseră jertfă furiei dezlănţuite a mulţimii, şi aceeaşi soartă o avură alte câteva surori, care erau pe deplin nevinovate şi nu ştiau nimic despre toată povestea. Orbită de indignare, gloata le jertfise pe toate călugăriţele ajunse în mâna ei; iar cele care scăpaseră datorau totul prevederii şi cumpătului ducelui de Medina. Îşi dădeau seama de lucrul acesta şi îi purtau acelui nobil recunoştinţa cuvenită.

Virginia nu-şi precupeţi nici ea mulţumirile; dorea, de asemenea, să-l răsplătească pe duce aşa cum se cădea pentru grija arătată şi să dobândească bunăvoinţa unchiului lui Lorenzo. Ceea ce nu-i fu greu. Frumuseţea ei îl uimise pe duce, care o privea plin de admiraţie; şi, pe când căta vrăjit spre făptura aflată dinaintea ochilor săi, blândeţea Virginiei, sprijinul dat bolnavei şi gingăşia arătată acesteia îi câştigară inima. Virginia avea destulă pătrundere ca să bage de seamă că era privită cu plăcere şi-şi îndoi grija pentru fiinţa aflată în suferinţă. Când se despărţiră, la uşa palatului părintesc, ducele îi ceru voie să o întrebe uneori de sănătate. Rugămintea îi fu îndeplinită bucuros; Virginia îl încredinţă că marchizul de Villa Franca va fi mândru dacă va avea prilejul să-i mulţumească el însuşi fiindcă o ocrotise. Şi se despărţiră – frumuseţea şi blândeţea ei îl fermecaseră pe duce, iar Virginia se simţea încântată de acest nobil şi, mai mult încă, de nepotul său.

Când trecu pragul palatului, prima grijă a Virginiei fu să-l cheme pe doctorul familiei, şi să-i dea îngrijiri necunoscutei pe care o avea în seamă. Mama se grăbi să fie părtaşă la îndeplinirea acestei îndatoriri pline de milosârdie. Neliniştit, din pricina răzmeriţei, şi cu teamă în suflet la gândul că fiica sa, singurul lui copil, putea să fie în primejdie, marchizul alergase la

mănăstirea Sfânta Clara şi încă o mai căuta. Fură trimişi soli pretutindeni, ca să-l înştiinţeze că o va găsi nevătămată la reşedinţa sa şi să-l poftească să se grăbească numaidecât într-acolo. În lipsa lui, Virginia avu răgazul să-şi îndrepte toată grija asupra bolnavei care îi fusese încredinţată; şi, cu toate că întâmplările din timpul nopţii o zdruncinaseră, nimic nu o înduplecă să se clintească de la căpătâiul celei suferinde. Fiindcă străina avea trupul surpat de lipsuri şi necazuri, trecu o vreme până când necunoscuta îşi veni în fire. Îi fu foarte greu să înghită leacurile date de doctor; dar, când izbuti să treacă peste această piedică, îşi birui uşor boala, care nu se datora decât slăbiciunii. Îngrijirile primite, hrana bună, ce-i lipsise atâta vreme, şi fericirea simţită fiindcă îşi redobândise libertatea, se înapoiase printre oameni şi, după cum trăgea nădejde, avea să se bucure iarăşi de dragoste – toate acestea îşi dădură obolul la grabnica ei însănătoşire. Din clipa când o văzuse prima oară, starea jalnică a bolnavei, suferinţele ei aproape fără seamăn o făcuseră pe îndatoritoarea-i gazdă să o îndrăgească. Virginia o privea cu cel mai viu interes; dar cât de încântată fu atunci când musafira se însănătoşi îndeajuns ca să povestească tot ce i se întâmplase. Iar în călugăriţa captivă o recunoscu pe sora lui Lorenzo!

Într-adevăr, cea care căzuse jertfă cruzimii monahale nu era alta decât nefericita Agnes. Pe vremea când trăia printre celelalte călugăriţe, Virginia o cunoscuse bine, dar acum, trupul ei vlăguit, faţa schimbată de suferinţă, credinţa tuturor că Agnes murise şi părul mult prea crescut şi încâlcit care-i atârna peste faţă şi piept, o împiedicară la început să şi-o amintească. Stareţa folosise toate şiretlicurile cu putinţă ca să o îndemne pe Virginia să se călugărească, fiindcă moştenitoarea familiei Villa Franca nu ar fi fost o cucerire de dispreţuit. Blândeţea făţarnică şi grija neabătută ce i-o arăta izbutiseră în asemenea măsură să o înrâurească pe tânăra-i rudă, încât aceasta începu să se gândească temeinic să îndeplinească dorinţa maicii superioare.

Agnes, care cunoştea mai bine sila şi plictisul vieţii monahale, înţelegea ce-şi pusese în minte *domina*. Se temea pentru fata aceasta neştiutoare şi se străduia să o facă să-şi dea seama că greşea. Îi înfăţişă, în adevărata lor lumină, multele neajunsuri legate de traiul într-o mănăstire – veşnicele oprelişti, pizma josnică, măruntele urzeli, linguşirea slugarnică şi tămâierea vădită a stareţei, care cerea asemenea laude. O pofti apoi pe Virginia să cugete la viitorul strălucit ce i se aşternea în faţă. Era idolul părinţilor, Madridul o admira, firea şi educaţia primită îi dăruiseră o făptură şi o minte cu însuşiri desăvârşite, putea deci să se aştepte la o căsătorie cât se poate de fericită. Bogăţia îi punea la îndemână mijloacele ce-i făceau trebuinţă ca să arate în cea mai largă măsură milă şi bunăvoinţă, virtuţi pe care le îndrăgea

atât; iar, dacă va rămâne în lume, va fi în stare să descopere fiinţe demne de oblăduirea ei, lucru cu neputinţă în singurătatea din mănăstire.

Aceste temeiuri arătate de Agnes o îndemnară pe Virginia să nu se mai gândească la călugărire; dar un alt argument, pe care Agnes nu-l folosise, avea pentru ea mai multă greutate decât toate celelalte laolaltă. Îl văzuse pe Lorenzo când îşi vizitase sora la vorbitorul din salon; îl plăcuse şi, de fiece dată când vorbea cu Agnes, sfârşea îndeobşte cu o întrebare despre fratele ei. Iar aceasta din urmă, care îşi iubea la nebunie fratele, nu-şi dorea altceva decât să aibă prilejul să trâmbiţeze în auzul tuturor laudele ce i le aducea. Vorbea cu încântare despre el; şi, ca să-şi încredinţeze ascultătoarea că simţămintele fratelui său erau sincere, mintea, luminată de învăţătură, iar graiul, ales, îi arătă în mai multe rânduri scrisorile ce i le trimitea. Curând, Agnes îşi dădu seama că, în urma acestor; legături, inima tinerei prietene era pătrunsă de o tulburare pe care nici pe departe nu se gândise să o işte, dar se simţi fericită când o descoperi. N-ar fi putut să viseze, pentru fratele ei, o căsătorie mai potrivită: moştenitoare a familiei Villa Franca, virtuoasă, iubitoare, frumoasă şi desăvârşită, Virginia părea menită să-l facă fericit pe Lorenzo. Agnes îşi iscodi fratele, fără să amintească vreun nume sau să dea amănunte. Răspunsurile lui o încredinţară că inima şi mâna sa nu aparţineau câtuşi de puţin alteia, şi gândi că pe acest temei putea să se încumete mai departe, fără primejdie. Ca urmare, Agnes încercă să dea tărie iubirii care mijea în sufletul prietenei. Din vorbele ei Lorenzo era nelipsit. Ascultătoarea îşi pleca urechea, cu nesaţ, din piept îi scăpa adesea câte un suspin, iar, atunci când discuţia lor se abătea, nerăbdătoare, îndruma iarăşi vorba pe făgaşul de la care se îndepărtaseră, ceea ce fu destul ca să o convingă pe Agnes că Virginiei nu i-ar fi fost deloc neplăcut dacă fratele ei ar fi curtat-o. În cele din urmă, se încumetă să-i pomenească ducelui despre ceea ce-şi dorea. Deşi nu o cunoştea pe tânără, acesta ştia destul de multe despre ea ca să o socoată demnă să fie soţia nepotului său. El şi nepoata hotărâră ca Agnes să-i dea lui Lorenzo să înţeleagă la ce gândeau amândoi şi sora aştepta doar să-l vadă întors la Madrid, ca să-l îndemne să o ceară în căsătorie pe prietena ei. Întâmplările nefericite care avură loc între timp o împiedicară să îndeplinească ceea ce pusese la cale. Virginia vărsă lacrimi izvorâte din inimă fiindcă pierduse atât o prietenă, cât şi singura fiinţă căreia putea să-i vorbească despre Lorenzo. Inima ei se chinuia în taină pradă iubirii şi se hotărâse să-i mărturisească, totuşi, mamei, simţămintele ce le încerca, atunci când întâmplarea îi scoase din nou în cale fiinţa pe care o îndrăgise. Avu prilejul să-l vadă foarte îndeaproape pe Lorenzo, şi buna lui creştere, mila, curajul său, toate laolaltă îi înteţiră flacăra iubirii. Iar, acum când prietena şi susţinătoarea ei îi fu redată, socotea aceasta un dar picat

din cer; îndrăzni să spere că va fi unită prin căsătorie cu Lorenzo şi hotărî să se folosească de înrâurirea pe care sora o avea asupra lui.

După cum bănuia ducele, se putea ca, înainte de a muri, Agnes să-şi fi îndemnat fratele să ceară mâna Virginiei, şi la ea se gândi, atunci când nepotul lăsase să se înţeleagă că dorea să se rostuiască; drept urmare, primi aceste vorbe cu toată bunăvoinţa. Odată întors la reşedinţa sa, i se povesti despre moartea Antoniei şi purtarea lui Lorenzo în această împrejurare, ceea ce-l făcu să-şi dea limpede seama că pricepuse greşit. Deplânse cele petrecute, dar, fiindcă nefericita fată fusese în fapt scoasă din joc, nădăjduia că planul său va fi, totuşi, dus la bun sfârşit. E drept că starea în care Lorenzo se afla tocmai atunci nu se potrivea unui mire. Visul său se năruise chiar în clipa când sta să se împlinească, iar moartea bruscă şi înfiorătoare a iubitei îl zguduise cumplit. Ducele îl găsi pe patul de suferinţă. Cei care îl îngrijeau se arătau adânc neliniştiţi şi se întrebau dacă va scăpa cu viaţă; dar unchiul nu nutrea aceeaşi teamă. Părerea lui, nu lipsită de înţelepciune, era că „oamenii mor şi-i mănâncă viermii, dar de dragoste nu piere nimeni". De aceea, îi plăcea să creadă că, oricât de trainic rămânea întipărită în inima nepotului său amintirea celor petrecute, timpul şi Virginia aveau să şteargă aceste urme. Se îndreptă, în grabă, spre tânărul îndurerat şi se strădui să-i aducă mângâiere; arătă înţelegere pentru nenorocirea ce se abătuse asupra lui, dar îl îndemnă să ţină piept deznădejdii ce-l năpădea. O asemenea întâmplare groaznică n-ar fi putut să nu-l zguduie, recunoscu el, şi nici nu era în stare să-l mustre, fiindcă se arăta simţitor la cele petrecute; dar, îl imploră, să nu se chinuiască, pradă unor regrete deşarte, ci, mai degrabă, să se lupte cu suferinţa, să-şi apere viaţa, dacă nu fiindcă-şi dorea să trăiască, măcar de dragul acelora care ţineau la el. Pe când îşi dădea toată osteneala să-l facă pe Lorenzo să uite că o pierduse pe Antonia, ducele îi arătă Virginiei o curtenie neabătută şi nu scăpa niciun prilej ca să-i trezească o iubire crescândă pentru nepotul său.

E uşor de bănuit că nu trecu multă vreme până ce Agnes întrebă despre *don* Raymond. Rămase năucă de atâta tulburare, când află în ce stare nenorocită se afla din cauza mâhnirii lui adânci; totuşi, în sinea ei, nu putu să nu se simtă încântată, când se gândi că boala era o dovadă a iubirii sale adevărate. Ducele îşi luă el însuşi îndatorirea să-i vestească bolnavului fericirea ce-l aştepta. Deşi îl pregăti cu toată grija pentru cele ce aveau să se petreacă, această schimbare bruscă, prin care fericirea lua locul deznădejdii, îi prilejui o bucurie atât de puternică, încât fu gata să-l ucidă. Dar, primejdia odată trecută, liniştea sufletească, încrederea în norocul său şi, mai mult ca orice, faptul că o avea în prejmă pe Agnes (care îndată ce se întremă, datorită îngrijirilor date de Virginia şi marchiză, se grăbi să-şi pună puterile

în slujba iubitului), îi dădură curând putinţa să biruie urmările bolii lui îngrozitoare din ultima vreme. Trupul împărtăşi tihna inimii şi Raymond se însănătoşi atât de iute, încât trezi uimirea tuturor.

Nu astfel se petrecură lucrurile cu Lorenzo. Moartea Antoniei, care avusese loc în împrejurări atât de înfiorătoare, îl urmărea amarnic. Ajunsese o umbră; nimic nu-i făcea plăcere. Greu se lăsa înduplecat să îmbuce atât cât să se ţină în viaţă şi cei din jur se temeau că se va îmbolnăvi de plămâni. Numai alături de Agnes se simţea alinat. Deşi întâmplările nu le îngăduiseră niciodată să stea mult împreună, Lorenzo nutrea pentru sora sa o prietenie şi o dragoste sinceră. Agnes, care-şi dădea seama câtă nevoie avea să o ştie acolo, arareori părăsea camera lui. Îl asculta cu neobosită luare-aminte când se jeluia, iar purtarea ei blândă şi înţelegerea pe care o arăta pentru nenorocirea ce-l lovise, îi uşurau durerea. Locuia mai departe la palatul Villa Franca, ai cărui stăpâni îi dovedeau o dragoste deosebită. Ducele îi dăduse de înţeles marchizului ce-şi dorea în legătură cu Virginia. Era o partidă fără cusur: Lorenzo avea să moştenească averea uriaşă a ducelui, iar înfăţişarea sa plăcută, cunoştinţele lui întinse şi purtările-i cuviincioase îl făcuseră cunoscut în Madrid. Se cuvine să mai adăugăm că marchiza descoperise cât de puternică era slăbiciunea pe care fiica ei o avea pentru Lorenzo.

Ca urmare, propunerea ducelui fu primită fără şovăire. Şi cei din jur se străduiră pe toate căile să-i dea imbold lui Lorenzo să cate spre tânără cu acele simţăminte, pe care ea merita atât de mult să le trezească. Când se ducea să-şi vadă fratele, Agnes era adesea întovărăşită de marchiză; şi, îndată ce acesta fu în stare să se mute în camera alăturată, Virginiei îi fu îngăduit uneori ca, sub oblăduirea mamei, să-i ureze sănătate. Făcu lucrul acesta cu asemenea gingăşie, vădi atâta grijă şi alin atunci când o aminti pe Antonia, iar, în timp ce-şi căina rivala pentru trista-i soartă, ochii ei luminoşi sub pânza de lacrimi erau atât de frumoşi, încât Lorenzo nu putu să o privească sau să o asculte fără să se tulbure. Rudele sale, şi aşijderi tânăra, îşi dădură seama că pe zi ce trecea, aceste vizite îi erau tot mai plăcute şi vorbea despre ea cu mai multă admiraţie. Se feriră, totuşi, să-şi arate părerea; nimeni nu suflă o vorbă care l-ar fi putut face pe Lorenzo să bănuiască vreun plan; purtarea şi grija lor rămaseră aceleaşi şi lăsară ca timpul să preschimbe într-un simţământ mai aprins prietenia pe care o simţea, încă de pe acum, pentru Virginia.

Totodată, Virginia începu să-l viziteze mai des; iar, în ultima vreme, abia dacă trecea o zi pe care să nu o petreacă, în parte, lângă patul unde se odihnea Lorenzo. Acesta îşi recăpătă treptat puterile, dar drumul spre însănătoşire era anevoios, zăbavnic. Într-o seară, Lorenzo părea mai voios ca de obicei; Agnes şi iubitul ei, ducele, Virginia împreună cu părinţii stăteau

în jurul său. Pentru prima dată, Lorenzo stărui cu toată căldura ca sora lui să-i arate cum scăpase de urmările otrăvii pe care maica Sfânta Ursula văzuse cum o înghiţea. Fiindcă se temea să-i amintească de acele locuri unde pierise Antonia, Agnes îi ascunsese până atunci povestea suferinţelor prin care trecuse. Cum, de astă dată, el însuşi deschisese vorba şi deoarece socotea că istorisirea necazurilor ei ar putea să-i abată gândul de la durerea asupra căreia mintea lui stăruia mult prea adesea, primi numaidecât să-i îndeplinească rugămintea. Ceilalţi mai auziseră această povestire; dar, pentru că toţi o îndrăgeau pe eroină, erau dornici să o mai asculte o dată. Fiindcă întreaga adunare sprijini ruga lui Lorenzo, Agnes se supuse. Aminti din nou cele descoperite în capela mănăstirii, ura stareţei şi întâmplarea petrecută în miez de noapte, la care maica Sfânta Ursula fusese în taină martoră. Deşi călugăriţa înfăţişase acest ultim fapt, Agnes îl istorisi acum mai amănunţit şi pe larg. După care purcese la povestirea celor ce urmează:

SFÂRŞITUL POVESTIRII LUI AGNES DE MEDINA

Presupusa mea moarte a fost însoţită de cele mai mari chinuri. Clipele acelea, ce le socoteam ultimele pe lumea aceasta, au fost şi mai grele din pricina stareţei, care mă încredinţa că nu voi scăpa de veşnica pierzanie; şi, pe când ochii mi se închideau, auzeam cum îşi dădea frâu liber mâniei şi mă blestema pentru păcatul meu. Nu găsesc cuvinte care să înfăţişeze în ce stare groaznică mă aflam, când pe patul de moarte orice nădejde îmi era alungată din inimă, şi stam gata să mă cufund în somn doar ca la deşteptare să mă trezesc pradă flăcărilor şi furiilor. După ce mi-am venit în simţiri, gândul acesta cumplit tot îmi mai era întipărit în suflet. Priveam, înspăimântată, în jur şi mă aşteptam să-i zăresc pe cei ce aveau să slujească drept unealtă a răzbunării Domnului. În primele clipe, rătăcirea simţurilor şi ameţeala minţii erau atât de puternice, încât zadarnic încercam să înţeleg ceva din acele imagini ciudate care pluteau într-o învălmăşeală nebună dinaintea ochilor mei. De îndată ce încercam să mă ridic, capul mi se învârtea şi greşeam mişcările. În jurul meu totul părea să se clatine, şi, din nou, mă prăbuşeam la pământ. Ochii slăbiţi şi orbiţi nu erau în stare să privească drept spre o licărire de lumină pe care o vedeam pâlpâind deasupra mea. Am fost nevoită să-i închid iarăşi şi să rămân pironită acolo unde mă aflam.

Trecu o oră întreagă până când m-am simţit destul de stăpână pe mine însămi ca să cercetez ceea ce se afla în jur. Iar, când am izbutit, cât de îngrozită am fost, până-n adâncul inimii! M-am pomenit întinsă pe un fel de năsălie împletită din nuiele. Împletitura avea şase mânere, de care călugăriţele se slujiseră, fără îndoială, ca să mă ducă la groapă. Eram învelită

cu o pânză de in şi, deasupra mea, stăteau presărate flori veştede. Într-o parte se găsea un mic crucifix; în cealaltă, un şirag de mătănii cu boabe mari. Mă aflam închisă între patru pereţi scunzi. Partea de sus avea şi ea un acoperiş, iar în acest tavan era prinsă o uşiţă cu gratii, prin care pătrundea boarea ce adia în locul acesta jalnic. O scânteiere slabă de lumină prelinsă printre gratii îmi îngădui să deosebesc grozăviile din jur. Mă înăbuşea un miros scârnav, apăsător, şi, fiindcă uşiţa cu gratii, după cum mi-am dat seama, era deschisă, m-am gândit că aş putea să fug. Cu gândul acesta m-am ridicat, când am simţit că am pus mâna pe ceva moale: am apucat lucrul acela şi m-am îndreptat spre lumină. Dumnezeule atotputernic! Cât de îngreţoşată am fost şi cum am mai încremenit! În ciuda putreziciunii şi a viermilor ce-l năpădiseră am deosebit un cap de om şi am recunoscut chipul unei călugăriţe, moarte cu câteva luni în urmă. Am aruncat capul, şi m-am prăbuşit la pământ aproape fără viaţă.

Când mi-am venit în fire, acest amănunt, precum şi gândul că eram înconjurată de leşurile dezgustătoare ale tovarăşelor mele din mănăstire, care se făceau ţărână, m-au făcut să-mi doresc şi mai aprig să scap din acea închisoare cumplită. Din nou m-am îndreptat spre lumină. Mă apropiasem de uşa cu gratii. Nu mi-a fost greu să o ridic: pesemne că fusese lăsată deschisă, ca să-mi părăsesc mai uşor temniţa. M-am sprijinit de pereţii zgrunţuroşi, şi, fiindcă unele pietre ieşeau în afara celorlalte, m-am străduit să mă urc pe ele şi să mă târăsc în afara temniţei. M-am pomenit într-un cavou destul de încăpător. Pe laturile acestuia se înşirau câteva morminte ce, la înfăţişare, semănau cu acela din care tocmai scăpasem şi păreau să se fi lăsat mult în jos. De tavan era agăţată o candelă, prinsă printr-un lanţ de fier, revărsând în încăperea subpământeană o lumină slabă. Pretutindeni se vedeau simboluri ale morţii: tigve, femure şi alte rămăşiţe pământeşti zăceau împrăştiate pe pământul umed. Fiece mormânt era împodobit cu un crucifix mare, iar, într-un colţ, se afla o statuie a sfintei Clara. În primele clipe, n-am luat seama la toate acestea: o uşă, singura ieşire din cavou, îmi atrăgea privirea. M-am grăbit într-acolo, după ce mi-am înfăşurat strâns giulgiul în jurul trupului. Am împins-o şi, spre groaza mea de nespus, am descoperit că era închisă pe dinafară.

Am bănuit îndată că stareţa se înşelase asupra licorii pe care mă silise să o beau şi, în loc de otravă, îmi dăduse o puternică băutură adormitoare. Deoarece, după toate semnele, mă stinsesem din viaţă, mi se făcuse slujba înmormântării, mi-am spus; şi, fiindcă nu aveam putinţa să înştiinţez pe careva că trăiam, eram sortită să pier de foame. La gândul acesta mă pătrunse groaza, nu numai pentru mine, ci şi pentru fiinţa nevinovată care încă mai trăia în sânul meu. M-am străduit iar să deschid uşa, care nu se

dădea bătută, oricât mă opinteam. M-am silit să strig atât cât mă ţineau puterile şi am ţipat după ajutor. Eram departe de urechile tuturor. Nu mi-a răspuns nicio voce binevoitoare. În criptă domnea o tăcere adâncă, de moarte, şi mi-am pierdut nădejdea că-mi voi recăpăta libertatea. Nu mai mâncasem demult şi lipsa hranei începu să mă chinuie. Foamea mă tortura, durerile pe care mi le pricinuia erau mai rele decât oricare altele, nu puteam să le îndur; şi, totuşi, se părea că se înteţeau oră de oră. Uneori, mă azvârleam la pământ şi mă tăvăleam cuprinsă de nebunia şi furia deznădejdii; alteori, mă ridicam, mă întorceam la uşă şi, din nou, mă luptam să o deschid strigând zadarnic şi cerând ajutor. Nu o dată am fost gata să-mi izbesc tâmpla de colţurile ascuţite ale unui monument, să-mi sparg capul şi, astfel, să pun numaidecât capăt nenorocirilor mele. Dar gândul la copil biruia această hotărâre. Tremuram dinaintea unei fapte care punea în primejdie viaţa lui şi a mea. Şi-apoi, ca să-mi revărs suferinţele, ţipam în gura mare şi mă jeluiam cu tot focul inimii. Cum, după aceea, mă simţeam sleită de puteri, mă aşezam tăcută şi fără nicio speranţă, pe piedestalul ce sprijinea statuia sfintei Clara, îmi încrucişam braţele şi mă lăsam pradă unei deznădejdi mute. Se scurseră astfel câteva ore nefericite. Moartea se apropia de mine cu paşi mari şi repezi şi, clipă de clipă, mă aşteptam să pier. Dintr-odată, un mormânt aflat în preajmă îmi atrase privirea; deasupra acestuia se afla un coş pe care până atunci nu-l băgasem de seamă. Am sărit din locul unde stăteam; m-am repezit într-acolo cu toată iuţeala ce mi-o îngăduia trupul meu istovit. Cât de lacom am înşfăcat coşul pe care-l găsisem şi am dobândit, astfel, o pâine proastă şi o sticluţă de apă!

M-am zvârlit cu nesaţ pe hrană aceasta umilă. S-ar fi zis că merindea fusese lăsată acolo de câteva zile. Pâinea era uscată, iar apa stătută; totuşi, niciodată n-am pus gura pe ceva atât de gustos. Iar când pofta de mâncare mi s-a potolit, am purces să fac diferite presupuneri asupra acestui nou amănunt. Mă tot întrebam dacă nu cumva coşul fusese pus acolo cu gândul la nevoia mea de hrană. Nădejdea îmi spunea că da. Totuşi, cine ar fi putut să ghicească trebuinţa ce-o aveam de acest ajutor? Dacă se ştia că trăiesc, pentru ce eram ţinută în cavoul acesta întunecat? Dacă fusesem zvârlită în temniţă, ce voia să însemne slujba înmormântării? Sau, dacă eram osândită să mor de foame, cărui suflet milostiv îi rămâneam îndatorată pentru că-mi pusese la îndemână merinde? Un prieten n-ar fi păstrat taina cumplitei mele pedepse; şi nici nu părea demn de crezare că un duşman şi-ar fi dat osteneala să-mi aducă hrana cu care să-mi ţin zilele. Cineva din mănăstire, care mă sprijinea, înclinam eu să cred, atunci când priveam lucrurile în mare, descoperise că stareţa punea la cale să mă ucidă şi găsise mijlocul să înlocuiască otrava cu o băutură adormitoare; fiinţa aceea îmi adusese hrana

trebuincioasă ca să nu mor, până când va avea putinţa să înfăptuiască planul menit să mă elibereze; şi, la vremea aceea, îndeletnicirea ei era să vestească rudelor mele primejdia ce mă ameninţa şi să le arate o cale menită să mă scoată din temniţă. Atunci de ce hrana mea era atât de proastă? Prin ce mijloace putuse acea prietenă a mea să pătrundă în criptă, fără ca *domina* să ştie lucrul acesta? Şi, dacă intrase, atunci cum se făcea că uşa era încuiată cu atâta grijă? Nu ştiam ce să cred; totuşi, gândul acesta îmi dădea mai multă speranţă decât oricare altul şi îmi plăcea să judec mai departe astfel.

Cugetarea îmi fu întreruptă de zgomotul unor paşi ce răsunau în depărtare. Se apropiau, dar încet. Prin crăpăturile uşii ţâşniră raze de lumină. Cei care se apropiau veneau să mă elibereze, sau alte motive îi aduceau în criptă, dar cum nu le cunoşteam ţelul, n-am pregetat să strig în gura mare, ca să le atrag luarea-aminte. Sunetele se apropiau întruna. Lumina se făcu mai puternică. În cele din urmă, cu o plăcere de nedescris, am auzit cum cheia se răsucea în broască. Încredinţată că voi fi curând izbăvită, m-am repezit la uşă cu un strigăt de bucurie. Uşa s-a deschis: dar orice nădejde că voi scăpa pieri când apăru stareţa, urmată de aceleaşi patru călugăriţe care fuseseră martore la presupusa mea moarte. Aveau torţe în mâini şi mă ţintuiau cu privirea, cufundate într-o tăcere înfiorătoare.

M-am tras repede înapoi, îngrozită. *Domina* coborî în cavou, iar tovarăşele ei aşijderi. Îndreptă asupra mea o privire aspră, înciudată, dar nu se arătă mirată că mă găsea încă în viaţă. Stătu în locul de unde mă sculasem adineauri. Uşa fu închisă, iar călugăriţele se aşezară în spatele maicii superioare, pe când lumina orbitoare a torţelor, potolită de ceaţa şi umezeala din cavou, poleia, cu razele ei reci, monumentele din jur. Timp de câteva clipe, se cufundară, toate, într-o tăcere de mormânt. Eu mă aflam la oarecare depărtare de stareţă. În cele din urmă, îmi făcu semn să înaintez. Înfricoşată de înfăţişarea ei aspră, abia am avut puterea să-i dau ascultare M-am apropiat, însă nu m-au ţinut picioarele. Am căzut în genunchi, mi-am împreunat mâinile şi le-am ridicat ca să-i cer milă, dar n-am fost în stare să rostesc o vorbă.

Mă privea ţintă, cu ochi plini de mânie.

— Am dinaintea ochilor o pocăită, sau o păcătoasă? grăi în cele din urmă. Mâinile acestea se ridică oare cu mustrare de cuget pentru păcatele tale, sau fiindcă se tem că-şi vor primi pedeapsa? Lacrimile ce-ţi curg din ochi recunosc oare că pedeapsa a fost dreaptă, sau cer doar să-ţi fie îndulcită suferinţa? Mă tem că asta-i pricina!

Tăcu, dar mă ţintuia mai departe cu privirea.

— Curaj, urmă ea; nu-ţi doresc moartea, ci voi să te pocăieşti. Doctoria pe care ţi-am dat-o n-a fost otravă, era o băutură adormitoare. Te-am amăgit,

cu gândul să te silesc să treci prin chinurile unui suflet împovărat de vină, aşa cum le-ai fi încercat dacă moartea te-ar fi ajuns pe neaşteptate, fără să fi apucat să-ţi ispăşeşti păcatele. Ai simţit aceste chinuri; te-am făcut să te obişnuieşti cu straşnica asprime a morţii şi, trag nădejde, suferinţa pe care-ai îndurat-o timp de o clipă se va dovedi spre veşnicul tău folos. Ţelul meu nu este să nimicesc sufletul tău nemuritor, sau să te fac să cauţi moartea, cu păcate neispăşite pe suflet. Nu, fiică, departe de mine un asemenea gând; pedepsele mele binefăcătoare te vor spăla de păcate şi-ţi voi da din plin răgazul să te pocăieşti şi să te mustre cugetul. Ascultă, deci, hotărârea mea! Râvna nechibzuită a prietenelor tale a întârziat îndeplinirea ei, dar acum nu mai poate să o împiedice. Întregul Madrid te socoate moartă; după cum sunt adânc încredinţate rudele tale, nu mai eşti în viaţă, iar călugăriţele care ţi-au ţinut partea au fost de faţă la înmormântarea ta. Nimeni nu va bănui vreodată că trăieşti; m-am îngrijit săi fac în aşa fel, încât cele petrecute să rămână învăluite într-o veşnică taină. Leapădă-te, aşadar, de gândul la o lume în care nu vei mai vieţui în veacul veacurilor şi foloseşte cele câteva ore, ce-ţi sunt îngăduite pe lumea asta, ca să te pregăteşti pentru cea viitoare!

Această predoslovie mă făcu să mă aştept la ceva cumplit. Tremuram şi aş fi vrut să pot vorbi, să o rog să nu-şi abată mânia asupra mea; dar, printr-un semn, *domina* îmi porunci să tac. Urmă:

— Deşi în ultimii ani vechile legi ale ordinului nostru au fost, pe nedrept, trecute cu vederea, iar acum multe dintre surorile noastre, îndrumate greşit – Domnul să le aducă pe calea cea dreaptă! – li se împotrivesc, eu am ele gând să le redau toată puterea de altădată. Legea care pedepseşte neînfrânarea e cruntă, dar nu dovedeşte mai multă asprime decât se cere pentru un asemenea păcat fioros. Smereşte-te în faţa acestei pravile, fiică, fără să te împotriveşti: folosul ce ţi-l vor aduce răbdarea şi supunerea îl vei găsi într-o lume mai bună decât a noastră. Ascultă, deci, sentinţa sfintei Clara: sub aceste galerii se află temniţe, ce au menirea să adăpostească nişte păcătoase ca tine; intrarea e ascunsă cu dibăcie şi cea care păşeşte acolo trebuie să-şi ia nădejdea că-şi va redobândi libertatea. Acolo trebuie să fii dusă acum. O să capeţi de mâncare, dar nu după poftă; te vei hrăni atât cât să te ţii în viaţă. Merindea va fi cea mai simplă şi cea mai proastă. Plângi, fiică, plângi şi stropeşte-ţi pâinea cu lacrimi. Dumnezeu ştie că ai destulă pricină să fii îndurerată! Într-una din aceste temniţe neştiute, vei fi pusă în lanţuri, despărţită pentru totdeauna de lume şi împiedicată să vezi lumina soarelui, fără altă mângâiere decât religia; drept tovarăşă vei avea doar căinţa; astfel, va trebui să suferi, până când vei închide ochii. Acestea sunt poruncile sfintei Clara; supune-te fără murmur! Urmează-mă!

Înmărmurită în faţa acestei hotărâri crâncene, am simţit că mă părăsesc puţinele puteri pe care le mai aveam. În chip de răspuns, am căzut la picioarele stareţei şi i le-am scăldat în lacrimi. Cum durerea mea nu o tulbura, *domina* se ridică impunătoare din locul unde stătuse; îşi rosti iarăşi poruncile, cu o hotărâre de neclintit în glas; dar slăbiciunea mea, mult prea mare, m-a împiedicat să mă supun. Mariana şi Alix m-au ridicat de pe jos şi m-au purtat pe braţele lor. Stareţa înainta sprijinită de Violante, iar Camilla păşea înaintea ei cu o torţă. Astfel trecu de-a lungul galeriei tristul nostru convoi, într-o tăcere pe care nu o spărgeau decât suspinele şi gemetele mele. Ne-am oprit în faţa chivotului sfintei Clara. Statuia fu îndepărtată de piedestal, deşi nu ştiu cum. Apoi, călugăriţele ridicară un grătar de fier, ascuns până atunci sub statuie, şi-l lăsară să cadă în partea cealaltă cu un bubuit puternic. Zgomotul acesta înspăimântător, ce trezi ecoul prin galeriile de sus precum şi golul căscat la picioarele mele mă smulseră din nepăsarea deznădejdii în care fusesem cufundată. Am privit în faţă: dinaintea ochilor mei înfricoşaţi se înfăţişa un hău, o scară îngustă şi iute, iar într-acolo mă duceau însoţitoarele mele. Am ţipat şi am sărit înapoi. Am implorat milă, am sfâşiat tăcerea cu ţipetele mele, am chemat în ajutor cerul şi pământul. Zadarnic! Am fost târâtă repede în josul scării şi silită să intru într-una din carcerele ce se înşiruiau pe laturile subteranei.

Mi-a îngheţat sângele în vine când am privit această încăpere mohorâtă. Aburii reci care pluteau prin aer, pereţii mucezi din pricina umezelii, culcuşul de paie stingher şi respingător, lanţul menit să mă ferece pentru totdeauna în temniţa mea, şi reptilele de tot soiul pe care le-am zărit zorindu-se, la apropierea făcliilor, spre adăposturile lor, toate mi-au trezit o spaimă prea mare ca firea să o poată îndura. Înnebunită de deznădejde, am ţâşnit din mâna călugăriţelor care mă ţineau; m-am aruncat în genunchi dinaintea stareţei şi, cu vorbe cum nu se află altele mai înfocate, mai dezlănţuite, am rugat-o fierbinte să-mi arate îndurare.

— Fie-ţi milă, am spus, dacă nu de mine, măcar de fiinţa aceea nevinovată, care va muri dacă pier eu! Mare e păcatul meu, dar nu lăsaţi ca pruncul să-l plătească! Copilaşul n-are nicio vină! O, cruţă-mă, de dragul vlăstarului meu nenăscut pe care asprimea-ţi îl osândeşte să se stingă fără să fi deschis ochii pe lume!

Stareţa se trase grabnic înapoi; îşi smulse rasa din mâna mea de parcă s-ar fi temut să n-o molipsesc.

— Cum! strigă ea, scoasă din sărite. Cum! Îndrăzneşti să-ţi ridici glasul ca să aperi rodul ocării tale?! Să-i fie îngăduit să trăiască, unei făpturi zămislite printr-un păcat atât de fioros? Nu te mai pune luntre şi punte pentru el, femeie stricată ce eşti! E mai bine ca nenorocitul acesta să moară decât să

trăiască; plămădit prin călcare de jurământ, în neînfrânare şi spurcăciune, n-are cum să nu se dovedească o pocitanie plină de stricăciune! Ascultă-mă, vinovato! Să nu aştepţi de la mine milă pentru tine sau pentru ce-ai prăsit. Mai degrabă roagă-te ca moartea să te înhaţe înainte de a-l naşte; sau, dacă trebuie să vadă lumina zilei, să închidă numaidecât ochii pe vecie! N-o să afli vreun ajutor în durerile facerii; singură să-ţi aduci pe lume odrasla, alăpteaz-o, dădăceşte-o şi îngroap-o tu însăţi! Lucrul acesta din urmă, să dea Dumnezeu să se întâmple curând, ca nu cumva rodul păcatului tău să-ţi aducă mângâiere!

Vorbele acestea neomenoase, ameninţările ce le cuprindeau, suferinţele îngrozitoare prevestite de stareţă şi ruga ei pentru moartea pruncului meu, pe care, deşi nenăscut încă, îl iubeam la nebunie, au depăşit puterile trupului meu vlăguit. Am gemut din adâncul rărunchilor şi m-am prăbuşit în nesimţire la picioarele neînduplecatei mele duşmance. Nu ştiu cât timp am rămas în această stare; îmi închipui, însă, că a trecut destulă vreme până când mi-am redobândit cunoştinţa, întrucât a fost de ajuns ca stareţa şi maicile din jurul ei să părăsească temniţa. Când mi-am venit în fire, m-am pomenit înconjurată de tăcere şi singurătate; n-am auzit nici măcar paşii tot mai îndepărtaţi ai asupritoarelor mele. Totul amuţise, totul era înfiorător! Fusesem azvârlită în paiele ce-mi slujeau drept culcuş; lanţul greu, la care cătasem înfricoşată din prima clipă, îmi era înfăşurat în jurul mijlocului, şi mă ţintuia de perete. Licărul unei lămpi, ce-şi împrăştia razele-i triste şi întunecate prin temniţa mea, îmi îngădui să-i văd toată grozăvia. Un perete scund din pietre azvârlite la întâmplare despărţea temniţa în care mă aflam de restul subteranei. Un gol întins fusese lăsat nezidit şi alcătuia intrarea, căci uşă nu se afla. În faţa culcuşului meu de paie se găsea un crucifix turnat în plumb. Alături aveam o pătură zdrenţuită şi, de asemenea, un şirag de mătănii; iar, nu departe, fuseseră aşezate un ulcior cu apă şi un coş împletit din nuiele de răchită, care cuprindea o pâine şi o sticlă în care era păstrat uleiul pentru lampă.

Cu ochi plini de deznădejde am cercetat acest loc al suferinţei: o durere amarnică îmi sfâşie inima, când m-am gândit că eram osândită să-mi petrec acolo restul vieţii. Pe vremuri, fusesem învăţată să mă aştept ca soarta mea să fie cu totul alta! Cândva, viitorul îmi apărea nespus de luminos, mă legănam cu atâtea speranţe! Acum nu mai aveam nimic: prietenii, traiul înlesnit şi tihna, tovărăşia oamenilor, fericirea – într-o clipă fusesem lipsită de toţi şi de toate. Moartă pentru restul lumii, fără să mai încerc vreo plăcere, aveam să trăiesc doar ca să-mi dau seama de nenorocirea mea. Cât de frumoasă părea lumea din care eram izgonită pentru totdeauna! Câte lucruri ce-mi fuseseră dragi cuprindea, câte lucruri pe care nu aveam să le

mai văd vreodată! Pe când aruncam o privire înspăimântată în jur, tremurând în bătaia vântului tăios ce urla prin sălaşul meu subpământean, această schimbare părea atât de izbitoare şi bruscă, încât mă îndoiam că totul se întâmplase aievea. Cine s-ar fi aşteptat ca nepoata ducelui de Medina, hărăzită să fie mireasa marchizului de las Cisternas, fiinţă crescută în bogăţie, rudă a celor mai nobile familii ale Spaniei, care număra atâţia prieteni iubitori, cine ar fi zis despre ea că, doar într-o lună, va ajunge în temniţă, despărţită pentru totdeauna de oameni, ferecată în lanţuri şi nevoită să-şi ţină zilele cu hrana cea mai proastă! Schimbarea se petrecuse dintr-odată, era greu să-mi vină a crede, încât socoteam totul un vis groaznic: vreo nălucă petrecea pe seama mea, îmi spuneam. Fiindcă visul nu se termina, m-am încredinţat, prea bine, că greşeam. În fiece dimineaţă mă aşteptam ca suferinţa să-mi fie întrucâtva uşurată. În cele din urmă, am încetat să trag nădejde că voi scăpa din locul acela; m-am lăsat în seama soartei şi nu mai aşteptam libertatea decât atunci când avea să fie soaţă cu moartea.

Tortura sufletească şi întâmplările înfiorătoare prin care trecusem, au făcut ca ceasul naşterii să vină mai devreme. În singurătate deplină, fără ca nimeni să mă ajute cu priceperea sa, fără prieteni care să mă aline, pradă unor dureri ce-ar fi putut să înduioşeze inima cea mai nesimţitoare, am fost uşurată de nefericita mea sarcină. Copilul s-a născut viu; dar nu ştiam ce trebuie să fac, cum să-l ţin în viaţă. Nu puteam decât să-l scald în lacrimile mele, şi să înalţ rugi ca să fie ferit de rele. Curând am fost oprită să-l slujesc în chipul acesta jalnic; lipsa îngrijirilor cuvenite, neştiinţa mea într-ale alăptării sugarilor, frigul amarnic şi aerul nesănătos din temniţă, care i-au aprins plămânii, au pus capăt vieţii scurte şi dureroase a scumpului meu copilaş. Şi-a dat ultima suflare la câteva ore după naştere, iar eu, pradă unor chinuri pe care nu pot să le înfăţişez, l-am privit cum murea.

Dar durerea mea era zadarnică. Pruncul se stinsese şi toate suspinele mele nu erau în stare să-i dăruiască acestui trup mic şi gingaş puterea să răsufle măcar o clipă. Mi-am sfâşiat linţoliul şi am înfăşurat drăgălaşul meu copil. Mi l-am aşezat pe piept, braţul lui catifelat îmi cuprindea gâtul, obrazul palid şi rece era sprijinit de al meu. Şi astfel odihneau mădularele lui fără viaţă, în timp ce-l acopeream cu sărutări, îi vorbeam, îl jeleam neîncetat. Camilla intra, fără abatere, în temniţa mea o dată la douăzeci şi patru de ore, ca să-mi aducă hrană. În ciuda inimii ei de piatră, nu putu să nu fie mişcată de această privelişte. Se temea să nu mă smintesc din pricina durerii mele mult prea mari; şi, într-adevăr, uneori nu eram în toate minţile. De milă, mă îndemnă să las ca trupul neînsufleţit să fie îngropat; dar nici nu voiam să ascult ce spunea. Am jurat să nu mă despart până la sfârşitul vieţii de

pruncul meu mort: singura-mi mângâiere era să-l ştiu alături şi nimic nu putea să mă înduplece să-l părăsesc. Curând începu să putrezească şi în ochii oricui n-ar fi fost decât ceva care trezea scârbă şi îngreţoşare – în ochii oricui, dar nu ai mamei. În van simţămintele fireşti ale omului îmi cereau să mă trag înapoi cu silă din faţa acestui simbol al morţii. Mă împotriveam şi-mi biruiam dezgustul. Îmi ţineam mai departe pruncul la piept, îl jeleam, îl iubeam, îl adoram. Ore în şir am stat în tristul culcuş privind la ceea ce fusese copilul meu. Sub stricăciunea vânătă ce-l acoperea, încercam să-mi amintesc chipul lui. Tot timpul cât am zăcut în temniţă, această tristă îndeletnicire a fost singura mea plăcere; şi pe vremea aceea, pentru nimic în lume nu m-aş fi lăsat înduplecată să încetez. Chiar şi atunci când am fost scoasă din închisoare, mi-am luat cu mine copilul pe care îl ţineam în braţe. Cele arătate de bunele mele prietene, (în timp ce rostea aceste vorbe, luă mâinile marchizei şi Virginiei, şi-şi apăsă buzele când pe una când pe alta), m-au convins până la urmă să las ca nefericitul meu prunc să fie înmormântat. Mi-a fost, totuşi, greu să mă despart de el. Raţiunea a sfârşit însă prin a învinge; am îngăduit să-mi fie luat şi acum odihneşte în pământ sfinţit.

Am amintit mai înainte că o dată pe zi Camilla îmi aducea întotdeauna de mâncare. Căuta să nu-mi îngreuneze suferinţa cu dojenile ei. Ce-i drept, îmi spunea să nu mai nutresc vreo nădejde că-mi voi dobândi libertatea şi fericirea lumească; dar îmi dădea imbold să îndur cu răbdare vremelnica mea pătimire şi să-mi caut mângâierea în religie. Starea mea o mâhnea, în chip vădit, mai mult decât se încumeta să arate; credea, însă, că dacă-mi înfăţişa într-o lumină mai blândă vina ce-o aveam, voi fi mai puţin dornică să o ispăşesc. Adesea, în timp ce buzele ei descriau în culori vii păcatul pe care-l făptuisem, ochii trădau cât de mult o tulburau suferinţele mele. În fapt, sunt încredinţată, pe niciuna din chinuitoarele mele (căci şi celelalte trei călugăriţe intrau uneori în temniţa mea) nu atât înclinaţia spre cruzime şi tiranie le mâna să mă împileze, cât gândul că patimile trupului erau singura cale pe care putea să-mi fie izbăvit sufletul. Ba, mai mult, chiar şi această convingere nu le-ar fi înrâurit atât şi ar fi socotit pedeapsa mea prea aspră, dacă supunerea oarbă în faţa stareţei nu ar fi înăbuşit pornirile bune ale firii lor. Aceasta era înciudată la culme. Când stareţul capucinilor descoperise cele puse la cale pentru fuga mea din mănăstire, *domina* socoti că ruşinea de care mă acoperisem o coborâse în ochii lui şi, ca urmare, îmi purta o ură neîmpăcată. Vina mea era dintre cele mai grozave, le spunea ea călugăriţelor cărora le fusesem dată în pază; nu se afla vreun canon pe măsura păcatului făptuit şi numai pedeapsa cea mai aspră putea să mă izbăvească de pierzanie. Pentru mult prea multe dintre surorile care vieţuiesc într-o

mănăstire, cuvântul maicii superioare e cuvântul Domnului. Călugăriţele credeau tot ceea ce stareţa dorea ca ele să creadă: deşi milostenia şi raţiunea se împotriveau argumentelor pe care le aducea, maicile nu şovăiau să le recunoască drept adevărate. Îşi însuşiră întocmai hotărârea ei şi erau pe deplin încredinţate că, dacă ar fi fost îngăduitoare sau ar fi arătat câtuşi de puţin milă pentru nenorocirile abătute asupră-mi, ar fi urmat calea ce mă ducea drept la pierzanie, iar sufletul meu n-ar fi avut sorţi să fie mântuit.

Cum Camilla era aceea care se îndeletnicea, cel mai mult, cu treburile ce mă priveau, ei, îndeosebi, îi dădu stareţa însărcinarea să nu mă cruţe. Potrivit acestor porunci, se străduia adesea să mă convingă cât de dreaptă era pedeapsa care-mi fusese dată şi ce nemărginită se dovedea fărădelegea mea. Îmi cerea să mă socot mult prea ferice fiindcă aveam putinţa să-mi mântuiesc sufletul prin chinurile trupului, ba uneori mă ameninţa chiar cu osânda veşnică. Totuşi, aşa cum am arătat, spusele ei sfârşeau întotdeauna cu vorbe menite să-mi dea curaj şi să mă aline; deşi rostite prin gura Camillei, recunoşteam lesne cuvintele pe care le folosea stareţa. O dată, şi numai o dată, stareţa se abătu prin temniţa mea. Iar atunci, îmi arătă o cruzime neîndurătoare. Mă copleşi cu învinuiri, îşi bătu joc de slăbiciunea mea; iar, când am implorat-o să aibă milă, mi-a spus să-i cer îndurare lui Dumnezeu, căci pe pământ nu mi se cuvenea niciuna. Ba chiar se uită ţintă la pruncul meu, fără să se simtă mişcată; iar, la plecare, am auzit cum îi dădea Camillei însărcinarea să sporească lipsurile şi restriştea vieţii mele din temniţă. Femeie cu inimă de piatră! Dar îngăduiţi-mi să-mi înfrânez pornirea: prin jalnica şi neaşteptata-i moarte şi-a ispăşit păcatele. Pace sufletului ei! Iertate să-i fie în ceruri greşelile, precum şi eu o iert pentru suferinţele pe care le-am îndurat pe pământ!

În felul acesta îmi duceam viaţa nenorocită. Departe de a mă obişnui cu închisoarea, groaza ce ea mi-o trezea creştea în fiecare clipă. Frigul părea tot mai pătrunzător şi mai aspru, aerul mai greu şi mai dăunător. Trupul mi se şubrezi, eram secătuită. Nu aveam putere să mă ridic din paie şi să-mi mişc mădularele pe-o palmă de loc, atât cât îmi îngăduia lungimea lanţului. Vlăguită cum eram, mă temeam totuşi să mă folosesc de clipele când mă simţeam gata să adorm. O vietate nesuferită, care se târa pe mine, mă trezea necontenit din somn. Uneori simţeam cum broasca râioasă, puhavă şi ghiftuită de aburul otrăvitor din temniţă mi se întindea pe piept; alteori, reptila rece, săltăreaţă, mă trezea cu dârele-i vâscoase pe care mi le lăsa pe faţă şi se prindea în şuviţele părului meu sălbatic, încâlcit. Adesea, la sculare, pe degete mi se încolăceau viermii lungi care se prăseau în leşul pruncului. În asemenea clipe ţipam de groază şi scârbă; şi în timp ce scuturam de pe mine reptila, tremuram, slabă ca orice femeie.

În starea aceasta mă aflam, când Camilla se îmbolnăvi brusc. Nişte friguri primejdioase, despre care se credea că sunt molipsitoare, o ţintuiră în pat. Toată comunitatea, în afară de sora mireană care avea sarcina să o îngrijească, o ocolea, precaută, şi se temea să nu ia boala. Aiura şi nu putea nicidecum să vadă de mine. În ultima vreme, stareţa şi călugăriţele, care cunoşteau taina, mă lăsaseră în întregime pe seama Cămilei. Ca urmare, nu se mai îngrijeau de ce mi se întâmpla; şi, cum se îndeletniceau cu pregătirea apropiatei sărbători, se prea poate că nu se gândeau câtuşi de puţin la mine. Din ce pricină Camilla mă uitase, mi-a arătat maica Sfânta Ursula, la o vreme după ieşirea mea din temniţă. În acele zile, nici pe departe nu bănuiam cauza acestei delăsări. Dimpotrivă, îmi aşteptam paznica, la început cu nerăbdare, apoi deznădăjduită. Trecu o zi; veni alta; sosi şi ziua a treia. Camilla tot nu se ivea! Şi tot nu mi se aducea nimic de mâncare. Ştiam cât timp trecuse, după cum scăzuse flacăra lămpii pe care, din fericire, aveam cu ce s-o ţin aprinsă, căci îmi fusese lăsat gazul de trebuinţă pe o săptămână. Călugăriţele mă uitaseră, am presupus, sau stareţa le poruncise să mă lase să pier. Gândul acesta din urmă părea cel mai demn de crezare; totuşi, prin firea sa, omului îi e drag să trăiască şi mă temeam să descopăr că bănuiala mea nu mă înşela. Deşi tot soiul de nenorociri îmi otrăviseră viaţa, ţineam la ea, şi-mi era frică să nu mi-o pierd. Fiece clipă care trecea îmi dovedea că nu trebuia să mai nădăjduiesc vreun ajutor. Ajunsesem un adevărat schelet: vederea îmi slăbise, iar mădularele începuseră să-mi înţepenească. Doar gemetele ce le scoteam mereu răsunau trist, repetate de ecoul acoperişului boltit al temniţei, şi dădeau glas suferinţei mele şi chinurilor foamei care-mi rodea coardele inimii. Supusă, mă lăsam în voia soartei: mă şi aflam în aşteptarea morţii, când îngerul meu păzitor, fratele iubit, sosi la timp ca să mă scape. Ochii înceţoşaţi şi vederea slabă, la început, nu-mi îngăduiră să-l recunosc; iar, când i-am deosebit trăsăturile, fericirea ce m-a cuprins deodată a fost prea mare, nu am putut să o îndur. Valul de bucurie ce l-am simţit când am privit iarăşi un prieten, ba chiar un asemenea prieten drag, m-a copleşit. Firea nu mai putu să facă faţă acestei tulburări şi-şi găsi scăparea în leşin.

Ştiţi dinainte cât sunt de îndatorată familiei Villa Franca. Nu ştiţi însă până unde ajunge recunoştinţa mea, care e fără margini, ca şi însuşirile desăvârşite ale binefăcătorilor mei. Lorenzo! Raymond! Nume ce-mi sunt atât de scumpe! Învăţaţi-mă să rabd cu tărie trecerea aceasta bruscă de la nenorocire la fericire. Nu demult zăceam în temniţă, apăsată sub greutatea lanţurilor, foamea ameninţa să mă ucidă, nu vedeam lumina zilei, eram izgonită din lume, deznădăjduită, nebăgată în seamă şi, după cum mă temeam, uitată, lăsată să sufăr neajunsurile ce le aduc frigul şi lipsurile; acum mi-am redobândit viaţa şi libertatea, mă bucur de toate înlesnirile

traiului îmbelşugat şi tihnit, mă înconjoară fiinţele cele mai dragi mie, şi, în curând, voi fi soţia aceluia cu care inima-mi e unită demult – fericirea mea e atât de grozavă şi desăvârşită, încât mintea greu poate să îndure. O singură dorinţă rămâne să mi se înfăptuiască: să-mi văd fratele sănătos, cum era altădată, şi să ştiu că amintirea Antoniei e îngropată cu ea în mormânt. Dacă ruga aceasta a mea va fi împlinită, nu mai cer nimic altceva. Trag nădejde că suferinţele prin care am trecut au răscumpărat în ceruri slăbiciunea mea de o clipă. Ştiu, am căzut în greşeală, păcatul meu a fost mare şi greu: dar, fiindcă pe vremuri mi-a înfrânt virtutea, soţul meu să nu aibă vreo îndoială că pe viitor mă voi purta aşa cum se cuvine. Am fost slabă şi am greşit cu prisosinţă; dar nu m-am lăsat ispitită de o fire aprinsă. Raymond, iubirea pe care o am pentru tine m-a trădat. Aveam prea multă încredere în tăria mea. Dar mă bizuiam pe onoarea ta nu mai puţin decât pe propria-mi cinste. Am jurat să nu te mai văd. Dacă acea uitare de sine, ce n-a ţinut decât o clipă, nu ar fi avut urmările amintite, aş fi făcut aşa cum hotărâsem. Soarta a vrut altfel şi nu pot decât să mă bucur de hotărârea ei. Totuşi purtarea mea era demnă de condamnat; şi, în timp ce încerc să mă dezvinovăţesc, roşesc când îmi amintesc nesocotinţa pe care am dovedit-o. Îngăduiţi-mi, deci, să pun capăt acestor vorbe anevoioase; mai întâi, însă, te încredinţez, Raymond, că nu vei avea nicio pricină să te căieşti de căsătoria noastră; cu cât mai vinovată a fost prin greşelile ei iubita ta, cu atât mai pilduitoare va fi purtarea soţiei.

Cu acestea, Agnes conteni; iar, la cuvintele ei, marchizul răspunse cu altele la fel de sincere şi iubitoare. Lorenzo îşi arătă mulţumirea, fiindcă pe viitor avea să fie ruda apropiată a unui bărbat pentru care nutrise întotdeauna cea mai înaltă stimă. Bula papală o eliberase pe Agnes deplin şi în fapt de îndatoririle ei monahale. Căsătoria avu deci loc, îndată ce fură terminate pregătirile de cuviinţă; căci marchizul îşi dorea, în această împrejurare, o ceremonie care să se desfăşoare cu o strălucire cum nu se poate mai mare şi să se facă vâlvă în jurul ei. Când sărbătoarea luă sfârşit, mireasa primi felicitările madrilenilor, după care plecă, împreună cu *don* Raymond, la castelul său din Andaluzia. Lorenzo îi întovărăşi şi la fel făcură marchiza de Villa Franca şi încântătoarea ei fiică. E de prisos să spunem că Theodore făcea parte dintre cei care plecară odată cu mirii şi e peste putinţă să fie înfăţişată bucuria ce o simţi la căsătoria stăpânului său. Ca să răscumpere delăsarea din trecut, înainte de a părăsi Madridul, marchizul întreprinse unele cercetări în legătură cu Elvira. Când află că Leonella şi Jacintha le ajutaseră, atât pe ea, cât şi pe fiica ei, din respect pentru amintirea cumnatei sale, le făcu celor două femei daruri bogate. Lorenzo îi

urmă pilda. Leonella fu tare măgulită de consideraţia pe care i-o arătară aceşti nobili iluştri, iar Jacintha binecuvântă clipa când casa îi fusese vrăjită.

În ceea ce o privea, Agnes nu uită să-şi răsplătească prietenele din mănăstire. La cererea ei, vrednica maică Sfânta Ursula, căreia îi datora libertatea, fu numită conducătoarea asociaţiei „Doamnele milostive". Era una dintre cele mai demne de încredere şi mai bogate asociaţii din întreaga Spanie. Bertha şi Cornelia, care nu doreau să se despartă de prietena lor, fură numite în funcţii însemnate la acelaşi aşezământ. Cât despre călugăriţele care o ajutaseră pe stareţă să o năpăstuiască pe Agnes, Camilla, ţintuită în pat din pricina bolii, pierise în flăcările ce mistuiseră mănăstirea Sfânta Clara; Mariana, Alix şi Violante, precum şi alte două maici, căzuseră jertfă furiei ce cuprinsese mulţimea. Celelalte trei călugăriţe din sfat, care sprijiniseră hotărârea luată de stareţă, fură mustrate aspru şi surghiunite prin alte mănăstiri, din provincii puţin cunoscute şi îndepărtate. Acolo lânceziră câţiva ani, ruşinate de slăbiciunea dovedită în trecut, în timp ce tovarăşele lor le ocoleau, cu ură şi dispreţ.

Nici credinţa pe care Flora o arătase stăpânei nu rămase nerăsplătită. Când fu întrebată care-i erau dorinţele, ea se arătă nerăbdătoare să-şi revadă ţara de baştină. Ca atare, i se găsi un loc pe un vas care pleca spre Cuba, unde ajunse cu bine, încărcată de darurile lui Raymond şi Lorenzo.

Acum, când îndeplinise ceea ce, din recunoştinţă, era datoare altora, Agnes avea răgazul să urmărească planul la care ţinea foarte mult. Fiindcă locuiau în aceeaşi casă, Lorenzo şi Virginia erau necontenit împreună. Şi, cu cât stăteau mai mult unul în tovărăşia celuilalt, cu atât Lorenzo se încredinţa mai deplin de însuşirile ei deosebite. În ceea ce o privea, Virginia se străduia din răsputeri ca Lorenzo să o placă; şi ar fi fost peste putinţă să nu izbutească. Lorenzo privea cu admiraţie făptura ei frumoasă, purtările-i alese, nenumăratele talente pe care le avea şi acea blândeţe ce-i sta în fire. Se simţea, de asemenea, foarte măgulit, fiindcă ţinea la el, fapt pe care Virginia nu era îndeajuns de pricepută ca să nu-l dea în vileag. Totuşi, sentimentele sale nu împărtăşeau acea ardoare ce deosebea iubirea pe care o nutrise pentru Antonia: încă mai păstra în inimă chipul acelei fete încântătoare şi nenorocite, iar imaginea ei zădărnicea străduinţele Virginiei, menite să o înlocuiască. Cu toate acestea, atunci când ducele îi vorbi despre căsătoria pe care el şi-o dorea din inimă, nepotul său nu respinse această propunere. Rugăminţile stăruitoare ale prietenilor şi însuşirile tinerei biruiră, deşi îi era silă să-şi lege din nou inima. Îi ceru marchizului de Villa Franca mâna fiicei sale şi cererea fu primită cu plăcere şi recunoştinţă. Virginia îi deveni soţie, şi nu-i dădu niciodată prilejul să se căiască pentru alegerea făcută. Stima pe care Lorenzo i-o purta sporea zi de zi. Râvna

necontenită cu care Virginia se străduia să-i placă nu putea să nu fie încununată de izbândă. Dragostea lui Lorenzo se preschimbă într-un simţământ mai puternic, mai aprins. Amintirea Antoniei pălea treptat şi pe inima lui ajunse stăpână doar Virginia, care merita atât de mult să nu o împartă cu nimeni.

În restul anilor, Raymond şi Agnes, Lorenzo şi Virginia avură parte de toată fericirea ce e dată unor fiinţe muritoare, născute ca să cadă pradă durerii şi să încerce amarul dezamăgirii, bătaia de joc a soartei, care petrece pe seama oamenilor. Necazurile cumplite ce-i loviseră cândva îi făcură să ia uşor relele ce urmară. Fuseseră atinşi de cele mai ascuţite săgeţi pe care nenorocirea le are în tolba ei; puse faţă în faţă cu acestea, celelalte li se păreau boante. Oţeliţi în vârtejul celor mai năprasnice furtuni ale soartei, priveau senini grozăviile ei; sau, dacă suflul durerii îi atingea uneori cu aripa sa, li se părea blând ca zefirul care adie vara pe apele mării.

CAPITOLUL XII

Era un demon crud şi veninos;
Unul mai rău în tristele-i lăcaşuri, colo jos, iadul nu are;
Mândria şi agerimea, furia şi pizma îi făceau şi mai tăios;
Pe oameni, buni sau răi, îi duşmănea.
THOMSON

A doua zi după moartea Antoniei, în întreg Madridul domneau uimirea şi groaza. Un arcaş, martor la cele petrecute în criptă, trăncănise despre împrejurările în care fusese făptuit omorul şi dăduse numele ucigaşului. La auzul acestei veşti, o uluire şi o tristeţe cum nu se mai pomenise până atunci se iscară în rândul fanaticilor. Cei mai mulţi nu dădură crezare şi, ca să se convingă, se duseră ei înşişi la mănăstire. Dornici să se ferească de ruşinea pe care purtarea nenorocită a stareţului o atrăsese asupra întregii lor fraţii, călugării îi încredinţară pe vizitatori că numai boala şi nimic altceva îl împiedica pe Ambrosio să-i primească. Încercarea lor nu fu încununată de izbândă. Fiindcă aceeaşi scuză era repetată zilnic, cu timpul, povestirea arcaşului dobândi crezare. Susţinătorii lui Ambrosio îl părăsiră; niciunul nu se îndoia că era vinovat; iar cei care înainte îl proslăveau cu mai multă înflăcărare îşi ridicau acum vocea, mai puternic decât oricine altul, ca să-l înfiereze.

În timp ce la Madrid se discuta, cu cea mai mare aprindere, dacă era sau nu vinovat, Ambrosio se chinuia, pradă durerii ce-o simţea la gândul crimelor sale, înspăimântat în faţa pedepsei care-l ameninţa. Când privea în urmă spre înalta lui situaţie din trecutul apropiat, spre pacea cugetului său, împăcat pe vremea aceea cu lumea şi cu sine însuşi, greu îi venea să creadă că el era făptaşul acelor crime la care se temea să se gândească, după cum se cutremura dinaintea soartei ce-l aştepta. Doar cu câteva săptămâni în urmă, era virtuos şi neprihănit, cei mai înţelepţi şi mai nobili locuitori ai Madridului îi arătau toată curtenia, adânca stimă pe care poporul o avea pentru el era vecină cu idolatria. Acum, se vedea întinat de cele mai dezgustătoare şi înfiorătoare păcate, toţi îl priveau cu scârbă, era deţinutul Sfântului Oficiu şi sortit, pare-se, să piară în chinurile cele mai crunte. Nu putea să tragă nădejde că-i va înşela pe judecători: dovezile care-i arătau vina erau prea puternice. Fusese găsit în criptă la asemenea oră târzie, îşi pierduse cumpătul când arcaşii îl descoperiseră, la început, cuprins de groază, mărturisise că el ascunsese pumnalul, sângele care ţâşnise din rănile

Antoniei îi pătase rasa, toate acestea erau destul ca să-l însemneze cu pecetea crimei. Aştepta în chinuri ziua interogatoriului. Nu avea cu ce să-şi aline suferinţa. Religia nu putea să-i insufle tărie. Dacă citea cărţile despre morală puse în mâna lui, nu găsea în ele ceva care să nu-i arate cât de uriaşe erau păcatele sale. Dacă încerca să se roage, îşi amintea că nu merita ca Dumnezeu să-l ocrotească şi socotea crimele sale atât de fioroase, încât depăşeau până şi nemărginita bunătate a Domnului. Orice alt păcătos, socotea el, putea să tragă nădejde, dar lui nu-i rămânea nicio speranţă. Se cutremura când se gândea la trecut, clipa de faţă era un chin, viitorul îl înspăimânta – astfel îşi petrecu puţinele zile dinaintea aceleia în care fusese hotărât să aibă loc procesul său.

Ziua aceea sosi. La nouă dimineaţa uşa temniţei sale fu descuiată şi paznicul îi porunci să-l urmeze. Se supuse, tremurând. Fu călăuzit într-o sală întinsă care avea pereţii tapisaţi cu pânză neagră. La masă stăteau trei bărbaţi gravi şi încruntaţi, înveşmântaţi în negru: unul dintre aceştia era Marele Inchizitor, pe care însemnătatea deosebită a acestui proces îl îndemnase să conducă el însuşi cercetările. Puţin mai departe, la o măsuţă, luase loc secretarul, prevăzut cu toate uneltele trebuincioase scrisului. Lui Ambrosio i se făcu semn să se aşeze la capătul mesei. Când îşi aruncă privirea în jos, zări felurite instrumente de fier care zăceau împrăştiate pe podea. Nu le cunoştea după înfăţişare, dar teama îl făcu să presupună, pe dată, că erau instrumente de tortură. Păli şi, cu mare greutate, se ţinu să nu se prăbuşească la pământ.

În sală domnea o tăcere adâncă, în afară de clipele când inchizitorii îşi şopteau tainic unul altuia câteva cuvinte. Trecu aproape o oră, iar teama lui Ambrosio era din ce în ce mai chinuitoare. În cele din urmă, o uşiţă, aflată faţă în faţă cu aceea pe care intrase el însuşi, scrâşni greoi din balamale. Apăru un funcţionar, urmat numaidecât de frumoasa Matilda. Părul îi atârna sălbatic peste faţă; avea obrazul palid, iar ochii, duşi în fundul capului. Îi aruncă lui Ambrosio o privire plină de tristeţe; cea cu care el îi răspunse era grea de ură, şi o învinuia. Fu aşezată lângă el. Apoi un clopot sună de trei ori. Era semnalul de deschidere a judecăţii şi inchizitorii porniră la lucru.

La aceste procese nu se arată nici învinuirea adusă, nici numele acuzatorului. Deţinuţii nu sunt întrebaţi decât dacă mărturisesc sau nu. Dacă răspund că nu sunt vinovaţi şi, deci, nu au ce mărturisi, sunt supuşi numaidecât la tortură. După un anumit răstimp, cazna se repetă, până când cei bănuiţi mărturisesc că sunt vinovaţi sau până când stăruinţa judecătorilor slăbeşte şi ajunge la capăt; dar, fără o mărturisire nemijlocită din partea acuzatului, Inchiziţia nu pronunţă niciodată sentinţa ei de neschimbat, care hotărăşte osânda deţinuţilor. Îndeobşte, se lasă să treacă

vreme îndelungată fără ca deţinuţii să fie interogaţi, dar procesul lui Ambrosio fusese grăbit din pricina unui *auto da fé*[79], care urma să aibă loc peste câteva zile: inchizitorii îşi puseseră în gând ca inculpatul acesta de seamă să joace un rol în acea împrejurare şi să dea o pildă surprinzătoare a grijii cu care Sfântul Oficiu veghea neabătut.

Stareţul nu era învinuit doar de siluire şi omor; i se aducea totodată acuzaţia că se dedase la practici vrăjitoreşti, iar Matildei, de asemenea: fusese arestată, ca părtaşă la uciderea Antoniei. Când inchizitorii cercetaseră chilia ei, găsiseră diferite cărţi şi instrumente, care dădeau loc la bănuieli şi îndreptăţeau învinuirea ce i se aducea. Pentru ca Ambrosio să poată să fie învinuit de vrăjitorie, îi fu adusă oglinda înstelată pe care Matilda o lăsase, din întâmplare, în chilia sa. Imaginile ciudate gravate pe suprafaţa acesteia îl miraseră pe *don* Ramirez, în timp ce cerceta chilia stareţului; ca urmare, luă cu sine oglinda. Fu arătată Marelui Inchizitor, iar acesta, după ce o întoarse, un timp, pe o parte şi pe alta, desprinse o cruciuliţă de aur ce-i atârna la brâu şi o puse pe oglindă: în clipa aceea se auzi un zgomot puternic, care semăna cu un trăsnet, iar oţelul se făcu ţăndări. Faptul întări bănuiala că stareţul se îndeletnicise cu magia. Ba chiar se presupuse că înrâurirea pe care o avusese asupra minţii celor mulţi trebuia pusă în întregime pe seama acesteia.

Hotărâţi să-l facă să mărturisească nu numai fărădelegile ce le săvârşise, ci şi acelea de care nu era vinovat, inchizitorii îşi începură interogatoriul. Deşi tortura îl îngrozea, moartea, care avea să-l menească unor chinuri veşnice, îl înfricoşa şi mai mult, de aceea stareţul susţinu, cu îndrăzneală şi fără şovăire, că era nevinovat. Matilda îi urmă pilda, dar vorbi cu teamă, vocea îi tremura. După ce zadarnic îl îndemnară să-şi mărturisească vina, inchizitorii hotărâră să fie supus la tortură. Hotărârea fu îndeplinită pe loc. Ambrosio îndură cele mai fioroase chinuri pe care cruzimea omenească le-a născocit vreodată. Totuşi, când vina apasă pe suflet, moartea pare atât de groaznică, încât avu destulă tărie ca să tăgăduiască mai departe. Ca urmare, fu supus la chinuri de două ori mai grele şi nici nu i se dădu drumul, până când nu leşină din pricina durerii mult prea mari, iar starea de nesimţire în care căzuse îl scăpă din mâna călăilor.

Apoi veni rândul Matildei; dar, înspăimântată la vederea suferinţelor călugărului, curajul o părăsi cu totul. Căzu în genunchi, recunoscu că avusese

---

[79] Cuvânt de origine portugheză, însemnând „act de credinţă"; ceremonie publică, în cadrul căreia erau executate sentinţele Inchiziţiei împotriva persoanelor ostile Bisericii catolice şi orânduirii feudale; consta, de obicei, în arderea pe rug; a avut o mare răspândire, îndeosebi în secolul al XVI-lea, în timpul contrareformei, ales în Spania şi Portugalia.

legături cu spiritele infernului şi că fusese de faţă când călugărul o omorâse pe Antonia; cât despre vrăjitorie, spuse, însă, că în păcatul acesta căzuse numai ea, Ambrosio fiind cu desăvârşire nevinovat. Ultima afirmaţie nu găsi nicidecum crezare. Călugărul îşi venise în fire la timp ca să audă mărturisirea aceleia care-i fusese părtaşă; dar, în urma chinurilor îndurate, era prea slab ca să mai rabde noi cazne. Fu trimis înapoi în celula sa, însă, mai înainte, i se dădu de ştire că, îndată ce-şi va redobândi îndeajuns puterile, va trebui să se pregătească pentru al doilea interogatoriu. Inchizitorii sperau că, data viitoare, se va dovedi mai puţin îndârjit şi încăpăţânat. Matildei i se aduse la cunoştinţă că trebuia să-şi ispăşească păcatul prin foc, la apropiatul *auto da fé*. În ciuda lacrimilor şi rugilor ei fierbinţi, osânda nu-i fu uşurată şi fu târâtă cu sila din sala procesului.

Întors în temniţa sa, Ambrosio îşi îndura mult mai uşor suferinţele trupului decât chinurile sufletului. Mădularele scrântite, unghiile smulse de la mâini şi picioare, degetele zdrobite şi frânte în strânsoarea menghinei nu-l chinuiau nici pe departe cât frământarea sufletească şi teama cumplită ce i-o trezea pedeapsa. Înţelegea că, vinovat sau nu, judecătorii lui erau puşi să-l osândească. Când îşi amintea suferinţele prin care trecuse din pricină că-şi tăgăduise vina, se simţea îngrozit la gândul unor noi cazne şi aproape se lega să mărturisească omorurile ce le săvârşise. Şi-apoi din nou urmările acestei mărturisiri îi străfulgerau prin faţa ochilor şi rămânea la fel de nehotărât. Dacă mărturisea, moartea sa avea să fie de neînlăturat; şi, mai mult, va fi moartea cea mai cumplită. Auzise osânda ce-i fusese hotărâtă Matildei şi nu se îndoia că-l aştepta o soartă asemănătoare. Apropiatul *auto da fé* îl făcea să se cutremure la gândul că va pieri în flăcări, iar, când va scăpa de chinurile ce le va îndura, îl vor aştepta altele mai meşteşugite, şi veşnice. Înfricoşat, privea încordat, cu ochii minţii, ceea ce se întinde dincolo de mormânt; şi nu putea să-şi ascundă lui însuşi că avea tot temeiul să tremure în faţa răzbunării divine. Prins în acest labirint al groazei, bucuros şi-ar fi căutat scăpare în bezna ateismului; ar fi fost gata să tăgăduiască nemurirea sufletului; s-ar fi convins pe sine însuşi că, odată ce va închide ochii, nu-i va mai deschide niciodată, iar trupul şi sufletul vor fi nimicite în aceeaşi clipă. Nici acest mijloc nu-l avea. Cunoştinţele lui erau mult prea întinse, mintea sa înţelegea lucrurile prea temeinic şi întocmai, ca să-şi îngăduie să nu vadă că această credinţă era falsă. Orice ar fi încercat, nu putea să nu se gândească la existenţa unui dumnezeu. Acele adevăruri, în care pe vremuri îşi afla mângâiere, i se înfăţişau cât se poate de limpede în faţa ochilor; dar, nu-i slujeau decât ca să-l scoată din minţi. Îi nimiceau speranţa neîntemeiată că va scăpa de pedeapsă; şi, risipite la lumina de nebiruit a adevărului şi convingerii, himerele înşelătoare ale filosofiei păleau ca amintirea unui vis.

În chinuri aproape mai puternice decât ceea ce poate omul să îndure, aştepta ziua când avea să fie supus la un nou interogatoriu. În van se îndeletnicea cu urzirea unor planuri menite să-l scape de pedeapsă, atât pe pământ, cât şi după moarte. De pedeapsa oamenilor nu avea cum să se ferească; cât despre osânda veşnică, deznădejdea îl făcea să scape din vedere singurul mijloc menit să-l izbăvească. În timp ce raţiunea îl silea să recunoască existenţa unui dumnezeu, conştiinţa îl făcea să se îndoiască de nemărginita sa bunătate. Nu credea că un păcătos ca el putea să afle milă şi îndurare. Nu prin minciună şi amăgire fusese dus în păcat; necunoaşterea nu-i punea la îndemână un mijloc de a cere iertare. Văzuse viciul în adevărata sa lumină. Înainte de a făptui păcatele sale, le cântărise toată greutatea, dram cu dram, şi totuşi, le făptuise.

— Iertare! striga înnebunit. O, pentru mine nu se află niciun strop!

Încredinţat că acesta era adevărul, în loc să se smerească plin de căinţă, să-şi deplângă viaţa, iar puţinele ore ce-i mai rămâneau, să le folosească în rugăciune, să implore să nu se abată asupră-i mânia divină, se lăsa pradă disperării şi furiei sale dezlănţuite; plângea, dar pentru pedeapsa care avea să-i fie dată, şi nu pentru păcatele făptuite; iar, prin suspine zadarnice şi o jelanie deşartă, prin hulă şi deznădejde, dădea frâu liber chinurilor inimii. Când acea puţină lumină a zilei, care pătrundea prin fereastra zăbrelită a temniţei sale, se stingea treptat şi îi lua locul licărul palid al lămpii, spaimele lui erau îndoit de puternice, iar gândurile şi mai negre, şi mai deznădăjduite. Se simţea îngrozit când îl cuprindea somnul. De îndată ce ochii săi, obosiţi de lacrimi şi veghe, se închideau, acele vedenii înfiorătoare, asupra cărora mintea zăbovea în timpul zilei, păreau să se înfăptuiască în vis. Se pomenea pe tărâmuri înecate în fum de pucioasă, în caverne învăpăiate, iar în jurul său se aflau diavolii meniţi să-i fie călăi şi care îl mânau prin felurite cazne, una mai înspăimântătoare decât cealaltă. În mijlocul acestei jalnice privelişti rătăceau umbrele Elvirei şi a fiicei ei. Îl arătau drept vinovat de moartea lor, le povesteau dracilor fărădelegile sale şi-i îndemnau să-l supună la chinuri de o cruzime şi mai desăvârşită. Acestea erau imaginile ce pluteau pe dinaintea ochilor săi, în timpul somnului; şi nu se risipeau, până când chinul din cale-afară de mare îi curma odihna. Atunci se ridica de pe pământ, unde se întinsese; broboane reci i se scurgeau pe frunte, ochii lui rătăciţi aveau o privire nebună; iar cumplita certitudine se preschimba în presupuneri, care nu erau aproape deloc mai uşor de îndurat. Cu paşi poticniţi, măsura în sus şi-n jos temniţa; căta, ţintă, la întunecimea ce-l înconjura şi adesea striga:

— O, înfricoşătoare e noaptea pentru cel vinovat!

Se apropia ziua celui de-al doilea interogatoriu. Fusese silit să ia întăritoare, care prin însuşirile lor erau menite să-i redea puterile şi să-l facă

în stare să rabde mai îndelung tortura. În noaptea din ajunul zilei mult temute, spaima cu care aştepta dimineaţa nu-i îngădui să doarmă. Groaza sa era atât de cumplită, încât aproape că-i nimicea orice putinţă a minţii. Stătea ca prostit lângă masa pe care lampa ardea cu flacără slabă. Deznădejdea îi încremenea toate forţele, îl tâmpea, şi rămase astfel timp de câteva ore, fără să poată să vorbească, să se mişte, sau chiar să gândească.

— Uită-te-n sus, Ambrosio! spuse o voce ale cărei sunete îi erau binecunoscute.

Călugărul tresări şi-şi ridică ochii plini de tristeţe. Matilda stătea în faţa sa. Îşi lepădase rasa. Acum purta o rochie aleasă şi strălucitoare, pe veşmintele ei sclipeau diamante, iar părul îi era prins într-o cunună de trandafiri. În mâna dreaptă ţinea o cărţulie; faţa îi strălucea de o plăcere vie, îmbinată, totuşi, cu o trufie nestăvilită, tiranică, iar amestecul acesta îl îngrozi pe călugăr şi-i înăbuşi în oarecare măsură bucuria nebună ce o simţea fiindcă o vedea acolo.

— Eşti aici, Matilda! strigă, în cele din urmă. Cum ai izbutit să intri? Unde-ţi sunt lanţurile? Ce vrea să zică splendoarea asta şi bucuria ce-ţi străluceşte în ochi? Juzii tăi s-au înmuiat? Voi avea şi eu putinţa să scap? Îndură-te, răspunde, şi spune-mi ce trebuie să sper, sau care să-mi fie teama.

— Ambrosio, grăi Matilda cu o înfăţişare demnă şi poruncitoare, am zădărnicit mânia Inchiziţiei; sunt liberă; peste câteva clipe, împărăţii se vor întinde între mine şi temniţele acestea; îmi plătesc, totuşi, scump libertatea, preţul e cumplit! Îndrăzneşti să-l plăteşti şi tu, Ambrosio? Cutezi să sari, neînfricat, peste fruntariile ce-i despart pe oameni de îngeri? Taci; mă priveşti cu ochi plini de bănuială şi spaimă; îţi citesc gândurile şi mărturisesc că ai dreptate. Da, Ambrosio, am jertfit totul ca să trăiesc şi să fiu liberă. Nu mai bat la porţile cerului. M-am lepădat de slujba Domnului şi acum păşesc sub stindardul duşmanilor săi. Nu mai pot da înapoi; totuşi, de mi-ar sta în putinţă să mă întorc, n-aş face-o. Vai, prietene, să-ţi dai sufletul în asemenea chinuri! Să mori înconjurat de blesteme şi scârbă! Să înduri ocările mulţimii întărâtate! Să te vezi ţinta umilinţei ce-o atrag ruşinea şi dezonoarea! Cine poate să cugete la o asemenea osândă, fără să se înfioare de groază? Îngăduie-mi să fiu încântată de schimbul pe care l-am făcut. Am dat o fericire îndepărtată şi îndoielnică, pentru cea de astăzi, care e sigură. Mi-am apărat viaţa, pe care altfel mi-aş fi pierdut-o în chinuri; şi am dobândit putinţa să cunosc toate bucuriile ce-o fac să fie fermecătoare. Spiritele infernale mi se supun, mă ascultă ca pe regina lor; ele mă vor ajuta să-mi petrec viaţa înconjurată de tot ceea ce luxul şi plăcerea au mai bun; o să-mi mulţumesc fără înfrânare simţurile; o să-mi îngădui orice patimă, până când îmi va fi lehamite; şi-atunci, voi porunci slujitorilor mei să

născocească alte desfătări, ca să-mi trezească şi să-mi aţâţe poftele mult prea ghiftuite! Mă duc să-mi folosesc puterea nou dobândită; ard de nerăbdare să mă văd liberă. Nimic nu m-ar face să zăbovesc o clipă în acest lăcaş al urâciunii, dacă n-aş trage nădejde că te voi îndupleca să-mi urmezi pilda. Tot te mai iubesc, Ambrosio; vina şi primejdia ce le-am împărtăşit au făcut să-mi fii mai drag ca oricând şi bucuros te-aş scăpa de moartea ce te ameninţă. Adună-ţi, deci, toată tăria, şi, ca să tragi grabnic foloase de netăgăduit, nu mai spera într-o mântuire ce greu se dobândeşte. Cine ştie dacă ideea aceasta nu e cu totul greşită? Leapădă prejudecata unor suflete de rând; părăseşte un dumnezeu care te-a părăsit pe tine şi ridică-te la înălţimea unor fiinţe superioare!

Matilda tăcu, în aşteptarea răspunsului său; tremurând, Ambrosio îi întoarse vorba:

— Matilda, grăi călugărul cu voce scăzută şi şovăitoare, după o îndelungată tăcere, ce-ai dat ca să fii liberă?

Îi răspunse dârză şi neînfricată.

— Sufletul l-am dat, Ambrosio.

— Femeie nenorocită! Ce-ai făcut? Doar câţiva ani vor trece şi cât de groaznică-ţi va fi suferinţa!

— Om slab! Doar noaptea aceasta va trece şi cât de înspăimântător vei suferi tu! Ţii minte ce-ai îndurat? Mâine va trebui să treci prin chinuri de două ori mai mari. Îţi aminteşti cât de groaznică e pedeapsa focului? Peste două zile, vei fi jertfit pe rug! Şi-atunci, ce se va alege de tine? Mai cutezi, oare, să tragi nădejde că vei fi iertat? Te mai laşi înşelat de-o himeră, visezi că vei fi izbăvit? Gândeşte-te la păcatele pe care le-ai săvârşit! Gândeşte-te la desfrâul tău, la călcarea jurământului, aminteşte-ţi cruzimea şi făţărnicia ta! Gândeşte-te la sângele nevinovat care strigă dinaintea tronului lui Dumnezeu şi cere răzbunare! Şi, după toate acestea, visezi la împărăţia cerurilor, şi suspini după lumea luminii şi tărâmurile păcii şi plăcerii! Prostii! Deschide ochii, Ambrosio, şi fii prevăzător. În iad ţi-e dat să ajungi; eşti osândit la veşnica pierzanie; dincolo de mormântul tău nu se întinde nimic decât un abis de flăcări mistuitoare. Şi-atunci, te grăbeşti să ajungi acolo? Vrei să strângi în braţe pierzania, înainte de a fi nevoie? Să te cufunzi în flăcările acelea, în timp ce încă mai ai putinţa să le ocoleşti? E fapta unui nebun. Nu, nu, Ambrosio, să fugim o vreme de răzbunarea divină. Ascultă sfatul meu: dobândeşte, printr-o clipă de curaj, o fericire ce va dura ani şi ani; bucuria ta să fie ziua de astăzi, uită că în urma ei se aşterne viitorul.

— Matilda, sfaturile tale sunt cu primejdie; nu îndrăznesc să le urmez şi nu le voi urma. Nu trebuie să mă lipsesc de dreptul meu la mântuirea

sufletului. Am săvârşit păcate fioroase; dar Dumnezeu e îndurător şi nu-mi voi pierde nădejdea că voi fi iertat.

— Aceasta e hotărârea ta? Nu mai am nimic de spus. Mă grăbesc spre bucurie şi libertate şi te las pradă morţii şi veşnicei osânde.

— Mai stai, totuşi, o clipă, Matilda! Porunceşti spiritelor infernale: ai putinţa să deschizi uşile temniţei; poţi să mă slobozeşti din lanţurile acestea care mă apasă. Scapă-mă, te implor şi du-mă din acest sălaş al groazei!

— Îmi ceri singurul hatâr ce nu stă în puterea mea să-l fac. Nu am voie să ajut un cleric şi un om al Domnului. Leapădă-te de aceste nume şi porunceşte-mi.

— Nu-mi voi vinde sufletul întru pierzanie.

— Stăruie în încăpăţânarea ta, până când o să te trezeşti pe rug; atunci o să te căieşti pentru greşeala pe care o faci, cu lacrimi şi suspine te vei ruga să scapi, dar va fi prea târziu. Te părăsesc. Totuşi, dacă înainte de a-ţi suna ceasul, înţelepciunea te va lumina, ascultă cum poţi să îndrepţi greşeala ce-o faci acum. Citeşte primele patru rânduri de pe pagina a şaptea, numărată de-a-ndăratelea. Ţi se va înfăţişa numaidecât spiritul pe care l-ai mai văzut cândva. Dacă ai minte, ne vom mai întâlni; de nu, rămâi cu bine în vecii vecilor!

Lăsă să cadă pe jos cartea. Un nor de flăcări albăstrui o învălui. Matilda îi făcu lui Ambrosio semn cu mâna şi dispăru. Când lumina aceea orbitoare, pe care flăcările o revărsară o clipă prin temniţă, se stinse brusc, încăperea, cufundată de felul ei în umbră, păru şi mai întunecată. Lampa, stingheră, abia dacă dădea atâta lumină încât să-i arate călugărului drumul până la un scaun. Se azvârli pe scaunul acela, îşi încrucişă braţele şi, cu capul rezemat de masă, se cufundă în gânduri năucitoare şi dezlânate.

Tot mai stătea astfel, când uşa temniţei se deschise trezindu-l din încremenirea în care zăcea. Era chemat în faţa Marelui Inchizitor. Se sculă şi, cu paşi trudiţi, îşi urmă temnicerul. Fu dus în aceeaşi sală, aşezat dinaintea aceloraşi judecători şi, din nou, fu întrebat dacă mărturisea. Ca şi prima oară, răspunse că, întrucât nu avea vreo vină, nu putea să mărturisească nimic. Dar când călăii se pregătiră să-l supună la cazne, când văzu instrumentele de tortură şi-şi aminti durerile pe care i le pricinuiseră, tăria îi lipsi cu desăvârşire. Uită ce avea să urmeze şi, dornic doar să scape de grozăviile acelei clipe, făcu o mărturisire cuprinzătoare. Îşi dezvălui vina în toate amănuntele şi recunoscu nu numai nelegiuirile pentru care era acuzat, ci şi altele ce nu treziseră vreodată bănuiala nimănui. Întrebat despre fuga Matildei, care stârnise multă încurcătură, mărturisi că-şi vânduse sufletul diavolului şi scăpase cu ajutorul vrăjilor. În ceea ce-l privea, îi încredinţa, totuşi, pe judecători că nu avusese niciodată vreo înţelegere cu puterile

infernale; dar, sub ameninţarea torturii, recunoscu că era vrăjitor, eretic, şi orice altceva inchizitorii hotărâseră să-l numească. Ca urmare a mărturisirii sale, sentinţa fu pronunţată numaidecât. I se porunci să se pregătească să piară cu prilejul unui *auto da fé* care avea să fie sărbătorit în noaptea aceea la orele douăsprezece. Ora aceasta fusese aleasă cu gândul că întunecimea nopţii, care sporeşte groaza ce-o trezesc flăcările, va face ca execuţia să înrâurească mai adânc mintea norodului.

Ambrosio, mai mult mort decât viu, fu lăsat singur în temniţa sa. Clipa când această cumplită hotărâre fu pronunţată se dovedi aproape ultima ce-i era dată pe lumea aceasta. Aştepta deznădăjduit şi spaima lui creştea, pe măsură ce se apropia miezul nopţii. Uneori, se cufunda într-o tăcere mohorâtă; alteori, aiura cu o furie turbată, îşi frângea mâinile şi blestema ceasul când văzuse lumina zilei. Într-una din aceste clipe, privirea i se opri pe tainicul dar al Matildei. Izbucnirile lui de mânie luară sfârşit pe dată; îl ridică, dar, cutremurat de groază, îl azvârli numaidecât. Începu să măsoare cu paşi iuţi temniţa, apoi se opri şi, din nou, îşi pironi privirea pe locul unde căzuse cartea. Cugetă că măcar acolo putea să afle un mijloc cu ajutorul căruia să scape de soarta ce-l înspăimânta. Se aplecă şi, pentru a doua oară, luă cartea în mână. Câtva timp tremură, nehotărât; îşi dorea fierbinte să încerce puterea farmecului, dar se temea de urmările acestuia. În cele din urmă, îşi aminti de sentinţa ce-i fusese dată şi se hotărî. Deschise volumul; dar, la început neliniştea sa fu atât de mare, încât zadarnic căută pagina despre care-i vorbise Matilda. Ruşinat de sine însuşi, îşi adună toată tăria. Întoarse paginile până la cea de-a şaptea; citi, cu glas tare; dar ochii săi rătăceau adesea, pe când îşi arunca privirea în jur, în căutarea demonului pe care îl dorea şi, totuşi, se temea să-l vadă. Stărui, însă; şi, cu glas şovăitor şi multe întreruperi, izbuti să citească până la capăt primele patru rânduri ale paginii.

Erau scrise într-o limbă pe care nu o înţelegea defel. Abia apucase să rostească ultimul cuvânt, când se vădiră urmările farmecului. Tunetul bubui puternic, închisoarea se cutremură din temelii, prin celulă izbucni lumina fulgerului şi, în clipa următoare, adus de un vârtej cu miros de pucioasă, Lucifer se afla pentru a doua oară în faţa lui. Dar nu i se înfăţişă precum atunci când, la chemarea Matildei, îşi luase chipul îngerilor ca să-l amăgească pe Ambrosio. Îi apăru în toată acea urâţenie care, de la căderea sa din ceruri, îi era sortită. Mădularele vătămate purtau încă semnele trăsnetului prăvălit asupra lui de către Cel Atotputernic. Trupul uriaş era negru ca smoala; mâinile şi picioarele aveau gheare. O mânie cumplită făcea să-i scapere ochii, încât inima cea mai neînfricată ar fi putut să fie cuprinsă de groază. Peste umerii săi gigantici fâlfâiau două aripi negre; iar, în chip de

păr, avea şerpi vii, care i se încolăceau în jurul frunţii cu un şuierat înfiorător. Într-o mână ţinea un sul de pergament, în cealaltă o pană de fier. În juru-i ţâşneau mai departe fulgere, iar tunetul, care se rostogolea întruna, părea să vestească sfârşitul lumii.

Înfricoşat în faţa acestei apariţii, care se deosebea nespus de ceea ce se aşteptase, Ambrosio rămase fără grai, cu privirea aţintită asupra diavolului. Tunetul nu mai bubuia; în temniţă domnea o tăcere desăvârşită.

— De ce am fost chemat aici? rosti demonul cu o voce răguşită din pricina negurilor de pucioasă care i-o înăbuşiseră.

La sunetul acestei voci, totul în jur păru cuprins de-un freamăt. Un cutremur puternic zgudui pământul, iar tunetul, ce izbucni mai zgomotos şi înfricoşător decât prima dată, îl însoţi.

Trecu mult până când Ambrosio fu în stare să răspundă la întrebarea demonului.

— Sunt osândit la moarte, spuse cu glas stins, şi sângele îi îngheţă în vine pe când îşi aţintea privirea asupra îngrozitorului său oaspete. Scapă-mă! Scoate-mă de aici!

— O să-mi primesc plata pentru ajutorul dat? Cutezi să-mi îmbrăţişezi cauza? Vei fi al meu, trup şi suflet? Eşti gata să te lepezi de cel care te-a zămislit, de cel care a murit pentru tine? Răspunde doar „da", şi Lucifer e robul tău.

— Nu te vei mulţumi cu mai puţin? Nimic altceva decât veşnica mea pierzanie nu-ţi va fi destulă plată? Demone, ceri prea mult. Totuşi, du-mă din temniţa asta, slujeşte-mă doar o oră şi voi fi al tău o mie de ani! Ce-ţi voi da nu e de ajuns?

— Nu e. Îmi trebuie sufletul tău – vreau să fie al meu, pe vecie!

— Demon nesăţios! Nu mă voi osândi eu însumi la chinuri fără sfârşit; nu voi înceta să sper că, într-o zi, voi fi iertat.

— Nu vei fi! Pe ce vise deşarte se întemeiază, deci, nădejdea ta? Muritor cu mintea scurtă! Ticălos nenorocit! Nu eşti oare vinovat? În ochii oamenilor şi ai îngerilor nu treci drept un nelegiuit lipsit de drepturi? Nişte păcate atât de fioroase pot cumva să fie iertate? Speri să nu ajungi în puterea mea? Soarta ţi-a şi fost hotărâtă. Cel Veşnic te-a părăsit mai dinainte. Al meu eşti însemnat în cartea soartei, eu trebuie să-ţi fiu stăpân, şi-ţi voi fi.

— Diavole! Nu-i adevărat! Nemărginită e mila Atotputernicului, iar cel care se pocăieşte va dobândi iertarea sa. Păcatele mele sunt înfiorătoare, dar nu-mi voi pierde nădejdea că voi fi mântuit. Din fericire, după ce-mi voi primi pedeapsa ce mi se cuvine...

— Pedeapsa! Oare Purgatoriul a fost hotărât pentru o vină cum e a ta? Speri că păcatele tale vor fi răscumpărate prin rugăciunile unor bătrâni

superstiţioşi, căzuţi în mintea copiilor, şi a unor călugări care mormăie plicticos? Fii cuminte, Ambrosio! În puterea mea trebuie să ajungi. Eşti osândit să fii ars pe rug, dar, deocamdată, poţi să ocoleşti flăcările. Pune-ţi semnătura pe acest act: o să te scot de aici şi vei putea să-ţi petreci restul zilelor în fericire şi libertate. Bucură-te de viaţă: îngăduie-ţi orice plăcere ţi-ar face poftă. Dar, ţine minte: din clipa când îţi vei da duhul, eu sunt stăpânul sufletului tău şi nu vreau să fiu înşelat, să mi se fure dreptul meu.

Călugărul tăcea; dar faţa lui spunea că vorbele ademenitorului nu erau irosite în zadar. Se gândea, cu groază, la condiţia care i se pusese. Pe de altă parte, se socotea osândit pe vecie, iar, dacă nu primea ajutorul diavolului, nu izbutea decât să grăbească acele cazne de care nu avea să scape în veacul veacurilor. Satana vedea că dârzenia lui Ambrosio începuse să se clatine. Îşi reînnoi cererea şi se strădui să-l hotărască pe călugăr. Înfăţişă în cea mai înspăimântătoare lumină chinurile morţii; şi folosi într-atât în slujba propriilor sale ţeluri deznădejdea şi temerile lui Ambrosio, încât până la urmă izbuti să-l facă să primească pergamentul. Atunci diavolul îi înfipse călugărului într-o venă a mâinii stângi pana de fier pe care-o avea asupra sa. Aceasta pătrunse adânc şi se umplu numaidecât de sânge: totuşi, rana nu-i pricinui lui Ambrosio nicio durere. Pana îi fu pusă în mână: o simţi cum tremura. Nenorocitul aşează pergamentul pe masă, în faţa lui şi se pregătea să semneze. Dintr-odată, se înfrână: sări grăbit în lături şi azvârli pana pe masă.

— Ce fac? strigă.

Şi-apoi, cu o faţă deznădăjduită, se întoarse spre Satana:

— Dă-mi pace! Şterge-o! N-o să semnez actul.

— Neghiobule! strigă dezamăgit diavolul, şi-l străfulgeră cu o privire atât de mânioasă, încât pe Ambrosio groaza îl pătrunse până în adâncul inimii. Aşa se glumeşte cu mine? Du-te deci! Aiurează în chinuri, mori în cazne, şi-atunci ai să afli cât de mare e mila Celui Veşnic! Dar, data viitoare, fereşte-te, când ai din nou chef să-ţi baţi joc de mine! Nu mă mai chema până când nu vei fi hotărât să te învoieşti cu ce-ţi cer eu. Mai cheamă-mă o dată, doar aşa, ca să mă dai afară fără niciun rost, şi ghearele acestea te vor sfâşia într-o mie de bucăţi. Totuşi, spune din nou: vrei să semnezi actul?

— Nu-l voi semna. Lasă-mă-n pace. Cară-te!

Pe dată se auzi bubuitul înfiorător al tunetului; din nou pământul se cutremură straşnic; închisoarea răsună de ţipete puternice, iar demonul fugi, cu hulă şi blesteme.

La început călugărul se bucură fiindcă ţinuse piept vicleniilor ispititorului şi câştigase lupta dusă împotriva duşmanului omenirii; dar, pe măsură ce rămâneau mai puţine ore până la îndeplinirea pedepsei, spaimele sale

dinainte se treziră iarăşi la viaţă; după acel scurt răstimp de linişte, acum păreau şi mai puternice; cu cât i se apropia sorocul, cu atât mai mult se temea să apară în faţa tronului lui Dumnezeu. Se cutremura când se gândea ce puţin timp va trece până se va cufunda în veşnicie, şi va da ochii cu Dumnezeu, părintele său, împotriva căruia păcătuise atât de cumplit. Clopotul vesti miezul nopţii: era semnalul ducerii sale la rug. La prima bătaie, sângele îi îngheţă în vine; fiecare sunet îi părea o şoaptă a morţii, a torturii; aştepta să vadă cum arcaşii intrau în temniţa sa: iar, când bătăile clopotului încetară, cuprins de deznădejde, puse mâna pe cartea magică. O deschise, întoarse repede paginile până la a şaptea, şi, ca şi cum s-ar fi temut să-şi îngăduie o clipă de gândire, citi cu repeziciune rândurile fatale.

Lucifer se înfăţişă din nou dinaintea călugărului care tremura înfricoşat, iar apariţia sa fu însoţită de aceleaşi grozăvii.

— M-ai chemat, spuse diavolul. Eşti hotărât să te arăţi cu scaun la cap? Primeşti condiţiile mele? Le cunoşti. Leapădă-te de dreptul tău la mântuire, închină-mi mie sufletul şi te scot pe loc din temniţa asta. Mai e timp. Hotărăşte-te, sau va fi prea târziu. Semnezi actul?

— Trebuie. Soarta mă mână; mă învoiesc cu ce-mi ceri.

— Semnează actul! răspunse demonul, cu glas triumfător.

Contractul şi pana însângerată stăteau mai departe pe masă. Ambrosio se apropie. Se pregătea să-şi scrie numele. După o clipă de gândire, şovăi.

— I-auzi! strigă ispititorul. Vin, grăbeşte-te! Semnează, şi te scot de aici în clipa asta.

Într-adevăr, se auzea cum se apropiau arcaşii care aveau menirea să-l ducă la rug. Zgomotul îl îmboldi pe călugăr să se hotărască.

— Ce spune acest înscris? întrebă el.

— Îmi dă sufletul tău pe vecie, fără ocolişuri.

— Ce primesc în schimb?

— Te voi oblădui şi te voi elibera din această temniţă. Semnează şi pe dată te duc de-aici.

Ambrosio luă pana şi o puse pe pergament. Din nou nu avu curajul; inima i se strânse de groază şi aruncă iarăşi pana pe masă.

— Slab şi copilăros! strigă diavolul scos din sărite. Termină odată cu prostia asta! Semnează pe loc înscrisul, sau, de mânie, te ucid!

În clipa aceea lacătul uşii ce da în afara temniţei fu tras înapoi. Deţinutul auzi zăngănit de lanţuri; drugul greu căzu; arcaşii erau gata să intre. Primejdia ce atârna deasupra capului său îl înnebuni, se dădu îndărăt din faţa morţii, se cutremură îngrozit la auzul ameninţărilor demonului şi, fiindcă nu vedea o altă cale care să-l scape de pieire, nenorocitul călugăr se

învoi. Semnă contractul fatal şi-l puse iute în mâna diavolului, ai cărui ochi străluciră răutăcios şi plini de încântare, în timp ce-şi primea darul.

— Ţine! spuse omul părăsit de Dumnezeu. Şi-acum, scapă-mă! Du-mă de aici!

— Stai! Te lepezi liber, nesilit, şi cu desăvârşire, de cel care te-a zămislit şi de fiul său?

— Da! Da!

— Îmi dai pe vecie sufletul tău?

— Pe vecie!

— Fără să te codeşti sau să cauţi o cale de scăpare? Fără să te mai rogi pentru mila Domnului?

Ultimul lanţ căzu de pe uşa temniţei. Se auzi cum cheia era răsucită în broască. Uşa de fier scrâşni greoi din balamalele ei ruginite.

— Sunt al tău pe veci şi n-am cale de întoarcere! strigă călugărul scos din minţi de spaimă. Mă lepăd de orice drept la mântuirea sufletului! Nu recunosc puterea nimănui în afară de a ta. Auzi! Vin! Scapă-mă, du-mă de-aici!

— Am învins! Eşti al meu fără păsuire, şi-mi ţin făgăduia!

În timp ce diavolul rostea aceste vorbe, uşa se deschise. Demonul înşfăcă numaidecât un braţ al lui Ambrosio, îşi întinse aripile lui mari şi, deodată, se înălţă cu el în aer. Pe când se ridicau în zbor, acoperişul se deschise, iar, după ce părăsiră închisoarea, se închise din nou.

Între timp, paznicul rămase înmărmurit, căci deţinutul dispăruse. Deşi nici el, nici arcaşii nu sosiseră în clipa când ar fi putut să fie martori la fuga călugărului, mirosul de pucioasă care se împrăştiase prin închisoare le spunea îndeajuns cu ajutorul cui fusese eliberat. Se grăbiră să aducă la cunoştinţa Marelui Inchizitor cele petrecute. Curând, prin Madrid se răspândi povestea vrăjitorului care fusese răpit de diavol; şi, vreme de câteva zile, tot oraşul vorbi despre lucrul acesta. Treptat, povestirea încetă să mai fie subiect de discuţie. Se iviră alte întâmplări neobişnuite, care prin noutatea lor treziră tuturor luarea-aminte, iar peste puţin timp Ambrosio fu uitat, de parcă nici n-ar fi vieţuit vreodată. Pe când se petreceau toate acestea, călugărul, purtat de călăuza sa infernală, trecea prin văzduh, iute ca săgeata, şi, în câteva clipe, se văzu pe marginea unei prăpăstii, cea mai adâncă din munţii Sierra Morena.

Deşi scăpase din temniţa Inchiziţiei, până acum pe Ambrosio binefacerile libertăţii îl lăsaseră rece. Contractul ce-l osândea până la sfârşitul veacurilor îl apăsa greu pe suflet; iar întâmplările în care jucase rolul principal îi lăsaseră asemenea amintiri, încât în inima sa domneau haosul şi zăpăceala. Cele văzute în jur, căci luna plină plutea printre nori şi îi îngăduia să le

cerceteze, nu erau menite să-i trezească acea liniște de care avea atâta trebuință. Îl împresura o privelişte sălbatică – peşterile zăceau cufundate în beznă, stâncile abrupte se înălţau una deasupra celeilalte şi despicau cu fruntea lor norii călători; ici-colo stăteau împrăştiate pâlcuri singuratice de arbori, iar, prin crengile lor întreţesute, vântul nopţii suspina înăbuşit şi jalnic; vulturii munţilor, ce-şi făcuseră cuibul în aceste deşerturi, ţipau ascuţit; torentele, umflate în urma ploilor din ultima vreme, urlau ameţitor pe când se prăvăleau în hăuri înfricoşătoare; apele întunecate ale unui râu leneş oglindeau palid razele lunii şi scăldau piciorul stâncii pe care sta Ambrosio – toate acestea îl năuceau şi mai mult. Călăuza sa infernală stătea mai departe alături de el şi-i arunca priviri ce scăpărau de răutate, bucurie şi dispreţ.

— De ce m-ai adus aici? spuse în cele din urmă călugărul cu o voce surdă, tremurândă. De ce am fost aşezat în locul acesta trist? Ia-mă numaidecât de aici! Du-mă la Matilda!

Diavolul nu răspunse, ci căta mai departe ţintă spre Ambrosio; călugărul nu fu în stare să-i îndure privirea; îşi întoarse ochii în timp ce demonul grăia astfel:

— Îl am deci în puterea mea! Această pildă de cucernicie! Fiinţa fără pată! Muritorul care socotea că virtuţile sale sunt deopotrivă cu ale îngerilor! E al meu – fără cale de întoarcere, al meu în veacul veacurilor! Tovarăşi de suferinţă! Cetăţeni ai infernului! Ce plăcut o să vă fie darul meu!

Conteni, apoi grăi către călugăr:

— Să te duc la Matilda! îngână el vorbele lui Ambrosio. O să fiţi curând împreună, ticălosule! Ţi se cuvine din plin un loc în preajma ei, căci ladul nu poate să se laude cu un necredincios mai vinovat ca tine! Pleacă-ţi urechea, Ambrosio, în timp ce-ţi dau pe faţă păcatele! Ai vărsat sângele a două fiinţe nevinovate: Antonia şi Elvira au pierit ucise de tine. Acea Antonia pe care ai siluit-o era sora ta! Elvira, pe care ai omorât-o, ea te-a născut! Tremură, făţarnic nelegiuit, paricid crud, siluitor vinovat de incest! Tremură în faţa păcatelor tale nesfârşit de mari. Şi tu erai acela care socoteai că pe tine ispita nu te poate atinge, te credeai scutit de slăbiciunile omeneşti – o fiinţă fără vicii şi păcate! Atunci, trufia e o virtute? Cruzimea nu e un păcat? Află, om înfumurat, că e mult de când am pus ochii pe tine şi aşteptam să-mi cazi pradă. Am pândit ce se petrecea în sufletul tău; am văzut că virtutea-ţi izvora din deşertăciune, nu din principii; am folosit o clipă potrivită ca să te ispitesc. Am băgat de seamă cum adorai, nechibzuit, portretul Madonei. Am poruncit unui spirit, smerit în faţa mea, dar viclean, să-şi ia chip asemănător şi, numaidecât, te-ai lăsat înduplecat de dezmierdările Matildei. Linguşirile ei ţi-au măgulit vanitatea: firea ta desfrânată nu avea nevoie decât să i se dea

prilejul, ca să izbucnească. Ai căzut în capcană şi nu te-ai sfiit să săvârşeşti un păcat pentru care pe altul l-ai învinovăţit cu o asprime fără milă. Eu ţi-am scos-o în cale pe Matilda; eu ţi-am dat putinţa să intri în camera Antoniei; eu am făcut în aşa fel ca să-ţi fie pus în mână jungherul pe care l-ai înfipt în pieptul surorii tale şi tot eu i-am arătat Elvirei, în vis, ce puneai la cale împotriva fiicei şi, astfel, te-am împiedicat să te bucuri de Antonia în somn şi te-am silit să adaugi siluirea şi incestul la pomelnicul păcatelor tale. Ascultă, Ambrosio, ascultă! Doar o clipă dacă-mi mai ţineai piept, ţi-ai fi izbăvit trupul şi sufletul. Străjile pe care le-ai auzit la uşa temniţei veneau să te înştiinţeze că ai fost iertat. Dar biruisem de-acum; ceea ce urzisem îmi izbutise. Aproape că nu eram în stare să te ispitesc la fel de repede cum săvârşeai păcatul. Eşti al meu şi nici pronia cerească nu te poate scăpa din mâna mea. Să nu speri că, prin căinţă, contractul nostru va fi nimicit. Iată învoiala care te leagă, e semnată cu sângele tău! Ai încetat să ceri milă şi îndurare, şi nimic nu mai poate să-ţi înapoieze drepturile de care te-ai lipsit prosteşte. Crezi cumva că-mi scapă gândurile tale ascunse? Nu, nu, le citesc pe toate. Trăgeai nădejde că vei mai avea timp să te căieşti. Ţi-am înţeles şiretlicul, am ştiut că umbli cu minciuni şi m-am bucurat că-l amăgeam pe cel ce mă înşela. Îmi aparţii, fără păsuire: ard de dorinţa să mă văd stăpân pe dreptul meu, şi viu n-ai să pleci din munţii aceştia.

În timp ce demonul vorbea, Ambrosio rămăsese încremenit de groază şi uimire. Ultimele cuvinte îl treziră.

— N-am să plec viu din munţii aceştia! strigă el. Făţarnicule! Ce vrei să spui? Ai uitat de învoiala noastră?

Drept răspuns, diavolul râse răutăcios.

— Învoiala! Oare n-am îndeplinit partea mea? Ce altceva am făgăduit, decât să te scot viu din temniţa unde zăceai? N-am făcut lucrul acesta? Nu ai scăpat de Inchiziţie şi de toţi ceilalţi, în afară de mine? Nebun ai fost să te încrezi într-un diavol! De ce n-ai cerut să fie trecute în contract viaţa, puterea şi plăcerile? Atunci, ţi s-ar fi încuviinţat totul; acum, e prea târziu ca să te mai gândeşti şi să mustri. Necredinciosule! Pregăteşte-te de moarte; nu mai ai de trăit decât câteva ore.

La auzul acestei hotărâri, nefericitul osândit fu copleşit de simţăminte îngrozitoare. Căzu şi-şi ridică mâinile spre cer.

Diavolul îi pătrunse gândurile şi-l împiedică.

— Cum, strigă, şi-l străfulgeră cu o privire plină de mânie, mai îndrăzneşti să ceri milă şi îndurare Celui Veşnic? Vrei s-o faci pe pocăitul şi să te porţi din nou ca un ipocrit? Ticălosule! Ia-ţi nădejdea că vei fi iertat! Astfel îmi asigur prada.

Cu aceste cuvinte, îşi repezi ghearele în creştetul ras al călugărului şi se săltă cu el de pe stâncă. Peşterile şi munţii răsunară de ţipetele lui Ambrosio. Demonul se ridică tot mai sus, până când, ajuns la o înălţime înfiorătoare, îi dădu drumul victimei. Năprasnic se prăbuşi călugărul prin deşertul văzduhului; vârful ascuţit al stâncii îl întâmpină şi trupul i se prăvăli din prăpastie în prăpastie, până când, stâlcit şi sfârtecat, se opri pe malul râului. În clipa aceea se stârni o furtună cumplită; vânturile mânioase despicară stânci, şi dezrădăcinară păduri; cerul era când negru de nori, când în flăcări; ploaia cădea şiroaie; râul se umflă; apa năboi peste maluri; ajunse în locul unde zăcea Ambrosio şi, când viitura se potoli, valurile duseră în matca râului leşul deznădăjduitului călugăr.

*

De ce te-ai tras îndărăt, trufaşă doamnă, când fiinţa aceea firavă s-a apropiat? Oare greşelile ei au răspândit molima prin aer? Te-a întinat fiindcă a răsuflat o clipă în preajma ta? Ah, doamnă! Descreţeşte-ţi fruntea pe care stau scrise vorbe grele; înăbuşe învinuirile gata să izbucnească de pe buzele tale dispreţuitoare; nu răni o inimă însângerată dinainte. A suferit, încă mai suferă. E veselă la înfăţişare, dar are inima frântă; rochia ei străluceşte, dar sufletu-i geme.

Doamnă, mila tu care priveşti purtarea altuia nu e o virtute mai puţin însemnată decât asprimea faţă de tine însăţi.